ఆంధ్ర ప్రచురణ

నవలా సాహిత్యం

వాల్యూం - 7

సంపాదకులు

కవిరాజహంస — కవికులాలంకార

శ్రీ వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు

ప్రచురణ :

కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్స్

గ్రంథప్రకాశకులు : : రాజమండ్రి-533101

వెల : **20-00**

మరకత మంజూష

శ్రీ బాలాంత్రపు వేంకట్రావు
గారి గ్రంథరచన.

కవిరాజహంస - కవికులాలంకార
శ్రీ వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు
గ్రంథసంపాదకులు

పునర్ముద్రణ
1 మార్చి 1956
ముఖచిత్రము
శ్రీ వడ్డాది పాపయ్య
అచ్చు : : : : :
రాజేశ్వరి ప్రెస్,
రాజమండ్రి.

మరకత మంజూష

మొదటి ప్రకరణము

ప్రఫుల్లా! జాగరూకతతో నీతనికరమును బరిగ్రహింపుము. ఈపుష్పమాల నీతనిమెడలో వేయుము. సుముహూర్తము దాటిపోవుచున్నది—అయ్యా! కాంతనాథా! నీవీమెను ధర్మపత్నిగాఁ బరిగ్రహించుచున్నావా?"

"ఆహా! మనఃపూర్వకముగా"

"ప్రఫుల్లా! నీవీతనిని బతిగా వరించుచుంటివా?"

"అవును. నేనందులకంగీకరించుచున్నాను—మనము ముందుగ వైద్యునిబిలిపించి చూపించుటమంచిదికాదా?"

"సరియే. ఇప్పుడింక నాలసింపరాదు. ఇదియే ముహూర్తము:—"అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు"—ఇప్పుడు మీరిద్దరును దంపతులైతిరి.

కాంత : మనోహరిణీ! ఒక్కముద్దొసంగుము!—అని చెప్పుచుఁ గన్నులుమూసెను.

ప్రభు : అయ్యో! కాంతనాథుఁడు స్వర్గస్థుఁడు కాలేదుగదా!

శాంతమగు నాయర్ధరాత్రిసమయమున హృదయమును బగుల్చు నీదీనధ్వని బయలుదేరెను. అప్పుడక్కడకుఁ బరుగెత్తుకొని వచ్చుచున్న బండిచప్పుడును, గుఱ్ఱముల కాలిడెక్కలచప్పుడులతోఁ జేరి మఱింతయధికమగుటచే, నేడ్పుసద్దునిలిచిపోయెను. నదీతీరమునందున్న యాయుద్యానమునకు శకటము వచ్చినిలిచెను. బండితలుపులను తెఱచిరి. పిమ్మట చంద్రుఁడు మబ్బులమాటునకుఁ బోయి దాఁగికొనియెను. అందువలన వెన్నెలకాంతి మాసిపోయెను. మసక మసకగానుండెను. ఏదియును స్ఫుటముగానగపడుటలేదు. ఇంతలోఁ బుణ్యవశమున, రెండునిమిషములకు సుధాకరుఁడు బైటికివచ్చి ప్రకాశింపసాగెను. అశ్వశకటములో ముగ్గురు పురుషులును, ఒక స్త్రీయును జేరియుండిరి. ఆ స్త్రీ లేఁతప్రాయముగలది. ఉత్తమమగు నీలవర్ణపు రేష్మిచీరను మిగులసొగసుగాఁ గట్టుకొనియుండెను. ఆమె కోమలకేశపాశము చెదరి రెండుబాహువులమీఁదను బడి వ్రేలాడుచుండెను. ముఖకమలమించుక కళావిహీనమైయుండెను. ఆమె విహ్వలచిత్తయై యొకపురుషవ్యక్తిని జూచుచుండెను. తక్కిన పురుషు లిర్వురును మొదటిపురుషుని రెండుప్రక్కలను బట్టుకొని యుండిరి. ఆ మొదటివ్యక్తి—ఆయువకుఁడు మరణించుచున్నాఁడను మాట వాస్తవము:

మొత్తముమీఁద వివాహము జరిగిపోయినది. కాని, ఆతంతు ముగియులోపలనే యాయువకుఁడు స్నేహితులపైఁ గొఱఁగెను. అయుబల యాభయంకరప్రదర్శనమును జూచుచునే యొక్కకేక వైచి క్రిందకుఁ బడి మూర్ఛపోయెను.

ఆపురుషులిరువురిలోఁ బురోహితుఁడుగానున్నవాఁడు "ఓరీ! బండిని వేగముగఁ బోనిమ్ము. పోలీసువారెవ్వరైనను వచ్చెదరేమో జాగరూకతతోఁ జూచుచుండుము" అనుసరికి బండివాఁడు గుఱ్ఱములను చబుకుతోఁ జఱ్ఱునఁగొట్టి పరుగెత్తించుటచే బండి వేగముగాఁ బోవుచుండెను. అప్పుడాయిరువురుపురుషులును నాయువకుని దేహము నాబండియందొకమూలఁ జేర్చి సాధ్వసభావముతో నొండొరులేకాంతముగ మాటాడుకొనసాగిరి. వారిలోఁ బెద్దవాఁడు చాలఁ బొడవరి. ఆజానుబాహువు. కొంచెమించుమించుగ నలువదివత్సరముల వయసుగలవాఁడు. ఆతనితలవెండ్రుకలు మొక్కజొన్న పీచువలెనుండెను. కన్నులుపిల్లికన్నులు. రెండవవానికి ముప్పదియైదువత్సరములకంటె హెచ్చువయసుండదు. పొట్టి—మేను నలుచన—ముఖముగంభీరము.

"దొంగవానిగుండె దుడుకుదుడుకుమనుచుండును" అను సామెతయిచ్చట సార్థకములోనికివచ్చెను. వీరట్టిదుష్కార్యమును జేసిరి. పేడియగు నాపొట్టివాఁడు వడఁకుచుండెను. అతఁడు "ఇప్పుడీమె నేమిచేయుదము?" అనుసరి కాయంగన తనమ్లానవదనమును మీఁదికెత్తెను.

పొట్టివాఁడు : ఆమె యందులకొప్పుకొనునా ? లేక మన తోడనేవత్తుననునేమో ?

పెద్ద : అట్లుకాదు. ఆమె మనమాట నతిక్రమింపఁజాలదు.

ఇప్పు డాబాలికకన్నులు తెఱచి పొట్టివానివైపునకుఁ జూడ సాగెను. అతఁడు తనముఖమును మఱియొకవైపునకుఁ ద్రిప్పికొనియెను. ఆమె మెల్లగ బలమును తెచ్చుకొని మెత్తపైఁగూర్చుండి కాంతనాథుని చేతివ్రేళ్లను సవరించుచు "అయ్యో ! కాంతనాథా ! ప్రఫుల్ల నిన్నెంతగాఁ బ్రేమించుచున్నదో !" అని యనేకవిధముల వాపోవుచు, నెడమచేతియందు గడ్డమునుజేర్చుకొని కన్నీరువిడుచుచు హృదయము పగులునట్లుగా విలపింపసాగెను. ఆమెయేడ్చియేడ్చి తుదకు "ఇప్పుడు మీ రెక్కడకుఁ బోవుచున్నారు ?" అనియెను.

పెద్దవాఁడు : నేను దానిని గూర్చియే యోజించుచున్నాఁడను. నీయారోదనమువలన నా కేమియును దోఁచుటలేదు. ప్రకృతస్థితి యేమియును బాగుగలేదు. మాయొద్దశవమున్నది—ఎవ్వరైనమమ్ము లను సమీపించి యడిగినచో మేమేమియును జెప్పఁజాలము—ఈశవమును మేము మానిలయమునకుఁ దీసికొనిపోయెదము. నీవూరక యింటికిఁబొమ్ము. నేనుదయమునకు వచ్చెదను. అప్పుడు ముందు విషయమునుగూర్చి మాటాడుదము.

ప్రఫు : నేను కాంతనాథుని ధర్మపత్నినిగాదా ? నేనీకళేబరము నైనఁ గన్నార జూచుకొనఁగూడదా ? ఈతనికిఁ బ్రబలవ్యాధి ఉన్నదని తెలిసియున్నచో నేనీతనిని విడిచియుందునా ?

పెద్ద : ఔనమ్మా నీవు కాంతనాథుని ధర్మపత్నివే. నిశ్చయము నీకు మేలుకలుగవలయుననియే

ప్రఫు : మీరు నన్నుఁగూడ మీతోఁ దీసికొనిపొండు. నేనేమియును గందరగోళము చేయఁబోను.

పెద్ద : ఊహు—వద్దు. వద్దు. నీవింటికిఁబొమ్ము. ఓరీ ! బండిని నిలుపుము !

ఆయశ్వశకట ముద్యానలతా మంటపద్వారమునొద్ద నిలిచెను. ఆ పెద్దమనుష్యుఁడు చటాలున నాయబలనెత్తి క్రిందికి దింపివైచి వేగముగ బండితలుపులను మూసికొనియెను. తుదకామె యొక్కమాట చెప్పుటకైన నవకాశ మీయలేదు. అశ్వములు వాయువేగముతో ముందునకుఁ బోయెను.

ఆ బాలిక కొంతసేపటివఱకు విహ్వలచిత్తయై నిశ్చేష్టయై యుండెను. పిమ్మట నించుక ధైర్యము తెచ్చుకొని చూచుసరికి బండి చాలదూరమున నగపడుచుండెను. ఇంకదానిని వెన్నంటిపోవుట వ్యర్థమని యామె తెలిసికొనియెను. ఆహా ! ఏమి క్రూరకృత్యము ! ఎంతపని జరిగినది ! ఇల్లెక్కడనైనఁగలదా ?—అని యనుకొనుచు నామె ముందునకు నడవసాగెను. ఆ తెల్లవాఱుజామునఁ బ్రకృతిశాంతయై యుండెను.

ఆహా ! ప్రఫుల్లా !—కాంతనాథపత్నీ ! వివాహము న్యాయమానుమతముగ జరుపుటలో నీవీ మహాసాహస నాటకరంగమునఁ బ్రధాన పాత్రవై ధైర్యవతి ననిపించుకొని యుత్తమ పదవినందితివి !

నుండెను. ఆమెకును సుఖమునకును నడుమ నొకమరణము కాలు వెట్టెను. పాపమామె యేక కాలమునందే పెండ్లికూంతురును విధవయునుగూడఁ గావలసివచ్చెను. ఆమెపిచ్చిదానివలె నిటునటుదిరుగఁ చుఁ జేతులు పిసికికొనసాగెను. చిన్నగదిలోని మేజావైపునకుఁ జూచుసరి కామెకు దానిపై నొక చిన్నపెట్టెయును, ఒక యుత్తరమునగపడెను. ప్రఫుల్లయా యుత్తరమును విప్పిచూచి "ఆహా! ఇవి కాంతనాధుని హస్తాక్షరములె" యని యా యుత్తరమును వేగముగనొకసారి చదువు కొని, హృదయమునఁబుట్టిన యావేగమునాపఁజాలక మరలగట్టిగ నిట్లని చదువఁదొడంగెను.

"మోహనాంగీ! ప్రఫుల్లా! నేనుదీనితో నమూల్యమగు నొక మరకతమంజూషను బంపియున్నాఁడను. దీనిలోఁ జాలమహిమ యున్నది. నేను దీనిని పంపుట యెవ్వరికిని దెలియదు. నేను మరణించిన యొక సంవత్సరమునకుఁ బిమ్మట నీ పెట్టెను తెఱవ్రను.

నీ ప్రాణకాంతుఁడు కాంతనాధుఁడు"

చదువుటను ముగించినపిమ్మటఁ ప్రఫుల్ల చకితయై "ఆహా! ఈ యుత్తరము కాంతనాధుని యొద్ద నుండియే వచ్చినది. ఆతఁడు నాకు దీనిని పంపించుటకు హేతువేమై యుండవచ్చును? తనకపాయము సంభవించునని యాతనికి ముందుగనే తెలిసియున్నదా? ఓహో! ఇప్పుడు తెలిసినది! కాంతుని—నా కాంతుని బలవంతముగ హాతఁ చేసినారు" అనుకొనియెను.

వారిలో నొక్కని పేరుగూడ నామెకుఁ దెలియదు. వారినివాసస్థలమంతకు మును పేమెఱుంగదు. ఆమెచాల బెదరిపోయెను. తానుమోసపోయితి నని యామెయనుకొనసాగెను. ఇప్పుడీమె కన్యయా? కాక విధవయా? వివాహము శాస్త్రోక్తముగా నెఱవేఱినదా? కాంతనాథుని యునికి తెలియకపోవుటచే నామె యందునుగూర్చి యేమియును విచారింప లేదు. తుదకీవిషయమున నెవ్వరైన నొకయనుభవశాలి చెప్పినట్లు నడచుకొనవలయునని ప్రఫుల్ల నిర్ధారణము చేసికొనియెను. ఆమె సహోదరుఁడగు వారణలాలైన నూరిలో లేఁడు. ఉన్నను నీ విచిత్రవిషయము నాతనికంటె విశేషానుభవశాలురనే యడిగి తెలిసికొనవలయును.

ఆమె యీ విధముగ యోజించుచుండఁగా బరిచారికవచ్చి యెవ్వఁడో యొక వృద్ధుఁడు మిమ్ముఁనుజూచుటకు వచ్చియున్నాఁడని చెప్పెను. ప్రఫుల్ల మేఁడమీఁదినుండి క్రిందికిదిగివచ్చి పటకుడ్యము వెనుక నిలిచి చూచెను. ఆపురుషుఁడు చాలనున్నతమైనవాఁడె. అతనికి మీసములు లేవు. అతఁడు వెనుకటిదినముననే క్షౌరకర్మ చేయించుకొనియెను. అతనిదృష్టియును చర్యయును మిగులచమత్కారముగనుండెను. అతఁడు దృఢకాయుఁడు. అతఁడొక లాయరువలె నగపడుచుండెను.

పరస్పరోపచారోక్తులు జరిగినపిమ్మట ప్రఫుల్ల యాతనినిగూర్చి విచారింపఁగా నాతఁడు "నాపేరు ఆదివిఠలమూర్తి. నన్ను యజమాన విఠలుఁడనియును బిలిచెదరు. నేనొక పత్తేదారుఁడను" (అపరాధ రహస్య పరిశోధకుఁడను.) అని చెప్పునప్పటికి ప్రఫుల్ల విఠలుని రాకకు మిగుల నానందించెను. ఈవిఠలమూర్తి మిగుల [illegible] ప్రాంతమున వందలి యకార్య పరులందఱకును నితని [illegible] ప్రఫుల్ల వినయముతో "అయ్యా! [illegible] చేయుట

కేమికారణము ?" అని యడిగెను. అంమలకు విశలుఁడు కొంత సమీపమునకువచ్చి కనికరముతోఁ బ్రఫుల్ల ముఖమును దిలకించుచు "బిడ్డా! నీకుఁ బ్రాణాపాయము కలుగునట్లున్నది. నీవు జాగరూకురాలవై యుండవలయునని నిన్ను హెచ్చరించుటకు వచ్చియున్నాను." అనియెను.

రెండవ ప్రకరణము

విశలమూర్తి మాటలను వినుసరికిఁ బ్రఫుల్లహృదయము పగిలెను. ఆమె రెండునిమిషములవఱకును స్తబ్ధభావముతో నేలుచూండి పిమ్మటనించుక చైతన్యమును బొంది వడఁకుచు గద్గదస్వరముతో "అనఁగానేమి ? నన్నెవ్వరైనఁ జంపవలయునని యోజించుచున్నారా ? వారెవ్వరు ? నేనెవ్వరికి నెట్టికీడును జేసియెఱుంగనే ! మీమాటలు వినుటచే నాకు మతిపోయినట్లున్నది." అనియెను.

విశ : అమ్మా ! ప్రఫుల్లా ! ఈ నేరమునుగూర్చి యింకను నాకంతగాఁ దెలియను. ఇరువురొకచోట మాటాడుకొనుచున్న దాకస్మికముగా నాచెవిలోఁ బడినది. నీయొద్దనమూల్యమగు నొక మరకతమంజూష యున్నమాట నిజమేనా ?

వినఁబడినది. దాసిమూలమునుగూర్చి తెలిసికొనుటకు నేను మిగులఁ కుతూహలుఁడనైతిని నేనప్పుడొక కూలివాని వేషమును ధరించి యుంటిని. నేనింకను వారిని సమీపించునప్పటికి వారిప్రసంగములో నీపేరు వినఁబడినది. మఱియు, పచ్చపెట్టెను పొందవలెనన్నచో ముందుగఁ బ్రఫుల్లను సంహరింపవలయును" అని వారనుకొనుచుండుటను వింటిని. వారు పెద్దమనుష్యులు ధరించుదుస్తులను ధరించియుండిరి. వారు నాకుఁ గేవలమును క్రొత్తవారు. నీవలన నిజమైనసంగతి తెలియునని భావించి వచ్చితిని. దీనినిబట్టి యోచింపఁగా నీకు శత్రువు లున్నారనుమాట వాస్తవము. ఆ యిద్దఱిలో నెవ్వరినైన నీ వెఱుఁగుదువా?

ప్రఫు : విశలమూర్తీ! వారిద్దఱినెఱుంగుదును. పేరులు మాత్రము నాకుఁ దెలియవు. ఇప్పుడొక యాశ్చర్యకృత్యము జరిగినది. నీవు దయయుంచి విన్నచో నాకథనే చెప్పకొనుచున్నాను. నా కష్టములను దీర్చుటకు నీవు సాయపడవలయును.

విశ : కానిమ్ము. అమ్మా! సంతోషపూర్వకముగ నీకు సాహాయ్యము చేయుదును.

ఇప్పుడు ప్రఫుల్ల శాంతచిత్తయయ్యెను. ఆమె ముఖమించుక కళావిహీనమైయుండెను. ఆమె తనసుందరాలకములను కరాంగుళులతో సవరించుకొనుచుఁ గొంతసేపటివఱకును మౌనముగాఁ గూర్చుండి యుండెను. తుదకామె తనకథ నీ విధముగాఁ జెప్పఁదొడంగెను.

"నాకథ విచిత్రమైనది. నాకు బుద్ధినిగఱపుటకుఁగాని, సాహాయ్యము చేయుటకుఁగాని వెనుక దిక్కు లేదు. బాల్యమునందే తల్లి దండ్రులు స్వర్గస్థులైరి. సహోదరుఁడు తనమిత్రులతోఁ జేరి యూరూరఁ దిరుగుచుండును. ఆప్తబంధువులెవ్వరును సమీపమున లేరు.

అన్నిటికిని నేనొక్కతెనే. నీవే నాకాప్తబంధుఁడవు. గడచినవత్సరము వసంతకాలమునందు నేను విహారముకొఱకుఁ జైత్రకమను నారోగ్యస్థానమునకుఁ బోయియుంటిని. అక్కడకు లలిత పట్టణమునుండి ప్రసిద్ధుఁడగు చారుచంద్రుని చిన్నికుమారుఁడగు కాంతనాథుఁడును వచ్చియుండెను. అక్కడ నాతనికిని నాకును నాకస్మికముగఁ బరిచయము కలిగెను. క్రమముగ మాకన్యోన్యము మైత్రియలవడెను. తుదకు మేమిరువురమును బెండ్లి చేసికొనవలయుననియు, నదియును నా చైత్రమాసమునందే జరుగవలయుననియు, నిశ్చయించుకొంటిమి. కాని, కాంతనాథుని కాతనియూరినుండి తంతివార్త వచ్చుటచేత నాకస్మికముగ నాతఁడక్కడకు బయలుదేరిపోవలసిన వాఁడయ్యెను. పిమ్మటఁ జాలదినములవఱకు నాతఁడీప్రాంతములకు రానేలేదు. కాని, తప్పకుండ నాకప్పుడప్పుడు పత్రములను మాత్రము వ్రాయుచుండెను. తుదియుత్తరమును జూచినప్పుడు మాత్రము నా హృదయము చాల సంక్షోభమునొందెను. ఆతఁడు ప్రబలమగు వ్యాధిచేఁ బీడితుఁడగుచుండెనని దానివలనఁ దెలియవచ్చెను. ఆ మఱునాఁ డున్నతాకారుఁడొకఁడు నా దగ్గరకువచ్చి తాను కాంతనాథుని పరమాప్తుఁడననియు, కాంతనాథుఁ డీనవనగరమునకు వచ్చెననియు నాతఁడు క్షయపీడితుఁడై యున్నాఁడనియు, బ్రతుకునట్లగపడుట లేదనియు, నీ కాతనిపై సహజప్రేమమేయున్నచో నట్టిపరయము నందు తిరస్కారభావమునఁ జూడకుండ నాతనిని బెండ్లి చేసికొనవలయుననియు, తానుకాంతనాథుని మిత్రుఁడనేగాక పురోహితుఁడననియుఁజెప్పి యొక యుత్తరమును నా చేతికిచ్చెను. ఆ యుత్తరము నా ప్రాణకాంతుఁడగు కాంతనాథుని స్వహస్తలిఖితముగా నగపడుచుండెను. [illegible] నేనేమి చేయవలయును ? నేను చాలఁ

దొందరపెట్టెను. తుదకు నేను “విధవనైనను విచారముచేసి. ఎట్లయి నను కాంతనాథునిజూచి యాతనితోడ నిజము జెప్పవలయును” అని నిశ్చయించుకొని యెక్కడికైనను నెప్పుడువలయునన్న నప్పుడు వచ్చి యాతనిని బరిణయముచేసికొందునని వాగ్దానముచేసి పంపితిని. నామాట లను విని యావచ్చినయాతఁడు తానును కాంతనాథుఁడును మఱియొక స్నేహితునితోఁ గూడి సుఖునాఁడు రాత్రి వచ్చెదమనియు, అప్పుడు నేనుకూడ తనతోఁ బయలుదేఱివచ్చి యేదైననొక యుద్యానవనమున వివాహము చేసికొనవలయుననియును నిశ్చయపఱచెను. ఆయేర్పాటు ననుసరించి యారాత్రి పండ్రెండు గంటలకు సరిగ మామందిరము నెదుట కొక యశ్వశకటము వచ్చి నిలిచెను. వెనుకటిదినము వచ్చిన యాతఁడు నేఁడును వచ్చి నన్ను బిలిచెను. నేనాతనితోఁ బోయి కాంతనాథునిఁ జూచితిని. అయ్యో!—అతఁడు చాలఁ గృశించియుండెను. ఆతనిముఖమునఁ గాంతికళ యించుకయు లేదు. ఇంచుకంతైన శక్తి లేకుండ నుండెను. గట్టిగ మాటాడు స్థితిలోఁ గూడ లేఁడు. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసముల వేగము చాల హెచ్చుగ నుండెను. అయినను నేనాతని మాటాడించిచూచితిని. నేనడిగినవాటికన్నిటికిఁ బ్రత్యుత్తర ముగ నాతఁడు “అంతయును సరిగనే యున్నది. ఈపురోహితుఁడు చెప్పినదంతయును వినుము” అని చెప్పెను.

ఈవిధముగాఁ బ్రఫుల్ల తనవివాహవృత్తాంతమును కాంత నాథునిమరణవిషయమును దనకు నొకపేటిక వచ్చినవిధమును సవిస్త రముగఁ దెలిపి కట్టకడపట “అయ్యా! నాకాంతుని శవము నెచ్చటికిఁ దీసికొనిపోయినదియు, నాయిరువురుపుత్రులు నెక్కడ నుండునదియు నాకుఁ దెలియదు. నాకు కాంతనాథునితో శాస్త్రోక్త ముగ వివాహమైనట్లు తోఁచుటలేదు. మొత్తముమీఁద నేదో

అన్నిటికిని నేనొక్కతెనే. నీవే నాకాప్తబంధుఁడవు. గడచినవత్సరము వసంతకాలమునందు నేను విహారముకొఱకుఁ జైత్రకమను నారోగ్యస్థానమునకుఁ బోయియుంటిని. అక్కడకు లలిత పట్టణమునుండి ప్రసిద్ధుఁడగు చారుచంద్రుని చిన్నకుమారుఁడగు కాంతనాథుఁడును వచ్చియుండెను. అక్కడ నాతనికిని నాకును నాకస్మికముగఁ బరిచయము కలిగెను. క్రమముగ మా కన్యోన్యమును మైత్రియలవడెను. తుదకు మేమిరువురమును పెండ్లిచేసికొనవలయుననియు, నదియును నా చైత్రమాసమునందే జరుగవలయుననియు, నిశ్చయించుకొంటిమి. కాని, కాంతనాథుని కాతనియూరినుండి తంతివార్త వచ్చుటచేత నాకస్మికముగ నాతఁడక్కడకు బయలుదేరిపోవలసిన వాఁడయ్యెను. పిమ్మటఁ జాలదినములవఱకు నాతఁడీ ప్రాంతములకు రానేలేదు. కాని, తప్పకుండ నాకప్పుడప్పు డుత్తరములను మాత్రము వ్రాయుచుండెను. తుదియుత్తరమును జూచినప్పుడు మాత్రము నా హృదయము చాల సంక్షోభమునొందెను. ఆతఁడు ప్రబలమగు వ్యాధిచేఁ బీడితుఁడగుచుండెనని దానివలనఁ దెలియవచ్చెను. ఆ మఱునాఁ డున్నతాకారుఁడొకఁడు నా దగ్గరకువచ్చి తాను కాంతనాథుని పరమాప్తుఁడననియు, కాంతనాథుఁ డీనవనగరమునకు వచ్చెననియు నాతఁడు క్షయపీడితుఁడై యున్నాఁడనియు, ప్రాణము నిల్చునట్లగపడుటలేదనియు, నీ కాతనిపై సహజప్రేమమేయున్నచో నట్టిసమయము నందు తిరస్కారభావమునఁ జూడకుండ నాతనిని పెండ్లిచేసికొనవలయుననియు, తానుకాంతనాథుని మిత్రుఁడనేగాక పురోహితుఁడననియుఁజెప్పి యొక యుత్తరమును నాచేతికిచ్చెను. ఆ యుత్తరము నా ప్రాణకాంతుఁడగు కాంతనాథుని స్వహస్తలిఖితముగా నగపడుచుండెను. అప్పుడు నేనేమిచేయవలయును? నేను చాలఁ

దొందరపిల్లను. తుదకు నేను "నిర్ధనునైనను విచారము లేదు. ఎట్లయి నను కాంతనాథునిజూచి యాతనికొఱకై నే దేర్పవలయును" అని నిశ్చయించుకొని యెక్కడకైనను నెప్పుడువలయునన్న నప్పుడువచ్చి యాతనిని బరిణయముచేసికొందునని వాగ్దానముచేసి వ్రైచితిని. నామాట లను విని యానచ్చినయాతఁడు తానును కాంతనాథుఁడును మఱియొక స్నేహితునితోఁగూడి నుఖునాఁడు రాత్రి వచ్చెదమనియు, అప్పుడు నేనుకూడ తమతో బయలు దేఱవచ్చి యేదైననొక యుద్యానవనమున వివాహము జేసికొనవలయుననియు నిశ్చయపఱచెను. ఆయేర్పాటు ననుసరించి యారాత్రి పండ్రెండుగంటలకుసరిగ మామందిరము నెదుట కొకయశ్వశకటమువచ్చి నిలిచెను. వెనుకటిదినమునవచ్చిన యాతఁడు నేఁడును వచ్చి నన్నుఁబిలిచెను. నేనాతనితోఁబోయి కాంతనాథునిజూచితిని. అయ్యో!—ఆతఁడుచాలఁ గృశించియుండెను. ఆతనిముఖమునఁ దొంటికళయే యగపడ లేదు. ఇంచుకంతైన శక్తి లేకుండనుండెను. గట్టిగమాటాడుస్థితిలోఁగూడ లేఁడు. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసముల యావేగముగ చాలహెచ్చు నుండెను. అయినను నేనాతని మాటాడించిచూచితిని. నేనడిగినవాటికన్నిటికిఁ బ్రత్యుత్తర ముగ నాతఁడు "అంతయును సరిగనేయున్నది. నీవిపురోహితుఁడు చెప్పినదంతయును వినుము" అని చెప్పెను.

ఈవిధముగాఁ బ్రఫుల్ల తనవివాహవృత్తాంతమును కాంత నాథునిమరణవిషయమును దనకుమునకతపేటికవచ్చినవిధమును సవిస్త రముగఁదెలిపి కట్టకడపట "అయ్యో! నాకాంతుని శవము నెచ్చటికిఁ దీసికొనిపోయినదియు, నాయిరువురు పురుషులు నెక్కడ నుండునదియు నాకుఁదెలియదు. నాకు కాంతనాథునితో శాస్త్రోక్త ముగ వివాహమైనట్లు తోఁచుటలేదు. వెళ్ళినతముమీఁద నేదో

యొకవిధముగ హత్యజరిగినదనియే తోఁచుచున్నది. నాకుఁ బిచ్చి యెత్తిపోయినది. దీనితత్వమేమో నాకుఁదెలియుటలేదు. అయ్యో ! విశలమూర్తీ ! నన్నురక్షింపుము" అని యామెగోలపెట్టుచు నాతని పాదములపైఁబడియెను.

మౌనముతో విశలుఁ డాకథయంతయునువినుచు నిలిచియుండెను. ఆతనిముఖకమలమునుండి వాత్సల్యరసముతనంతటతానే తొణుకాడు చుండెను. ఆతఁడు ప్రఫుల్లను దనయౌరసపుత్రి యనియే భావించుకొని "బిడ్డా ! నీవుశంకింపవలదు. నీవుచెప్పినదంతయు నద్భుతముగానున్నది. అయినను, నేను నిన్నునమ్ముచున్నాను. దీనిరహస్యమును దెలిసికొనుట చాలఁగష్టము. కానిమ్ము—ఎట్లైనను పరిశోధించెదను. నీవువిచారింప వలదు. మనశాస్త్రములనుబట్టి పుష్పమాలాసంబంధముచేతనే నీకు వివాహమైనందున నీవు కాంతనాథుని ధర్మపత్నివైయుంటివి. అందులకేమి యును సందేహములేదు. మఱియు నాతనియాస్తికంతకును నీవే యధి కారిణివైతివి. కాని, నీపతియాజ్ఞకు విరోధముగ నీవాపెట్టెను తెఱవరాదు.

ప్రఫు : ఒకవత్సరమునకును దెఱవఁగూడదట.

విశ : కావచ్చును. కాంతనాథుని యకాలమరణమునుగూర్చి నీ కెవ్వరిమీఁదనైన ననుమానమున్నదా ?

ప్ర : ఆసంగతిని జెప్పుట కష్టము. నాకేమియును దెలియదు. వారి గృహమునందలివారివలన దానిని దెలిసికొనవలయును. విశలా ! ఈపెట్టె నీయొద్దనుండుట యుత్తమమని తోఁచుచున్నది.

విశ : అమ్మా ! నీవు చెప్పినదంతయు నేను చేయుదును. నీవేమో మోసపోయియుంటివి. ఇప్పుడాపురోహితుని, నాతనిమిత్రుని వెదకి కనుఁగొనవలసియున్నది. వారు మాటాడుకొనుచున్న దానిని,

నేనుపోంచియుండివినుట మంచిదేయైనది. బిడ్డా ! నీవిప్పుడు మిగుల జాగరూకతతో నుండవలయును. ఒంటిగా వెలుపలకుఁబోవలదు. పదీ ! పెట్టెనిమ్ము. నేను బయలుదేరిపోవలయును.

ప్రఫుల్ల మరకతమంజూషను దీసికొనివచ్చి యాతనికిచ్చెను. విఠలుఁడు జేపుమరల వచ్చెదనని చెప్పి వెడలిపోయెను. విఠలుఁడు తనయాఫీసునకుఁబోయి యాపెట్టెను బల్లపైనుంచి పైమూఁతనువిప్పి లోపలనున్న మరకతమంజూషను (పచ్చలపెట్టె) బైకిఁదీసెను. విఠలుఁడు తనపనులలో సాహాయ్యముచేయుటకుఁగాను ననుభవశాలియగు నటేశుఁడను నొకపత్తేదారునుగూడఁ దనయొద్దనుంచుకొనియెను. ఆతనికించుమించుగ నరువదియైదువత్సరముల వయస్సుండును. అయినను, ఆతఁడిప్పటికిని మిగులశక్తిమంతుఁడును జాలమేధావియునై యుండెను. ఆతఁడు విశాలదేశవాసుఁడు. తనవయఃకాలమున నాతఁడా దేశమునఁ బత్తేదారుఁడుగానుండి విశేషవిఖ్యాతిని సంపాదించి యుండెను. మఱియు నాతఁడొకసారి యీ భూగోళమంతయును దిరిగి వచ్చినవాఁడు. ఆతఁడు స్వవిషయమునుగూర్చి యెవ్వరిముందును డంబముగ ముచ్చటించువాఁడుగాఁడు. తనయజమానుఁడగు విఠలునకుఁదక్క నిక్కడమఱెవ్వరికినినాతనినిగూర్చి తెలియదు. విఠలుఁడు ప్రతికార్యము నందును నటేశునియభిప్రాయమును దీసికొనకుండ నుండుటలేదు. ఈనాఁడును విఠలుఁడు పచ్చలపెట్టె నాతని ముందుఁ బెట్టెను. నటేశుఁడా పెట్టెను బాగుగఁ బరీక్షించిచూచి భయభ్రాంతుఁడై "ఓహో ! నేనిదివఱకే దీనినిచూచియున్నాను. ఇది నీకెక్కడనుండివచ్చినది. అబ్బ ! ఇది చాలనద్భుతమైనది. ఇదిమహాభయంకరమగుకపటపేటిక. విఠలా ! ఇది యనేకులప్రాణముల నీవఱకే యాహుతిఁగొని యున్నది. నాప్రాణమునకును మృత్యుస్వరూపమైనది. విఠలా ! విఠలా ! దీనిని నాముందునుండి తీసివేయుము.

విశ : ఏమి ! నీవు హాస్యమాడుచున్నావా ?

నటే : లేదు లేదు. విశలా ! ఇది యొకకాలమునందు నావశము నందుఁగూడ నున్నదియే.

విశ : నీవు భ్రాంతిని పొందుచున్నావేమో ? ఇట్టి పెట్టెనింకొక దానిని నీవు చూచియుండవచ్చును.

నటే : అట్లుకాదు. ఇది స్వల్పకాలమునకుముందె మాదేశస్థుఁడగు చారుచంద్రునియొద్ద నుండెను. అప్పుడు దీనికిఁ జాలమంది జనులు బలియైరి.

విశలుఁడు ప్రఫుల్ల వృత్తాంతమును మొదటినుండియును జెప్పి ముగించినపిమ్మట " అయ్యా ! ఇప్పుడు దీనివిషయమున నీకుఁ దెలిసిన దంతయును జెప్పుము. " అనియెను.

నటేశుఁడు సమస్తవృత్తాంతమును జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని " విశలా ! వినుము. ఇప్పటికి నలువదివత్సరముల క్రిందటఁ జారుచంద్రుని ప్రపితామహుఁడు మళయాళమునకుఁబోయి యక్కడ యక్షిణీవిద్య, ఇంద్రజాలము, మహేంద్రజాలము, మొదలగువానిని నేర్చుకొని వచ్చెను. తుదకాతఁడు మనుష్యులను మృగములుగాను, పక్షులుగాను గూడఁ జేయఁగలవాఁడై యుండెను. అప్పుడాతని కెనుబది సంవత్సరముల వయస్సఁట. అయినను ముప్పదిసంవత్సరముల వయసుగల వానివలెఁ గనఁబడుచుండెనఁట. అక్కడనుండి నీలగిరి ప్రాంతములకుఁ బోయి యడవిమనుష్యులతోఁ జాలకాలముండి వారినుండి కూడ ననేకముఖ్యవిషయములను నేర్చుకొనుటయేగాక, వారిలో నొక మంత్రగత్తెను వివాహముచేసికొనియెనఁట. ఒకనాఁ డాతఁడాకస్మికముగ నా యడవియెల్లనుదాటి యీవలకువచ్చి చేరెను. అప్పుడాతఁ

డక్కడనుండి తెచ్చిన యమూల్యనిక్షేపమే యీపచ్చలపెట్టె. దీని నొక మునీశ్వరుఁ డాతనికనుగ్రహముతో నొసంగెను. ఆతఁ డా విధముగా బయలుదేరి వచ్చినపిమ్మట నా యడవిమనుష్యు లాతని నెల్లదిక్కులను వెదకిరఁట. చారుచంద్రుని ప్రపితామహుఁడు తన గ్రామమునొద్దనున్న యొకవనమునం దాశ్రమమేర్పఱచుకొని యుండెను. ఒకనాఁడాతని నెవ్వరో చంపివైచిరి. ఎంతప్రయత్నించినను వారెవ్వరైనదియును తెలియలేదు. ఆతని కాగితములను పరీక్షించి చూడఁగా నొకకాగితముపై నెఱ్ఱసిరాతో నీ మరకతమంజూషను గూర్చిన వృత్తాంతమంతయును, ఇది యిట్టిస్థలము నందున్నదనునదియు, దీనిమహిమమిట్టిదనియును, విశదముగా వ్రాయఁబడియుండెను. పిమ్మట నాతని పుత్త్రుఁడే దీనికి హక్కుదారుఁడై యుండుటచేత నీ పెట్టె నాతఁడు వశపఱచుకొనియెను. ఇదిచేఁజిక్కిన యాఱుమాసముల లోపలనే యాతఁడును చంపఁబడియెను. పిమ్మట నీ పెట్టె యాతని కుమారుని వశమయ్యెను. ఆతనికిఁగూడ వెనుకటివారిగతియే సంభవించెను. పదింబదిగ వారియింటిసేవకులలో జరుగుచున్నహత్యలెవ్వరి వలనఁ జరుగుచున్నదియుఁ గనిపెట్టుటకొఱకు నేను ప్రయత్నింప సాగితిని. నేనాయుద్యోగమునందుండఁగా నెన్నియో సాహసకృత్యములనుజేసితిని. ఎట్లెట్టులో యెక్కడనుండియో, యెన్నియోసమాచారములను తెప్పించుకొంటిని. ఏమిచేసినను, ఆ వృత్తాంతమునందు లేశమైనఁదెలియలేదు. నేనెక్కడకుఁబోయినను నెవ్వరో నా వెనుక నున్నట్లే తోఁచుచుండెడిది. నేను దేనికినిభయపడలేను. ఒకనాఁ డా వనమునందే నేను సంచరించుచుండఁగా నెవ్వరో నన్ను జొక్కపట్టుకొని లాగినట్లయ్యెను. వెనుకకుఁ దిరిగిచూడఁగా నక్కడనొక బండఱాయి కదలుచున్నట్లగపడెను. నేనక్కడకుఁబోయి దానినెత్తి

చూచుసరికి దానిక్రింద నీమరకతమంజూష ప్రకాశించుచుండెను. దీనిమీఁదమొదట నెఱ్ఱనిమంటయు, పిమ్మటనీలజ్వాలయు, నాపిమ్మట విస్తారమగు పొగయును బయలుదేరెను. ఆవిశేషములను జూచుసరికి నాకుఁ గాలుసేతులు గడగడ వడఁకసాగెను. నేనప్పుడు స్తబ్ధుఁడనై నిలువఁబడిపోయితిని. అనంతరమీపెట్టెమీఁద స్పష్టమగు సువర్ణాక్షరములు కనఁబడసాగెను. "నాయుపాయమును తప్పించుకొన్నవారికి దీర్ఘాయువును, ఇష్టైశ్వర్యములను నేనొసంగెదను" అని వ్రాయఁబడియుండెను. అప్పుడు నాపాదములయొద్ద నొకయుత్తరము పడియుండెను. దానినివిప్పి చూడఁగా నానియందు "ఈపేటికను బడయువాఁడు ఒకవత్సరమువఱకును బ్రదికియున్నచో, దీనిని తెఱవవచ్చును. పిమ్మట నెట్టియుపాయమునులేదు" అని వ్రాయఁబడియుండెను. పిమ్మట నంతయును శాంతమయ్యెను. నేనాపేటికను జేబునందుంచుకొని తెచ్చితిని. ఇది నాయొద్ద నున్నంతవఱకును నాకొక్కనిమిషమైనను మనస్సు స్థిరముగానుండలేదు. నాకు దినదినగండములు, క్షణక్షణగండములును సంభవించుచుండెను. వాని నన్నిటిని జూచిచూచి విసిఁగి దీనిని నేను. అప్పుడు మృతుఁడైన వనజుని సోదరునకిచ్చివైచి యీనేరమును బరిశోధించుట మానుకొంటిని. అంతేకాక నేనాదేశమునువిడిచి యిట్టి యీదేశమునకువచ్చివైచితిని. ఇటీవల విచారింపఁగా నాతఁడును మఱియిరువురు హక్కుదారులును వెనుకటివారివలెనే చంపఁబడిరని తెలియవచ్చినది. ప్రకృతమునఁ గాంతనాథుని తండ్రి జీవించియున్నాఁడు. ఆతఁడు బ్రదికియుండఁగనే యీపేటిక కాంతనాథునియొద్ద కెందులకు వచ్చినదో కారణము తెలియకున్నది. పిమ్మట నాతఁడును బ్రదుకలేదు. దీనిమహిమను జూచితివా ?

ఇట్లు చెప్పుచు నతఁడు గడగడ వడఁకసాగెను. ఆతని ముఖము భయభ్రాంతమై యెఱ్ఱవడెను. ఆతఁడు కేవలమును విహ్వల

చిత్తుఁడై పోయెను. విఠలుఁడది యంతయును విని, నలేశుని జూచుచుఁ గొంతసేపటివఱకు నేమియును దోఁచక తుదకాతఁడు దృఢప్రతిజ్ఞతో "నలేశా! ఈపెటిక మంచిదైననుసరియే, చెడ్డదైననుసరియే,—ఈ విషయమున, నేను జరుపఁదలఁచుకొన్న వ్యాపారమంతయును నడిపియే తీరెదను. ఇందువలన నేమైనను జరుగనిమ్ము. ఆయనాథబాలికను కాపాడుటకు నేను కంకణముగట్టుకొంటిని. ఈ భయభావములను నామనసున కెక్కనీయను. ఇదియంతయును మూఢభక్తివలనఁగలిగిన బెదరుగాని మఱేమియునుగాదు" అనియెను. పిమ్మట నిఁకనొక భయంకరవ్యాపారము జరిగెను.

మూఁడవ ప్రకరణము

విశాలమూర్తియు నా పేటికపై మూతనుదీయుటకుఁ జేయి చాచునప్పటికా పెట్టెలోపలినుండి చట్టనపొగ లెగయసాగెను. ఆపత్తేదారు లిరువురును నేమియుఁ దోఁచక విభ్రాంతులై నిలువఁబడిరి. కొన్నినిమిషములవఱకు నాఫీసుకట్టడమంతయుఁ జీఁకటులు గ్రమ్మెను. పిమ్మట నా పెట్టెలోపలినుండి యుత్తమప్రకాశకిరణములు వ్యాపింపఁ దొడఁగెను. దానిమధ్యనుండి యక్షరములు కనఁబడసాగెను. మొదట నవియంతస్ఫుటముగా నగపడలేదు. పిమ్మటఁ జూడఁగఁజూడఁగ "నీవు వెదకుము. నేరము దొరకును." అని కనఁబడియెను. తోడనే యా వ్రాత మాయమైపోయెను. పొగయును నిలిచిపోయెను. విశాలుఁ డామంజూషను మూసివైచి దాని నినుపపెట్టెలోనుంచెను. ఎట్లో తన సాహసము నగపఱచి దీనితత్వమును గనిపెట్టవలయునని యాతఁడు దృఢప్రతిజ్ఞ చేసికొనియెను. తరువాత నేరమును కనిపెట్టుపనిలోఁ బ్రవేశించెను. మొదట నాతఁడు శవవాహకులనందఱను జూచి సంగతులను విచారింపఁదొడంగెను. అవి యెందులకనఁగా :—

ఆ కాంతనాథుని శవమును నవనగరసమీపమున నెక్కడ పూడ్చి పెట్టిరనునది మొదట నాతనికిఁ దెలియవలసియుండెను. ఎట్లును

నది యాతనికిఁ దెలియలేదు. తుదకుఁ గాంతనాథుని తండ్రియైన చారుచంద్రునకుఁ దంతిసమాచారమునంపి పిలిపింపఁగా నాతఁడు “కాంతనాథుఁడు నవనగరమునందుఁ జనిపోయెననియు, ఆతని శవమును పాలవానియను గ్రామశ్మశానమునందు పూడ్చి పెట్టిరని తనకు వార్త వచ్చినదనియుఁ దెలియఁజేసెను.

పిమ్మట విఠలుఁడు పాలవానియను గ్రామమునకుఁబోయి యచ్చటి జననమరణపట్టికను పరిశీలించిచూడఁగా, కాంతనాథుఁడు చనిపోయిన దినముననే క్షయరోగముచే నక్కడనొకమరణము కలిగినట్లుగ నానవాలు దొరకెను. కాని, యట్లు చనిపోయినవాఁ డొకవంటపూటి ముసలిదానియింటఁ జనిపోయెననియుఁ దెలిసెను. విఠలుఁ డాముసలి దానియొద్దకుఁబోయి విచారింపఁగా నామె తానుపూటకూళ్ళయిల్లు పెట్టినప్పటినుండియు నెప్పుడు నెవ్వరును దనయింటికివచ్చి మరణింప లేదని తెలియఁజేసెను. అదియునుగాక యా జననమరణములపట్టిక యందు వైద్యునియొక్కయు, వాహకులయొక్కయు చేవ్రాళ్ళన్నియు నొకేవిధముగా నుండుటచేత విఠలుని సంశయము మఱింత దృఢ మయ్యెను. విఠలుఁడు పత్తేదారియుద్యోగమునకు వచ్చిన యెన్నో వత్సరములనుండి యేవ్యాపారమునందును నెప్పుడును నిదర్శనములు దొరకుట కింతటికష్టము కలుగలేదు. అయినను నీతఁడు నిరాశతోఁ గూర్చుండలేదు, అక్కడ గోరినిత్రవ్వుచుండు వారినందఱిని నేకాంతముగా విచారించుచుండఁగా, ఆ శవమును పూడ్చినప్పు డిరువురు పురుషులు వచ్చిరనియు, గోరిత్రవ్వువానికి చేతినిండ దక్షిణదొరకినదనియు, శవమును దీసికొనివచ్చిన పెట్టెలోననే యా శవమును పూడ్చివైచిరనియు, నప్పటినుండియు నిప్పటివఱ కెప్పుడును నా యిరువురు పురుషులును నగపడలేదనియుఁ దెలియవచ్చెను.

ఆపురుషు లాపాలపానియందలిజనులను మోహపెట్టి యీకృత్యము నెట్లు చేసిరనువిషయమునుగూర్చి యెంతయోజించినను నేమియును మార్గముదొరకలేదు. తుదకు తనయుత్తేకర్తలనువినియోగించి యీ శవమును పైకిదీయవచ్చునని సర్కారువారినుండి యాజ్ఞాపత్రమును బొంది విశలుఁడు ప్రఫుల్లను, నటేశుని నక్కడకుఁ బిలిపించుకొనియెను. ఒకనాఁటి తెల్లవారుజామున నీముగ్గురును మిత్రుఁడగునొకవైద్యునితోఁ బోయి యాగోరినిత్రవ్వించి యందలిపెట్టెను పైకిదీయించిరి. ప్రఫుల్ల జాగరూకతతోఁ జూచుచుండెను. విశలుఁ డామెయొద్ద నిలుచుండి యుండెను. మూఁతనుదీసిరి. ప్రఫుల్ల చట్టుననొకకేకవైచి క్రిందఁబడి మూర్ఛిల్లెను. అందఱును దిగ్భ్రాంతికలిగెను. విశలుఁడు పరీక్షించి చూడఁగా నాపెట్టెలో బొమ్మరాళ్లుతక్క నింకేమియును లేకపోయెను. విశలుఁ డూహించునట్లుగనే యిదంతయును మోసమని విస్పష్టముగఁ దెలిసిపోయెను. పిమ్మట నాపెట్టెను మరలనక్కడనే పాతిపెట్టించి వారందఱును వెడలిపోయిరి.

విశ : అత్యద్భుతముగ మోసముచేసియున్నారు. ఇదంతయును జూడఁగా వారేవియో ప్రబలాపేక్షకులోనై యీకార్యములను జేయు చున్నారనుట నిశ్చయమగుచున్నది.

ప్రఫు : కాంతుని శరీరము నెచ్చటఫూడ్చి పెట్టినారు ?

విశ : అది తెలిసికొనుటయే కష్టముగానున్నది. ఎక్కడనో పాతిపెట్టియే యుందురు. కానిమ్ము. అందులకై విచారింపనక్కఱలేదు, నేఁడుగానున్న జేపైనను నే నీనేరమును కనిపెట్టితీరుదును. కాంతనాథుని శవము నీపాలపానియందుఁ బూడ్చలేదని తెలిసినది. వారు బహుశః నవనగరియొద్దనే పాతిపెట్టియుండవచ్చును. వారు చాల బెదరియుందురు. కానిచో మొదటనే యింతటిజాగరూకతతో వారుండఁబోరు.

ప్రఫు : వారిట్లొందులకుఁ జేసిరని మీకుఁదోఁచుచున్నది ?

విర : వారు గొప్పదగునొక కపటనాటకము నాడుచున్నారనియే భావించుచున్నాఁడను. కాంతనాథుని మరణమునుండియే వారేదో విశేషఫలమును పొందవలయునని యాసించుచుండవచ్చును. ఆమరణము స్వాభావికమైనదేయైనచో నాశవమును పూడ్చుటకు వారింతగ నాయాసపడవలసిన యవసరములేదు.

ఈవిధముగ మాటాడుకొనుచు నందఱునుదిరిగి నవనగరమునకు వచ్చిచేరిరి. భయంకరమగు నాప్రదర్శనమును జూచినప్పటి నుండియు నతఁడు—ఇఁక ముందు విరలునకేమియపాయములు సంభవింపనై యున్నవో గదా యని బెదరుచు వడఁకుచుండెను. ఈమరకతమంజూష సంబంధముననే వెనుక తాను పరిశోధనము చేయుచున్నప్పుడు సంపాదించిన యుత్తరములు మొదలగు వానినన్నిఁటిని పైకిఁదీసి విరలున కుపయోగింపవలయునని యొసంగెను.

ప్రఫుల్ల యింటిసమీపమున బలమైనకావలి యుంచఁబడియెను. విరలుఁడాయిరువురు పురుషులమీఁదను నొకకన్నుంచి తిరుగుచుండెను. విరలుఁడెంతజాగరూకుఁడై యున్నను, ఎట్లో యాతని గుట్టంతయు బట్టబయలగుచున్నసంగతి తుదకాతనికిఁ దెలియవచ్చెను. ఈవిధముగ రెండుమాసములు గడచిపోయినవి. ఎట్టియాచూకియును దొరకలేదు. ఈలోపల విరలుఁడు కొన్ని చిన్నచిన్నసాహసకృత్యములను జేసెను. ఒకనాఁడు విరలుఁడింటియొద్దనుండి ఆఫీసునకు వచ్చుసరికిఁ బ్రఫుల్ల సహోదరుఁడైన వారణలాలీతని యాగమనమున కెదురుచూచుచు నాఫీసులోఁ గూర్చుండియుండెను. అదివఱకు విరలుఁడనేకపర్యాయములు తమయింటికివచ్చి తనసహోదరి యగు ప్రఫుల్లతో, వహాబాడి

పోవుచున్నను, వారణుఁడ దేమనికాని, యీతఁడెందులకువచ్చుచున్నాఁడని కాని, ఒక్కనాఁడైనఁ దెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నింపలేదు. వారణుఁడిరువదియైదువత్సరముల తరుణవయస్కుఁడు. చూచుటకుఁ జాలసుందరుఁడుగా నుండును. ఆతఁడెప్పుడును సొగసైనయుడుపులను ధరించుకొనుచుండును. తాను తిరుగుచున్న సమాజమునం దెప్పుడును నాతఁడు గణనీయుఁడుగా నెన్నఁబడుచుండెను. కాని, యీతఁడుద్యోగము మొదలగు పనులుచేయుట తన ఘనతకుఁ గొఱఁతయని యనుకొనుచుండు వివేకవంతుఁడు. ఆతఁడు స్వభావముచేత శాంతచిత్తుఁడు. కాని, నేఁడుమాత్ర మాతని చిత్తసంక్షోభమునకుఁ బారమే లేకుండెను. విఠలుఁడు లోపల కాలుపెట్టినతోడనే వారణుఁడు "విఠలా! నీకును నా సహోదరి ప్రఫుల్లకును బాగుగఁ బరిచయమున్నదని భావించుచున్నాను. నేను మా యింటియందే మిమ్ముల ననేకపర్యాయములు చూచియున్నాను" అనియెను.

విఠ : అవును. ప్రఫుల్లకొఱకు నే నెన్నియో సాహసకృత్యములను జేయుచున్నాఁడను. ఒక రహస్యవిషయమునం దామెకు సదుపదేశము నొసంగియుంటిని.

వార : ఓ! ధనమును రాజకీయనిధి (సేవింగ్సుబ్యాంకి) యందు వేయువిషయమునుగూర్చియా? మంచిది. విఠలా! ఇప్పుడు నేను దానికంటె మిగుల ముఖ్యమగు కార్యముకొఱకు వచ్చియున్నాను. మా ప్రఫుల్ల గృహకృత్యములయం దెప్పుడును సంతోషచిత్తయై యుండు స్వభావముకలది. అందువలన నే నేవిషయమును స్వయముగ విచారించుకొన నక్కఱలేకుండెను. ఆ కారణమున నాకొక్కవిషయమును దెలియదు.

పిత : నీకేమియును దెలియదా ?

వార : ఓహో ! మఱచితిని ! మఱచితిని ! నీకును, ఆ సంగతి తెలియదు. తెలసినంతవఱకు నేనే నీకుఁజెప్పవలసియున్నది. ఇప్పుడు ప్రఫుల్ల యెక్కడనో మాయమైనది. ఆమె జాడ తెలియుటలేదు.

పిత : ఆఁ——ఏమి ?

పితలుఁడు నిశ్చేష్టుఁడయ్యెను. పిడుగుమొత్తిన వానివలెఁ గుర్చీనుండి ముందునకొఱగి యించుక స్పృహఁదెచ్చుకొని తదేక దృష్టితో వారణునివైపునకుఁ జూచుచు నిలువఁబడియెను.

వార : ప్రఫుల్లపోయి మూఁడుదినములైనదఁట. నేనొక వారమునకుఁ బూర్వమే యితర గ్రామమునకుఁబోయి యిప్పుడేవచ్చితిని. ఇంటికివచ్చి చూడఁగాఁ బ్రఫుల్లయగపడలేదు. గృహపరిచారికను విచారింపఁగా నామె "ప్రఫుల్ల వెడలిపోయి మూఁడుదినములైనదనియు, ఆమె యెక్కడనున్నదియుఁ దనకుఁదెలియదనియుఁ జెప్పినది. ఆమె యొకయుత్తరమైన వ్రాసిపోలేదు. నేను మాకుఁబరిచయముగల స్నేహితులయిండ్లకును, ఇరుగుపొరుగువారి యిండ్లకును బోయి చూచితిని. ఆమెజాడ యేమియునగపడలేదు. అయ్యో ! ఏమైపోయినదో——ఏమో ? పితలా ! ఎట్లయిన నామెను వెదకికనిపెట్టఁగలవా ?

పిత : అయ్యో ! సాధ్యమైనంతవఱకుఁ బ్రయత్నించెదను.

వార : ఆమె కేమైనఁ బ్రాణాపాయము సంభవించునని నీకుఁ దోఁచుచున్నదా ?

పిత : చెప్పఁజాలను. పరిచారిక యామెను తుదిసారి చూచిన దెప్పుడు ?

వార : సోమవారమురాత్రి యెనిమిది గంటలప్పుడు.

పిత : ఆ పరిచారిక యింకేమైన విశేషసంగతులను జెప్పినదా ?

వార : ఉం. ప్రఫుల్ల దివాన్ ఖానాయందుంగూర్చుండి పుస్తక మును జదువుచుండఁగా నెవ్వఁడో యొకఁ డొకయుత్తరమును దెచ్చి యిచ్చెనఁట. ప్రఫుల్లయాయుత్తరమును జదువుకొని చిన్నమొగమును జేసికొన్నదఁట. పిమ్మట నామె మంచిచీరనుగట్టుకొని యిట్టిచోటునకుఁ బోవుచున్నానని చెప్పకయే యెక్కడకో పోయినదఁట. అప్పటినుండి యిప్పటివఱకు నామెసంగతియే తెలియలేదు.

విత : ఆమె యాయుత్తరమును దనతోఁ దీసికొనిపోయినదా?— ఇదిగాక యింకేమైనను జరిగినదా ?

వార : తీసికొనిపోయినదనియు, ఆమఱునాఁ డాగదియంతయు నెవ్వరో వెదకులాడిరనియు బీరువాతలుపులన్నియు తెఱచి, ఉక్కు పెట్టెలను (**Trunks**) బ్రద్దలుకొట్టి, శయ్యలను విప్పివైచి యంతయుఁ జెల్లాచెదరుగఁ జేసినారనియుఁజెప్పుచున్నది.

విత : ఏమైన నపహరింపఁబడినదా ?

వార : ఆమెచెప్పుదానిని బట్టిచూడఁగా నేమియును పోయినట్లగ పడదు. ప్రఫుల్ల తనయలంకారములనన్నిఁటిని నినుపపెట్టెలో భద్రపఱచి సర్కారుబ్యాంకిలోనుంచియుండుట మీకుఁ దెలిసియే యుండవచ్చును.

విత : నీచెల్లెలికెవ్వరైన విరోధులుండిరని నీకుఁదెలియునా ?

వార : తెలియదు. నాకేమియును దెలియదు. ఇంతవఱకు నేనితరస్థలములలోనే విశేషముగఁ గాలముగడపుచున్నాను.

వారణలా లిట్లుచెప్పి ముగించుసరికి వితలుఁడు సాధ్యమైనంత వఱకు దీనియాచూకీని గనుఁగొనుటకుఁ బ్రయత్నించెద నని చెప్పి యాతనిని బంపివైచెను. పిమ్మట వితలుఁడు ప్రఫుల్లపరిచారికను ఇనయెుదకుఁ బిలిపించుకొని యేమేమో ప్రశ్నలను వైచెను. వారణుఁడు

చెప్పినదానికంటె విశేషాంశమేమియు బయలుపడలేదు. కాని, ప్రశ్నల్ల కుత్తరమును దెచ్చియిచ్చినవానిని, మరలనెప్పుడైనఁజూచినచో గుర్తింపఁగలనని యాపరిచారిక చెప్పెను. అదియే విశేషాంశముగా నుండెను. విశలునకిందువలన నించుక దారి దొరకినట్లయ్యెను. ఇందు మూలముననే యెన్నో కార్యములను జేయవచ్చునని యనుకొని యాపరి చారికను దనవెంటఁ బెట్టుకొని తానొకవేషమును వైచుకొని నవనగ రమునందుఁ బ్రతివీథికిని దిరుగనారంభించెను. తుదకానాఁడుత్తరమును దీసికొనివచ్చి యిచ్చినపిల్లవాని నామె యానవాలుపట్టి చూపించెను. ఆతఁడు చాలఁ జిన్నవయస్కుఁడు. చాలఁ జురుకైనవాఁడు. మొదట నాతఁడు వీరితో మాటాడుటకుఁగూడ నిష్టపడలేదు. నిర్బంధించియడుగఁగాఁ దాను బ్రఫుల్లయింటి కుత్తరమును దెచ్చియిచ్చుటయే లేదని బొంకెను. కాని, యాపిల్లవాఁడు జరిగినవృత్తాంతమంతయును జెప్ప కుండుట కించుకసందేహించి యుత్తరమును దీసికొని యిచ్చినమాట వాస్తవమని యొప్పుకొనియెను.

విశ : నీకాయుత్తరము నిచ్చినవారెవ్వరు ?

పిల్ల : అనంతరాయలవీథియందుండు నొకపెద్దమనుష్యుఁడు.

విశ : అది యావీథియందెన్నవయిల్లు ?

ఇప్పుడాపిల్లవానికిఁ జాలచిక్కు తటస్థించెను. ఎట్లును తప్పించు కొనిపోవుటకు వలనుగాకపోయెను. పిమ్మట నాతఁడు "ఇదంతయును దెలిసికొనుటవలన మీకేమిలాభమున్నది ?" అనియెను.

విశ : అదంతయు నీకుఁ జెప్పవలసిన యవసరమేమియున్నది ? ఆయింటినెంబరెంతో మాత్రముచెప్పుము. లేనిచో నేను నీకుఁదగిన దండనము చేయించెదను.

అని యీ విధముగా విఠలుఁడు బెదరించి పలుకగా, అందుల కాపిల్లవాఁడు భయభ్రాంతుఁడై వేగముగఁ బ్రత్యుత్తరమును జెప్పచు "అయ్యా! చెప్పినచో మునిఁగిపోవ్రదునేమో?" అనియెను.

విఠ: నీకేమియును భయములేదు. నిజముచెప్పినచో నీకించు కంతైన నష్టము కలుగకుండ నేను చూచుకొందును. ఆ భారము నామీఁద నుండనిమ్ము.

పిల్ల: అనంతరాయల వీథియందు నె 31 రు గృహము— అక్కడ కొల్లూరయ్యవారి పూటకూళ్లయిల్లున్నది. ఈసారి మీకు బాగుగఁ దెలిసినదా?

విఠ: తెలిసినది. నీకుత్తరమిచ్చిన యాతని నీవు బాగుగఁ జూచియున్నావా?

పిల్ల: నేను పరికించిచూడలేదు. నేను లోపలికిఁ బోయినప్పు డాతఁడు దండతితోడనుగూడి పేకయాడుచుండెను. ఆతఁడు నాకొక రూపాయి కూలినిచ్చి యీ యుత్తరము నొసంగెను.

విఠ: మరల నాతనిఁజూచినచో నీవు గుర్తింపఁగలవా?

పిల్ల: సాధ్యమైనంతవఱకు యత్నించిచూచెదను.

విఠ: మంచిది. నీవాతనిఁజూపినచో నీకాతఁడిచ్చిన దానికంటె హెచ్చు బహుమానము నిచ్చెదను. నీవు చూపఁగలవా?

పిల్ల: మీ యాజ్ఞాప్రకారమే నడచుకొందును.

విఠలుఁడు తనతోఁగూడ వచ్చిన పరిచారికను వెనుకకు బంపి వైచి, యా పిల్లవానిని దీసికొని యా వీథికిఁబోయి చూడఁగా నాయిల్లు ప్రసిద్ధమగునొకదుర్యాత గృహముగా నగపడెను. విఠలుఁడాపిల్లవానితోఁ జాలసేపొక రహస్యస్థలముననుండి యా యింటిలోనికి వచ్చుచుఁ బోవుచునున్న వారిని జూచుచుండెను. అంతలో నాపిల్లవాఁ డొకనిని జూపించి "ఈతఁడే" అని చెప్పెను. ఆ మనుష్యుఁడు చాలపొడ

గరిగానుండెను. ఆతఁడొకపొట్టివానితో నా గృహమునుండి యప్పుడే యీవలకు వచ్చుచుండెను.

విఠలుఁడు వారిని బాగుగ దృష్టించిచూచి హర్షముతోఁ దనకుఁ గార్యసిద్ధియైనట్లే భావించుకొనుచు వెనుకఁ దాను వారినిజూచిన సంగతి జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొనియెను. ఇంక నెప్పటికిని వారగుఱుతు మఱవరాదని మరలమరల వారిని బరిశీలనముగఁ జూడసాగెను. తానా రాత్రి యెవ్వరినిజూచియుండెనో, ప్రఫుల్ల తన వివాహసంభ్రమమునఁ దనతోఁగూడ నున్నారని యెవ్వరినిగూర్చి చెప్పినదో, ఆ వ్యక్తులు—ఆ పురుషు లిరువురును వీరే—వీరువిఠలుని మనసున సర్వదా నివసించుచున్నవారే—ఆ యున్నతపురుషుఁడే ప్రఫుల్లయొద్దకు వచ్చి తాను పురోహితుఁడనని చెప్పి యామెకుఁ బెండ్లిచేసినవాఁడు—ఆతని పేరు మాధవుఁడు.

విఠలుఁడాపిల్లవానికిఁ దగిన పారితోషికము నిచ్చి యాతనిని బంపివైచి, తాను మారువేషముఁగొడనేయుండి, యాయిరువురు పురుషుల ననుసరించి వారివెనుకనే మరల ద్యూతగృహమున కేగెను.

నాల్గవ ప్రకరణము

ఆపూఁటకూళ్ల గృహద్వారమునొద్ద లోపలి కితరులు పోకుండఁ గొందఱు కావలిగాయుచుండిరి. వారు క్రొత్తవారి నెవ్వరిని లోపలికిఁ బోనిచ్చుటలేదు, లోపలికిఁబోఁదగినవా రొకగుఱుతును జూపింపవలసియుండెను. ఇదంతయును సంకేతవిధానము— విరలుఁడీమర్మముఁ నన్నిటినెఱింగిన ప్రాఁతకాపగుటచే నాతఁడు తోడనే యాగుఱుతునుజూపి యాలసింపకుండ లోపలికిఁబోయెను. పూఁటకూళ్ల యజమానుఁడగు కొల్లూరయ్య బహుచతురుఁడు— ఆటమర్మమెఱుంగని క్రొత్తవారెవ్వరైనవచ్చి యాయాటలోఁ బ్రవేశించి హెచ్చుధనము నాజూదములో నోడ్డినప్పుడుమాత్రము తాను వారికిఁ బ్రతికక్షిగానుండి, ఆటగెలుచుచుండుటయేతక్క తనకంటెఁ జతురులతోనాడి యొకకాసైన నాతఁడోడిపోయి యెఱుంగఁడు. అదిద్యూతగృహమనిగాని, అచ్చటవిడువకుండ నెప్పుడును జూదము నాడుచుందురనిగాని, అదృష్టవశమునఁ బోలీసువారి కిసుమంతయును దెలియదు. ఆకట్టడమునకు మూఁడవయంతస్తునందే ద్యూతకార్యము నిరాఘాటముగ నిత్యమును జరుగుచుండెను. నేఁడు నడేరీతిగ నక్కడఁ బ్రతిదినమును వారందఱును జేరి జూదమాడుచుండిరి. ఇప్పుడక్కడఁ

గొంతనుండి స్త్రీలును, బురుషులును, గూడనుండిరి. ఆట శృంగారరసవంతముగ జరుగుచుండుటచే నక్కడున్నవారందఱును దానిమీఁదనే దృష్టినుంచి సంభ్రమాసక్తులతోఁ జూచుచుండిరి. ఆ కారణమున మన విఠలమూర్తి నెవ్వరును జూడలేదు. అందఱును నాటగాండ్రచుట్టును జేరి యుత్సాహముతోఁ దొంగితొంగిచూచుచుండిరి. విఠలుఁడుకూడ దానినే చూడవలయునను నుత్సాహముతో మునిగాళ్లపై నిలుచుండి వంగి చూచుచుండెను. అతఁడక్కడ నొకమూర్తిని జూచి పరమాశ్చర్యరససముద్రమున మునిఁగిపోయెను. అది ద్యూతకార్యప్రవిష్టయగు నొక స్త్రీవ్యక్తి. ఆమె చేతియందున్న పేకముక్కలను విప్పి చూచుచుఁ దన ప్రతికక్షితోఁ పెచ్చుధనమునకుఁ బ్రశ్నపైఁ బ్రశ్నవైచి మాటాడుచు, నడుమనడుమ విఠలునిముఖమునకూడఁ జూచుచుండెను. ఆమె మలఁచివైచినచంద్రకాంతశిలాప్రతిమవలెఁ బద్మాసనమువైచుకొని కూర్చుండియుండెను. ఆమె మిగులనేర్పరియగు నాటకర్త్రియనియు, నిప్పుడదృష్టదేవత యామెనే వరించియున్నదనియు, నెల్లరును జెప్పుచుండిరి.

మొట్టమొదట విఠలుఁ డావ్యక్తిని బాగుగఁ బరిశీలించి చూడలేదు. క్రమక్రమముగా దగ్గఱకుఁబోయి చూడఁగాఁ దనకుఁ గేవలమామె పరిచితమైనస్త్రీయగపడెను. ఆ పిమ్మట విఠలుఁడు తనమనస్సునందే "ఇదేమి! ప్రఫుల్లయా!" అని యనుకొనియెను. ఆతని కీప్రదర్శనము మహాద్భుతముగానుండెను. ప్రఫుల్లయంతటి మానవతి యీద్యూతగృహమునకు, ఈ యీఁగుండగొయ్యలతోఁ జేరి జూదమాడుటకు రాఁదగినదా ?" అనికూడ యోజింపనేరకపోయెను. మాధవుఁడును, నాతనిమిత్రుఁడగు నాపొట్టిమనుష్యుఁడును, నామెయొద్దనిలుచుండి

యా యాటసాగనునుజూచుచుఁ దలనల్లాడించుచుండిరి. కన్నులను ద్రిప్పుచుండిరి. పండ్లికిలించుచుండిరి. అప్పుడు తామేమిచేయుచుండిరో వారికే తెలియుటలేదు. ఇఁకనాటలోనున్న వారి మాటచెప్పవలసిన దేమున్నది !

"ఆఠీన్ రాణీయైనచో 5000 రూపాయలబేస్తు" అను ధ్వని యామెనోటినుండి వెలువడియెను. దానిని వినతోడనే విఠలుఁడు "అయ్యో! ఈ కంఠస్వరము ప్రఫుల్లకంఠస్వరముకాదు!" అని గొణుఁగుకొనుచు నొక నిట్టూర్పునువిడిచెను. ఒకేయాకారముగల వారలిరువురుండుటయు నసంభవమే—ఈమెనిజముగఁ బ్రఫుల్లయే యైనచో — నంతటిశీలవతియగు నాయమ యీ జూదగాండ్రతో నెట్లుచేరియుండఁగలదు? ఈ తుదియంశమే విఠలునిమనస్సునకు సంపూర్ణ సంశయమును గలిగించెను.

ఆమె నోటినుండి యీ మాట వెడలినతోడనే యెల్లరు నూర కుండిరి. అంతయును సద్దణఁగెను. ఆ పేకముక్క యెట్లుపడునో చూడవలయునని యూపిరి విడువకుండనుండునంతటి దీక్షతోనందఱును నా వైపునకే మిగులఁగౌతూహలముతోఁ జూచుచుండిరి. కొల్లూరయ్య వైపున నాడుచున్న యాతనిముఖము వాడిపోయెను, ముఖముపై నక్కడక్కడ ముత్యములవలెఁ జెమటబిందువులు పొడసూపసాగెను. పేకముక్కలను పంచివైచుటయైనది. త్రిప్పుటయునైనది. ఒక నిమిషములో నా స్త్రీదేవత 5000 రూపాయలను సంపాదించెను. కొల్లూరయ్యముఖము కొఱకచ్చువలె నల్లవడిపోయెను. జనులందఱును "బలె! శాబాస్! స్త్రీయైనను చాలనదృష్టవంతురాలు. మంచి చాతుర్యవతి" అని పొగడఁజొచ్చిరి. ఆ స్త్రీ తనకుగెలుపువచ్చినసొమ్ము నోట్లను దీసికొని వానిలో నూరురూపాయలనోటున కొకదానికిఁ జిల్లర

నిమ్మని కొల్లూరయ్యనడిగెను. విఠలుఁడు మరల నా కంఠస్వరమును బాగుగ నాలించెను. కాని, యది ప్రఫుల్లకంఠస్వరమువలె నగపడలేదు. ఆమె కంఠస్వరము మృదుమధుర స్వరమైయుండెను. ఈమె కంఠస్వరమో—కేవలమును గర్కశమై పురుషకంఠస్వరమై యుండెను— ఆ నోటునకు కొల్లూరయ్య చిల్లరఁదెచ్చియిచ్చెను. "మాకింకొక యాట కవకాశమిచ్చినచో మేమును మాచేతిమహిమ చూపింపఁ గలము." అని యా పూటకూళ్లవాఁడనియెను. అందులకామె "ఓహో! ముఖ్యముగ నట్లేకావచ్చును. మఱియొకనాఁ డెప్పుడైనను వచ్చి యెంతసేపాడిన నాడవచ్చును. ఇప్పటికిఁజాలింతము." అని యా వగలాడి ప్రత్యుత్తరము చెప్పుచు మాధవుఁడు మొదలగువారి వైపునకుఁదిరిగి "ఇఁకరండు పోవుదము." అనిలేచి వారితో వెడలి పోయెను.

మాధ : ప్రఫుల్లా! ఈ దినమున నీదేయదృష్టము.

అని యా పొట్టివానివైపునకుఁదిరిగి "ఓయీ! భాస్కరా! అవునుగాదా?" అనియెను.

భాస్క : ఆహా! సంశయమేమి? నేఁడు మహాలక్ష్మి యీమెకుఁ బ్రసన్నురాలై యున్నది.

మాధ : అట్లుకాదు. ఈమె లక్ష్మీస్వరూపురాలే.

భాస్క : అవును. కాకున్న నీమెకీమహిమ యెక్కడనుండి వచ్చినది?

ఆ స్త్రీ వారి ప్రసంగమున కడ్డమువచ్చి "మీపొగడికలకేమి లెండు. పోదమురండు." అని తీవ్రముగఁబలికెను.

ముగ్గురునుచేరి బయలుదేరిరి. విఠలుఁడు రహస్యముగా వారి వెనుకనే బయలుదేరి పోవుచుండెను.

"మాధవ భాస్కరులిరువురు నామెను ప్రఫుల్లయని సంబోధించుచున్నారు ! ఈమెరూపమును, నడవడి మొదలగునవి యన్నియు నచ్చముగఁ బ్రఫుల్లనే పోలియున్నవి. కాని, కంఠస్వరముమాత్రము వేఱువిధముగానున్నది" అని విశలుఁడు వితర్కించుకొనుచుండెను.

వారుమువ్వురును బళ్లదొడ్డియొద్దకుఁబోయి యొకగుఱ్ఱపుబండిని నద్దెకు మాటాడుకొని, దానిలోఁగూర్చుండి బయలుదేరిరి. విశలుఁడు గూడ నొకబండి నద్దెకుమాటాడుకొని దానిలోఁగూర్చుండి, బండివానితో నేమియో యేకాంతముగమాటాడి, జాగ్రతగ బండినితోలుమని సెలవిచ్చెను. ఆబండివాఁడును మొదటిబండి వెనుకనే తనబండిని గూడఁబోనిచ్చుచుండెను. రెండవబండివాఁడు ముందుబండివారు తమ్ముజూడకుండ నుండుటకొఱకు, ఆగుఱ్ఱపుబండి వెనుకవైపునన్న కిటికీకిఁదన వస్త్రముగ కట్టెను. ఆనిశాంధకారమున నారెండుబండ్లును వేగముగఁ బోవుచుండెను. మొదటిగుఱ్ఱపుబండి యిట్టిస్థలమున నిలువవలయునను సూచన తెలియఁగనే, విశలుఁడు తనగుఱ్ఱపుబండిని వెనుకకొంచెము దూరములో నాపివైచి, తాను బండినుండిదిగి రహస్యముగ వారున్న చోటునకుఁబోయెను. ఆముగ్గురును బండినుండిదిగి సమీపమునందున్న యొక గృహములోనికిఁబోయిరి. విశలుఁడ కిఁకమించి వారివెనుకనే పోవుట యనావశ్యకమయ్యెను. అప్పుడు విశలుఁడింటివెలుపలనొక చాటుననే కూర్చుండెను. అప్పుడక్కడకు గస్తికివచ్చిన పోలీసధికారిని మెల్లగఁ బిలిచి విశలుఁడు విచారింపఁగా, నాగృహమున ననేకమాసములనుండి యెవ్వరు వాసముచేయుట లేదనియును, ఇప్పటికిఁ గొన్నాళ్లనుండి మాత్ర మెవ్వరో క్రొత్తవారువచ్చి దిగియున్నారనియుఁ దెలియవచ్చెను. ఇంకను విశేషసంగతులను దెలిసికొనవలయునని విశలుఁడు తఱచి తఱచి యాతనిఁ బ్రశ్నింపఁగా, నాపోలీసువాఁడు "ఈయింటియందున్నవారు

విచిత్రమనుష్యులవలె నగపడుచున్నారు. వారెప్పుడును పగటిపూట బయటికివచ్చుటయే లేదు. మఱియు నీగృహమున నేగదియందును గూడ దీపపుఁగాంతి యున్నట్లే యగపడలేదు" అనిచెప్పెను.

విల : ఇచ్చట స్త్రీలెంతిమందియున్నారు ?

పోలీ : ఇరువురు. ఇప్పు డాయిరువురుపురుషులతోడను లోపలకుఁ బోయిన యామెయొకతె. రెండవయామె తఱచుగ నెప్పుడును వెలుపలకువచ్చుటయేలేదు. ఈమెయైనను నిత్యము రాత్రివేళ నొక్కతెయే వెలుపలకుఁబోవుచున్నది. పోవునప్పు డీయిరువురుపురుషులను దనతోఁ గూడఁ దీసికొనిపోవుచుండును.

విల : అట్లయినచో, నీవొక్క స్త్రీని, ఇరువురుపురుషులను చూచియున్నావుకాదా ?

పోలీ : అంతేకాదు. కొంతకాలమునకుముందు ఇచ్చటమూఁడవ వాఁడుగూడ నుండెడివాఁడు.

ఈమాటనువిని విశేషకుతూహలుఁడై విలలుఁడు మరల "నీవీ గృహము నద్దెకుఁదీసికొనవచ్చినప్పుడాతఁడుకూడ వీరితోనుండెనా ?

పోలీ : అవును. అప్పుడాతఁడు చాల వ్యాధిపీడితుఁడై వుండెను, అతని వేషభాషలనుబట్టిచూడఁగాఁ నాతఁడు విశాలదేశస్థునివలె నగపడు చుండెను.

విలలుఁడాతని వేషభాషలను, సుఖులను బాగుగవిచారించి తెలిసికొనియెను. పోల్చిచూచుకొనఁగా నవియన్నియుఁ బ్రఫుల్ల చెప్పినట్లే, కాంతనాథుని పోలికమొదలగువానితో సరిపోవుచుండెను.

విల : నీవు వారినిమొట్టమొదటఁజూచి, యించుమించుగ నెన్ని దినములై యుండవచ్చును ?

షోలీ : నాకంత నిమ్మ‌ర్షగ జ్ఞప్తిలేదు—ఎన్ని యోదినములు కాలేదు. ఒకనాఁటిరాత్రి చాలసేపైనపిమ్మట నిక్కడకొకగుఱ్ఱపు బండి వచ్చినిలిచెను. ఆ యున్నతుఁడును, నా పొట్టివాఁడును జేరి యీ రోగినెత్తుకొనివచ్చి, బండియందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి తాముకూడ నందెక్కి, యెక్కడికో వెడలిపోయిరి. తిరిగి యొకగంటలోపల నా గుఱ్ఱపుబండి వెనుకకువచ్చెను. నేనిబాటమొగలో నిలిచియుంటిని. ఈ యిరువురుపురుషులును నా బండియం దన్యోన్యము నెదురుగఁ గూర్చుండి యుండిరి. ఆ రోగిమాత్రమందులేఁడు. వారు బండిదిగిన వెంటనే బండిలోపలినుండి యేమియోలాగఁదొడఁగిరి. నాకించుక సంశయము కలుగఁగా, సమీపమునకుఁబోయి నిలుచుంటిని. వారొక మనుష్యదేహమును గ్రిందికిదింపుచున్నట్లు తెలియవచ్చెను. నేనా సంగతిని గూర్చి వారలను విచారింపఁగా, ఆ రోగికి వ్యాధిబలమగుటచే, బాధ యధికమై మూర్ఛనొందెనని యీ పురుషులిరువురును నాతోఁ జెప్పిరి. అప్పుడు నేను "వైద్యునిబిలిపింపనా" యని యడుగఁగా, పెద్దవాఁడు, తానేవైద్యుఁడననియు, ఈ వ్యాధికిఁదగినచికిత్సను జేయఁ గలననియుఁ జెప్పెను. ఆ పిమ్మట నాతనిని లోపలికిఁదీసికొని పోయిరి. జరగిన సంగతిని మా యినస్పెక్టరునకుఁ దెలియఁజేసికొంటిని. కాని, వాఁడు నా మాటలను బెడచెవినిబెట్టుటచేత, మన కెందులకని, నేనుకూడ నూరకుండ వలసినవాఁడనైతిని.

విశ : ఆ పిమ్మట నెప్పుడైన నా రోగినినీవు చూచియున్నావా?

షోలీ : లేదు. ఎప్పుడును జూడలేదు. ఒకనాఁటిరాత్రి నేను, ఆతని గతియేమైనదని యీ యున్నతునడిగితిని. అందులకాతఁడు వాఁడును స్వస్థుఁడు నెమ్మదిగానున్నాఁడనియుఁ దనయూరికిఁ బోయినాఁడనియు నాతోఁజెప్పెను. కాని, పగటిపూట నీవీథినిదిరుగు మాతోడిజవానును

విచారింపఁగా, నీ యింటినుండి యెవ్వరును, నెక్కడికిని బ్రయాణము చేయలేదని తెలియవచ్చినది. అప్పటినుండి యిప్పటివఱకును వీరి విషయమున నేననుమానముకొలఁదనే తిరుగుచుంటిని. ఈ యింటిపై నొక కన్నువైచియుంటిని.

విఠలమూర్తి కప్పుడమూల్యములగు నెన్నియోసంగతులు తెలియవచ్చెను. ఆతఁడు మొదట నా స్త్రీని జూచి మాటాడవలయునని యనుకొనియెను. ఒకవేళ నామె ప్రఫుల్ల కాదని ఋజువైన-చో దనముందుదారికి భంగముకలుగునని యోచించి యా ప్రయత్నమును మానుకొనియెను. విఠలుఁ డాయిరువురి చర్యలనుగూర్చియు, కాంతనాథుని మరణమునుగూర్చియు యోచించుచు నక్కడ నిలిచి యుండఁగా, ఆ శవమాయింటియందే పూడ్చియుండనచ్చునను యోచన యాతనికిఁ దోచెను. ఎన్నివిధముల యోచించిచూచినను నాతని కాయభిప్రాయమే స్థిరపడుచుండెను. కాని, యా యింటియందా విషయమునుగూర్చి పరిశోధించుటకుఁ దగినమార్గ మేమియున్నదని యాతఁడు పలు తెఱంగుల తలపోయుసాగెను. తుదకాపనిచేయుట యానాఁడసాధ్యమని నిశ్చయపఱచుకొని విఠలుఁడు తిన్నఁగాఁ దన యింటికిఁ బోయెను.

అయినను విఠలుఁ డూరకుండలేదు. మాధవుఁడు విశాలదేశము వాఁడనియు, భాస్కరుఁడు మౌర్యదేశమువాఁడనియుఁ గనిపెట్టెను. అంతియేగాక యాతఁడు తన యాఫీసునకు వచ్చుచున్న వర్తమాన పత్రికను జదువుచుండఁగా, విశాలదేశపు తుంటరిగుంపునం దనేక పర్యాయములు కారాగృహమునకుఁ బోయియున్నవారిలో మాధవుఁ డొకఁడని చూపించుట కాధారమైన మాధవుని భావచిత్రము **(Photo)** కూడ నాతనికగపడెను. భాస్కరుని విషయమున మాత్రము

తగినయాధారములేవియును నాతనికి దొరకలేదు. ఒకనాఁడు విలుఁడా చిత్రపటములను బరీక్షించుచుండఁగా, వారణలాలక్కడకువచ్చి "విలా ! నాసోదరియొద్దనుండి యిప్పుడొకయుత్తరమువచ్చియున్నది. ఆమె తానొకమిత్రుని యింటియందుంటిననియు, తన్ను వెదకుకొను నక్కఱలేదనియు, నాయుత్తరమున వ్రాసియున్నది" అని చెప్పెను.

విల : అయిల్లెక్కడనున్నది, ఎవ్వరిదైనది, యాయుత్తరమున వ్రాసియున్నదా ?

వార : అవును. వ్రాసియున్నది. ఇట్టివీథియనియు, ఇన్నవ నెంబరుగలయిల్లనియు వ్రాయుటయేగాక నన్నక్కడకు రావలయునని కూడ వ్రాసియున్నది.

ఈమాటలను వినుటతోడనే విలుఁడు కుర్చీనుండి చట్టున లేచెను. చేతివ్రేళ్లను గఱచుకొనియెను. కొన్నినిమిషములవఱకు నాతఁడేమియును మాటాడలేదు. ఎందులకనఁగా—ఏగృహమునకు మొన్నటిరాత్రి మాధవభాస్కరులుపోవుచుండుటను దాను చూచి యుండెనో, అయింటివిలాసమునే నేఁడు వారణలాలు చెప్పియుండెను. అందువలన విలుఁడు విశేషసంభ్రమాశ్చర్యములకు లోనుగావలసిన వాఁడయ్యెను.

విల : ఎక్కడ ? ఆయుత్తరము నొకసారి చూపింపుము చూతము !

వారణలాలాయుత్తరము నాతనికిచ్చెను. విలుఁడాయుత్తర మును జదువుకొని పిమ్మట "అయ్యా ! ఈవ్రాతను బోల్చితివా ? ఇది నీసోదరిలేఖనమని నీకు బాగుగఁదెలియునా ?

వార : ఆమె లేఖనమువలెనే కనఁబడుచున్నది.

విశలుఁడు చాలసేపు యోజించి పిమ్మట ప్రఫుల్లకు రహస్యముగా వివాహమగుటనుగూర్చియు, ఆమె పతిమరణమునుగూర్చియు, ఇంకను జరగిన యితరసంగతులనుగూర్చియు వారణలాలునకుఁ దెలియఁజేసెను. ఆ మాటలనువిని వారణుఁడు నిశ్చేష్టుఁడై యేమియును మాటాడకచూచుచుండెను. అప్పుడు విశలుఁడు "వారణా! నీవిప్పుడాయింటికినడువుము. నేనుకూడ నీతోవచ్చెదను. సర్కారుపత్తేదారునగు నేను వారింటికివచ్చితినన్న సంగతి వారికిఁదెలియకుండునట్లు మారువేషమునవచ్చెదను. వారు లెక్కలేని సాహసకృత్యములను జేయుచున్నారు. యోజించిచూడఁగా నీకుత్తరము వ్రాసినస్త్రీ నీసహోదరి కాదని నాకుఁదోఁచుచున్నది. ఈమె మాయాప్రఫుల్ల వేషమును వైచుకొని యీకపటనాటకము నాడుచున్నది. నీవేమియో నెఱుఁగని వానివలె నక్కడ నటింపుము. మఱియు నేను నీమేనమామయగు వాగీశుఁడననియుఁ, గళింగదేశమునుండి వచ్చితిననియు వారితోఁ జెప్పుము. పిమ్మటఁ గార్యానుకూలముగ నాకుఁదోఁచినరీతిని నేను మాటాడెదను.

వార: ప్రఫుల్ల యక్కడలేకున్నచో మఱెక్కడకుఁబోయి యుండును?

విశ: మనమావిషయమునుబరిశోధించి కనుఁగొనవలయును.

ఒంటిగంటయైన పిమ్మట నిరువురు బయలుదేరిరి. విశలుఁడు బ్యాంకివర్తకుని వేషమువైచుకొని వారణలాలుని మేనమామ యయ్యెను.

ఐదవ ప్రకరణము

ఆ గృహకవాటము మూయఁబడియుండెను. విఠలుఁడును వారణలాలు నక్కడకువచ్చి తలుపుతట్టిరి. లోపలినుండి ప్రత్యుత్తరము వచ్చుటకుముందుగనే యెవ్వరో మేడమీఁది గవాక్ష మార్గమున వీరిరువురను తొంగితొంగిచూడసాగిరి. ఆ సంగతిని విఠలుఁడు కనిపెట్టెను. కాని, యాతఁడు తానేమియు నెఱుఁగనట్లే నటింపసాగెను. ఇంతలో గృహద్వారము తెఱవఁబడియెను. ఒక నిమిషములోఁ బ్రఫుల్ల—ఛీ! కాదుకాదు—మాయాప్రఫుల్ల యక్కడకువచ్చినిలిచెను. వారణలాలునకుఁ జాలగందరగోళమయ్యెను. ఆతని కేమియును దోఁచలేదు.

స్త్రీ : అన్నయ్యా! నీవిక్కడకు వచ్చుట నాకు మిగుల నానందముగానున్నది.

అనిచెప్పి వారణునకు నమస్కరించి, ఆతనిని విఠలునితోఁ గూడ లోనికిఁ దీసికొనిపోయెను.

స్త్రీ : అన్నా! నీవు నన్నుఁగానక చాలగందరగోళమును పొందియుందువు. నేనువచ్చునప్పు డొకయుత్తరమునైన వ్రాసి

రావలసినది. అందులకైన నవకాశము చిక్కినదికాదు. మంచిది—దానికేమిలే—రండు. ఆ విషయమంతయు సవిస్తరముగఁ జెప్పెదను.

వార : ప్రఫుల్లా! ఇదిగో! ఈతఁడు మనమేనమామయగు వాగీశుఁడు—కళింగదేశమునుండి వచ్చియున్నాఁడు.

ప్రఫు : ఓహో! అలాగునా? మామయ్యా! నేను మీచిత్రపటమును (Photo) మాత్రము చూచియున్నాను. ప్రత్యక్షముగా మిమ్ములను జూచుభాగ్యము నాకిప్పుడు కలిగినది. నేఁడు మీరు వచ్చుట మాకుఁ బండువుగానున్నది.

అని నమస్కారముచేసి "రండు. ఈ కుర్చీలపై గూర్చుండుఁడు" అనియెను.

ఆ చిన్నయిల్లు మిగులమనోహరముగ నలంకరింపఁబడియుండెను. పెద్దపెద్ద నిలువుటద్దములును, వివిధములగు విచిత్రపటములును, అనేకభావచిత్రములును (Photos) పలురంగులగు కుర్చీలును, మేజా, బెంచి, మంచము, సోఫా, హంసతూలికాతల్పము మొదలగు నవియును, రమ్యములగు దీపోపకరణములును, ఆ గదినలంకరించి యుండెను.

వారణవితలులు కూర్చుండిరి. పిమ్మట నాకాంత వారితో నుచితరీతి సంభాషింపసాగెను.

స్త్రీ : నేనంతతొందరగా గృహమును విడిచివచ్చినసంగతి మీకుఁదెలుపవలసినదే — భరతమాధవియును నేనును చిన్నప్పటి నుండియుఁ బ్రాణసఖులము. ఆమె విశాలదేశవాసియగు మాధవుఁడను నొక పెద్దమనుష్యుని పెండ్లియాడి కొన్నాళ్లకుఁబూర్వమే యిక్కడకు వచ్చినది. వచ్చినపిమ్మట నామె వ్యాధిపీడితయై మంచము పట్టినది. అట్టిస్థితిలో నామె నన్నుఁజూడవలయునని యపేక్షించి

యొకనాఁడు తొందరగానచ్చి తన్నుఁగలిసికొనవలసినదని నాకొక గందరగోళపు టుత్తరమ్ము వ్రాసినది. ఆ యుత్తరము వచ్చినప్పుడు నేను నాయింటికి చేరిచావడిలోఁగూర్చుండి పుస్తకమును చదువుకొనుచుంటిని. ఆయుత్తరమునుజూచినతోడనే పిడుగుపడినదానివలెనై నాస్నేహితురాలు కేవల మపాయకరమగు వ్యాధిలోఁజిక్కికొని మరణింపనైయున్నదని భావించుకొని తుదకు దాని ముఖమునైనను జూతునో లేనో యని పరితపించుచు నేనిట్టితావునకుఁ బోవుచున్నానని యొకరితోఁజెప్పుటకైన మనసుకుమటలేక చటాలున బయలుదేరి యిక్కడకువచ్చితిని. నేను వచ్చునరికి భరతమాధవికిఁ జాలజబ్బుగా నుండెను. అప్పటినుండి నిన్నటివఱకును, గృహసమాచారము తెలియకపోవుటచేఁ జాలఁదల్లడిల్లితిని. నీవూరినుండివచ్చితివని నిన్ననే నాకుఁ దెలియుటచేత నీకాయుత్తరమును వ్రాసితిని. ఇప్పుడు మనమామయ్య కూడ వచ్చుట నాకు మఱింతసంతోషముగానున్నది. మఱియు నా పుణ్యవశమున నానెచ్చెలికిఁగూడ సంపూర్ణారోగ్యము కలిగినది. ఇఁక నేమున్నది—నేఁడో రేపో నేనింటికివచ్చుటకు సిద్ధముగానుంటిని.

వార : ఇప్పటివఱకు నీస్నేహితురాండ్రలో నెవ్వరికిని బెండ్లియైనసంగతి నేను వినియుండలేదు. మంచిది. ఆ నీనెచ్చెలిపేరు మఱియొకసారి చెప్పుము వినియెదను.

మామ : భరతమాధవి. ఎందులకన్నయ్యా ! నీవామెను మఱచిపోయితివాయేమి ? ఆమెయును నేనునుకలిసియే పాఠశాలకుఁ బోవుచుండెడివారముకాదా ? మంచిది. ఇంతయెందులకు ? ఇప్పుడే యామెనిక్కడ నేచూతువుగదా! మామయ్యా! అత్తయ్య సౌఖ్యముగా నున్నదా ?

విశ : బిడ్డా! అదియేమి? నీవంతయునుమఱచిపోయినట్లే తోఁచుచున్నది. నేను నిత్యబ్రహ్మచారినిగావా !

ఇప్పుడా ప్రఫుల్ల పాతాళమునకుఁ బోయిపడియెను. ఆమెతన యపజయచిహ్నములను పైకిఁగనఁబడనీయకుండఁ జమత్కారముగ నవ్వుచు "అయ్యో ! నేనెంతటిపిచ్చిదానను ! ఈసంగతి నాకుఁ దెలిసియుండియు నేనెందులకిట్లుమాటాడితినో ? అయ్యో ! నామతిమండా ! మొన్నటి వ్యాకులభావమునన్నింకను పీడించుచున్నదికాఁబోలును ! సరిలెండు ! దయయుంచి మీరొక్కక్షణము నేనిక్కడ నుండుఁడు నానెచ్చెలిని దీసికొనివచ్చెదను" అనిచెప్పెను.

ఆమె యీవిధముగమాటాడుచు నొయ్యారముగ ముద్దుముద్దుగ నక్కడనుండి వెడలిపోయెను. ఆమెపొంచివినకుండ నుండునంతటి దూరమేఁగినపిమ్మట వారణుఁ డతికుతూహలభావముతో విశలుని చెవిలో "అయ్యో! ఈమె నాచెల్లెలుకాదు మొదటమా ప్రఫుల్లయనియే భ్రమించితిని. కాని, యిప్పుడామె నోరుతెఱవఁగనే కాకియని తెలిసిపోయినది. అయ్యో! భగవంతుఁడా! ఇందలిపరమార్థమేమైయుండును? విశలా ! నాకేమియును దోఁచకుండనున్నది. ఇదియేమివిచిత్రము ? లోకములో నింతటియద్భుతము నెప్పుడైన నెవ్వరైన జూచియున్నారా?

విశ : దీనియర్థము మాయాకల్పనము. నీవు గందరగోళపడి మాటతేలిపోకుము. నీవిప్పుడు చాలజాగ్రతగానుండవలయును. ఈమె నీచెల్లెలుకాదని నీవు సంశయపడుచున్నట్లీమెకుఁ దెలియఁగూడదు. ఈమె యత్యద్భుతనర్తకురాలు—తన నాటకమునాడుచున్నది. నీవించుక యోపికతోఁ జూచుచుండుము. ఇందలి రహస్యమంతయు నామూలాగ్రముగ గ్రహించి, తరువాతనీకుఁజెప్పెనను.

విఠలుఁ డింతకంటె హెచ్చుగ నింకేమిచెప్పుటకు వలనుగాక పోయెను. ఎందువలననఁగా—అంతలో మేడపైనుండి పదనూపుర ఘల్ ఘలారవము విననయ్యెను. అందువలన నొకస్త్రీ క్రిందికిదిగి వచ్చుచున్నదని వారికిఁ దెలిసిపోయెను. మాయాప్రఫుల్ల తనతోఁ దన నెచ్చెలిని దీసికొని క్రిందికిదిగివచ్చెను.

మాయాప్ర : ఇదిగో ! ఈమెయే భరతమాధవి.

వారిరువురు నామెపై పునకుఁజూచి సంతోషమునొందిన వారి వలెనటించిరి. భరతమాధవియు వారిరువురను మర్యాదపూర్వకముగఁ దిలకించెను. ఆమె కోమలకంఠస్వరము సంగీతముకంటెను శ్రావ్యముగానుండెను. మఱియు నామె చాల గొప్పయింటి యువతివలె నగపడుచుండెను.

భరతమాధవి : వారణా ! ప్రఫుల్లను, ఆమె బంధువర్గము వారిని జూచుట నాకుఁ బరమానందముగా నుండును. అందువలన నే స్వతంత్రించి నీసోదరి నిక్కడకుఁ బిలిపించుకొంటిని. ఇందులకై నీవెంత మాత్రము నన్యథా యోజింపవలదు.

వార : ఎంతమాట ! ఇందుతప్పేమున్నది ?

తన సహోదరియగు ప్రఫుల్ల మాయమైపోవుటయు, ఈ యిరువురుస్త్రీలు నా విషయమునసేమో కృత్రిమవ్యాపారమును జేసియుండుటయు, మొదలగు సంగతులన్నియు బాగుగఁ దెలిసినవాఁడయ్యు వారణుఁడు భరతమాధవిరూపమునకును, ఆమె విలాసమునకును ముగ్ధుఁడై యామెవలలోఁ జిక్కుకొనునట్లుండెను. ఆతనిహృదయ నాడి వడివడిగఁ గొట్టుకొనుచుండెను. ఆతని హృదయక్షేత్రమున మోహబీజాంకురమయ్యెను. విఠలుఁడనేక విలాసవతులనడుమ నెన్నియో సారులు మసలుట తటస్థించినను, ఎప్పుడు నెవ్వరికటాక్షమునకును

లోఁబడినవాఁడు కాఁడు. ఇందుమూలముననే యాతఁడు తన గౌరవమును మఱింత వృద్ధిఁజేసికొనియెను. అట్టివాఁడిప్పుడు మాధవపత్నియని చెప్పఁబడుచున్న మాయావతియగు భరతమాధవి కటాక్షవీక్షణములకుఁ గట్టువడిపోయెను. ఈ మోహాంధకారమునఁ జిక్కుకొని యాతఁడు తన్నుఁదానే మఱచిపోయెను.

కాని, విఠలుఁ డనుభవశాలి. లోకజ్ఞానసంపన్నుఁడు. సుధీరుఁడు. భవిష్యదర్థంబు నంతలోఁ దెలిసికొను సామర్థ్యముగలవాఁడు. అట్లగుటచే నాతఁడు భరతమాధవి కటాక్షజాలముల నంతలోఁ ద్రెంపివైచికొని వారణునివైపునకుఁదిరిగి "వారణా! లెమ్ము! పోదము. నాకు మఱియొక తొందరపనియున్నది—బిడ్డా! ప్రఫుల్లా! నేను మీగృహమునందే, వారణునితోడను నీతోడను నింకను గొంత కాలము గడపవలయునని యోజించుచున్నాఁడను." అనియెను.

మాయాప్రఫుల్ల: నేను తేవె మనయింటికి రావలయునని యనుకొనుచుంటిని.

వారణుఁడు భరతమాధవి కటాక్షపాశములకు ముగ్ధుఁడై పోయెననుసంగతి చతురుఁడగు విఠలునకుఁ దెలిసిపోయెను. ఇరువురు నక్కడనుండి బయలుదేరిరి. కొంతదూరము పోయినపిమ్మట విఠలుఁడు వారణునివైపునకుఁదిరిగి "వారణా! ఈ స్త్రీలనడవడులంగూర్చి నేను సంశయపడుచున్నానని యించుకంతయును వారలకుఁదెలియఁ గూడదు. ఈ సంగతిని మాత్రము మఱచిపోకుము. ఈపై నేమిరానై యున్న రానిమ్ము. ఇంతియేగాక వారణా! ————" అని యేమో చెప్పఁబోయి వారణుని ముఖమునొకసారి దృష్టించిచూచి యాదరభావముతో "నీ వివేకమువలననే నీ సహోదరి యుద్ధరింపఁ బడవలయును. మఱియు నీవు వీరితో మాటాడునప్పుడు మఱచియైన

నానిజమైనపేరు చెప్పనని నాకు బాసయిమ్ము. 'నేనువిశలుఁడనని వీరికిఁ దెలిసినచోఁ గార్యము చెడును—" అనియెను.

వారణుఁడు విశలునిముఖమునుజూచి చేతిలోఁజేయివైచి "అయ్యా! ఇదిగో! ప్రమాణముచేయుచున్నాఁడను. నేనువారి యెదుటనెన్నఁడును నీపేరుచ్చరింపఁబోను. నీకు నామీఁదనమ్మకము లేదా!" అనియెను.

విశ : అయ్యా! నీవు తరుణవయస్కుఁడవు. తప్పుదారినిబడి పోయితివిగదాయని నామనసు కళవళపడుచున్నది. కానిమ్ము. నీవేమియు నన్యథాభావింపఁబోకుము. నేను చాలజాగరూకతతో నుండెదను. నేనీసాయంకాలమున మీయింటికివచ్చి నీ మేనమామ క్షేమముతో నుండెదను.

వార : అట్లేచేయుము. నేను నీకై నిరీక్షించుచుండెదను.

విశలుఁడుపోయి మాధవుఁడును భాస్కరుఁడునుండు రహస్య స్థలమునుకనిపెట్టుటకై ప్రయత్నింపసాగెను.

వారణలాలు తనగృహమునకుఁబోయెను. అతనిమనోభావమువీ విధముగా నున్నదని మేము వ్రాయఁజాలకున్నాము. అతని బుద్ధి భ్రమసిపోయినది. ప్రఫుల్లముఖమును, అనూతనస్త్రీముఖమును బోల్చి చూచెను. అతనిమనసునకు విశ్వాసముకలుగలేదు. అప్పుడాతఁడు తనచెల్లెలుగతి యేమైనదోగదాయని కన్నీరు విడుచుచు విచారింప సాగెను.

"అయ్యో! నేనెంతటి నిర్భాగ్యుఁడను. అంతటి సుశీలయగు సోదరీరత్నమును బోఁగొట్టికొంటినిగదా! ఎంతటిసాత్వికస్వభావ! ఆహా! ప్రఫుల్లా! సోదరీ! నీవెందున్నావు?" అని ప్రలాపించుచు నీకపటతంత్రములెవ్వియు నాసాధుబాలికకుఁ దెలిసియుండవనియు,

ఆమె నెవ్వరో మోసగించి యెత్తుకొనిపోయిరనియు విచారింపసాగెను. ఆమె నిశ్చయముగ దేవకన్యకయేయని భావింపఁదొడంగెను.

పిమ్మట వారణుఁడు విశలునకొకయుత్తరము వ్రాసెను. దానియందు,

" అయ్యా! నేను కొన్ని దినములవఱకు గ్రామాంతరము పోయియుండెదను. నీవు మా యింటికివచ్చి యందే మా మేనమామ వలె నుండవలయును. ఈ సంగతి నా సహోదరి వేషమును వైచుకొని యున్న యా కాంతతోఁ జెప్పుము. "

అని వ్రాయఁబడియుండెను.

పిమ్మట వారణుఁడు ప్రయాణమునకు సన్నద్ధుఁడై గృహాంగణమునకు వచ్చునప్పటికెవ్వఁడో యొకఁడు వచ్చి యొకయుత్తరము నాతనికిచ్చెను. అందలి హస్తాక్షరములు మాయా ప్రఫుల్ల హస్తాక్షరముల వలె నుండెను. అది యా నూతనప్రఫుల్ల వ్రాసినయుత్తరమే. అందు " ఓ ప్రియసహోదరుఁడా! నా ప్రాణసఖభర్త యీ రాత్రి మమ్ములను నాటకమునకుఁ దీసికొని పోయెదనని చెప్పి యున్నాఁడు. కాని, యాతఁడేదో తొందరపనిమీఁద పోయియుండుటచేత నేఁడింటికి వచ్చుటకు వలనుగాక పోయినదని వర్తమాన మంపియున్నాఁడు. అందువలన దయయుంచి నీవును మామయ్యయుఁ వచ్చి మమ్ములను నాటకములోనికిఁ దీసికొనిపోవలయునని ప్రార్థించుచున్నదానను. ఒకవేళ మామగారు వచ్చుటకు వలనుగాక పోయినచో నీవైనను రావలయును. తప్పక రావలయునుసుమా. " అని వ్రాయఁబడి యుండెను.

వారణుఁడాయుత్తరమును జదువుకొన్నపిమ్మట, దానిని చించి పాఱవేయవలయునని యనుకొనియెను. మరల నించుక యోజించి

దీనిని విటలమూర్తికిఁజూపి యాతఁడు చెప్పినట్లు నడచుకొనుట యుత్తమమని నిశ్చయించుకొనియెను.

వారణుఁడు తిన్నగ విటలుని కార్యాలయమునకు వచ్చి చూడఁగా, ఆతఁడేదో యొకయపరాధశోధనమునకుఁ బోయియుండె ననియు, ఇంకను జాలసేపటివఱకు రాఁడనియు, నటేసుఁడు చెప్పెను. ఇప్పుడు వారణునకేమిచేయుటకును దోఁచలేదు. ఆతఁడు సంధ్యాకాల మూఁడుగంటలవఱకును నిరీక్షించెను విటలుఁడు రాలేదు. ఇఁక విటలుఁ డానాఁటికింటికి రాఁడని యూహించుకొని, ఒకసారి యామాయాప్రపుల్ల యుత్తరానుసారముగ నక్కడకుఁబోయి వారిని నాటకమునకుఁ దీసికొని పోవుటకును, మఱునాఁడు తానక్కడ నుండియే గ్రామాంతరమునకుఁ బోవుటకును నిశ్చయించుకొని, వారణుఁ డా స్త్రీలున్నయింటికడకుఁ బోయి తలుపు తట్టెను. అప్పుడు తరుణవయస్కురాలగు నొకసుందరీ మణివచ్చి తలుపుదీసెను. ఆవిలాసవతిని జూచుటతోడనే వారణునకుఁ గేవలమును మనోవికార ముదయించెను. చాలవఱకాతఁడు ముగ్ధుఁడై పోయెను.

భరతమాళవి : ఓహో! మావారణుఁడా! నీవొక్కఁడవే వచ్చితివా? మామగారురాలేదా?

వార : లేదు. ఆతనికేదో తొందరపనియుండి రాలేదు.

భర : చెల్లెలు మేడమీఁదనున్నది. ఇఁకనేమి? ఇదిగోవచ్చుచున్నది. అదిగో! ఆపెట్టెయందు టిక్కట్టులున్నవి తీసికొనుము. నేనొకసారి లోపలికిఁబోయి వచ్చెదను.

అని చెప్పుచు నూపురము లల్లనల్లన ఘల్లుఘల్లుమనుచుఁ బద విన్యాసమునకులయనెఱపుచుండ, సవిలాసముగ, ససంభ్రమముగ, సమ్మోహినీదేవతవలె నక్కడనుండి వెడలిపోయెను.

వారణునిమనసు చలించెను. వివేకమాతనిచేయి వీడిపోయెను. మాధవి యొకనిమిషములోనే మాయాప్రఫుల్లను దీసికొని క్రిందికి వచ్చెను. కృతికప్రఫుల్లయు సొగసైన తెల్లని రేష్మన్ పూవులచీరను గట్టుకొనియుండెను. నక్షత్రమండలముతోఁ బ్రతిఘటించు వజ్రాల కంకణములును, పుష్యరాగపుముక్కఱయును, కెంపుల జెడపూవును, బంగారపుటొడ్డాణమును, వెండికడియములు నందెలును తక్క మఱి యెట్టియాభరణముల నామె ధరింపలేదు. దీపకాంతిలో నాజీవరత్నములు మిలమిల మెఱసిపోవుచుండెను. ఆమె యప్పుడే స్వర్గమునుండి దిగివచ్చిన దేవతాకన్యకవలె నుండెను. ఆమె వారణుని సమీపించి "అన్నయ్యా! వచ్చితివా? నాకుఁ జాలసంతోషముగా నున్నది. ఈరాత్రి నాటకమును జూచి యానందింతము. పెండ్లియైన యొకపరకాంత కూడవచ్చుచున్నదని నీవేమియును సంశయపడవలదు. నేఁడీమె భరతమాధవికాదు. ఈమె పేరు తిలోత్తమ; తిలకసుందరి. ఈమె మంత్రతంత్రముల నెఱింగిన చతుర. ఏగు ప్రదేశపు విలాసవతి" అనియెను.

ఈసల్లాపము క్రోతికిఁ గల్లువోసినట్లయ్యెను. వారణుని కుత్తే జనము హెచ్చయ్యెను. అతఁడు మాటిమాటికిని "తిలోత్తమా! తిలకసుందరి!—సుందరి!" అని యొమాయాదిశక్తినామమంత్రమును జపింపసాగెను. తిలకసుందరి మాతనిఁజూచి యల్లనల్లన నవ్వసాగెను. నిండుచందమునివలె ముద్దుగులుకు నెమ్మొగంబున వెలువడుచున్న యామెమెల్లపాటి చిఱునవ్వు వెన్నెల లెవ్వారినేమిసేయఁజాలవు? అవి వారణునకు మత్తుమందై పోయెను. ఆతఁడు మరల "సుందరీ! తిలక సుందరీ!" అనియెను. తిలకసుందరి ముసిముసి నగవుతో మాయాప్రఫుల్లవై పునకుఁ జూచెను. ఆ స్త్రీలిరువురును బరస్పర

మోరఁగంట నొండొరులను జూచికొని నవ్వుకొనసాగిరి వారణుఁడు తిలకసుందరి వైపునకే చూచుచుండెను. ఆమె కటాక్షవిద్యుల్లతలు మరల నొక్కసారి వారణుని మోముపైఁ బ్రసరించెను. ఆతనికన్నులు మిఱుమిట్లు గొనియెను.

ఆ సమయమునకు సరిగ నొకబండిలోఁ గూర్చుండి యొక ముసలివాఁడామార్గమునఁ బోవుచు వీరిని జూచెను. ఆతఁడు మన నటేశుఁడే.

వారణుఁ డాక్టీసునకువచ్చి పోయినపిమ్మట నాతని ప్రవర్తన మనుమానాస్పదముగ నున్నదని భావించి నటేశుఁ డాతనిచర్యలను గనిపెట్టవలయునని యీ మార్గమున వచ్చెను. అందులకుఁ దగినట్లు గనే వారణుఁడీ స్త్రీలతోఁ జేరియుండెను. అందులకు నటేశుఁడు పరమాశ్చర్యము నొందసాగెను. ఈ సంగతులన్నియు విఠలునితో జెప్పవలయునని యాతఁడు తలపోయుచుండెను. ఎందువలననఁగా,—వారణుఁడు ఋజుమార్గమును వీడి దుర్మార్గమునఁ బడిపోయినట్లాతనికిఁ దోఁచెను. ఇఁక నాతఁడెట్లూరకుండఁగలఁడు ?

ఆఱవ ప్రకరణము

విఠలునిమనసు మునుపటికంటెఁ గొంచెము స్థిమితపడియెను.

ఇదివఱకు నీ నేరమును గనిపెట్టుట కెట్టిమార్గము నగపడలేదు. ఇప్పు డందుల కించుకసావకాశము కలిగినది, ఆతఁడు తన మనసున "ఇది విచిత్రవివాహము—వరుఁ డాముహూర్తముననే మరణించినాఁడు. వధువు మాయమైపోయినది. ఆమె స్థానమున, నామె వేషమును వైచికొని మఱియొకతె నటించుచున్నది. ఇది మిగులఁ జమత్కారమగు ప్రదర్శనముగా నగపడుచున్నది. మఱియొకఁడీనాటకమును జూచి విభ్రాంతుఁడై పోవలసినదే! ఎట్టిసాహసకృత్యములనైనఁ జేసి యీ నేరమును బరిశోధింపవలయును. అట్లు కానున్న నీ ప్రయత్నములలో మరణింపనైన మరణింపవలయును. ఇంతకుఁ బూర్వ మీ మాయాప్రఫుల్ల తాను కాంతనాథుని బరిణయమైతినని చెప్పినది. ఆహా! దీనిమర్మమంతయు నిప్పుడు తెలియుచున్నది. వీరొకపేరాసకుఁ జిక్కి యీ కృత్రిమనాటకము నాడుచున్నారు కానిమ్ము. ఇది యెన్నాళ్లుసాగునో చూతము!" అని యనుకొనియెను

పిమ్మటఁ గాంతనాథునిజన్మభూమియు విశాలదేశపురాజధానియునగు లలితపట్టణమునందున్న తనమిత్రుఁడగు నొకపత్తేదారునకు చారుచంద్రుని గృహవిషయములను గూర్చియు, కాంతనాథమాధవభాస్కరులను గూర్చియు, రహస్యముగా విచారించి తనకు వ్రాయవలయునని యొకయుత్తరమును వ్రాసెను. ఆయపరాధరహస్య పరిశోధకుఁడా ప్రాంతముల విశేషప్రఖ్యాతిని సంపాదించినవాఁడును, విఠలునకుఁ బ్రాణమిత్రుఁడునై యుండెను. "మాధవభాస్కరులుకూడఁ జారుచంద్రుని కుటుంబమునకు సంబంధించినవారలేమో ? కాంతనాథుని నాశనముచేయుటవలన వీరి కేమైన విశేషలాభముండునేమో ?" అని విఠలుఁడు విశేషముగ యోజించుకొనుచుండెను. మిత్రునియొద్దనుండి సకాలమునకు వచ్చిన ప్రత్యుత్తరము విఠలున కెంతయో యుత్సాహమును గలిగించెను. ఇఁక వెనుకముందు లాలోచింపనక్కఱలేదనియు, మాధవభాస్కరులను వెదకవలయుననియు, బహుశః వారిరువురును, ఇంగలపు సుందరయ్యపూటకూటియింటియం దుండవచ్చుననియు భావించెను. ఆపూటకూటియిల్లు "జాకబ్ మార్కెట్టునందలి పోలీసుస్టేషనునకు సమీపమునందే యుండెను. ఆగృహాంగణము చాల మనోహరముగా నుండెను. కాని, లోపలికిఁబోయి చూడఁగా నట్లగపడుటలేదు. ఒకమూల పాడైపోయినయొక రాగమాల (Piano) యుండెను. దుమదుమలాడు మొగముతో దానినొక పురుషుఁడు బాగుచేయుట కెన్నియో విఫలప్రయత్నములను జేయుచుండెను. నడిమిహాలునందును, తక్కినగదులయందును జనులు క్రిక్కిరిసియుండిరి. తంబాకుధూమముయొక్కయు, నాసికాచూర్ణముయొక్కయు వాసనలతో నాప్రదేశము నిండిపోవుచుండెను. ఆపూటకూటియింట స్త్రీలుకూడ దిగుచుండుటకలదు. విఠలుఁడు తలను లోపలికి వంచిచూచెను. అక్కడనున్నవారిలోఁ జాలమంది

తమదుర్మార్గప్రవర్తనమునకుఁగాను విశాలునిచేతిలోఁబడి శిక్షను బొందిన వారలే. అందువలనఁ దఱచుగ వారలకందఱకును జెఱసాలయె పుట్టిల్లగుచుండెను. వారందఱును "కేడీ" పట్టికలోఁ దమపేరును జేర్పించుకొన్నవారే. కాని, మాధవభాస్కరులు దొరకకపోవుటచే విశాలుఁడు తిరిగితిరిగి వేసారుచుండెను. అంతలో మేడమీఁదనున్న యొకగదిని పరీక్షింపలేదనుచాపల్యముండుటచే నాతఁడక్కడకుఁ బోయెను. ద్వారమునొద్ద నొకపరిచారకుఁడు కావలియుండుటచే లోపలికిఁ బోవుటకు వలనుగాకపోయెను. అయినను విశాలుఁడు సమయమునకై వేచియుండెను. ఆసమయమునకుసరిగ నొకస్త్రీ యక్కడకువచ్చి విశాలునిహస్తమును బట్టుకొని "ఇదేమి విశాలా! ఇక్కడకువచ్చితివేమి? ఏదైననేరమును బట్టుకొనుటకు వచ్చితివా యేమి? ఏమైననాచూకీ తెలియవలసియున్నదా యేమి?" అని యడిగెను.

ఆయంగనసామాన్యురాలుకాదు. పోలీసుద్యోగస్థులనందఱను బాగుగనెఱింగినప్రౌఢ. ఏచెఱసాలయు నామెకపరిచయస్థలముకాదు. అందువలననే యామెకెప్పుడును నెట్టిసంకోచమును నెవ్వరిలక్ష్యమును లేకుండెను. పోలీసువారుగూడ నామెపేరువినినంతనే గడగడ వడఁకి పోవుచుందురు.

విశాలుఁ డట్టెనివ్వెరపడి "నేనిక్కడకువచ్చియుండుట వీరికిఁ దెలిసినచో నాప్రయత్నమంతయు విఫలమైపోవునుగదా!" అనియనుకొనియెను.

కాని, తనహస్తమునుబట్టుకొన్నవారెవ్వరో తెలిసికొనునంత వఱకే యాతనియాందోళనము — విశాలుఁడాస్త్రీముఖము జూచిన

తోడనే ధైర్యమును వహించెను. ఆమెగాక యితరులెవ్వరైనఁ దన్ను గుర్తించినచో నపాయము కలిగియేయుండును. కాని, నళిని తన్ను జూచుట తనకార్యమునకు మఱింతసముపాయమని యాతఁడనుకొనియెను. ఆమె తనకీసమయమునఁ దప్పక సాయముచేయునని యాతఁడు విశ్వసించెను.

అప్పుడు విశలుఁడే కాంతముగ "నళినీ! నేను మారువేషముతో వచ్చినను నన్నెట్లుగుర్తించితివి?" అనియెను.

నళి : విశలా! నీ వేషమునుజూచి గ్రహింపలేదు. కాని, నీ దక్షిణహస్తముమీఁద నీ గొప్పమచ్చయుండుటను నేను చూచియుంటిని. దానినిబట్టియే నిన్నుగుర్తించితిని.

నళినిచెప్పినది సత్యమే. ఒకనేరముగూర్చి పరిశోధించుచున్న సమయమున నొకదురాత్ముఁడు విశలునిచేతిని దనకత్తితో నరకెను. దైవవశమున నాదెబ్బ దూసికొనిపోయెను. ఆ గాయపుమచ్చనుబట్టియే నళిని యిప్పుడు విశలుని గుర్తింపఁగలిగెను.

విశ : నళినీ! ఇఁకముందు మఱింతజాగరూకతతో నుండెదను లెమ్ము—

అని తన చొక్కాయిచేతులను ముంజేతులవఱకును లాగుకొని పిమ్మట "ఓసీ! నళినీ! నీవిక్కడ నేమిచేయుచుంటివే? అనియెను.

నళి : నేనిక్కడ, నొకరికి సేవచేయుచుఁ గాలక్షేపముసేయుచున్నదానను.

విశ : ఎవ్వరికి?

నళి : అదంతయును రహస్యవిషయము. ప్రేమలతామహిమము నేను వివరింపఁగలను?

విశ : నీ పక్షమువారు– నీయజమానులు – ఎగడియందున్నారు?

నళి : ఇదిగో ! ఈ యేకాంతగృహమున.

విత : అక్కడ నెవ్వరో చాలమంది యున్నట్లులున్నదే ? ఎవ్వ రెవ్వరున్నారో యెఱుంగుదువా ? వారివారిపోలికలను నీవు చెప్పఁ గలవా ? అట్లుచెప్పినచో నీకు నీకుఁదగిన బహుమానము దొరకును.

నళి : ఓహో ! సరియే ! ఈలోపలనలుగురున్నారు. అట్లయినచో నీ కార్యమొకనిమిషములో నెఱవేఱును. ఒకఁడున్నతుఁడు అతఁడు విశాలదేశమువాఁడు. లలితపట్టణ వాస్తవ్యుఁడు. ఇంకొకఁడాతని ప్రాణమిత్రుఁడు. అతఁడు పొట్టిగనుండును. మిగిలిన యిరువురిలో నొకఁడు నాగేశుఁడు. ఇంకొకతె పూటకూళ్లయజమానుని భార్యయగు నాదిలక్ష్మి. ఆమె తానరుంధతి యపరావతారమనని డంబములు పలుకుచు నెల్లప్పుడును వీరినివిడువక తిరుగుచున్నది. అందువలననే నేనిప్పు డామెగుట్టును బట్టబయలు సేయవలయునని కనిపెట్టుకొని యున్నాను.

నళిని చెప్పిననలువురిలో నిరువురు తనకుఁగావలసిన మాయావేషధారులనియు, మిగిలినవారు వారిదురుద్యోగమునకు సహాయకులనియు వితలుఁడూహించి, యాగదిలో వారేమిమాటాడుకొనుచున్నారో వినవలయునను తమకముతో “నళినీ ! నీకు ధనము సంపాదింపఁగోరవలయునను నాశయున్నదా ?” అనియెను.

నళి : అయ్యో ! ఇదేమి యిట్లనుచున్నారు ? నా సంకల్పమే యదిగాదా ? నేనేపనికి వెనుకదీయుచున్నాను ?

విత : అట్లయినచో నేను నిన్ను నమ్మవచ్చునా ?

నళి : ఆహా ! ధారాళముగా నమ్మవచ్చును. ఇప్పుడు నీకేమి కావలయును ?

విత : ఏమియునక్కఱలేదు — లోపల వారేమిమాటాడుచున్నారో తెలిసికొనవలయును.

నళి : అట్లయినచో నాగది పక్కనున్న చిన్నగది విడిగానున్నది. కాని, దాని కాదిలక్ష్మి తాళమువేసికొనియున్నది. చాలనద్దెనిచ్చినం గాని యదిమనకు లభింపదు. దానిలోపలఁగూర్చున్నచో వారుచెప్పుకొను చున్నమాటలన్నియు బాగుగ వినవచ్చును.

విర : అయినచో వెళ్లుము. దానినద్దెకుఁదీసికొనుము.

నళి : బహుశః దానికామె పదిరూపాయలయద్దె నడుగు నేమో ?

విర : ఇదిగో ! ఈనోటును దీసికొనుము.

నళిని వేగముగఁబోయి యాగదితాళపుఁజెవిని దీసికొనివచ్చెను. ఆమెయును విరలుఁడును నిశ్శబ్దముగా నాగదిలోనికిఁబోయి తలుపులు వైచుకొని సావధానముగా వారిమాటల నాలకించుచుఁ గూర్చుండి యుండిరి. ఈగదికిని మాధవుఁడు మొదలగువారు మాటాడుచున్నగదికిని నడుమనొకపటభిత్తిక (screen) మాత్రమడ్డముగా నుండెను. అందు వలనవారు చెప్పుకొనుచున్నమాటలన్నియు నీగదిలోనికి స్పష్టముగా వినవచ్చుచుండెను.

మాధవుఁడు నాగేశునితో " నాగేశా ! ఆపిల్లనెట్లయినఁ దుద ముట్టింపవలయును. అట్లుచేయక యామెనెక్కడదాచియుంచినను మనకపాయమురాకతప్పదు.

విరలుఁడామాటలనువిని ఈప్రసంగము ప్రఫుల్లనుగూర్చియే జరగుచున్నదనియు, నింతవఱకును దైవకృపవలన నామె ప్రాణములతో నున్నదనియును, నిఁక నామె కపాయమురాఁగలదనియును యోజించు కొనియెను.

నాగే : నీవందులకుఁదగినధనమునిచ్చెదవా ?

మాధ : ఆహా ! నీవామెను దుదముట్టించి వచ్చినపిమ్మట నమూల్యమగు నిధిలోనున్న యామంజూషయే నీకుదొరకునుగదా !

నాగే : సరి ! బాగుగనేయున్నది. ఆపేటికయెక్కడనున్నది ? అది యామెయొద్దనేయున్నదా ? అది తనయొద్ద లేదని నాతోఁ జెప్పి యున్నదే !

మాధ : ఎప్పుడుచెప్పినది ?

నాగే : ఈదినముననంతయును విస్పష్టముగఁజెప్పినది నేను తనకు సాహాయ్యముచేయుదునని యామెనమ్మియున్నది. పాపమామె సాధుస్వభావముగలది.

మాధ : ఆపేటిక యెక్కడనున్నదని చెప్పినది ?

నాగే : విఠలమూర్తియొద్దనున్నదఁట. ఈ మాటవినుటవలన, గుండెదడదడకొట్టుకొనుచున్నదికాదా ?

మాధ : విఠలునియొద్దనా ? అదియక్కడ కెట్లుపోయినది ? ఈసంగతియంతయు నాతని కెట్లు తెలిసినది ?

నాగే : ఇదేమి ? నీవాతని నెఱుఁగుదువా ?

మాధ : బాగుగనెఱుఁగుదును. కాని, పరిచయములేదు. అతఁడు మిగుల నసాధ్యమనుష్యుఁడు.

నాగే : ఆతఁడు ప్రసిద్ధికొందిన పత్తేదారుఁడు. కాని, యాతఁడీ నేరమునుబట్టుకొనుట కింకను ప్రవేశింపలేదని నిన్నటివఱకును నాకుఁ దెలియును. ఇప్పుడా బాలిక యాపేటికను తానుస్వయముగ నాతని కిచ్చితినని చెప్పుచున్నది.

మాధ : దైవవశమున నీసంగతి మనకుఁదెలియుట మేలైనది. ఇప్పుడామెయిల్లువిడిచి వచ్చినసంగతి యాతనికిఁదెలిసియున్నదా ?

నాగే : లేదు. తెలియలేదు. ఇంతేగాక యామె సోదరున కే గొడవ యక్కఱలేదు. ఆతఁడు పశుప్రాయుఁడు. ఎప్పుడు నింటి పట్టున నుండుటలేదు. ఆతని కిక్కడనక్కడ తిరుగుటయేగాని మఱి యొక గొడవ యక్కఱలేదు.

మాధ : మనము సౌదామిని నించుక హెచ్చరింపవలయును. ఇప్పుడా మకరతమంజూషను బడయుట బహుసులభము. ఇందులకుఁ దగిన యేర్పాటులను చేయునట్లు సౌదామినితోడను, తిలకసుందరి తోడను జెప్పవలయును. సౌదామిని, తా నిచ్చియున్న మంజూషను దనకుఁ దిరిగి యీయవలసినదనియు, ఇఁక ముందపరాధశోధనమును గూర్చినచర్య లేవియును జరుపనక్కఱలేదనియు, విశలునకు వర్తమాన మంపునట్లు చేయవలయును. అతఁడు ప్రఫుల్ల నంతపరిశీలనదృష్టితోఁ జూచియుండని కారణమున, ఆమె వేఱనియు, మన సౌదామిని వేఱనియు, భేదదృష్టితో నుండఁజాలఁడు. ఒకవేళ నట్టి భేదదృష్టితో నాతఁడున్నను, సౌదామిని, వారణుని నిజసహోదరునిగఁ జూచికొనుచుఁ బ్రేమించుచున్నది. కావున, నాతఁడుకూడ నేమియును జేయఁజాలఁడు.

భాస్కరుఁడు : నా భార్య సామాన్యురా లనుకొన్నారయ్యా! ఇందువలన మాయాప్రఫుల్ల యగు సౌదామిని భాస్కరునిభార్య యని స్పష్టపడియెను. విశలుఁ డా దుర్మార్గుల కృత్రిమ కార్యాలోచనము నందలి సారాంశమును బాగుగ గ్రహించెను. మఱియు, నాగేశుఁడు తనవిషయమున విశేషాంశముల నింతవఱకు దెలియకుండ నుండుట మిగుల క్షేమకరమని భావించుకొనియెను. ఆతఁడు ప్రఫుల్ల నెక్కడనో చెఱలో (నిర్బంధమున) నుంచియున్నాఁడనియు, తా నాతని వెన్నంటి పోయి యీ సంగతి తెలిసికొనవలయుననియు యోజించుకొనియెను.

కొన్ని నిమిషములైనపిదప మాధవుఁడు "ఎట్లో యీ పెట్టె మాత్రము సౌదామిని యొద్దకు రానిమ్ము. ఆ పిమ్మట నా విరోధి తల యున్నప్పుడు చూతము—" అనియెను.

నాగే : నేను నా సంగతిని గూర్చియే యోజించుచున్నాను. ఆ ద్రోహి పాలవాని యందలి యీ గోనిని పరీక్షించివచ్చినాఁడు కాదా ? అప్పు డేమైనది ?

మాధ : ఆమె యీ సంగతిని గూడఁ జెప్పినదా ?

నాగే : ఆమెకూడ దానిని చూచియున్నది.

మాధ : అట్లయినచో నా విషయమున నామె యేమేమి చెప్పినదో చెప్పఁగలవా ?

నాగే : నే నీ దినమున బాగుగ నమ్మఁబలికినపిమ్మట నామె పాలవానియొద్ద కాతనితోఁ బోయి యీ గోనిని పరీక్షించిన సంగతుల నన్నిటిని చెప్పినది.

భాస్క : (చప్పటలు గొట్టుచు) అబ్బా ! ఎంతపని చేసినాఁడు!

మాధ : ఓహో ! విరోధిని కిదియంతయుఁ దెలిసినచో మన కపాయమే సంభవించును. సౌదామిని వేయికన్నులతో నుండి యాతని విషయమున జాగరూకతతోఁ బ్రవర్తింపవలయును. కాంతనాథుని శవము లలిత పట్టణమునకుఁ బంపివేయఁ బడినదని చెప్పుటయేగాక ; పాలవాని యొద్దనున్న గోనిలో శవములేకపోవుట కేదైన నొక నెపమును గల్పింపవలయును. నాగేశా ! తరువాత నా విరోధిని యమసదనము నకుఁ బంపితీరవలయును. ఇందులకై త్వరగా సౌదామిని గృహమునకుఁ బోయి యక్కడనే యుండి యాతని నక్కడకుఁ బిలిపింపవలయును. అప్పుడు నీ వక్కడనుండి యాతని మట్టు బెట్టవలయును.

నాగే : (మీసములను మెలివైచుచు) నా కాతనిఁజూచుకకట్టదు. ఆతఁడు నా చేతిలోఁ జిక్కనిమ్ము. మెడలువిఱిచి పడఁగొట్టెదను.

మాధ : సౌదామినియు, తిలకసుందరియును జేరి వారణునిఁ దమవలలోనైచుకొనిరి. మనకాతని భయమేమియును లేదు. ఆపేటిక మనచేతిలోఁబడుట—ప్రఫుల్లకును విరలునకును పరలోకప్రాప్తియగుట—వారణునకు దేశభ్రష్టత్వముకలుగుట—ఇవన్నియును జరిగినపిమ్మట మనము లలితపట్టణమునకుఁబోవచ్చును. అక్కడ సౌదామని ప్రఫుల్లా నామముతోఁ గాంతనాథుని యాస్తికంతకును నధికారిణియై యేలుకొనవచ్చును. రమ్మి. నేఁటికీప్రసంగము కట్టిపెట్టుదము. రేపు మఱలఁగలిసికొని మాటాడుకొనవచ్చును.

మాధవభాస్కరులిరువురును బయలుదేరిరి. నాగేశుఁ డావిలక్ష్మితో నక్కడనేయుండెను. ఆదుష్టాత్ములు తమ దురాలోచనములనన్నిటిని ప్రమాదవశమున మాటాడుకొనుట రొట్టెజారినేతిలోఁబడినట్లు విరలునకుఁ జాలననుకూలించెను. విరలుఁడు మాధవభాస్కరులను వెన్నాడింపవలసియున్నను నాగేశుఁడు ప్రఫుల్ల నెచ్చటదాచిపెట్టినదియుఁ దెలిసికొనుట తనకు మిగుల ముఖ్యాంశమగుటచే నాతఁడు వారినివిడిచి నాగేశుని వెన్నంటిపోయెను.

ఆపోవుటకుముందుగనే విరలుఁడు నళినినిజూచి "నళినీ! ముందు వీరేమిమాటాడుకొందురో జాగరూకతతో నాలించివచ్చి నాకుఁ జెప్పుము" అనియెను.

అందులకామె సమ్మతించెను. విరలుఁ డెవ్వరికిని దెలియకుండ బైటికివచ్చి యొకరహస్యప్రదేశమున దాగియుండెను. అప్పుడు నాగేశుఁడొక్కఁడే వెలుపలకువచ్చెను.

ఏడవ ప్రకరణము

నాగేశుఁడు ప్రాటకూటియింటి తలవాకిటనిలిచి యటునిటు తొంగితొంగిచూచెను. తన్నెవ్వరును జూచుటలేదని మన స్సునదృఢపఱచుకొన్న పిమ్మట నాతఁడు ముందునకడుగు వెట్టెను. అప్పుడు చాటునదాగియున్న విశలుఁ డీదుష్టునిచర్యల నన్నిటిని పరీక్షించు చుండెను.

నాగేశుఁ డానవనగరపూర్వభాగమునందలి పెద్దవీథినిదాటి యడ్డవీథిని జేరి యచ్చట నొకయింటిలోఁ బ్రవేశించెను. ఆయింటి పేరును విన్నతోడనే యాపట్టణవాసులందఱును గడగడవడఁకుచుం దురు. అది యన్నిహత్యలు జరగినస్థలము. నభోమండలము మేఘా చ్ఛాదితమైయుండుటచే నక్షత్రకాంతియించుకంతయును లేక యా రాత్రిభయంకరముగానుండెను. భూమ్యాకాశములు రెండునేకమై యున్నట్లుండెను. అంధకారము సర్వత్ర తననిరంకుశాధికారమును వ్యాపింపఁజేసెను. జీవకోటులన్నియును నాయంధకారసముద్రములో మునిఁగిపోవుటచేతఁగాఁబోలు నేమూలనుగూడ నెట్టిశబ్దమును

వినవచ్చుటలేదు. నయనానందకారిణియగు ప్రకృతికాంత యప్పుడు మఱుఁగువడిపోయెను. ఆ స్థానమున—ఆ రంగస్థలమున—తుదిమొదలు లేని యొక కాళమూర్తి ప్రళయానుకూలముగ నృత్యమును జేయు చున్నట్లుండెను. ఆమె నీలకటాక్షమాలికలా నీలాకాశములోఁ జేరిపోవుచుండెను. ఆమె మలినవికృతహాస మా యంతరాళములో నైక్యము నొందుచుండెను. అంతయును భీభత్సాకారము—అఖిలమును దన్మయము. అదిలయకాలము గాక యింకేమియును గాదు—అంత యును గాఢాంధకారమయము.

ఆ గాఢాంధకార సమయమున నా గృహ మొక మహా భూతమువలె నుండెను. అక్కడ దీపము లెట్లుండును? అదియొక పాడు గృహము—

నాగేశుఁ డా యింటిలో వాసము చేయుటలేదని విఠలునకుఁ దెలియును. ఇప్పుడీ గృహమున నాగేశుఁ డేమిచేయునో చూడవలయు నని విఠలుఁడు కుతూహలపడుచుండెను. నాగేశుఁడా గృహద్వారము నొద్దకుఁ బోయి తలుపు తాళముతీయుట నెఱింగి, యాతఁ డప్పుడప్పు డీ యింటికి వచ్చుచుండుట కలదని విఠలుఁ డూహించెను. నాగేశుఁడు లోనికిఁబోయిన పదినిమిషము లైనపిమ్మటఁ గూడ నా యింటిలో వెలుతురే కనఁబడలేదు. అప్పుడు విఠలుని యనుమానము మఱింత దృఢపడియెను.

విఠలుఁడు గృహమువెనుకకుఁ బోయి దొడ్డిగోడ నెక్కి నిశ్శబ్ద ముగా నా యింటిదొడ్డిలోనికి దిగియెను. తుదకుఁ దనకేమి యపాయము వచ్చినను సరియే తప్పకుండ నీయింటిలోపలికిఁ బోయి యిందేమిజరుగు చున్నదో చూడవలయు నని యనుకొనియెను. కాని, ద్వారములన్ని యును మూయఁబడి యుండుటచే నా కార్య మసాధ్యముగా గనపడెను.

అయినను విశలుఁడెంతమాత్రమును జింతింపక తనయొద్దనున్న ఖడ్గసాహాయ్యమున నొకగవాక్షమునందలి యూచలనన్నిటి నూడదీసెను. ఆతనికి ద్వారమినుపసలాకలతో నిర్మింపఁబడియుండినమాత్ర మేమియౌత్క్యము ? తుదకామార్గమున లోపలఁ బ్రవేశించెను. అతఁడు దిగినప్రదేశము వంటయిల్లుగానుండెను. అప్పుడాతఁడు తనయొద్దనున్న చిన్ని చేతిలాంతరును వెలిగించిచూడఁగా నాయింటిలో జాలదినములనుండి యెవ్వరును గాపురముచేయుట లేనట్లగపడెను.

అక్కడ వాయుసంచారమునకుఁగూడ నవకాశములేనికారణమున విశలున కూపిరిబిగబట్టినట్లుండెను. అంతియకాక, మున్నహమగు నేదోయొకదుర్వాసన యాయింటినావరించి యుండుటచే నాతనికొక్క క్షణమైన నక్కడనుండుటకసాధ్యముగానుండెను. నిర్మలవాయుసేవనమునకై విశలుఁడు తనతలను గవాక్షమునుండి యావలికిఁబెట్టుకొనియెను.

"అయ్యో! భగవానుఁడా! ఈ దుర్గంధమును జూడఁగానిక్కడ నేమూలనో మనుష్యదేహము కుళ్లియున్నట్లు తోఁచుచున్నది— అయ్యో! తెలిసినది. ఆదురాత్ములు కాంతాభూషణశవము నిచ్చటనే పాతిపెట్టియుండవచ్చును. ఇదియంతయును సంపూర్ణముగ శోధించినఁగాని యీ యింటినివిడిచి పోరాదు" అని నిశ్చయించుకొనియెను.

అందులకై ఆయింటియందన్ని తావులను బాగుగఁ బరీక్షించుచుఁ బోవుచుండఁగా నొకచోట దిబ్బుమనుశబ్దమయ్యెను. అదిభూగృహద్వారము. విశలుఁడు దానిని తెఱచెను అక్కడ శవముకుళ్లినదుర్గంధము విశేషముగానుండెను. అదిసహించుటకు వలనుగాకుండుటచే నాతఁడు కొన్నినిమిషములకే వెనుకకు రావలసివచ్చెను. ఆతఁడు ముఖమును

జిట్లించుకొనియెను. ఆతని కనుబొమలు ముడివడియెను. ఆతఁడప్పుడు రెండుచేతులతోడను ముక్కును బిగగట్టుకొని, యెట్టులో సహించుకొని మరలఁ గ్రిందికి దిగియెను. మెట్ల క్రిందిభాగ మడుగు వైచిన జారుచుండెను. అక్కడ పచ్చగ పాకుడుగట్టిన కొన్నిబల్లలు పడియుండెను. ఈ దుర్గంధ మెక్కడినుండి వచ్చుచున్నదో చూడవలయునని సాహసముతో ముందునకుఁ బోగా నాతనికక్కడ నొక బావి కనఁబడెను. దానిపైని జాలిపలకను మూసియుంచిరి. విశలుఁడు చాలకష్టపడి దానిని పైకెమీఁటి తొలగించెను. శవము కుళ్లిన దుర్గంధ మా బావినుండియే వచ్చుచుండుట యిప్పుడు స్థిరమయ్యెను. పిమ్మట నాతఁడొక చిన్నరాతి నందులోనికి విసరివైచెను. అది లోపలఁబడిన చప్పుడువలన నూయి చాల లోతుగ నున్నదనియు నడుగున నీరుగూడ నున్నదనియుఁ దెలియవచ్చెను. అయ్యో! కాంతనాథుని శవమునే యిందుఁ బాఱవైచి' రని యాతఁ డనుకొనెను. కాని, దానిని పైకిఁదీసి చూచుటకు మార్గ మేమున్నది? ఈ విషయమును గూర్చియే యాతఁడు మిగులఁ బరితపించెను. లోనికిదిగుట యసాధ్యము. కాక, పైనుండియే లోపలివస్తువును పట్టియెత్తుటకుఁ దగిన సాధన మేమియును లేదు. కాని, యా సమీపముననే కొన్ని వెదురుగడల ముక్కలు పడియుండెను. సమీపమున నొక యినుపకొండి గూడ నుండెను. విశలుఁ డా ముక్కల నొకదానితో నొకటిఁ జేర్చి తన పంచెను చించి యా పేలికలమూలమున వానిని బిగించికట్టి యా యినుప కొండెమును దానిచివరఁ గట్టి దానిని బావిలోనికి దించి యటు నిటు కలఁగఁద్రిప్పగా లోపల నేదో యొక మృదుపదార్థమున్నట్లు గోచరించెను. మఱియు నది యా లోపలఁ దేలియాడుచుండుటచే నా యినుప కొండికిఁ దగులుకొనియెను. అప్పుడు విశలుఁడు దానిని మీఁదికిఁ

గ్రమముగఁ జేయుకొనియెను. ఆ వస్తువు చాలబరువుగ నుండెను. అది సమీపించినకొలఁది నా దుర్గంధ మధికాధిక మగుచుండుటచే నాతఁ డందులకు సహింపఁజాలక దానినట్లే పాఱవైచి యీవలకు రావలయు ననుకొనియెను. కాని, పూనినకార్యమును నెఱవేర్చుట యుత్తమధర్మమని యెంచి యెట్టులో దానిని పైకీడ్చెను.

ఆ పిమ్మటఁ జేతిలాంతరును బట్టుకొని పరీక్షించుటకు సమీపించునపుడు కాతనికి గుండెలో దడపుట్టునంతటి భయముకలిగెను. ఆతని కాలుసేతులు వడఁకసాగెను. మనసులో జుగుప్స పుట్టెను. దడచే దౌడలు దగ్గరఁబడుచుండెను. శరీరము కంటకిత మయ్యెను. విఠలుఁడు గాక మఱెవ్వరైన నట్టిభీభత్సప్రదర్శనమును జూచుటయే తటస్థించినచో వారలట్లే ప్రాణములను విడిచిపెట్టుదురని మేము నిశ్చయముగఁ జెప్పగలము.

అదియొకతరుణవయస్కుని కళేబరముగా నుండెను. కేవలము సన్నిహితబంధువులుకూడ గుర్తింపలేనంతవఱకు నది చెడిపోయి యుండెను. కంఠమును సగమువఱకుమాత్రమేకోసిరి. కట్టుకొనిన బట్టలు విశేషామూల్యములుగ నగపడుచుండెను. కాని, విఠలుఁడు గుర్తించుటకుఁదగిన చిహ్నములెవ్వియు నాకళేబరమున నగపడుట లేదు. ఆతఁడు కొన్నినిముషములవఱకుఁ దనచేతిలాంతరువెలుఁగున నాశవమును బాగుగఁ బరీక్షించెను.

"నిశ్చయముగా హతుఁడగుటకైనవాఁడెవ్వఁడు ? ఈదేహము కాంతనాథునిదేనా ! బహుశః ఇదియాతని దేహమువలెనే యున్నది. అంతేకాదవు—అదేవయసు—కానిమ్ము. ఇదకాంతనాథునిదేహమైనచో, గుర్తింపరాకుండఁజేయవలసిన యవసరమేమివచ్చినది ?" ఈవిధమగు యోచనలన్నియు విఠలునితలకెక్కి, యొకదానికొకటి సంబంధపడక యువిఠాతని నిశ్చింతునిగాఁజేసివైచెను.

ఏమైనను ? — ఎవ్వరైననేమి ? — హత్య — నరహత్య జరిగినది. విశలుఁడా సంగతిని గనిపెట్టెను. అది కాంతనాథుని దేహమే కానిండు; మఱియొకనిదే కానిండు; కృత్యమొక్కటియే — ఇప్పుడు విశలుఁడీ సంగతిని పోలీసువారికిఁ దెలియఁజేయఁవలయునా ? అక్కఱలేదా ! ఒకవేళ నీనేరమును బయలుపెట్టుట కాదురాత్ములను వెన్నంటిపోయినచో, వారు పాఱిపోవుదురు. అప్పుడు విశలుఁడు పడినకష్టమంతయు బూడిదలోఁబోసిన పన్నీరువంటిదగును. అదియునుగాక, యీదేహము కాంతనాథునిదేయనియు, వారే నేరముచేసినవారనియు, దృఢపఱచుటకు విశలునియొద్ద నెట్టియాధారములును లేవు. అంతియేగాక, "కాంతనాథుఁడు చంపఁబడియెను — కాక, చనిపోయెను" అని స్థిరపఱచుటకుఁ గూడ విశలునకవకాశము లేదు. ఈవిషయములనుగూర్చి చాలసేపు యోజించి తుదకుఁ దానీవిధముగ శవమునుజూచుటకు, బహిరంగము సేయరాదని నిశ్చయించుకొనియెను. ఎందువలననఁగా — విశలుఁడు ప్రఫుల్లనుద్ధరించుటకీవిధముగఁ బ్రవర్తింపవలసినవాఁడయ్యెను.

ఆచీఁకటినేలమాళెయందొక జాజియకాయపెట్టె పడియుండెను. విశలుఁడాశవమును దానిలోనుంచి బల్లనుమూతవైచి దానిమీఁద నొకనాతిబరువు నెత్తుపెట్టెను. ఇంకఁగొన్నిదినములవరకు నక్కడనే యుంచివైచి సరియైనసావకాశము కలిగినప్పుడు దానిని బయటఁబెట్టవలయునని విశలుఁడూహించుకొనియెను.

అదియంతయునైనపిమ్మట విశలుఁడు మీఁదికివచ్చి నేలమాళె గుమ్మమును మునుపటివలె భద్రముగామూసివైచి యడుగులుచప్పుడు గాకుండ మెల్లఁగ మేఁడమీఁదికెక్కసాగెను. పిమ్మట నక్కడనేమి వినవచ్చునోయని చెవియిచ్చివినుచుండెను. అక్కడిహాలు చాల

విశాలముగానుండెను. ఎన్నియోసంవత్సరములకుఁబూర్వ మాయింట నొకవర్తకుఁడు వాసముచేయుచున్నప్పుడు వితలుఁ జీమేడమీఁదికి వచ్చియుండెను. అపరిచయమిప్పు డాతనికిఁజాల మేలుకలిగించెను. అతఁడన్నిగదుల నొకదానివెనుకనొకటిగ వెదకసాగెను. దేనియందు నెవ్వరునులేరు. తాను భూగృహమునందున్నప్పుడు నాగేశుఁడింటికిఁ బోయియుండవచ్చునని యూతఁడుతలంచెను. పిమ్మట మూఁడవ యంతస్తునకుఁ బోయిచూడఁగా, నక్కడిపోలును జేరియున్నగదితలుపు సందునుండి సన్నని దీపపుఁగిరణములు ప్రసరించుచుండుట యగపడెను. వితలుఁడప్పుడు మిగులజాగరూకతతో నాద్వారమునొద్దకుఁబోయి స్తంభమువలెనిలుచుండి యించుకతలవోరఁజేసికొని యుండఁగా నాతని కీక్రిందిసంభాషణము వినవచ్చెను.

నాగే : ఓరమణీరత్నమా! నేను నిన్ను విశేషముగఁ బ్రేమించుచున్నాఁడను. నీకొఱకెంతటి యపాయములకైన లోనుగాఁగలను. ఎట్టికష్టములనైన ననుభవించుటకు సిద్ధముగానుంటిని. నీవుమాత్రము నాదానవగుము. ఆపిమ్మట నామహిమను జూపించెదను. మనమిరువురము లలితపట్టణమునకుఁబోయి నీవెనుకటివైనిమిత్తి యూసినసుభ వింతము.

ఒకకాంత : అయ్యా! నేను నీమాటలనువినను,

నాగే : వలదు. అట్లనవలదు. వాగ్దానముచేయుము. నీవు స్వతంత్రురాలవయ్యెదవు.

కాంత : వలదు. వలదు. వాగ్దానమువలన స్వాతంత్ర్యము బొందవలసిన యావశ్యకత నాకేమియును లేదు. నీవు నాకాప్తునివలె నటించుచున్నాఁడవు. కాని, నీవు కేవలము గృహశత్రుఁడవు. దుష్టుఁడవు. మోసగాఁడవు. నీసంగతి నేను బాగుగ

నెఱుఁగుదును. ఏ పాపాత్ములు నా పతినిజంపి నన్నుఁగూడ జంపుటకై యత్నించుచున్నారో అట్టిహత్యాకారులకు నీ, వే విషయమునఁ దీసిపోవు వాఁడవు ? తొలఁగిపొమ్ము. నా యెదుట నిలువవలదు.

నాగే : ఓ కాంతా ! నీవు పిమ్మట దీనికొఱకుఁ జాలఁబశ్చాత్తాపపడియెదవు. చూచికొనుము. ఇంకను నొకదిన మవకాశ మిచ్చితిని. నేను ఱేపు వచ్చెదను. అప్పుడైన నొప్పుకొన్నఁ జాలును.

ఇఁక నీ దుష్టుఁడు క్రిందికిఁ బోవునని విఠలుఁడు గ్రహించి మెల్లగ నాతఁ డెదుటిగదిలోనికిఁ బోయి ద్వారము మూసికొనియెను. నాగేశుఁడు వెలుపలకువచ్చి, యా కారాగృహద్వారమునకు బీగము వైచి మెల్లమెల్లగ నడుగులనిడుచుఁ గ్రిందికి దిగిపోయెను. కొంచెము సేపటికి వీథిద్వారము మూసినసద్దు వినవచ్చెను. పిమ్మట విఠలుఁడా కాంత యున్న గదితలుపుకడకుఁ బోయి తనశక్తినంత నుపయోగించి యా తలుపు నదిమెను. అది ముక్కముక్కలై క్రిందఁ బడిపోయెను. లోపలనున్న యా కాంత గడగడవడఁకుచు నిలువబడి యుండెను. పిమ్మట నించుక ధైర్యమునుఁ దెచ్చుకొని యామె యీ వైపునకుఁ జూచెను. ఎదుట నున్న వాఁడు విఠలస్వామి !— ఆమె యానందాతిశేకమున నిశ్చేష్టంగిపోయెను.

విఠ : బిడ్డా ! ప్రఫుల్లా ! బ్రదికియుంటివా ? అని చెప్పుచుఁ దన కరవస్త్రముతో ముఖముమీఁది చెమ్మటలను దుడిచికొనుచు లోపలికివచ్చి, క్రిందఁ దా నొనరించిన సాహసకృత్యముల నన్నిటిని సంగ్రహముగాఁ జెప్పి "బిడ్డా ! నీ విక్కడ కెట్లువచ్చితివి ? నిన్నెవ్వరు తీసికొనివచ్చిరి ?" అని యడిగెను.

ప్రఫు : నేను మా యింటి కచేరీచావడిలోఁ గూర్చుండి పుస్తకమును జదువుకొనుచుంటిని. అప్పుడు మా యన్న కేవో యొక

గొప్ప యుపాయము సంభవించినదనియు, ఆతఁడీ గృహమున నున్నాఁడనియు నాకొక యుత్తరము వచ్చెను. నే నా యుత్తరమును జదువుకొని చాల నాందోళనము నొందుచు నే నీ స్థలమునకు వచ్చితిని. నే నీ గృహమునకు వచ్చినపిమ్మట నిరుపురుపురుషులు వచ్చి నా నోటికిబట్టను గట్టివైచిరి. నాకుఁ గేకలిడుటకుఁగూడ నవకాశము లేకపోయెను, తరువాత నన్ను, ఈ గదిలోవైచి పైని తాళమువైచిరి. ఆ గందరగోళములో వా రెవ్వరైననియు నేను గుర్తింపలేకపోయితిని. పిమ్మట నీ నాగేశునితక్క మఱెవ్వరిని జూడలేదు. ఈతఁడు ప్రతిదినమును మూఁడుపూటలను వేళకుసరిగా నన్నమును దీసికొనివచ్చి నాకుఁ బెట్టుచున్నాఁడు. మఱియు నన్నుఁ దనకిష్టసఖిగా నుండవలయునని నోటికివచ్చినట్లెల్ల ప్రేలి బ్రతిమాలుకొనుచున్నాఁడు. అదియునుగాక, యిచ్చట నా కనేకరకములగు నపాయములు తటస్థింపనై యున్నవనియు తాను చెప్పినట్లు విని నేను నోరుమూసికొని యూరకున్నచో నెట్టి తొందరయును గలుగఁబోదనియు నన్ను బెదరించుచున్నాఁడు. నేను నేఁటివరకు నాగేశుఁడు పెద్దమనుష్యుఁడనియే భావించియుంటిని. కాని, నేఁటిసంభాషణముమూలమున నాతఁడును తనస్నేహితులను వంచించి ప్రత్యేకప్రయోజనము నొందవలయునను ప్రయత్నమున నున్నట్లు తోఁచుచున్నది. ఎట్లయినఁ గానిమ్ము—ముఖ్యముగా దేవుఁడు దయామయుఁడు. నీవు నన్నుద్ధరించితివి. నేనిఁక నింటికిఁ బోవచ్చునా ?

విర : బిడ్డా! అట్లుచేయరాదు. ఇంకను గొంతకాలము నిన్ను శత్రువుల కంటఁబడకుండ నిగూఢముగ నుంపవలసియున్నది. కావున నీవు నా జహాగీరుగ్రామమగు క్రొత్తమంగళమునకుఁ బోయి యచ్చట సురక్షితముగా నుండుము.

"ఈవిఠలుఁడు నాకొఱ కెంతకష్టపడుచున్నాఁడు!" అని యను కొనుచుఁ బ్రఫుల్ల యాతఁడు చెప్పినదాని కంగీకరించెను. విఠలుఁడు చాలసేపు యోజించి యాపిమ్మట నామెముఖమున బాగుగదృష్టించి చూచి "ప్రఫుల్లా! నేనేయింటి క్రింది భూగృహమునఁ జూచినశవమును జూడఁగలధైర్యమునీకున్నదా? ఆశవవిషయమున నాకేమో సంశయ మగానున్నది. నీవుకాంతనాథుని జూచియున్నదానవు" అనియెను.

ఆమాట విన్నతోడనే ప్రఫుల్లకుఁ గాలుసేతులు వడఁకసాగెను. ముఖము కళావిహీనమయ్యెను. పెదవులెండెను. అయినను నామె ధైర్యమునుదెచ్చుకొని "విఠలా! కానిమ్ము అక్కడకునడువుము. పోయిచూతము" అనియెను.

విఠలుఁడు ప్రఫుల్లహృదయదార్ఢ్యమునకుఁ జాలసంతసించెను. ఆతఁడు చేతిలో లాంతరునుంచుకొని బయలుదేరెను. ప్రఫుల్ల యా దుర్వాసనను సహించుకొనుచు నాతనివెనుకనే వచ్చుచుండెను. విఠలుఁడా పెట్టెయొద్దకుఁబోయి దానిమూఁతనెత్తి యాశవమును బైకిఁదీసి నేలపైనుంచి లాంతరును దానిపై పునకుఁద్రిప్పెను. అప్పటి యాప్రఫుల్లస్థితిని వర్ణించివ్రాయుటఁ జాలఁగష్టము. ఆమెయెట్టిలో యంతయును సహించుకొని యొక్కమాటయైన నాడకుండ కన్నుల నీరువిడుచుచు నాశవమును దానియుడుపులను నిదానముగఁ బరీక్షింప సాగెను.

ప్రఫుల్ల యాశవము నెట్లుపరీక్షించుచున్నదియు విఠలుఁడు మౌనముతోఁజూచుచుండెను. ఆమెనోటినుండి యేమిమాటవెడ లునో వినవలయునని మిగుల నాతురుండగుచుండెను. అప్పుడాతని కొకక్షణమొకయుగముగానుండెను. ఆమెయంతయును క్రమముగాఁ

పరీక్షించి తుదకు " ఇది కాంతనాథునిశరీరముకాదు. ఈమాటనిశ్చయము " అనియెను.

జుగుప్సాకరమగు నిజీర్ణదేహమును విశలుఁడు మరల యథాస్థితియందుంచి మీఁదికివచ్చి ద్వారములనన్నిఁటిని మునుపటివలెనె భద్రముగా మూసివైచి ప్రఫుల్లతతో నాగృహమునువీడి వెడలి పోయెను——

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

విఠలుఁడును ప్రఫుల్లయును గృహబహిర్ద్వారము నొద్దకు వచ్చిరి. అంతవఱకును ప్రఫుల్లధైర్యముతోడనే యుండెను. కాని, తరువాత వెనుకటి భయంకరవిషయము లన్నియునువచ్చి యామె స్మృతిపథమున నిలుచుటచే నామె విహ్వలచిత్తయయ్యెను. ఆమె యాకస్మికముగ జ్ఞానవిహీనురాలై క్రిందఁబడిపోయెను. అప్పుడామెను సేదదేర్చుట విఠలునకుఁ జాలకష్టమయ్యెను. తుదకాతఁడామె నొక గుఱ్ఱపుబండియందుంచి తనయింటికిఁ దీసికొనిపోయెను. అక్కడ విఠలుఁడును నటేశుఁడును నాదరపూర్వకముగఁ జేసిన శైత్యోపచారములవలన నామె మూర్ఛదేరెను.

విఠలుఁడు వారణలాలుని యుత్తరమును జదువుకొనియెను. అంతియెకాక, వారణుఁ డాయిరువురు స్త్రీలతోడనుగూడి నాటకమునకుఁ బోయినసంగతినిగూడ నటేశునిమూలమున వినియెను. ఈ రెండువిషయముల మూలమున నాతని హృదయము కలఁగిపోయెను. ఇఁకముందు నాటకాలలున కెట్టిరహస్యమును దెలుపరాదనియు, ప్రకృతమునఁ

ప్రఫుల్ల నా దొంగలగుంపుకంటఁ బడకుండఁ గొంతకాలము— అనఁగా—తన సుపుత్ర రత్నములన్నియు క్షేమించునంతవఱకు, భద్రముగా దాచియుంచవలయుననియు, నిర్ధారణముచేసికొని, యీ విషయమును గూర్చి నరేశునితో నాలోచించి యీ దినముననే మొదటి పొగబండి యందే ప్రఫుల్లను నరేశునితో క్రొత్తమంగళమునకుఁ బంపు ప్రయత్నములను జేసెను. ప్రఫుల్ల మొదట నించుక సంశయించెను. కాని, విశలుఁడు కష్టనష్టములనుగూర్చియు గుణదోషములను గూర్చియు బాగుగ వివరించి చెప్పినపిమ్మట యామె బయలుదేరుటకు సమ్మతించెను.

ప్రఫుల్ల వెడలిన పిమ్మట విశలుఁడు కొన్నిదినములు విశ్రాంతి సుఖము ననుభవించెను. ఆ పాడింటిలోఁ గుళ్లియున్న మనుష్యశరీర మునుగూర్చి విశలుఁడు మాటిమాటికిని యోజింపసాగెను. ఆ యోచనా పరంపరలో మునిఁగియుండుటచే నాతనికి ముందేమిచేయవలయునో తెలియలేదు.

ఒకనాఁడు కార్యార్థమై విశలుఁడెచటికో పోవలయునని సిద్ధముగా నున్నసమయమున నెవ్వరో తలుపుఁదట్టిన శబ్దమయ్యెను. చూడఁగా నామె నళిని—ఆమె వేగముగలోపలికివచ్చి తలుపుగొళ్లెము పెట్టుకొనియెను. ఆందోళనముతో వగర్చుచు విశలునియొద్దకు వచ్చి "విశలా! నేనిప్పుడే నాగేశునియొద్దనుండి వచ్చితిని. ఆతనినోట మన్నుపడినది. ఆతఁడిప్పుడు పాతాళము నకుఁబోయి పడినాఁడు" అనియెను.

విశ : అదేమి ?

నళి : ఈ మధ్యాహ్నము నేను నాగేశునియింటికిఁ బోయితిని. పిమ్మట మేమిరువురము నానాఁడు నీవు వచ్చిన పూటకూటియింటికిఁ బోయితిమి. అక్కడకు మాధవభాస్కరులు వచ్చిరి. పిమ్మట

నా ముప్వురు నాగదిలోనికిఁబోయి రహస్యముగా మాటాడుకొనిరి. నేను యథాప్రకారముగ నాప్రక్కనున్న చిన్నిగదిలోఁగూర్చుండి యన్ని సంగతులనువింటిని.

విర : ఏమిజరిగినది ?

నళి : నాగేశుఁడు వారిరువురనుజూచి "ఆపిల్ల నాజలదేవత యొద్దకుఁ బంపివైచితిని ఆమెశరీరమునుండి యెన్నియోచేఁపలకాహారముదొరకినది" అనిచెప్పగా నాదుష్టులత్యుల్లాసముతో నైదునోటుల నాతనికి బహుమానముగానిచ్చిరి

విర : ఆతఁడిట్లుచెప్పినంతనే వారంతధనమునిచ్చిరా ?

నళి : అవును—పిమ్మట నాయిరువురు నక్కడనుండి వెడలిపోయిరి. తరువాత నాగేశుఁడు నాయొద్దకువచ్చి తానువారికొకయెద్దును గొనిపెట్టితిననియు, ఆ ధనమువచ్చినదనియుఁ జెప్పెను. పిమ్మట ప్రపుల్ల యెట్లుతప్పించుకొనిపోయినదనియు, బహుశః ఆవిషయమున విరలుఁడామెకుసాహాయ్యముచేసియుండుననియు, ఆవిషయమును గనిపెట్టి తనకుఁజెప్పినచో నాకుఁదగిన బహుమానమిచ్చెదననియుఁ జెప్పినన్ను మిగుల బ్రతిమాలఁజొచ్చెను. ఇప్పుడాతఁడు మరణావేదన నందుచున్నాఁడు.

విర : ఒకవేళ నాపిల్లదొరకినచో నాగేశుఁడు దేశాంతరమునకుఁ బోవలసివచ్చునుగాదా !—ఆతఁడు మాధవభాస్కరుల కంతగా భయపడుచున్నాఁడని తోఁచుచున్నది.

నళి : ఆమాటనిజమే. నేనుపోయి యాతనితో నేదోయొక సంగతిని చెప్పిననాఁ డాతని ప్రాణములు బొందిలోనుండవని తలం

విత : ప్రఫుల్ల చంపఁబడినదనియు, అందులకుఁదామేమియును భయపడవలసినది లేదనియు మాధవభాస్కరులునమ్మియుందురు, ఇది యునుమంచిదే. మహాబుద్ధిమంతుఁడగు నాగేశుఁడే యీయువతి తప్పించుకొనిపోవుట కవకాశమునిచ్చునట్లుతోఁచుచున్నది. వితలున కీవిషయమేమియును దెలియదని చెప్పుము.

నళి : అట్లే చేయుదును.

ముందెట్లు చేయవలసినదియు నళినికిబోధించి వితలుఁడామెను పంపివైచెను. పిమ్మట వితలుఁడు ప్రఫుల్ల మేనమామయగు వాగీశుని వేషమునకుఁదగిన దుస్తులనుధరించి వారణలాలు గృహమునకు మాయాప్రఫుల్లయొద్దనున్న గృహమునకుఁబోయెను.

ఆయింటిలోపల ముగ్గురునలుగురుచేరి మాటాడుచున్న శబ్దము విననయ్యెను. ఒకతూలికాసనము (sofa) పై వారణుఁడును నాతని ప్రక్క తిలకసుందరియును గూర్చుండియుండిరి. సౌదామిని తిలకసుందరి యొద్ద దీపమునకు సమీపమున నొకకుర్చీబల్లపైఁ గూర్చుండెను. భాస్కరుఁడు రాగమాలికను (Piano) వాయించుచుండెను.

వితలుఁడు లోపలఁ బ్రవేశించుటనుజూచినది సౌదామిని. ఆమె యాక్షణమే లేచి "మామయ్యా ! రమ్ము. చాలసంతోషముగా నున్నది. ఇదిగో ! వీరంఁదఱును మనకుఁ బరమాప్తులు. ఈ మధ్యాహ్నమునసే మేమందఱమును నీగృహమునకువచ్చితిమి. ఈతఁడునా నెచ్చెలియగు భరతమాధవి పెనిమిటి—మాధవుఁడు. ఈభాస్కరుఁడీ తనిస్నేహితుఁడు" అనియెను.

ఈవిధముగాఁ జెప్పినపిమ్మట వారందఱకును వితలునకును నన్యోన్యగౌరవాచారములునడచెను. కాని, వారందఱును దమమన స్సులో నీవృద్ధుఁడు రాకున్నచో బాగుగనుండునని యనుకొనిరి. వార ణుఁ . . మోహినీపార్శ్వమున వీడిరాకపోవుటచే నాతనితో నొక

నిమిషమైన రహస్యోక్తులనాడుటకు విశలున కవకాశము లేకపోయెను. మాధవభాస్కరులు ధరించిన చొక్కాలకుఁ దగిలించిన బొత్తముల లోని వజ్రము లావిద్యుద్దీపప్రకాశమున నక్షత్రములవలె మెఱసి పోవుచుండెను. తుదకారాత్రి పండ్రెండుగంటలగుసరికిఁ దిలకసుందరి లేచి "ఇఁక మేము మాగృహమునకుఁ బోవుదుమా!" అని చెప్పెను.

అప్పుడు సౌదామినియడ్డమువచ్చి "వలదు. వలదు. ఇప్పుడు కాదు. ఈ రాత్రి యిక్కడనేయుండుము. ఇక్కడఁగావలసినన్ని గదులున్నవిగదా!" అనియెను.

తిల: ఏమి? కుత్సితచేష్టలను జేయుచున్నావా? అట్టిదేమి యును వలదు. నేనింటికిఁబోవలయును.

సౌదా: ఉండుము. సంకోచపడెదవేమి? ఇప్పుడేపోవలదు. ఈ రాత్రికైన నిక్కడనుండి మఱిపోవలయును.

ఈ విధముగ మాటాడుచు నా యిరువురుస్త్రీలును లోపలకుఁ బోయిరి.

భాస్క: నిద్రవచ్చువఱకైన మనమించుక సేపు పేకాడు కొందమా?

వార: ఆహా! తప్పకుండ నాడుకొందము.

అనిచెప్పి లోపలికిఁబోయి యొకక్రొత్తపేకను దీసికొనివచ్చెను. అందఱును విశలునియొద్దకు వచ్చికూర్చుండిరి.

విశ: వలదు. నాకీయాట యంతబాగుగరాదు. క్షమింప వలయును. మీరాడుకొనుఁడు. నేను చూచుచుండెదను.

మాధ: ఓహో! ఇదియేమి? మీరు పెద్దలు. అదిగాక కళింగదేశస్థులు. మీకు పేకచేతగాదనుట వింతగానున్నది.

విఠ : లేదు. నేను చాల సంవత్సరములనుండి యాడుట లేదు.

మాధ : ఏలాగునన్నైన ననుభవజ్ఞు లనుభవజ్ఞులే. ఇప్పుడాడక పోయిననేమి ? — విశేషముగా డబ్బు పెట్టనక్కఱలేదు. వారణా ! రమ్మి. ఆడుకొందము.

విఠలుఁడు తనకాట తెలియదని చెప్పినను తప్పినదికాదు. నిజమునకు విఠలుఁ డీమాటలలో నందివేసినచేయి. పేకముక్కలను గలుపుట యందును, వానిని దాచుటయందును, మిగులనేర్పరి. సరిగాఁ గూర్చున్నచో నాతని ముందెవ్వరిచేయియునాడదు.

మాధ : అందఱమును కొంచెముడబ్బు పెట్టి యాడుకొందము.

ఆట ప్రారంభమయ్యెను. కొంచెమించుమించుగ నఱగంట లోపలనే విఠలుఁడందఱియొద్దనున్న డబ్బునంతను గెలుచుకొని " ఇప్పు డందఱికిని నిద్దురవేళయైనది. పోయిపరుండము " అనియెను.

మాధవభాస్కరుల ముఖములు నల్లవడియెను. వారిరువురును పండుకొనుటకు మేడపైకిఁబోవుచు నీక్రిందివిధముగా మాటాడుకొను చుండుట విఠలుని చెవులఁబడియెను.

" ఆముదిగెద్ద కిందులకుఁ దగినశాస్తి చేయవలయును. ఆతఁడు ముసలినక్కవలెఁ జాలఁగుయుక్తుల నెఱింగిన వృత్తి తుఁడు. పల్లెటూరి వారికైనను మనకును " టోపీ " వైచి, అంతయును లాగికొని నాఁడురా ! "

ఈ సంభాషణము జరగుచుండఁగా విఠలుఁడు వారణలాలుతోఁ గొన్నిరహస్యముల నేకాంతముగ మాటాడుచుండెను. వారణుఁడు తన సోదరివిషయమేమైనఁ దెలిసినదాయని విఠలునడుగఁగా నందుల కాతఁడు తన కేమియును తెలియలేదని చెప్పివైచెను. మీఁదు

మిక్కిలి *వారణునిజూచి " నీవునాకు త్తరమును వ్రాసినవిషయమేమి? " అని యడిగెను. అప్పుడు వారణుఁడు తనకా మాయాప్రఫుల్లరమ్మని యుత్తరమువ్రాయుట మొదలగుసంగతులనుజెప్పెను. కాని, తిలక సుందరిమోహపాశములలోఁ దానుజిక్కుకొనినసంగతిని మాత్రము చెప్పక మఱుఁగుపఱచెను. పిమ్మట పరుండుటకై యిరువురును వేఱు వేఱుస్థలములకుఁబోయిరి.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

మేడమీఁద మాధవభాస్కరులు శయనించిన గదిప్రక్క నున్నగదిలో విశలుఁడు పరుండెను. మాధవభాస్కరులు చాలసేపు గుసగుసలాడుచు నిక్కడనుండి యక్కడకు నక్కడనుండి యిక్కడకుఁ దిరుగుచుండిరి. కాని, వారేమి మాటాడుకొనుచున్నదియు విశలునకుఁ దెలియుట లేదు. పిమ్మట వారు చటాలున సమ ప్రసంగము నాపివైచి దీపమును తగ్గించివేయఁగా, వారికి నిద్రపట్టినదని విశలుఁ డూహించుకొని, తనగదితలుపులను జాగ్రత్తగా వైచుకొని నిశ్చింతతోఁ బరుండెను. ఆతనికి గాఢమగు నిద్రపట్టెను.

తనడబ్బుపోవుటకుఁ జాలవిచారించుచు మాధవుఁడు భాస్కరునితో రహస్యముగా "మనమిఁక నీముదిగూబను తజేమివేయవలయును. ఈతఁడెవ్వరైనదియు నీకుఁ దెలియునా? నాకేమో సంశయముగా నున్నది" అనియెను.

భాస్క : ఈతఁడు వారణుని మేనమామ యని నీకుఁ దెలియదా?

మాధ : ఆతఁ డెట్టిమేనమామయో—ఏమో!

భాస్క : వారణునకు మనమీఁద ననుమానముకలిగి, యాతఁడే ప త్తేదారునైనఁ దీసికొనివచ్చియుండఁడుగద !

మాధ : లేదు. లేదు. అతఁడు మన విషయమున ననుమాన పడుచున్నాఁడని నేను నమ్మఁజాలను. అతఁడు మన తిలకసుందరి చేతిలోఁబడినప్పుడే, మనవలలోఁగూడఁబడెనని తలంపుము. ఆతని నామెవంతునకు విడిచిపెట్టుదము—ఆమె యన్నిటిని చక్కఁబెట్టు కొనఁగలదు. ఆమె చేయవలసినదంతయుఁ జేసితీరును.

భాస్క : అట్లయినచో నీ ముసలివాఁడొక ప త్తేదారుఁడై యుండి, తాను స్వయముగనే యిక్కడకువచ్చి యుండఁగూడదా ?

మాధ : ఇదివఱకు నేనట్లు భావింపలేదు. మంచిది. ఒకవేళ నీతఁడు యజమానివితలుఁడే యై యుండవచ్చునేమో ?

భాస్క : ఆతనిని మనమిరుపురమును జూడలేదు. మనకెట్లు తెలియును ?

ఇరువురు నూరకుండిరి. మాధవుఁడు చాల గడబిడకు లోనయ్యెను. అతని ముఖమువాఁడిపోయెను. భాస్కరుని ముఖము మసిపూసినట్లుండెను.

మాధ : ఆతఁడు ప త్తేదారుఁడేకానిమ్ము. కాక, మఱియొకఁడే కానిమ్ము. మొత్తముమీఁద మనమాతని బలిపుచ్చుకొనవలసినదే. ఎట్లయినను మనముచేయవలసినపని జాగరూకతతోఁ జేసివైచి తప్పించుకొనియుండుట మంచిది.

భాస్క : ఏమిచేయుదము ?

మాధ : ముందుగ దీపమును దీసివేయుము. ఆ పిమ్మట మాతము.

భాస్కరుఁడు దీపమునారిపివైచెను. మాధవుఁ డాచీఁకటిలోనే హాలులోపలికివచ్చి విశలుని గదిగుమ్మమునొద్ద నిలుచుండెను. విశలుఁడు గాఢనిద్రావస్థలోనుండెను. ఆతనిగదిలోనున్న దీపమారి పోయెను. ఇదంతయుఁను దెలిసికొని మాధవుఁడు భాస్కరునియొద్దకు వచ్చి చెవిలో నేకాంతముగ "ఈముదగొడ్డునకు బాగుగ నిద్రపట్టి నట్లున్నది" అని చెప్పెను.

పిమ్మట మాధవుఁడు తనజేబులోనున్న రబ్బరుగొట్టమును విశలుని గదికిటికీయొద్దనుంచి వెన్నెలలో బాగుగఁ బరీక్షించిచూచెను. ప్రశాంతిమగు నారాత్రి, ఆ చల్లనివెన్నెలవెలుఁగులో, నాతఁ డెట్టి పాపకృత్యమునకైన వెనుదీయుఁడని యాతనిమోము చెప్పకయె చెప్పుచున్నట్లగపడుచుండెను.

భాస్క : దీనితో నేమిచేయుదువు ?

మాధ : ఇదిగో! వాషింగ్టన్ల్యాంపును వెలిగించుటకుఁ దెచ్చిన యీ డబ్బాలోనున్న, యింగాలామ్ల (**Corbanic acidgass**) వాయువు నీ గొట్టమునిండ నాతని గదితలుపునకున్న తాళపురంధ్రము గుండ లోపలికివిడిచెదను. ఈగది సరంబీచేయఁబడినదిగదా! ఈ విష వాయువుచే నాతఁడు సులభముగాఁ బ్రాణములను విడుచును.

భాస్క : ఓహో! సరియే. ఆతని జంపుటకుఁ దగినంత విషవాయువాగదిలో నిలుచునా ? ఒకవేళ నాప్రక్కకిటికీమార్గము తెఱచియున్ననేమగును ?

మాధ : లేదు. కిటికీతలుపులు వేసియున్నవి.

భాస్క : చటాలున మేలుకొని బాధచే నాతఁడు కేకలు వైచినచో మనగతియేమగును !

మాధ : అప్పుడాతని మీఁదఁబడి చంపివైచెదను,

ఈకార్యము నీచతమమైనదని మేము చెప్పనక్కఱలేదు. మాధవుఁడు తనదురుద్యోగమునఁ బ్రవేశించెను. లోపలినుండి సుఖ నిద్రచేఁగలిగిన యుచ్ఛ్వాసనిశ్వాసముల శబ్దము నిరాతంకముగా వినవచ్చుచుండుటను గ్రహించి మాధవుఁడు నవ్వుకొనుచుండెను. విషవాయువు క్రమక్రమముగా నాగదియంతయు నాక్రమించుకొను చుండెను. విఠలుఁడీసమయమున మేలుకొననిచో నాతనికి దీర్ఘనిద్రయే గతియగును. మాధవుఁడు పిల్లివలె మెల్లగనడుగులిడుచుఁ దనగదిలోనికిఁ బోయి భాస్కరునితో నేకాంతముగా "ఒరీ! ఇఁక నైదునిమిషములు-ఆముదిమ్మృగమునకు శీఘ్రముగాఁ బరలోకప్రయాణము కలుగును" అనియెను.

భాస్క : ఓహో! అదేమిగందరగోళము?

అని చెప్పుచు భాస్కరుని తెక్కపట్టుకొని లేవఁదీసెను.

విఠలునిగదియందగుచున్న సద్దుచే వారిగుండె దడదడకొట్టు కొనసాగెను. విఠలుఁడు మేలుకొనుట—లేచికూర్చుండుట—ముక్కు పసుగుడ్డకట్టుకొనుట—లేచి తలుపుచూచుకొనుచు ద్వారమునొద్దకు వచ్చుచుండుట మొదలగుసంగతులనన్నిటి నాపాతకులు గ్రహించిరి.

ఇఁకనాలసింపరాదు. ఆలసించినచోఁ దమకృత్రిమవ్యాపా రముబట్టబయలైపోవును. అందువలన నానిమిషముననే మాధవుఁ డావలకుఁబోయి యాకబ్బరుగొట్టమునుతీసి భాస్కరుని చేతికిచ్చి దాని నెక్కడైనదాచుమని చెప్పెను. తాను జేబులోనున్న నల్లనిరుమాలును దీసిముఖమునకుఁగట్టుకొని ముఖచిహ్నములమార్చి విఠలుఁడు పండు కొనిగుమ్మమునొద్దకువచ్చి నిలుచుండెను. విఠలున కూపిరియాడక గుండెలలో నొప్పిబయలుదేరెను. ఎట్లయినను గదినుండి యావలఁబడ వలయునని యాతఁడు ప్రయత్నించెను. విఠలుఁడీదురవస్థలోఁజిక్కుకొని

విషవాయుప్రయోగమున నిట్లయితినని తెలిసికొనలేకపోయెను. తుదకెట్లో కష్టపడి, ద్వారమును దెఱచి యీవలఁబడునంతలో మాధవుఁడు తనముష్టితోఁ దలపై బలముగఁ బొడిచెను. విశాలుఁడాక్షణమె జ్ఞానవిహీనుఁడై క్రిందఁబడిపోయెను. అట్లుపడుచున్న వాఁడార్తధ్వనికూడఁ జేయఁజాలకపోయెను. ఆ దెబ్బయంతబలముగాఁ దగిలెను.

మాధ : భాస్కరా ! రమ్ము. రమ్ము. ఈముసలియొద్దనున్న మూటయు ముల్లెయుఁ దీసికొనుము. నడువుము. మనము మనగదిలోనికిఁబోవుదము.

భాస్క : మనమీతని గడతేర్చిపోవుటమంచిదిగాదా ?

మాధ : ఛీ ! పిచ్చివాఁడా ! పోలీసువారువచ్చి మనలను విచారణలోనికి దింపినచో, మాకేమియును దెలియదనియు, మేము మాగదినుండి యీవలకు రాలేదనియు, ధైర్యముతో వాదించుటకు వలనుగాకపోవును. మనమాపని చేయవద్దు. నడువుము పోదము.

భాస్క : ఒకయగ్గిపుల్లను గీచి యీతనియవస్థ యేమైనదో చూతమా ?

మాధ : వలదు. వలదు. అది కేవల మపాయకరము.

భాస్క : అట్లయినచో నీవెన్నెలవెలుఁగే చాలును

మాధవుఁడు విశాలునిగదిలోనికిఁబోయి యాతనివస్తువులనన్నిటిని బరీక్షించి యాతనిచొక్కాజేబునందున్న ద్రవ్యమును, వస్తువులను నపహరించుకొని యీవలకు వచ్చెను. కాని, యక్కడ నుత్తరములు మొదలగునవేవియును దొరకకపోవుటచే నాతఁడు విశాలమూర్తియని నమ్ముటకుఁ దగినసాధనము లేమియు లేకపోయెను. మాధవుఁడు తీసికొని వచ్చినదంతయు భాస్కరునిచేతికిచ్చి తాను క్రిందికిదిగిపోయి ఆయింటి సింహద్వారమును, పాణీద్వారమును తెఱచివైచి మరల మీఁదికి

భాస్కరునియొద్దకువచ్చెను. ఆ యింటిలో నెవ్వరో దొంగలుపడిరని యందఱు ననుకొనుటకై యాతఁడట్లుచేసెను. మఱియొకనిమిషములోనే యాపాతకి విశలునియొద్దకుఁబోయి యాతనిగుండెపైఁ జేయివైచి ప్రాణనాడి యాడుచున్నదో లేదో యని పరీక్షించిచూచెను. ఆతఁడు చావలేదని దృఢపడిన పిమ్మట నించుక ధైర్యమును వహించి యాతఁడు తనగదిలోనికిఁబోయి, యా డబ్బు, వస్తువులు మొదలగు వానిని జాగ్రత్తపెట్టుటలో భాస్కరునకు సాహాయ్యముచేసెను. ఆ డబ్బు మొదలగువానిని, రబ్బరుకోట్టును గూడఁ జేర్చి యొకమూటగఁ గట్టి, యా మూట కొకదారమును బిగించి దాని నొకచీనారేకుచూరు తొట్టియలో రెండుమూడుమూరల లోపలకుఁ బెట్టి, యా దారమును గదిగోడనున్న యొక మేకునకుఁ గట్టిరి. ఆ యిరువురు నీ పనిచేయునప్పటికి మేడక్రింద గందరగోళము హెచ్చయ్యెను. పిమ్మటవారు తలుపులు మూసికొని పరుండి వెలుపల నేమిజరగుచున్నదియు సావకాశముగా నాలకించుచుండిరి.

ఆ వీథియందు గస్తీతిరుగుచున్న పోలీసువాఁడొకఁ డీగృహ ద్వార మకాలమునఁ దెఱవఁబడియుండుటనుజూచి, యిక్కడనేమో దొంగతనము జరగియుండునని యూహించి గుమ్మమునొద్దకువచ్చి గట్టిగ కేకవైచిపిలిచెను. వారణలాలదరిపడిలేచి వేగముగ వీథివైపునకుఁ బరుగెత్తుకొనివచ్చెను. పిమ్మట నాగృహము నొక్కప్రక్కనుండి పరీక్షించుకొనుచురాఁగా, మేడమీఁద ముసలివానిగదిలో దొంగతనము జరగినదని తెలియవచ్చెను. ప్రక్కగదినిజూడఁగా నది లోపలి గడియవేయఁబడి యుండుటచే, దానిలో జనులున్నారని తేటపడియెను. పోలీసధికారి తనచేతిలాంతరు నా యజమానునివైపునకుఁ ద్రిప్పి "ఓహో! ఈ యింటియందు దొంగతనము మాత్రమే కాదు—

హత్యగూడ జరగినట్లు తోంచుచున్నది" అని చెప్పుచు వారణుని వైపునకుఁదిరిగి "అయ్యా ! ఈ మనుష్యుఁడెవ్వరో నీకుఁ దెలియునా?" అని రహస్యముగా నడిగెను. ఇప్పుడు వారణునకేమి చెప్పుటకును దోఁచలేదు.

పోలీ : అయ్యా ! ఈతఁడు సుప్రసిద్ధుఁడగు పత్తేదారు విశలమూర్తి.

వార : అయ్యా ! ఆ పేరును చెప్పకుఁడు. దయయుంచి క్షమించుఁడు.

అని యేకాంతముగఁ జెప్పి పిమ్మట బిగ్గరగా "అయ్యా ! మా మేనమామ కేగతిపట్టినది. క్రిందికైనను దింపుదము" అనియెను.

వారణుఁడును పోలీసువాఁడును జేరి విశలుని క్రిందికిదింపిరి. ఆతని నొకచిన్నగదిలోఁ బరుండఁబెట్టి యుపచారములు చేయఁగాఁ గొంతసేపటి కాతనికించుక జ్ఞానమువచ్చెను. వారణుఁడు విశలుని చెవిలో నేమోచెప్పి తన యనుమానమునుగూడ విశదీకరించెను.

అందులకాతఁడు "అయ్యా ! ఈపని నెవ్వరుచేసిరో నాకుఁ దెలియును. అయినను మనము సభ్యత్వమునే యవలంబింతము. ఎవ్వరో పైవారలేవచ్చి నన్ను హింసించి గృహములోని వస్తువులను దోఁచికొనిపోయిరనియే నేను చెప్పెదను. అయ్యా ! రక్షకభటుఁడా ! నీవుపోయి నాగదిప్రక్కగదియందుఁ బరుండియున్నవారిని లేపి వారికేమైన సద్దు వినఁబడినదో లేదో తెలిసికొనిరమ్ము. కాని, నీకు వారిపై ననుమానమున్నట్లులు మాత్రము తెలియనీయకుము.

వారణలాలు పత్తేదారుని మారువేషము బయలుపడకుండు నట్లుగ నేర్పాటుచేసికొని లోపలికిఁబోయి సౌదామినీతిలకసుందరు లను లేపి, యింట దొంగలుపడినసంగతి తెలియఁజేసెను.

ఈ దుష్కృత్యమెవ్వరివలన జరిగినదియు వారికిఁ దెలిసియేయున్నను, వారేమియు నెఱుఁగనట్లే "మామయ్యకెంతటియపాయము సంభవించినది ! అయ్యో ! పాపము !" అని విచారింపసాగిరి.

ఆయారక్షకభటుఁడు మేడమీఁదిగదియొద్దకుఁ బోయి చాలసేపు పిలిచినమీఁదట మాధవుఁడు తలుపును దీసి వెలుపలకుఁ దలనుంచి యాయారక్షకభటుని జూచి "అయ్యా ! ఇదేమి ? ఏమి జరిగినది ?" అని కన్నులను నలుపుకొనుచు నాతనిఁ బ్రశ్నించెను.

రక్ష : వారణబాలుని మేనమామయగు వాగీశు నెవ్వరో కొట్టి ప్రాణావశిష్టునిఁ విడిచిపెట్టి యాతనసొమ్ము వస్తువులు మొదలగునవి దోచుకొనిపోయినారు. మీకేమియును నీగందరగోళము వినఁబడలేదా ? మీరు నిద్రించుచున్నారు కాఁబోలును ! ఇంతసమీపమున జరగిన సంగతులే తెలిసికొనలేకపోయితిరి !

మాధ : అయ్యో ! అయ్యో ! ఎంతపనిజరిగినది ! మాకేమియును దెలియలేదు ! ఓరీ ! భాస్కరా ! వింటివా ? మనవాగీశు నెవ్వరో కొట్టి యాతనిసొమ్మును దోచుకొనిపోయినారఁట !

ఈమాటలను విని భాస్కరుఁడు తానేమియు నెఱుఁగనివానివలె నాశ్చర్యపడఁజొచ్చెను. ఆరక్షకభటుఁడు మరలఁ గ్రిందికిఁబోయి చూడఁగా నక్కడ నాముసలివానియొద్ద నాయిరువురు స్త్రీలును గూర్చుండి యాతని కుపచారములు చేయుచుండిరి.

వారణుఁడు రహస్యముగా "అయ్యా ! రక్షకభటుఁడా ! ఈ విషయమునుగూర్చి నీవు నాపై యధికారులకుఁ దెలియఁజేయ నక్కఱలేదని మామామయ్య చెప్పుచున్నాఁడు" అని చెప్పెను. అందులకాతఁడంగీకరించెను.

తరువాత విఠలుండు బహిరంగముగా "అయ్యా! నీవీ నేరమును గూర్చి యీ నిమిషముననే నీ పై యధికారులకుఁ దెలియఁజేయుము, అంతియెకాక దీని యాచూకీని గనిపెట్టుటకై సాధ్యమైనంతవరకుఁ దగిన పత్తేదారుని నియమించున ట్లేర్పాటుచేయుము." అని చెప్పెను.

రక్ష : సుప్రసిద్ధుఁడగు నా విఠలమూర్తి నెందులకు నియమింప రాదు?

విఠ : ఆతఁడెవ్వరు?

రక్ష : ఇదేమి? ఇట్లనుచున్నారు? ఆతఁడు జగత్ప్రసిద్ధుఁడగు నపరాధ పరిశోధకుఁడు (**Famous detective**) కాడా?

విఠ : ఓహో! అట్లయిన నాతనికే యీ సంగతులను జెప్పి పంపవచ్చును.

మాధవభాస్కరులు క్రిందికి దిగివచ్చి చాటున నిలుచుండి పై సంభాషణమును వినుచుండిరి. కొంతసేపటికి రక్షకోద్యోగి వెడలి పోయెను.

మా : ప్రస్తుతము మనకేమియు నపాయము లేకుండఁ దప్పి పోయినది. పత్తేదారగు విఠలున కీ సమాచారమును దెలియఁజేసి యాతని నంపులోపలనే మనమిచ్చటనుండి కాలుకొల్లఁది పాఱిపోవుటయే మంచిది. ఆతఁడు చండశాసనుఁడఁట! మన మాతనికంటఁ బడరాదు.

భాస్క : అవును. ఆ యమహాత వచ్చుటకుఁ బూర్వమే మనము పలాయన మంత్రమును బఠించుటయే మేలు! తరువాత వాని పని పట్టుటకుఁ దగిన యుపాయము నాలోచించుకొన వచ్చును.

మాధ : ప్రస్తుత మీతఁ డాదివిఠలుఁడు కాఁడని తేలినది. అంతియేకాదు. ఈతఁడు మఱియొక పత్తేదారుఁడునుగాఁడు. ఆ మాట నిశ్చయము. ఆసామ్ముమాట కేమిగతి?

భాస్క : అది యున్నచోటనే యుండనిమ్ము. ఆ స్థలమును సౌదామినికొక్కతెకు మాత్రము చెప్పుదము. పిమ్మట మనకుం గావలసినప్పుడు వచ్చి దానిని తీసికొనిపోవచ్చును.

ప్రాతఃకాలమయ్యెను. పూర్వభాగివాసుని యరుణకిరణములు తూర్పుకొండనుండి మంగళకర ప్రసరింపుచు లోకమునకానందమును గలిగించుచుండెను. ఆ లేతకిరణములు తెల్లవారుట సౌధోపరి భాగములకును, నున్నతవృక్షాగ్రములకును బంగారుపూతలను బూయుచుండెను. క్రమక్రమముగ నవి లోకమునకంతకును వ్యాపించుచుండెను. శకుంతసంతానములు కలకలారావములు సేయుచుం దమ తమ తావులనుండి ఱెక్కలల్లార్చుకొనుచు లేచి వృక్షాగ్రముల వ్రాలుచుండెను. ఆకాశమున నెగురుచు వినోదక్రీడలంగావించుచుం జూపఱకత్యానందమును గూర్చుచుండెను. మందమలయానిలము లుద్యానవనములందలి పుష్పసౌరభములను మోచుకొనివచ్చి లోకము నానందములోం దేల్చుచుండెను.

లోకమిట్టియనిర్వచనీయానందమున మునింగియుండ దివాంధములుమాత్ర మీ సౌభాగ్యమును దిలకింపంజాలక, యీ తేజమును జూడంజాలక, యీ యానందము ననుభవింపంజాలక, యీ ప్రకృతి మాధుర్యమును గ్రహింపంజాలక, ఏగోడగొందులనో, ఏవృక్షకోటరములనో చేరి యడంగి మడంగియుండెను. అవి యచ్చట నూరక కూర్చుండలేదు. పోయిన తమ జీవయాత్రకై, గతించిన తమ సౌభాగ్యమునకై, మఱుంగువడిన తమ యదృష్టమునకై, కట్టువడిన తమ భోగవిహారములకై, తమయంధకారసామ్రాజ్యమునకై, యెదురు చూచుచుండెను. ఆ దుష్టపతంగములకది స్వభావమని వానినెవ్వరు

తిట్టకుందురు ? ఈ విధముగనే మనుష్యుల యాశయములన్నియు నక్షీణత ముత్తై తమయదనసక్తై నిరీక్షించుచుండుట స్వభావమేకదా ! ధూర్తులగు మాధవదాసుల తిరువృత్తును [illegible] యెక్కడకో పారిపోయెను.

విఠలుడు లేచి యింటను తిరుగుటకు వచ్చినతోడనే వచ్చెను. ప్రాతస్సంధ్యావందనాదికము నొకమూలకు ద్రోసి, కాఫీ, మొదలగు వానిని స్వీకరించుటకు దగినశక్తి గలిగెను. నిరాతంకముగా నా నాగరకాభ్యాసములు నెఱవేర్పబడియెను. అదంతయును జరగిన పిమ్మట విఠలుడు వెలుపలకు బోవుటకు ప్రయాణమై సౌదామినిని దగ్గఱకుబిలిచి "ప్రఫుల్లా ! నేను పత్తేదారుడగు ఆదివిఠలమూర్తి కీసమాచారమంతయును జెప్పి యాతనిచే నీనేరమును కనిపెట్టుటకు దగినప్రయత్నములను చేయించెదను" అనియెను.

సౌదామిని యా మాటలకు జకితయై "ఆతని నియమించెదరా? సరియే. ఎవ్వరివల్ల నీ దుష్కృత్యము జరగినదో కనిపెట్టుట కాతడు సమర్థుడని తోచుచున్నది" అనియెను.

విఠ : అందుకొరకనే నేనట్లు యోజించితిని.

సౌదా : మంచిది. మామయ్యా ! నీవెంతసేపటికి వచ్చెదవు ?

విఠ : వేళకుసరిగా రాగలనో లేనో చెప్పజాలను. వెళ్లిన పని కాకపోయినను గదా ! ఆ సంగతి నెట్లుచెప్పగలనమ్మా !

విఠలుడు మేడలోనికిపోయి కొన్ని కార్యములను జక్కబెట్టుకొని కొంచెముసేపటిలోనే తనమారువేషమును వేసివైచి నిజమైన పత్తేదారుడై మరల సౌదామినియున్న గృహమునకువచ్చెను.

సౌదామిని తొట్రుపాటునొందుచు నాతనితో "విఠలమూర్తీ ! నీవువచ్చుట చాల సంతోషముగానున్నది. నీయొద్ద నొకవిషయమును

విత : నేనేమియును నీతోఁ జెప్పుటకై రాలేదు. మీ మేన మామ విషయమున జరిగిన దోపిడి నేరమును గనిపెట్టుటకై వచ్చితిని. ఆ సంగతులను జెప్పుము.

ఈ మాటలు వినినతోడనే యామె హృదయమునఁ జాల గందరగోళము పుట్టెను. కాని, యామె యించుక ధైర్యమును దెచ్చుకొని కొన్ని సంగతుల నాతనికిఁ దెలియఁజేసెను

విత : మాధవ భాస్కరు లనువారెవ్వరు ?

సౌదా : మాధవుఁడు నా నెచ్చెలిభర్త. భాస్కరుఁడొక పథికుఁడు. పరదేశమునుండి వచ్చినవాఁడు.

విత : నీకును గాంతనాథునకును బెండ్లి చేసినవాఁడీమాధవుఁడేయని నీవొకసారి నాతోఁ జెప్పియుంటివికాదా ?

ఈమాటలను వినుటతోడనే సౌదామిని శరీరము గడగడ వడఁకసాగెను. ఈపక్షేదారున కీవిషయమున నెంతవఱకుఁ దెలిసియుండునని తాను భావించుకొనుచున్నదో యంతకంటె విశేషాంశములనే యాతఁడెఱింగియున్నట్లు లామెకు బోధపడియెను. ఆమె యించుక సంకోచించి పిమ్మట " వితలా ! నీవు తెలిసికొన్నది తప్పు. నేనాతని పేరు మాధవుఁడని చెప్పలేదుగాదా ? ఆతనిపేరు శ్రీపతిమిత్రుఁడని నేను చెప్పితిని. మఱియు నిప్పటినేరమునుగూర్చి మాటాడుచున్నప్పుడు నావిషయమునఁ జరిగిననేరమునుగూర్చి ప్రస్తావించుట కేమియవసరమువచ్చినది ? నాకుఁగావలసిన సంగతులనన్నిటిని నేను తెలిసికొనియే యుంటిని.

విత : ఓహో ! నీవే తెలిసికొంటివా ? ప్రఫుల్లా ! నాకుఁ గావలసిన యంశములింకను నాకుఁ దెలియకపోవుటచే నన్నియు నడుగ

వలసివచ్చుచున్నది. అందువలన నిప్పుడైనఁ గాంతనాథుని శవముగతి యేమైనదో చెప్పుము!

సౌదా : ఓహో! అదెంతమాట! ధారాళముగాఁ జెప్పఁగలను. అది యిప్పుడు విశాలదేశమునందున్నది. ఇఁకఁ గొన్నిదినములలో నేనక్కడకుఁ బోయెదను. అప్పుడు మాయత్తవారింటివారికిని నాకును బరిచయముకలుగును.

విత : నీకానమ్మకమున్నదా ?

సౌదా : అహాఁ! ఏమియును సందేహములేదు. నాకు గట్టి నమ్మకమున్నది.

విత : వారు నిన్నుఁ దమకోడలిగ నొప్పుకొనరని నానమ్మకము.

సౌదా : మంచిది. ఏకీవిషయమున నన్నుఁ దొందరపెట్ట నక్కఱలేదు. నీవు దయయుంచి నామరకతమంజూషను నాకుఁ దిరిగి పంపించినఁజాలును—

విత : నీవివాహముసంగతి నీయన్నకుఁ దెలియునా ?

సౌదా : ఇంకను దెలుపలేదు. తరువాతఁ జెప్పెదను—

విత : ఇంకను తరువాతఁజెప్పెదనా ? ఎన్నిమైళ్లదూరము నకుఁ దరువాత ? కానిమ్ము. నీకు వివాహమైనదని చెప్పుటకు సాక్షు లెవ్వరు ?

సౌదా : శ్రీపతిమిశ్రుఁడు.

విత : ఆపెద్దమనుష్యుని నీవు మరల నెప్పుడుచూచితివి ?

సౌదా : ఆతఁడు కొన్నిదినములకుఁ బూర్వము వచ్చి యున్నాఁడు.

విర : పాలపాని శ్మశానమునందు బొమ్మరాళ్లతో నిండిన పెట్టెను పూడ్చి పెట్టుట కేమి కారణమో నీవు తెలిసికొంటివా ?

సౌదా : అదంతయు నీతోఁ జెప్పవలసినంతటి యావశ్యకత యేమియును నాకు లేదు.

విర : ఓహో ! మంచిది. నీవు విలక్షణమైన స్త్రీవి. నేను మేడమీఁదికిఁబోయి యీ దోపిడినేరము విషయమున నించుక పరీక్షింపవలసియున్నది.

సౌదా : నేనుకూడ మీతో రావచ్చునా ?

విర : నీకంతకష్ట మెందులకు ?

విరలుఁడు గబగబ మేడఁమీఁదికిఁ బోయి మాధవభాస్కరులు పరుండియున్న గదిలోనికిఁ బోయెను. ఆ ప్రదేశమంతయు మిగుల జాగరూకతతోఁ బరీక్షించి చూడఁగా గవాక్షసమీపమున గోడపై నున్న యొక మేకున నొకదారము కట్టఁబడియుండెను. ఆ దారపు రెండవచివర పైనున్న రేకుతొట్టిలోనికిఁ బోయియుండెను. ఆ దారమును లాగి చూడఁగా దానితోఁగూడ నొకమూట యీవలి వూడిపడియెను. విరలుఁడామూటను దీసి జేబులోనుంచికొని క్రిందికి దిగివచ్చి మరల సౌదామినితో మాటాడఁదొడంగెను.

పదియవ ప్రకరణము

విశాలుఁడు మేడనెక్కునప్పుడు సౌదామిని యాతనికిఁ దెలియకుండ నాతని వెనుకనే మెల్లగ మేడనెక్కెను. ఆ సంగతి విశాలుఁడు కనిపెట్టెను. అప్పుడామె యేమియును మాటాడక వికృతకటాక్షములతో నాతనిఁ జూచుచుండెను.

విశా : ప్రఫుల్లా! నీవిక్కడి కెందులకు వచ్చితివి ? రాకూడదని నేను చెప్పియుంటినిగాదా ?

సౌదా : నేను నీ నేరమును గూర్చి తెలిసికొనుటకు రాలేదు. మా మామగారి గదిలో తువాలు నుంచిపోవుదమని వచ్చితిని.

విశా : ఈ గదికిఁ దాళము వేసియున్నది కాదా ?

సౌదా : ఇప్పుడే నేను తువాలును లోపల నుంచి, బీగమును వైచి వచ్చితిని.

విశా : నీయొద్ద దీనితాళపుఁజెవి యున్నదా ?

సౌదామిని దనయొడ్డాణమునకుఁ దగిలించుకొనియున్న తాళపుగుత్తియందున్న యొకతాళముతో నా బీగమును దీసి తలుపు తెఱచి కుర్చీమీఁదనున్న తువాలును జూపించెను.

ఆమెయొద్దఁ దనగది బీగమునకు దొంగతాళముండుటను గ్రహించి విఠలుఁడు "ఈసౌదామిని యింతటి టక్కులమారి యగుట చేతనే యందరిని మోసపుచ్చి తానే ప్రఫుల్లనని చెప్పుచు నందఱి కంటను దుమ్ముపోయఁగలుగుచున్నది" అని యాశ్చర్యపడియెను.

విఠ : ప్రఫుల్లా ! ఇఁక నేనుపోయెదను. ఈ నేరమున నీవు నాకు సాయముచేసినందులకుఁ జాల నానందముగానున్నది.

సౌదా : (ఉత్కంఠయై) ఇక్కడ నేమైన నాచూకీ దొరకి నదా ?

విఠ : అంత ముఖ్యమైనదేమియును దొరకలేదు. ఇంకను గొన్ని దినములు పోయినపిమ్మట నేను మరల రావలసియుండును.

సౌదా : ఈనాఁటైనను దయయుంచి నా మరకతమంజూషను పంపించెదరా ?

విఠ : అది యసాధ్యము. అది యొకటి రెండుదినములలో దొరకునట్లులేదు.

సౌదా : నేను దాని నుపయోగించుకొనవలసి యుండును గాదా ?

విఠ : నీవుపయోగించుకొనవలయునా ?. దానిలో నేమియు న్నది ?

సౌదా : దానియందేమైన నుండనిమ్ము లేకపోనిమ్ము నాకు నీతోఁ జెప్పవలసిన పనియేమున్నది ? తుదకిఁకముందు నావిషయమున జరగిన నేరమునుగూర్చి యెవ్వరితోడను యోజింపరాదని నిశ్చయించు కొనవలసివచ్చుచున్నది.

"అట్లయినచో నీయిష్టము" అని చెప్పి విఠలుఁడక్కడనుంచి వెడలిపోయెను.

సౌదామిని ముఖము కళావిహీనమయ్యెను. శరీరము కంపించెను. పెదవులదరుచుండెను. విశలుఁడు సింహద్వారమును దాటిపోయిన నిమిషముననే యామె మేడమీఁదికి మాధవభాస్కరులు పండుకొను గదిలోనికిఁ బోయి ప్రక్కనున్న యా రేకుతొట్టెను బరీక్షించెను. అచ్చట నామూట యగపడలేదు. ఆమె కేవలము ఖిన్నమనస్కురాలయ్యెను. "వానిఁగను బిలిచి మూట చేతికిచ్చినట్లయినది." అని యనుకొనియెను.

ఆ క్షణమె యామె "తిలకా!—తిలకా! వచ్చిచూడవె! కొంప మునిఁగిపోయినదే!" అని కేకవైచెను.

తిలకసుందరి భయపడిన యాఁడులేడిపిల్లవలె సాధ్వసభావముతో మేడమీఁది కొకయంగలో వచ్చి పడియెను. ఆ లావణ్యవతి పండువెన్నెలవలెనున్న తెల్లమల్లుచీరను గట్టుకొనియుండెను. అప్పటి యామె విలాసమును జూచి యెప్పురుషుఁడు చిత్తవికారమునకు లోనుగాకుండఁగలఁడు?

సౌదా: రావే! చూడు! అయ్యో! చెడితిమి?

తిల: (దిగ్భ్రమనొంది) అదేమి? అట్లనుచుంటివేమి?

సౌదా: ఆ చిన్నమూట నిక్కడ దాచియుంచుట నీకును దెలియునుగాదా? దానిని విశలుఁడెత్తుకొని పోయినాఁడు. అది యా రేకుతొట్టెలో లేదు.

తిల: ఇదేమే యిట్లనుచున్నావు? సర్వనాశనమైనది?

సౌదా: అట్లుగాక మరేమగును? మనము మనవాండ్రకైన నప్పుడు దగ్గరనుంచుకొనవలసినది. ఆ విశలమూర్తి గుండెలుతీసిన బంటువలె వచ్చి యా మూటను తీసికొనిపోయినాఁడు. ఇఁకఁ జేయవలసిన దేమున్నది?

తిల : విశలుఁడు నీవిషయమున సంశయపడినట్లాతనిమాటల వలన నేమైనఁ దెలియవచ్చినదా ?

సౌదా : కొంచెమట్లే తోఁచుచున్నది.

తిల : అట్లయిన దో సందులకేమైనఁ జేయవలయును. పేటి కను తిరిగియిమ్మని నీవడిగితివా ? అందులకాతఁడేమని సమాధానము చెప్పినాఁడు.

" అడిగితిని. అది తనయొద్దనున్నదని చెప్పలేదు. లేదనియును జెప్పలేదు. "

తిల : ఆమదివిశలునకు విశేషాంశములే తెలిసియుండవచ్చును. కాని, నీవు ప్రఫుల్లవుకానవనిమాత్రము తెలిసియుండదు. ఆతఁడు మిగులఁ జతురుఁడగుటచేత, నావిషయమునుగూడఁ ద్వరలోఁ దెలిసికొనియే తీరును. అందువలన మనమాతని జీవములతో విడువరాదు. ఇదిగో ! నామాట నమ్ముము. ఆతఁడు చాలఁగుయుక్తులు నేర్చినవాఁడు. మనల నింక విడిచిపెట్టఁడు.

సౌదా : ఔనుసుమా ! ఇంచుకయు నాలసింపరాదు. ఈవిశలుఁ డామాటను మనసుకెక్కించుకొనిచో నాతఁ డేమనుకొనునో యించుక యోజించిచూడుము !

తిల : అందువలననే విశలుఁడు వాగీశునిజూచుటకు ముందుగనే మనము జాగ్రతపడవలయును. సర్వనాశనముచేసినఁగాని యీ విశలుని పోగరణఁగదు.

సౌదా : అది చేయుటయెట్లు ?

తిల : ముందుగ విశలునివంచించి యెక్కడకైనను బంపివేయ వలయును.

సౌదా : ఆకార్యమును జేయఁదగినవారెవ్వరు ?

తిల : మనవాగీశుఁ డున్నాఁడుగదా !

సౌదా : ఓహో ! అవునవును. మనమూరక కాలయాపనము చేయుచున్నాము. ఈ వికలరాయని నెత్తిమీఁద శతగోపము పెట్టుట కిఁక నాలసింపరాదు. లెమ్ము లెమ్ము. తిలకా ! లెమ్ము ! సౌదామిని ప్రభావము నీ ముదిగొడ్డున కించుక చవిచూపింతము. మనమీతనికి భయపడవలసిన పనిలేదు. ఎంతపనిచేసినాఁడు ? సౌదామినిని మోస గించుట కితఁడేపాటివాఁడు ? శీఘ్రమే వానిఫల మనుభవములోనికి వచ్చునని యీతఁడనుకొనకపూర్వమే మనము శాస్తి చేయ వలయును. రమ్ము పోదము !

సౌదామినీ తిలకసుందరు లిరువురును వెలగల యుడుపులను ధరియించి యొరుల కగపడకుండులాగున మేలిముసుఁగులను వైచుకొని వెంటనే బయలు దేరిరి. వారు రాజమార్గమున కడ్డుదారి యొద్దనున్న యొక సందులోనికిఁ బోయి, యా సందునుండి మఱియొకమార్గమునకు మరలి యక్కడనున్న యొక యేకాంతగృహమునకుఁ బోయి చేరిరి. అప్పటి కక్కడనున్న మాధవభాస్కరు లిరువురును నెక్కడకో పోవుటకుఁ బ్రయాణోన్ముఖులై యుండిరి. ఆ సమయమునకు సరిగ వారచ్చుటకుఁ బోయిరి. సౌదామిని వారితో సమస్తవృత్తాంతమును విశదముగఁ జెప్పివైచెను. ఆ మాటను వినుటతోడనే వారిరువురును బిడుగుబడినవారివలెఁ గొంతసేపటివఱకు నేమియు మాటాడలేకపోయిరి. తుదకు వారు లేనిధైర్యమును దెచ్చుకొని యక్కడకు సమీప గృహముననే యున్న నాగేశుని బిలిపించుకొనిరి.

నాగేశుఁడు వచ్చి జరిగినసంగతుల నన్నిటిని మాధవునివలనఁ దెలిసికొనియెను. ఆతఁడు తాను మృత్యులోక మహామార్గమునం దిప్పుడే యొకటిరెండడుగుల నుంచితినని మనసులో ననుకొనసాగెను. ఆతనిహృదయము వడివడిగఁ గొట్టుకొనసాగెను. శరీరము గడగడ

వడఁకసాగెను. నోటినుండి మాటవచ్చుటయే కష్టముగానుండెను. ఆతని దురవస్థ కిప్పుడు చెప్పినయంత మేదియును గారణముకాదు. ప్రఫుల్ల చెఱసాలనుండి తప్పించుకొనిపోవుట యొక్కటియే యీ నాగేశునకు గరుడాస్త్రముగానుండెను. తనయవస్థనుగూర్చి యనుకొనుటకుఁ గాని, యనుభవించుటకుఁగాని, యాతనికి వలనుగాకుండెను. తుద కాతఁడు మాధవుని దురుపదేశముల నన్నిటిని విని, యీ విధముగా నడచుకొనుట కొప్పుకొని వెడలిపోయెను. ఆతఁడు కొంచెముదూరము పోయినపిమ్మట మాధవుఁ డిట్లనియెను.

" ఈ పిఱికిపంద యేమిచేయుటకును సమర్థుఁడుకాఁడు. ఈతఁడు బిక్కమొగము పెట్టుకొనిపోవుచున్నాఁడు. ఏమైనను మనమేచేయ వలయును, - భాస్కరా ! ఇప్పుడు మనమేమిచేయనలయునో చెప్పుము చూతము ! "

భాస్క : ఎక్కడనైన వితలుఁడువచ్చుచున్న మార్గమున దాఁగుకొనియుండి యాతనిని మట్టుబెట్టవలయును.

మాధ : నాకొక సూచన తోఁచుచున్నది. ఏదోయొక యమూల్యపదార్థము పోయినదనియు, దానినిగూర్చి విచారించుటకై శ్రమణికనదీతీరమునందున్న సుంగళతరంగమును మందిరమునకు దయ చేయవలయుననియు వితలునకు కొక యుత్తరము వ్రాయవలయునని యనుకొనుచున్నాఁడను.

భాస్క : ఉత్తరము వ్రాయువా రెవ్వరని చేవ్రాలు చేసెదవు.

మాధ : శాంతకుమారియని.

భాస్క : ఆ వితలునక్కడ మొదట నెవ్వరు చూడవలయును ?

మాధ : తిలకసుందరి యొకవితంతువు వేషముతో నక్కడ నుండి యాతనిని రాఁబట్టుకొనును.

భాస్క : ఆతఁడు తిలకసుందరి నెఱుంగఁడా ?

మాధ : ఆతఁడామెను జూడనిమ్ము — చూడకపోనిమ్ము — ఏమియు వ్యత్యయముండదు. ఆతఁడింటిలోపలఁ గాలుపెట్టి మరల బ్రదికివచ్చినప్పుడుగదా మనము సంకోచింపవలసినది ! ఆతని నక్కడ నుండియే యీ లోకమున కంపివేయుటము—అంతటితోఁ బీడవదలి పోవును.—

భాస్క : అక్కడ నితరులెవ్వరును లేకుండఁ జూచుకొన వలయును.

మాధ : అక్కడ మనుష్యసంచారమే లేదు. నివందుల కెంత మాత్రమును భయపడనక్కఱ లేదు.

భాస్క : అయిన నిప్పుడే మనమా ప్రయత్నమును జేయుట మంచిది.

మాధ : చేయుటకేమున్నది. ఉత్తరము వ్రాసెదను. దానితో గాపిట్ట మనవలలోఁ జిక్కుకొనవలసినదే దానినక్కడనే కుత్తుక నొక్కి చంపుచుమనిపించెదను. చూచుచుండుము నా ప్రజ్ఞ. ఈ దెబ్బతో నీ మొగిరిపాటణఁగిపోవును.

మాధవుఁడుత్తరమును వ్రాసెను. ఆ నలువురును జేరి ముందు కార్యముకొఱకు, మంగళతరంగమను నా మందిరమునకు బయలుదేరిరి. ఆ మందిరము చిన్నదైనను జూడసొంపుగ నుండెను. దాని ప్రాంగణము పుష్పలతానికుంజములచేఁ జాలరమ్యముగానుండెను. వేసవికాలము నందలి సాయంసమయములయందాభవనోద్యానమున నమర్పఁబడిన శిలాపీఠములపైఁ గూర్చుండువారల కాహ్లాదకరముగఁ గుముదినీ నదీతరంగమాలికలం దూఁగుచుఁ బరతెంచువాతపోతంబు లాప్యాయన

విహారంబుల నామందిరోపవనంబులఁ బెరుగుటంజేసి యాగృహమునకు మంగళతరంగమను నామము వచ్చెను.

తాము దిగియున్న గృహమునందుఁ దమదుష్కృత్యములేమైన బయటఁబడి ప్రాణముమీఁదికి వచ్చినచోఁ గాపుదలగా నుండునని యిక్కడనున్న యీ మందిరము నీ దుష్టాత్ము లద్దెకుఁదీసికొని యుండిరి. వీ రీ విధముగా నరహత్య చేయుటకుఁ బ్రయత్నములు చేయుచుండఁగా మహాపాతకియగు నాగేశుఁ డేమి చేయుచున్నాఁడు? ఆతఁడును విశల మూర్తిని జంపుటకుఁ బ్రయత్నించుచుండెనా?

నాగేశుఁడు కృత్రిమసంధానమునందును దుగాలోచనము నందును, నీకరటకదమనకుల కెంతమాత్రమును దీసిపోవు వాఁడు కాఁడు. ఆతఁడు మాధవుని దురుపదేశములనన్నిటిని గ్రహించి యట్లుచేయుట కంగీకరించి వెడలిపోయినపిమ్మటఁ దనబుద్ధి నుపయోగించి చూచెను. మొత్తముమీఁద నీ గందరగోళములలో ముందు విశేషాపాయములు సంభవించునని యూహించుకొన్న కాలజ్ఞాని యగుటచే నాతఁడు నళినిని తనయొద్దకుఁ బిలిపించుకొనియెను. ఆమెవచ్చినపిమ్మట "నీవు విశలునిగూర్చి యేమైన క్రొత్తసంగతులను దెలిసికొని వచ్చితివా?" అని యడిగెను. అప్పుడు విశలునకుఁ బ్రస్తుతసంగతి యేమియును దెలియదని నళిని సమ్మతిఁ బలికెను.

అయినను నాగేశుని చిత్తమునకు నెమ్మది కలుగలేదు. ఆతఁడు వెంటనే తన రహస్యస్థానమైన శవమందిరమునకుఁ బోయెను. పోయి భద్రముగా లోపలితలుపు గొళ్ళెము పెట్టుకొని తిన్నగా భూగృహము నకుఁ బోయెను. చేతియందు నొక క్రొవ్వువత్తిని వెలిగించుకొని పోయెను. వ్యాకులచిత్తుఁడగు నాధూర్తుని నీచముఖ మా వెలుఁగులో

జీవచ్ఛవసుఖమువలెఁ గళావిహీనమై పల్లఁబడియుండెను. అతఁడా బావి యొద్దకుఁ బోయిచూడఁగా దానిపై మూత తెరువఁబడియుండెను. ఆసమీపమునఁ బదచిహ్నములుండుటయేగాక, యాస్థలమంతయు బురదబురదగానుండెను. ఆబురదజాడనుబట్టిపోఁగా నక్కడనొకజాజి కాయలపెట్టెయగపడెను.

నాగేశుఁడు "అయ్యో! చెడితిని! కొంపమునిఁగినది" అని యనుకొనుచు గుండెబాదుకొనుచుఁబోయి యసహ్యాకరమగు నా భయంకరశవ మాపెట్టెలో నుండుటనుజూచెను. ఆతనిశరీరమున మరణకంపముదయించెను. తుట్టతుదకాతఁడు "అయ్యో! ఇది విశలుని పనియే. ఇఁకనిలువరాదు. ఇఁకనాజీవమునకు నీళ్లువిడుచుకొనవలసినదే" అని గందరగోళపడఁజొచ్చెను.

అతఁడిప్పుడు జుగుప్సానమగు నొకకార్యమును జేయఁబూనెను. తలపైఁజేయినుంచుకొని "ఇంకేమిగతి?" అని యోజించుచు వ్యర్థముగాఁ గాలహరణముసేయక, యొకగోనెసంచిలో నాశవము నిమిడ్చెను.

ఆహా! ఈకృత్యములను వినినంతనే సాధుశిఖామణుల మృదు హృదయములు కరఁగి వారికన్నులవెంటనీరువచ్చును. ఇఁకఘోర పాతకులహృదయమో!—ఘనీభూతమై శిలావస్థయందేయుండును— ఇట్లిందులకనుచున్నామనఁగా — జుగుప్సాకరమగు నీదుష్కృత్యము నాగేశునికంతగొప్పవిషయముగా నగపడలేదని చెప్పుటకే — అందుల కాశ్చర్యమేమియున్నది! ఆతఁడు మనుష్యుఁ డనిపించుకొనఁదగిన వాఁడుకాఁడు—పశుప్రాయుఁడు—కానిచో నాహీనకృత్యముల నెట్లు చేయఁగలఁడు?

ఆ విధముగా గోనెసంచిలోఁగూరిన యా శవమును—శవపు ముక్కలను—అస్థిపంజరమును, నాగేశుఁడు తన భుజములమీఁద నెత్తుకొనిపైకెక్కివచ్చి గభాలున క్రిందికెత్తివైచెను. పిమ్మట నోటికివచ్చినట్లెల్లఁ దిట్టుకొనుచు నా సంచినికాళ్లతోఁ జిందరవందరగఁ ద్రొక్కి త్రొక్కి గెంటివైచెను.

ఈ యామానుషకృత్యమునకు — ఈ యున్మత్త ప్రవర్తనకుఁ గారణమేమియో తెలిసికొనుట మనపనికాదు. పోనిండు—ఈ విధముగాఁజేసి యొకటిరెండునిమిషములకుఁ గొంచెమునెమ్మది వహించి యా గృహగర్భాంగణమునందున్న యొకచిన్న గదితలుపునుదీసి యొక మూల నేలను కొంచెమించుమించుగ నొకయఱయడుగు లోతునఁ దనవ్రేళ్లతోడనే కెక్కరించెను. ఆ యడుగున రెండినుపరేకు లగపడియెను. ఆతఁడా రేకులను బైకితీసెను. లోపల వైతరణీనది ప్రవహించుచుండెను.

మనపట్టణములయందలి మురుగునీటికాల్వలే యెంతయో లోతునఁ బ్రవహించుచుండఁగా బదిలక్షలజనుల కావాసమైయున్న యా నవనగరమున పౌరకార్యనిర్వాహకసమాజము (మ్యునిసిపాలిటి) వారు, అనేక లక్షలరూపాయలను వెచ్చించియేర్పఱచిన మురుగునీటి కాల్వ లెంతటిలోతునఁ బ్రవహించుచున్నదియు వివరించి వ్రాయవలయునా? అవి శాఖోపశాఖలై ప్రవహించుచున్నను, నెంతటి చిన్నకాలువ యందైనను నెనిమిదియడుగుల లోతునకుఁ దక్కువనీరు ప్రవహించుటలేదు. ఈ మహాబిలద్వార మా వైతరిణీనదికిఁ బ్రవేశమార్గముగానుండెను. నాగేశుఁ డాసంచి నెడమచేతితో వడివడిగ మోచుకొనిపోయి, దానినిపైకెత్తి "ఛీఛీ! దుష్టపశువా! నశించి పొమ్ము. నేనిఁకనైనను సుఖముగానుండెదను." అనిచెప్పుచు నా కాలువలోఁ బాఱవైచెను. పిమ్మట నాయినుపరేకులు కాలువపై మూసి

వైచి దానిమీఁద మంటినిఁ ద్రోసి, దానిమీఁద దుమ్మునుఁ బోసి, అన వాలు తెలియకుండ నాగది నేలతోఁ బాటు సమానముగఁ జేసి, ఇఁక ముందుఁ దన తప్పితమునుబట్టుకొనుటకు వీలైన చిహ్నములేవియు లేకుండఁ బోయినవిగదా యని తనకష్టమునకుఁ దానే సంతోషపడుచు నాతఁడన్ని తలుపులను వైచుకొనుచు వెలుపలకువచ్చెను.

తానుచేసినపని నొరులెవ్వరును జూడలేదని నాగేశుఁడు నమ్మియుండెను. ఇది పిల్లికన్నులుమూసికొని పాలు త్రాగినట్లయినది- నాగేశుఁడాగృహమును విడిచి యొకటిరెండడుగులు వైచెనో లేదో, ఇంతవఱకు ఛాయవలె వెన్నంటి వచ్చుచు, సర్వమును బరిశీలించుచున్న యొకవృద్ధుఁడాతని నట్లే వెంబడించెను. నాగేశుఁడు తనయింటికిఁ బోయి కొన్నిదినములవఱకుఁ దాను గ్రామముననుండనని తనభార్యతోఁ జెప్పి యొకరైలుసంచిని చేతనుంచుకొని వెడలి పోయెను.

ఆతఁడు స్వదేశమునకు బయలుదేరి పోవుచున్నాఁడని యా వృద్ధుఁడగు నటేశుఁడు భావించుకొనియెను. కాని, నాగేశుఁడు రైలు స్టేషనునకుఁ బోయి ఓడాణికి టిక్కట్టును దీసికొనియెను. ఇందువలన నాతఁడీదేశమునందే యుండునట్లు తేలెను. ఈ సంగతులను దెలిసికొని నటేశుఁడు, ఓడాణియందున్న తనమిత్రునకొకనికి "ఈ రయిలునం దిట్టిమనుష్యుఁడు వచ్చుచున్నాఁడు. ఈతని ప్రవర్తనము మొదలగు వాని నన్నిటిని రహస్యముగాఁ బరీక్షించుచు నీతనిపై మంచికావలి నుంచవలయును." అని తంతివార్తనంపెను. ఇదంతయునైన పిమ్మట, జరగిన సంగతులను గూర్చియు, తానేర్చిన విషయములనుగూర్చియు, విఠలునితోఁ దెలుపుటకాతఁ డాఫీసునకుఁబోయెను.

ఆఫీసునకుఁ బోయి చూడఁగా నక్కడనున్న వస్తువులన్నియు చెల్లాచెదరుగ నక్కడక్కడఁ బడియుండెను. బీరువాలు, వ్రాతబల్లలు మొదలగునన్నియు వట్టివై యుండెను. కాగితములు మొదలగున వన్నియు గాలిపటములవలె నటునిటు నెగురుచుండెను. వెసచర్య పుస్తకములును లెక్కలపుస్తకములును తికమకగాఁ గ్రిందఁబడి పొర లాడుచుండెను. లోపల విశలమూర్తి పండుకొను గదియంతయుఁ జిన్న వోయి యగపడుచుండెను. నటేశునకుఁ జాల సంశయము కలిగెను. విశలమూర్తి కేదియో యపాయము సంభవించియుండునని యాతఁడు చాల విచారించెను. ఆతఁ డించుకసేపు ముక్కున వ్రేలుంచుకొని యోజించి తుదకు "ఓహో! ఇప్పుడంతయును దెలిసినది." అనియను కొనుచు నా కాగితములు మొదలగువాని నన్నిటిని జాగ్రత్తపెట్టుచు "ఈ పాడుపెట్టె వలననే యిట్టి యనర్థములు కలుగుచున్నవి." అని మరల గొణుగుకొనియెను. అందులకు "ఆ పెట్టెయేది?" అను ప్రశ్నము వినఁబడియెను. విజనమగు నా స్థలమున వెనుకనుండి వచ్చిన యా ధ్వని నాలకించి, తోడనే నటేశుఁడు నివ్వెఱ పడఁజొచ్చెను. ఆ శబ్దము గంభీరముగను, ఆదరపురస్సరముగ నుండెను. అప్పుడు నటేశుఁడు వెనుదిరిగి చూడఁగా నొకవ్యక్తి యగపడియెను. అతని వక్షము విశాలము—అతఁ డాజానుబాహువు. అతని సుందరముఖ మాతఁడు సౌమ్యస్వభావుడని సూచించుచుండెను.

నటేశుఁ డాశ్చర్యముతో వెనుకకుఁదిరిగి చూచుట నాలోకించి యా వ్యక్తి పకపక నవ్వుచు, నటేశుని బుజముపైఁ జేయివైచి తట్టుచు "ఏమి తాతా! అట్లు చూచుచున్నావేమి? దయ్యమును జూచినట్లుగా బెదరుచున్నావేమి? నీ వింతగా భయపడుదువని నే ననుకోలేదు. నీవు గట్టిగా గొణుగుకొనుచుంటివి. అందులకు నేను ప్రత్యుత్తర మిచ్చితిని. నేను శ్రీమతి యను నోడయజమానుఁడగు పల్లవుఁడను.

నా యొద్ద నీ ప్రపంచమునందున్న యన్ని సముద్రములమీఁదను ననేకపర్యాయములు విహారము చేసినది " అనియెను.

నటే : ఓహో ! నిన్నుఁ జూచినపిమ్మట నాకుఁ జాల సంతోషమైనది. నీవు బహుశః నన్ను మఱచియుందు వనుకొనియెదను. నా పేరు నటేశుఁడు. నే నొకప్పుడు నిన్ను లలితపట్టణమునఁ జూచియుంటిని.

పల్ల : ఇదేమి ! నీ పేరు నటేశుఁడు గాదా ? మన మొకరినొకరు లను జూచికొని యించుమించుగ నిరువదిసంవత్సరము లైనది. అప్పుఁడా లలితపట్టణమునందు నీవే మహాప్రసిద్ధిఁ బొందిన పత్తేదారుఁడవై యుంటివి. ఇరువది సంవత్సరములకు వెనుక వజ్రముల నపహరించిన దొంగలను పట్టుకొన్న కీర్తిశాలివి నీవేకాదా ?

నటేశుఁడు మందహాసముచేయుచు నీ పల్లవుఁ డిక్కడ కెందులకు వచ్చెను జెపుమా యని యోజించుచు " ఓ నావికశిరోమణీ ! ఇప్పుడు నా వలన నీ కేమి కావలసియున్నది ? " అనియెను.

పల్ల : ఇక్కడఁ బ్రసిద్ధినందిన పత్తేదారుఁడగు విశలునితో మాటాడుటకై వచ్చియున్నాఁడను. కాని, నా పూర్వస్నేహితు నీ విధముగాఁ గలిసికొందు నని నేను స్వప్నమందైన ననుకొనలేదు.

నటే : విశలుఁ డిప్పు డిక్కడ లేఁడు. ఎంతసేపటి కాతఁ డింటికి వచ్చునో యా సంగతియును దెలియుటలేదు. నా వలన నేమైనఁ గావలసియున్న చోఁ జెప్పుము.

పల్ల : అది విచిత్రమగు నేరము. నే నాతనినే స్వయముగఁ జూచి మాటాడవలసియున్నది. అదియొక చిన్న పెట్టెనుగూర్చిన విషయము. నీవు " పెట్టె " అని చెప్పినతోడనే యా విషయమై యుండు నని యనుకొన్నాఁడను.

అప్పుడు నరేశుఁడు సంశయగ్రస్తుఁడై యాపాదమస్తకము నాతని దృష్టించిచూచెను. కాని, పల్లవునిముఖమునందు సహజమగు ప్రసన్నతయే యగపడుచుండెను. కాని, యెట్టి కృత్రిమభావమును గనఁబడుటలేదు. అందువలన నాతఁడు విశ్వాసపాత్రుఁడేయని నరేశుఁ డాతని నమ్మవలసివచ్చెను.

నరే : ఆ పేటికవిషయమేమి ? నీకేమైనను దెలియునా ?

పల్ల : నరేశా ! నాకేమియును దెలియదు. కాని, కొన్ని సంగతులున్నవి. ఆ విరలునితో మాత్రమే చెప్పఁదగినవని నానమ్మకము. చూడుము ! అట్టివిశ్వాసముతో నుండుటయే మంచిదికాదా ? ఒకరికొకమాట యిచ్చినచో దానిని పత్రము వ్రాసియిచ్చినదాని కంటె హెచ్చుగ గౌరవింపవలయుననియే నామతము.

నరేశు : నాకొఱకు నీ ప్రతిజ్ఞకును వాగ్దానమునకును విరుద్ధముగా నడవనక్కఱలేదు. కాని, యొకసంగతిమాత్రమున్నది. విరలుఁ డెట్టిరహస్యములైన నాతోఁజెప్పకుండ నుండఁబోఁడు. అందు వలన నదిన్నెట్టిపెట్టెయని మాత్రము నిన్ను నేనడిగి, తెలిసికొనవచ్చునా ?

పల్ల : దానినిగూర్చి చెప్పుటలో నేమియును బాధలేదు. అది యద్భుతమహిమగల మరకతమంజూష. దానిలో నెన్ని యోరహస్యము లున్నవని నా నమ్మకము.

నరే : అట్టిదొకపెట్టె మా యజమానుఁడగు విరలమూర్తి యొద్దనున్నది.

పల్ల : అట్లయిన మఱియును మంచిది.

నరే : ఇప్పుడు కాంతనాథుని మరణవిషయమున మావికలుఁడు ప్రయత్నము సేయుచున్న. నేరమునుగూర్చి నీవేమైనను జెప్పఁదగిన దున్నదా ?

పల్ల : ఎంతయోయున్నది. నమ్ము. నీవును నా కథనువినినచో నీకు నమ్మకముకలుగవచ్చును.

నరే : నావికమహాశయా ! నౌకాప్రయాణమునందుఁ గాలక్షేపమగుటకొఱకు నీవు చెప్పుచుండెడికట్టు కథలనుగాక, మఱేమి చెప్పినను నేను నమ్మెదను.

పల్ల : అయ్యో ! అవన్నియుఁ గల్పనాకథలు. వానికి దీనికి సామ్యమెక్కడ ? ఇది పరమాద్భుతమగు విషయము—అవ్వలనేదియో గందరగోళము వచ్చుచున్నట్లున్నది. అదేమిచెప్పుమా !

పల్లవుఁడు కుర్చీనుండి చటాలునలేచి యొక్కపరుగునఁబోయి తలుపు తెఱచెను. ఆతనికక్కడ నేమియోకనఁబడెను. ఆతఁడు నౌకాధికారియైనను, హృదయమును బదిలపఱచుకొనఁజాలక తొట్రుపాటుతో నొకయడుగు వెనుకకువైచెను. అప్పుడు బాగుగదృష్టించి చూడఁగా నొకవ్యక్తి యాతనికగపడియెను. ఆతని బట్టలన్నియును బురదయై యుండెను. ఆతనిముఖమునుండి రక్తము ప్రవహించుచుండెను. ఆతఁడు వణఁకుచువచ్చి యాఫీసుమధ్య నేలపైఁబడి కాలుసేతులు తపతప కొట్టుకొనసాగెను. నరేశుఁడావయసునందును మిగులఁ జురుకుగఁ బరుగెత్తుకొనిపోయి యొకగాజుకుప్పెతో నీటిని, "స్పంజి" యను మృదుపదార్థమును దెచ్చి దొరలుచున్న యావ్యక్తి ముఖమును బాగుగఁగడిగి చూచెను. అదివఱకు నావ్యక్తియెవ్వఁడైనదియు గుర్తించుటయే చాలఁ గష్టముగానుండెను. ఇప్పుడు కాలువలు గట్టుచున్న రక్తమును గడిగివైచి పరీక్షించిచూడఁగా విఠలమూర్తియే యావ్యక్తియని తెలిసిపోయెను. అప్పుడు నరేశున కేకకాలమునందే

హర్షవిషాదము లుదయించెను. పిమ్మట నాతఁడు "విరలా !" అని గట్టిగ నఱచి "అయ్యో ! పాపాత్ములు మావిరలుని జంపనెంచిరిగా ! హత్య చేయఁదలంచిరిగా ! ఆహా ! ఘోరపాతకులకుఁ దగినశాస్తి చేయక విడుతునా ?" అని చెప్పుచుఁ జాలవిచారించెను.

పల్లవుఁడు తనమనంబున "మనము కొండంతకార్యమును నెత్తిపైఁబెట్టుకొని యిక్కడకువచ్చితిమి. ఇక్కడకు వచ్చిచూడఁగా విరలుఁడీయుపాయమునఁబడి స్మృతి తెలియకుండు స్థితిలోనికి వచ్చినాఁడు. నేనీతనితో మాటాడుటయెట్లు ? నాకార్యమెట్లు నెఱవేఱును ? ఛీ ! నేనువచ్చినవేళ మంచిదికాదు. లేకున్న నీయంతరాయము లెందులకు వచ్చును ? మొదటికే మోసమువచ్చునట్లున్నది. ఈతఁడపరాధపరిశోధకులలో నగ్రగణ్యుఁడని యిక్కడకువచ్చితిని. ఆమాటసత్యమే ! నాకార్యముగూడ నీతనివలననే నెఱవేఱవలసియున్నది. ముందేమి జరగునో—మంచికార్యముల కనేకవిఘ్నములనుమాట సార్థకమగు చున్నది" అని యనుకొనసాగెను.

పదునొకండవ ప్రకరణము

విఠలున కీయాపదయెక్కడ సంభవించినది? అదెట్లు సంభవించినది ? అని యావిషయమునుగూర్చి తెలిసికొనుటకై మా పాఠకులు చాలఁగుతూహలులై యుందురు. ఎవ్వరి దురాలోచనముల వలన నీతనికీకష్టపాటుకలిగినదో పాఠకులకుఁ దెలిసియే యుండవచ్చును. అందులకు మంగళతరంగమునకు మాధవుఁడు మొదలగువారు పోయిన సంగతిని జ్ఞప్తికిఁదెచ్చికొనినచో నదియెట్లుజరిగినదియును పాఠకులకుఁ దెలియకపోదు.

ఆకుముదినీనదీతీరముననున్న మంగళతరంగమను గృహము నుండి శాంతకుమారి యనునామె విఠలునకొక యుత్తరము వ్రాసెను, ఆయుత్తరమున, ఆగృహమునకు విఠలుని రావలయుననియు, ఆతనితో రహస్యమగు నొకనేరమునుగూర్చి యోజింపవలసియున్న దనియు, వ్రాయఁబడియుండెను. ఆయుత్తరమునందుకొని విఠలుఁ డక్కడకు బయలుదేరిపోయెను. విఠలుఁ డాగృహద్వారమునొద్దకుఁ

బోవుసరి కొక కాంతయక్కడకు వచ్చి తలుపు తెఱచెను. ఆమె వదనా లంకారమునకో, నుఱిమెందులకోగాని, ముఖమున మొగము మెఱుఁగు (**Face Powder**) ను పూసికొనినట్లగపడెను. ఆతఁడు లోపలికి నడవలోనికిఁబోవుసరికి ముందుమార్గమంతయుఁ జాలఁజీఁకటిగా నుండెను. ఆతఁడక్కడ నడుగుపెట్టినతోడనే యిరువురుమనుష్యులు వచ్చి యాతనిమీఁదఁబడిరి. పిమ్మట వారితో విఠలుఁడు కలియఁబడి చాలసేపు మల్లయుద్ధముచేసెను. వారిరువురు. ఈతఁడొంటరిగాఁడు. అందువలన విఠలుని ప్రయత్నములేవియు సాగలేదు. వారిరువురు నీతనినెత్తికొని నదీతీరమునంటియున్న యొకఱాతిగుట్టమీఁదికిఁబోయిరి. విఠలుఁడు వారిచేతులనుండి విడిపించుకొనవలయునని చేసిన ప్రయత్నము లన్నియు వ్యర్థములయ్యెను. ఎన్నియో కేకలనువైచెను. అయినను నాతనికెవ్వరును సాయపడరైరి. వారిరువురు నాతనిమానముగానెత్తి కొనిపోయి యాగుట్టమీఁదినుండి నదిలోనికి విసరివైచిరి. ఆ విసరుతో నాతఁడు ఱాళ్లు, గప్పలు మొదలగువానిపైఁబడి తుత్తునియలై పోవలసి నదే—కాక, ఎత్తుమీఁదనుండి యానదిలోఁబడి ప్రాణములు విడువ వలసినదే. కాని, యదియట్లుజరుగలేదు—జగదీశ్వరుని కృపయున్నచో ఆకాశమునుండిపడినను పూలపాన్పుమీఁదనే పడుట తటస్థించునుగదా! ఆవిధముగాఁ ద్రోయఁబడిన విఠలుఁడు భాగ్యవశమున నొకతీవపొద మీఁదఁబడియెను. అందువలన నాతనికించుక దెబ్బతగిలినను బ్రాణములు నిలుచుటకుఁ గారణమైనది. నదిలోఁబడిపోకుండ నాతీవ లాతనికించుక సాయముకూడఁజేసినవి. పైనుండియాఱాతిగుట్టక్రిందికిఁబడునప్పుడాతని చేతికిమాత్రము బలమైన దెబ్బతగిలినది. అంతేకాక తలకుఁగూడ గాయముతగిలెను. ఆదుష్టాత్ములీతఁడీపాటికి యమలోకమునకుఁ బోయి యుండునని యోజించి మందిరమునకుఁ బోయిరి. విఠలుఁడు మెల్లగలేచి

వారక్కడనుండి పోయినజాడనుగనిపెట్టి యొక్కపరుగున సాక్షీసునకు వచ్చిచేరెను—ఆపాతకు లాక్రూరకార్యమునుచేసి ఇకనక్కడనున్న చోఁ దమకేమైన నపాయము వచ్చుననియో, ఎవ్వరైనఁ దమదుష్కృత్యము లనుగనిపెట్టి తమ్ముఁబట్టుకొందురనియో భావించి యాగృహమును విడిచి దానికిఁజేరువనే జనసంచారశూన్యమైయున్న యొకయడవిలోనికిఁ బోయిరి. వారారాత్రి రెండుజాములవఱకు నాయడవియందున్న వెదురుపొదలో దాఁగొనిరి.

ఆ పురుషులిరువురు మాధవభాస్కరులనియు, ఆ స్త్రీ తిలక సుందరి యనియు మాపాఠకులెఱింగియేయున్నారు. సౌదామిని లోపల నొకగదిలోనుండెను. తిలకసుందరి, విటులు తను లోపలకువచ్చినపిమ్మట సౌదామినియొద్దకుఁ బోయెను వారిరువురును మాధవభాస్కరులు చేయు క్రూరకృత్యమునుజూచుచు నీవలివైపునుండి యితరులెవ్వరును రాకుండఁ జూచుకొనుచుండిరి—

ఆరాత్రి యావెదురుపొదలో నానలుగురును పిశాచములవలెఁ గూర్చుండిరి. వారిహృదయము లప్పుడెట్టిస్థితిలోనున్నవని యెవ్వరు వర్ణించి వ్రాయఁగలరు? తుపానుసమయమునందలి సముద్రమువలె, పెనుగాలిలోని చెట్లయాకులవలె, సంక్షోభతరంగములతో, రెపరెప కొట్టుకొనుచుండెను. దుష్కృత్యమువలనఁ గలిగిన హృదయావేగమువ వారు కొన్నినిమిషములవఱకు నేమియును మాటాడుకొనలేదు. ఎక్కడేమిచప్పుడైనను, తమ్ము వెదకిపట్టుకొనుటకై యెవ్వరోవచ్చుచున్నారనియే భావించుకొని, యదటుగుండెతో వారటునిటు చూచుచుండిరి. దూరమునుండి మనుష్యులు మాటాడుచున్నసద్దుగాని, రాత్రి దిరుగుమృగములయులివుగాని వినినంతనే వారిగుండె గుభిల్లు

మనుచుండెను. అంతయును నంధకారమయముగా నుండెను. అంతయు నిశ్శబ్దమయ్యెను. ఎక్కడను జనసంచారములేదని వారి హృదయమునకు బోధయగుచుండెను. ఆ సమయమున – ఆ యవకాశమున–"ఎంతటి దుష్కృత్యము !" అనుశబ్దము వారికివిననయ్యెను. అది యెక్కడనుండి వచ్చినది ? అట్లు మాటాడినవారెవ్వరు ? ఆ విధముగ మందలించుచున్నవారెవ్వరు ? వారునలువురును, ఒకరి మొగమునొకరు చూచుకొనిరి. ఆ చిమ్మచీకటిలో వారిమొగము లే వారికగపడుటలేదు. ఇఁక నాశబ్ద మెక్కడినుండివచ్చినదో వారి కెట్లు తెలియును ? ఆ గాఢాంధకార మట్లుచెప్పుచున్నదా ? ఆమాట నా యరణ్యమేవచించినదా ? లేక భూమియా–కాక యాకాశమా ? అట్లుపలికినదెవ్వరు ? ఆ పొదయే యట్లనుచున్నదేమో ? వారికేమి యును దెలియలేదు. భయభ్రాంతులై యున్నవారికిఁ దమయంతరాత్మయే యట్లనుచున్నదని, తెలియుట కవకాశ మెక్కడనున్నది ? ఎంతటిదుష్కృత్యము ! మాధవుఁ డంతరాత్మను జయించినవాఁడే– ఆతఁడు భాస్కరునిఁజూచి "భాస్కరా ! మంచిపనిజరగినది. ఇఁక మనము నిష్కంటకముగ మన ప్రయత్నములను జేసికొనవచ్చును. మనలనుపీడించుచున్న యీ ఘోరపిశాచము నేటితో వదలిపోయినది–" అనియెను.

భాస్కరుఁడు : పిశాచము వదలిపోయినది — మనకామరకత మంజూష దొరకుమార్గమెట్లు ?

మాధ : దానినిగూర్చియే యోజించుచున్నాఁడను.

సౌదామి : ఆ ముదినక్కకుఁ దగినశాస్తి జరగిపోయినది. ఇఁక భయములేదు. ఆ పేటికను సంపాదించుభారము నామీఁద నుంచుఁడు. నేను ప్రఫుల్లనై నప్పుడు నేనిచ్చినపేటిక నాకు మరల వచ్చుటకేమి యాటంకముండును ?

తిలక : వారికిఁ జంపుల కేమియు నభ్యంతరము చెప్పకుండ నుండునట్లుచేయుటకు నేను సిద్ధముగానుంటిని. ఆ భారము నామీఁద నుంచుఁడు.

భాస్క : తిలకా ! నీవాతని నెట్లో వలలో వైచుకొని, యాతని చేతనే యా పేటికను దెప్పించుటకుఁ బ్రయత్నింపుము.

మాధ : ఆ పనిచేయుట యసాధ్యము. ప్రఫుల్లయా స్త్రియుండా తని కేమియధికారమున్నది ? అది యాతని కెట్లువచ్చును ? ఆపని నాతఁడు చేయలేఁడు.

ప్రఫు : ఆ భారము నామీఁద నుంచుఁడు. ఆ ముదిగొడ్డు చచ్చుచు నంతగాఁ గేకలు వైచినాఁడేమి ? ఎవ్వరైన వత్తురేమో యని నాకుఁ జాల భయముకలిగినది.

తిల : చచ్చునప్పటి సంధిమంత్రములు—ఇట్టిపత్తేదారులందఱు నిట్లే పఠింతురు—

భాస్క : బలె ! తిలకసుందరీ ! బలె ! మంచిమాట చెప్పినావు—అవి సంధిమంత్రములే. ఆ యార్పులు పైకిరాకుండ నేను కొంతసేపాతని కుత్తుక నొక్కినాను, అవి సంధిమంత్రములుకనుకనే పైకి వినఁబడినవి.

మాధ : అవిసరెనప్పుడు—నీవు తిన్నగఁ జూడలేదు — నేను చూచినాను—ఆ యమకింకరునిశరీర ముంద్రమునలె క్రిందికిదొరలినది. బహు విచిత్రముగా దొరలినది.

భాస్క : అంత బరువున్నాఁడేమిరా ?

మాధ : అవునవును. ఆ ముండకొడుకునకు మంచిబలమున్నదిరా ! మనచేతిలోఁ బనికివచ్చినదికాదుగాని, మంచిపిండిపుష్టిగల ప్రాణిరా !

సౌదా : ఏమైననేమి ? మంగళతరంగములో నాతనికిమంగళ మైనది.

ఈవిధముగా వారు చాలసేపు ముచ్చటించుకొనిరి. ఆరాత్రి యంతయు నక్కడనేయున్నచోఁ దెల్లవారినపిదప నవనగరమునఁ బ్రవేశించుట యనుమానమునకుఁ గారణముగ నుండునని, యప్పుడే బయలుదేరి నగరమునకుఁబోవుటకై వారు సంకల్పించుకొనిరి.

రాత్రి రెండుయామములు మీాఱిపోయెను. వారునలువురును బయలుదేరిరి. ఒకరితో నొకరు మాటాడుకొనుటలేదు. గుట్టలను దాటి, పొదలనతిక్రమించి వారు నలువురును మనుష్యులు నడచు బాట లోనికి వచ్చిరి.

పంద్రెండవ ప్రకరణము

ఇఁక మనము విఠలునియొద్దకుఁ బోవుదము. నటేశుఁ డాతని కుపచారములు చేసెను. దానివలన నేమగును ? ఇఁక ముందేమిచేయవలయునో నటేశునకుఁ దెలిసినదికాదు. కాని, నౌకాధ్యక్షుఁడగు పల్లవుఁడు మాత్రము మిగులశాంతభావముతో విఠలునినాడిని, గాయములను బాగుగఁ బరీక్షించెను. ప్రాణభయమేమియు లేదనిమాత్రము తెలిసికొనియెను. కాని, ఎడమకంటియొద్దమాత్రము బలమైన గాయము తగిలియుండెను. ఆగాయమునుఁ జూచినచోఁ దలచిప్ప నూడఁదీయుటకొఱకు పదునైన యాయుధముతోఁ గోసినట్లుగా కనఁబడుచుండెను. ఇంతియేకాక యెడమమోచేతికిఁ బెద్దదెబ్బతగిలి యుండెను. అదియల్లాడించుటకుఁగూడ నసాధ్యముగానుండెను.

పల్లవుఁ డిదియంతయును బరీక్షించినపిమ్మట “నటేశా ! నీవుపోయి వేగముగ వైద్యునిఁబిలుచుకొనిరమ్ము. విఠలుఁ డింకను జావలేదు. ప్రాణభయముగూడలేదు. దెబ్బలుమాత్రము బలముగాఁ దగిలినవి ” అనియెను.

నటే : ఆపాదుపెట్టె మూలముననే యింతటి యనర్థకములు కలుగుచున్నవి. అని గొణుగుకొనుచుఁబోయి యాయుత్తరక్షణము వనే యొక శస్త్రవైద్యుని (A surgeon) బిలుచుకొని వచ్చెను. ఔషధోపచారములతో నాతఁడు విశేషముగ శ్రమపడి పిమ్మట నొక గంటకుసరిగ విఠలునకు స్మృతికలిగెను. కాని, తనకేమి సంభవించు నదియు నాతనికిఁ బాగుగఁదెలియలేదు.

విఠలుఁడించుక సేదదేరినపిమ్మట పల్లవుఁడు నటేశునిజూచి "అయ్యా! నేను మరల నెప్పుడైననువచ్చి విఠలునితోమాటాడెదను." అనిచెప్పి బయలుదేరి పోఁబోయెను.

ఈలోపల విఠలునకు స్మృతివచ్చిన పిమ్మట నటేశుఁడు మెల్లగఁ బల్లవు నాతనికిజూపి యాతఁడు వచ్చినకార్యమునుగూర్చి నివేదించెను. అది జరగినపిమ్మటనే పల్లవుఁ డిప్పటికిఁబోయి మరల నొకసారి వచ్చి విఠలునిఁజూచెదనని నటేశునితోఁ జెప్పియుండెను. అప్పుడు పల్లవుఁడు మెల్లగ నటేశునితోఁ జెప్పుచున్న మాటలను పాముచెవులుగల విఠలుఁడాలకించి పల్లవుని వైపునకుఁదిరిగి "ఓనావిక శిఖామణీ! నీ విప్పుడు బయలుదేరవలదు. నీవు వచ్చినపనియేమో నయుయుంచి నాతోఁజెప్పుము" అనియెను.

పల్ల : నీకిందువలన నేమియు నాయాసముకలుగకున్నచో ముఖ్యముగాఁ జెప్పెదను.

విఠ : నాకిట్టిదెబ్బలకేమియును లోపములేదు. జనులయోగ క్షేమమునారయుటకై కంకణముకట్టుకొనిన పత్తేదారులు స్వసుఖము నపేక్షించి వెనుదీయవచ్చునా? మనకర్తవ్యమును మనము చేయుటలో నింతకంటెను విశేషముగ నింకను నెట్టియపాయములకు లోనుగావలసి యున్నదో?—ఇప్పుడు నావలనఁ గావలసినదేమున్నది.

పల్ల : నేను నీతోఁదక్క నితరులకాసంగతి చెప్పనని శపథము చేసికొనియుంటినిగాదా !

విక : నేనిట్టిరహస్యమునైనను నటేశునకుఁ దెలుపకుండ నుండుట లేదు.

నటే : మహాశయా ! ఇదిగో ! నేను వెలుపలకుఁ బోవు చున్నాను. మీరు మాట్లాడుకొనవచ్చును.

వికలునకుఁ బల్లవునకు రెండుగడియలసేపు సంభాషణము జరిగినపిమ్మటఁ బల్లవుఁడీవలకు వచ్చి "నటేశా ! క్షమింపుము. ఇఁక నీవు రావచ్చును." అనియెను.

నటేశుఁడు లోపలకువచ్చెను. వచ్చి వికలునిముఖమును జూడఁగా నాతఁడు మునుపటికంటెను గంభీరభావముతో నేమియో యాలోచించుచున్నట్లాతనికిఁ గనఁబడెను.

విక : నటేశా ! నౌకాధికారియగు పల్లవుఁడు హృదయ భేదకమగు నొకకథనుజెప్పియున్నాఁడు. అదంతయు నిశ్చయమైనచో, దైవకృపవలన మనకిర్యాదునకుఁ దగినసాధనసంపత్తి (**Evidence**) యంతయుదొరకినట్లే యగును.

నటే : మంచిది. అది చాపచంద్రుని కుటుంబవిషయమేనా ?

విక : అవును—కాంతనాథునిదే.

పల్ల : సరె. అట్లయినచో, పెట్టె జాగ్రత్తగనున్నది. బాలిక యును సురక్షితముగా నున్నది.

విక : నీవు చెప్పినదంతయు నేను చూచుకొనియెదను. కాని, యీమధ్య నీవు నన్నుఁజూచుట నెవ్వరితోఁడను జెప్పవలదు.

పల్ల : నీవుచెప్పినట్లునడచుకొనుట నావంతు.

విక : నాప్రస్తుతస్థితిని జూచినచో నేనించుక విశ్రాంతి గైకొన వలసియున్నది.

పల్ల : అట్లుచేయనిచో శరీరము చెడిపోవును.

విశ : అందులకనియే యోజించుచున్నాఁడను.

"మీకుఁ బూర్ణారోగ్యము కలిగినపిదప మరల నొకసారి వచ్చి దర్శనముచేసికొందును" అనిచెప్పి పల్లవుఁడు వెడలిపోయెను.

తనప్రయత్నములకు సాహాయ్యముచేయవచ్చిన పల్లవుఁడు వెడలిపోయినపిమ్మట విశాలుఁడొకయుత్తరమును వ్రాసి, దానిని చేతి యందుంచుకొని నటేశునివైపునకు జూచి "అయ్యా! వినుము. కాంతనాథునకొకయన్న యున్నాఁడఁట" అనియెను.

నటే : అవును. ఆతనిపేరు వనజచంద్రుఁడు. ఆతఁడుమిగుల తుంటరి. జూదగాఁడు. త్రాగుఁబోతు—వెనుకముందుఁజూడకుండఁ జేతికివచ్చినదెల్ల వ్యర్థముగా సొమ్ముచెచ్చించువాఁడు.

విశ : ఇదిగో! ఈకాగితమును జదువుచున్నాఁడను వినుము. ఇది లలితపట్టణమునందున్న నామిత్రుఁడును, సుప్రసిద్ధుఁడునగు నొక పత్తేదారునకుఁ బంపఁదగినది "వనజచంద్రుఁడు న్యాయమగు హక్కు-దారుఁడు కాఁడనియు, కాంతనాథుఁడే సరియైన హక్కు-దారుఁడనియు వినుచున్నాను. ఈవిషయములను బాగుగఁ దెలిసికొని యింకను విశేషాంశములేవైన నున్నచో వానితోఁబాటు విశదముగా నాకొక యుత్తరము వ్రాయఁగోరుచున్నాఁడను" అని యుత్తరమును జదివెను.

నటే : అట్లయినచో కాంతనాథునిహత్యచేయుటకు సరియైన కారణము దొరకినట్లే—

విశ : వనజచంద్రుఁడే యీ దుష్కృత్యములను జేయించు చుండవచ్చును. అందులకు సందేహములేదు. ఆతఁడే యీ హత్యలకు

మూలకారణుఁడు. చారుచంద్రుఁడు జేంస్లుచెల్లిన వృద్ధుఁడు—నేఁడో రేపో యనుచున్నవాఁడు—ఇఁకముందుఁ దండ్రి చనిపోయినపిమ్మట కాంతనాథుఁడు తనపుట్టుపూర్వోత్తరములనెత్తినచోఁదనజీవనాధారము చెడిపోవునని యూహించుకొని వనజచంద్రుఁడే యీకాంతనాథుని జంపించుటకై యత్నించియుండవచ్చును.

నళే : ఈసంగతులు పల్లవుఁడు నీతోఁ జెప్పినాఁడా ?

వీర : అవును. అంతేకాదు. ఇంకను ముఖ్యమైనసంగతుల నెన్నిటినో చెప్పియున్నాఁడు. ఇంతకుఁ దేలినసారాంశములలో మొదటిది, పచ్చలపెట్టె యమూల్యమగు శ్రేష్ఠవస్తువనియే దానిని జాగ్రత్తగఁ గాపాడవలయును.

నళే : ఎన్నియోకష్టములను దెచ్చిపెట్టుచున్న యీపాడు వస్తు వణకాసువెలయైనఁ జేయదని నానమ్మకము. దాని నేసముద్ర ములోనైనఁ బాఱవైచినచో మనము క్షేమముగానుండవచ్చును. అప్పుడు నేను తలఁదడవిచూచుకొందును. ఇదినాకిప్పటియనుభవమా!- నడచుచున్నప్పుడు, భోజనముచేయుచున్నప్పుడు, ఏదైనఁబనిచేయు చున్నప్పుడును, దేనినైనఁగూర్చి యాలోచించుచున్నప్పుడు, రాత్రి, పగలు, అదినన్ను వేధించుకొని తినివేయుచున్నది. కన్నెత్తిచూచిన నది కనఁబడును. కన్నుమూసికొనిన నది కనఁబడును. దానియందేమి మహిమయున్నదో,- యెవ్వరుచెప్పఁగలరు ? అదియెన్నిదారుణహత్యల నెన్నివత్సరములనుండి చేయించుచున్నదో, ఎన్నిప్రాణములనీవఱకు బలిపుచ్చుకొన్నదో నేను లెక్కించిచెప్పఁగలనా ? ఎందులకు ? దానిని వదల్చుకొనుటలో సుఖమున్నదని నాతలంపు—

వీర : నీవు పట్టుపట్టియెల్లప్పుడు దానిని ద్వేషించుచున్నావు. దానియందు ద్వేషముహెచ్చినకొలఁది నదియే నీమనస్సున ననుక్షణ

మునువచ్చి నిలుచుచున్నది. అందేమున్నది ?- కానిమ్ము. నటేశా ; నా పేరుతో నీటెల్లిగ్రాఫునిచ్చిరమ్ము. ప్రఫుల్లతోఁగొన్ని సంగతులు మాటాడిరావలసియున్నందున నేనీరాత్రియే యూరికేఁబోవుచున్నాను. ఇక్కడనున్న వారిమీఁద నీవెప్పుడు నొకకన్నుంచియుండుము. ఎవ్వరడిగినను విఠలుఁడేమయ్యెనో నాకుఁదెలియదని చెప్పుచుండుము. నేను నదిలోఁబడి మరణించితిననియే వారిననుకొననిమ్ము.

నటే : అట్లేయన్నియును జాగరూకతతోఁ జక్కబెట్టుచుండెదను. ఇక్కడీ విచారము పెకక్కరలేదు.

అనిచెప్పి నటేశుఁడు టెల్లిగ్రాఫునిచ్చుటకై వెడలిపోయెను. విఠలుఁడు రైలుస్టేషనునకుఁబోయెను. విఠలునకు నేఁడెన్నఁడును లేని సంతుష్టికలిగెను. ఆ సంతుష్టికిని దానివలనఁగలుగుచున్న సంతోషమునకును బల్లవుఁడాతనికిఁదెలిపిన సువార్తయేకారణము. ఇప్పుడొకకొంతకాలము విశ్రాంతిసుఖము ననుభవింపవలయునని విఠలుఁడు యోజించుకొనసాగెను. ఆతని మేనమామయగు వాగీశుని పేరుతో నీనడుమ వారణలాలునకొక యుత్తరము వ్రాసియుండెను. అందులో " మేనల్లుఁడా ! నాకుఁగొంతకాలమువఱకు సముద్రముగాలి తగులుట మంచిదని తోఁచుటచేత నేను సముద్రతీరమునకుఁ బోయితినని ప్రఫుల్ల మొదలగువారితోఁ జెప్పుము. నేనుమరలఁ ద్వరలోనేవచ్చెదను." అనుసంగతులనుగూడ వ్రాసెను.

విఠలుఁడు కొన్నిదినములు విశ్రాంతితీసికొని వచ్చినపిమ్మట మరల వారణుని మేనమామవేషముతో నాతనియింటికిఁబోయి సౌదామిని మొదలగువారితో నా గృహామునుండి ముందుఁదన ఫిర్యాదునకు సంబంధించిన సాధనసామగ్రినంతను జాగ్రత్తపెట్టుకొనవలయుననియు, వారు తన్నుగుర్తింపఁ జాలకున్నచో మాధవుఁడు

మొదలగువారిని తెలుపుటకు గెంటివేయవచ్చుననియు నుద్దేశించు కొనియెను.

విఠలుఁడు తనజహాగీరు గ్రామమునకు బయలుదేరిపోయెను. ప్రఫుల్ల యత్యుల్లాసముతో విఠలమూర్తి కెదురువచ్చి లోనికిఁ దీసికొనిపోయి యాతనిని సోదరసపుత్రునికంటె నెక్కుడు ప్రేమతో నాదరించెను. ఆతనికీమధ్యసంభవించిన యుపాయములనువిని చాల విచారించెను. విఠలుఁడు క్రొత్తమంగళమునకు వచ్చిన రెండుదినములకుఁ బిమ్మట నొకనాఁటిసాయంకాలమున నొక మడతకుర్చీపైఁ గూర్చుండి యుండెను. ఆ ప్రాంగణమునందే సమీపమునందున్న యొకపనస చెట్టుక్రింద నొకబల్లమీఁదఁ బ్రఫుల్లకూర్చుండి యేదోయొక పుస్తకమును జదువుచుండెను. ఆ పత్తేదారునకప్పుడు వెనుకనుండి యేదయో శబ్దము వినఁబడియెను. ఆతఁడు నలువైపులను బరికించిచూడఁగా సమీపముననున్న కంచెలలోనుండి యొకచిన్నరాయివచ్చి ప్రఫుల్ల కాలునకుఁ దగిలెను. దానిచుట్టు నొకకాగితము చుట్టఁబడియుండెను. ప్రఫుల్లయేమియో మెల్లగననుకొనుచుఁ గిందికివంగి దానిని దీసికొనియెను. ఇఁకముందామె యేమిచేయునో చూడవలయునని విఠలుఁడు కన్నులుమూసికొని నిద్రనభినయించుచుండెను. ఇంతలో సాయంకాలమైనందునఁ జీఁకటులుమెల్లగ వ్యాపింపసాగెను. ప్రఫుల్లమొదటఁ జాలనధీరయయ్యెను. అయినసది యెవ్వరునుజూడఁజాలరని భావించుకొని యారాతికిఁజుట్టియున్న కాగితమును చదువుకొనియెను. చదువుచుఁ జదువుచునుండఁగా యామెముఖము నల్లనడియెను— కాలుసేతులు వడఁకనారంభించెను. ఆ పిమ్మట నా కాగితమునుమడచి తన యొద్దదాచుకొని విఠలుని సమీపమునకుఁబోయి చూచెను కాని, యాతఁడేమియును మాటాడలేదు. ప్రఫుల్లయు నాతనికాయూసము నీయలేదు. ఆమెయిఁకఁ దనకష్టములు గట్టెక్కినవని సూచించు

చున్నదోయనునట్లుగ నొకనిట్టూర్పునిగుడ్చి సింహద్వారముమార్గము ననేపోయి యొకయరణ్యమునఁ బ్రవేశించి యక్కడనుండి వేగముగఁ బరుగెత్తనారంభించెను.

విఠలుఁడు "ఓహో ! ఈయవేళయందీకోమలాంగి, ఏమియు నెఱుంగని యీబాలిక గృహమునుండి వెలుపలకుఁబోయి యరణ్యము నకుఁబోవుటయనఁగానేమి ? ఎవ్వరో యీమెకొకయుత్తరమును వ్రాసి యున్నారు. కానిచో, నామె యక్కెందులకుఁబోవును ? కానిమ్ము ?" అని యనుకొనుచు హస్తమునందొక బెత్తమునుంచుకొని వేగముగఁ బ్రఫుల్లను వెన్నాడించుచుఁ బోయెను. ఆమెతన్నుఁ జూడకుండ చెట్ల చాటునుండియే వడివడిగఁబోవుచుండెను. ఆమె వెనువెంటనె విఠలుఁడును నడచిపోవుచుండెను.

ఆకాంతారమునందు విశాలమగునొక మైదానముగలదు. అక్కడకుఁబోవునరి కెవ్వఁడో యొకఁడామెయొద్దకు వచ్చుచున్నట్లు విఠలుఁడొక వృక్షముమాటునుండి చూచెను. విఠలుఁడప్పుడించుక వెనుక నొకచెట్టుచాటునఁ దాగుకొనియెను.

ఆయిరువురకును ప్రేమసూచకమగు సల్లాపములుజరగెను. ఇంతవఱకు కోపము నాఁపుకొనియున్న విఠలుఁడిఁక నూరకుండఁజాలకపోయెను. అప్పుడాతనికన్నులగ్నికణములనుగ్రాల్చుచున్నట్లుండెను. ఆతఁడు తనమనసునందే "ఆహా ! ఈయత్యాచారమును జేయుచున్నవాఁడెవ్వఁడు ? కానిమ్ము—ఇందులకుఁదగినట్లుచేయఁగలను—" అని యనుకొనియెను.

ప్రఫుల్లయు నామనుష్యుఁడును నేకాంతముగ నేమియో మాటాడుకొనిరి. అదేమైనది విఠలునకుఁదెలియలేదు. ఆపురుషుని ముఖము విఠలునకుఁ బూర్వపరిచయమైనదికాదు—వారిరువురకును నడు

గంటవఱకు నీవిధముగా నేదియో సంభాషణముజరగుచుండెను. కట్ట కడకుఁ బ్రఫుల్లగట్టిగా "నీవుపోయి యజమానుఁడగు వికలునిజాడను చూచెదవా ?" అనియెను.

ఆతఁడు : ఇప్పుడెందులకు ? ఇంకను గొన్నిదినములు జరుగ నిమ్ము—నామాటనువిశ్వసింపుము. అన్నియును చక్కఁబడును— నేనుపోయెదను—కాని, నన్నీవిధముగా నీవుచూచుట యిప్పుడెవ్వరికిని దెలియఁగూడదు—నీవింటికిఁబొమ్ము—

ప్రఫు : నేను మరల మిమ్ములఁజూచుటెప్పుడు ?

ఆతఁడు : ఇఁకఁగొన్నిదినములలోనే నేను మరలి వచ్చెదను.

అని యాతఁ డక్కడనాగిపోయెను. ప్రఫుల్ల గృహాభిముఖ యయ్యెను. ఆపురుషుఁ డత్యౌత్సుక్యముతోఁ జాలసేపాసుందరివైపునకే చూచుచుండెను. ప్రఫుల్ల దృష్టిపథమునుండి దాటిపోవువఱకును దాగికొనియున్న వికలుఁడప్పుడు బాణవేగముతో ముందునకుఁబోయి యానూతనపురుషుని ముందునకు వచ్చినిలిచి గంభీరస్వరముతో "ఎవ నయ్యామీరు ? ఈకార్యకరణమేమి ? ఇదతగునా ?" అనియెను.

మబ్బులేని యాకాశమునుండి పిడుగుపడినట్లయ్యెను. ఆకస్మిక ముగ నిట్లెవ్వరోవచ్చి తనకృత్యమును జూచిరిగదాయని యాతఁడు మిగుల నాందోళనమునొందసాగెను. ఆతఁ డేమియును తోఁచక స్తబ్ధభావముతో నిలువఁబడిపోయెను, తుదకాతఁడు వికలునిముఖము నించుక తీవ్రదృష్టితోఁజూచుచుఁ జేతులను వెనుకనుంచుకొని "ఏమైన నేమి ? నీవెవ్వరు ?" అనియెను.

విక : నేనెవ్వరైనదియు నీకెందులకు ? నీవెవ్వరైనదియు నాకుఁదెలియుట ముఖ్యము. ఏమియు నెఱుఁగని ముగ్ధయగు

మా బాలికను ప్రోత్సాహపఱచి గృహమునుండి యీవలకురప్పించిన యీ ధూర్తునిగూర్చి ముందుగాఁ దెలియవలసియున్నది.

ఆతఁడు : నీవు వితలమూర్తివా ?

విత : అవును.

ఆతఁడు : నీవు నాకుఁ జాలనాందోళనమును దెచ్చిపెట్టితివి. ఇట్లగునని నేననుకొనలేదు. నేను ప్రఫుల్లను జూడవలసిన యవసరము వచ్చినది. చూచుటయైనది.

విత : కాని, యీ పరస్త్రీహస్తమును బట్టుకొని ముద్దిడుకొనుటకు నీకు మనసెట్లువచ్చినది ? అది యెట్టియయోగ్యులును జేయని పనిగాదా ?

ఆతఁడు : అట్లయినఁగావచ్చును. కాకపోయినఁ గాకపోవచ్చును. నీవు నేనున్న చోటికివచ్చినచో నేనెవ్వరైనదియు, నాకిక్కడ నేమిపనియున్నదియుఁ జెప్పెదను.

విత : అట్లయినచో వచ్చెదను.

ఆ యిరువురు నక్కడనుండి బయలుదేరిరి. ఆతఁ డాసమీపము నందున్న తాలూకాముఖ్యపట్టణమునం దొక పూటకూళ్లయింట దిగియుండెను. భోజనమైనపిమ్మట నొకగదిలో నా యిరువురకును జాలసేపు రహస్యసంభాషణము జరిగెను. వితలుఁడు తనయింటికి బయలుదేరి పోయెదనని లేచునప్పటి కర్ధరాత్రిసమయమయ్యెను. ఆ నూతనపురుషుని వాక్యములు వితలమూర్తికిఁ దృప్తికరముగా నుండెను. బయలుదేరుటకుముందు వితలుఁ డాతనిఁ జూచి "నీవు పూటకూటియింటియందుండు టుచితముకాదు. నాతోవచ్చి నాజహగీరు గ్రామమునందుండుము. కాని, నీ నడతను నీవు సరిచేసికొనవలయును. ప్రఫుల్ల వివాహితయగు కులవధువని జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలయును. నేను రేపువచ్చి నిన్నుఁ దీసికొనిపోయెదను" అనియెను.

అత : ఆ యడవిలో నేను నిన్నుఁ జూచుటయు, పిమ్మట నీతో మాటాడుటయు మొదలగు సంగతులేవియును ప్రఫుల్లకుఁ దెలియ నీయకుము.

విఠ : “ అట్లు తెలుపుటకింకను గొంతకాలము పోవలయును. ” అని విఠలుఁడు వెడలిపోయెను.

ఉదయమున విఠలుఁడు మరల నక్కడకువచ్చి యా యువకుని దీసికొనిపోయెను. వీరిరువురును వచ్చునప్పటికిఁ ప్రఫుల్ల కచేరిచావడిలోఁ గూర్చుండి వార్తాపత్రికను జదువుకొనుచుండెను. అప్పుడు చటాలున లేచి నిలుచుండి యామె వారివైపునకుఁ జూచెను. ఆ యువకుని జూచుటతోడనే ప్రఫుల్లమనసు ప్రఫుల్లమయ్యెను. అయినను, వివేకశాలినియగుటచే నామె హర్షవిషాదములయందలి యేచిహ్నమును గూడఁ బైకగపడనీయలేదు. ఇదియేకాదా, మనోదార్ఢ్యము! విఠలుఁ డేమనునో యని యామెదృష్టి యాతని పెదవులమీఁదనే యుండెను.

విఠ : ప్రఫుల్లా ! ఈతఁడు నా మిత్రుఁడు. ఈతని పేరు కులచంద్రుఁడు.

అని చెప్పి యాతనివైపునకుఁ దిరిగి “ అయ్యా ! ఈమె చాల మంచిబాలిక. ” అని చూపెను.

ప్రఫుల్ల లజ్జితయై నిలువఁబడిపోయెను. ఎట్టిప్రత్యుత్తరమును జెప్పలేదు. ఆమె విఠలునిముఖమును జూచెను. ఆతనిమోమున గాంభీర్యముతక్క మఱేభావము నగపడలేదు. విఠలుఁడు కార్యార్థియై యెక్కడకో వెడలిపోయెను. పిమ్మటఁ ప్రఫుల్ల యా యువకునిఁజూచి “ ఆతనికీవిషయము లేమైనఁ దెలిసినదా ? ” అనియెను.

యువ : ఆతని కెంతవఱకుఁ దెలియవచ్చునని నీవనుకొనుచుం టివో, యంతకంటె హెచ్చుగనే తెలిసినది.

ప్రఫు : నీకు విశలమూర్తి పరిచయమున్నట్టు నీవు నాతో జెప్పలేదు కాదా ?

యువ : లేదు. నిన్న రాత్రియే నాతనిపరిచయమైనది—

ఇంతలో విశలుఁడు తిరిగివచ్చుటచే వారిసంభాషణమాగి పోయెను. విశలుఁ డెక్కడకుఁబోయెనో, యెందులకుఁబోయెనో వారికిఁ దెలియలేదు. అప్పుడు విశలుఁడు ప్రఫుల్లవైపునకుఁజూచి "అమ్మా ! ప్రఫుల్లా ! ఇచ్చట నీకుసుఖముగానుండుననియు, క్షేమముగానుండు ననియుఁ దలంచి నిన్నిక్కడనుంచినాను. నీ కేమియుఁగష్టముగాలేదు గదా !" అనియెను.

ప్రఫు : విశలా ! నాకు స్వగృహమునందున్నట్టులే చాల సౌఖ్యముగ నున్నది. నా క్షేమము నరయుటకు నీకంటె సమర్థులును దగినవారు నీక నా కెవ్వరున్నారు ?

విశ : అట్లనఁబోకుము. నీసోదరుఁడు వారణుఁడున్నాఁడుకదా !

ప్రఫు : ఆతఁడు మొదటినుండియు నింటిపట్టుననుండకుండుట చేతనే యింతవచ్చినది.

అప్పటికి భోజనమువేళ యయ్యెను. విశలుఁడు భోజనమునకై లేచెను.

పదుమూఁడవ ప్రకరణము

విఠలుఁడు క్రొత్త మంగళమునకు వెడలిపోయినపిమ్మట నటేశుఁ డిక్కడ నూరకుండలేదు. విఠలుఁడు పరలోకగతుండయ్యెనని యా పాతకులు విశ్వసించుటకుఁ దగిన నిదర్శనములుండు ప్రయత్నములను జేయుచుండెను.

ఒకనాఁడు నటేశుఁ డూరివెలుపలకుఁ బోయి వచ్చుచుండఁగాఁ జీఁకటిపడుచుండెను. అప్పుడొకవ్యక్తి, ఒడలినిండ ముసుఁగువైచుకొని చెట్లనీడనుండి యాతని వెనుకనే వచ్చుచుండెను. నటేశుఁ డేమియో యాలోచించుకొనుచుఁ బరధ్యానముతో నింటివైపునకు నడచుచుండెను. నటేశుఁడు విఠలుని కార్యాలయమును సమీపించినతోడనే వెనుకనున్న యా వ్యక్తి యొక్కయంజలో నాతనియెదుటినుండియే యా కార్యాలయమునకుఁ బోయెను. నటేశుఁ డులికిపడి "ఎవ్వరు చెప్పుమా! ఇది యా పేటికమహాత్మ్యము కాదుగద!" అని యనుకొనుచు లోపలికిఁ బోయెను. ఆ వ్యక్తి యావఱ కనేకపర్యాయములు విఠలునియొద్దకు వచ్చుచుండిన నళిని యని నటేశునకు దెలిసిపోయెను.

అప్పుడు నలేశుఁడు "నళినీ! ఈ చీఁకటిలో నిక్కడకువచ్చితివేమి? విశేషములేమైన నున్నవా?" అని యడిగెను.

నళి : విశేషములకేమియున్నది. ఒకదుర్వార్త యీనాఁడు నాచెవులఁ బడినది. నేను చాలచోట్లఁ దెలిసికొంటిని. అనేకు లనేక విధములుగాఁ జెప్పుకొనుచున్నారు,

నలే : (సంభ్రమముతో) ఏమది?

నళి : యజమానవిఠలుఁడు——

నలే : కొలఁదిదినముల క్రిందట నొకనాఁడేదో యగత్యకార్యము మీఁద నాతోఁ జెప్పకుండఁగనే యెక్కడికో వెడలిపోయినాఁడు. అప్పటినుండియు నాతనిజాడయే నాకుఁ దెలియుటలేదు.

నళి : అనాఁడే యాతఁడూరివెలుపలనుండి జీఁకటిలో వచ్చు చుండఁగా నొకబ్రహ్మరాక్షసి యాతని నెత్తికొనిపోయి యాకస్మిక ముగా సమీపమునందున్న నదీగర్భమునఁ బాఱవైచినదఁట.

నలే : ఆఁ —— అని యింకేమియుఁ దేమియు మాటాడకుండఁ నూరకుండెను.

నళి : అతఁడు పరలోకప్రాప్తినందెనని నగరమునఁ జాల చోట్ల చెప్పుకొనుచున్నారు. ఇదియంతయు మరకతమంజూషవలనఁ గలిగినదఁట.

నలే : (ఉలికిపడి) అదియెట్లు?

నళి : అది యెందఱిప్రాణములనో యీవఱకుఁ దీసికొన్న దనియు, నట్లే యీ విఠలుని ప్రాణములనుగూడ నపహరించినదనియుఁ జెప్పుకొనుచున్నారు.

నలే : ఆ సంగతి నేనీవఱకే యాతనితోఁ జెప్పుచున్నాను. నామాట వినకపోవుటచేఁ దుదకీయుపాయమునకుఁ జిక్కుకొనవలసి వచ్చినది. ఇఁక నేను జేయవలసినదేమున్నది?

నళి : ఈ సంగతి యెంతవఱకు నిజమో తెలిసికొనిపోవుదమని నీయొద్దకు వచ్చితిని. నిజము నీకుఁ దెలియకుండ నుండదని నా నమ్మకము.

నటే : నాకేమి చెప్పుటకును నోరాడకుండనున్నది. ఏమి చేయుటకును జేయాడకుండనున్నది. ఎక్కడకుఁ బోవుటకును గాలాడకుండనున్నది. ఈ రాక్షసకృత్యముల కెవ్వరు సహించి యూరకుండఁగలరు ?

నళి : ఏ రాక్షసకృత్యములకు ?

నటే : విరలు నేరాక్షసిచంపినదో, అట్టిదాని కృత్యముల కెవ్వరైన సహింపఁగలరా ?

నళి : అవును. నాయనా ! ఆ మాట తలంచుకొన్నకొలఁది నాగుండె గడగడవడఁకిపోవుచున్నది. ఈ విపరీతకాలములో పుట్టెడు బుద్ధులున్న వారుకూడ బొగ్గులైపోవుచున్నారు. ఆయన వలన నాకెన్నియో బహుమానములు దొరకుచుండెడివి. ఆ యభిమానము నన్నింతగా నేడ్పించుచున్నది. అదెక్కడిదో మాయరాక్షసియో కాని, యీ పుత్త్రునే యీ యూరనెవ్వరిని సనపట్టఁబెట్టికొన్నదఁట—

నటే : నాగేశుఁడేమయ్యెనో నీకుఁ దెలిసినదా ?

నళి : ఆ రాక్షసికి భయపడియే మాతఁడీయూరువిడిచి పాఱిపోయినాఁడు.

నటే : ఎక్కడకుఁ బోయెనో తెలియునా ?

నళి : ఏయూరికిఁ బోయెనో చెప్పలేనుగాని, అతఁడిప్పుడీయూర లేఁడు.

నటే : ఆతని స్నేహితులగు మాధవభాస్కరు లెచటనున్నారో నీ వెఱుఁగుదువా ?

నళి : ఎఱుఁగ కేమి ? వారు కొల్లూరయ్య యింటియొద్ద నున్నారు—

నటే : వారక్కడ నేమిచేయుచున్నారు ?

నళి : గుండుగొయ్యల కేమిపని యుండును ?

నటే : జూదమాడుచున్నారా ?

నళి : అంతమాట యెందులకు ? పేక యాడుకొనుచున్నారు.

నటే : అక్కడ నెవ్వరెవ్వ రున్నదియు నీవు చెప్పఁగలవా ?

నళి : ఆ గుంపులోఁ జాలమంది యుందురు. నా రందఱి పేరుల తోను నాకుఁ బని యేమున్నది ?

నటే : పోనిమ్ము. అక్కడ స్త్రీ లెవ్వరైన నున్నారా ?

నళి : లే కేమి ? ఒక యందగత్తె వారితోఁ జేరియున్నది.

నటే : ఆమె కేమైన నీ యాట చేతనగునా ?

నళి : అన్నియాటలును చేతనైనదియే—ఆమెకుఁ దెలియని యాటలే లేవు—ఈ మొనగాండ్రందఱును నామె చేతిక్రిందివారే—ఆట లన్నియును నామెయే గెలుచుకొనును—

నటే : (నవ్వుచు) ఇఁక వారల కేమున్నది ?

నళి : నెత్తికిఁ జేతులు-వెఱ్ఱిమొగము-వారలామె పాదదాసుల కంటెను హీనులే—

నటే : ఈ రాత్రి యాట యున్నదేమో నీకుఁ దెలియునా ?

నళి : ఈ రాత్రి యున్నదో లేదో నాకుఁ దెలియదు. కాని రేపటియుదయమున మరల వారందఱును నక్కడఁ జేరుదురు—

నటే : రేపా ! ఉదయముననా ! సరిలెమ్ము.

నళిని యాతనియొద్ద సెలవుపుచ్చుకొని వెడలిపోయెను. నటేశున కా రాత్రి తిన్నఁగ నిద్దుర పట్టలేదు. తఱచుగ నాతనికి మధ్యమధ్య మెలకువ వచ్చుచుండెను. మరలనడుకునుకు పట్టుచుండెను. ఆకునుకులలోఁ బచ్చలపెట్టె నెవ్వఁడో వచ్చి తీయుచున్నట్లును, అప్పుడా పెట్టెలో నుండి పొగలును, మంటలును పైకివచ్చి వానిని గాల్చివేసినట్లును, ఆ పేటిక మధ్యనుండి యొక బ్రహ్మరాక్షసి పైకివచ్చి యా యింటిని మూలమట్టముతోఁ గ్రిందికిఁ బడగొట్టినట్లును, తన్నా రాక్షసుఁడు మ్రింగఁబోవుచుండఁగా విశాలుఁడడ్డమువచ్చినట్లును, అప్పుడా రాక్షసుఁడు తన్నువిడిచి విశాలుని మ్రింగివేసినట్లును, అంతలో నొకరాక్షసస్త్రీ వచ్చి "ఓ ప్రియుఁడా! ఈ పెట్టెనెపమున నీవిప్పుడు నీ వెంబడిని చంపి భక్షించినావు? నా కొక్కరినైనఁ బెట్టితివా?" అని యడుగఁగా నందుల కా రాక్షసుఁడు "ఓ ప్రియురాలా! నీవు నాకంటె ముందుగ నొప్పుటచే నేను నిన్ను విందు సేయఁజాలకున్నాను. నీ కిష్టమున్నచో నీ ముదివానిని భక్షింపుము. నేను వీనిని నీకొఱకు మిగిల్చియున్నాను. ఈతఁడు పూర్వము నా కెన్నియో బాధలు కలిగించినాఁడు. కావున నీవు వీనిని మ్రింగివేసి నీ యాఁకలి దీర్చుకొనుము" అని చెప్పఁగా నందుల కా రాక్షసి "ఈ ముసలివానిని నా కెందులకు? నేను నాథుని భక్షించెదను. ఆతఁడు మిగుల చేతనయుతుఁడు" అని చెప్పినట్లును, అందుల కా రాక్షసుఁడు "నీ యిష్టమువచ్చినట్లు చేయుము. చెప్పను. ఈ ముసలివాని నెవ్వఁడు తినును?" అని యా రాక్షసుఁడు తన్నుఁ గొట్టఁబోయినట్లును, ఆతఁడు స్వప్నములను గాంచుచుండెను.

తెల్లవారుజామునందే శయ్యనుండి లేచి నటేశుఁడు కాల్యములను దీర్చుకొని పెందలకడ భోజనముచేసి తా నొక పారశీకదేశపు వర్తకుని వేషము వైచుకొని రైలుస్టేషనునొద్దకుఁ బోయెను. అప్పుడే యక్కడ "వృత్తాంతపత్రిక" యను వార్తాపత్రికను విక్రయించు

చుండిరి. అతఁ డాపత్రికను బుచ్చుకొని చదువుకొనుచుఁ గొల్లూరయ్య గృహమునొద్దకుఁ బోయెను.

అప్పటికి పదునొకండుగంటలయ్యెను. అప్పుడే యొకగుఱ్ఱపు బండివచ్చి యక్కడనిలిచెను. ఆ బండినుండి యిరువురు పురుషులును నొక సుందరియును క్రిందికిదిగిరి. ఆ సుందరి యొయ్యారముగ నడచుచు నా మందిరములోనికి నిరాంతకముగాఁబోయెను. ఆ పురుషులలో నొకఁ డావర్తకునివైపునకుఁజూచి “అయ్యా! నీదేయూరు? ఇక్కడ నేమిపనియుండి వచ్చితివి?” అనియెను.

నటే : నేను పారశీకవర్తకుఁడను. ఈ నగరమునఁ బనియుండి వచ్చితిని.

పురు : ఆ వార్తాపత్రిక నట్లు విచిత్రముగాఁ జూచుచున్నా వేమి? అందేమైన విశేషములున్నవా యేమి?

నటే : విశేషములకేమియును లేదు.

“ఒక పత్తేదారుని యాత్మహత్య”

యని యిందొకవిచిత్రవ్యాసము వ్రాయఁబడియున్నది, అదియే యద్భుతముగాఁ జూచుచున్నాను.

పురు : (వెలవెలబోవుచు) ఎక్కడి పత్తేదారుఁడు?

నటే : ఇక్కడి పత్తేదారుఁడే. ఈ నగరవాసుఁడే.

పురు : ఈ నగరవాసుఁడా?

నటే : అవును.

పురు : అతనిపేరు వ్రాయఁబడియున్నదా?

నటే : ఆహా! అతనిపేరు విఠలమూర్తియఁట.

పురు : (ఆశ్చర్యము నభినయించుచు) విఠలమూర్తి చంపఁబడియెనా? ఏదీ! ఆ పత్రిక నొక్కసారి నన్నుఁ జూడనిచ్చెదరా?

నటే : ఓ ! అందులకే భ్రాంతికమేమున్నది ?

అని యావర్తక వేషధారి యగు నటేశుఁడా పత్రిక నాతని చేతికిచ్చెను. ఆతఁ డా పత్రికనందికొని యా క్రిందివిషయముగాఁ జదువఁ దొడంగెను.

"ఒక పత్తేదారుని యాత్మహత్య."

"నేఁటికి వారముదినముల క్రిందట నర్ధరాత్రిసమయమునఁ గుముదినీనదీతీరమున నేదియో పనిమీఁదను నీ నగరమునందుఁ బ్రఖ్యాతిఁ జెందిన పత్తేదారుఁడగు విఠలమూర్తియను నాతని నొక బ్రహ్మ రాక్షసి మ్రింగవచ్చినదఁట. ఆతఁడందులకు భయపడి దానినితప్పించు కొనుటకై సమీపమునయున్న యా నదిలోఁ బడియెనఁట – అప్పుడే యాతని ప్రాణములు పోయినవి. ఆ రాక్షసి యాతని కళేబరము నాహారముగా నెత్తికొనిపోయినదఁట—ఎంతటిఘోరకృత్యము !!"

అది పూర్తిగఁజదువునప్పటి కాపురుషుని కాలుసేతులు గడగడ వడఁకసాగెను. రెండవపురుషుఁ డప్పు డాతనిఁజూచి "అన్నా ! పాప మెంతటిక్రూరకృత్యము జరిగినది ?" అనియెను.

నటేశుఁడు వారి యాకారచేష్టలను గనిపెట్టి మొదటి పురుషునితో "అయ్యా ! మీరీవిఠలు నెఱిఁగియుందురు. పాప మాతఁడు చాలమంచివాఁడు కాఁబోలునేమి ?" అనియెను.

పురు : అట్లేచెప్పుకొందురు. అయ్యా ! ఈ పత్రికనొకసారి యిచ్చెదవా ! ఇప్పుడే యీ లోపలకుఁబోయి మరలఁ దెచ్చి యిచ్చెదను.

నటే : తీసికొనివచ్చును.

అప్పు డాపురుషులిరువురు నా పత్రికను దీసికొని లోపలికిఁ బోయిరి. మరల నటేశుఁడు తనమనంబున "వీరికి గట్టినమ్మకముకలిగి నది." అని యనుకొనుచుండెను.

కొంతసేపటికి మరల నా మొదటిపురుషుఁ డా గృహమునుండి యావలకు వచ్చి యా వర్తకవేషధారియగు నటేశున కా పత్రికనిచ్చివైచి "అయ్యా! శ్రమయిచ్చినందులకు క్షమింపుఁడు" అనియెను.

నటే : దానికేమిలెండు. నేను సెలవుపుచ్చుకొనుటకు ముందుగ మీ పేరును, మీ యుద్యోగమును దెలిసికొనవచ్చునా!

పురు : అందులకు సందేహ మేమున్నది! మా దీయూరుకాదు. నేను వర్తకవ్యాపారముమీఁదనే కుటుంబసహితముగా నీ యూరు వచ్చియున్నాను. నా పేరు సువర్ణ గుప్తుఁ డందురు.

నటే : ఆలాగునా! దయయుంచుఁడు. మనమందర మొకేవ్యాపారమునఁ దిరుగువారమే.

అని చెప్పి నటేశుఁడు వెడలిపోయెను. ఆ పురుషులిరువురును మాధవభాస్కరులనియు, లోపలికిఁ బోయిన యాస్త్రీ సౌదామిని యనియు మా పాఠకు లీవఱకుఁ దెలిసికొనియే యుందురు. వారు మువ్వురును మేడమీఁదికిఁబోయి, ఈ వార్తను బత్రికాముఖమున నెవ్వరు ప్రకటించిరాయని యాలోచింపసాగిరి. "విఠలుఁడు మరణించిన మాట నిజము. కాని, జరగిన విషయములకును, ప్రకటింపఁబడిన విషయములకును జాల వ్యత్యాసమున్నది" అని వారు చాలసేపు చర్చించుకొనిరి. నటేశుఁడే యీవిధముగఁ జేసెనని వారికెట్లు తెలియును?——

పదునాల్గవ ప్రకరణము

మిగుల సౌందర్యవతియుఁ జాతుర్యవతియునగు నొక జగన్మోహిని తనవలలోఁ జిక్కిన పురుషుని జంత్రపు బొమ్మవలెఁ దనయిష్టమువచ్చినట్లెల్ల నాడింపఁగలదను సంగతి ప్రకృతమున వారణలాలుని స్థితిగతులవలన బాగుగ గ్రహింపవచ్చును. లావణ్యవతి యగు తిలకసుందరి యాతని సంపూర్ణముగాఁ దన మాయాజాలములచే బంధించివైచెను. ఇప్పుడు వారణుఁడు తన హృదయమున నా జగన్మోహనాంగి చిఱునగవనెడి వెన్నెలవెలుఁగు నిరంతరమును దనమీఁదఁ బ్రసరించుచుండు నంతటి పుణ్యము తన కుండినఁ జాలని భావించుకొనుచుండెను. అందుల కాతఁ డెన్నియో ప్రయత్నములను జేయుచుండెను. ఎన్నియో వేలరూపాయల నందుకొఱ కాతఁడు గ్రుడ్డిగవ్వలవలె నిర్లక్ష్యభావముతో వెచ్చింపసాగెను. ధనప్రవాహ మాతనిహస్తక్షేత్రముమీఁదుగ నిరంతరమును బ్రవహించుచుఁ దిలకసుందరీ మహాసముద్రమునఁ గలసిపోవుచుండెను. ఆతఁడు

నిమిషనిమిషమునకును నామె కనేకవిధములగు బహుమానముల నిచ్చుచుండెను. ఆమె యందేదో మాహాత్మ్యమున్నదని యాతఁడను క్షణమును భావించుకొనుచుండెను. తుదకామె యేదియో కలిపి యిచ్చుచున్న మద్యమునుగూడ నిరాక్షేపణముగ, నిస్సందేహముగ, నమృతస్వరూపముగ భావించి సేవించుచుండెను—ఆ పిమ్మటఁ జెప్పరాని యానందమునకు లోనగుచుండెను. ఇప్పుడాతఁడు స్త్రీదేవతతో, మధు దేవతనుగూడ సేవించుచుండుటచే, నాతని కీలోకమునంతను మఱచు నంతటి బ్రహ్మానందము కలుగుచుండెను. ఆ యానందమున కవధిలేదు. ఆ విశ్వాసమునకుఁ బారములేదు.

తిలకసుందరియొద్ద మహిమయుండు నెంతమాత్రము నసత్యము కాదు. పారవశ్యమునఁజిక్కిన యా తరుణుఁడు నిత్యమును దనయిచ్చ వచ్చినట్లెల్లవర్తించుచు ననేకవిధములఁ బలవరించుచుండెను. అంతటి మేధావియగు నా యువకుని నిట్లుచేయుటయే యొకమహిమ కాదా! వారణు నెవ్వరుచూచినను, నాతని కేదో మూలికాప్రయోగ (మందు) మైనదని సులభముగా నూహించుకొనవచ్చును.

వెనుకఁజెప్పినట్లుగా, విఠలుని కార్యాలయమునకుఁ బోయి యచియంతయు దోపిడిచేసినవాఁడు మాధవుఁడు. పచ్చలపెట్టె నపహ రింపవలయునని యాతని యుద్దేశము. కాని, దురదృష్టవశమున నాపాత్మున కాపెటిక లభింపలేదు.

ఒకనాఁటిరాత్రి మాయాప్రపుల్లముగు సౌదామిని వారణుని గదిలోనికివచ్చి "అన్నయ్యా" యని పిలుచుచుఁ దాను కాంతనాథుని బెండ్లియాడుట మొదలగుసంగతులను జాలనడఁకువతో రహస్య ముగాఁ దెలియఁజేసెను. ఈ యంశము వారణునకుఁ దెలియకుండ నుండలేదని మేము చెప్పనక్కఱలేదు. అయినను, వారణుఁ డామె

యసత్యములాడి మోసము చేయుచున్నవనిగాని, తనకీవిషయ మీవలనకే తెలియుననిగాని, నామెకుఁ దోఁపఁజేయలేదు—అప్పటి నాతని మనోభావమెట్లున్నదియో యూహించుటయు నసాధ్యమే. అయినను, ఈ పాతకులందఱును కలిసి, దురాలోచనతో నిచ్చటి దుష్కార్యము లొనర్చుచుండుట తనకుఁ దెలియునని నోరువిప్పి చెప్పినచోఁ దిలకసుందరి తన్నెక్కడ విడచిపోవునో యనుభయమున నాతఁడు కుక్కినపేనువలె నూరకుండెను.

తుట్టతుదకు వారణుఁడు "సోదరీ! నీవు కాంతనాథుని బెండ్లియాడితివనియు, ఆతఁడు స్వర్గస్థుఁడయ్యెననియుఁ జెప్పుచున్నావు. అట్లయినచో లలితపట్టణమునకుఁబోయి నాతని యాస్తికంతకును నధికారిణివై యెందులకుండరాదు?" అని యడిగెను.

సౌదా : నా యుద్దేశముకూడ నదియే, అందులకింకను గొంత కాలముపోవలయును. నాయొద్దను త్తరములు మొదలగు బలమైన నిదర్శనము లనేకములున్నవి. కాని, నాకుఁ గావలసియున్న దొక్క మరకతమంజూషమాత్రమే. నేను దానిని భద్రముగానుంపవలయునని చెప్పి సుప్రసిద్ధుఁడును పత్తేదారుఁడగు విశలమూర్తి యనువానికి కప్పగించియున్నాను. అది మనకువచ్చుటయే యాలస్యము.

వార : ఆతఁడొక పత్తేదారుఁడా?

సౌదా : అవును. ఆతఁడు జగత్ప్రసిద్ధుఁడు.

వార : దానినాతఁ డెందులకుఁ దిరిగి యీయలేదు?

సౌదా : నేనెన్నియోసారులడిగి విసిఁగితిని. ఇప్పుడాతఁ డాత్మహత్యచేసికొనియెనని వర్తమానపత్రికవలనఁ దెలియుచున్నది. అన్నయ్యా! నీవైనను బ్రయత్నించి యా పేటికను దెచ్చిపెట్టవా?

వార : (ఆశ్చర్యముతో) ఆతఁ డాత్మహత్యచేసికొనియెనా? ఎందువలన?

సౌదా : ఎందువలననో తెలియదు. ఒకనాఁటిరాత్రి యొక నేరమును గనిపెట్టుటకై కుముదినీ నదీతీరమున నుండఁగా నాతనినొక బ్రహ్మరాక్షసి తఱిమినదఁట. అందులకు భయపడి యాతఁ డా నదిలోఁ బడి యాత్మహత్య చేసికొన్నాఁడఁట !

వార : నీ వే పత్రికయందుఁ జూచితివి ?

సౌదా : ఈ నగరమునఁ బ్రకటింపఁబడుచున్న వర్తమానపత్రిక యందు.

వారణుఁడు విరలుఁ డెక్కడకుఁబోయెనో యెఱుంగును. అందు వలన నిదియంతయు నాతనిమూలముననే ప్రకటింపఁబడినదని యను కొనియెను. కాని, యాతఁ డక్లెందులకుఁ బ్రకటింపవలసి వచ్చినదో మాత్రము వారణుఁ డూహించుకొనలేకపోయెను.

పిమ్మట నాతఁ డించుక సే పాలోచించి " నీ విప్పుడు చేసిన ప్రయత్నములకంటె విశేషప్రయత్నములను నేనుమాత్ర మేమి చేయఁ గలను ? " అనియెను.

వారణుఁ డనేకపర్యాయములు, మాధవభాస్కరులతోఁ జూద మాడి చాలద్రవ్యమును బోఁగొట్టుకొనియెను. అతని మధుపానమునకుఁ బారమే లేకుండెను. తిలక యిచ్చుచుండుటయే—వారణుఁడు త్రాగు చుండుటయే. ఆ విషయమున నిరువురకును విసుఁగు లేకుండఁ బోయెను. తిలకసుందరి యిప్పు డాతనిచే నే యాటనైన నాడించుటకుఁ దగిన సమర్థురా లయ్యెను. ఆమె చాల టక్కులమారి. వారణుఁడు తన కెంతధనము నిచ్చుచున్నను, నాతఁడు తనతో మైత్రిచేయుచున్న సంగతి మాధవునకుఁ దెలియనీయరాదని . వారణుని బెదరించు చుండెను. అంతియే కాక, మాధవభాస్కరు లున్నప్పుడు తన

యొద్దకు వారణుని రానీయకుండెను. ఆతఁడీ కట్టుబాటులన్నిటికి మహా ప్రసాదమని యొప్పుకొని సంచరించుచుండెను. కాని, తాను తిలక సుందరితో సహవాసము చేయుచున్నమాట మాధవుఁడెఱుంగునను సంగతి వారణునకుఁ దెలియునో తెలియదో చెప్పుట కష్టమే. ఎట్లయిన నేమి యా స్త్రీ యెంతచెడ్డదని తెలియవచ్చినను దానిని మనసునకుఁ దీసికొనక యాతఁ డామెను పరదేవతగా భావించుచున్నాఁడని మనము సంపూర్ణముగా నమ్మవచ్చును. మఱియుఁ దిలకసుందరి తాను యక్షిణి మొదలైన విద్యలయందు నైపుణ్యము గల మంత్రగత్తె నని వారణుని మనస్సునకు నమ్మకము గలిగించుటకై, నిత్యము నెన్నియో హస్త లాఘవములను జేయుచుండెను. అన్నియు నత్యాశ్చర్యకరములుగ నగపడుచుండుటచేత వారణుఁడు మఱింత ముగ్ధుఁడై పోవుట కవకాశము కలుగుచుండెను. అందువలననే యాతఁ డెంతసేపైనఁ జైకిఁ బోవక యే యామె చేయుచున్న పనులన్నిటిని తదేకదృష్టితోఁ జూచు చుండును. ఆతనికొఱకే యామె యుద్దేశపూర్వకముగా నీ హస్త లాఘవాది విద్యలను బ్రదర్శించుచుండె నని చెప్పుట కెంతమాత్రము సంశయము లేదు.

సౌదామినీ మాధవులు తమ యావచ్ఛక్తిని వినియోగించినను వారి కా మరకతమంజూషయున్న స్థలమైన నగపడలేదు. ఈ నడుమ నటేశుఁడు కనఁబడకుండఁ బోయెను. ఆతఁ డెక్కడకుబోయినది తెలిసి కొనుటకు మాధవుఁ డనేక సాహసకృత్యములఁ జేసెను—కాని, యా జాడ యేమియు నాతనికిఁ దెలియలేదు. నటేశుఁడు నాగేశుఁడు పోయియున్న ఓదాణి గ్రామమునకుఁ బోయెనని మాధవున కెట్లు తెలియును! ఆతఁడు నాగేశుని ప్రవర్తనమునుగూర్చి తెలిసికొనుటకై యా గ్రామమునకు వెళ్ళెను.

ఈ కపటనాటక సన్నివేశములన్నియు నీ స్థితియందుండఁగా నొకనాఁటి ప్రాతఃకాలమున వారణునకొక తంతివార్తవచ్చెను. అది విఠలునియొద్దనుండి వచ్చినవర్తమానము. దానియందీక్రిందివిధముగా నుండెను.

" నే నీసాయంకాలమునకు వచ్చుచున్నాఁడను.

వాగీశుఁడు. "

ఏమిచేసినను విఠలుని రాకుండఁజేయుట శక్యముకాదని యోజించుకొని వారణుఁడు తుదకుఁ దన కృత్రిమసహోదరి కానాఁటి సాయంకాలమున మామయ్యవచ్చుచున్నాఁడని తెలియఁజేసెను.

సౌదా : అతఁడు వచ్చినచో నిక్కడనే విడియునేమో ? పూటకూటియింటికిఁ బోవునట్లు నీవేమైన నొకయుపాయము నాలోచింపఁగలవా ?

వార : అదియెట్లు ? ఆతఁడెన్నియో దినములుండఁడు. అందు వలన నిక్కడనేయుండనిమ్ము—నేనుపోయెదను—

సౌదా : ఇప్పుడు నీవెక్కడకుఁబోయెదవు ? తిలకసుందరి నారాధించుటకా ? అయ్యయో ! అన్నా ! జాగరూకుఁడవై యుండుము. లేనిచో, నీ హృదయము తుపాకివేటునకు గుఱియై పోవును. ఏసమయముననైన మాధవుఁ డాకస్మికముగా వచ్చిచూచి నచో మహాప్రళయము జరగిపోవును.

వార : (వెఱ్ఱినగవుతో) సరిసరి ! అందుల కేమి ? నేనందులకుఁ దగిన జాగరూకతతోడనే యుండెదను.

వారణుఁడు గృహమునుండి బయలుదేరి యొకయంజలోఁ దిలకసుందరియొద్దకుఁ బోయెను. ఆతని దూరమునుండి చూచినతోడనే యామె గృహద్వారమునొద్దకువచ్చి యాతని నెదురుకొని లోనికిఁదీసి

గొనిపోయెను. వారణుఁడు స్పర్శసుఖమునకు మైమఱచి యామె నాలింగనముచేసికొనియెను. వారిరువురు సంతోషసాగరమున నోలలాడుచు నీలోకమునే మఱచిపోయిరి. వారీలోకమునలేరు. స్వర్గమునకుఁ బోయిరి. ఆహా! అదెంతటి సశరీర స్వర్గసుఖమోగదా! యథాప్రకారముగ మహామూలికాప్రయుక్తమగు మద్యము మఱింత సుఖమునకు సాహాయ్యమయ్యెను. వారణునకిప్పుడు, గౌరవమర్యాదలను గూర్చినసందేహము లేకుండఁబోయినది—ద్రవ్యలక్ష్యము లేకుండఁబోయినది–ప్రజలలోఁ దనస్థితి యేమగునో యను యోచనలేకుండఁబోయినది–లజ్జలేకుండఁబోయినది–భయము లేకుండఁబోయినది – అతనికి శరీరజ్ఞానమే లేకుండఁబోయినది. "కామాతురాణాం నభయంనలజ్జా" యను సార్యోక్తికింతకంటెను నుత్తమలక్ష్య మేమికావలయును? ఒకవేళ నెవ్వరైననువచ్చి వారణునిఁజూచి "నీకు మానావమానముల శంకయున్నదా? ద్రవ్యలక్ష్యమున్నదా? ప్రజలలో నీస్థితియెట్లుండునో యోచించుచుంటివా? యని ప్రశ్నించినచో నాతఁడప్పుడు "ప్రేమలతనుదక్క మఱిదేనిని నేను పరిగణింపను. అది యీనామోహనాంగియే—ఈ నా ప్రాణకాంత—ఈ నా ప్రాణాధికయగు తిలకసుందరి సాన్నిధ్యమేనాకు సర్వోత్కృష్టస్వర్గము—" అని ప్రత్యుత్తరంబిచ్చి తీరును—

తిలకసుందరి కొన్నినిమిషములవఱకు వారణుని కౌఁగిటియందుండి, పిమ్మట నాతని నొకముద్దుబెట్టికొని మందహాసముచేసెను. అది యాతనికిఁ గౌముదికంటెను, వజ్రమణి ప్రకాశముకంటెను, విద్యుత్కాంతికంటెను, శ్రేష్ఠముగానగపడియెను. అతఁడప్పుడు "నా తిలోత్తమా! నా తిలకసుందరీ! సుందరీ!" అనుచు నామెను ముద్దుఁబెట్టుకొనియెను. ఆమోహోన్మాదుని వాక్యములతో నాగృహము ప్రతిధ్వనించుచుండెను. ఆతనికంతయుఁ దిలకసుందరీమయముగానుండెను.

ఆమె వారణునిచేతిని బట్టుకొని మేడనెక్కుచు " ప్రాణేశ్వరా! రమ్ము. మన శృంగారవల్లికచేఁ బరివేష్టింపఁబడిన ప్రేమమండపమునకుఁ బోవుదము. ప్రాణేశ్వరా! రమ్ము.! " అనియెను. పరవశుఁడై యున్న వారణుఁడు పెంపుడుకుక్కవలె నామెను వెన్నాడించెను.

ఆమె తన కటాక్షకాలపాశములఁ బెనవైచి యాతని లాగుకొని పోవుచున్నది. కాకున్న నాతఁ డెందుల కట్లు పోవుచున్నాఁడు ?— ఆ గారుడమంత్రమున కీ కృష్ణసర్పము కట్టువడిపోయినది— ఆమె యాడించుచున్నది—ఈ సర్ప మాడుచున్నది—మాధురీప్రపూర్ణమగు నా నాగస్వరమున కీసర్పము పరవశత్వమునొందిపోవుచున్నది. ఆహా ! మోహమా ! నీమహిమ యెవ్వరినేమి సేయఁజాలదు ?

ఇరువురును మేడమీఁది గదిలోనికిఁబోయిరి. అప్పుడు తిలక సుందరి యాగదితలుపునకు లోపలిగొళ్లెము పెట్టి, తూగుటుయ్యేలపైఁ బఱచిన హంసతూలికాతల్పముమీఁద, గూరుచుండెను. అనేకవిధము లగు మృగములు, పక్షులు, లతలు, ఫలములు, మొదలగు చిత్రములచే నొప్పారు మేలగుచీటిగుడ్డల గలీబులుగల తలగడ లాశయ్యపై నలరారుచుండెను. అచ్చటి కుడ్యములు నిలువుటద్దములచే నెసంగు చుండెను. అక్కడక్కడ సోఫాలుకూడ గలవు. మంచమున కెదుటి పార్శ్వమున కొకవైపున శ్రేష్ఠతమమగు నొకచిత్రాసనము పఱుపఁబడి యుండెను.

తిలకసుందరి మందహాసముఖారవిందయై నిజకటాక్షావలోకనము లను వారణునిపైఁ బ్రసరింపఁజేయుచు నాతనిచేయింబట్టుకొని లేవఁదీసి " ప్రాణప్రియా ! రమ్ము ! నాపార్శ్వమునఁ గూర్చుండుము " అనియెను.

ఆ పిమ్మట నామెలేచి వెనుక గూటిలో నుంచియున్న హుక్కానుదీసికొనివచ్చి క్రిందనుంచి యందగ్నిప్రతిష్ఠాపనముచేసి దానికి మృదువైన దీర్ఘనాళము నమర్చి, యానాళాగ్రము నొకచేతం బట్టుకొని " రమ్ము ! రమ్ము ! హృదయేశ్వరా ! రమ్ము ! ఇదిగో ! చాల మంచిది. దీనిని దీసికొనుము ! పీల్చుము ! పొగసైనతంబాకు ! ఉత్కృష్టమగు గుడిగుడి. " అనిచెప్పుచు ఆతనిచేతి కానాళాగ్రము నందించి మరల " పీల్చుము. పీల్చుము. ఏమున్నను, అనుభవించుట కీనిమిషము మనది ! ఱేపేమో ? మనమెవ్వరమో ? ఇదిగో ! ఇప్పుడు నా యాత్మ యన్నిలోకములయందును సంచరించుచున్నది. సర్వ శక్తులను పొందియున్నది. నీవు నా ప్రాణప్రియుఁడవు. నామోహ నాంగుఁడవు. అడుగుము ! నీకేమికావలయునో యడుగుము ! నీకుఁ గావలసిన దానిని నేననుగ్రహించుచున్నాను — ప్రాణప్రియా ! పీల్చుము. హుక్కాను పీల్చుము ! " అనియెను.

వార : (హుక్కాయొక్క నాళాగ్రమును నోటియందుంచు కొని పీల్చుచు) నా తిలకసుందరీ ! నా ప్రాణేశ్వరీ ! అనుగ్రహింపుము! సుందరీ ! రమ్ము. మనమిరువురమును దీనిని పీల్చుకొందము. రమ్ము.

తిలకసుందరియు హుక్కానుబీల్చెను. కాని, యొకసారికంటె హెచ్చుగ నా పొగను మీఁదికిఁ బీల్చుకొనలేదు. ఆమెయట్లే వెనుక నున్న దిండుపై కొఱగెను. వారణుఁడు పిచ్చివానివలె ననేకపర్యాయము లాపొగను బీల్చి వినోదముగఁ బైకి విడువనారంభించెను. ఆ గది యంతయుఁ జిన్నిచిన్ని మేఘములతోడను మనోహర సౌరభము తోడను నిండిపోయెను. వారణుఁడిప్పుడు తానెక్కడనున్నదియు భావించుకొనలేకుండ నుండెను.

తిలకసుందరి యప్పుడు తారస్వరముతో శ్రుతిమనోహరముగ నమృతమును గురియించు దివ్యగంధర్వగానమును గానముసేయఁ దొడంగెను. అయత్యపూర్వమగు సర్వసంపద—అప్సరోంగనలకుఁ గూడ దుర్లభమైనదే. ఆ సుస్వరమాధురీరసము వారణునకే కాదు—ఎంతటి సంగీతవిద్యావిశారదునకైననుఁ భ్రామకమై యుండెను. గానము సేయుచున్నప్పు డామె తనశిరమును వెనుకకును ముందునకు నూపుచు వారణునితలను తనతొడమీఁద నుంచుకొని, ఒకచేతితో నాతనితలపై దువ్వుచు, మఱియొకచేతితో గానానుగుణముగఁ దాళమును వైచుచుండెను.

కొలఁదిసేపటిలో నామె " ఓ మోహనాంగా ! ప్రేమ తనంతటఁ దానే పొంగి పొరలుచుండును. ఇదిగో ? తెర మాఱిపోవుచున్నది. ఈ యవనిక పడిపోవుచున్నది. చూడుము ! బాగుగఁ బరికించి చూడుము ! మన ముందుమార్గమున కిప్పుడే వెలుఁగగపడుచున్నది. చూడుము ! " అని చెప్పుచు వారణుని శిరమును క్రిందికిదింపి, తాను లేచి నిలుచుండి, యక్షిణి కఱ్ఱను జేతియందుంచుకొని దానిని పైకెత్తెను. అక్కడ రెండుపళ్ళెరములలో నింపియున్న రంగులపొడిని దీసికొని, ఏమేమో మంత్రముల నొత్తియొత్తి యుచ్చరించుచు నిప్పులో వైచెను. దానిలో నొకవైపునుండి యెఱ్ఱనిపొగయు, మఱియొకవైపు నుండి పచ్చనిపొగయు బయలుదేరి, రెండును నొకటిగఁ జేరి యొక విచిత్రవర్ణముగాఁ బరిణమించెను. ఫిమ్మటఁ దిలకసుందరి దానిపై నొక విధమగు నల్లనిపొడిని జల్లగా, భయంకరమగు నొక యింద్రజాలము జరిగెను. అప్పుడామె వారణుని తట్టి లేపి యా విచిత్రప్రదర్శనమును జూపించెను. ఆతఁడు సమీపమునకు వచ్చి చూడఁగా నాతని హృదయ మావేగముతోఁ గొట్టుకొన నారంభించెను. ఆతని శరీరము గడగడ వడఁకుచుండెను. ఆతని కప్పు డది మరణకంపమువలె నగపడెను.

ఆ జ్వాలలోఁ దరుణవయస్కుఁడగు తన చిత్రపటము గూడ నుండెను. అంతకుఁబూర్వ మీ తారుణ్యావస్థయందుఁ దనకు సంభవించిన దంతయు నొకటొకటిగా నా చిత్రరూపమునం దగపడఁజొచ్చెను. వారణునకు మాట నిలిచిపోయెను. తిలకసుందరి తన భుజముపైఁ జేతినుంచుకొని నిలుచుండుట యాతనికిఁ దెలియదు. అతఁడు చూచుచున్నదంతయు స్వప్నముగా భావించుకొనుచుండెను.

వారణుఁడు తిలకసుందరితో మైత్రి చేయుచున్న చిత్రరూపము గూడఁ గనఁబడియెను. ఇది యైనపిమ్మట నింక నొక చిత్రరూపమును జూచినతోడనే వారణుఁడు విపరీతావస్థకు లోనయ్యెను. అదేమందు రేని——

(1) అనేకులు చేరియున్న యొకగది. వారణుఁడు తిలకసుందరి పార్శ్వమునఁ గూర్చుండియుండుట ; అక్కడకుఁ జటాలున మాధవుఁడు వచ్చుట.

(2) ఇంతలో మఱియొకచిత్ర మగపడియెను. తన పత్నియగు తిలకసుందరి నపహరించినందులకై, మాధవుఁడు వారణునితో జగడము నకు దిగుట, వా రిరువురు నొక మహారణ్యమార్గమునఁ బ్రవహించు చున్న నొక నదీతీరమునందుండుట : ఇరువురి చేతులయందును చిన్ని చేతి (పిస్తోలు) తుపాకు లుండుట ; ఇరువురును మందు నంటించుట ; మాధవుఁడు క్రిందఁబడి దొరలుట , వారణుఁడు పాఱిపోవుట ;

(3) ఇంతలో నింకొక చిత్ర మగపడియెను. దానిని జూచుట తోడనే వారణుఁడు దీనస్వరముతో " అయ్యో ! దేవుఁడా ! ఇట్లైనట్టి కిని గాఁగూడదు " అని యనుకొనియెను.

అప్పుడు మహానందకరమగు నొక ప్రదర్శన మగపడియెను. వారణుఁడు తన మనోహారిణి యగు తిలకసుందరిని విడువఁజాలక,

యామె చుట్టుచుట్టును దిరుగుచుండ, నామె తన మనోహరకటాక్ష మాలికలచే నాతని బంధించివైచెను. అప్పుడాతఁ డెటువోవుటకును సమర్థుఁడుకాక "సుందరీ! నన్ను నీలోఁ గలుపుకొనుము. నేను నీ కటాక్షకింకరుఁడను. ఈ దాసానదాసుని — నీ పాదసేవకునినన్ను నీ శీతలోపగూహనంబులఁ దనివొందఁజేయుము! సుందరీ! తిలకసుందరీ! నీవు నా ప్రాణేశ్వరివి. నేను నీ హృదయేశ్వరుఁడను. అవునా కాదా ?" అని ప్రశ్నింపఁగా నామె, తన మోహినీరూపముతోవచ్చి యాతని గౌఁగిలించుకొనియెను. వారిరువురును బరస్పరోపగూహనంబుల మైమఱచి యాకసంబున కెగసిపోయిరి అక్కడ వారివిలాసమునకు, విహారమునకు, సల్లాపములకు, సరసావలోకనములకు, నెన్నియో నూతన మార్గము లేర్పడియెను. అచ్చట నొకపుష్పవిమానమువచ్చి వారి యెదుట నిలిచెను. వారణుఁడప్పుడు తిలకసుందరివైపునకుఁ జూచి "మనోహారిణీ! స్వర్గమునుండి మనకీపుష్పకమువచ్చినది. మనమిరు వురము నిందుఁ గూర్చుండి, స్వర్గలోకమునకుఁ బోవుదము. అక్కడకు మహాపాపాత్ముఁడగు మాధవుఁడు రాలేఁడు. మనమక్కడ నిరంత రాయముగ సుఖోపభోగముల ననుభవింతము" అనియెను. అందుల కామె "మనకుస్వర్గమునఁ జోటున్నదా ?" అని చెప్పుచు నా విమా నమునెక్కెను. ఇరువురు నందుఁ గూర్చుండిరి. విమానము కదలెను. ఇంతలో మాధవుఁడువచ్చి యా విమానమును దల్లకిందుగఁ బడఁ గొట్టెను. అప్పుడు వారణుఁడు క్రిందఁబడుచు "సుందరీ! నన్నుఁ గౌఁగిలించుకొనుము" అని కేకవైచినట్లుగానుండెను.

ఈ భయంకర ప్రదర్శనమునకు వారణుఁడు తల్లడిల్లెను. అప్పు డాతని కాలిక్రిందిభూమి జారిపోయినట్లయ్యెను.

తిలకసుందరి కదలక మెదలక శిలావిగ్రహమువలె స్తబ్ధయై నిలుచుండి యీ ప్రదర్శనమును జూచుచుండెను. వారణుఁడు వెనుకటి చిత్రములనన్నిటినిజూచి సామాన్యముగ భీతిల్లెను. కాని, మఱియొక భయంకరచిత్రమాతని కగపడియెను. ఈ చిత్ర మన్నిటివంటిదికాదు. ఇది యాతనికి హృదయభేదకముగానుండెను. ఈ చిత్రమున దివ్యముగా శృంగారించిన రమణీయమందిరము, అక్కడ తిలకసుందరీవారణులు విహరించుచుండుట, అక్కడ తిలకసుందరీవారణుల చేతులుకలిపి సంకెలలు వేయఁబడుట—ఇరువురును జచ్చిపడియుండుట—బల్లపై రెండు తెల్లనిసీసాలలో సర్వోత్కృష్ట మగు విషము పూరింపఁబడి యుండుట—ఇవియగపడెను.

సామాన్యముగా నితరులకు సంబంధించిన యిట్టివిచిత్రములను జూచినప్పుడే మనస్సునకెంతయో భయముగనుండును. అట్టులుండఁగా స్వవిషయములగు భూతభవిష్యద్వర్తమానముల స్థితిగతులను స్పష్టముగా నగపఱుచునట్టియు, తమ దురాచారములను విశదముగఁ జెప్పి కన్నులకగపఱచునట్టియు, నిట్టిమాయాచిత్రములను జూచి తిలకసుందరీవారణు లెంతయోభీతిల్లిరని వ్రాయుటయం దాశ్చర్య మేమున్నది? తుదకంతయును మాయమైపోయెను. ఆ షా యొక్క గుఱుతుకూడ లేదు. తిలక యక్షిణికజ్జను గ్రిందకీడంపి గప్పున నేలపైఁ బడి మొర్రోయని యేడువనారంభించెను. వారణాలాలా మెను సమాధాన పెట్టుటకై చేసిన ప్రయత్నములన్నియును వ్యర్థములయ్యెను. స్వవిషయమునుగూర్చి చూపిన చిత్రరూపములను జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని, ఇఁక నా ముందుగతియేమని యాతఁడు తలపోయసాగెను—తిలకసుందరి యిట్టి యక్షిణీవిద్యలలో నగ్రేసరురాలై యుండెను.

వార : సుందరీ! రమ్మా! ఈ గదియందుండఁగూడదు. ఇఁక నెక్కడకైనను బోవుదము.

అని యామె నెత్తుకొని యెదుటనున్న మఱియొక గదిలోనికిఁ బోయెను.

తిల : ఆహా ! ఈ విధముగా నింద్రజాలమున నా పరిణామ మగపడునని నాకు మొదటనే తెలిసియున్నచో నే నీ పని నెందులకుఁ జేయుదును ? నా హృదయమును నేనే నాశనముచేసికొంటిని. నాజీవన పరిణామ మింతటిదేనా ? అయ్యో ! భగవానుఁడా ! నన్నిందులకేనా పుట్టించితివి ! నా నుదుటివ్రాత యింతటిలోనిదేనా ?

వార : సుందరీ ! మోహనాంగీ ! భయపడవలదు. ఆ కష్టముల మీఁదికి నీ మనసును బోనీయకుము. మనము బ్రహ్మదేవుని కంట మన్నుఁగొట్టి సుఖముగా నుందము. నీవు బెదరి బెదరి చూడవలదు. ఈ గృహములో నేదో యున్నది–కావున మనమీయింటిని విడిచివైచి, మఱెక్కడకైన బోయి రహస్యముగాఁ గాలయాపనము సేయుదము.

తిల : కాదు. కాదు. అదెట్లగును ? మన మెక్కడకుఁబోయినను విధి మనలను విడువకుండ వెన్నంటియే వచ్చుచుండును. సరి— బాగుగ నాలోచించి చూచితిని. మనపరిణామ మింతటిలోనిదే— ఈ విధిని మనము దాటలేము.

వార : అట్లయినచోఁ బ్రస్తుతము దానిని మఱచిపోయి బ్రదికి నన్నాళ్ళైన సుఖముగా నుందము—ఈ ప్రదర్శనములన్నియు మాయామయము లని నీ వెఱుంగవా ? వీనికింతగా నడలెదవేమి ? వీనినన్నిటిని సంపూర్ణముగా మఱచిపొమ్ము. మఱపులోన మహాసౌఖ్య మున్నది. వీనిని నీవు స్మృతికిఁ దెచ్చుకొనకుము. స్మృతిలో సుఖములేదు. స్మృతి దుఃఖప్రదము. మఱపు మహానందకరము. నీవు వీనినన్నిటిని తప్పకుండ మఱచిపొమ్ము. తిలకసుందరీ ! ప్రాణేశ్వరీ ! మాటాడవేమి ?

తిలకసుందరి యించుకసేపూరకుండి పిమ్మట మహాదరభావముతో నాతనిఁజూచుచు "వారుణా! నాయందు నీకుఁ బ్రేమయుండుటనిజమేనా?" అనియెను.

వార : నీకేవిషయమునందైనను సంశయమున్నదా?

తిల : అట్లయినచో నీ ప్రేమము నేను కోరుదాని ననుగ్రహింపఁ గలదా?

వార : నీకట్టి యనుగ్రహమేమికావలయును?

తిల : నాకిప్పుడు ద్రవ్యమత్యావశ్యకమైయున్నది.

వార : ఓహో! అలాగునా? ఎంతకావలసియున్నది?

తిల : ఇప్పుడధమపక్షము పదివేలరూపాయలైనను కావలయును. నీ విచ్చెదనని చెప్పినచో వలయునేని జామీనునైన నిచ్చుటకు సిద్ధముగానున్నాను.

వారణుఁడు కొంచెము వెనుదీసెను. ద్రవ్యమంతయు నింతయును గాదు. పదివేలరూపాయలు. పజచినచో నవియెంతతావునైన నాక్రమించుకొనవచ్చును. అయిననేమి? వారణుఁడు తుట్టతుదకుఁ గట్టువడి "తిలకసుందరీ! కానిమ్ము" అని యొకహుండీని వ్రాసియిచ్చెను.

తిల : ఓహో! నీవు నన్నుసామాన్యముగాఁ జూచుటలేదని నేను మొదటనే యెఱుంగుదును. నీవే దానకర్ణుఁడవు. నీవే మహాత్ముఁడవు. ఇదిగో! ఒకముద్దు!—

అని యామె వారణునాదరపూర్వకముగఁ గౌఁగిలించుకొని యొకముద్దుఁ బెట్టుకొనియెను.

వార : హృదయేశ్వరీ! ఈనీముద్దేచాలదా ముప్పదివేలు చేయుటకు—నేను నీకేమీయఁగలను? నీవు నాప్రాణేశ్వరివి. నాయీ ప్రాణములనే నిష్కళంకహృదయముతో నీయధీనము చేసితిని. ఇఁక

నేనిచ్చుటయును నీవు పుచ్చుకొనుటయు నెందులకు? నీవు నాకును నా ద్రవ్యమునకును సర్వాధికారిణివి.

తిల: ప్రాణేశ్వరా! నా హృదయ మపారానందరసమునఁ దేలిపోవుచున్నది. ఒక్కసారి నన్నుఁ గౌఁగిలించుకొనుము.

అని యాతనిని మరలఁ గౌఁగిలించి ముద్దిడుకొనియెను. వారలుఁ డా మోహ ప్రవాహములో మునిఁగిపోయెను. ఆతఁడు తన మనంబున ముద్దునకు ముప్పదివేలైనఁ జాలవని తలంచుచుండెను. తిలక తన హృదయమున నేమనుకొనుచున్నదో యెవ్వరు చెప్పఁగలరు?

ఈ విధముగా సరససల్లాపములలో మునింగి ముందురాఁబోవు నపాయములను మఱచిపోయిన యా నాయికానాయకులలో వారలుఁడు తన హృదయేశ్వరియొద్ద సెలవంది గృహమునకుఁబోయెను. తిలక సుందరి వీథిలోనికిఁ బోవుట కనుకూలములగు నమూల్యవస్త్రాభరణము లను ధరించుకొని, బ్యాంకిలోనికిఁబోయి యా చెక్కును మార్చుకొని దానికిఁ దగిననోట్లఁ దీస్కొని తంతికార్యాలయమునకుఁ బోయెను. ఆమె యక్కడి కార్యనిర్వాహకునితోఁ జాలసేపు మాటాడి బిమ్మట నీవలకువచ్చెను.

తిలక యా యాఫీసులోనికిఁబోవుట నొకవృద్ధుఁడు దృష్టించి చూచుచుండెను. ఆమె వెనుకకుఁదిరిగి పోయినపిమ్మట నా వృద్ధుఁడా కార్యనిర్వాహకుని యొద్దకుఁబోయి, కృతకవేషమునకు సంబంధించిన తనగడ్డమునూడఁదీసి జేబులోనుంచుకొని సమీపమున నిలువఁగా నా కార్యనిర్వాహకుఁడు (manager) సులభముగా నా ముసలివానిని గుర్తించి "ఓహో! విఠలమూర్తిగారు కాఁబోలును! అయ్యా! నా వలన మీ కేమిపని కావలసియున్నది?" అనియెను.

విరలుఁడా నాఁటి ప్రాతఃకాలముననే తిన జహాంగీరు గ్రామము నుండి తిరిగివచ్చెను. అతఁడేదో పనిమీఁద నీ దారిని బోవుచుండఁగా నాకస్మికముగాఁ దిలకసుందరి యాతని కన్నులఁ బడియెను. అప్పుడాతఁడామె వెనుకనే బ్యాంకికిఁ బోయి యక్కడ నామె వారణలాలుని చెక్కును మార్చి నోట్లను దీసికొనుటను జూచి యా పిమ్మట నామె వెన్నంటి యిక్కడకు వచ్చెను.

విరలుఁడు రహస్యముగా "ఆ స్త్రీ యిక్కడ కెందుకొఱకు వచ్చినదో నాకుఁ గావలసివచ్చినది. ఆ సంగతి నించుక చెప్పఁగలరా ?" అని యడిగెను.

కార్యనిర్వాహకుఁడు—ఆ సంగతి మీఁకు చెప్పకుండరాదు. ఆమె లలితపట్టణమునందున్న తనవారికిఁ దంతిమూలమున ద్రవ్యము నంపుట కిక్కడకు వచ్చినది.

విర : నీ కామె పరిచయమున్నదా ?

కార్య : లేదు. ఇంతకుఁబూర్వ మామెను నేను చూచియే యుండలేదు—

విర : ఎంతసొమ్ము పంపినది ?

కార్య : పదివేల రూపాయలు.

విర : ఎవ్వరికిఁ బంపినది ?

కార్య : చారుచంద్రుని పెద్దకుమారుఁడగు వనజచంద్రునకు.

విర : ఆతని కింకేమైన సమాచార మంపినదా ?

కార్య : పంపినది.

విర : నేను దానిని జూడవచ్చునా ?

కార్య : అందుల కభ్యంతర మేమి ?

విర : ఆమె పేరు మీకుఁ దెలిసినదా ?

కార్య : ఆహా ! తిలోత్తమ యని ధ్రాని క్రిందనే చేవ్రాలు చేసినది.

అని చెప్పి యా తంతివార్తను దీసి యాతఁడు విరలున కొసంగెను.

అందు "ఇది నీకార్యమున కక్కఱకువచ్చును. ఆ ముసలివాని విషయమేమైనది ? నీవు వేగముగా నిక్కడకురావలయును. మనము లలితపట్టణమున జరపినదానికంటె ననుకూలముగ నిక్కడనే యున్నియు నేర్పాటుచేసుకొనఁగలము—త్రిలోత్తమ."

విశ : అయ్యా ! నీసాహాయ్యము నాకమూల్యమైనది.

కార్య : దానికేమిలెండు. అంతయును సత్కారుషనియే. ఇప్పుడు నేనుచేసినదేమున్నది ?

విశ : అట్లుకాదు. మీరుమంచిసాహాయ్యము చేసినారు. ఇంకను జేయవలసియున్నది.

కార్య : అందులకు సిద్ధముగనేయుండెదను.

విశ : ఈ తంతివార్తకుఁ బత్యుత్తరమేమెనవచ్చునో చూచి దాని ప్రతినొకదానిని నాకు దయచేయింపవలయును.

కార్య : అట్లేచేసెదను.

విశ : నేనిక్కడకు వచ్చినసంగతి నెవ్వరికని దెలియనీయకుండు.

ఆతఁడట్లేయని యొప్పుకొనియెను. విశలుఁడక్కడనుండి వెడలిపోయెను. విశలుఁడక్కడనుండి బ్యాంకకుఁబోయి వారిచ్చుడు వ్రాసియిచ్చిన చెక్కునుజూచి వచ్చెను. ఆతనికిఁ దంతికార్యాలయమునఁ దెలిసినయంశములవలన నీక్రిందివిధముగ యోజించుకొనియెను.

"తిలకసుందరికిని వనజచంద్రునకును సామాన్యస్నేహమే కాదు. అంతకంటె విశేషానుబంధమే యుండవలయును. ఆ ముసలి వాఁడు వనజచంద్రుఁడేయైయుండును. వానినిగూర్చి యీదుష్టాత్మ లేదో కుత్సితతంత్రములను బన్నుచుండవచ్చును. ఈసొమ్ము తత్సంబంధమగు దుష్కార్యమున వినియోగించుటకై యుండవచ్చును."

పదునైదవ ప్రకరణము

వారణుఁడు తిలకసుందరికిఁ బాదదాసుఁడై పోయెను. ఆమె యాతనియొద్దనుండి మాటిమాటికిని ద్రవ్యమును లాగుచుండెను. అతనికి వెనుకముందాలోచనము లేకుండఁబోయెను. తనపనులనుఁ దిలకసుందరి నానందించుటయే యాతనికిఁ గావలసినది.

తిలకసుందరినవ్వుట యాతనికి వెన్నెలవెలుఁగు—ఆమెకటాక్షావలోకనము లాతనికిఁ బ్రాణసూత్రములు—ఆమెవదనమండల సందర్శనమాతనికిఁ బూర్ణిమాచంద్రబింబదర్శనము — ఆమెవాక్కు లాతని 'కమృతరసప్రవాహములు. — వేయేల ? అతనిజీవితము తిలకసుందరిచేతిలోనుండెను. ఆమెను జూడకుండ నాతఁడొక్కనిమిష మైన నిలువలేకుండెను.

యథాప్రకారముగ వారణుఁడు తనగృహమునుండి బయలుదేరి వేళకుసరిగఁ దిలకసుందరి గృహమునకుఁ బోయెను.

తిల : వారణా ! ప్రాణేశ్వరా ! వచ్చితివా ?

వార : ప్రాణనాయికా ! నీ సంకల్పమునకు నే నన్యథా ప్రవర్తింతునా ? నీ యాజ్ఞానుసారముగ వచ్చి వ్రాలితిని.

తిల : మనోహరా ! నీకు నాపైఁ బ్రేమయున్నచో నేను చెప్పినట్లు చేయుము——

వార : నీవు చెప్పుము. నే నేమి చేయవలసియున్నాను.

తిల : నీవు నిన్నరాత్రి యిక్కడనుండి వెడలిపోయినపిమ్మట నెక్కడకుఁ బోయితివి ?

వార : గృహమునకుఁ బోలేదు. కాని——

తిల : కాని, యేమి ? ఎక్కడ కేగితివో చెప్పరాదా ?

వార : కొల్లూరయ్య మేడకుఁ బోయితిని.

తిల : అక్కడ కెందులకుఁ బోయితివో చెప్పవా ?

వార : మాధవభాస్కరులు వినోదముగఁ బేకయాడుకొందము రమ్మని బలవంతపెట్టుటచే నక్కడకుఁ బోయితిని.

తిల : అదిగో ! వారితోఁ జేరవలదని నేను చెప్పుటలేదా ? ఆ పొట్టివాఁడు చాల ధూర్తులమారి. అయనకూడ నాతనితో సావాసము చేసియేఁ చెడిపోయినాఁడు——ఇఁకనీవా——

వార : భాస్కరుఁడు మహోత్సాహముతో రమ్మనినప్పుడు పోకుండుట సముచితముకాదని నేను తలంచితిని.

తిల : ఆ పొట్టివాఁడు నీ యొద్ద నెంతధనము లాగికొన్నాఁడు ?

వార : ఎంతయో లేదు.

తిల : ఎంతయోలేదా ? నాకుఁ దెలియ లేదనుకొనుచున్నావా?

వార : ఎంతయని తెలిసినది ?

తిల : తెలిసినది. నీ వోడిపోయిన సొత్తమెంతయో నేను చెప్పుకొందునా ?

వార : ఏదీ చెప్పుము చూతము !

తిల : వేయిరూపాయలు కావా ? వేయిరూపాయలు కొంచెమని యే నీ యూహ—కానిమ్ము—

వార : నే నొకరిని సంతోషపెట్టుటలో డబ్బునకు లక్ష్యపెట్టను. ఆ సంగతి నీకుఁ దెలియదా యేమి ?

ఇఁకఁ దిలకసుందరి యేమియుమాటాడలేదు. తానుతక్కనితరులు వారణుని లాలించి యాతనియొద్దనున్న ద్రవ్యమును లాగుకొనుట కామె యిష్టపడుటలేదు. అందువలన వారణు నామె యితరులతో పేకయాడుటకై పోనిచ్చుటలేదు. వారణు నెట్లయినఁ దీసికొనిపోయి యాతనియొద్దనున్న సొమ్మును లాగవలయు నని మాధవభాస్కరులు తలంచుచుండిరి. కాని, తిలకసుందరి మూలమున వారియాటలు సాగివచ్చుటలేదు. ఆమె యాతని నాటలోనికిఁ రాకుండఁ జేయుచున్న దను కోపమున వా రిరువురైన నామెకుఁ దెలియకుండ వారణు నాటలోనికిఁ దీసికొనిపోవలయునని ప్రయత్నించుచుండిరి. ఈ యాలోచనముల తోడనే మాధవుఁడు భాస్కరునిజూచి యిట్లనియెను.

" మన మెంత ప్రయత్నించినను వారణుఁడు రాకుండ నున్నాఁడు. ఆతని లాగుట కేమి యుపాయమున్నది ? "

భాస్క : ఆతఁ డామెను వదిలియుండఁడు. ఆమెవలలోఁ బడి పోయినాఁడు. ఆమె యాడించినట్లెల్ల నాతఁ డాడుచున్నాఁడు.

మాధ : అవునందులకే డబ్బంతయు నామెయే లాగివేయుచున్నది.

భాస్క : మొన్న నేమిప్పుచ్చుకొన్నదో తెలిసినదా ?

మాధ : ఆ చెక్కుమొత్తమంతయు వనజచంద్రునకుఁ బంపివైచినదఁట !

భాస్క : మనమింత శ్రమపడుచున్నను మన కేమియు లాభము లేకుండఁ బోవుచున్నది.

మాధ : మనమిందుల కేదయో యుపాయమాలోచించుకొన వలసియున్నది.

వారిరువురు నీవిధముగ మాటాడుకొనుచుండఁగా వృద్ధుఁడగు నొకభిక్షుకుఁడాదారిని బోవుచు వారిసంభాషణము నాలకించి వెడలి పోయెను. వారాతనిని లక్ష్యభావముతోఁ జూడలేదు.

ఆభిక్షుకవేషధారి యనవిఠలుఁడేయని పాఠకులు తెలిసికొందురు గాక! విఠలుఁడు జహాగీరు గ్రామమునుండి వచ్చినపిమ్మటఁ జాలఁ జురుకుగఁ బనిచేయుచుండెను. విఠలుఁడు రెండుమూఁడు సారులు మారువేషములతోఁ దిలకసుందరిగృహమునకుఁ బోయి ఆమె చర్యలను బాగుగఁ బరిశీలించెను. వారణుఁ డెంతగ నామెకు దాసుఁడై యున్నదియుఁ దెలిసికొనియెను.

వారణునివంటి తరుణవయస్కుఁడు నిష్కారణముగ నీయగ్ని జ్వాలలోఁ బడిపోయినందులకు విఠలుఁడు చాల విచారింపసాగెను. ఆ యగ్నిజ్వాలనుండి యాతనిఁ దప్పించుట కేదైన నుపాయమున్నదా? ఆ నిగళబంధముల నెవ్వరు విడఁదీయగలరు? ఆతఁడితరుల ప్రబోధ వాక్యముల నాలకించు స్థితిలోనున్నాఁడా? లేదు—విఠలుఁడీవిధముగ నాలోచించుకొనుచుండెను. అతని కేమియు నుపాయము తోఁచలేదు. ఒకతరుణుఁ డొకనీచస్త్రీకి బలియగుచుండుటను గన్నారఁజూచి యెవ్వరు సహించుకొనియుండఁగలరు?

పదునాఱవ ప్రకరణము

కళింగ దేశపువర్తకుఁడగు వాగీశుని వేషముతో విఠలుఁడు వారణలాలుగృహమునకుఁ బోయెను. సౌదామిని సంతోషము నభినయించుచు "మామయ్యా! వచ్చితివా? క్షేమముగ నుంటివా?" అని అతని కెదురేగి తీసుకొనివచ్చి గౌరవించెను. అప్పటికి వారణలాలింకను గృహమునకురాలేదు. వారణలాలింటికివచ్చుసరికి రాత్రిపండ్రెండుగంటలయ్యెను. అప్పటికాతనితలకు బాగుగమత్తెక్కియుండెను. విఠలుఁ డాతనిఁజూచి యిదంతయు మధుపానమహిమయని నిమిషములో గ్రహించుకొనియెను. అప్పటి కాతనితో నేమియును మాటాడలేదు. వారణుఁడు విఠలునిజూచెనో లేదో—ఆతఁడైనను విఠలుని బలుకరింపలేదు. ఎట్టులో యారాత్రిగడచిపోయెను. మఱునాఁటి యుదయమున వారణలాలు విఠలునితోఁ జాలదూరము వఱకు వాహ్యాళికై బయలుదేరిపోయెను. కొంతదూర మేగువఱకు నిరువురు నేమియు మాటాడుకొనలేదు. విఠలుఁ డేదో ప్రసంగమును దీసికొనివచ్చి

వారిజుని చీవాట్లుపెట్టవలయు నని తనమనమున నూహించుకొను చుండెను. తన హృదయమును విప్పి యాతనితో మాటాడుటకుఁ బ్రారంభించినచో నాతఁ డేమనుకొనునో యని చాలసేపావిషయమును గూర్చి చర్చించుకొనియెను. ఈ తరుణవయస్కుఁడు నిష్కారణముగ మార్గ్రతోవను బట్టి పోవుచుండెనే—ఈతని యంత్యమునకేనా యీ దుష్టస్త్రీతో మైత్రి యొనఁగూడినది? దీనిని తప్పించుట కుపాయము లేదా? నేనీతని నేమనిమందలింతును? ఎట్లుపోయినఁగార్య మెట్లుపరిణమించునో! ఎట్లాలైన నిట్లూరకుండఁ జాలను. ఈతనికిఁ దగినట్లు బుద్ధిచెప్పి యీ ప్రవర్తనమునుండి మరలించుటయే యుత్తమము" అని విరలుఁ డీవిధముగాఁ దర్కించుకొనుచు నాతనితో నడచుచుండెను.

అప్పుడు వారిజుఁ డాతనిఁజూచి "ఈమధ్యవృత్తాంతపత్రికలోఁ బడిన సమాచారముచూచితివా? ఆ సమాచారము నాహృదయమును గూడఁ గొంచె మాందోళనపెట్టినది" అనియెను.

విర : అది నేనుచేయించినదిగా. నరేశుఁడట్లు ప్రకటించినాఁడు.

వార : అందువలన నాదుష్టులు నిర్భయముగాఁ దిరుగుచున్నారు.

విర : నేను మరణించితిననియే వారు నమ్మియున్నారుకాదా?

వార : అవును. అట్లునమ్ముటచేతనే సౌదామిని మాయింటఁ బాతకాపైనది—

విర : అట్టినమ్మకము వారికిఁగలుగుటకొఱకే యాయుక్తిని బన్నవలసివచ్చినది—

వార : నీ యద్దులేదనియే కాఁబోలును. సౌదామిని నామరకిని మంజూష నాకిప్పింపుమని నన్నుఁ జాలవేధించినది.

విఠ : నీవేమంటివి ?

వార : నేనేమిచేయఁగలను—నీకింతకుఁబూర్వము విఠలునకిచ్చి తెచ్చికొనకపోయితివా యని యామెతోఁ నంటిని.

విఠ : ఆమె నన్నడిగినది.

వార : అందులకామె, నేనడిగితిని గాని యామెపేటిక తనయొద్ద నున్నదనియైన నాతఁడు నాతోఁ జెప్పలేదనియు, నెట్లయిన దానిని దెచ్చి తనకిమ్మనియుఁ గోరినది. అప్పుడు నేను నీకొరకై నేనెట్టి ప్రయత్నములేమియును జేయఁజాలనని చెప్పివైచితిని.

ఆ మాటవిని వారణుఁడు విచ్చలవిడిగాఁ దిరుగుచున్నాఁడు. గార్యభంగమొనర్చు పనులేవియును జేయుటలేదనియు, పరిహాస్యము నాతఁడు కాపాడుచున్నాఁడనియు, విఠలుఁడు గ్రహించి "కుమారా! వారణా! నీ హృదయము విశ్వాసపాత్రమైనదియే. కాని, నీవు నీస్థితిగతులనుమాత్రము చూచికొనకుండఁ దిరుగుచున్నావు. అది నీకనిష్టమును దెచ్చి పెట్టుచున్నదని నేను భయపడుచున్నాఁడను." అనియెను.

ఆ మాటలకు వారణుఁడు వెలవెలపోవుచు "అదేమి యట్లనుచున్నావు ?" అనియెను.

అప్పుడు విఠలుఁడు "ఆస్త్రీ నమ్మఁదగినదికాదు. నీయొద్దనుండు ధనమును దోచుకొనుటయే యామెముఖ్యోద్దేశము. ఆమె నీయోగక్షేమములనుగూర్చి యోజించునదికాదు" అని యెన్నివిధములనో వారణునకుఁ జెప్పెను.

ఆతఁ డొక్కమాటయును జెవియిచ్చి వినక తనహృదయమును విప్పి చెప్పక యూరకుండెను. విఠలుఁడంతమాత్రమున విడువక "మొన్న నీవు పదివేలరూపాయల నీయలేదా ?" అనియెను.

వారణుఁ డామాటలను విని యాశ్చర్యముతో "అది నీ కెట్లు తెలిసినది ?" అనియెను.

విశ : నేను నిన్న చెక్కునే చూచితిని.

వార : ఎక్కడఁ జూచితివి ?

విశ : బ్యాంకియందు.

వార : మంచిదే. సొమ్ము నిచ్చినమాట నిజమే. అంతే— ఇఁక ముందీయఁబోను.

విశ : ఆమె యా ధనమునేమిచేసినదో యెఱుఁగుదువా ?

వార : ఆమె దానినేమైనఁ జేసికొననిమ్ము—అదంతయు నీ కెందులకు ?

విశ : నీవు చేయుచున్నది తప్పుపని. ఆమె నిన్ను నాశనము చేయును.

వార : అలాగునా ? ఆమె నన్ను నాశనమే చేయనిమ్ము.

విశ : ఆమెయు, నిప్పుడు మీయింటిలోఁ బ్రవేశించియున్న స్త్రీయు నేకమై నీసహోదరికి విరోధముగా నేమేమిచేయుచున్నారో నీ వెఱుంగుదువా ?

వార : తిలకసుందరి యీ కృత్రిమకార్యమునఁ జేరియున్నట్లు నీవు దృఢపఱుపఁజాలవు.

విశ : ఆమె నీ సహోదరిని మోసపుచ్చుకార్యమునఁ దక్కిన వారితో సమభాగిగ్రమైయున్నది. అంతేకాదు. అంతకంటె ననేకఘోర కార్యములను జేసినదని నేను రుజువుచేయఁగలను. ఆపనులకంతములేదు.

వార : నీచేతనైనచో రుజువుచేయుము చూతము ! అది నీ వలనఁగాదు. "రుజువుచేయఁగలను. ఇంకను నేమేమో విశేషకార్యములను జేయఁగలను" అని చెప్పుచు "అంతయు నేనెఱుంగుదును.

ఎఱుంగుదును " అనుటయే పర్యవసానముగఁ జేయుచున్నావు. నీకా విషయముతోనైనఁ గ పేయున్న చోఁ బ్రజలనిప్పటికైనఁ గని పెట్ట గలిగితివా ? ఏమిటీమాటలు ?

విత : వారణా ! నేను బ్రజలను వెనకి పట్టుకొనియెదను. మఱియును సమయమువచ్చినప్పుడామె నెక్కడకుఁ బిలిపించను బిలిపించెదను. ఈ నీచ స్త్రీని నీవింకనైనను విడిచి పెట్టకున్న నీవు నాశన మగుటనిశ్చయము. నామాటయందులక్ష్యముంచుము.

వార : వితలా ! నీకుఁ దెలియదుకాఁబోలును. ఆ సుందరి యందు నాకపార ప్రేమయున్నది.

విత : వారణా ! నీవామెనువిడిచివేయుము. నామాటవినుము.

వార : నా వలనఁగాదు.

వారణుఁడు మూరుఁడు. ఆమెను విడువకున్నచోఁ గలుగు ననిష్టములనుగూర్చి సహేతుకముగ, నిదర్శనపూర్వకముగ, సుబోధకముగ నెంత చెప్పినను వినకపోవుటచే వితలుఁడు దానినిగూర్చి యింకఁ జర్చింపకూరకుండెను. ఇరువురును వెనుదిరిగి గృహమునకువచ్చి యొక్క గదిలోనికిఁబోయిరి. అక్కడ పీఠిగవాక్షములో నొకయుత్తరము పడి యుండెను. అది బహుశః అప్పుడే పోస్టాఫీసునుండి వచ్చియుండును. దాని నెవ్వరును నింకను జూడలేదు. వితలుఁడు ముందుగ దానిని జూచెను. ఆయుత్తరము లలితపట్టణమునుండి వచ్చి యుండెను. ఆ క్షణమున యాతఁడు విస్మితుఁడై వ్రేలు కఱచికొనుచు " ఆహాహా ! ఎంతపనిజరగినది ! " అనుకొనియెను.

వార : అదేమి ! అంతగనాశ్చర్యపడుచుంటివి ?

విత : ఇదిగో ! లలితపట్టణమునుండి యుత్తరమువచ్చినది. నిన్న రాత్రి చారుచంద్రుఁడు హృద్రోగమువలన స్వర్గస్థుఁడయ్యెనని

తెలియుచున్నది. వారణా! చారుచంద్రుఁడు హృదయరోగము వలన మరణించుట యసత్యము. అతని హత్యచేసినారు. మఱియు, నిన్నుఁ దనవలలో వైచుకొనిన తిలకసుందరికూడ నాహంతకులలో నొక్కతెయని నేను రూఢిగఁ జెప్పుచున్నాను. బహుశః నీపదివేల రూపాయలును, ఆ హత్యకై వినియోగింపఁబడి యుండవచ్చును. చూచితివా?

వార : దీనికంతకు నీకేమి యాధారమున్నది?

విత : ఇప్పు డేయాధారమును లేదు. కాని, నాకొకవిషయము తెలియును. తిలకసుందరి వనజచంద్రునకు ధనము నంపినది. ఆ తంతి వార్తలో నామె భరతమాధవియని చేవ్రాలు చేయలేదు. తిలోత్తమ యని వ్రాలుచేసినది. బాగుగ నాలోచించి చూడఁగా నీమె మాధవుని పత్నియని నాకుఁ దోఁచుటలేదు. ఈమె వనజచంద్రుని నాయికయై యుండవచ్చును.

ఆ మాటకు వారణుఁ డించుక యోజించి తలయూచుచు "ఈమాట నీవు నిశ్చయముగఁ జెప్పఁగలవా?" అనియెను.

విత : తగిన సమయము వచ్చినప్పుడు నేను నిదర్శనపూర్వకముగ దీనిని ధృవపఱచెదను. ఈ పాపాత్ములందఱును జేరి యేదోయొక యుద్దేశముతోఁ గాంతనాథుని జంపివైచినారు—పిమ్మటఁ జారుచంద్రుని చంపినారు. చూతుముకాదా! ఇఁక గొలఁదిదినములలోనే యీమా వనజచంద్రుఁడును నిక్కడకువచ్చును.

వారణునిమనసు చాలఁ గల్లోలము నందఁజొచ్చెను. ఆతఁడు చేతులను నలుపుకొనుచు లోలోననె చింతింపసాగెను. ఆతనిహృదయము నీరైపోయెను. ఆతనికి మనస్థైర్యము లేకుండఁబోయెను. ఆతఁడు చాల గందరగోళమునొందుచు "ఈ పత్తేదారుఁడింతటి ధైర్యముతోఁ

బలుకుటచూడ నిందులకేదియో ప్రబలకారణమున్నదని తోఁచు చున్నది. " అని యనుకొనియెను. అయినను నాతనికిఁ దిలకసుందరి యందున్న యనురాగ మించుకయును తగ్గలేదు. ఇంతియేకాదు. తిలక యింకను బదిమందిని జేతులారఁజంపి రక్తసిక్తములైన హస్తములతోఁ దనయెదుటనిలిచినను వారణుఁడామెను విడువఁజాలఁడు— ఓ మోహదేవతా! నీ పాశము లెంతటి దృఢములైనవి! ఇనుప సంకెలల కాఁగి లేదు—నీ పాశములంత జిగియైనవి. బంగారుసంకెలల కామూల్యములేదు—నీ పాశము లమూల్యములైనవి. అమోఘములైనవి. అట్లుకానిచో నెందఱో తమ వెండిబంగారు నాణెములను బెకదిగదుడిచి వైచుచుండుట యెట్లుతటస్థించును? వారణుఁడు వారందఱికంటెను గొప్పవాఁడా?

వార: విఠలా! నీవీనాఁడు నాతోఁ దిలకసుందరియింటికి వచ్చెదవా?

విఠ: నేనక్కడకువచ్చి చేయునదేమున్నది?

వార: నీవేమియును చేయనక్కరలేదు. ఆమె ముఖచిహ్నములను బాగుగఁ బరీక్షించిచూడవచ్చును. అంతియెకాక, ఏదియో ప్రస్తావమునెత్తి. చారుచంద్రుని మరణవార్తను దెల్పినచో నామె ముఖభావమెట్లుమాఱునో ముఖ్యముగాఁ జూడవచ్చును. అందులకైన నొక్కసారిరమ్ము.

విఠ: నీవిఁకనైనను కన్నులు విప్పిచూచుకొని వివేకవంతుఁడవై యామెనువిడిచిపెట్టెదనని శపథముచేసినచో నేనక్కడకు వచ్చెదను.

వారణుఁడు విఠలుఁడు నీ విధముగా మాటాడుకొనుచున్నంతలో గదితలుపు చప్పుడయ్యెను. తలుపు తెఱచిచూడఁగా నక్కడ

సౌదామినియుండెను. ఆమె కాఫీయును, రొట్టెయును సిద్ధపఱచి తీసికొని వచ్చుచుండెను. విఠలుఁ డాపాదమస్తకము నామెనుజూచి "ప్రఫుల్లా! అత్యాశ్చర్యకరమగు నీవివాహవృత్తాంతము నీవారణుఁడు నాకుఁ జెప్పినాఁడు. అంతియెకాక నేఁటివర్తమానమున నీమామకూడ మరణించెనని తెలియుచున్నది" అనియెను.

సౌదామిని ముఖము వాడెను. ఆమె యేమియునుమాటాడకయే చట్టుననొకమూలకుఁబోయి నిలుచుండెను. అక్కడనుండి విఠలుని దృష్టించిచూడసాగెను.

విఠ : ఈ భయంకరవార్తవలన నేను చాలఁ జింతించుచున్నాను. అయ్యో ! పాపము ! ఆ చారుచంద్రునిమరణ మేదియో కృత్రిమ వ్యాపారమువలన సంభవించినదని నాకుఁదోఁచుచున్నది. బహుశః ఆతని పెద్దకుమారునిమూలమున నీపాపకృత్యము జరగియుండవచ్చును. ఆహా ! ఇప్పుడు సుప్రసిద్ధుఁడగు నావిఠలమూర్తియేయున్నచో—

సౌదా : అయ్యో ! ఆ విఠలుఁడు తిరిగివచ్చునట్లగపడఁడు.

అని నోరుజారిపలికెను.

విఠ : అమ్మా ! అట్లనవలదు. ఆరాత్రి నాగదిలోనుండి విచిత్రముగా దొంగిలింపఁబడిన సామానులన్నియు నింకను నాతని యొద్దనేయున్నవి. ఇప్పుడాతఁడు దొరకినచో బాగుగనుండును.

సౌదా : నీవాసామానులను తీసుకొనలేదాయేమి ?

విఠ : ఇంకనులేదు.

సౌదా : అయ్యో! అతఁ డాత్మహత్యచేసికొన్నాఁడని వి... ను. ఇఁక నెక్కడిసామానులు !

విఠ : అయ్యో ! ఆలాగా ! ఎంతపనిజరగినది ? నీకెట్లు తెలిసినది ?

సౌదా : నీకుం దెలియలేదా? వర్తమానపత్రికలోం బడినదంట. పౌరందఱును జెప్పుకొనుచున్నారు—కాని—

విత : కాని యేమి ?

సౌదా : నేనొకదానికి విచారించుచున్నదానను. నా మరకత మంజూష యాతనియొద్దం జిక్కుపడిపోయినది.

విత : అయ్యో ? వెఱ్ఱితల్లీ ! నాసామానులును నీవట్టియు నొకచోటనేయున్నవే—ఇంక నేమిబుద్ధి !

సౌదా : అవి మనకువచ్చుట కేమియు నుపాయములేదా ?

విత : లేకయేమిలే.

సౌదా : మామయ్యా ! మామామ చారుచంద్రునిమరణము కృత్రిమముగ జరగినదని చెప్పుచున్నావేమి ? ఆతఁడు చాలదినముల నుండి వ్యాధిగ్రస్తుఁడై యున్నాఁడని వినియున్నానే !

విత : అదేమో ! నాకుఁదెలియదు. నీవు లలితపట్టణమున కెప్పుడుబయలు దేరెదవు ?

సౌదా : నేనిప్పుడు బయలుదేరునట్లుతోఁచదు. నాభర్తసోద రుఁడగు వనజచంద్రుఁడింకఁ గొన్నిదినములలో నీనవనగరమునకు వచ్చెద నని యుత్తరము వ్రాసియున్నాఁడు. అందులకై నిరీక్షింపవలయును. ఆ పిమ్మట బయలుదేరిపోయెదను. ఇప్పుడాతఁడే గృహాయజమానుఁడు కాఁడా !

ఉపాహారములైనపిమ్మట వారణుఁడును, వితలుఁడునుగలిసి తిలకసుందరియింటికిఁబోయిరి. ఆమె మిగుల నాదరభావముతో వారిని గౌరవించెను. వారందఱును మాటాడుచుఁగూర్చున్నప్పుడు, వితలుఁడు చారుచంద్రునిమరణవార్త నెఱింగించెను. ఆమాటవిని తిలకసుందరి యెట్టివికారభావము నగపఱచలేదు.

విశ : అది సహజమరణముకాదనియు, ఆతఁడు హత్యచేయఁబడియెననియు, కుమారుఁడగు వనజచంద్రుఁడే యీ దుష్కార్యమును చేసినవాఁడనియు, ఇప్పుడాతనిని సర్కారువారు పట్టిబంధించిరనియుఁ బ్రవాదముగనున్నది.

ఇప్పుడు విశలునికోరిక సిద్ధించెను. తిలకసుందరి మొగము నల్లవడియెను. ఆమె మేను కంపింపసాగెను – పెదవు లదరుచుండెను – శరీరమంతయుఁ జెమ్మటలతోఁ దడిసిపోయెను——చూపు విలక్షణమయ్యెను——

తిల : మామయ్యా ! మా వనజమిత్రుని సర్కారువారు పట్టి బంధించిరని నీకెట్లు తెలిసినది ?

విశ : ఏదియో యొకవర్తమానపత్రికయందుఁ జదివినట్లు జ్ఞప్తియున్నది.

తిల : ఆ పత్రిక నీయొద్దనున్నదా ?

విశ : నాయొద్ద లేదు. అదేమి ! నీ కంతటి సంభ్రమ మెందులకు ?

తిల : సంభ్రమమా ? నేనొకసారి యాతనిని జూచియుంటిని లెమ్ము.

విశ : నీకును, నాతనికి విశేషమైత్రియున్నదని తోఁచుచున్నది. అందువలననే నీవాతనికి ధనమునంపితివి.

తిల : (బొమముడిపాటుతో) ఏమి ? ఏమనుచున్నావు ?

తిలకసుందరి వారణుని తేఱిపాఱఁజూచెను. మేనమామతో నీ ధనముసంగతి నాతఁడే చెప్పియుండునని యామె కనుమానము కలిగెను. అప్పుడు వారణునిపై నెంతయో కోపమువచ్చెను.

విశ: నాకేక నేమియును దెలియదు. ఆ వనజచంద్రుఁడు బాల్యమునుండియును వెనుకముందుఁ దెలియకుండ సొమ్మును వెచ్చించినవాఁడు. కనఁబడిన వారియొద్దకెల్లఁబోయి యప్పుతీసికొనుటయే యాతని స్వభావము. అంతియేకాక, ఇచ్చినవారి సొమ్మును మరల నిచ్చుటయే లేదు-ఇకమీఁద నట్టితొందరయేమియునులేదు. తండ్రి మరణించుటచేత ముందు జహాగీరు మొదలగు పిత్రార్జితపు సొత్తంతయు నాతనికే చేరును. నీ ఋణమును వేగముగనే తీర్చివేయును. ఏమియును సంశయపడనక్కఱలేదు.

విశలుఁడీసంగతులను జెప్పుచుండఁగా వినుచునిలుచుండియున్న తిలకసుందరిగుండెలు దడదడఁ గొట్టుకొనసాగెను. ఆమె నిలువున నీరైపోయెను. వీరిరువురును దనయెదుటినుండి లేచిపోయినచోఁ జాల బాగుగనుండునని యామె యనుకొనుచుండెను. అదృష్టవశమున నామె తలంచుకొన్నట్లె విశలవారణులిరువురును వెడలిపోయిరి. వారు దృష్టిపథమునుండి దాటిపోవునందాకఁ గనిపెట్టుకొనియుండి పిమ్మట నొక నిమిషమైన నాలసింపకయే తిలకసుందరి తంతికార్యాలయమునకుఁ బోయి వనజచంద్రునకు మఱియొకతంతివార్త నంపెను.

విశలుఁడు వారణునకుఁ దగినరీతిగ బోధించి గృహమునకుఁ బొమ్మని యాతనిఁ బంపివైచి తానొక్కఁడే తిరుగఁ దిలకసుందరి వెనుకనేపోయెను. ఆమె యా కార్యాలయమునుండి వెడలిపోయిన రెండునిమిషములకే యాతఁడు లోపలకుఁబోయి యామె వ్రాసియిచ్చిన తంతివార్త కొకప్రతి నా కార్యనిర్వాహకుని యొద్దనుండి తీసికొని చూచెను. దానియందు "చారుచంద్రుని మరణము నిజమేనా?" అనుప్రశ్నతప్ప నింకేమియు నగపడలేదు. విశలుఁ డాతనితో మాటాడుచు నక్కడఁగూర్చుండియుండఁగనే యొకయుద్యోగి ప్రక్క గదిలోనుండి యాగదిలోనికివచ్చి యాకార్యనిర్వాహకునిచేతి కొక

తంతివార్తనిచ్చెను. అది వనజచంద్రునియొద్దనుండి తిలకసుందరికి వచ్చిన ప్రత్యుత్తరము. దానియందు "కాంతా! తిలకా! తండ్రి మరణించినాఁడు. అంతయు ననుకూలముగానున్నది. అందఱికిని సొమ్ము పంచిపెట్టఁబడినది. రేపు కర్మ ప్రారంభింతును. ఎట్టితొందరయును లేదు. రేపటిశనివారమక్కడకు వచ్చెదను—వనజచంద్రుఁడు--" అని యుండెను.

విఠలుఁడధికసంభ్రమముతో దానిని జదువుకొనియెను, పిమ్మట నాతఁడు "నశేషుఁడీవఱకేమైన వర్తమానమును సంగ్రహించియుండునేమో చూతమని రహస్యముగాఁ దనకార్యాలయమునకుఁ బోయెను. అక్కడియుత్తరములనుజూడఁగాఁ, దాను లలితపట్టణమున నియమించిన పత్తేదారునియొద్దనుండి యొకయుత్తరము వచ్చియుండెను. ఆ యుత్తరములో "నీవు వ్రాసినసంగతులనన్నిటిని జాగరూకతతోఁ గనిపెట్టుచున్నాఁడను. శీఘ్రముగ నన్నియును విశదముగ వ్రాసి పంపెదను" అని వ్రాయఁబడియుండెను.

"చారుచంద్రుఁడు చంపఁబడియెను. ఈహత్య బహుశః వనజచంద్రునిమూలముననే జరిగియుండును. తాను నిజమైనహక్కుదారుఁడనుగాననియుఁ దనతండ్రి మరణించులోపలఁ గాంతనాథుఁడు బ్రదికియున్నచో, ఆ స్తియంతయు నాతనికే చెందుననియు, యోజించి వనజచంద్రుఁడే మొదటఁ గాంతనాథుని, దరువాతఁ జారుచంద్రుని జంపించి యున్నాఁడు. ఈ కృత్యములకు నవనగరియందును గొంతమంది సాహాయ్యము చేసియుండవచ్చును. మఱియుఁ బ్రఫుల్లనెత్తుకొనిపోయి చంపుటయేగాక సాధ్యమైనంతవఱకు నామెసోదరుఁడగు వారణాలాలుని సొత్తుకూడ నపహరించి యాతనిని నిరాధారునిగాఁ జేసివైచి యాతనిచే సప్తాక్షరీమంత్రమును (భవతిభిక్షాందేహి) పారాయణము చేయింప

వలయునని యీ దురాత్ముల యుద్దేశమైయుండవచ్చును. అందులకు సందేహములేదు" అని కుశాగ్రబుద్ధియగు విశాలుడు తనకుదొరకిన యాధారములనుబట్టి యూహించుకొనియెను.

వారణుడు విశాలుని విడిచిపోయినవెంటనే మాధవభాస్కరులనుజూచెను. పిమ్మట వారిరువురు నీతనిని ప్రోత్సహించి యెక్కడికో తీసుకొనిపోవుచుండిరి. వారణున కించుకమిఠాయినిబెట్టి యాతనిపాలిటి మృత్యుస్వరూపమైయున్న వారుణిని యథేష్టముగనిచ్చిరి. వారణున కానిమిషముననే దానిమహిమయగపడుటచే నెవ్వరేమిచెప్పిన నాతడట్లు చేయుచుండెను. అప్పుడెల్లరు నెక్కడకైన నొకరహస్యస్థలమునకుం బోయి పేకాడుకొందమని నిశ్చయించుకొని వీథినుండిపోవుచుండిరి. ఆకస్మికముగాం దిలకసుందరి వారికెదురుపడియెను. ఆమె వారుణీమదవిహ్వలుడైన వారణుని, మాధవభాస్కరులనుజూచి "ఎక్కడకుం బోవుచున్నారు?" అని ప్రశ్నించెను.

మాధ : మే మాడుకొనుటకుం బోవుచున్నాము.

తిలకసుందరిస్వభావ మప్పుడెంతయో మారిపోయెను. ఆమె మిగుల సమాదరభావముతో "మాధవా! మావారణుం డీయవస్థయందుండగా మీరీతని మీయిష్టమువచ్చినచోటికిం దీసికొనిపోవుట న్యాయముకాదు. బాగుగ యోజించిచూడుము" అనియెను.

మాధ : తిలకా! నీకీధర్మజాడ్యము సంప్రాప్తించి ఎన్నాళ్లైనది?

తిల : అదంతయునడుగుటకు నీకధికారములేదు. వారణుడు మీతోరాడు, మేమిరువురము నింటికింబోయెదము.

మాధ : అదేమి? ఆతడు మాతోడనేవచ్చును. అవునా వారణా?

వారణుఁడు తిలకసుందరిని వెనుకకు గెంటి “ ఓహో ! నేను మీతోడనే వచ్చెదను. నడువుఁడు. ” అనియెను.

ఆ మాటలు వినునరికిఁ దిలకసుందరికి పట్టరానికోపము వచ్చెను. ఆమె మండిపడుచుఁ గన్నులెఱ్ఱచేసికొని “ కానిమ్ము ! ఇందులకుఁ దగిన యనుభవముచేసెదను. ” అని దృఢసంకల్పము చేసికొన్నదా యనునట్లుగ నామె ముఖభావ మగపడుచుండెను. వారణు నీ విధముగ వారికిఁ జిక్కకుండఁ జేయవలయుననియే యామె దృఢసంకల్పము. ఈ విధముగ నిశ్చయించుకొని వారితో నామెయును ద్యూతగృహమునకుఁ బోయెను——.

వారణుని విషయమునఁ గేవల మభిమానమును జూపుచున్న యొకవ్యక్తి వారందఱును లోపలకుఁ బోయిన కొలఁదిసేపటిలోనె తానును లోపలఁ బ్రవేశించెను. వారణుని నితరులు లోఁబఱచుకొని పీడింపకుండఁ జేయుటయే యావ్యక్తి యుద్దేశము ; ఆవ్యక్తి మన విఠలుఁడే. తిలకసుందరి యక్కడకు వచ్చుచుండుటనుజూచి యిది యేమిటో చూతమని యాతఁడును లోపలికి వచ్చెను. మారువేషముతోనున్న విఠలుఁ డాజూదపుగదిలో నొకమూలఁ గూర్చుండి చూచుచుండెను. ఆ జూదగాండ్రలో నెవ్వరు నాతని గుర్తింపలేదు. ఇంతలోఁ జీకటిపడెను. ఆట ప్రారంభింపఁబడియెను. వారణుఁడు స్వేచ్ఛగ వెచ్చుసొమ్మునే పందెముగనొడ్డుచుండెను. తిలకసుందరి పటకుడ్యము వెనుకనుండి యిదంతయుఁ జూచుచుండెను. ఆట కొంచెమించుమించుగ నొకగడియసేపుజరిగెను. వారణుఁ డొడ్డుచున్నదంతయుఁ బోఁగొట్టుకొనుచుండెను. తుదకాతఁడంతయును బోఁగొట్టుకొని వెఱ్ఱిమొగము వైచుకొని వెనుకనున్న స్తంభమునకుఁ జేరగిలఁబడి గ్రుడ్లనీరు గిరగిరఁ ద్రిప్పఁదొడంగెను. నోట్లును, కాసులును, రూపాయలును,——

అన్నియుఁ బోవుటచే నాతనిజేబులు వట్టివై పోయెను. ఈ విశేషములను జూచుచున్న తిలకసుందరి "ఇంకేమున్నది! ఏమిచేయుదము?" అని యోచించుచుండఁగా మూలకూర్చుండియున్న విఠలుఁడు ముందు నకువచ్చి వారణుని బెక్కఁబట్టుకొని ముందుకులాగి, యక్కడ నున్నధనపుమూట నెడమచేతను, పిస్తోలును కుడిచేతను బట్టుకొని, అట్టహాసముతో గర్జించుచు "మీ రందఱును దొంగలు. ఇది మోసము — ఈ మూటయే మోసము — ఏమియు నెఱుంగని యీ వరుణుని తలపగులఁగొట్టి దోఁచుకొనుచున్నారు. ఈ సొమ్ము నాయొద్ద నుండనిండు. మీరు వెనుకకుఁబొండు. లేకున్న నపాయమునకుఁ జిక్కఁ కొందురు." అనియెను.

గర్వభూయిష్ఠుఁడగు నొకజూదగాఁ డామాటలకు సహింపక విఠలునిమీఁదఁబడి యొకగ్రుద్దుగ్రుద్దెను. అయిన నాతఁడంములకు లక్ష్యపెట్టక యా జూదగాని నొకతాపుతన్ని దూరముగా నెంటివైచెను. ఆ గృహమంతటను గందరగోళముహెచ్చెను. అన్నివైపులనుండియు హాహాకారములు వెడలెను. వారణుఁడు దిగ్భ్రాంతుఁడై యా దొమ్మి మధ్యనుండి తప్పించుకొని మెల్లగ ద్వారముకొద్దకు వచ్చిపడియెను. తిలకసుందరి యాతనినే యెదురుచూచుచుండుటచే నాతఁడు వచ్చిన త్రోడనే మంచిమాటలాడి యాతని నక్కడనుండి తీసికొనిపోయెను. సాహాయ్యముచేయుటకై వచ్చిన మనుష్యునిగతి యేమైనదని చూచుట కైన నామె ప్రయత్నింపలేదు. ఆమె వెలుపలకుఁబోయి యొకబండిని కుదుర్చుకొని వారణుని తనయింటికిఁ దీసికొనిపోయెను.

ఇప్పుడు విఠలుఁడు మిగుల దురవస్థలోనయ్యెను. అక్కడి వారందఱును జూదగాండ్రు — పోకరబోతులు — దొంగలు — వ్యభిచారులు — ఇట్టివారిమధ్య నీతఁ డొక్కఁడేమిచేయఁగలఁడు?

ఏమిచేయుటకును వలనుగాదు—కాని, విఠలుఁడు మిగులఁ జాతుర్యము కలవాఁడు. అతఁడు సొమ్ముమూటను జేబులోనుంచుకొని బైటికి వచ్చుటకై ప్రయత్నించెను. అంతలో భాస్కరుఁ డాతనిపైఁబడి కొట్ట వలయునని యెంతయో కష్టపడియెను. తనశక్తినంత నుపయోగించి యాతఁడు మీఁదికిఁజేయినెత్తివిసరెను. కాని, గురితప్పిపోవుటచే నావిసరునకాతఁడే ముందునకుఁబడిపోయెను.

అదేసమయమునుగఁ జూచుకొని విఠలుఁడు తనపిస్తోలును ద్రిప్పి దానితో బలముగ నాతనితలపైఁ గొట్టెను. ఆదెబ్బ కాతఁడు మూర్ఛఁబడిపోయెను. ఈతఁడు విఠలుఁడని యెవ్వరికిని దెలియలేదు. ఇంతమందినెదిరించి యీవిధముగాఁ జెల్లాచెదరుచేయు సిద్ధైర్యశాలి యెవ్వరైయుండవచ్చునని యందఱును దలపోయఁజొచ్చిరి. ఆలోపున నెవ్వఁడోయొకఁడు కుర్చీనొకదానిని తెచ్చి విఠలునిపైకి విసరెను. అప్పుడు విఠలుఁడు బెబ్బులివలె గర్జించుచు రౌద్రావేశముతోఁ దన పిస్తోలును బారుచేసెను. అంతలో నాగుంపంతయు విడిపోయెను.

విఠలుఁడా తెరపిలో వేగముగ వీథిలోనికి వచ్చి గట్టిగా పోలీసు వారిని బిలువసాగెను. అందువలన నాజూదగాండ్రందఱును భయపడి పాఱిపోవనారంభించిరి. అనేకులు పెరటిగుమ్మమునుండి పాఱిపోయిరి. ఆ సమయమునకుఁ బోలీసువారును వచ్చిరి. వారువచ్చునరికందఱును బాఱిపోవుటచే నొక్కరును దొరకలేదు. అనేకవిధములగు పేకముక్క లును, కొన్ని బ్రాందిబుడ్లును, కొన్ని నశ్యపుఁబట్టీలుతక్క నక్కడ నేమియును దొరకలేదు.

పదునేడవ ప్రకరణము

తిలకసుందరి వారణునపాయాంతరముచే నింటికిఁ గొనిపోయిన దనుసంగతి మనకుఁ దెలిసియేయున్నది. ఆమె గృహమున నొకగదిలో నిసువృటను గూర్చుండఁజేసియుంచెను. అపుడుకె వారణునకించుక మత్తు దిగియుండెను. తిలకసుందరి యొకవిధమైనపొడిని నీటిలోఁబోసి దానిని పానకముగఁ జేసి వారణునిచేఁ ద్రావించెను. పిమ్మట నాతనికి గాఢనిద్ర వచ్చెను.

తిలకసుందరి మాటిమాటికిని వారణునకీవిధమగు మైకమును గలిగించుచుండుటకుఁ గారణమును మాపాఠకులు గ్రహించియున్నారా?— అతఁ డొరులతో స్వేచ్ఛగ విహరింపకుండఁ జేయుటకే యామె యట్లు చేయుచుండెను. ఆమె తన హృదయమున " నా వారణుని నా యిష్టముచొప్పున నాతో నుంచుకొనియెదను. నా యిష్టము లేకుండ నాతనిని దీసికొనిపోవుట కితరుల కధికార మేమున్నది ? నా వారణునితో మాటాడుటకు వారెవ్వరు ? నా వారణునిద్రవ్యమును

దినుటకు వారెవ్వరు ? సర్వాధికారిణినగు నేనిచ్చటనుండఁగా వారెవ్వరాతనిని దీసికొనిపోవుటకు ? నా వారణునకు నేను మధువు నీయవలయును. ఆతనికి మధువునిచ్చుట కితరులేపాటివారు ? ఆ జూదగాండ్రీతని ద్యూతగృహమునకుఁ దీసికొనిపోయి యీతని ద్రవ్యము నపహరించుట కేనోర్తునా ? వీరియాటలు నాయొద్దసాగవు—నేనిచ్చినతిని బ్రదుకుఁ బురుషపుంగవులు, నేఁడెట్లు మిడిసిపడుచున్నారు ? కాని ! వీరికిఁ దగినశాస్తి చేయుదును—" అని యనుకొనుచుండెను.

ఆ సమయమునకు సరిగ మాఘవభాస్కరు లామందిరమునకు వచ్చిరి. తిలకసుందరి యీ జాడ గ్రహించి మేడమీఁదినుండి క్రిందికి దిగివచ్చెను.

మాఘ : తిలకా ! ఏమిపనిచేసితివి ? నీ యుద్దేశమేమి ?

తిల : నా యుద్దేశమా ?—మీ రిఁకమీఁద వారణుని దీసికొనిపోయి యందఱిముందు నాతని దోఁచుకొని తినఁగూడదు. ఇందుమూలమున మీకే యపాయము కలుగును. ఇదిగో ! చూడుఁడు ! మీరు మమ్ముల్లను క్షోభపెట్టరాదు. నాకుఁ గావలసినచోటికి నేనాతనిని దీసికొనిపోవుదును. నేనాతని వశపఱుచుకొనఁగలను. అంతియేకాక, మీకుఁగావలసినధన మాతనియొద్దనుండి తీసికొని నేనే మీకీయఁగలను. అట్లుచేసినచో నాతనికిఁగూడ నేమియు ననుమానముకలుగదు. అట్లు కాక, నేఁడు మీరొనర్చినట్లుగ నిఁకముందుఁగూడ నొనర్చినచో నాతఁడు నిశ్చయముగ సంశయపడకమానఁడు. మీకీశ్రమయెందులకు? మీకుఁగావలసినది నేనే యిచ్చుచుండెదనుగాదా !

మాఘ : ఓహో ! అవును. అంతయును నీవే మ్రింగవలయును గాఁబోలును ! పాపము !

తిల : నేనేమియు నట్లుచేయుటలేదు.

మాధ : నీవట్లుచేయుటకుం దగినదానవే !

తిల : నీవసత్యములాడుచున్నావు.

మాధ : తిలోత్తమా ! నేనసత్యవాదినని చెప్పఁబోకుము. ఇదిగో ! నీ గ్రహచారము వక్రించియున్నది. చూడుము !

అని చెప్పుచు, నోటికివచ్చినట్లెల్ల నామెను దిట్టసాగెను. ఆతని కంతటితోఁ గోపము తీరలేదు. అతఁడప్పుడు తిలకసుందరియొద్దకుఁ బోయి యామె కుత్తుకను బలముగనొక్కెను.

తిలకసుందరి యిఁక సైరింపలేక పోయెను. ఆమె మహాగ్రహముతోఁ గాళరాత్రివలెలేచి హుంకరించుచు మాధవునిపట్టునుండి విడిపించుకొని ఘోరాకారముతోఁ దనజాకెట్టునందున్న చిన్నకఠారి నట్టెపైకిఁదీసి దానితో నాతని నొక్కపోటు పొడిచెను. కాని, భాగ్యవశమున గురితప్పుటచే నా పాపాత్ముఁడు బ్రదికిపోయెను.

గుఱితప్పిన యాఁడుసింగమువలె నామె మరల గర్జించుచు మాధవునిపైకిదూకెను. ఆతఁడు మరల నామె వ్రేటునుండి తప్పించుకొని యామెను బట్టుకొనుటకై ప్రయత్నించెను.

ఆ మహాపాపాత్ము లీవిధముగాఁ గ్రుమ్ములాడుచుండు సమయమున వీథితలుపునెవ్వరోతట్టిన సద్దయ్యెను. తలుపు నీవఱకే మాధవ భాస్కరులు లోపలకు వచ్చినప్పుడు లోపలిగొళ్లెముఁ బెట్టియుండిరి. ఆ యంతరాయమువలన నాకస్మికముగ లోపలజరగుచున్న క్రుమ్ములాట శాంతింపవలసివచ్చెను.

భాస్కరుఁడు భయముతో గుండెలుకొట్టుకొనుచు " అయ్యో! ఎవ్వరో వచ్చినారు చూడుఁడు ! " అనియెను.

మాధవుఁడును విభ్రాంతుఁడయ్యెను. తిలకసుందరియును కఠారిని వెనుకకుఁ దీసికొని జాకెట్టులోఁ జేర్చికొని వేవేగముగఁబోయి

తలుపు తెఱచెను. అక్కడ నామె, యాజానుబాహువగు నొక వ్యక్తిని జూచి " అయ్యో! అప్పా! " అని యొక్క కేక వైచెను.

ఆ మూర్తి లోపలకు వచ్చెను. అతఁడు చాల దీర్ఘకాయుఁడు. వారు లోపలకు వచ్చునప్పుడు వీథితలుపు వేయకుండె వచ్చిరి.

లోపలకు వచ్చిన పిమ్మట నాతఁడు " ఏమే! నేని దేశమునకు వచ్చెదనని నీవనుకొనలేదా?" అనియెను.

మాధవభాస్కరు లక్కడకువచ్చి చూచిరి. మాధవునిదృష్టి యంతయు నా నూతనవ్యక్తిమీఁదనే యుండెను. అతఁడు గడగడ వడఁకుచు " అయ్యో! పల్లవుఁడు! శ్రీమతి యజమానుఁడు!" అనియెను.

పల్ల : ఓ ద్రోహులారా! మీరిక్కడకును వచ్చితిరా? అవు నవును. ఒక జాతివా రొక్కచోటఁ జేరుచుండుట స్వాభావికము. ఒక వృత్తిగల వారందఱును నొక గుంపుగాఁ జేరుటయును స్వాభావికమే— మీతో వనజచంద్ర సౌదామినులు చేరెనవో—పంచమహాపాతకు లొక్కచోఁ జేరినట్లగును. మీతో వారు చేరలేదేమి?" అనియెను.

తిలకసుందరి యించుక ధైర్యమును దెచ్చుకొని " అప్పా! లోపలికిరమ్ము!" అనియెను.

పల్ల : ఏమే కులఘాతిని! నీవీ నగరమున కెందులకు వచ్చితివే?

అని పిడుగులు పడినట్లుగ గర్జించుచు బొమముడిపాటుతో బండ్లు పటపట గొఱుకనారంభించెను. అతని కన్నులనుండి యగ్నికణములు రాలుచుండెను.

మాధ : పల్లవా! అదంతయును నడుగవలసిన యావశ్యకత నేకేమియును లేదు.

పల్ల : అయ్యా! నేను చెప్పఁజాలను. (తిలక వైపుఁ దిరిగి) ఏమే నీచురాలా! చెప్పవేమి?" అని సాక్రోశముతో నామె చెక్కునుబట్టుకొని గుంజగా, నామెకాళ్లకామెయే శరణాగతయైనట్లయి యొక్క కేకవైచెను. తిలకసుందరి తన జీవితకాలమునం దింతగా నెప్పుడును భయపడలేదు.

పల్ల : ఛీఛీ నీవు నా గౌరవమును మంటఁగొట్టుటయే చాలును. ఇఁక ముందేమియును వలదు. ఈ మీ ముగ్గురను గుంపుతో నొక్క యేటున మట్టిపాలు చేసినఁగాని నా క్రోధము చల్లారదు. అందువలన నా కించుకంతయును విచారము కలుగఁబోదు. మిమ్ములనిప్పుడే పోలీసు వారి కొప్పగింపవలయునని తలంచుచున్నాఁడను. మీ కీలోకమునం దుండుటకంటె నశించిపోవుటయే మేలు. మీ రొక జూదగానితో ద్యూత గృహమునుండి వచ్చుచున్నారు కాదా? అతనిని తోఁడుకొని వచ్చినారు కాఁబోలును! మాటాడవేమి? మీ పాపము పండిపోయినది—మీరు నా చేతిలోఁ జిక్కుకొంటిరి.

తిల : అప్పా! నామాటల నాలకింపుము.

పల్ల : ఓ దుష్టాత్మురాలా! నన్ను "అప్పా" యని పిలువకుము. నేను నీకుఁ దండ్రినిగాను. నీ తల్లి మరణించినప్పుడు పసిపిల్లవై యున్న నిన్ను నాభార్య పోషించినది. ఆమె చనిపోయినపిమ్మట—ఆ యభిమానమును వీడఁజాలక, అప్పటినుండియు నెంతయో కష్టపడి నిన్ను నా ప్రాణములతో సమానముగాఁ జూచుకొని పెంచితిని. నాముప్పు గాలమున కించుక గంజియైన పోసికాపాడెదవని నమ్మి నిన్నింత దానిగాఁ జేసితిని. నేను పోయిన దేశములకన్నిటిని నిన్నుఁ దీసికొనిపోయితిని. యోగ్యమగు పద్ధతిని నీకు విద్యాభ్యాసము చేయించితిని. కాని, నీవు నీచుఁడగు నా వనజచంద్రుని వలలోఁ జిక్కుకొని భ్రష్టవై పాఱిపోయితివి. అప్పటినుండియు లజ్జావిహీనురాలవై, చెడిపవై, కులహీనురాలవై,

తుచ్ఛముగ జీవించుచుంటివి — ఛీ! పాపాత్మురాలా! నీ మొగమును జూచినచో నాకుఁగూడ నా మహాపాపములు చుట్టఁబెట్టుకొనును.

పల్లవుని పెంపుడుకూఁతురగు తిలకసుందరి జీవనచరిత్రమిదియే. ఇందు లేశమైనను వ్యత్యాసము లేదు—తిలోత్తమ లలితపట్టణమందు వనజచంద్రునితో నున్నప్పుడు తన పుట్టింటివిషయమై చిత్రచిత్రములగు కులగోత్రములను, అద్భుతమహిమలను గల్పించిచెప్పి యందఱను భ్రమింపఁ జేయుచుండెడిది — ఆ టక్కులాడి మాటలకందఱును లోఁబడిపోవుచుండిరి.

నౌకాధికారియగు పల్లవుఁ డొకసారి హిందూమహాసముద్రమున శ్రీమతియను తననౌకను నడపించెను. ఒకమహాపట్టణమో యనునట్లున్న యా నావయందు దన్ని దేశములవారును బ్రయాణము చేయుచుండిరి. కోటీశ్వరులగు వర్తకులును, జహాగీరుదారులును మొదటితరగతియందుండిరి. వారిలో లలితపట్టణమువారే చాలఁగ నుండిరి. అప్పుడేదోయొక ప్రస్తావవశమునఁ జారుచంద్రుని గృహసంబంధమైన ప్రసంగమువచ్చెను, దానికొలితార్థ మిట్లు క్రిందివిధముగా నుండెను.

"చారుచంద్రుఁ డొక వేశ్యనుంచుకొనియెను. వనజచంద్రుఁడు చారుచంద్రునకుఁ బూర్వముంచుకొనిన దానివలన నా వేశ్యకుఁ బుట్టినదఁట—కొంతకాలము జరగినపిమ్మట నా వేశ్య యీ బిడ్డను జారుచంద్రుని యొద్దవిడిచిపెట్టి మఱియొకనిని మోహించి యాతనితో వెడలిపోయెను. పిమ్మట నామె చారుచంద్రునియొద్ద కెప్పుడును రాలేదు. అప్పటికిఁ జారుచంద్రుని ధర్మపత్నికింకను సంతానము కలుగలేదు. ఆ కారణమున సాధ్వీమణియగు నామె యీ బిడ్డ నౌరస పుత్రునికంటె హెచ్చుప్రేమతోఁ బెంచుచుండెను. ఆమె యందఱి

తోడను నా బాలుఁడు తనపుత్రుఁడనియే చెప్పుచున్నాను. చారు చంద్రుఁడుకూడ నట్లే చెప్పుచుండెను. కొంతకాలము పోయినపిమ్మటఁ జారుచంద్రుని ధర్మపత్నికి కాంతనాథుఁడు జన్మించెను—వనజచంద్రుని తల్లియగు వారాంగన దేశాంతరమున క్షయరోగగ్రస్తయై బాధపడుచుఁ దనకుమారుని జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని యాతనికై కన్నీరు విడుచుచు నాతని పోషణవిషయమునఁ జారుచంద్రున కీక్రిందివిధముగా నొకయుత్తరము వ్రాసెను.

"పూర్వప్రియా !

నన్నుఁ గృతఘ్నగా నెంచవలదు. నా కులవృత్తియే యిది. కాని, నేను నిన్ను విడిచివచ్చినను నీకును నాకును గలసంబంధమువీడిపో లేదు. అదెన్నటికిని వీడునదికాదని నా నమ్మకము — ఎందువలన ననఁగా—నేను నా ప్రతిబింబస్వరూపుఁడగు వనజుని నీకర్పించితిని, జన్మముచేఁగాకున్నను, క్రియారూపమున నాతఁడు నీపుత్రు. అందు వలన నీయొద్దనేయున్నాఁడు. ఇటీవల నీ ధర్మపత్నియందు నీకుఁ బుత్రోత్పత్తియైనదని ప్రవాదముగా వినియుంటిని. ఆ వినికిడియే నన్ను హర్షవిషాదములలో ముంచి పీడించుచున్నది. ఎట్లును వనజుని విడిచి పెట్టరాదని నేను ప్రార్థించుచున్నదానను. ఇదే నా కడసారివందన మందుకొనుము !"

ఈ యుత్తరమువచ్చినప్పుడు చారుచంద్రుఁ డింటలేనికారణ మున వనజచంద్రుఁడే దీనిని తీసికొనియెను. వనజచంద్రుఁ డప్పటికే యౌవనవంతుఁడై యుండెను. అతఁడు పుట్టుకనుండియు ధూర్తుఁడే యగుటచేతఁ దండ్రి యాజ్ఞలేనిదే యా యుత్తరమునువిప్పి చదువు కొనియెను. అప్పు డాతనిగుండెలు బ్రద్దలైపోయెను. అదివఱకును దానును, గాంతనాథుఁడు నొకతల్లిబిడ్డలమేయని యాతఁడు నమ్మి

యుండెను. ఇప్పుడాతఁ డెవ్వఁడు ? ఈయుత్తరమువలనఁ దానొక వేశ్యా పుత్రుఁడనని యాతనికిఁ దెలియవచ్చెను. అందువలన ముందేమి జరగునోయను భయమునఁ బాతాళ లోకమునకుఁ బడిపోయినవాఁడయ్యు ధైర్యము తెచ్చుకొని దురాలోచనలకుఁ బ్రారంభించెను. తుదకాతఁ డాయుత్తరమును దండ్రికిఁ జూపింపలేదు. ఇఁకముందుఁ దాను చంద్రుని నమ్మలేకపోయెను. దాయాదియగు కాంతనాథుని మొదటఁ దొలఁగింప వలయుననియుఁ బిమ్మట వృద్ధుఁడగు నా పాలకజనకుని సంహరింప వలయుననియు, యోచించి, యందులకుఁదగిన దురాత్ములను జేర్చుకొని పనిచేయఁ బ్రారంభించెను.

ఈకథ యంతయు నొకలోఁ బల్లవునకుఁ బాగుగఁ దెలియవచ్చెను. వనజచంద్రుండు తనకూఁతును మోహించి తీసికొని పోవుటచేత హృదయము లోపలనే పల్లవున కాకోపము రాజుచుండెను. ఆ కోపాగ్నికిప్పు డాజ్యాహుతి యైనట్లయ్యెను. అయినను పల్లవుఁడు వివేకవంతుఁ డగుటచేతఁ దగిన కాలమునకై యెదురు చూచుచుండెను. ఒకసారి పల్లవుఁడు లలిత పట్టణమునకుఁ బోయెను. అతఁడచ్చట వనజచంద్రుఁ డొనరించిన కుత్సిత వ్యాపారముల సన్నిటిని దెలిసికొనియెను.

అతఁడు కాంతనాథుని జంపుటకుఁ బ్రయత్నించుటయు, నికముందావిషయమున జరుగవలసిన ఘోరకృత్యములకు నవనగరమునందనేకులొకటిగాఁ జేరుటయు, మరకతమంజూషను గూర్చిన చరిత్రమును బాగుగఁ దెలిసికొనియెను. నవనగరమునఁ బ్రసిద్ధిఁ జెందిన పత్తేదారగు విశలమూర్తి నీకార్యమున నియమింపవలయునని పల్లవునిమిత్రులాతని కుపదేశించిరి. పల్లవుఁడు నవనగరమునకు వచ్చినప్పుడీ సంగతి జ్ఞప్తికివచ్చెను. ఆక్షణమే యాతఁడు విశలమూర్తి కార్యాలయమునకుఁ బోయి యానాఁడు చాలసేపాతనితో మాటాడెను. ఆ సంగతి

మా పాఠకులకుఁ దెలిసియే యున్నది. అదిమొదలు చాలదినముల వఱకును విఠలుని నాతఁడు చూడలేదు. ఎందువల ననఁగా—— ఆ విఠలుఁ డెక్కడకుఁ బోయినదియుఁగూడఁ బల్లవునకుఁ దెలియలేదు. లలిత పట్టణమునుండి తనకు వచ్చినయుత్తరములవలనఁ జారుచంద్రుఁడు కూడ మరణించెనని తెలియవచ్చెను. ఈ రెండవహత్యకూడ వనజ చంద్రునివలననే జరుపఁబడినదని పల్లవుఁ డూహించుకొనియెను. పల్లవుఁడు, నవనగరవీథియందు వారణునితో వచ్చుచున్న తన పెంపుడు కూఁతురగు తిలోత్తమను జూచువఱకు నామె యా పురమునం దున్నట్టులే యాతనికిఁ దెలియదు ఇది పూర్వవృత్తాంతము——

తిలకసుందరి తన పెంపుడుతండ్రిని జూచినంతనే గడగడవడఁకి పోయెను. తనమిత్రులయొక్కయుఁ దనయొక్కయు యోగ్యత నాతఁడు బాగుగ నెఱుంగుననియు, తమయేర్పాటులనన్నిటిని బట్టబయలుచేసి తమ్ముఁ నాశనముచేయుట కాతఁడు ప్రయత్నించుననియు నామెకుఁ దోఁచెను. ఆమె యగ్నిలోఁబడిన మిడుతవలెఁ గొట్టుకొనసాగెను. పల్లవునిచూచినతోడనే మాధవుఁడు నోటికివచ్చినట్లు దూషించి మాటాడెను. ఆ దురుక్తులచేఁ బల్లవుఁడు ప్రసన్నభావము నందలేక పోయెను. మాధవునకు మహానౌకాధ్యక్షుఁడగు పల్లవుని ఘనత గోచరముకాలేదు.

ఆతఁడు మరల దుడుకుదనముతో " పల్లవా! ఇట్లువ్యర్థముగా గందరగోళము చేయుటవలన లాభమేమియును లేదు. మేమేమైననిచ్చి నీ మనసునకు సంతుష్టిగలిగింపవలయునని యాలోచించుచున్నాము. నీవు మమ్మేమియుఁజేయకుండ వదలివైచినచో నిరువదివేల రూపాయలను నీకు రహస్యముగాఁ దెచ్చియిచ్చెదము " అనియెను.

పల్ల : ఛీ ! ఛీ ! ఓరీ ! నీచా ! నీకుఁదగినమాటనె చెప్పుచున్నావు ! నేనెవ్వఁడనో నీకుఁ దెలియలేదు కాఁబోలును ! నేను శ్రీమతియనునాక కధిపతినని నీకుఁదెలియదా యేమి ? నీ నోటినుండి యెట్టితుచ్ఛపు మాటవచ్చినది ! శివశివా ! ఓరీ ! నీవు పరమద్రోహివి. అక్కఱలేదు—అయ్యా ! నీవు లంచమునిచ్చి నన్నుఁ ద్రిప్పుకోన నక్కఱలేదు. లక్షరూపాయలును, ఒకగడ్డిపోచయు నాకు నొక్కటియే యని నీ వూహింపఁజాలవైతివి. ఎంతనీచపుమాట !

అని చెప్పుచుఁ బల్లవుఁడు మాధవునిపైఁబడి కొట్టఁబోయెను.

అంతలోఁ దిలకసుందరి యాతనికడ్డమువచ్చి యాతని కాళ్లపైఁబడి కన్నుల నీరునింపుచు "తండ్రీ ! నేను చెప్పఁబోవు మాటలను దయతో నాలింపవలయును" అనియెను.

పల్ల : ఇఁక నన్ను "తండ్రీ !" యని పిలువవలదు. ఇదిగో ! నేను వెడలిపోవుచున్నాఁడను. నేను నీకుఁ దండ్రినా ! నీవు నాకుఁ దనయవా ?—నేనుపోయెదను.

తిల : వలదు. వలదు. తండ్రీ ! పోవలదు.

అప్పు డానావికేంద్రుఁడు గంభీరభావముతో నిలుచుండి కాళ్లమీఁదఁబడియున్న తిలోత్తమనుజూచి "తిలకా ! కాంతనాథుని మరణమునుగూర్చియు, నాతనికిని బ్రఫుల్లకును జరగిన వివాహమును గూర్చియు, నీవేమైన నెఱుంగుదువా ?" అనియెను.

తిలకసుందరియు, మాధవభాస్కరులు నొండొరుల మొగములను జూచికొనిరి.

తిల : ఎఱుఁగను. ఆ సంగతి నాకేమియును దెలియదు.

పల్ల : ఎఱుఁగ కేమి ? నీవసత్యములాడుచున్నావు. నీకంతయును దెలియును. అంతేకాదు. ఆతనిహత్యలో నీవుకూడఁ జేరియుంటివని యే నా నమ్మకము. మాటాడవేమి ?

పల్లవుఁడుగాక మఱెవ్వఁడైన నిట్లు మాటాడియున్నచో మాధవభాస్కరులాతని నా క్షణముననే యమసదనమునకుఁ బంపించి యుందురు. పల్లవుఁడు నెల్లకాదళము మొదలగువాని కధిపతి—అను భవశాలి—అట్టి పురుషసింహముముందర వారిమాట లేమిసాగి వచ్చును? అందువలన వారిరువురును వెడ్డిమొగములు వైచుకొని యాతని వైపునకుఁ జూచుచు నూరకుండిరి. పల్లవుఁడు కాలసర్పమువలె నా మువ్వురను క్రూరదృష్టితోఁ జూచుచుండెను.

తిలకసుందరికి భరింపశక్యముకాని యమితానిగెను. ఆమె మెల్లగఁ దండ్రికాళ్లనువిడిచి లేచినిలుచుండి, కరుణాక్రందనస్వరముతో "జనకా! నన్నుఁగరుణింపుము!" అని ప్రార్థించెను.

కాని, దృఢచిత్తుఁడగు పల్లవునిహృదయము శిలాసదృశమై పోయెను. ఆతఁడిఁకముందుఁ దానేమిచేయవలసినదియు, యోజించుకొనుచు నొక్కక్షణమునఁబకును దిలకముఖమును జూడకుండ నాసాగ్రన్యస్తలోచనుఁడై యుండెను.

అప్పుడు తిలకకన్నులనుండి ప్రళయకాలాగ్నికణములు పిడుగుల వలె రాలుచున్నట్లుండెను. ఆమె మెల్లగఁ దనవలజేతిని జాకట్టులోనికిఁ బోనిచ్చి యందున్నకత్తిని బైకిఁదీసికొనియెను. పిమ్మట నామె రోజుచు నొకటిరెండడుగులు వెనుకకువైచి నిలుచుండి నా యాయుధమును దలపైకెత్తి తన శక్తినంతయు నుపయోగించి యాతని వక్షముపైఁబొడిచెను.

హారహారా! ఈమె యేకాదాసుపుత్రి! ఛీ! ఛీ! ఈమె యాతని యౌరసపుత్రియేయైనచో నిమెకిట్టి దుర్బుద్ధిపుట్టియుండునా? ఈమె యేక్రూరాత్మునితనయయో! ఈమెబాల్యమునం దనాథయైనను బూర్వపుణ్యమించుక యుండుటచే నీ పల్లవునకుఁ బెంపుడు

కూఁతురై నది. అయిననేమి ? కృతఘ్నుచిత్తయగు నీపాపాత్ముకరాలికవి యన్నియు నేలజ్ఞప్తికివచ్చును !

పల్లవుఁడా రక్తస్వరముతో గుభాలునఁ గ్రిందకుఁబడిపోయెను. రక్తప్రవాహముచే నక్కడిజంఘానాయంతయుఁ దడిసిపోయెను. సక్తిసిక్తమైన తనకఠారిని మరలఁ బ్రయోగింపవలయునని యామెసన్నద్ధయగునంతలో నర్ధోన్మత్తుఁడగు వారణుఁడు మేడనుండి క్రిందికి దిగివచ్చి తిలకసుందరి రౌద్రాకారమును, ఆమెచేతియందున్న ఘోరశస్త్రమును, సమీపమునఁబడియున్న కళేబరమును జూచి భయభ్రాంతుఁడై యాప్రదర్శనము నింకఁజూడఁజాలక కన్నులు మూసికొని " రామరామ! ఇదేమి ? ఈ భయంకరకృత్యమేమి ? ఇట్లుచేయఁదగునా ? తిలకా ! నరహత్యచేసితివా ? శ్రీహరీ ! నేను స్వప్నమును గనుచుంటినా ? నాతలతిరిగిపోయినదా యేమి ? ఈ ప్రదర్శనమేమి ?——" అని తప్పతప్ప మాటలనాడుచు వచ్చి తిలకసుందరికిని బల్లవునకును నడుమ కూలఁబడియెను. మరల నాతనికి మత్తెక్కెను.

తిల : (వారణునికొంచెమీవలకులాగి) అయ్యో ! అయ్యో ! ఇదేమి ? ఇప్పుడె జాగరూకతతో నితనిని మీఁదికెత్తుకొనిపోయి పరుండఁబెట్టి యాతనివస్త్రములఁదీసివైచి నెత్తురుకట్టులుపోవునందాక పులిమివేయుఁడు. ఈతని కింకనుగొంచెముసేపటివఱకు మెలకువరాదు. లేచినపిమ్మట నీసంగతులనన్నిటినడుగును. అప్పు " డిదియంతయు నీకువచ్చినస్వప్నముకాని జరగినదికాదు. నీవు భ్రాంతినొందుచున్నావు " అనిచెప్పుదిము.

మాధవభాస్కరులు వారణుని మీఁదికిఁ దీసికొనిపోయిరి. మాధవుఁడు వేగముగదిగివచ్చెను. పల్లవునిదేహము శవసదృశముగాఁ బడియుండెను.

మాధ : ఇప్పుడీ కళేబరము నేమిచేయుదము ?

తిల : ఎక్కడనైన పాఱవేయుడు.

ఓ తిలకసుందరీ ! ఎంతమాటాడితివి ! నీ బాలకజనకుని నీవిట్లు చేయవలసినదే ! ఇట్లుమాటాడవలసినదే !—ఆహా ! నీకుఁ గృతజ్ఞత యనుమాటయే లేదాయేమి ? నీవు మనుష్యజన్మమునెత్తితి వను మాటయే మఱచిపోయితివా ? నీతండ్రిని నీచేతులారఁ జంపుటయే నీకుఁ బరమానందమైనదా ! ఆ విషయమున నీకుఁ బశ్చాత్తాపమే కలుగ లేదు—ఆహా ! నిశ్చయముగ నీవు మహారాక్షసివి. నీకు హృదయము లేదు. ఇఁకఁ బశ్చాత్తాపమెక్కడనుండివచ్చును ? నీచేతులతో నెంత మందినిట్లు కడతేర్చితివో—రాక్షసీ ! నీపేరుస్మరించుటయును మహా పాపమే—

మాధ : దీని నెక్కడకుఁ దీసికొనిపోవలయును ?

తిల : వెనుకటి యనుభవములన్నియుఁ జచ్చిపోయినవా యేమి? ఏమిచేయవలయునో నీకుఁ దెలియదా ?

మాధ : సరియే. అట్లేచేసెదను. ఇప్పటికింకు నర్ధరాత్రిసమయ మనుకూలము. ప్రస్తుత మీకళేబరము నీగదిలో దాచియుంచుదము.

తిలకసుందరి యందులకొప్పుకొనియెను. అపుడు వారు దేహము నెత్తికొనివచ్చి యొకచిన్నగదిలోనుంచి, క్రిందనుండు ఖానాను మేడ మీఁదికిఁ దీసికొనిపోయి దానిని వారిరువురుబట్టలను పులుముటకుఁ దగినను గూర్చుండిరి. కాని, గ్రహచారవశమున వీథితలుపు వేసియున్నదో లేదో యెవ్వరును బరీక్షింపలేదు.

విశలుఁడు ద్యూతగృహమునుండి యీవలకి వచ్చుటకుముందే వారణుఁడు తప్పించుకొని వెలుపలికివచ్చెనుగదా! ఆతఁడు తప్పకుండఁ దిలకసుందరి గృహముననుండుననియే విశలునిసమ్మకము. అందువలన నీనాఁడిక్కడకువచ్చెను. అప్పటికి సందెచీఁకటిగానుండెను. వచ్చి వీథివైపుననున్న వసారాయొద్దకుఁబోయి గవాక్షమార్గమున లోపలకుఁ దొంగిచూచెను. అప్పుడు తిలకసుందరి మాధవులొక మనుష్యదేహము నొకగదిలోనికి మోచుకొని పోవుచుండుట యాతని కగపడెను. కాని, యదియెవ్వరి దేహమైనదియు విశలునకు గురుతునకు రాలేదు. ఆతఁడు తేనెలోఁబడిన యీఁగవలెఁ జాలసేపు కొట్టుకొనియెను. లోపలికెట్లుపోవలయునో యాతనికి గోచరింపలేదు.

తిలకసుందరియు మాధవుఁడును మేడమీఁదికిఁబోయి యెంత సేపటికిని గ్రిందికిరాలేదు. విశలుఁడాసమయముననే తలుపుగెంటెను. లోపలిగడియ వేయనికారణమున సులభముగ నాతఁడాతలుపుఁదీసి లోపలకుఁబోయి, యా చిన్నగదిచెంత కరిగిచూచెను. ఆ దేహ మెవ్వరిదైనదియు నాతనికిఁ దెలియలేదు. గాఢాంధకారముగా నుండెను. జేబులోనున్న యగ్గిపుడకను వెలిగించిచూడఁగా నది పల్లవుని శరీరమని తెలిసిపోయెను. విశలుఁడు వేగముగ నొకమహాసాహసమును జేసెను, ఆ క్షణమె యాతనిని తనబుజములమీఁద నెత్తుకొని నిశ్శబ్దముగా నీవలకు వచ్చెను. ఆ గృహమునకెదుట విశాలమగు నొక మైదానముండెను. అక్కడఁ బ్రయత్నపూర్వకముగ ననేక వృక్షజాతులను వైచి పెంచినతోఁటయుండెను. విశలుఁ డాకృతక వనమునకు వచ్చి, పల్లవునక్కడదింపి యతనిప్రతినాడిని బరీక్షించి చూడసాగెను. వక్షమునందలి యొకయెముకకుమాత్రము బలమైన దెబ్బతగిలెను. కాని, యా కత్తి వక్షములోపలికిఁబోలేదు. మఱియు దెబ్బతగిలి చాలసేపగుటచేతను, ఆ సంధ్యాసమీరణము హితవుగ

వీచుచుండుట చేతను, పల్లవుని దేహమునందు దప్పక ప్రాణప్రవాహము మెల్లమెల్లగఁ బ్రవహించుచునుగదా యని విశలునకు ధైర్యముకలిగెను. ఆ యాశతోడనే విశలుఁ డా దేహము నక్కడనే యుంచి కూర్చుండెను. ఇఁకమీఁదనైన బలమైనచికిత్స చేయించినచోఁ బల్లవుఁడు బ్రదుకునని యాతనికి ధైర్యము కలిగెను. విశలుఁడు మరల నా దేహము నెత్తికొని బండున్న ప్రదేశమునకుఁబోయి యొకగుఱ్ఱపుబండిని గుదుర్చుకొని, దానిలోనుంచుకొని, యౌషధోపచారశాలకుఁ దీసికొని పోయెను. అక్కడ నించుమించుగ నొకగంటకాల ముపచారములు జరిగినమీఁదటఁ బల్లవునకు స్మృతికలిగెను. ఈ విధముగాఁ గాల క్రమమున నాతనికిఁ దగినంతగుణమగపడియెను.

ఆ రాత్రి పండ్రెండుగంటలకుఁ దిలకసుందరికి బుద్ధిచాంచల్యము కలిగెను. ఆమె మాధవభాస్కరులనుజూచి "అయ్యా! ఇఁకమీరు పొండు. ఆ శవమును బహిష్కారముచేసికొనిరండు. నేను మరల నీ ముఖమునుజూడఁజాలను. నా మనస్సులో చెదరిపోవుచున్నది" అనియెను.

మాధవభాస్కరులు క్రిందికిదిగివచ్చి చూచిరి. ఆ గదిలో వారికి శవమగపడలేదు. ఈ సంగతి తిలకసుందరికిఁ దెలుపవలయునా, అక్కఱలేదా యని వారలు యోజించుకొని, తెలిపినచో నొక పెద్ద గందరగోళముజరగునని భయపడి యట్లుచేయుట మానివైచిరి. అదియునుగాక, మరల నామె యేమైనదని యడిగినచో, "మీ యాజ్ఞాప్రకారముగా నాపని చేసివైచితి" మని చెప్పదమని వారు నిశ్చయించుకొనిరి. వారు మరల మేడమీఁదికిఁబోలేదు. ఎక్కడకో వెడలిపోయిరి.

పల్లవునకు గాయము బాగుగకుదిరినపిమ్మట విశలుఁ డాతనిని క్రొత్తనుంగళమునకుఁ దీసికొనిపోయెను. ఈ కపటనాటకమునందలి తుదియంకము ప్రదర్శింపఁబడునప్పు డాతని యక్కఱయుండునని

తలంచి యంతవఱకు నాతఁడాయూరనేయుండునట్లుగఁ దగినయేర్పాటు లను గావించెను. ఆతఁడక్కడ విశ్రాంతిసుఖము ననుభవించుటకీయ కొనియెను. ఆ సమయముననె పల్లవుఁడు విఠలునితోఁ దనకును తిలక సుందరికిని జరగిన సంభాషణాదివిషయముల నన్నిటిని సవిస్తరముగఁ దెలియఁజేయుటయేకాక, తిలకయొక్క పూర్వవృత్తాంతమంతయు వినిపించెను.

విఠలుఁడు మరల నవనగరమునకుఁ దిరిగివచ్చి, ఈ ఫిర్యాదునకు సంబంధించిన విశేషవిషయములను తెలిసికొనుటకై ప్రయత్నించి వానిని జాలవఱకుసాధించెను. ఆ పాపాత్ములందరిని గొలఁదిదినము లలోఁ బట్టుకొనవలయుననియు, వారిమీఁద, ఫిర్యాదుతీసుకొనిరావ లయుననియు యోజించుకొనుచుండెను. మధ్యమధ్య నాతఁడు వార ణుని మేనమామవేషముతో సౌదామినిగృహమున వాసముచేయు చుండెను. కొన్నివేళలఁ దానూరికిఁ బోయెదనని యామెతోఁజెప్పి వెలుపలకువచ్చి, రహస్యముగా నితరస్థలములలో వాసముచేయుచుం డెను. తఱచుగ సౌదామిని మొదలగువారియెదుట విఠలుఁడు పగటి పూటఁ దిరుగుటయే మానివైచెను.

పదునెనిమిదవ ప్రకరణము

పినతండ్రిని జంపిననాఁటిరాత్రి తిలకసుందరి మాధవభాస్కరులు వెడలిపోయినపిమ్మట వారణునిప్రక్కఁ గూరుచుండి యాతని ముఖమునుజూచుచు నేమేమియో యాలోచించుకొనుచుండెను. గదిలోపలిదీపము మసకవారి కాంతివిహీనముగానుండెను. ఏవైపునఁజూచిన నంతయు శూన్యముగా నగపడుచుండెను. గోడలకుఁ గట్టిన చిత్రపటములామెకన్నులకగపడుటలేదు. నిత్యోపయోగములగు గదిలోనివస్తువులెవ్వియు నామెదృష్టులలోఁబడుటలేదు. సౌధోపరిభాగమువచ్చి యాకస్మికముగాఁ దన తలమీఁదఁగూలుచున్నట్లు లామె యనుకొనుచుండెను. ఆమె యొక్కొక్కసారి యదరిపడి యిటునటుచూచి హృదయమునఁ జేయివైచుకొని "తిలకసుందరీ! ఇంతమాత్రమున నీవు నీహృదయమును బాడుచేసికొనకుము! ఈవఱకెన్నిసరహత్యలు నీచేతిమీఁదుగ జరుగలేదు! ఇది యంతకంటె

నెక్కువయైనదా? నీవంతగానడలెదవేమి?" అని తనకుందానే మాటాడుకొని ధైర్యమును దెచ్చుకొనుచుండెను. కాని, యూధైర్య మెంతయోసేపు నిలుచుటలేదు.

ఒకసారి యామె వారణుని మొగమువైపునకుఁజూచి "పాప మీగంగగోవు వలయునప్పుడెల్ల కడవలకొలఁదిగ క్షీరమునిచ్చు చున్నది. నాకేమిలోపము చేయుచున్నది? కటికవానిని నమ్మినగొర్రెవలె నీతఁడు నన్ప్రేమించి తనప్రాణమానధనములను నాయధీనము చేసియున్నాఁడు. నేనీతని నెందులకుఁ జంపవలయును? ఇంతకంటెను నన్యాయకృత్యమేమియున్నది? ఈ కోమలహృదయుఁడు నాకుఁ దనహృదయము నర్పించియున్నాఁడు——అయ్యో! వనజచంద్రుననేమి చేయవలయును?——ఆతని నియోగముచు మంటిపాలు చేయవలసిన దేనా? ఈ యసందర్భావస్థలో నుండుటకంటె నేను ప్రాణములు విడుచుటయే మేలుకాదా!" అని యోజించుకొని మరల "అయ్యో! దైవమా! నా కీరాక్షసిజన్మము నేలకలిగించితివి? నా పరిణామ మింతటిదేనా? నేనీవిధముగ నశించిపోవలసిన దేనా? ఈ సుందర పుష్పమును విషపూరితముగ నేలచేసినైచితివి? ఈ కుసుమముపై వ్రాలి యెన్నిమధుకరములు మరణించినవో లెక్కించువారెవ్వరు?—— హా! నానుము నీ ఘోరపరిణామముల నెందులకు వ్రాసితివి?—— హా! తండ్రీ! నా చేతులలో నీకు మృత్యువున్నది" అని యను కొనియెను.

ఇంతలో "పాతకీ! జనకఘ్ని!" అనియెవ్వరో తన్ను నిందించు చున్నట్టు లామెకువినవచ్చెను. తనయంతరాత్మయే యట్లు చీవాట్లు పెట్టుచున్నదని యామెను బోధపడలేదు. ఈనటుకామె యెన్నియో నరహత్యలనుజేసినది. కాని, యెప్పుడు నామె యంతరాత్మ

యందులకామెను నిందింపలేదు. అప్పుడవి యస్తమించియుండబోలును! నేఁ డే ప్రకృతిసంబంధమువనో యది యించుకతలమెత్తి తిలకసుందరి హృదయమును దహించుచుండెను. అందువలన నామెకు స్థిరభావము పోయెను. పిచ్చియెత్తిన దానివలె నామె యనేకవిధములఁ దన మనమునఁ జింతించుచుండెను.

ఇంతలో వారణుఁడించుక కదలెను. ఆతనికి మెలకువవచ్చి లేచునేమో యనుభయమున నామె ప్రక్క శయ్యమీఁదికిఁబోయి మేనువాల్చెను. కాని, యామెకు నిద్దురపట్టుట కవకాశమెక్కడ నున్నది? ఆమె కన్నుమూసికొనియెను. అంతలోఁ దనతండ్రియెదుట నిలువఁబడి "చీ! పాపాత్మురాలా! ఇఁక నీకు నెమ్మదిలేదు." అని యనుచున్నట్లుగఁదోఁచెను. ఆమె యదరిపడి మరలఁ గన్నులు తెఱచి చూచెను. ఎదుట నెవ్వరునులేరు. ఎదుటిశయ్యపై వారణుఁడు గుఱ్ఱు పెట్టి నిద్రించుచుండెను. ఈ విధముగఁ గన్నుమూసినప్పుడెల్ల నామె కేదోయొక యదటుకలుగుచుండుటచే నామె యిఁక నొంటరి నాశయ్యపైఁ బరుండఁజాలకపోయెను. అప్పుడామె తనశయ్యనుండి లేచి మెల్లగ వారణునిశయ్యయొద్దకు నడచిపోయెను. తనవెనుక నెవ్వరో తన్ననుసరించి వచ్చుచున్నట్లామెకు గోచరించుటచే నులికిపడి వెనుదిరిగిచూచెను. కాని, యచట నెవ్వరు నగపడలేదు.

అంతలో వారణుఁడు "సుందరీ! ఆ కత్తితో నాహృదయమును జీల్చిచూడుము. నేను నిన్నెంతగఁ బ్రేమించితినో విస్పష్టముగఁ దెలియఁగలదు." అని పలవరించెను.

ఆ మాటలకుఁ దిలకసుందరి యదరిపడి "ఈతఁడిట్లుపలుకుచున్నాఁడేమి చెపుమా! ఇందాక నన్నీతఁడుచూచి, యిట్లుపలుకుచున్నాఁడాయేమి? లేక పలవరించుచున్నాఁడా?" అని యనుకొనుచు

దగ్గరకుఁబోయి ముఖమున ముఖముంచి మిగులజాగరూకతతో దృషించి చూచెను. ఆతఁడు కదలక మెదలక జీవచ్ఛవమువలెఁ బడియుండెను. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు సమగతితో నడచుచుండెను. అప్పుడామె "నిజముగ నీతఁడు పలవరించినాఁడు. ఆహా! ఈ తరుణుని నేనేల వంచింపవలయును? ఈ నిష్కల్మషహృదయుని నేనెందులకుఁ బాధ చేయవలయును? ఈతనిజీవనప్రవాహమునకు నేనడ్డుకట్టనేల కావల యును?—అయ్యో! తిలోత్తమా! నీక్రూరాయుధమును నిర్మూల నముచేసివేయుము! ఏవేళనైన నీకది కాలసర్పముకాఁగలదు— వలదు—వలదు—నీదుష్టచరిత్రములను దలంచుకొని భయపడవలదు— వానిని సంపూర్ణముగ మఱచిపోయి — ఈ తరుణుని సుఖపెట్టుము. నీకును సుఖముకలుగును. నీవెనుకటిచర్యలను మఱచిపొమ్ము— ఆ యవతారమును జాలింపుము! ఆ భయంకరపరిణామముల నిఁక నీయొద్దకు రానీయకుము! హా! హృదయమా! నీకీయావేగ మెందులకు? నీకీయాతనయెప్పుఁడు ప్రారంభమైనది? ఒకముహూర్తము నకు ముందు కఠినశిలాసదృశమై, విషపూరితమైయున్న నీవు—నన్నిప్పు డింతగా వణఁకించుచున్నావేమి? నీధైర్యమంతయు నెక్కడకుఁబోయినది? నీ యనుభవము నీకగుచున్నదాయేమి? ఆహా! వారణా! నీవలె నిశ్చలహృదయముతో నేనెప్పుడు నిద్రింపఁగలుగుదును? నాకాసౌఖ్యము కలుగదాయేమి? ఆశాపిశాచము నావలకుఁ ద్రోసివైచి పాపపుదలంపు లను పాఱఁదోలి—ఎవ్వరు సుఖింపఁగలరు?— వేడలోఁబుట్టినపురుగు వేడలోనే నశించిపోవలయునాయేమి?—దానికిఁగత్యంతరములేదా?— లేనేలేదా?—" అని యనేకవిధములఁ దలపోయుచు, నాసుందరి వారణునిపార్శ్వమున మేనుజేర్చెను. అంతలో నామెకించుకనిద్దుర వచ్చెను. ఆ నిద్దురలో నారాత్రి యంతయు నామె దుస్స్వప్నములను గాంచుచునేయుండెను.

కొంతసేపటికి వారిరువురు లేచి కూర్చుండి కన్నులు నులుపుకొనుచు నిటునటు చూచెను. ప్రక్కను తిలకసుందరి శయనించి నిదురించుచుండుట చూతనికగపడెను. అప్పుడాతడు తనమనంబున “నేను స్వప్నముగాంచితిని. ఈసుందరి యంతపని చేయునా? నేను నిజముగ రక్తప్రవాహములోఁ బడుటచే తలక్రిందైనచో నావస్త్రములన్నియు రక్తసిక్తములుకావా? నేను నాశయ్యయందే పరుండియుండగా, నారక్తవాహిని యెక్కడనుండి వచ్చినది? ఇదియంతయును స్వప్నమే. ఈ కోమలి సుప్రసన్నభావముతో నిదురించుచున్నది” అని యనుకొనుచు మరల శయ్యపై కొరిగెను. అతనికింకను మత్తుదీరకున్నది. కాని, పూర్తిగవిడువలేదు. ఆ కారణమున నాతడు మరల గన్నులుమూసికొనియెను, అంతలో నాగదిలోని దీపమారిపోయెను.

ఆ నిశాసమయమున నా సౌధాంతరాళమునందలి మహాగాఢాంధకారములో వారిరువురును గన్నులనుమూసికొనియుండిరి—అంతయు నంధకారపూరితమే——

పందొమ్మిదవ ప్రకరణము

విఠలుఁడు నవనగరమునకు వచ్చినపిమ్మట నొకవారము వఱకును నాతని కెట్టి క్రొత్తసంగతియును దెలియలేదు. సౌదామిని తనకుఁ గృతకమాతులుఁడగు నీకళింగుని విశేషగౌరవముతో నాదరించుచుండెను.

వారణలాలును ద్యూతమునకుఁ దీసికొనిపోవు విషయమునఁ దిలకసుందరికిని మాధవభాస్కరులకును గలిగినమనస్తాపము, పల్లవుని మరణముతో నంతరించిపోయెను. ఆనాఁడాతఁ డడ్డమేరాకపోయినచోఁ దిలకసుందరీ మాధవులలో నొకరు పరమపదమునకుఁ బోయియే యుందురు. ఆ యనిష్టమంతయుఁ బల్లవుని గొట్టుకొనిపోయినదని మాధవభాస్కరులానందించు చుండిరి. కాని, వారి నొకభయము మాత్రము పీడించుచుండెను. పల్లవుని శరీరమేమైనది ? ఆతఁడు జీవములతో లేచి పాఱిపోయెనా ? కాక, యెవ్వరైన నాతని దేహము నెత్తికొనిపోయినారా ?—ఈ విషయము వారికేమియును బోధ కాలేదు. ఒకవేళ పల్లవుఁడు జీవించియేయున్నచో నాతఁడు మరల

నెవ్వరో యొకప్పుడు తమకష్టము దాఁచగినవాఁడే—తమదుష్కృత్యములనన్నిటిని బయటఁ బెట్టఁదగినవాఁడే — మాధవశాస్త్రి పలు విధముగా నాలోచించుకొనుచుండిరి. పల్లవ్రనిశకీపమునుగూర్చి తిలకసుందరి తమ్ముఁ బ్రశ్నించునచో నప్పటికేదియో సమాధానము చెప్పవచ్చునని వారు నిశ్చయించుకొని యుండిరి.

వారణుఁడు తనకృతకమాతులుఁడగు విఠలుని కంటఁబడకుండఁ దిరుగనారంభించెను. ఒకవేళ నాకస్మికముగఁ జూచినను సిగ్గునఁ దలనువంచుకొని తప్పించుకొనిపోవుచుండెను. ఆనాఁటిరాత్రి ద్యూతగృహమున తనకొఱకుఁ బోట్లాడి తన ద్రవ్యమును దీసికొని పోయినవాఁడీవిఠలమూర్తియే యైయుండవచ్చునని వారణుఁడు యోజించుకొనియెను. అందువలనఁ దానాతని నేమొగము పెట్టుకొని చూడఁగలఁడు? తనమనసు తన స్వాధీనములో లేకపోవుటచే నాతఁడీవిధముగా నోడుగవలసివాఁడయ్యెను. తనప్రవర్తనము కేవలము మాఱిపోయినదని యాతనికిఁ దెలియును. తనవిషయమున విఠలుఁడు చాలఁ గష్టపడుచున్నాఁడని తెలియును. కాకున్న నానాఁడు తన్నా ద్యూతగృహమున వెనుకవైచుకొని వచ్చి యా ధనమును జాగ్రత్తపెట్టుటకాతనికంతటి పట్టుదల యెందులకు? కాని, యా విషయమై, విఠలునితో మాటాడుటకుఁగాని, యా ధనమునిమ్మని యాతని నడుగుటకుఁగాని, వారణునకు మొగముచెల్లుటలేదు. తన్ను తప్పించుకొని తిరుగుచుండుటచే విఠలుఁడుగూడ వారణునియొద్ద నా గోడవనెత్తలేదు. వారణుఁడు పాతాళమునఁ బడిపోవుచున్నాఁడని విఠలునకుఁ దెలియును. కాని, తానాతనివిషయమునఁ గఠినముగఁ బ్రవర్తించినచోఁ దన ముందు కార్యమునకు భంగమువచ్చునని యాతఁడాలోచించు

కొనుచుండెను. విఠలుని సద్బోధనములను వినుటయేకలిగినచో వారణుఁ డీనటికే తిలకసుందరిని విడిచిపెట్టియుండును. మధుపానము వదలియుండును. ద్యూతాసక్తిని వీడియుండును—ఇవి యొకరిబోధన ములమూలమున విడిచిపోవునవియా ? "బుద్ధిఃకర్మానుసారిణీ" యను నార్యోక్తి యాతనియెడ సార్థకమయ్యెను.

పల్లవునివిషయమున ఘోరకృత్యము జరిగిననాఁటిరాత్రి తెల్ల వారుజామున బాగుగఁ దెలివివచ్చి వారణుఁడు లేచుసరి కాతని పార్శ్వమునఁ గూరుచుండి తిలకసుందరి యాతనికి వీవనతో విసరుచు నుపచారములు చేయుచుండెను. అప్పుడు వారణునకుఁ దాను క్రిందికి దిగివచ్చినప్పుడు తిలకసుందరిచేయుచున్న యా ఘోరనరహత్యను గూర్చినప్రదర్శనము మరల జ్ఞప్తికివచ్చెను. అప్పుడాతనిశరీరము రోమాంచమయ్యెను. ఆతఁడు గడగడవడంకెను. ఇట్లగుటకుఁ గారణ మేమని తిలకసుందరి వారణునడిగెను. అందులకు వారణుఁడు తాను జూచిన ప్రదర్శనమునుగూర్చి మాటాడెను. అందులకుఁ దిలకసుందరి,

"ఈ గృహమున కెవ్వరునురాలేదు. నీవు శయ్యమీఁదినుండి లేచిదిగిరాలేదు" అనియెను.

వార : నేను దిగివచ్చి నా కన్నులారఁ జూచితిని. ఆ రక్త ప్రవాహములోఁ బడిపోయితిని.

తిల : అదంతయును స్వప్నము. కాకున్న నీవస్త్రములన్నియుఁను రక్తసిక్తములుకావా ?

వార : ఆమాటనిజమే — అందుమూలముననే నాకనుమాన ముగనున్నది.

తిల : అనుమానమే లేదు. దుస్వప్నమేదియో నీకు వచ్చియుండును. నేను నీ సేవ చేయుచు నీయొద్దనేయుంటిని. మనము క్రిందికే పోలేదు.

ఆమాటల నాతఁడు విశ్వసించెను. తాను క్రిందికిదిగివచ్చియారక్తప్రవాహములోఁ బడినచో నా చిహ్నములేవైననుండవా ? కావున, నిది నిజముగ దుస్వప్నమేయైయుండవచ్చును. అని యాతఁడను కొనియెను.

వారుణునిజూచి ప్రసంగమువచ్చినప్పుడు తిలకసుందరి “ఆనాఁడు మీహ్యాతగృహమునుండి యా మనుష్యుఁడు తీసికొనిపోయిన ధనము తిరిగి నీకుఁ జేరినదా ?” అని యడుగుచుండెను.

అందులకాతఁడు “ఆ ధనము నాకూరాలేదు. ఆ మనుష్యుఁ డెవ్వఁడో కూడ నాకుఁదెలియలేదు” అని ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచుండెను.

సౌదామినీమాధవభాస్కరులు వారుణుని గొడవయే యెత్తుట మానివైచిరి. క్రమముగ నాతనికిని వీరికిని పరిచయము తక్కువ కాఁజొచ్చెను. వారుణుఁడు తిలకసుందరినే బలముగనమ్మియుండెను. ముందు తనపరిణామమేమగునో యనుసంగతి తెలిసికొనియుండియు నాతఁడు తనమార్గమును విడువఁజాలఁడయ్యెను.

తిలకసుందరియే యాతనిమోహనదేవత—ఆమెయే యాతని శక్తి — ఆతని సర్వస్వమునామెయే — ఆమె నొక్కనిమిషము విడిచియున్నచో నాతనికిఁ బ్రాణములు కొట్టుకొనుచుండెను. ఆమె యిచ్చిన మధురస మాతని కమృతరసము—ఆతఁడు తన మనంబున. “ఈ దేవతాకన్యక నాకై భూలోకమునకు దిగివచ్చినది. నాకీయమృతరసము నిచ్చుచున్నది. అమృతరసము స్వర్గములోనిదే—కాకున్న దీనిని సేవించినతోడనే నాకంతటి స్వర్గసుఖ మేల

కలుగుచున్నది? ఓ సుందరీ! సురసుందరీ! నీ హస్తములతో నాకమృతమును పోయుము. నేను నీకుదాసుఁడను. నా ప్రాణాధనములను నీ యధీనము చేసితిని. నీవు నన్నెడఁబాసి యుండకుము. అమృతమయములగు నీ కటాక్షాలోకనముల వలన — అమృతమయమగు నీ యధరబింబము వలన—నిజముగ నీవమృతదేవతవని నేను తలంచుచున్నాను. అందువలననే నా కీయమృతరసము నిచ్చుచున్నావు" అని భావించుకొనుచుండెను.

తిలకసుందరి హృదయ మాకస్మికముగాఁ దిరిగిపోయెను. ఆ సంగతి వారణునకుఁగూడఁ దెలిసి "నీవిట్లస్వస్థతగానుండుటకుఁ గారణమేమి?" అని యెన్నివిధములనడిగినను నామె యేమియును సమాధానము చెప్పలేదు. ఆమె విగతబుద్ధియయ్యెను. ఆమె భయభ్రాంతయై, గాలిచేఁ దరుపత్రములు గలగలచప్పుడైనను సరే— చట్టున నులికిపడి కేకవేయుచుండెను. అనేకఘటికలవఱకు నొంటిగా గదిలో చెక్కిలిపైఁ జేయిఁజేర్చుకొని కూర్చుండి కన్నీరు విడుచుచుండును. గవాక్షము వెంటఁ జెట్లనీడ లోనికిఁ బ్రవేశించి పటుసౌధము పై బ్రసరించుట నాకస్మికముగఁజూచి యెవ్వరిదో మనుష్యచ్ఛాయయని యులికిపడును. పల్లవుఁడు దుఃఖసూచకమగు ముఖముతో సర్వదా నెదుటికివచ్చి నిలుచున్నట్లే యామెకుఁ దోఁచుచుండెను. ఇంటియందొక్కతెయేయున్నప్పు డక్కడినుండి యిక్కడకును, ఇక్కడనుండి యక్కడకును బిచ్చిదానివలెఁ దిరుగుచుఁ జేతులు పిసికికొనుచు దీనధ్వనితో నఱచుచుండును. ఇఁకనొకసారైన నిజముగఁ బల్లవుఁ డెదుటికివచ్చి నిలిచినచోఁ దిలకసుందరి నిష్కల్మషహృదయముతోఁ దనయపరాధముల నన్నిటి నొప్పికొని క్షమింపవలయునని యాతని వేఁడుకొనుననుమాట నిశ్చయము. ఇదంతయును జూచి

తిలకసుందరికంటెనైన సన్మార్గప్రవర్తనము కలుగునని యెవ్వరై నొకవేళ భావించెదరేమో ? కాని, యా రాక్షసి యందులకు మారుగఁ దన జతగాండ్రతోఁ జేరి యింకను హేయకృత్యములను జేయుటకుఁ దగిన యోచనల నొనర్చుచునే యుండెను.

ఎట్లో వారణుని విషయమున నామె స్వభావము మారిపోయెను. ఇంతటి సుబుద్ధి యామె జన్మకాలమునందు మున్నెన్నఁడును గలుగలేదు. ఇఁక మీఁదనైన వారణుని యోగక్షేమములను జాగరూకతతోఁ జూచుకొనుచుండవలయునను నభిప్రాయము కలిగెను. ఈ విషయముఁ దాను వనజునిపక్షమునఁ జేరినదాననుగానా యని యాలోచించుకొనియెను — మరల — "ఛీ ! నాకు నాతనికిని శాస్త్రోక్తముగ వివాహము కాలేదు. అట్లగుటచే నాతనికి నామీఁద నేమియధికారమున్నది ! నేను నిశ్చయముగ వారణునిపత్నినే. ఈ వఱకుఁ జేసినట్లు నేనికముందాతనికి మత్తుపదార్థములనిచ్చి మతిచెరిచి యాతని దుష్కృత్యావస్థలో నున్నప్పు డేమియు నాతనియొద్ద లాగుకొనఁగూడదు. ఆతనికి నేనిఁక ప్రయోగములను జరుపఁబోను. గుండెగోయ్యలగు నా జూదగాండ్ర చేతుల కాతని నప్పగింపను. ఇంతటినుండి సాధ్యమైనంతవఱకు నాతనికి మేలునే చేయుటకుఁ బ్రయత్నించెదను. నిజముగ నాతఁడు నాకుఁ దనహృదయమును నిచ్చి యున్నాఁడు. నాకేమి లోపము చేయుచున్నాఁడు ? నే నేమడిగిన నిచ్చుటలేదు ! ఇఁక నాతని నేనెందులకు బీడింపవలయును ? నా సకలార్థములు నాతనివలన సిద్ధిఁ బొందుచున్నవి. ఇఁక వానినెందులకు వంచింపవలయును ? ఆ ప్రేమైకహృదయునితో నేనెందులకుఁ గలసిపోరాదు ! ... వనజునియం దేమివిశేషములున్నవి ! ఏమి సుగుణములున్నవి ? ఆతఁడు నరకలోకమువంటివాఁడు. ఈతఁడో నిత్యానంద స్వరూపుఁడు. స్వర్గలోకమీతని కాలిగోరులోనున్నది కాదా ? ఈ స్వర్గమునకును,

ఆ నరకమునకు నంతరమెక్కడ ?—వారణా ! నీవు నా హృదయేశ్వరుఁడవు—నేను నీ హృదయేశ్వరిని—" అని యనుకొనుచుండెను.

వారణుఁడు తిలకసుందరిని విశేషముగాఁ బ్రేమించుచుండెను. ఆతనివలె నకృత్రిమప్రేమను జూపునాప్తుల నామె యెక్కడను జూడలేదు. నరహత్యలలో మునుఁగుటయే స్వభావముగనున్న ధూర్త స్త్రీయగు తిలకసుందరి కంత్యకాలమున కిట్టిసుబుద్ధికలుగుటఁ జాల విపరీతముగనే యున్నది. "వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః" అను నార్యోక్తి నిశ్చయముగ నీమెయందు సార్థకపడుచున్నది. ఆమె మనోవేదన మాత్రము దేనివలనను నుపశమింపలేదు. ఆమెహృదయయాతన నతి తీవ్రముగ ననుభవించుచుండెను. ఆ యాతనచే నామె భస్మీపటలమై పోవుచుండెను.

ఒకనాఁటిరాత్రి సౌదామిని, మాధవుఁడు, భాస్కరుఁడు, తిలకసుందరి, వీరినలువురును జేరి ముందుఁ జేయవలసినదానినిగూర్చి యోజించుచుఁ గూర్చుండియుండిరి. వనజచంద్రుఁడు లలితపట్టణమునుండి యింక నొకటిరెండుదినములలో వచ్చునని వారెదురుచూచుచుండిరి. ఇప్పుడు తిలకహృదయమెట్లున్నదో యెవ్వరుచెప్పఁగలరు ?—కాని, యామె యాతనిరాకనుగూర్చి వారితో నేమియునుననలేదు—

భాస్కరునకు వారణుని మేనమామయగు వాగీశుని పేరు విన్నంతనే యొడలుకంపించుచుండును. ఆతనికి వాగీశునిఁజూచిన గిట్టకుండనుండెను. అప్పుడు భాస్కరుఁడు "ఏయుపాయముచేనైన వాగీశుని యమసదనమునకుఁ బంపివేయవలయును" అనిచెప్పెను.

మాధ : ఓహో ! అవును. నిశ్చయముగ వానిని మట్టుపెట్టవలసినదే. ఆ కళింగుఁ డన్నిటికిని దగుదునని తానేవచ్చుచుండును. రాఁగూడనివేళలఁగూడవచ్చి మన కాందోళనము కలిగించుచున్నాఁడు.

ఈతని ప్రతిబంధకము మనకుఁ జాలఁగ నున్నది—అతనికి మనమీఁద నేదియో యనుమానమున్నట్లు తోఁచుచున్నది.

సౌదా : అతనిని మట్టుపెట్టుట కేమియుపాయ మాలోచించినారు ?

మాధ : తిలక కాలాంతకరసము నించుక నిచ్చును. నీవాతని రెండుచుక్కలను చెవిలోఁ బోసినచో నాతఁడు వేగముగఁ బ్రాణములను విడుచును. దానితో మనకాతనియడ్డము తీరిపోవును.

తిలకసుందరికామాట లింపుగ తోఁపకుండెను. ఆమె మాధవుని వైపునకుఁ గన్నులెఱ్ఱచేసి చూచెను.

ఇఁకముందు వీరందఱకు నేదియో గంధరగోళము జరుగునని యూహించి యాకలహమునడంచు నూహతో సౌదామిని యామాటలను మరపించుటకై "ఆ నాగేశునిగతి యేమైనదో ? తెలియలేదు గదా !" అనియెను.

భాస్క : అతనిగతి యేమైనదో యెవ్వరు చెప్పఁగలరు ? అతఁడు చాలదినములనుండి యెక్కడను గనఁబడుటలేదు. బహుశః మనకు భయపడి యాతఁ డెక్కడకో పాఱిపోయియుండవచ్చును. మనతో నాతని కేమి ప్రయోజనమున్నది? అతఁడు మరల నిక్కడకు రాకుండుటయే మేలైనది.

అందఱును జేరి ప్రోత్సహించినమీఁదటఁ దిలోత్తమ తన యొద్దనున్న కాలాంతకరసమును సౌదామినిచేతికిచ్చెను. ఆరాత్రి విఠలుఁ డింటికి రాలేదు, ఆ కారణమున నాతనిఁ జంపుట కవకాశము దొరకినది కాదు.

విఠలుఁడు తానీవఱకు నేలమాళెయందలి గూటినుండి శవమును బైకిఁ దీసియుండెనుగాదా ? అతఁడు మరల నా గృహమున

కొకసారిపోయి యక్కడివిషయములను గొన్నిటిని గ్రహించి తిన్నగ సీవలకు వచ్చినపిమ్మట నటేశున కీక్రిందివిధముగ నొకతంతివార్త నంపెను.

“ నాగేశునిపట్టి బంధింపవలయును. అతఁడెట్లును బాఱిపోకుండఁ జూచుకొనవలయును. అతఁడెవ్వరితోడను మాటాడకుండులాగునఁ జేయవలయును. ఈ పనులన్నియుఁ జాగరూకతతో నెఱవేర్పవలయును ”

అందులకుఁ బ్రత్యుత్తరముగా నటేశునియొద్దనుండి యొక తంతివార్తవచ్చెను.

“ నాగేశుని పట్టిబంధించితిని. ఇఁకనేమిచేయవలయునో తెలుపవలయును. ”

మఱునాఁటి యుదయమునకు నేను వచ్చుచున్నానని మరల నొకతంతివార్తనంపి విఠలుఁ డారాత్రి రైలుమీఁదనే ఓడానికి బయలుదేరిపోయెను. ఉదయమున కందఱునుగలిసికొనిరి. విఠల నటేశులు స్నానపానభోజనాది కృత్యములనుదీర్చికొని, పిమ్మట నాగేశుని చెఱయందుంచియున్న పోలీసుస్టేషనునకుఁబోయిరి.

నాగేశుఁడు విఠలునిమొగమును జూచినతోడనే భయభ్రాంతుఁడై పిచ్చివానివలె నటునిటు తిరుగసాగెను. అతఁడు సమీపమునకు రాఁగానే యేడువఁదొడంగెను. తనకీ దుర్దశను దప్పింపవలయునని విఠలుని కాలుసేతులు బట్టుకొని దీనవదనముతోఁ బ్రార్థింపసాగెను.

నాగే : అయ్యో ! నన్నేమియునుజేయవలదు. నా యాస్తి నంతయు నిచ్చివేసెదను. నన్నూరక విడిచిపెట్టవలయును.

విశ : అదెప్పటికిని జరుగదు. నీవు హంతకుడవు. మహాపాతకివి—చోరుడవు. పరమనీచుడవు. నీ వనేకపురుషులను, ప్రఫుల్లయను స్త్రీని చంపితివని నేను ఋజువుచేయఁగలను.

నాగే : లేదు. లేదు. నేను ప్రమాణముచేసి చెప్పుచున్నాను. నేను ప్రఫుల్లను జంపలేదు. ఆమె నాగృహమునుండి తప్పించుకొని పాఱిపోయినది.

విశ : ఓహో ! అలాగా ! నీవామెను నీ యింటియందు నిర్బంధావాసమున నుంచితివా ?

నాగే : అవును. నేనట్లుచేసినమాట వాస్తవమే.

విశ : నీవొక తరుణవయస్కుని జంపి యాతని శవమును నేలమాలియములో నుంచితివి కాదా ?

ఆ పలుకులు వినఁగానే నాగేశునకు మాటనిలిచిపోయెను. అతఁడు విస్మితుండై యూరక చూచుచు నిలువఁబడిపోయెను. నాగేశుఁడు మొదటఁ దానేమియు నెఱుఁగనివాఁడనని చాలసేపు వాదించెను. కాని, విశలుఁ డాతనివిషయమునఁ [illegible] గంభీరస్వరముతో "సత్యము నొప్పుకొననిచో నీవు కఠినదండనము నొందుదువు. ఈ నేరము నా మూలాగ్రముగఁ బరిశోధించి యపరాధులను నేను కఠినశిక్షకు గుఱిచేయించెదను. ఈ మాట నిశ్చయము. నీ గ్రహచారము వక్రముగనున్నది. కానిచో, [illegible] లాడవు. నీకు శూలారోపణశిక్ష యగును" అనిచెప్పెను.

అప్పుడు నాగేశుఁడు తానుచేసినదంతయు యథార్థముగఁ జెప్పి యొప్పుకొన్నచో విశలున కించుక కనికరముపుట్టి తన్నాతఁ డురిశిక్షనుండి తప్పించుననియు, తనకు ద్వీపాంతరవాసశిక్షయైనచో జీవములతో బ్రదికియుండి యెప్పటికైన నీవలకు రావచ్చుననియు నూహించుకొని యీవిధముగాఁ జెప్పఁదొడంగెను.

ఇరువదియవ ప్రకరణము

నాగే : నేను సత్యమునుజెప్పినచో నీవు నన్నురిశిక్షకుం బాత్రునిగం జేయవుగద !

విత : నీకేమిచేయవలయునో యదంతయు నాకుం దెలియును.

నాగేశుఁడు వితలుని వాక్యార్థమును సరిగ గ్రహింపఁజాలక యాతఁడు తన కభయహస్తమును నిచ్చుచున్నాఁడని భావించుకొని యీక్రిందివిధముగం దనవృత్తాంతమును జెప్పసాగెను.

విత : నీవు పుట్టినప్పటినుండియుం జేసిన యపరాధములనన్నిటి నిప్పుడు చెప్పనక్కఱలేదు. నేనడిగినవిషయమునకు సంబంధించినది మాత్రము చెప్పుము.

నాగే : చిత్తము. మీ యాజ్ఞాప్రకార మట్లేచేసెదను.

విత : మాధవునకును నీకును బరిచయమెప్పుడైనది ?

నాగే : ఆతనిని లలితపట్టణమునం దెఱుంగుదును. ఆతఁడు సృష్టిపత్రములు వ్రాయుటలోఁ బ్రసిద్ధుఁడు. భాస్కరుఁడాసమీప

దేశమువాఁడు. కన్నమువేయుట, దొంగతనముచేయుట మొదలగు దుష్కృత్యములలో మాధవునకుఁ దోడుపడుచుండెడివాఁడు.

విశ : నీవు నవనగరమునం దాతని నెప్పుడు చూచితివి ?

నాగే : ఇప్పటికి రెండు నెలలకుఁబూర్వము.

విశ ఆతఁడు నీతో నేమిచెప్పినాఁడు ?

నాగే : విశేషధనలాభము కలుగు నొక కార్యమున్నదనియు నందులకునన్ను సాహాయ్యముఁ జేయవలయుననియు వేడికొనియెను.

విశ : ఓహో ! అలాగా ! నీవు ముఖ్యముగా నందులకొప్పు కొనియుంటివికాదా ?

నాగే : అవును. ఒప్పుకొనియుంటిని.

విశ : ఏమిసాహాయ్యముచేయవలయునని నిన్నడిగినాఁడు ?

నాగే : తనకొకమిత్రుఁ డుండెననియు, నాతఁడు వేశ్యాగర్భమునఁ బుట్టుటచేఁ దండ్రియాస్తికి హక్కుదారుఁడు కాఁడనియు, నట్టి హక్కును పొందవలసివచ్చినచో, న్యాయముగా హక్కుదారుఁడైన తమ్మునితోఁబాటు తండ్రిని గడతేర్పవలయుననియు, నిఘనకార్యమును జేయఁబూనుకొన్నచో లక్షలకొలఁది రూపాయలు సంపాదింపవచ్చుననియు నాకుఁ దెలియఁజేసెను.

విశ : ఈపనుల నెట్లు చేయవలసియుండునో నీకుఁ దెలియఁ జేసినాఁడా ?

నాగే : తెలియఁజేసినాఁడు. విషప్రయోగముచేత——

విశ : వారినామములను జెప్పినాఁడా ?

నాగే : లేదు. “ ఆతనితమ్ముఁడు మాయొద్దనే యున్నాఁడు. ఆతఁడు మరణించుటకు సిద్ధముగానున్నాఁడు. ఆతఁడు నవనగరము నందున్న యొకకోటీశ్వరుని పుత్రికను మోహించియున్నాఁడు. ఆమె

యచ్ఛముగా భాస్కరుని భార్యను బోలియున్నది. వారిరువురకు నేవిషయమునందును నెట్టిభేదమును లేదు. ఆ యువకుడగు తమ్ముడు మరణించుటకుముందె యా కన్యను బెండ్లి చేసికొనవలయునని యిష్టపడుచున్నాడు. ఆతని యిష్టానుసారముగ శాస్త్రప్రకారముగ బెండ్లి చేయుదుము. పిమ్మట నాపిల్లను గడతేర్చి యామె స్థానమున నామెకు బదులుగా భాస్కరుని భార్య నుంచెదము. ఆమె నవనగరమున నా కన్యకయై యుండును. పిమ్మట నామెను లలితపట్టణమునకు దీసికొనిపోయెదను. మేమీవిధముగా యోచించియున్నాము." అని యాతడు చెప్పినాడు.

విఠ : వారియోజన కనుకూలముగ నన్నియును నెరవేర్చి కొన్నావుగదా?

నాగే : అవును. వారు కాంతినాథుని—కాదు. కాదు—మొన్ననే నాకాపేరు తెలిసినది—క్షమింపవలయు—విషప్రయోగముచే జంపివైచిరి. ఆతనిశవము నొకయింటివెనుక ప్రవహించు కాలువలో బాఱవైచిరి. పిమ్మట నాప్రఫుల్లయనుబాలిక నెత్తికొని పోవుటకు నేను సాహాయ్యముచేసితిని. తరువాత నాబాలికను, నిన్నును (విఠలుని) జంపవలయునని మాధవుడు నాకు జెప్పినాడు. నేను నట్లే చేసెదనని వారికి మాటయిచ్చితిని. నేనామె నొకయింటియందుంచి పైని దాళమువైచితిని. ఆమెముఖమును జూచుటతోడనే నా కామెను జంపుటకు మనసురాలేదు. నాకామెపై నెంతయో ప్రేమ కలిగెను. మఱియొకనాడు నేనాగృహమునకుబోయి చూడగా నక్కడ నామె నాకగపడలేదు.

విఠ : అప్పుడు నీకెంతయో తొట్రుపాటు కలిగినదికాదా?

నాగే : అవును. నా హృదయము విచ్ఛిన్నమై పోయినది. ఆమె తనయింటికిఁ బోయియుండుననియు, నేనామెను జంపలేదనుసంగతి మాధవునకుఁ దెలిసిపోయినచో నాగతి యేమగునో యనియు, చాల భయపడితిని. భూగృహమునందలి బావిలో వైచినశవము జాజికాయ పెట్టెయందుండుటను జూచితిని—ప్రఫుల్లను త్రిగొనిపోవుట, శవమును మార్చుట — ఈ రెండుపనులను నీవే చేసితివని నేను భావించు కొంటిని.

విత : ఆ నేలమాళెలోనున్న శవ మెవ్వరిది?

నాగే : అది కాంతనాథుని సేవకుఁడగు హనుమంతునిది. ఆతఁడు వీధినుండి పోవుచుండఁగా మాధవభాస్కరులాతనిఁ బ్రోత్స హించి యీ పాడింటికిఁ దీసికొనివచ్చిరి.

విత : వారాతనిని దీసికొనివచ్చినప్పుడు నీ వక్కడనేయుంటివి కాదా?

నాగే : అక్కడనేయుంటిని. భాస్కరుఁ డాయువకుని కంఠ మును కత్తితోఁగోసెను. మాధవుఁ డాతనితలకుఁ దుపాకిగుండ్ పెట్టి కొట్టెను. ఆతఁడు చనిపోయినపిమ్మట నా శవము నక్కడఁ బాఱ వైచిరి.

విత : నీవు వారికిసాహాయ్యము చేసితివికాదా?

నాగే : లేదు. ఊరక చూచుచుంటిని.

నటే : జాజికాయ పెట్టెలోనున్న యా శవమునుదీసి నీ పా యింటి క్రింది నీటికాలువలోఁ బాఱవైచితివికాదా?

నాగే : (తెల్లఁబోయి) పాఱవైచితిని.

నటే : నీవాశవమును సంచిలోవైచి మేడమీఁదికిఁ దీసికొని పోయి కాళ్లతోఁ ద్రొక్కితివికాదా?

నాగే : చిత్తము.

నటే : ఆ శవము నట్లుచేయుట కేమివచ్చినది ? నీవేమియుఁ జేయక యూరకచూచుచున్నప్పుడు నీకాయువకునిపై నంతటి క్రోధ మెందులకుఁ గలిగినది —

నాగే : ఆ పాడింటఁ బ్రవేశించునప్పుడు నేనాతని జేయిపట్టు కొనిలాగితిని. అప్పు డాతఁడు నన్నొకతాపుఁదన్నెను.

నటే : ఓహో ! ఆ క్రోధమున నీవట్లుచేసితివా ?

నాగేశుఁ డేమియును మాటాడలేదు.

విల : నీవేమియు నెఱుఁగవా ? కానిమ్ము—నీ వెఱిఁగియున్న దంతియేనా ?

నాగే : ఇంకను గొంచెము తెలియును—తిలక విషకన్యక—ఆమె కనేకవిధములగు విషములు తెలియును. ఏదియో యిచ్చి నన్నుఁ జంపవలయునని యామె ప్రయత్నించుచున్నది.

నాగేశునకుఁ దెలిసిన విషయమింతియే. విలలుఁ డీసంగతుల నన్నిటిని వ్రాసికొనియెను. నాగేశుఁడు తానుచెప్పినదంతయు సత్యమని ప్రమాణముచేసి యా వాఙ్మూలముక్రిందఁ దనచేవ్రాలు చేసెను. నటేశవిలలులును, అక్కడనున్న యాంతరంగికారక్షకోద్యోగులును దానిక్రిందఁ దమసంతకముల నుంచిరి.

విలలుఁ డాపిమ్మటఁగూడఁ జాలసేపు నాగేశునితో మాటాడెను. కాని, విశేషాంశములేవియు నాతనివలనఁ దెలియలేదు. పిమ్మట విలల నటేశు లిరువురు నచ్చటినుండి బయలుదేరిరి.

విల : నటేశా ! నీ ప్రయత్నము బాగుగ ఫలించినది. ఇఁక పైన నచిరకాలములోనే యీ దురాత్ములను బట్టుకొని బంధింప నచ్చును—నే నాత్మహత్య చేసికొంటినని నీవు వృత్తాంతపత్రికలోఁ బ్రకటించుట జాలమేలైనది.

నటే : అట్లుచేయుటచేతనే యీ దుష్టులు నీవు మరణించితివని నమ్మియున్నారు.

నిశ : నన్నుఁ జంపినవారలు వారలే—ఆ నేరము తమమీఁదఁ బడకుండఁ దప్పిపోవుటచే వారి విశ్వాసము మరింతదృఢమైనది.

నటే : అవును.

విశ : నీ వార్తాపత్రికలో మాత్రమే ప్రకటించుటఁగూడ మేలైనది.

నటే : నిజమే—అందుఁ గాఁ పత్రికాధిపతికి నూరురూపాయల నిచ్చితిని.

విశ : దానికేమి ? లోకులలో నీ యసత్యవార్త ప్రసరింపకూడదు. మంచిపనియే జరగినది—

ఈ విధముగ వారు మాటాడుకొనుచు వెడలిపోయిరి.

విశలుఁడు నననగరమునకు వచ్చినపిమ్మటఁ గొన్నిసమయము లలో రాత్రివేళమాత్రము వాగీశునివేషముతో సౌదామిని యింటికిఁ బోవుచుండెను. తక్కినసమయములయందుఁ దనరహస్య స్థానములలో వాసము చేయుచుండెను.

తిలకసుందరి యొకనాఁడు తనకోమలబాహులతలతో వారణుని కౌఁగిలించుకొని "వారణా ! నేను నీ సహవాసమువలన నెంతయో సుఖపడుచున్నదానను. ఒకవేళ నేను నిన్ను వీడిపోవుటయే తటస్థించి నచో నా గతియేమగును ? నీవు నా వృత్తాంతము నామూలాగ్రముగ విన్నచో ననుఁగొట్టి యిక్కడనుండి గెంటివేయుదువు" అనియెను.

అంతలో "పితృహత్యఁజేసిన పాపస్త్రీని నీవు పెండ్లియాడె దవా ?" అని వెలుపలనెవ్వరో యనినట్లు సద్దయ్యెను. అది చాల

గంభీరముగనుండెను—పల్లవుని కంఠస్వరమువలె నుండెను. ఆ గర్జనము తిలకసుందరి చెవిలోఁబడినతోడనే యామె భయంకరముగ నొక కేకవైచి రెండుచేతులతోడను ముఖమునుమూసికొని యేడ్చుచు వారణుని కాళ్లపైఁబడి "హృదయేశ్వరా! నన్ను విడిచిపెట్టవలదు." అని దీనముగఁ బ్రార్థింపసాగెను.

వార : నేను నిన్ను విడిచిపెట్టఁబోను.

తిల : అయ్యో! ఇక్కడ కెవ్వరును రాలేదు. ఇది యమానుష చర్యగానున్నది—ఇది యుత్పాతము!

మరల నింకొకవైపునుండి "నేనకృత్యమును జేసితినని యొప్పి కొనుము—అట్లయినచో—" అని వినఁబడియెను.

తిలకసుందరి బాగుగ నాలోచించుకొనియెను. ఆ కంఠస్వరము తనతండ్రిదేయని యామెకు నిస్సంశయముగఁ దోఁచెను. అందుచే నామెకు స్మృతితప్పిపోయెను. ఈ సారిగర్జనము మిగులఁ బ్రబలముగను మహోగ్రముగనుండెను.

తిలకసుందరి "నేను మహాపాతకమును జేసితిని నేను పరమ నీచురాలను" అని యొప్పుకొనియెను.

వార : తిలకా! నీ వాయపరాధముల నొప్పుకొనవలసిన యగత్యములేదు.

అని సమాధానముచెప్పుచు నామెను లేవఁదీసి సోఫామీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టి "ఆ ధ్వని యెక్కడనుండి వచ్చుచున్నదో నేను చూచెదను. నీవు ధైర్యముతోనుండుము" అని చెప్పి వెలుపలకుఁ బోయి యందందు వెదకెదను. అక్కడ నెవ్వరును లేరు. లోపలనన్ని గదులను సందుగొందులను దుదకు మంచముక్రిందనుగూడఁ బరీక్షించి చూచెను. కాని, వారణునకేమియు నగపడలేదు.

వారణుఁడు తిలకసుందరినెత్తి సోఫాపైఁ బరుండఁబెట్టు సమయమున నొకవ్యక్తి యింటివెనుకటి చావడినుండి వెడలి గవాక్షమార్గమున వెలుపలకు దుమికి, దొడ్డిలోఁ బ్రవేశించి యావరణమును దాటి వీథిలోనికిఁ బాఱిపోయెను.—

ఆ వ్యక్తి మనవికలమూర్తియే—అతని కితరుల వేషములను వైచుకొను నేర్పుండుటయే కాక, యేకంఠస్వరముతోనైన మాటాడు శక్తిగూడ నుండెను. ఇప్పుడు తిలకసుందరి నడలఁ గొట్టు నుద్దేశమునఁ బల్లవుని కంఠస్వరముతో నాతఁడు మాటాడెను.

వారణుఁడు గృహము వెలుపలను, లోపలను వెదకి యెవ్వరిని గానక వెనుదిరిగి వచ్చెను.

తిల : వారణా ! ఎవ్వరైన నగపడినారా ?

వార : లేదు—ఎవ్వరు నగపడలేదు. నీవు మాటిమాటికి నా విషయమునుగూర్చి యాలోచింపకుము. సుఖముగానుండుము.

తిల : ఇఁక నాకు సుఖమెక్కడనుండి వచ్చును ? అంతయు నైపోయినది—సుఖము, స్వప్నమునందుఁగూడ దుర్లభమే—అయ్యో ! నేనీరాత్రి యీ యింటిలో నుండఁజాలను—

వార : అట్లయినచో మనయింటికిఁ బోవుదమురమ్ము—మా సోదరితో నుందువుగాని—

తిలకసుందరి యందుల కొప్పుకొనియెను. ఆమె చప్పుడు చేయకుండ వారణుని ప్రక్కనే మెల్లగ బయలుదేరెను. పిమ్మట నామె వారణుని ముఖమునుజూచి “ వారణా ! నేను నా తండ్రిని జంపితినని తెలిసినపిమ్మటఁగూడ నీవు నన్నుఁ బ్రేమింతువా ? ” అనియెను.

వార : నీ వేమైనఁజేయుము. నేను నిన్నుఁ బ్రేమించుటయే నిశ్చయము. కాని, నీవు నీతండ్రిని జంపలేదని నేనెఱుంగుదును.

తిల : వారణా ! ఇంకను కొన్నిదినములు పోనిమ్ము. నేను నాకథనంతయు నీకుఁ జెల్పెదను. కొన్నిదినములుమాత్రము——

తిలకసుందరీవారణు లాసమయమున వచ్చుటను జూచి సౌదామిని చకితయయ్యెను. తిలకసుందరి యారాత్రికిమాత్ర మక్కడ నుండునని వారణుఁడు సౌదామినికి రహస్యముగాఁ దెలియఁజేసెను. ఆమె యేమియుననకుండ నూరకుండెను. తిలకసుందరి యేమాటయును జెప్పకుండఁగనే తిన్నగ సౌదామిని చిన్నగదికిఁబోయి లోపలఁ దలుపు గొళ్లెము పెట్టుకొనియెను. ఆ లోపల నామె నిద్రవోవుచున్నదా ?—— లేదు——ఒకసారి శయ్యపైఁ బరుండును. పనిలేనిదే చటాలునలేచును. పిచ్చిదానివలె నటునిటుతిరుగుచు విభీతనేత్రములతో నలుకెలంకులఁ జూచును——ఆమె తనమనంబున " ఓహో ! నాకంత్యకాలము సమీపించినది. ఈ లోకమున వారణుఁ డొక్కఁడుదక్క " అయ్యో ! పాపము " అని నన్నుఁజూచి కనికరింపఁదగినవారు నాకెవ్వరున్నారు?— ఎవ్వరునులేరు. నాచుట్టు నున్నవారందఱును గపటాత్ములు——వంచకులు——అందులకు సందేహ మేమియున్నది ? అందువలన నేను మరణించుటకు ముందుగనే యీ నీచులగుట్టు బట్టబయలుచేసి నిశ్చింతగాఁ బ్రాణములను విడిచెదను " అని యనుకొనియెను.

సౌదామిని వచ్చి పిలువఁగాఁ దిలకసుందరి తలుపుతీసెను. పిదప వారిరువురకుఁ గొంచెముసేపు సంభాషణము జరగెను. తిలక వారణుఁ డెక్కడనున్నాఁడని సౌదామిని నడిగి యాతఁడు తనగదిలో నున్నాఁడనుసంగతి తెలిసికొనియెను. తిలకసుందరి వేగముగ నాతని గదిలోనికిఁ బోయెను. ఆమె నాతఁడు చూచి యాశ్చర్యము నొందసాగెను. అప్పుడు తిలోత్తమ వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచు

"వారణా! ఈరాత్రి యమూల్యమగు నొకదివ్యరహస్యలేఖ (Confidential Letter) ను నీకిచ్చి నిన్ను మరలనొకసారి—ఒక్కసారి చూచిపోవలయునని నీగదిలోనికి వచ్చితిని. నీవు దీనిని జోఁగొట్టుకొనరాదు—మఱియు మనకిరువురకు వియోగము కలుగునంతవఱకు దీనినివిప్పి చూడనుగూడదు. హృదయేశ్వరా! నీప్రేమైకదృక్కుల నన్నొక్కసారి వీక్షింపుము! అందువలన నా హృదయభారము శమించును" అనియెను.

వారణుఁ డాశ్చర్యవిషాదములతో "సుందరీ! తిలోత్తమా! నీవాయాలోచనమును విడిచిపెట్టుము. మనకు వియోగ మెట్లుసంభవించును?—ఆ భయమును విడిచిపెట్టుము" అనియెను.

తిల: వారణా! విడుచుటకే ప్రయత్నించుచున్నాను. కాని, నేనిప్పుడుకోరినట్లు నడచుకొనియెదనని వాగ్దానముచేయుము—మఱియు, నీవు నాయుత్తరమును జూచినతోడనే, దానియందున్నరీతిగా నడచుకొనవలయునుజుమా!

వార: ఇదిగో! శపథముచేయుచున్నాఁడను.

తిల: హృదయేశ్వరా! ఇదిగో! నా తుదివందనము నందుకొనుము.

అని కన్నులనీరునించుచు వారణునకు వందనముచేసెను.

వార: (త్రొట్రుపాటుతో) ఇదేమి? ఇట్లనుచున్నావేమి?

తిల: కాదు—వారణా! కాదు. ఊరక నీకు నమస్కారము చేయుచున్నాను.

ఇఁకఁ దిలక మాటాడలేకపోయెను. ఆమె నేత్రాంబుజముల నుండి యశ్రుధార లవిచ్ఛిన్నముగాఁగురియుచుండెను. ఆమె వారణుని గట్టిగఁ గౌఁగిలించుకొని, యొకసారి మనసార ముద్దుఁబెట్టుకొని, వేగముగ నానలకు వెడలిపోయెను.

వారణుఁడు ముద్ర (లకోటా) వైచిన యామె యుత్తరమును బల్లపై నుంచుకొని "ఇదేమాశ్చర్యము ? నేను నా చరిత్రమునంతను వ్రాయుచున్నప్పుడే, ఆమెకూడ నేమియో వ్రాసి తెచ్చియిచ్చిన దేమి ? ఇప్పుడీ రెండింటి నొకటిగాఁ జేర్చి ముద్రవైచెదను—ఆమె వ్రాసిన దానిని నేను చూడరాదు. ఈ రెండుకవరల నేమిచేయుదును ?—కాల్చివేయుదునా ? ఛీ ! అట్లుచేయరాదు. ముద్రవైచియుంచుటయే యుక్తము. ఇట్టిసంగతులనన్నిటిని విశలునకుఁ దెలుపుటయే మేలు—అయ్యో ! నా హృదయమింత తీవ్రముగఁ గొట్టుకొనుచున్న దేమి ? ఈ యావేదనమున కేమికారణము ? దీనిని నేనెట్లు భరింపఁగలను ? తిలకా ! హృదయేశ్వరీ ! నీవు నన్ను మాయలోఁద్రోచివైచి యెక్కడకుఁ బోయెదవు ? నీవు మరణించినచో, నేను నీ వెనుకనే వచ్చెదను ! అందులకు వెనుదీయఁబోను—కానిమ్ము-ఇది విశలునకు నివేదించెదను—"అనుకొనియెను.

వారణుఁ డాందోళనాయత్తచిత్తముతో నా నిశీథమునందుఁ గాలీడ్చుకొనుచు విశలుని యాఫీసునకుఁబోయెను. కాని, విశలుఁ డక్కడలేఁడు. అతఁడు నటేశునిఁజూచి ముద్రవైచిన యా కవరనిచ్చి "అయ్యా ! దయయుంచి నాకొఱకు దీనిని భద్రముగుంతా నుననుంచి విశలమూర్తి వచ్చినపిమ్మట నాతనికీయవలయును." అని వేడికొనియెను.

నటేశుఁ డట్లేచేయుదునని యాతనికి ధైర్యముచెప్పి దానిని తీసికొనియెను. వారణుఁ డింటికిఁ దిరిగివచ్చుసరికి రాత్రిమూఁడు గంటలయ్యెను. వచ్చినతోడనే యాతఁడు వేగముగఁ దిలకయున్న గదిలోనికిఁ బోయెను. అక్కడకుఁబోయి చూచుసరికిఁ గొట్టుకొనుచున్న వారణుని హృదయము నిలిచిపోయినట్లయ్యెను. తిలకసుందరి మరణవేదనాధీనయై దీర్ఘనిశ్వాసములను విడుచుచు నేలమీఁదఁ బడియుండెను. ఇకనేమున్నది ? వారణునిగుండె నీరైపోయెను.

ఇరువదియొకటవ ప్రకరణము

వారణుడు మెల్లగఁ దిలకసుందరిని తనచేతులమీఁది కెత్తుకొని "ప్రాణప్రియా! ఒక్కసారి మాటాడుము—ఒక్క మాట—హృదయేశ్వరీ! తిలకా!" అని వేఁడికొనియెను.

తిలకసుందరి మెల్లగఁ గన్నులను దెఱచి తనకాంతునిఁ జూచుచుండెను. మాటాడుటకు విశేషకష్టముతోఁ బ్రయత్నించుచుండెను. అప్పుడామె మరణవేదన నందుచున్నదనియు నీలోకమును—తన్ను వీడిపోవుననియు నాతనికిఁ దెలిసిపోయెను. ఇఁక నాతఁడు ఏడ్వకుండఁ జాలకపోయెను.

వార: అయ్యో! హృదయేశ్వరీ! నీ వేమితీసికొంటివి? చెప్పవా?—వైద్యుని తీసికొనివచ్చి యౌషధమునిప్పించెదను. ప్రాణాధికప్రియా!—ఒక్కమాటచెప్పుము.

తిల : (అధికకష్టముతో) ఇ—ప్పు—డే—మి—ఫ—ల—ము ! నే—ను—పో—వు—చుంటి—ని—ప్రా—ణే—శా—నమ—స్కా—ర—ము !

వార : అయ్యో ! నా హృదయేశ్వరీ ! తిలకా ! నీవు మరణింపఁగూడదు—ఎందులకు మరణింపవలయును ?

తిల : నే—ను—మ—ర—ణిం—చి—న—చో—నీ—కు—సు—ఖ—ము—

ఆమె కంఠనాళములు బిగఁదన్నుకొని పోవుచుండెను. కన్నులు మాత్రము వారణుని వైపునకే తిరిగియుండెను.

వారణుఁడేమియు మాటాడలేకపోయెను. అతనికి భూమ్యాకాశములు రెండును గలిసికొనిపోవుచున్నట్లగపడెను. అతఁడు విభ్రాంతుఁడై పోయెను. శోకావేగమున నిశ్చేష్టితుఁడై కొయ్యబొమ్మవలె నామె వైపునకుఁ జూచుచుండెను. శోకపూరితమగు నింతటి భయంకర ప్రదర్శనము నెప్పుడు నాతఁడు చూచి యెఱుంగఁడు. మృత్యుదేవత నాతఁడు తనయొడిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని యచేతనుఁడై పోయెను.

తిలకసుందరికిఁ గాలుసేతులు కొయ్యవారుచుండెను. ఆమె మరల "న—మ—స్కా—ర" అని చెప్పుచు మరణసూచకమగు నొకహీనస్వరమును వెలార్చెను. ఆమె కన్నులుమూసికొని పోయెను. చేతులు వారణునిమీఁదఁబడియెను, పిమ్మట నామె దేహము శాంతి నందెను.

వారణునకుఁ జిత్తస్వాస్థ్యము తప్పిపోయెను. ఏకాంతాకటాక్ష మాలికలచే నిత్యమును దా నలంకరింపఁబడుచుండెనో — ఏ యువతీ గాఢాలింగనానందంబులఁ దనహృదయము చల్లఁబడుచుండెనో ఏవనితా

వదన చంద్రబింబలావణ్యామృతమునఁ దన ప్రాణము నిలువఁబఱచుండెనో—ఆకాంతను—అట్టికాంతను విడి వారిఁకఁ డొక్కనిమిష మైన జీవింపఁగలఁడా ? అతఁడు " హా ! హృదయేశ్వరీ ! ఈ ప్రపంచ రంగమును విడి మనమిరువురమును బోవుదము. నీ వొక్కతె నెక్కడకుఁ బోయెదవు ? నిన్ను వీడి యొక్కనిమిషమైన వేగింపఁజాలనని నీ వెఱుంగవా ? ప్రాణప్రియా ! నీ ప్రాణములతో నా ప్రాణములను గలిపికొని నుతిపొమ్ము. ఎల్లవేళల నీవేలోకముగానున్న నాకు—నీవులేని యీ లోకముతో ప్రయోజన మేమియున్నది ? హా ! తిలకా ! తిలకసుందరీ ! ఆనందమయంబగు నీమోము—లావణ్య ప్రపూర్ణంబగు నీ వదనము—నేఁడిట్లుకళావిహీనమై, యంధకారావృతమై యుండుట నేనెట్లుచూడఁగలను ? ఎఱుఁగఁబడనియాతన ననుభవించుచు శోకాకులచిత్తుఁడనై యిఁక నీ లోకమున నొకనిమిష మైన నిలువఁజాలను—ప్రాణేశ్వరీ ! పసిగెత్తుకొనిపోవక యించుకాగుము. నేను నీ తోడనేవచ్చుచున్నాఁడను " అని యనేకవిధములఁ బలవింప సాగెను. అతఁడు చాలసే సాయువతిశవముపైఁబడి రోదనముచేసెను. పిమ్మట " ఈ యమూల్యజీవరత్నము పోయినపిమ్మట నేను బ్రదుకఁజాలను. నా హృదయ మంధకారపూరితమై పోయినది. ఇఁక నాకు ముందాశయేమున్నది ? ఈ యాత్ర నింతటితో ముగియించెదను " అని యనుకొనుచు దృఢబుద్ధితో నతివేగముగలేచి మేజాయొద్దకుఁ బోయి దానిపై నున్న గాజుగిన్నెనుదీసికొని దానిలోఁ గొంచెము నీటినిబోసి విషపు నొకవిధమగు చూర్ణము నందులోవైచి యిట్లనను కలఁచెను.

అయ్యో ! పాప మీ సమయమున నెవ్వరైనఁ బుణ్యాత్ములు వచ్చి సాధుప్రాణియగు నీ తరుణునిచేతినుండి యా గిన్నె నూడఁ

చేసికొని యాతని ప్రాణములను గాపాడిన బాగుగనుండును ! అదెట్లు జరుగును ! కర్మానుసారముగఁ బ్రవర్తించుబుద్ధికిఁ బ్రతికూలాలసన్నివేశము లెప్పటికిని గలుగఁజాలవు.

తరుణవయస్కుఁడా ! వారణా ! ఈ కార్యము మంచిదికాదని యెవ్వరైనఁజెప్పినచో నిప్పుడుమాత్రము నీవు వినఁబడునా ? ఈవిషజ్వాల నీకు సుఖమునీయఁజాలునుగాఁబోలును !

విషమునుగలుపుట పూర్తియయ్యెను. ఆ గిన్నెనాతఁడు చేతఁ బుచ్చుకొని యా విషమును ద్రాగుటకు సిద్ధముగానుండెను. అంతలో నాగదిగుమ్మము గొళ్లెము కదలినట్లు చప్పుడయ్యెను. ఆతనికి వెనుదీయుట కవకాశము కలుగలేదు. అప్పటికే సగమువిషము గొంతుకలోనికిఁబోయెను. తుదకాతఁ డంతయు మ్రింగివైచెను. విద్యుచ్ఛక్తి సోకినట్లుగనే యాతనికంతలో శూల ముదయించెను. తలతిరిగిపోయెను. ఆతని కాగదియంతయు గాఢాంధకారపూరితమై నట్లగపడియెను. కన్నులుగానరాని యా యంధకారావస్థలోఁగూడ నారణుఁడు తడవుకొనుచుఁ బోయి తిలకసుందరి శరీరమునొద్దకుఁ జేరెను. ఆతఁడు రెండుచేతులతోడ నాశవమును గట్టిగఁగౌఁగిలించుకొని యొకనిట్టూర్పుతోఁ బ్రాణములను విడిచెను.

కొలఁదిసేపటిలోనే మువ్వురుపురుషు లాగదిలోనికి వచ్చి చూచిరి. చూచినవెంటనే యొకనిమిషమైన నక్కడనుండక వెనుకకుఁ బోయిరి. వారిలో మాధవభాస్కరులిరువురు. మూఁడవవాఁడు నల్లని ముఖముగలవాఁడు. పొడవైన తలవెంట్రుకలుగలవాఁడు. క్రూరావలోకనములుగలవాఁడు — ఆతనిముఖమును జూచినచో నేదియో యొకవిధమగు వియోగచిహ్న మగపడుచుండెను. ఆతఁడు వెలగల యుడుపులను ధరించికొనియుండెను. ఆతనిచేతిలో నందమగు నొక బెత్తముండెను.

క్రొత్తవాఁడు : ఇదేమి సమాచారము ?

మాధ : ఇదేమందురా ? వినుఁడు—తిలకసుందరియు, నామెను ప్రేమించినవాఁడును చేరి యాత్మహత్యఁజేసికొన్నారు.

ఆ నూతనపురుషుఁడే వనజచంద్రుఁడు. ఆ నిర్భాగ్య స్త్రీయగు తిలకసుందరికి మొదటియజమానుఁడు. అతఁ డిప్పుడే పడవమీఁద లలితపట్టణమునుండి వచ్చియుండెను. మాధవభాస్కరు లాతని కెదురుగఁబోయి తీసికొనివచ్చిరి. అతనికిఁ గొంతదూర మెదురుపోవుట చేతనే రాత్రి వారిక్కడ నగపడరైరి.

వనజుఁడు తిలకసుందరి మరణమున కేమియును విచారింపక యె "ఆమె యీ లోకమునందుఁడుటకంటెఁ బోవుటయే మేలు. ఆమె మనకు సాహాయ్యమేమో చేసినది. కాని, అనయము నామెకు మనము భయపడవలసివచ్చుచుండెడిది. ఈ రెండవవాఁ డెవ్వరు ?" అనియెను.

మాధ : కాంతనాథునిఁ బెండ్లియాడి మనవలన సద్గతినందిన యా ప్రఫుల్ల సహోదరుఁడు.

వన : ఈతఁడు కోటీశ్వరుఁడే. సరి ! అట్లయినచో సౌదామిని యే ప్రఫుల్లయని యందఱు నమ్మియుండుటచే నీతని యాస్తికిఁ గూడ నామెయే యధికారిణి కావచ్చును. కావున, మనమంతయు సరిచేసి కొనువఱకు నీ సంగతిని బయటఁబెట్టరాదు. ఇఁక మన కెవ్వరితోనందర యును లేదు.

మాధ : అట్లనవలదు. ఇఁక నొకమృత్యువున్నది. ఆ మృత్యు స్వరూపుఁడే ప్రఫుల్ల మేనమామ. అతఁ డప్పుడప్పుడు వచ్చి యీ యింటియందే వాసము చేయుచుండును. మన మాముసలివానినిగూర్చి కేవలమును సంశయింపవలసినదే.

వన : బాగుగ నాలోచించి యాతని నొకరహస్యస్థలమునకుఁ దీసికొనిపోయి స్వర్గారోహణము చేయించుటయే మనకు క్షేమము. ఆ ప్రయత్నమునుగూడఁ ద్వరలోఁ జేయనిచో మనకు నెమ్మది లేదు. ఇఁక నాతనియడ్డులేకున్న సర్వమును మనము నెమ్మదిగాఁ జూచికొన వచ్చును.

మాధ : అవును—ఇప్పు డీశవముల నేమిచేయుదము? ఆవలఁ బారనేయవలయును. కాని, యీ కార్యమున మనమెవ్వరిని నమ్మరాదు.

భాస్క : ఇంటుల కితరులను బిలుచుట యెందులకు? మనమే చేయుట మంచిదికాదా?

మాధ : మనము చేయుటయెట్లు?

భాస్క : ఒకపెట్టెలో నీ శవములను భద్రపఱచి యొకబండిని గుదుర్చుకొని దానిలో దీనినుంచుకొని తీసికొనిపోవుదము. కాటి కాపరి కడిగినంతధనమిచ్చి యాతనిని వశపఱచుకొని యా పెట్టె నాతనికిచ్చివత్తము.

మాధ : ఇదెవ్వరైనఁ జూచినచో మనమే వీరిని హత్యచేసి నట్లుగ ననుమానింపరా?

భాస్క : అట్లు చూడకుండ నే నీకార్యమును జక్కఁబెట్టెదను.

వన : దీని కించుమించుగ నెంతధనము కావలయును?

భాస్క : అధమపక్షము మైదువందలరూపాయలైనను గావల యును.

వన : అయ్యో! ఇప్పు డేమిచేయుదును? నాయొద్ద నేఁబది రూపాయలుమాత్ర మున్నవి. నేనిక్కడఁ దిలకసుందరియూలమున నెంతధనమైన సంపాదింపవచ్చునని యూహించుకొని వచ్చితిని.

మాధ : నాయొద్ద నొకకాసైనను లేదు. భాస్కరుఁడు గ్రుడ్డి గవ్వయైనను లేనివాఁడేగదా!

వీరికిప్పుడు గొప్ప పీకులాటవచ్చెను. ఇదివఱకును సమయము ద్రవ్యముకావలసి వచ్చినప్పుడెల్లఁ జిలకసుందరిని ప్రోత్సహించి, యామె వారణునకు బూడిదఁబూసి సంపాదించి తెచ్చినదానిని చల్లగ గ్రహించి వాడుకొనుచువచ్చిరి. పాపము! బంగారుగ్రుడ్లను బెట్టుచున్న వీరికోడి యిప్పుడు చచ్చిపోయినది. ఇఁకేఁ జేయవలసినదేమి యున్నది? ఇఁక షేరియాట లెక్కడ సాగివచ్చును?

మాధ : వనజా! నీయొద్ద ధనములేనిచో నెక్కడనైన నప్పు దీసికొనరాదా?

వన : అయ్యో! అదియెట్లు? ఆ పనియింకను సాగదు——

మాధ : కాంతనాథుని ద్రవ్యము నేమిచేసితివి?

వన : అది బ్యాంకియందున్నది. వారసుసర్టిఫికెట్టు లేనిదే యా ధనమును మనకీయరు.

మాధ : మీతండ్రి మరణకాలమునం దాతనియొద్ద నున్నధన మేమియును దొరకలేదా?

వన : లేదు. అది చేఁజిక్కినది కాదు. అతఁడు తనధనమంతయును దీసికొనిపోయి యొక న్యాయవాదియొద్ద నుంచినాఁడు. ఆతని యొద్దకుఁబోయి నేనడిగితిని. నీ కాగితములనన్నిటిని చూచినఁగాని నీ స్త్రీధనము నిచ్చుటకు వలనుగాదని యా న్యాయవాది చెప్పివైచినాఁడు.

మాధ : అదేమి? అట్లు చెప్పుటకుఁ గారణమేమి?

వన : మరియేమియును లేదు. చారుచంద్రుఁ డేదైన మరణ శాసనము వ్రాసియున్నాఁడేమో యది చూడవలయునని యాతని

యభిప్రాయము. న్యాయవాదుల కుచేష్ట లింతియెకాదా ? ఈ విషయ మున నా జాగరూకతలో నే నుండియేయుంటిని.

మాధ : సరి. మన మెంత సేపుమాటాడినను ప్రకృతకార్యము నకు ధనమురాదు. ఇంక నిప్పుడేమిచేయవలయును ?

వన : సౌదామినియే ప్రఫుల్లయైయున్నదికాదా ? ఇప్పుడా ప్రఫుల్లధనము నీమె పుచ్చుకొనుట కభ్యంతర మేమియున్నది ?

మాధ : సౌదామినికిం బ్రఫుల్ల చేవ్రాలు తెలియదు. అందు వలన నెక్కడనుగూడ సొమ్మిండీనిబంధించుటకు వీలు లేదు.

వన : అట్లయినచో నామె యెక్కడనైన సవ్వుదీసికొనిరావల యును.

మాధ : మంచిది. ఆమె కాపనియైన సాధ్యమగునేమో కను గొందము.

అప్పుడామున్వరునుబోయి సౌదామిని కాయంశ మునుగూర్చి వివరముగం దెలియంజేసిరి. ఆమె మిగుల నాందోళనముంజెంది యిప్పుడు మనకెల్లను ద్రవ్యము కావలయును. కాని, దాని నెట్లు సంపాదింప వలయునో నాకుం దెలియకుండనున్నది. అంతియేకాక యేపనిచేయుట కును నాకు ధైర్యముచాలదు. ఎదురుటొమ్మ మీద నుంపటీవలె నింకను వాగీశుం డున్నాండు. నిత్యము నాతని దర్శనము తప్పుటలేదు. అన్నింటికి నాతం డడ్డముగా నున్నాండు. ఆతనివలన మనకేమియును భయములే దనునమ్మకమున్నచో నాతనినైన నడుగవచ్చును" అనియెను.

వన : ఆతనియొద్ద నేమైన ధనమున్నదా ?

సౌదా : కొన్నివేళల నాతనియొద్ద విశేషధనమే యున్నట్లగ పడుచున్నది. కాని, మనకు దొరకుటకష్టము. ఆతండు కలిగియుండు

అని చెప్పి వాఁడును గదిలోనికిఁ బోయి యందందు వెదకి కొన్ని బంగారపు వస్తువులను దీసికొనివచ్చి భాస్కరునిచేతి కిచ్చి "ప్రస్తుతము వీని నక్కరకైనఁ దాకట్టుంచి ధనమును దీసికొనిరండు. విశేషధనమును సంపాదించుటకు మఱియొక సాహసకార్య మేమైనఁ జేయవలయును" అనియెను.

తిలకసుందరి గతించిపోయినదను సంగతి సౌదామినికి విచారమును గలిగింపలేదు. సౌదామినికి ధనదాహమే విశేషముగా నుండెను. కాని, యీ మహాదాహము నడంచుకొనుట కేమి చేయవలయునో యామెకు బోధపడలేదు. మఱునాఁ డంతయును నాలోచించుకొని యొకమార్గమును ద్రొక్కుటకు నిశ్చయించుకొనియెను. ప్రఫుల్ల గృహమునకుఁ బూర్వమునుండియుఁ బరిచయుఁడై యున్న యొక న్యాయవాదిని గృహమునకుఁ బిలిపించుకొని యాతనితో నామె "అచ్యుతరాయా! ఇప్పుడు నాకించుక ధన మత్యావశ్యకముగఁ గావలసియున్నది" అనియెను.

అచ్యుతరాయలు న్యాయవాదిత్వమునకు వచ్చినప్పటినుండియుఁ బ్రఫుల్ల పుట్టినింటివ్యాపారములను బాగుగఁ జూచుచున్న వృద్ధుఁడు. ఈ మాటలను విన్నతోడనే యాతనికిఁ బరమాశ్చర్యము కలిగెను. ఎందువలననఁగా—ప్రఫుల్ల పేరుతో బ్యాంకియం దొకలక్షరూపాయలవఱకు నున్నవని యాతనికిఁ దెలియును.

అచ్యు : ఓహో! ఇదేమి! బిడ్డా! నీ ధనమంతయును ఖర్చు పడిపోయినదా?

సౌదా : అవును. అంతయును ఖర్చుపడిపోయినది.

అచ్యు : అంతధనము నేమిచేసితివి? ఇంచుమించుగ నొక్క లక్షరూపాయలు నీపేరుతో బ్యాంకిలోనుండెడివికావా?

సౌదా : అవును. ఉన్నమాట నిజమే. ఇప్పుడంతయును గర్భపడిపోయినది.

అచ్యు : అట్లయిన నిప్పుడెక్కడనుండి తీసికొనిరమ్మని చెప్పు చున్నావు ?

సౌదా : మా తలిదండ్రులు మీయొద్దనుంచియున్న నగనాణె ములమీఁదను, ఇతరమగు నాస్తిమీఁదను, అప్పుతీసికొనవలయునని తలంచుచున్నాను. అవియన్నియుఁ జాల వెలగలవికావా ?

అచ్యు : అవును.

సౌదా : అట్లయినచోఁ బ్రయత్నించెదరా ?

అచ్యు : నీవిష్టపడినచో నట్లే చేయవచ్చును.

సౌదా : కావలయునని నేనే చెప్పుచున్నానుగాదా !

అచ్యు : ఈ ధనమెందులకుఁ గావలయును ?

సౌదా : నేనాసంగతి నిప్పుడు చెప్పఁజాలను. అంతయును రహస్యము——

అచ్యు : ఓహో ! మంచిది. అట్లేకానిమ్ము. స్త్రీలు విచిత్ర స్వభావముకలవారు——ఇప్పుడెంతధనము కావలయును ?

సౌదా : ఇరువదియైనువేల రూపాయలు.

అచ్యు : (ఆశ్చర్యముతో) ఎంత ?

సౌదా : ఇరువదియైదువేలరూపాయలు.

అచ్యు : నీకేమియును ధనమువిలువ తెలిసినట్లేయగపడుట లేదు !

సౌదా : తెలియకేమి ? తెలిసియే యడుగుచున్నాను. నాకు జేపే ధనముకావలయును.

అచ్యు : మొదట నాకు దొరకవలయునుగదా !

సోదా : మీకు దొరకకేమి ?

అచ్యుతుడు విస్మితుడై మఱునాడు ధనమును దెచ్చి యిచ్చెదనని చెప్పి తనగృహమునకు వెడలిపోయెను. అతడు ప్రఫుల్ల సుశీల యని బాగుగనెఱుంగును. ఆమెయం దాతని కెంతయో వాత్సల్యము కలదు.

పిమ్మట నాతడు బ్యాంకికిఁబోయి ప్రఫుల్లలెక్కలను దీయించి చూడఁగాఁ గొన్నిమాసములనుండియు నామె యొకకాసైనఁ దీసి కొనుటలేదనియు, ఆమె తనతో నసత్యముచెప్పినదనియు నాతనికిఁ దెలియవచ్చెను. ఆమె యిట్లుచేయుట కేమికారణముండునని యాతఁ డెంతయో యోజించుకొనియెను. కాని, యాతని కేమియును గోచరింప లేదు తుదకాతఁడు "ఓహో! ఇదంతయును మోసముగా నగపడు చున్నది. ఈమె తనపేర బ్యాంకిలోనున్న ద్రవ్యమును దీసికొనకుండ నష్టుచేయుటయెందులకు ? ఇది బాగుగ నాలోచింపఁగా నీమె యేదుష్టులతోడనో చేరి లేచిపోవలయునని యూహించుకొన్నట్లు తోఁచుచున్నది. కానిమ్ము. నేను న్యాయముగ నధికారమును బొందిన వకీలునగుటచే "నిష్టుడీధనమెందుల" కని యడుగునధికారము నాకున్నది" అని యాలోచించుచుఁ దనగృహమునకువచ్చి యానిమి షమునందే తనకుఁ బ్రాణమిత్రుఁడగు విఠలమూర్తి నొకసారి రమ్మని వర్తమానమంపెను.

పిలుచుటకుఁబోయిన మనుష్యుఁడు విఠలుని యాఫీసునకుఁబోయి చూచుసరి కక్కడ నటేశుఁడు కూర్చుండియుండెను. విఠలుఁ డెవ్వరికిని దెలియకుండ నింకను లోపలనేకూర్చుండియుండెను. ఎందుం కనఁగా—ఆ దుష్టాత్ములు తాను బ్రదికియున్నట్లు గ్రహింపకుండుటయే యాతని ముఖ్యోద్దేశము. ఆ నరహంతకు లెక్కడఁజూచిపోవుదురో యను సందేహముతో నాతఁడట్లు చేయుచుండెను.

విఠలున కచ్యుతునితోఁ గేవలమైత్రియుండుటచేఁ దోడనే యూతఁ డచ్యుతునిగృహమునకుఁ బోయెను. విఠలుఁడు రెండుదినముల నుండి యీ ఫిర్యాదునకు సంబంధించిన సాధనసామగ్రి (Evidence) నంతనొకచోఁజేర్చి చూచుకొనుచుండెను. అందువలన వనజచంద్రుఁడు వచ్చినసంగతికూడ నాతనికిఁదెలియలేదు. అచ్యుతుఁడు విఠలునితోఁ బ్రఫుల్లయడిగిన ధనమునుగూర్చియుఁ దానుచేసినపనిని గూర్చియు సవిస్తరముగఁ దెలియఁజేసెను. విఠలుఁ డంతయు నాలకించి "అచ్యుతా! ఆమె ప్రఫుల్ల కాదు" అనియెను.

అచ్యు : ఆమె ప్రఫుల్లయే. నీవట్లనుచున్నావేమి ?

అని యాశ్చర్యపడసాగెను.

విఠ : కాదుకాదు. ఆమె లలితపట్టణస్త్రీ. అతిసాహసిక.

అని చెప్పి పూర్వవృత్తాంతమంతయు రహస్యముగా నచ్యుతున కెఱింగించెను —

అచ్యుతరాయలు సంభ్రమాశ్చర్యములతో "ఎంతటికృత్రిమ వ్యాపారము! విఠలా! నీవిదియంతయు సరిగాశోధించితివా? సరియే— ప్రఫుల్ల కాంతనాథునిఁబెండ్లియాడుటచే, వనజచంద్రుని గృహమునను న్నప్రఫుల్లయే రాణియగును" అనియెను.

విఠ : అవును. అందులకు సంశయములేదు. నేనన్నిటిని బరిశోధించి సేకరించుచున్నాఁడను. ఇప్పుడు నేను వనజచంద్రుఁ డిక్కడకు వచ్చుటకొఱకును, లలితపట్టణమునుండి నాస్నేహితునియొద్దనుండి చారుచంద్రుని మరణవిషయమైన యుత్తరమువచ్చుటకొఱకును నిరీక్షించుచున్నాఁడను.

అచ్యు : ఆ మరకతమంజూషలో నేమున్నదో తెలిసికొంటివా?

విత : నాకేమియును దెలియదు. సమయమువచ్చినప్పుడు తెఱచిచూచి తెలిసికొనవలసియున్నది. మొత్తముమీఁద దానిలో నేదియో యొకవిశేష మఁండియుండవచ్చును.

అచ్యు : ఆ ద్రోహులలో నొక్కతె విషకన్యకగాదా ? ఆమె నా పురాతనమిత్రుఁడగు పల్లవ్రుని పెంపుడుకూఁతురఁట. ఆమెకేమైన మరణదండనమైనచో నాతఁడు చాలవిచారించును.

విత : ఆతఁడామెయెట్లయిన సీఘ్రమునుండి విలుప్తయైపోవుటయే మంచిదని తలంచుచున్నాఁడు. ఆమెకు శిక్షయైనచో నాతఁడువిచారింపఁడు.

అచ్యు : (ఇంచుకయోజించి) ఇప్పుడామాయావతి యడుగుచున్నధనమునకై యీమెతో నేనేమిచెప్పవలయునో చెప్పెదవా ?

విత : రేపు మూఁడువందలు లేక నాలుగువందల రూపాయలనుమాత్రమిచ్చి యింకను గొన్నిదినములవఱకుఁ దక్కినసొమ్ము దొరకదనిచెప్పుము. ఆలోపలనే నేనీఫిర్యాదునకు సంబంధించిన సమస్త సాధనములను సిద్ధపఱచికొని భయంకరమగు నీనాటకమునందలి తుదియంకమును బ్రదర్శింపఁజేయుదును.

అచ్యు : ఈ యప్పుసంగతి వారణలాలునకుఁ దెలియదుకాఁబోలును !

విత : నాకే తెలియదు? ఆతనికెట్లు తెలియును !

అనిచెప్పి వితలుఁ డాఫీసునకుఁబోయి నటేశునితో సమస్త విషయములను మాటాడెను. చాలదినములనుండి లలితపట్టణపు పత్తేదారునియొద్దనుండి యెట్టిసమాచారమును వచ్చుటలేదు. వితలుఁ డందునుగూర్చి చాలఁ దొందరపడుచుండెను. నటేశుఁ డేమియో జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని—

"వితలా ! నేనొకవిషయమును మఱచిపోయితిని. వారణుఁడు ముద్రవైచిన యొకకవరునుదెచ్చి నీకిమ్మనియు, నీవు వచ్చువఱకు దానినిజాగరూకతతోఁగాపాడవలయుననియుఁజెప్పినాకిచ్చియున్నాఁడు"

అనిచెప్పుచు దానిని వితలున కొసంగెను.

విలతుఁ డాకవరను దీసికొని "నటేశా! ఇదేమి? దీనిపై "నేను మరణించువఱకు దీనిని తెఱవఁగూడదు." అని వ్రాసి యున్న దేమి? నటేశా! ఈ యుత్తరముఁ దీసికొని వచ్చినప్పుడు వారణుఁడు కేవలమును భయభ్రాంతుఁడై యున్నట్లగపడలేదా?" అనియెను.

నటే: అది యసమయము. ఇంచుమించుగ మూఁడుగంటల రాత్రివేళ నాతఁడు వచ్చినాఁడు. అతని ముఖమును నేను సరిగాఁ జూడలేదు.

విల: అయ్యో! పాపము! ఆ యువకుఁ డేమో తొందరపడి నట్లే తోఁచుచున్నది.

నటే: ఆతఁడు తన ప్రాణములను బోఁగొట్టుకొనుటకు సాహసించునంతటి ధీరుఁడని నేను నమ్మఁజాలను.

విల: ఆతని కట్టిసీచగతియే సంభవించియుండును. కానిమ్ము. నేనుపోయి యాతని సమాచారమును దెలిసికొనియెదను.

నటే: అట్లు చేయఁజాలఁడు. ఆతనికిఁ దిలకసుందరి యొక్క ప్రేమ యున్నచోఁ జాలును. ఆమెనువిడిచి యాతఁడు మరణింపఁగలఁడా?

విల: ఆమె యాత్మహత్య చేసికొనియుండఁగూడదా యేమి?

నటే: ఆమె యట్లుచేయఁజాలదు.

విల: నేను నమ్మఁజాలను. ఆమె, తానొనర్చిన నరహత్యలను, తనతండ్రిని దనచేతులారఁ జంపుటయును జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని మన స్థైర్యమునువీడి నిస్పృహతో నాత్మహత్యజేసికొనుట కెందులకుఁ బ్రయత్నింపరాదు? ఇప్పుడు నేనక్కడకుఁబోయి యా సమాచార మంతయుఁ గనుఁగొనియెదను.

నటే: ఇందునకుఁ బ్రయత్నించుట వృథాకాలహరణమని నాకుఁ దోఁచుచున్నది.

విఠ : ప్రయత్నమునకుఁ గాలహరణ మేమియున్నది? అక్క-
డకుఁబోయినచో నన్నియును జూచికొనవచ్చును.

నరే : అట్లయిన వెంటనేపోవుట మంచిది.

విఠలుఁడు వెడలిపోయెను. ఆతఁడు వారణునియింటికి సమీపము నందున్న యొక శృంగాటకమున నిలుచుండి చూచుసరికి కాగృహ ద్వారమునొద్ద నొకబండివచ్చి నిలుచుండెను. ఎవ్వరో మువ్వురు మనుష్యులు వేగముగ నా యింటిలోనికిఁబోయిరి. వారిలో నిరువురు మాధవభాస్కరులని వారణునకుఁ దెలియవచ్చెను. మూఁడవవాఁడు వనజచంద్రుఁడగుట విఠలునకుఁ దెలియలేదు. లోపలినుండి యొక పెట్టెనుదెచ్చి యా బండిలోనుంచుకొని యా మువ్వురును బయలు దేరిరి. విఠలుఁ డదియేమియో చూడవలయునని సమ్మోహనాస్త్ర ప్రాయమగు తన ఛద్మవేషమును వైచుకొని చాటుగ వారివెనుకనే బయలుదేరెను. బండి కుముద్వతీనదివఱకును బోయెను. దారిపొడుగు నను పోలీసువారనేకులుండిరి. వారిలోనెవ్వరు నా బండినిగూర్చి యిదేమని యడుగలేదు. బండి యొకవంతెన మీఁదినుండి యావలకుఁ బోవచ్చునని యూహించి విఠలుఁడొకనావమీఁద నా నదినిదాఁటి యా బండివచ్చుటకు ముందుగనే వారి నిర్ణీతస్థలమగు శ్మశానము నొద్దకుఁబోయి యొక చెట్టుచాటునఁగూర్చుండి చూచుచుండెను. ఆ శ్మశానపు దిబ్బమీఁదికి బండికూడ వచ్చినిలిచెను. వారక్కడనున్న కావలివానిని జూచి యాతనితో రహస్యముగామాటాడి యా పెట్టెను బండిలోనుండిదింపి యొక మందిరమునందుంచి వెడలిపోయిరి. విఠలుఁడు మాత్ర మక్కడనే కూర్చుండియుండెను.

ఇరువదిరెండవ ప్రకరణము

మాధవుఁడు మొగలగువాఁడు వెడలిపోయిన పిమ్మట విఠలుఁడు కాటికాపరియొద్దకుఁబోయి "అయ్యా! ఇప్పుడు వచ్చినవార లీమందిరమునందుంచిపోయిన దేమి?" అనియడిగెను.

ఆ మాటలను విన్నతోడనే యాకాటికాపరి కాలుసేతులు గడగడవడంకెను. ఆతఁడు రాక్షసునివలె దీర్ఘదేహియు, క్రూరాకారుఁడును, దుర్ముఖుఁడునై యుండెను. ఆ పెట్టెవిషయమునఁ దనమనసు దీరినంతధన మాతనికి లభించెను. అందువలన నా రహస్యము నొక యాగంతకునకుఁ దెలియఁజేయుట కాతని మనసొప్పినదికాదు. అందువలన నాతఁడు బొమముడిపాటుతో "ఈ విషయమునుగూర్చి యడుగు నధికారము నీకు లేదు. వెలుపలకుఁబొమ్ము" అని గద్దించిపలుకుచుఁ గుడిచేతితో విఠలుని జెక్కఁబట్టుకొని యెడమచేతితో నాతనికుత్తుక నర్ధచంద్రప్రయోగముఁజేసి యామందిరమునుండి యావలకుఁ గెంటివేయఁబోయెను. అంతలోననే విఠలుఁ డాపట్టును జటాలున విడిపించుకొని తనజేబులోనున్న పిస్తోలును దీసి యా మనుష్యునకుఁజూపుచు "నీవు చాల మంచివానివలె నగపడుచున్నావు. నీ కీరహస్యమంతయును దెలియును. ఇప్పుడు నేనడుగు ప్రశ్నల కుత్తరమిచ్చెదవా? లేదా?" అనియెను.

కాటి: నేనుచెప్పెను.

విఠలుఁడు తనజేబులోనున్న యినుపసంకెళ్లను బైకిదీసి యాతనిచేతులకుఁ దొడుగుటకై ప్రయత్నించెను.

కాటి: (వడఁకుచు) స్వామీ! మీ రెవ్వరు?

విర : గుర్తు తెలియదా ? నేనొకయధికారిని. (**Officer**) ఇప్పుడు నా ప్రశ్నలకు నీవు తగినసమాధానములు చెప్పకున్నచో నిన్నిక్కడను బంధించి చెఱసాలలో నుంచెదను.

కాటి : ఇప్పుడు మీరు నాయొద్దc దెలిసికొనవలసినదేమి యున్నది ?

విర : ఆ మనుష్యు లెవ్వరు ?

కాటి : వారెవ్వరో నాకుc దెలియదు.

విర : ఇంతకుcబూర్వము నీవు వారి నెప్పుడును జూడలేదా ?

కాటి : వారిలోనొక్కని నీ మధ్యాహ్నముననె చూచితిని.

విర : వారికి నీతో నేమిపనియున్నది ?

కాటి : ఆతcడీరాత్రి యొకపెట్టెను, శవమును దెచ్చి యిక్కడ నుంచెదననియు, నన్ను దానిని పూడ్చవలసినదనియు, అందులకై నాకుc గావలసినంతద్రవ్యము నిచ్చెదననియుc జెప్పినాcడు.

విర : అట్లే చేసెదనని నీవొప్పుకొనియున్నావా ?

కాటి : అవును. ఒప్పుకొంటిని. కాని, దానివలన నేమియు నపాయములేదని నేను నమ్మియుంటిని.

విర : ఎవ్వరిశవమునో, సన్నిహితులు కానివారు రహస్యముగాc బూడ్చుట న్యాయవిరుద్ధమని నీకుc దోcచలేదా ?

కాటి : లేదు. ఇంతేకాక యది యొక సాంక్రామికరోగము (**Contagions**) వలనc గలిగిన మరణమని నేనూహించితిని.

విర : ఆ శవము నెక్కడనుండి తీసికొనివచ్చినాడు ?

కాటి : నాకుc దెలియదు.

విర : నే నాపెట్టెలోనున్నదానిని జూడవలసియున్నది. నడువుము. ఆ పెట్టెయున్నగది తెఱువుము.

ఆ పెట్టె యొకచిన్నగదిలో భద్రపఱుపcబడి యుండెను. ఆ గృహము పెద్ద సత్రమువలె విశాలముగ నుండెను. దానిలో నెన్నియో గదులుండెను. ప్రేతకర్మాదులను జేయుటకును, శవముతో

నాపెట్టె నెప్పటియట్లు మూసివైచి పిమ్మటఁ దాను వెలుపలకుఁ బడుట కేమైన నవకాశ మున్నదాయని యాగదియంతయు నటునిటు తిరుగ నారంభించెను. ఆ చేతిలాంతరుతో మూలమూలలఁ బరీక్షించిచూచెను. ఆగది వెనుకభాగమున నొక పెద్దఱాతిబండ యుండుటయును, దానిని జేరి, యొక్కరైలుబాటయుండుటయును విఠలునకుఁ జ్ఞప్తికివచ్చెను. ఏవిధ ముగఁజూచినను వెలుపలకువచ్చుటఁ జాల నసాధ్యముగా నగపడుచుం డెను. తుదకక్కడనున్న కఱ్ఱతో నేలమీఁదఁబఱచిన ఱాతిపలకల నొకవైపునుండి మీఁదికిఁ బెల్లగించి చూచుచురాఁగా నొకమూల గోడక్రింద నేల గుల్లచేరినట్లుగ ఓటిచప్పుడువినఁబడియెను. కాని, యక్కడఁబఱుపఁబడిన ఱాతిబండ చాలఁ బెద్దదిగానుండెను. మఱియు దానిమూలలనదికిన సిమెంటు బహుభద్రముగా బిగిసికట్టివారియుండెను. అందువలన నాఱాతి నెత్తుట కేట్టియుపాయము నగపడలేదు. అయినను, ఖాలిమిలోననే పుట్టిపెఱిఁగినవిఠలుఁడు తనచురియతో నాఱాతి క్రొక్క పలకవైపున సందులకంటించియున్న సిమెంటును కొంచెముకొంచెముగాఁ జెకలించి తీయుచుఁ దుదకు దానిని పెద్దసందుచేసెను. సులభముగాఁ, గఱ్ఱమొన ప్రవేశించుట కనుకూలముగానుండెను. అప్పుడాకఱ్ఱ మొన సాహాయ్యమున నించుమించుగ రెండంగుళములలోతువఱకు నామూ లను బెల్లగించెను. పిమ్మటఁ దనయావచ్ఛక్తిని వినియోగించి చేతులతో బలముగాఁబట్టి యాఱాతిబండను బైకెత్తి "సెబాస్ ! ఈశ్వరకృపయెట్లున్నదో ! నేను బ్రదికెదనో, చచ్చెదనో యిప్పుడు తెలియవలయును" అని యాతఁడనుకొనుచు మనసునించుక దృఢపఱచు కొనియెను. పిమ్మట నాలోపలకు జాగరూకతతోఁజూడఁగాఁ నచ్చట చౌకముగు నొకగోయియగపడియెను. ఆ లోపలికొకచిన్నఱాతిని విసరి చూడఁగా నది పదియడుగులలోతుగలదానివలెఁ దోఁచెను. లాంత రును లోపలికిఁదిప్పిచూడఁగాఁ గ్రిందనీరగపడలేదు. విస్తారముగా

బొమ్మత్రాళ్లుండెను. అందువలననది బావికాదని యాతఁడు విశ్వసించెను. దీపపువెల్తురున దానిపార్శ్వములను జూచెను. రైలుబాటవైపున నున్న యొడ్డుమాత్ర మించుక మూసికొనిపోయియుండెను. ఆ చూపాతనికి మిగులఁ బ్రోత్సాహకరముగానుండెను. పిమ్మట నాతఁడాగోతిలోనికి దిగి మట్టితోఁ దిగఁబడిన యా భాగమును దనకత్రమొనతోఁ ద్రవ్వుచుఁ జేతులతో నా మట్టిని పాయఁద్రోయుచుఁ బనిచేయసాగెను. ఈ పిమ్మట నొకనిశరీరము పట్టునంతటి వెడఁల్పున నొకకాలువదారి యేర్పడియెను. విఠలుఁడు బహుప్రయాసతోఁ ద్రొక్కుకొనుచు బలవంతముగ నందుఁ బ్రవేశించెను. ఆ కాలువ యేటవాలుగ నుండుటచే భయపడి మరల లాంతరు నుపయోగించుకొనియెను. అట్టి ఱాతికాలువ నుండి యొకమనుష్యుఁడు దూఁకిపోవుట సులభమైనపనికాదు. మీఁదను గ్రిందను, పార్శ్వములనుగూడ సూదులవలెనున్న ఱాళ్లుండెను. అందువలన విఠలుని బట్టలు చిరిగిపోవుటయేగాక యక్కడక్కడ నాతనిశరీరము గీచుకొనిపోవుటచే రక్తము చిమ్ముచుండెను. అధిక పరిశ్రమచే నాతనిదేహ మలసిపోయెను.

ఈ విధముగా శ్రమనొందుచు నించుమించుగఁ బదిమూరల దూరమువఱకు నాతఁడు దేకుచుఁబోయెను. అంతలోఁ బిడుగుపడినట్లు లేకోయొక పెద్దచప్పుడయ్యెను. ఒకపెద్దబండఱాయి జారివచ్చి శిల మీఁదఁ బడుచున్నట్లయ్యెను. అప్పుడేమిచేయుట కేమున్నది? ముందు వైపున పదియేనుగులపెట్టున నొకబండఱాయియుండెను. వచ్చుచున్న దారి యిరుకుగనుండుటచే వెనుకకుఁ దిరిగిపోవుటకుఁగూడ నసాధ్యముగా నుండెను. ఇంతలోఁ దలపై శిలాపాతము! అయ్యో! ఎంతకష్టము!

అయినను విఠలుఁడు ధైర్యమునువీడక చేతియందున్న కఱ్ఱతోఁ దలమీఁద జారిపడుచున్న యా ఱాతిని క్రిందికిఁబడునట్లుగా గెంటెను. ఆతఁడు తన యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి యా ఱాతి నావల

ప్రక్కకుఁ జిమ్మివైచుటకై ప్రయత్నించెను. దైవకృపవలన నా జాతిపై మఱెట్టిభారమును లేకపోవుటచేతను, అదియే గుట్టకుఁ బైభాగమగుటచేతను, ఆ జాయి పల్లపునేలకు దొర్లుకొనిపోయెను. అప్పుడు భూమి బీటలువారి క్రిందికి జాఱుచున్నట్లగపడియెను. ఆజాయి ముందునకుఁ బడినప్పుడు పైనుండి చిన్నజాళ్లతోఁగూడినమట్టి ఝల్లున క్రిందికిఁబడియెను. ఆ సమయమున విశలుఁడు కన్నులుమూసికొనియెను. కొన్నినిమిషములైన పిమ్మట నాతఁడు కన్నులు తెఱచి తలయెత్తి చూచునరి కొకమూరవెడల్పున నాకాశమును, దానిపై నైదాఱు నక్షత్రములును నాతనికగపడియెను. అప్పు డాతని యానందమునకు మేరయుండునా?

అప్పుడు తాను మరలఁ దల్లిగర్భమునుండి జనించితినని యను కొనుచు విశలుఁ డాభూదేవిగర్భమునుండి యీవలఁబడియెను. అతఁడు నేలమీఁదఁ గూర్చుండి పావుగంటసేపటివఱకు జగదీశ్వరుని గూర్చి ధ్యానింపసాగెను. తాను కూర్చుండియున్న స్థలమునకు సమీపముననే రైలుబాటయుండెను. విశలుఁ డక్కడనుండి లేచి యొక కాలిబాటను బట్టి బయలుదేరెను.

ఇఁక ముందానరహంతకులను బట్టి బంధించుటకు తిలక సుందరీవారణులశనము లక్కడనే యుంచవచ్చునని యూహిఁ డను కొనియెను. తన్నాగదిలోనుంచి తాళమువైచిపోయిన యా కావలి వాఁడు మాధవాదుల కీసమాచారము చెప్పుటకై ప్రయత్నింపఁజాలఁ డనియుఁ, దాను బ్రదికియున్నఁ జాలునని యాతఁడు దేశాంతరమునకుఁ బాఱిపోయి యుండుననియు నూహించుకొని యా విషయమున నిశ్చింతుఁడై యుదయ మాఱుగంటలవేళకుసరిగ విశలుఁడు తన యాఫీసునకు వచ్చి చేరెను.

ఇరువదిమూఁడవ ప్రకరణము

విశలుఁడు తన కార్యాలయమునకు వచ్చినతోడనే వారణుఁ డిచ్చిపోయిన కవరను విప్పి చూచుకొనియెను. దానియందు వారణుఁడు తన పాపకృత్యములనన్నిటి నొప్పుకొని వ్రాసియుంచిన కాగితముండెను. చాలఁ గౌతూహలముతో విశలుఁడు దానిని జదువు కొనియెను. ఆ కవరయందే యా నిర్భాగ్యస్త్రీ తానుచేసిన నరహత్యలు మొదలగు పాపకృత్యములను, వనజచంద్రునకుఁ దానుంపుడుకత్తెయై జీవించుచున్న రహస్యమును, వివరముగా వ్రాసియుంచెను. కాని, కాంతనాథుని హత్యవిషయమై యేమి వ్రాయఁ బడియున్నదో తెలిసికొనవలయునని విశలున కాశకలిగెను. విశలుఁడు నటేశుని వైపునకుఁ దిరిగి "నటేశా! నేను జన్మమెత్తినదాదిగ నెప్పుడు నెక్కడఁజూడని ఘోరకృత్యములను గావించిన మహాపతివ్రతా శిరోమణియగు నా తిలకసుందరి తన నేరముల నొప్పుకొని వ్రాసిన యుత్తరమేయిది—" అనియెను.

నటే : అందేమి వ్రాయఁబడియున్నది?

విశ : ఆ యుత్తరమునే చదివినచో మేలుకాదా?

నటే : అట్లేచేయుఁడు.

విశ : చదివెదవినుము.

"ఇంతకుఁబూర్వము రెండువత్సరములవఱకు, నాకు భర్తగా నున్న వనజుఁడు తన తండ్రియగు చారుచంద్రునకుఁ బ్రేమపాత్రుఁడై యుండెడివాఁడు. అప్పుడెవ్వరును నన్ను లక్ష్యముచేసెడివారుకారు. నేను శాస్త్రోక్తముగాఁ బెండ్లియాడినదానను గాని కారణమున వారు నన్ను నీచముగాఁ జూచుచుండిరి. తుదకుఁ జారుచంద్రునకు వనజ చంద్రునిమీఁదనున్న ప్రేమ క్షీణింపఁజొచ్చెను. క్రమముగఁ జారు చంద్రుఁడు తన చిన్నకుమారుఁడగు కాంతనాథుని విశేషముగాఁ

ప్రేమింపనారంభించెను. ఆ కాంతనాథుఁడు తన తాతగారి వాత్సల్యమును సంపూర్ణముగా సంపాదించుకొన్న కారణమునఁ దాతగారి యొద్దనుండి యొక మరకతమంజూషను బుచ్చుకొనియెను. అది విశేషామూల్యమైన పేటిక—దానియం దనేకాద్భుత మహిమలును, ఇంకను గొన్ని విశేషములు నున్నవని లోకము చెప్పుకొనుచుండెను. కాని, యది యెవరియొద్దనుండునో, వారినే బలిగా గ్రహించితీరునని యొక ప్రతీతికూడనుండెను. ఆ మంజూషను దాను సంపాదించుకొన వలయునని వనజున కాశకలుగుటచే నాతఁడు కాంతనాథుని ద్వేషించుచుండెను. కాని, కాంతనాథుఁడు మాత్రము వనజునిపై నెట్టియసూయాభావమును బెట్టుకొనలేదు. అంతియెకాదు — వనజున కెంతటి యాపత్కాలమునైనవచ్చి యడ్డుపడుచుండెడివాఁడు.

నేను నా యౌవనమదమునకుఁ బరవశనై వేగిరపాటున జనకుని ప్రేమరత్నమును గోల్పోయి యాతని యాగ్రహమునకుఁ బాత్రురాలనైతిని అందువలన నాకాతఁ డపకారమునే చేయుచుండెను. వనజచంద్రునితల్లి పరదేశమునుండి చారుచంద్రునకొక యుత్తరము వ్రాసెను. ఆ యుత్తరమును వనజుఁడే చింపిచూచికొనియెను. అది తన ప్రాణమునకే మృత్యుస్వరూపమైనదగుట వనజుఁ డాయుత్తరమును జారుచంద్రునకుఁ జూపించుటమానివైచెను. పిదపనాతఁడు కాంతనాథ చారుచంద్రులను జంపింపవలయునని ప్రయత్నించెను. ఆ విషయమున నాతనికి నేనుగూడఁ దగినయుపాయములను జెప్పి యీ రహస్యము బయటపడకుండఁ జూచుకొనవలసినదని పలుమాఱు బోధించితిని. నా కనేకవిషముల స్వరూపములును, వానిని బ్రయోగించు విధానములును బాగుగఁ దెలియును. మఱియు మళయాళమంత్రములయందును, హస్తలాఘవాదివిద్యలయందును నేను కేవల మనుభవశాలిని. వీనివలన నే నెందఱినో మాడ్చివైచితిని—

కాంతనాథుఁడు నవనగరమునకుఁ బోయినప్పు డొకకోటీశ్వరుని కుమార్తెయు నత్యంతరూపవతియు నగు నొకకన్యకను గలిసికొనుట

సంభవించెను. అప్పుడా కన్యక నాతఁడు ప్రేమించి నిన్నునేను పెండ్లి చేసికొందునని యామెకు మాటయిచ్చెను. తనతండ్రి యొక్కయు, సోదరుని యొక్కయు ననుమతికొఱ కాతఁడా కన్యక ఛాయాచిత్రమును (Photo) నొక యుత్తరమును వ్రాసి యింటికిం బంపెను. ఆనాఁడే వనజుని తల్లి తన మరణకాలమునఁ జారుచంద్రునకు వ్రాసిన యుత్తరముకూడ వచ్చియుండెను.

కాంతనాథుఁడు పెండ్లిమాడ నిశ్చయించుకొన్న యా కన్యకను దానెచ్చటనో చూచినట్టుగా నున్నదని వనజుఁడు నాతోఁ జెప్పెను. ఛాయాచిత్రమును జూచునపుడు ఆకన్యక వనజునకుఁ బరమాప్తుఁడైన భాస్కరుని భార్య యగు సౌదామిని నచ్చముగాఁ బోలియున్నట్లుగ పడియెను. సౌదామిని సహోదరుఁడగు మాధవుఁడు మాగుంపులో ముఖ్యుఁడుగా నుండెను. వీరందఱును ద్రవ్యాపేక్షకులో బడి మనుష్యుఁ జేసినవారే— ధనముదొరికినచో నెట్టి నీచకార్యములనైనఁ జేయుటకు వెనుదీయని కార్యశూరులు—అట్టి మేమందఱము నొక్కచోఁ జేరితిమి—

కాంతనాథుని జూడవలయునని యాతనితల్లి యుత్తరము వ్రాయుటచేఁ గాంతనాథుఁడు లలిత పట్టణమునకు వెనుదిరిగి వచ్చుచుండెను. అతఁ డింటికివచ్చిన పిమ్మట, సావకాశముగఁ జంపువిషమునుఁ బ్రయోగించి మరల నాతని నవనగరమునకుఁ దీసికొనిపోయి, యక్కడ నాతని యిష్టానుసారముగఁ బెండ్లిచేయవలయు ననియు, పిమ్మట నా కన్యకను జంపివైచి యాస్థానమున నామెపోలియున్న సౌదామినిని ప్రవేశపెట్టవలయుననియు, తరువాత నా కన్యక తండ్రియాస్తి కంతకును సౌదామినియే యధికారిణి యగునట్లు చేయవలయుననియు మేము యోజించుకొంటిమి.

కాంతనాథుఁడు లలితపట్టణమునకు వచ్చెను. నేను సౌదామిని మాధవభాస్కరులతోఁ జేరి యాలోచించితిని. నేనాకాంత నాథునకును

జారుచంద్రునకును విషమును సిద్ధముచేసి యిచ్చితిని. కాంతనాథుఁడు క్రమముగ నానాఁటికానాఁడు కృశత్వము నందుచుండెను. ఆతనికి ఘనవైద్యులే చికిత్సఁజేసిరి కాని, యేమియును ప్రయోజనములేక పోయెను. మాధవ భాస్కరులు కాంతనాథునకుఁ బ్రాణసమానులుగ మసలఁజొచ్చిరి. క్రమముగ వారి కాతనితో మైత్రి దృఢమయ్యెను. ఆతనికి వారిపై మిగులవిశ్వాసము కలిగెను. అందువలన నాతఁడు తన హృదయమునువిప్పి వారికిఁ జెప్పఁచువచ్చెను. ఆతఁడు కొన్నికార్యము లలో వారి యిష్టానుసారముగ ,నడచుకొనఁజొచ్చెను. ఆలోపున నాత నికి రోగము వృద్ధియగుటచే సముద్రయానము చేసినచో నా రోగము శమించుననియు, ఇందులకై నవనగరమునకుఁ బోవుట మంచిదనియు మాధవ భాస్కరు లాతనికి బోధించిరి.

కాంతనాథుఁడప్పుడు నన్నుగాని సౌదామినినిగాని చూచియుండ లేదు. ఆతని కెట్టిసంశయమును గలుగలేదు. కాని, మాధవుఁడు నిత్యము నాతనికిఁ దప్పకుండ విషము నిచ్చుచునేయుండెను. తనగతి యీ విధముగా నున్నదని కాంతనాథుఁడు తాను ప్రేమించిన కన్యక కెఱింగింపలేదు. కాంతనాథమాధవభాస్కరులును, కాంతనాథుని సేవకుఁడైన హనుమంతుఁడును పడవలో నవనగరమునకు బయలుదేరిరి. నేనును సౌదామినియు మఱియొకపడవలో బయలుదేరితిమి. చారుచం ద్రునిజంపుటకై వనజానిలలితపట్టణమునందే యుంచి వచ్చితిమి. కాంత నాథునియొద్ద మరకతమంజూషయుండెను. దానినాతఁడెప్పుడును దనయొద్దనేయుంచుకొని జాగరూకతతోఁ జూచుకొనుచుండెను. మాధవుఁడు కాంతనాథునకుఁ బ్రాణప్రియుఁడగు ముఖ్యమంత్రి యాయెను. నవనగరమునకు వచ్చినపిమ్మట వారొకగృహము నద్దెకుఁ

దీసికొనిరి. కాంతనాథుఁడు మాధవునిమూలమునఁ బ్రఫుల్లయొద్దకు వర్తమానమంపెను. తన్ను శీఘ్రముగాఁ బెండ్లిచేసుకొనవలయునని యామెను బ్రార్థించెను. అందులకామె యొప్పుకొనియెను.

అప్పుడు కాంతనాథునిశరీరమున శక్తి యేమియును లేదు. అతఁడు బలహీనుఁడై పోయెను. ఆనాఁడిఁకఁ గొన్నిగంటలకంటెఁ దానెక్కుడుకాలము జీవింపఁజాలనని యాతఁడు తెలిసికొనియెను. మాధవభాస్కరు లెక్కడకోపోయియున్నసమయమునఁ గాంతనాథుఁడు తన సేవకుఁడగు హనుమంతునిచేతికొకయుత్తరమును, మరకతమంజూషయు నిచ్చి యా ప్రఫుల్లయొద్దకుఁ బంపించెను. ఈసంగతి యాతఁడు గతించినపిమ్మట మాకుఁ దెలియవచ్చినది. ఆనాఁడు చీఁకటిపడెను. అతండంతదుర్బలుఁడై యున్నను మాధవభాస్కరులతోఁ గుఱ్ఱపుబండిలోఁ బోయి ప్రఫుల్లను బెండ్లిచేసుకొనియెను. ఇంచుమించుగ నొంటిగంటకు లోపలనే ప్రఫుల్లతక్క నందఱును వెనుదిరిగివచ్చిరి. వచ్చునప్పుడు త్రోవలో బండియందే కాంతనాథుఁడు మరణించెను.

అంతవఱకు నేనును సౌదామినియు మఱియొకగృహమున నుంటిమి. అప్పుడు మమ్ములను మాధవభాస్కరులు తామున్నయింటికిఁ బిలిపించుకొనిరి. కాంతనాథునిశవము గృహమునకు వచ్చినప్పుడు మేమునక్కడకువచ్చితిమి—కాంతనాథునిదేహమప్పటికించుక వెచ్చగ నుండెను. నాడికూడ మిగులదుర్బరముగా నగపడుచుండెను. ఆ గృహమునకుదొడ్డివైపున లోతగుకాలువయొకటియుండెను. ఆకాలువ నుండి యెల్లప్పుడును నీరు ప్రవహించుచుండెను. కాంతనాథునిదేహము నందులోఁ బాఱవైచినచో నది సముద్రములోనికిఁ గొట్టుకొనిపోవునని భాస్కరుఁ డాలోచనఁజెప్పెను. ఆ ప్రకారముగనే యాతనిదేహము నా కాలువలోఁ బాఱవైచితిమి.”

ఆ యుత్తరమునం దింకను దిలకసుందరి తానొనర్చిన యితర హత్యలతోఁబాటు వారణాలాలుని జంపువిషయమునఁ దాను మాట యిచ్చుటయు, తానాతని ప్రేమించునట్లుగ నటించి యాతని వలపించుటయు, తనతండ్రియగు పల్లవుని జంపుటయు, ఆతని శవమును బావిఁ వేయుటకై తాను మాధవభాస్కరుల నియోగించుటయు మొదలగు సంగతులు విశదముగ వ్రాసియుండెను.

వారణుని యుత్తరమున విశేషాంశము లేవియునులేవు. ఆతఁడు తానంతకుఁ బూర్వము చేసిన కార్యములనుగూర్చి వ్రాసి ముందెప్పుడైనఁ దనసోదరి యగపడినచోఁ దనయాస్తియంతయు నామెకుఁజెందునట్లు చేయవలయునని విశలమూర్తిని ప్రార్థించియుండెను.

నాగేశునివాఙ్మూలమున, వనజచంద్రుఁడు న్యాయమైన వారసు ... వచ్చినయుత్తరములు, ఇంక నితరసాధనములు నిప్పుడు విశలుని ప్రయత్నములకుఁ జాల సాహాయ్యముగనుండెను. వానినన్నిటిని విశలుఁడు జాగ్రతపెట్టి లలితపట్టణమునయున్న పత్తేదారుని యుత్తరము ...కై యెదురుచూచుచుండెను.

ఇంతలో వనజచంద్రుఁడు నవనగరమునకు వచ్చెనని విశలునకుఁ దెలిసెను. అప్పు డాతనికిఁ గలిగినసంతోషమునకుఁ బారమే లేకుండెను.

విశ : నటేశా ! ఇప్పు డేమిచెప్పెదవు ? నే నీనేరమును విడిచి పెట్టకుండ సాధించుట మేలేయైనది కాదా ? చూడుము ! ఈ వఙకు నా ప్రాణమున కేమియు నపాయము సంభవింపలేదుగదా ?

నటే : విశలా ! ఈ మాత్రమునకే సంతోషింపకుము. ఆపాడు పెట్టె యింకను నీయొద్దనే యున్నది—ముందేమి జరుగనున్నదో యెవ్వరెఱుఁగు ? ఏమైననుసరే-ఆపెట్టెను నీవు నీయొద్దనుంచుకొనఁ ...ని నేను చెప్పుచున్నాను—

ఇట్లు మాట్లాడుచుండఁగా నొక సేవకుఁడు వచ్చి యొక తంతివార్త నిచ్చెను. విశలుఁడు దానినందుకొని విప్పి చూచి “ఓ విశలమూర్తి! వనజచంద్రుఁడును, అతనిప్రియురాలును, సౌదామినీమాధవభాస్కరులును, అక్కడనే చేరియున్నారు-చారుచంద్రుని హత్యావిషయమున నా ద్రోహులనందఱను బట్టి బంధింపవలయును. వారు విషప్రయోగము చేసి చారుచంద్రునిఁ జంపిరని చెప్పుటకుఁ దగిన నిదర్శనములు సిద్ధముగా నున్నవి-సుశీలుఁడు.” అని చదివెను.

విశలుఁ డత్యానందముతోఁ గుర్చీనుండి లేచి యిటునటు తిరుగుచు “ఇఁక మనము ముందున కడుగిడవచ్చును. ఇప్పుడే నాటకము నకుఁ దుదియంకము ప్రారంభమైనది. ఆ దురాత్ములందఱును మన వలలోఁ జిక్కికొనిరి. నాకుఁ గావలసినవన్నియు సిద్ధముగా నున్నవి. ఇఁక వారినెట్టి బంధించెదను,” అనియెను.

నరే : ఎట్లు?

విశ : సౌదామిని రేపు చారుచంద్రుని మరణమునకై నైకుంఠసమారాధనము చేయింపఁబోవుచున్నది-పదివిధములగు భక్ష్యములు సిద్ధముచేయించునఁట! ఈ పట్టణమునందున్న పెద్దమనుష్యులకందఱకును, ప్రఫుల్ల స్నేహితురాండ్రకును, ఆహ్వానపత్రికలను వ్రాయించి పంపించియున్నది-మేనమామనగు నాకును, పత్తేదారుడనగు నీకును మాత్ర మా విందున కాహ్వానపత్రిక రాదు. అక్కడకు గొప్ప యుద్యోగస్థులనేకులు వచ్చెదరు. సామాన్యముగా నైకుంఠసమారాధనమునం దట్టివారు భోజనమునకు వచ్చుటయరుదే-కాని, వారణాలాంబని గృహమున నెట్టిసమారాధనము జరగినను, ఆ గృహమర్యాద ననుసరించి పట్టణమునందలి గొప్పవారందఱును దప్పక విచ్చేయుదురు. ఇంతియె కాక ప్రఫుల్ల మహాగుణాఢ్య యనియు, సుశీల యనియు లోకమందఱు నెఱింగినవిషయమే-ఈ సమారాధనమామెయే చేయించుచున్నదని జనులు భావించుచున్నారు. కావున నందఱును వచ్చితీరుదురు.

నటే : అప్పుడు నీ వా దురాత్ములను బట్టి బంధించెదవా ?

విశ : అవును. అంతియె కాదు. మరణించినవారు మరల బ్రదికి వచ్చిరను నాశ్చర్య మా యతిథులకుఁ గలిగించి యా వ్యక్తులను వారికిఁ బ్రత్యక్షముగాఁ జూపించెదను. అప్పుడా పాపాత్ము లన్యాయముగా హత్యచేసిరని చెప్పి యా పెద్దమనుష్యులయెదుట నీసంగతుల నొప్పించెదను.

నటే : ఇది నాకుఁ జాలభయంకరముగా నగపడుచున్నది.

విశ : ఆ రంగస్థలమున నెట్లుజరుగునో యూహించుకొనుటకుఁ గూడ శరీరము వణఁకుచుండును——కానిమ్ము. నేను కొలఁదికాలములో మా యూరికిఁ బోయివచ్చెదను. నీవువారిని బంధించుటకుఁ దగిన సన్నాహములోనుండుము. అందులకుఁ గావలసిన యేర్పాటుల నన్నిటిని గావింపుము.

అనిచెప్పి పదునాలేండ్లబాలునికంటెను జురుకుగనడచి రైలు స్టేషనునకుఁబోయి యక్కడనుండి విశలుఁడు తన జవాగీబుగ్రామమున కేగెను.

నౌకాధ్యక్షుఁడగు పల్లవునకు సంపూర్ణారోగ్యము కలిగెను. ఆతఁడును, ప్రఫుల్లయు, విశలుఁడును, ఆనాఁడు తాలూకాగ్రామము నుండి విశలుని యింటికివచ్చిన యా నూతనతరుణుఁడును నత్యుల్లాసముతోఁ గాలక్షేపము చేయుచుండిరి. పల్లవునకు నా తరుణునకు విశేషమైత్రికలిగెను. అక్కడ వారు మొదట నొకరినొకరు చూచి కొన్నప్పుడుకూడఁ బరస్పరము క్రొత్తవారివలె నగపడలేదు. ఆ యువకుఁడు తనహృదయమును బ్రఫుల్ల యధీనముచేసివైచెను. ఆమె దానినెంతయో జాగరూకతతోఁ జూచుకొనుచుండెను.

విశలుఁ డక్కడనుండిపోయి చాలదినము లయ్యెను. ఆతని యొద్దనుండి విశేషాంశములెవ్వియైనఁ దెలిసికొనవలయునని యా

ముప్పరసును గౌతూహలముగాను౦డెను. భోజనములైనపిమ్మట విఠలుఁడు వారందఱితోడ నొకగదిలోఁ గూర్చుండి జరగినసంగతులతోఁ బాటు తిలకసుందరీనారాణుల మాత్మహత్యలనుగూడ వివరముగఁ దెలియఁజేసెను. పిమ్మట "క్షేప్ర మీరందఱును నవనగరమునకు రావలయును. అక్కడ నరేశుఁడు చెప్పినట్లొప్పైన నడచుకొన వలసియున్నది. నేనెప్పటివలె వాగీశుని క్షేమముతోఁ బోయి వారి యింటి యొద్దనుండెదను. నరేశుఁడు మిమ్ముల నక్కడకుఁ దీసికొనివచ్చును. సమయమువచ్చినప్పుడు మీ రెవ్వరైనదియు నేను ప్రకటించెదను" అనిచెప్పెను.

ప్రఫుల్ల తనసహోదరుఁడగు వారణలాలుని దుర్మరణమునకై చాలదుఃఖించెను. పల్లవుఁడు తనపెంపుడుకూఁతురు మరణమును గూర్చి విన్నంతనే "జగదీశ్వరుఁ డింతవఱకు నన్ననుగ్రహించినాఁడు. ఆ పాపాత్మురాలి నీ లోకమునుండి తీసికొనిపోయి నా హృదయమునకు నెమ్మదిగూర్చినాఁడు—" అని సంతోషించుచుఁ బరమాత్మున కనేకవందనముల నాచరించెను. విఠలుఁడు చెప్పుచున్నదంతయు నా తరుణుఁడు శాంతభావముతో వినుచుండెను. విఠలుఁ డాయువకుని పేరు కులచంద్రుఁడని యీావఱ కందఱియెదుటను జెప్పుచున్నాఁడను సంగతి మా పాఠకు లెఱింగియేయున్నారు. ఇప్పు డాకులచంద్రుఁడు విఠలుని చేతులను బట్టుకొని "అయ్యా! నీవు మా కొఱకింతకష్టపడి చేసిన యీా ఘనకార్యమునకు — ఈ యుపకారమునకు మేమెన్ని జన్మములు మీ సేవకులమైనను నీ ఋణముతీరదు" అనియెను.

విఠ : మీా రేమియు నాకీయనక్కఱలేదు. మీా కృతజ్ఞతయు, అన్యాయమునడంచి న్యాయమును బాలింపఁగలిగితినను నా విశ్వాస మును—ఈ రెండును నాకుఁ దృప్తియను నమూల్యబహుమానము నీయఁగలవు—నాకంతకంటె నేమికావలయును!

ప్రఫు : విశలా ! నేను నా జనకు నెఱుంగను. నీవే నా జన కుఁడవు—

విశ : బిడ్డా ! అట్లేకానిమ్ము. ఇదివఱకు మీ మేనమామ వేషమును ధరించియుంటిని. ఇప్పుడు నీ జనకునిగానలె ననుచున్నావా ?

అని చెప్పి నవ్వుచు విశలుఁడామెను సంతోషపఱచెను. పిమ్మట "నేను ముందుగ నవనగరమునకుఁబోయెదను. మీరందఱును నా కార్యాలయమునకుఁబోయి నేనుచెప్పినట్లు నడచుకొనుఁడు" అని చెప్పెను.

విశలుఁడు నవనగరమునకు బయలుదేరిపోయెను. ప్రఫుల్ల తనసోదరుని జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని మరల దుఃఖింపసాగెను. అప్పుడు కుముదచంద్రుఁ డామెనూఱడించి యామెకు సంతోషముగనుండు మాటలను జెప్పసాగెను.

ఇరువదినాలుగవ ప్రకరణము

సౌదామిని—చారుచంద్రుని మరణమునకై — కాదు.

కాదు, వనజచంద్రుఁడు లలితపట్టణమునుండి వచ్చినందులకై యేర్పఱచిన సంతర్పణమే యిదియని నిశ్చయముగఁ జెప్పవచ్చును. ఇదియే యామె హృదయాశయము. సమారాధనము చేయుదినము బహునిర్మలముగానుండెను—నిశ్చయముగ నది సుదినమే—

విశలుఁడు సరియైనవేళకుఁ బిడుగువలె నక్కడకు వాగీశుని వేషముతోవచ్చి ప్రాలెను. ఆతని ముఖమునుజూచినతోడనే మాధవ భాస్కరుల కనిర్వచనీయమగు సంతాపముదయించెను—అనుకొనుట కును, అనుభవించుటకును వలనుగాని యాతన—వాగీశుని మొగము చూచుటతోడనే వారలకింత కష్టమెందులకో ? సౌదామినీ మాధవులు వచ్చి వాగీశునిఁ గపటోపచారములచే సంతసింపఁజేసిరి. పిమ్మట మాధవుఁ డొకపరిచారకునిఁజూచి మాటాడుచుండుటను విశలుఁడు కనిపెట్టెను. ఆ పరిచారకుఁడు తమిళదేశస్థుఁడు.

మాధవుఁ డాతనిచెవిలో రహస్యముగా నేమియోచెప్పి యొక కాగితపుఁబొట్లము నాతనిచేతికిచ్చి తాను మఱియొక గదిలోనికి వెడలిపోయెను. విశలుఁడు పుణ్యవశమున నా రహస్యమును గనిపెట్టెను. పరిచారకుఁ డాకాగితపుఁబొట్లములోని పొడినిదీసి కొంచెము నీటితోఁ జేర్చి యొకగిన్నెలోఁబోసి కలుపుచుండుటను వంటయింటి గవాక్షము గుండ కనుఁగొని యెవ్వరికో విషప్రయోగము జరుగుచున్నదని విశలుఁడు గ్రహించెను. దీని నెవ్వరికిచ్చెదరో చూడవలయునని యోజించుచుండఁగనే యా పరిచారకుఁడువచ్చి "స్వామీ! ఎండలో నలసివచ్చినారు. చల్లని యీ పానకమును గ్రహింపుఁడు" అనియెను.

విశ : ఓరీ! తమిళా! నీ దుర్విద్య నాకుఁ దెలియును. నాయొద్ద నీకుయుక్తులుసాగునా?

మేధావియగు నా తమిళుఁడు కొంతకాలము విశలునియొద్దఁ బరిచారకుఁడై యుండుటచేత నా కంఠస్వరమును వినినంతనే చేతిలోని గిన్నె నక్కడనే యెత్తిపైచి "అయ్యో! ఇంకేమిగతి! ఈతఁడు విశలమూర్తి!" అని యేడ్చుచుఁ బరువెత్తసాగెను.

విశ : ఓరీ! ఎక్కడకుఁబోయెదవు? నిలువుము. నీవు నావెను వెంట నేరావలయును.

తమి : అయ్యో! నన్నేమి చేసెదవో?

విశ : రమ్ము. ఒకచోటికిఁ బోవలసియున్నది. రమ్ము.

తమి : నే నా పెద్దమనుష్యునితో నొకనిమిషము మాటాడి రావచ్చునా?

విశ : ఎవ్వరితోడను మాటాడఁగూడదు.

తమి : మీ యాజ్ఞాప్రకారమె వచ్చెదను.

విశలుఁడు పెరటిగుమ్మమునొద్దనుండి వానిని దీసికొనిపోయి యొకయుద్యోగస్థున కొప్పగించి జాగ్రత్తగఁ జూచుచుండుమని చెప్పెను.

నటేశుఁడు శ్లాఘాపాత్రముగ నన్నియు నేర్పాటుగావించెను. గృహమునకు లోపలను, వెలుపలను, అధికారులు భోజనమునకు వచ్చిన యతిథులవలె వేషములను వైచుకొని నిండియుండుటచే నా ద్రోహులలో నొక్కరైనఁ దప్పించుకొనిపోవుట కవకాశము లేకుండ నుండెను. విందునకు వచ్చువారందఱును మనోహరములగు వస్త్రాలంకారములతోఁ సంఘతండములుగ నా గృహమునకు వచ్చుచుండిరి.

సౌదామినియు మొఱపుతీఁగవలె నటునిటు దిరుగుచు "అత్త మీఁదఁ గన్ను-అంగడిమీఁదఁజూపు" అనుసామెతగఁ బురుషులపై గటాక్షమాలికలఁ బ్రసరింపఁజేయుచుండెను; స్త్రీలతోఁ దియ్యగ మాటాడుచుండెను; మాధవభాస్కరుల రహస్యాలోచనములకుఁ జెవియొగ్గుచుండెను. ఈ విధముగ నామె సమ్మోహనాస్త్రమువలె నాయింటఁ గ్రుమ్మరుచుండెను. ఇఁక నొకగడియలోఁ దమగతియేమి కానున్నదోయని యా మువ్వురిలో నొక్కరును దలంపనేరరైరి.

అతిథులందఱును వచ్చినపిమ్మట నటేశుఁడు విఠలున కొక చీటిమూలమున "రావలసినవారందఱును వచ్చిరి. మరకతమంజూషతో సాక్షినిదర్శనములు సిద్ధముగానున్నవి" అని తెలియఁజేసెను. విఠలుఁడాచీటిని దెచ్చినవానినిజూచి "అయ్యా! ప్రతిద్వారమునందును బలమైన కావలినుంచవలయుననియు, నేను వర్తమానమంపిన తోడనే యా జనులను లోపలకుఁ దీసికొనిరావలయుననియు నటేశునితోఁ జెప్పుము." అని మరలఁ బ్రత్యుత్తరమునంపెను.

విఠలుఁడు వెనుకవైపుగదియందు శిలావిగ్రహమువలె నిశ్చలుఁడై నిలుచుండి నటేశునియుత్తరమునకై నిరీక్షించుచుండెను. ఆ చీటికూడవచ్చెను. వెలుపలఁ బ్రఫుల్లమొదలగువార లంగరక్షకులతో నుండిరని విఠలునకుఁ దెలియవచ్చెను. విఠలుఁడు తనకృతకవేషమునకై గట్టుకొనియున్న గడ్డముమొదలగువానిని దీసివైచి ద్వారము

నై పునరుదిరిగి చేసన్నఁజేసి ప్రఫుల్లనుబిలిచెను. ప్రఫుల్ల తనతో నున్న జనులతో లోపలఁ బ్రవేశించెను.* అప్పుడు విశలుఁడు వారితో నడిమిహాలునకుఁ బోయి నిలుచుండి సింహగంభీరగర్జనములతో "మహాత్ములరగు నో స్త్రీపురుషులారా! ఇప్పుడు మీరు మహా సాహసిక ప్రవర్తకులును, నరహత్యాపాతకులునగు దొంగలగుంపునకుఁ జిక్కుకొంటిరి. ఇదిగో! చూడుఁడు! మీ యాజ్ఞయైనచో లలిత పట్టణాధనికుఁడగు చారుచంద్రుని యారసకుమారుని, అతని ధర్మపత్నిని మీకుఁ జూపించెదను——" అనియెను.

ఆ మాటనాలకించి విందునకు వచ్చినవారందఱు నాశ్చర్యపడ సాగిరి! "మరణించిన కాంతనాథుఁడు మరల బ్రదికి వచ్చుట యెట్లు? ఈ గృహమున విందుచేయుచున్న దాతని ధర్మపత్ని కాదా!" యని వారు పలుతెఱంగుల మాటాడుకొనసాగిరి. అప్పటి స్థితిగతులను వర్ణించి వ్రాయుట యెట్టివారికినసాధ్యమె. సౌదామినికూడఁ దన పోలికనేయున్న స్త్రీవ్యక్తినిజూచెను. వనజచంద్రమాధవభాస్కరులు కూడ నా పురుషమూర్తులను, స్త్రీమూర్తినిజూచి కాతరస్వరముతో "అయ్యో! భగవానుఁడా! విశలుఁడు చావనేలేదా? కాంతినాథుఁడు మరణింపనేలేదా? ప్రఫుల్ల యెక్కడనుండి వచ్చినది?" అని నిట్టూర్పులువిడువసాగిరి.

వారూహించినది సత్యమే. కాంతనాథుఁడు మరణింపలేదు. ఆ పాపాత్ము లాతనిదేహమును గాలువలోఁ బాఱనై చిరిగదా! అప్పు డా దేహము కాలువనుండి సముద్రములోనికిఁ గొట్టుకొనిపోయెను. ఆ సమయమునకు సరిగ శ్రీమతీనౌకాధ్యక్షుఁడగు పల్లవుఁ డొడ్డునుండి యొకపడవలోఁ దననౌకయొద్దకుఁ బోవుచుండెను. అతఁ డా కళేబరమును జూచి దానిని తన పడవమీఁదికెత్తుకొనియెను. అప్పుడా దేహమున దింకను ప్రాణవాయు వతిసూక్ష్మముగా సంచరించుచున్నదని యాతఁడు కనిపెట్టెను. పల్లవుఁ డనేకవిధములగు విషములను

వానికిఁ దగిన ప్రతీకారములను బాగుగ నెఱింగినవాఁడగుట, విష ప్రయోగముచేత నీతఁ డిట్లయియుండునని యూహించి, యందుల కనుకూలచికిత్సలను గావించెను. ఆ చికిత్సచేతఁ గాంతనాథుని శరీరము నందలి ప్రాణాగ్ని మరలఁ బురికొని ప్రజ్వలింప నారంభించెను. పల్లవుఁడు దప్పుడు తనశ్రమ సార్థకమైనదని మిగుల సంతోషమునందెను. కాంతనాథునకు మాటాడుశక్తి వచ్చిన పిమ్మట నాతఁడు తన చరిత్రమునంతయుఁ బల్లవునకు సవిస్తరముగ వినిపించెను. పల్లవుఁ డాతనిఁ జారుచంద్రుని కుమారునిగఁ దెలిసికొనినపిమ్మట మఱియు విశేషానందము నొందెను.

కాంతనాథుఁడింకను దుర్బలుఁడై యుండెను. ఆతఁడు పల్లవునిఁ జూచి "నీవు దవనగరమ్మునందలి సుప్రసిద్ధాపరాధ రహస్యపరిశోధకుఁ డగు విశలునియొద్దకుఁబోయి యీ సంగతులను జెప్పవలయును. నా ప్రాణేశ్వరియగు ప్రఫుల్లను, నామరకతమంజూషను జాగరూకతతోఁ జూచుచుండవలయుననియు, ఈ ఫిర్యాదు విచారణలోనికి వచ్చుటకుఁ దగిన సాధనసంపత్తిని సేకరింపవలయుననియు నామారుగ నాతనిఁ బ్రార్థింపుము" అని వేడికొనియెను.

పల్లవునిమూలమునఁ దెలిసికొనిన యీ రహస్యమును విశలుఁ డింతవఱకు నశేషజనులకుఁగూడఁ దెలుపక గోప్యముగానుంచెను. నేఁడు ప్రత్యక్షముగ నీతడే కాంతనాథుఁడని యందఱకు జూపించిన పిమ్మట నీ రహస్యమును వెల్లడించెను.

ఆనాటిసాయంకాల మరణ్యమధ్యమున విశలుఁడుచూచిన తరుణుడే కాంతనాథుడు. అంతకుబూర్వ మాతనిని విశలుఁ డెప్పుడును జూచియుండలేదు. ప్రఫుల్ల విశలుని సంరక్షణమున సురక్షితమైయుండుటను గాంతనాథుడు రహస్యముగా దెలిసికొని యొకనాడు విశలుడు లేకున్నప్పు డాపల్లెకుబోయి ప్రఫుల్లనుజూచి జరిగినసమాచారమంతయు నామె కెఱింగించెను. పతి బ్రదికి

యున్నందులకుఁ బరమానందమునందుచుఁ బ్రఫుల్ల తనసౌభాగ్యమును గొనియాడుకొనసాగెను. ఈ రహస్యము విరలునకుఁ దెలుపఁగూడదని యా దంపతులు నిశ్చయించుకొనిరి. సూక్ష్మగ్రాహియగు విరలుఁ డీరహస్యమునుగూడ నిమిషములో భేదింపఁగలిగెను. విరలుఁ డాయువకు నకును ప్రఫుల్లకును బరిచయముసేయుసందర్భమునఁ బ్రఫుల్లతో "ఈతఁడు కులచంద్రుఁడ" ని చెప్పియుండెనుగాదా ! అందుచే నాతని కాయువకుఁ డెవ్వఁడైనదియుఁ దెలియదనియు, అది తమకుఁ బ్రతిబంధకముకాదనియుఁ బ్రఫుల్ల భ్రాంతినందియుండెను. కాంత నాథుఁడు తనజనకుని దుర్మరణమునువిని మిగులవిచారించెను.

ప్రఫుల్లా కాంతనాథులకును, విరలునకును వెనుకనిలుచుండి యున్న పల్లవుని, శృంఖలాబద్ధుఁడై యొకయుద్యోగస్థునిరక్షమునం దున్న నాగేశుని, నాపాపాత్ములు చూచిరోయేమో ! అప్పుడా మాధవ ప్రభృతులు పాఱిపోవుటకై ప్రయత్నించిరి. కాని, వారు నిలిచియున్న స్థలమునుండి యడుగునకొక్కఁడువంతున నెందఱో యారక్షకులు, శృంఖలములఁ జేతఁబట్టుకొని కాచియుండిరి. ఇఁక నాపాపాత్ము లెక్కడకుఁ బాఱిపోఁగలరు ?

విరలుఁడు స్వయముగ సినుపసంకెలలను దీసికొని వనజచంద్రుని యొద్దకుఁబోయి యాతనిని బంధింపఁబోయెను. అప్పుడాతఁడు కాతర స్వరమున "ఇదియేమిపని ?" అనియెను.

విర : ఏమనుచున్నావు ? నీవు చారుచంద్రుని హత్యగావించి నందులకై నేను నిన్ను బంధించుచున్నాఁడను.

అని చెప్పి యాతని శృంఖలాబద్ధునిగావించెను. మాధవభాస్కరు లకుఁగూడ నట్టిమర్యాదయేజరగెను. విరలుఁడు వారినిఁజూచి తిరస్కార భావముతో "మీరు నరహత్యామహాకార్యములలో నీయొకని సహా యులుగానుంటిరి. అదియేకాదు——కాంతనాథుని సేవకుఁడగు హను మంతుని జంపితిరి. అందులకై మిమ్ముఁ బంధించితిని. ఈ మహాపాతకము మి మ్మురిశిక్షకు గుఱిచేసితీరును" అనెను.

సౌదామిని ధైర్యముతో నిలిచియుండెను. ధైర్యమునఁ బురుషులకంటె నామెయే మేలుచేయిగానుండెను. విశలుఁడు మాటాడుచున్నప్పుడామె తనవిలక్షణభావమునగపఱుపక, మందహాసముచేయుచుఁ గేవలము ప్రసన్నతనే ప్రకటించుచుండెను. విశలుఁడూరకున్నపిమ్మట సౌదామిని జనమండలివైపునకుఁదిరిగి ముక్తకంఠయై "నేనొక మహాఫలాపేక్షకుఁ లోఁబడి యీ కార్యమును జేసితిని. కాని, యిదితప్పిపోయినది. ఇప్పుడెట్టిశిక్షకైనను సిద్ధముగానుంటిని" అనియెను.

ఆ బందాకోరులనందఱను వెలుపలకుఁదీసికొనిపోయిరి. పిమ్మట విశలుఁడు నరేశునిఁజూచి "అయ్యా! ఆ మరకతమంజూష నందఱియెదుటికిని దెచ్చిచూపుము" అనియెను.

నరేశుఁడు గడగడవడఁకుచు, నొక కఱ్ఱపెట్టెనక్కడకుఁ దెచ్చి దానితాళంను దీసి లోపలున్న యీ మరకతమంజూషను బైకిఁదీసెను.

విశ : ఇప్పుడు చారుచంద్రమున కౌరసకుమారుఁడగు కాంతనాథుఁడీమహాద్భుతపేటికను దెఱచును. అందఱును జూడుఁడు! దీనిలో నేదోరహస్యమున్నదని చాలఁగాలమునుండి యొకప్రతీతికలదు. ఇప్పుడు మనము పరీక్షింపవచ్చును.

అనిచెప్పి విశలుఁడాపేటికావృత్తాంతమంతయు నామూలాగ్రముగ నా మహాజనుల కెఱింగించెను. మఱియు నొకనాఁడు తామాపెట్టెను దెఱచుటకుఁ బ్రయత్నించినప్పుడు చూచిన యద్భుత విషయములను గూడ వారికిఁ దెలియఁజేసెను.

కాంతనాథుఁడాపెట్టెనుదెఱచుటకై సమీపించెను. అప్పుడు ప్రఫుల్ల గడగడవడఁకుచు నాతని వెనుకనే నిలుచుండెను. ఆతఁడా పెట్టెకుఁబైమూతను దెఱచెను. ఆ మంజూషకన్నివైపులనుండియుఁ బొగలెగయసాగెను. అందఱు నిశ్శబ్దముగా దానిచుట్టును నిలుచుండి చూచుచుండిరి. స్పష్టముగా నీక్రిందియక్షరములు వారికగపడియెను. "ఇప్పు డీపరమరహస్యము బయటఁబడినది!"

ఆయుత్తరక్షణముననే పొగనిలిచిపోయెను. ఆ పేటిక పగిలి ముక్కముక్కలై క్రిందఁబడిపోయెను. దానిలో నొకయుక్కుపెట్టె యుండెను. కాంతనాథుఁ డాపెట్టెనుగూడఁ దెఱచెను. దానిలో నొకవైపున హస్తాక్షరసమన్వితమగు నొకపత్రమును మఱియొకవైపున ననర్ఘరత్నములు నుండెను. ఆ పత్రమునందు "సత్యమేనిత్యము. అన్యాయమే యపాయము" అని వ్రాయఁబడియుండెను

ఆ పెట్టెముక్కలనన్నిటినేర్చి పరీక్షించిచూడఁగా నదిసర్వోత్కృష్టమగు మరకతమణిచే నిర్మింపఁబడినట్లగపడియెను. కాంతనాథుఁ డామరకతఖండములనన్నిటిని దీసికొని యాయుక్కుపెట్టెలో భద్రపఱచెను. లోపలనున్న యా దివ్యరత్నములలో మూఁడింటిని దీసి పల్లవవితలనకేశులకిచ్చి మిగిలినవానిని బ్రఫుల్లకిచ్చివైచెను. ఆమె వానిని బ్రణామపూర్వకముగ నందుకొనియెను.

విందునకువచ్చినవారందఱును దగుసత్కారములనంది సంతోషపూర్వకముగఁ దమతమ గృహమునకుఁబోయిరి. తిలకసుందరీవారణుల ప్రేతములకుఁదగిన విధులనొనరించుటకును, వారణునియుత్తరక్రియలకును విఠలుఁడు తగినయేర్పాటులనుగావించెను. ఆ నేరములను గూర్చి నవనగరన్యాయస్థానమున విచారణము జరిగెను.

కాంతనాథుని సేవకుఁడగు హనుమంతునిజంపిన నేరమునకై మాధవభాస్కరుల కిరువురకు మరణదండనము విధింపఁబడియెను. సౌదామినీనాగేశుల కామరణాంతము కారాగృహవాసశిక్ష యయ్యెను. వనజచంద్రుని నేరమును విచారించుటకై యాతనిని లలితపట్టణమునకుఁ దీసికొనిపోయిరి. ఆ పుణ్యభూమియం దిదివఱకెవ్వరును బితృవధామహాఘమునకు లోఁబడినవారు లేనికారణమున నీఘోరవృత్తాంతము వినినతోడనే జనులలో హాహాకారముపుట్టెను. అందఱును గన్నుల నీరునించిరి. వనజచంద్రునకుఁగూడ నురిశిక్షయయ్యెను. అంతటితోఁ బ్రజలుశాంతాత్ములైరి.

ఈ భయంకరనాటకమునం దుపపాత్రములై యున్న వారిలో నింగాలసుందరుఁడు పలాయనసూత్రమును బఠించెను. నళిని

నిరాతంకముగా జీవించుచుండెను. మిగిలినవారు నిర్భయముగ నెవరి తమదుర్వ్యాపారములను సాగించుకొనుచునేయుండిరి.

ప్రఫుల్లాకాంతనాధులు క్రమముగ బంధుమరణదుఃఖశాంతికిని, పరలోకమునందు వారికిసద్గతికలుగుటకును తీర్థయాత్రలను గావించు టకై, కాశి, ప్రయాగ, గయ, మథుర, గోకులబృందావనము, బదరీ నారాయణము మొదలగు నుత్తర దేశపుణ్యక్షేత్రములను, గోకర్ణము, జగ న్నాధము, నాసిక, కంచి రామేశ్వరము, అనంతశయనము మొదలగు దక్షిణదేశ పుణ్యక్షేత్రములను దిరుగుచు నందందుఁజేయవలసిన పుణ్య కార్యములను జేసికొని శాంతచిత్తులై గృహమునకువచ్చిరి. ఈ తీర్థ యాత్రలలోఁ గాంతనాధుఁడు తనతల్లినిగూడఁ దీసికొనిపోయెను.

కాంతనాధునకు లలితపట్టణముకంటె నవనగరమే వాసయోగ్య ముగా నగపడుటచే నాతఁడు తనపిత్రార్జితమైన యాస్తినంతను జూచు చుండుటకుఁ దగినవారిని నియమించి, తానునవనగరమునందే వాసము చేయుచుండెను. అప్పుడప్పుడు లలితపట్టణమునకుఁబోయి వచ్చుచుండెను.

పల్లవుఁడు శ్రీమతియనునొక్కకమీఁదఁ దన ముఖ్యబంధువుల నియమించి, యికముందుఁ దాను సముద్రయానముచేయుటనుమాని, విఠలమూర్తి జహగీరుగ్రామమునఁ గొంతభూమిని సంపాదించుకొని యక్కడనే సుఖముగా వాసముచేయుచుండెను.

నటేశవిఠలులు తమపత్తేదారుపనిని మానుకొని యా జహగీరు గ్రామమునకు బోయి శాంతిసామ్రాజ్యమనుభవించుచుండిరి.

ఇంతజరగినను, విఠలుఁడు తన సాహసచరిత్రమునుగూర్చి యెప్పుడును డంబముగ మాటాడుకొనలేదు. ఒకవేళ నెవ్వరైనవచ్చి యుద్దేశపూర్వకముగఁ దన్నడిగినప్పుడాతఁడు గాంతనాధుని పున రుజ్జీవనము, మరకతమంజూషామాహాత్మ్యము మొదలగునవి మాత్రమే చెప్పి వారికి వినోదమును గలిగించుచుండెను.

స మా ప్త ము.

శ్రీ రాజేశ్వరి ప్రెస్, రాజమండ్రి—1956

వివాహం

[సాంఘిక నవల]

అనువాద గ్రంథమండలి—౫.

వివాహం

శ్రీ నేరళ్ల నారాయణమూర్తి
శ్రీ మంగిపూడి శ్రీరామచంద్రశాస్త్రి

అనువాదితము.

ప్రకాశకులు
కాళహస్తి తమ్మారావు అండ్ సన్స్,
సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథాలయం (స్థా. 1883) రాజమండ్రి.

అధ్యాయం—౧

నేడు చరిత్రోపాధ్యాయుడు రాకపోవుటచే ద్వితీయవార్షిక విద్యార్థులు గుంపుగా గూడి యేవో లోకాభిరామాయణముల జెప్పుకొనుచున్నారు. హాస్యాలాపములతో—ఆనంద కోలాహలములతో—అట్టహాసము లొనరించుచున్నారు. "గోల చేయకు"డని ప్రక్కగదిలోని యుపాధ్యాయు లొకటి రెండు సారులు వర్తమానము లంపినను, ప్రయోజనము లేకపోవుటచే వారును యూరకున్నారు. కొలది కాలములో బట్టభద్రులు కానున్న ప్రాయమువచ్చిన విద్యార్థుల నెవ్వరు ముదలింపగలరు?

ఆతరగతిలోని యువకుల కెల్ల నాయకుడు రజతుడు. అతడు ధనవంతుడు—సౌందర్యవంతుడు—విలాసప్రియుడు—వాక్చతురుడు కవి—కథకుడు—ఆ కాలమున వంగసాహిత్యపత్రిక లన్నియు రజతుని రచనల నపేక్షించుచుండెను. సాహిత్యపత్రికలలో నెల్ల శిరోభూషణ మనదగు "సంగ్రహ" యను మాసపత్రికలో రజతుని వ్యాసములు మనోహర బహువర్ణ లతాచిత్ర పరివేష్టితములై పాఠకులకే కాక, ప్రేక్షకులకుగూడ హృదయాహ్లాదకరములై వెలువడుచు, రజతకీర్తిని దిన దినాభివృద్ధి నొందజేయు చుండెను. రజతునియెడ సాహిత్యప్రియులే కాక—విద్యార్థులు లేకాక—ఉపాధ్యాయులు గూడ నాదరాను రాగములతో మెలంగుచుండిరి.

రజతుడు తనతోడివారి నడుమ నిలిచి యేవో హాస్యోక్తుల నాడుచు నందరిని నగించుచు, నలుదెసల జూచుచుండెను. తమ విలాసములతో సంపర్కము లేక, ఒక్కమూల నేకాగ్రచిత్తుడై గూరుచుండి యేమియో వ్రాసికొనుచున్న యొక యువకుడు రజతునకు గానుపించెను. రజతుడు చకితుడయ్యెను. నిర్నిమేష వీక్షణముల నాయువకునిపై

నిరిడ్చి, నీరవుడై, అట్టె నిలిచిపోయెను. విద్యార్థులుగూడ విస్మయ వీక్షణముల నొకమారు రజతుని వదనము నందును—ఇంకొకసారి శిశిరునిమీదను బరపుచుండిరి.

ఆయువకుడు విద్యార్థిలోకమున కపరిచితుడు కాడు. కాని యాతని జీవితవిధానము నెఱింగినవా డొక్కడును లేడు. కాళిదాసను యువకునకుమాత్రము గొంత తెలియును. ఆయువకునిపేరు శిశిరుడు. బ్రాహ్మణుడు—ఇంచుమించు చిరువదినాలుగేండ్ల ప్రాయమువాడు—ఆతడు ధరించినవి సామాన్యవస్త్రములేయైనను బరిశుభ్రములైనవి. పాదరక్షలు గాని, యెండవానల నుండి రక్షించుటకు గొడుగు గాని, యాతని యొద్ద లేవు. అతని ప్రశాంత తేజోమయ ముఖమండలమును బరికించినచో మానసిక తీవ్రవేదనాచ్ఛాయలు గోచరించుచుండును. నేత్రములు జ్యోతిఃపూర్ణములే యైనను విలాస రహితములు. దారుణ దరిద్ర దేవతా కరాళకరసహస్రగాఢాలింగితుడైనను దైన్యదేవతకు దన చెంత నిసుమంతయు జోటిచ్చుటలేదు. తన తీవ్రమనశ్శక్తిచే దరిద్ర దేవతను దరిమివేయుచున్నాడు. పరాజయ మొందుచున్నాడు లోకుల దృష్టిలో నాతడు దరిద్రుడైనను, అతడు మాత్రము దరిద్రబాధ నొందుటలేదు. మనశ్శక్తిచే సాధింపరాని కార్య మేమున్నది!

శిశిరుడు తనలో గలసిమెలసి యుండక, ప్రత్యేకముగ నుండుట తన్నవమానించుటయే, యని రజతుడు తలంచెను. ఎట్లైన శిశిరుని దనలో గలుపుకొనిన గాని, తనగౌరవము దక్కదని నిశ్చయించెను. విద్యార్థి బృందమువంకకు జూపులను మరల్చెను "ఇదిగో! ఇటుచూడుడు. ఈత డీవత్సరమున బ్రథమపారితోషికము నందుటకు మిక్కిలి కృషి చేయుచున్నాడు!" అనియెను. విద్యార్థు లందరు నొక్కపెట్టున వికట హాస మొనరించిరి.

అధ్యాయము—1

కాళిదాసనునొక యువకుడు లేచి "వలదు! వలదు! మీ రాతనిని బరిహసించి చీకాకు బరుపవలదు. ఆతనికి బుస్తకములు లేవు. కొనుటకు ద్రవ్యమును లేదు. ఇతరుల పుస్తకములను జూచి, వ్రాసికొని చదువుకొనుచున్నాడు. అట్టి వానిని బాధించుట భావ్యము కాదు కదా!" అని చెప్పెను.

ఆమాట లాలించి అందరును నీరవులై నిలిచిపోయిరి. రజతు డాశ్చర్య మొంది "ఏమి! పుస్తకము లన్నియు నిట్లే వ్రాసికొనుచుండెరా?" అని యడిగెను.

"ఔను" అని కాళిదాసు మెల్లగా ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

"అట్లయిన మన మందరమును చందాల మూలమున శిశిరునకు బుస్తకములను గొని యీయవలెను" అని రజతు డనెను.

"శిశిరు డందుల కంగీకరింపడు. ఆతడు నివసించుచున్న గదికే మే మాతనియొద్ద నద్దె బుచ్చుకొనను గోరలేదు. ఆగది చిమ్మచీకటి కిమ్మగుటయే కాక, వంటయింటి ప్రక్కనున్నది. దాని నెవ్వరు నద్దెకు దీసికొన నిచ్చగింపరు. అట్టి యింటికి గూడ నద్దె యీయకుండ నివసింపని వాడు, మనము చందాలమూలమున బుస్తకముల గొనియిచ్చిన బుచ్చుకొనునా?" అని కాళిదాసనెను.

"అది యేమిమాట! అద్దె యిచ్చుకొనుచున్నపుడు, అనుకూలమైన గదియే యేల తీసుకొనరాదు!" అని ఖగేనుడు సహేళనముగ ననెను.

"మీరు మూర్తీభవించిన ప్రజ్ఞాస్వరూపులవలె నిలిచి మాటలాడుచున్నారు! మంచిగది బుచ్చుకొనినచో, అద్దె యధికముగ నీయ నక్కరలేదా! ఆతనికి వచ్చునవి పదునైదు రూప్యములు. సాయంసమయమున విద్యార్థులకు బాఠములను జెప్పుచు మరి యొనిమిది

రూపాయలను సంపాదించుకొనుచున్నాడు. అందులో బదిరూపాయి లను వనమాలి యనువానికి కంపుచుండెను. మిగిలిన పదమూడు రూపా యిలతో నెట్లో కాలక్షేపము చేసికొనుచుండెను" అని కాళిదా సనెను.

"అతని కాత్మీయు లెవ్వరును లేరా?" అని ఖగేను డడిగెను.

"అది నే నెప్పుజాలను. అత డెవ్వరితోడను గలసి మెలసి యుండువాడు కాడు. అతనియొద్దకు వచ్చువారును లేరు. ఎవరియొద్ద నుండినైన జాబులుగూడ వచ్చు నాచారము లేదు. వనమాలీ దాసున కంపిన మనీయార్డరు రసీదుమాత్రము ప్రతినెలయు వచ్చుచుండును. బ్రాహ్మణుడైన శిశిరునకు వనమాలీదాసు డాత్మీయుడు కాడుకదా?" అని కాళిదాసు చెప్పెను.

కాళిదాసుని మాటలను వినినంతనే అందరి హృదయములును గరుణాసమన్వితము లయ్యెను. కలకలమంతయు జప్పున జల్లారెను. "ఉపాధ్యాయుడు వచ్చుటచే గాబోలును నిశ్శబ్దత కలిగిన"దని తలంచి శిశిరుడు తల మీదకెత్తి చూచెను. ఉపాధ్యాయుడు కానుపింపమిచే మరల దన కార్యమును జేసికొన దొడగెను.

రజతుడు మెల్లమెల్లగా శిశిరుని యొద్దకు బోవుచుండెను. కాళిదా సాతని కడ్డమువచ్చి "రజతబాబూ! మీరు శిశిరుని బరిహాస మొనరిం పకుడు" అని ప్రార్థనాపూర్వకముగ ననెను.

"కాళిదాసూ! నే నంతటి తెలివి మాలిన వాడనా?" అని యతనిభుజముపై జేతితో దట్టుచు శిశిరుని యొద్దకేగి నిలిచెను.

శిశిరుడు తల పైకెత్తి రజతుని జూచెను. రజతుడు శిశిరుని భుజ ముపై జేయివైచి "మనము సహపాఠులము. కావున మన కన్యోన్య సోదరభావము కలదు. నీవు నాకు సోదరుడవు. నేను నీకు సోదరుడను"

అధ్యాయము—1

అని చెప్పుచుండగనే శిశిరుడు వ్రాయుచున్న కలమును నట్టె యుంచి, లేచి, తనకరములను రజతుని మృదుహస్తముల గీలించి "రజతుడు నాబంధువు. కాని రజతునింబోలు ధనికునకు శిశిర సదృశ నిర్ధనునిబాంధవ్యము చిరస్థాయిగ నుండదేమొ" అని శిశిరుడు రజతుని ముఖమును రెప్పవాల్పక చూచుచుండెను.

రజతుడు మారాడకయే శిశిరునిచెంత కూరుచుండి ప్రక్కనున్న కలమును దీసికొని "సోదరా! నీవు చాలసేపటినుండి వ్రాయుచున్నావు అలసియుందువు. కావున నేను గొంచెము నీవు వ్రాసెదను" అని సానురాగముగ ననెను.

"వలదు! వలదు! మీకు శ్రమ గలిగింప వలసినంతటి యవసరమేమియు నిపుడు తటస్థించుటలేదు.

రజతుడు శిశిరునిమాట కడ్డమువచ్చి "ఇదియేనా! సోదరుల పరస్పరానురాగ విధానము? నేనుగూడ నీ శ్రమలో భాగమును గోరుచున్నా" నని రజతుడు సవినయముగ ననెను. శిశిరుడు మారాడజాలకుండెను. రజతుడు రెండుపంక్తులను వ్రాసి, తటాలున వ్రాయుటమాని "నే నెట్టిమూర్ఖుడను! వ్యర్థ ప్రయాసము నొందుచున్నానే! సోదరా! నాయొద్ద ఈపుస్తకమునకును, ఇంకొక ప్రతియున్నది. నేను కొనిన సంగతి నెరుంగక మాగుమాస్తాగూడ పుస్తకములన్నింటిని గొని తెచ్చెను మరల వాని నంపివేయుటలేల నీవు వాని కుపయోగించుకొనుము" అని రజతుడు చెప్పెను.

"వలదు! సోదరా! వలదు. మీ పుస్తకముల నుపయోగించి మీకు శ్రమ గలిగింపజాలను" అని శిశిరుడు తడబాటుతో ననెను.

నీవు నాపుస్తకములను దీసికొననక్కరలేదు. ఇతరుల పుస్తకములను దెచ్చి వ్రాసికొనిన పిమ్మట మరల వారి పుస్తకములను

వారి కిచ్చివేయుచున్నావుకదా! అటులనే నీయవసరము తీరిన పిదప మరల వానిని నాకిచ్చివేయుము. ఇప్పుడా పుస్తకములు బీరువాలో మూల పెట్టుటకంటె నీవు చదువుకొనుట నా కానంద దాయకమును, ప్రయోజనవంతమును గదా? ఇప్పుడు నీకొరకు నేను తెప్పించినచో నీ వంగీకరింపవలదు. నీవు నా వెంట మామందిరమునకు రమ్ము! బీరువాలో పుస్తకములు లేనిచో నీవు నన్నంగీకరింపవలదు" అని రజతు డనెను.

స్వార్థవిరహితములగు రజతునిమాటలకు శిశిరుడు ముగ్ధుడయ్యెను మారుమాటాడ జాలకపోయెను. రెండవగంట మ్రోగెను. ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలోనికి వచ్చెను. అందరు తమ తమ స్థానములలో కూరుచుండిరి. శిశిరుని హృదయము కృతజ్ఞతాపూర్ణమై పోవుచుండెను.

రజతుడు రహస్యముగ నొకమిత్రుని బిలిచి "అంగడిలో పుస్తకములను గొని బీరువాలో సిద్ధముగ నుండునట్లు చేయుము" అని చెప్పి మరల నేమియు నెరుగని వానివలె కూరుచుండెను.

అధ్యాయం—2

కళాశాలలో చివరగంట మ్రోగినది. విద్యార్థులందరును గోల గోలమని బయలుదేరినారు. రజతుడు శిశిరునియొద్దకువచ్చి వాని చేయి పట్టుకొని తన బండివద్దకు దీసికొనిపోయినాడు. శిశిరుడు మంత్రముగ్ధుని వలె, మారుమాటాడక రజతునితో నడచినాడు.

ఇరువురును బండిలో కూరుచున్నారు. బండి విద్యుద్వేగమున వచ్చి రజతుని భవనద్వారమునొద్ద నాగెను. ఇరువురును బండిదిగి లోని కేగినారు.

అధ్యాయము—2

విచిత్ర జలయంత్రములతో—వివిధవర్ణ మనోహర పుష్పవాటికలతో—విభ్రమదాయకములగు వింతవింత దంతపు బొమ్మలతో—విరామములేక తిరుగు విద్యుద్వీజనములతో—విలువగల కాచపాత్రములతో—ఆ భవనము ఆనందభవన మనదగియుండెను. రజతుడు శిశిరుని దోడ్కొని తనగదిలో ప్రవేశించెను. ఆక్షణముననే యొక్క సేవకుడువచ్చి, రజతశిశిరులకు వందనముగావించి, రజతుని కాలిజోడును విప్పదొడగెను.

“సోదరా! అవిగో పుస్తకములు, బీరువాలో నున్నవి జూడుము” అని శిశిరునకు బీరువాను జూపెను. అద్దములోనుండి బీరువాయందలి పుస్తకములు శిశిరునకు గానిపించెను. ఆపుస్తకములు నీ వుపయోగింపనిచో, అందే ముక్కి పాడయిపోవును. దానివలన నాకు నష్టమేకదా! నీ వుపయోగించనిచో నాద్రవ్యము సార్థకత జెందును. రమ్ము! అమ్మగారిని జూచివత్తము!” అని రజతు డనెను.

జోడువిప్పుట పూర్తియయినది. రజతుడు లేచి నిలిచెను.

“నన్నిప్పట్టున వదలివేయుము. విద్యార్థులకు పాఠము చెప్పువేళ యయినది. నాకొరకు వారెదురు జూచుచుందురు” అని మెల్లమెల్లగా శిశిరు డనెను.

“ఇంకను సంధ్యాసమయమైనను గాలేదే! అనుచు శిశిరుని చేయి పట్టుకొని నడువదొడగెను. ఇరువురును మేడమీద కేగిరి. ఒకపీఠమున గూరుచుండి ‘స్టవ్’ మీద పూరీ చేయుచున్న సౌమ్యమూర్తియగు ప్రాయముదప్పిన యొక వితంతువును, ఆమెచెంతనే నిలిచియున్న అత్యంత లావణ్యవతియగు నొక తరుణియు, శిశిరునకు గానుపించిరి. ఆతరుణిలలాటఫలకమున దేదీప్యమానమగు నొక్క దివ్యజ్యోతి శిశిరునకు గానవచ్చెను. అతడు నిశ్చేష్టితుడయిపోయెను.

అధ్యాయము—1

"సోదరా! ఇచట మా తల్లిగారును, మా వదినెయును గాక అన్యులెవ్వరును లేరే! ఏల సంకోచించుచున్నావు?" అని రజతుడు దరహాసిత వదనుడై నుడివెను.

రజతుని మాటలనువిని మాతకుశ్రీ భర్తచెంతనున్న యపరిచిత వ్యక్తిముఖముపై తన ప్రశాంత వీక్షణమును బరపి వెంటనే మరలించెను.

"ఇతడు నామిత్రుడు—సహపాఠి—యోగ్యుడు—మేధావి—ఈతని పేరు శిశిరుడు" అని రజతుడు తల్లితో జెప్పెను.

రజతుని తల్లియగు సునయనీదేవి శిశిరుని గనులారజూచి ఆతని విషాదచ్ఛాయాసమాకీర్ణప్రశాంత వదనమండలమును గని, నిజకోమల హృదయపేటిక యందలి కరుణారసము వెల్లివిరియ, నొక్క నిట్టూర్పు విడచెను. "నాయనా! ఇట కూర్చుండుము!" అని పుత్రవాత్సల్య మొలయ బలికెను. కోడలిని జూచి "నీమరదికొక యాసనమును దెచ్చి వేయుము" అని యాజ్ఞాపించెను.

కోడలగు సంధ్యాదేవి పీఠమును దెచ్చుటకేగెను. శిశిరుడు సునయనీదేవికి ప్రణామ మొనరించి, ఆమె చెంత నేయున్న జముఖానముపై గూరుచుండి, "అమ్మా! ఇంత ప్రశస్తమగు జముఖాన ముండగా నింక నాసన మెందులకు?" అనెను.

సంధ్యాదేవి పీఠమును దెచ్చి నిలిచెను.

రజతుడు నవ్వుచు "అమ్మా! నీకోడలు పీఠమువేయుటకై స్థలాన్వేషణ మొనరించుచున్న" దనెను.

సంధ్య లజ్జితయై వసారాలోనికేగి, పీఠము నొకచోటనుంచి, భీషణభ్రుకుటి కటాక్షమును నాథుని ముఖముపై బరపెను.

సునయనీదేవి శిశిరునిజూచి "వీరాయన్న యెల్లవేళల నిటులే వదినని నగతాళి సేయుచుండును" అని దరహాస మొనరించెను.

రజతుడు నవ్వి "సోదరా ! చూచితివా ! తల్లిగారి పక్షపాతము! పుత్రవాత్సల్యతను విడనాడి, కోడలిపై నట్టియాదరణము జూపు చున్నారో !" అనెను.

"కోడలిపై నా కత్యంతవాత్సల్యము కలదని నే నంగీకరించు చున్నాను" అని సునయనీదేవి శిశిరునితో ననెను.

ఆమాటలకు సంధ్యాదేవి ముఖము సంతోష విలసితమయ్యెను. "బాగు ! బాగు ! తగిన ప్రత్యుత్తరము లభించినది" అని రజతుడు విను నట్లు సంధ్య మెల్లమెల్లగ ననెను.

అపుడు శిశిరుని ప్రతిరక్తనాళమునుండియు, మాతృదేవతా స్వరూపిణియగు సునయనీదేవిపైగల భక్తిరసప్రవాహము పొంగి పొరలజొచ్చెను. వానిహృదయము మాతృభక్తిచే పరిప్లావితమయ్యెను. "ఈగృహ మెంతయు ధన్యమైనది. వీరిహృదయములందు శాంతిదేవత స్థిరనివాస మేర్పరచికొనినట్లున్నది. రజతుడు మిక్కిలి భాగ్యవంతుడు" అని తనమదిలో ననుకొనుచుండెను. హఠాత్తుగా నాతనివదనము కళా విహీన మయ్యెను.

సునయనీదేవి దానిని దెలిసికొనెను. "ఈతడు ప్రేమాలాపవం చితుడై నటుల గానుపించుచున్నాడు" అని తలంచి "కోడలా ! రెండుపళ్ళెరములను వడ్డించుటకు దెమ్ము ! నీమరదికి భోజనమిడుము" అనెను.

"నేడీ గృహమున రజతుని ప్రసక్తియే లేదు. అమ్మగారు శిశిర సమాదరణమున నిమగ్నులైయున్నా" రని రజతు డనెను.

శిశిరుడు నీరవుడై సునయనీదేవిని జూచుచుండెను. ఆమెయు శిశిరునిజూచి "కుమారా ! చిన్నకుమారునియెడ దల్లి కనురాగము మెండుకదా !" అనెను.

అధ్యాయము—2

ఆమాట వినినంతనే శిశిరుని సర్వావయవము లొక్కసారి యనురాగవేగ సంచలితములయ్యెను. అతని ప్రతిధమనియు—ప్రతిశిరయు ఆనందరసవాహిను లయిపోయినవి. ప్రకృతిమంతయు నాతని కిప్పుడు మాతృప్రేమానుగుంఫితమై నూత్న శోభను వెలయుచుండెను.

సంధ్యాదేవి రెండుపళ్ళెములలో బహువిధ రుచ్యభక్ష్యముల నుంచెను.

శిశిరుడు సవినయముగ తల్లీ! "నాకిట్టివేళ భోజనముచేయు నలవాటులేదు" అని సునయనీదేవితో ననెను.

"కుమారా! ఒక్కరోజున వేళదప్పి భుజించినంత మాత్రమున ప్రమాద మేమున్నది?" అని సునయనీదేవి సానురాగముగ ననెను.

అనుల్లంఘనీయమును—శిరోధార్యమును నగు సునయనీదేవి యాజ్ఞ ననుసరించి శిశిరుడు భోజనముసేయక తప్పినదికాదు. రజత శిశిరు లిరువురును భోజనముజేయ దొడగిరి. సంధ్యాదేవి వారివెనుక నిలచి వీవనతో విసరుచుండెను.

"అమ్మా! ఇప్పుడు విసరవలసిన యవసర మేమున్నది!" అని శిశిరుడు సునయనీదేవితో ననెను.

"కుమారా! సేవ సేయుటయేకదా స్త్రీల ధర్మము!" అని సునయనీదేవి యనెను.

ఆమాట వినినంతనే మాతృప్రేమయు, పుత్రవాత్సల్యతయు, పత్నీ స్నేహమును శిశిరుని బూర్తిగ ముగ్ధుని గావించెను.

రజతు డింతదనుక నేమియోచించెనో కాని, తల్లినిజూచి "అమ్మా! నీకోడలికి గొంచమైన నాంగ్లభాషను జెప్పింపకున్నచో ఈకాలమున నిత్యవ్యవహారములుగూడ సాగవు. నే నెన్నిమారులు చెప్పినను నీవు శ్రద్ధవహింపకున్నావు" అనెను.

"అయిన నీవేల వ్రాయుచుండరాదు ?" అనెను సునయని.

"నా కవకాశమేది ? ఆమెకు విద్యగరపుట కగుకాలములో నొకటి, రెండు పద్యములనుగాని, చక్కని కథనుగాని, మంచి ప్రహసనమునుగాని, వ్రాసికొనినచో మిగుల ప్రయోజనవంతముగ నుండును గదా !" అనెను రజతుడు.

"పోనిమ్ము ! నీ కవకాశములేకున్న నింకెవ్వనిచేనైన జెప్పింపరాదా !" అని సాభిప్రాయముగ సునయనీదేవి నుడివెను.

"ఇతరు నెవ్వనినో నియమించుటకంటె వదినెగారి శిక్షాభారవహనమును శిశిరునకే సమర్పించిన నెట్లుండునో !" అని రజతుడు మందహాస మొనరించుచు ననెను.

సంధ్యాదేవి మందహాసమున ప్రేమామృతవాల్చి నిలిచియుండెను.

శిశిరసహాయమున నేదియో మహాకార్యమును రజతుడు సాధింపనున్నాడని నిశ్చయించి సునయనీదేవి రజతునిజూచి "మంచిది నీయాలోచనము మిక్కిలి యుత్తమమైనది"

అనుచుండగనే శిశిరు డామెమాటల కడ్డమువచ్చి "అమ్మా ! వదెనెగారికి విద్యగరపుటకు యోగ్యురాలగు ఉపాధ్యాయినినిగాని, సత్ప్రవర్తకుడును—కాలము గడపినవాడును నగు నుపాధ్యాయునిగాని నియమించుట సముచితమగు"నని చెప్పెను.

రజతుడు పక్కుననవ్వి "సోదరా ! నీవట్లనరాదు. మేముబాగుగ నాలోచించితిమి, యీ కార్యభారమును నీపై నుంచితాము. ఇందెట్టి ప్రమాదమునులేదు" అనెను.

భోజనములైనవి. చేతులుగడుగుకొని వచ్చునరికి సంధ్యాదేవి యొక పళ్ళెరముతో సుగంధబంధురితమైన తాంబూలములనుదెచ్చి తొలుత శిశిరున కీయబోయెను.

అధ్యాయము—2

“అమ్మగారూ! నాకు దాంబూలము వేయు నలవాటులేదు” అని శిశిరుడు మెల్లగా జెప్పెను.

“అయిన ఏలకులను వక్కలను దెచ్చియిచ్చెదను” అని రజతునకు దాంబూల మిచ్చి, యామెలోని కేగెను. ఇదియంతయు శిశిరున కాశ్చర్యముగ నుండెను.

“ఈయింట నింపుజవ్వనముగల మనోహరాంగియును నిస్సంకోచముగ నపరిచితుడనగు నాతో సంభాషించుచున్నదే! ఇంతటి స్నేహమా! ఇంతటి బంధుత్వమా! వీరు బ్రహ్మసామాజికులా! క్రైస్తవులా! కారు. వీరిమందిరమున అనేక హైందవ దేవతాచిత్రము లున్నవే! వీరు సనాతనధర్మమార్గావలంబులే. సందియము లేదు. ఎంతటి వినిర్మల విశాలహృదయములు! వీరి విశ్వమానవప్రేమ నన్ను ముగ్ధునిజేసి వేయుచున్నదే!” అని శిశిరు డనేకరీతుల నాలోచించుకొనుచుండెను.

సంధ్య ఏలకులను, వక్కలను దెచ్చి శిశిరున కిచ్చెను. శిశిరుడు వానిని గైకొనెను. ఒక్కమారు కనులెత్తి సంధ్యాముఖ మండలమును జూచెను. ఆమెముఖమున ప్రకాశించు అకుటిలస్నేహదీప్తి కాతడు ప్రవంచితుడై పోయెను.

జన్మప్రభృతి శిశిరు డిట్టి వినిర్మలప్రేమామృతమును జవిజూచియైన నెరుగడు. అతనిజీవితమున నారుచి నెరుంగుట కిదియే మొదటిసారి. వాని ప్రత్యవయవమునుండియు కృతజ్ఞతాప్రదీప్తి బయలు వెడలుచుండెను. తా నేగుటకు సునయనీదేవిని ఆజ్ఞవేడెను.

“కుమారా! తల్లినివిడిచి పుత్రు లెందుబోయెదరు? నీవిచ్చటనే యుండుము. నీవదినెయందు లక్ష్యముంచుము” అని సునయనీదేవి అనురాగ ముట్టిపడ బలికెను.

"అమ్మా ! ఈ విశాలజగత్తున మీకంటె నాకెవ్వరును 'నా' యన దగువారు లేరు" అని డగ్గుత్తికతో నెట్లో శిశిరు డనెను.

"నేటి కెట్లో నిన్ను వదలుచున్నాము. రేపటికి నీవు తప్పక రావలెను. నీకై నేనును, మీవదినెయు కనులు చూచుచుందుము" అని ప్రగాఢస్నేహమున నొసలు ముద్దిడుకొనెను.

అపుడు శిశిరుని ప్రతిరక్తాణువును విద్యుద్దీపచలిత మైనట్లయ్యెను. సర్వాంగములను పులించి పోయెను. కనులనుండి యానందాశ్రువులు శతసహస్రభిన్నములై బొటబొట రాలదొడగెను. అప్పటి యాతని హృదయతత్వమును మేము వ్రాయబూనుటకంటె, మేధావులగు మీయాలోచనమున కందించి విడుచుటయె సమంజసముకదా !

తల్లియొద్దను వదినెయొద్దను, అనుజ్ఞవడసి, రజతునికరమును గ్రహించి "అన్నా ! ఇంకనైన అనుజ్ఞ నిచ్చెదవా ?" అని యడిగెను.

రజతుడు శిశిరునితోగూడ ప్రధానద్వారమువరకు వచ్చెను. "సోదరా ! నీవు వెడలుటకు నే నెట్లంగీకరింపగలను ! నీ నిర్బంధవశమున నేటికి వెడల నిచ్చుచున్నాను. రేపటినుండియే నీవు సంధ్యకు పాఠము జెప్పవలెను సుమ్మా !" అనెను.

"ఇది యుచితముకాదని నేను మరల జెప్పుచున్నాను. వదినగారి కింకొక యుపాధ్యాయుని నియమించుట శ్రేయోదాయకము. సౌందర్యవతియగు తరుణికి జదువుసెప్పుటకు అవివాహితుడగు యువకుని ఉపాధ్యాయునిగా నేర్పరచుట సమంజసము కాదు. నా ప్రవర్తనముతో బరిచయము మీ కిసుమంతయును లేదు. మీకు నాయెడగల పరిచయము ఒక్కనాటిదే కదా !"

అని శిశిరుడనుచుండగనే రజతుడు మందహాస మొనరించుచు "సోదరా ! నీవు యోగ్యుడవనియు— శిక్షిత యువకుడవనియు—

నాతల్లికి ద్వితీయపుత్రుడవనియు—నాకు సోదరుడవనియు మేము తలంచుచున్నాము. నీవు సృశలిత్తముగల ధర్మభీరువవని కాళిదాసు పలుమారులు చెప్పియుండెను.

సంధ్య నాభార్య. మాకిరువురకును అవిచ్ఛిన్నమగు పరస్పర స్నేహముకలదు ఆమె వేరొకపురుషునితో స్నేహ మొనర్పదలచినను, నేను నిరోధింప బూనుకొనను. ఆమె స్వేచ్ఛనరికట్టి, ఆమెస్వాతంత్ర్యమును నాహస్తగతము నొనరించుకొని, ఆమెనొకగదిలో బెట్టి, తాళము వేయజాలను. కాంతలను కఠిననిర్బంధములలో నుంపదలంచుట సమంజసమును, సౌఖ్యదాయకమును గాదు. నీ వామెకు ఉపాధ్యాయుడుగా నుండుట యిసుమంతయేని యనుచితముగ మాకు దోచుటలేదు. నీ వీవిషయమున సంకోచించుటకుగూడ నవకాశము లేదు" అనెను.

అది యంతయువిని శిశిరుడు విస్మితుడయిపోయెను.

"సోదరా! రాత్రి యగుచున్నది. రేపు కళాశాలలో గలసికొందము. బండిలో బుస్తకములున్నవి. తీసికొనుము" అని రజతుడనెను.

రజతుని యనుమతి వడసి శిశిరుడు బండిలో గూరుచుండెను. బండి నడువదొడగెను.

రజతుడు తల్లియొద్దకు వచ్చెను. సునయనీదేవి రజతుని జూచి "కుమారా! శిశిరుడు మిక్కిలి బీదవానివలె నున్నాడే!" యనెను.

"జననీ! అసహాయుడు—అత్యంతదరిద్రుడు" అని రజతుడు చెప్పెను.

"అతని కాత్మీయు లెవ్వరును లేరా?" అనెను సునయని.

"అది నాకు తెలియదు. కాళిదాసున కాసంగతి తెలిసి యుండును. వానియింటనే శిశిరుడు నివసించుచున్నాడు. ప్రతిమాసమును

శిశిరుడు వనమాలీదాసునిపేర బదిరూప్యములను బంపుచున్నాడనియు, మనీయార్డరురసీదుతప్ప మరేవిధమగు లేఖలు వతనిపేర వచ్చుటలేద నియు, శిశిరు డెవ్వరికిని లేఖలు వ్రాయువాడు కాడనియు, గాళిదాసు వలన దెలిసికొంటిని" అని రజతుడు చెప్పెను.

"వానిముఖలక్షణములు గుర్తించినచో వానిహృదయమున నేదియో భయంకర మానసికవేదన యున్నట్లు స్పష్టముగ దెలియ వచ్చుచున్నది. ఆవేదనా బీజరహస్యమును దెలిసికొనవలెను. లేకున్న వాని నాదుఃఖమునుండి విముక్తుని జేయజాలను" అనెను సునయని

కావుననే నేను వాని నిచటికి దీసుకొనివచ్చినాను. నీవే వాని రక్షణమొనర్పగలదానవు—నీవు వానిసంతప్తహృదయమునకు శాంతి ప్రదాన మొనర్పగలదానవు" అనెను రజతుడు.

"రేపటినుండియు శిశిరుడు సంధ్యకు పాఠమును జెప్పుటకు వచ్చునా?" అని సునయని యడిగెను.

"రమ్మనియే చెప్పితిని. రాకున్నచో బలవంతమున బట్టి తెచ్చె దను. అత డొకచోట జదువుచెప్పుచున్నాడు. అందువలన అతనికి నెల కేనిమిదిరూప్యములు లభించును. మన మేమిచ్చిన బాగుగ నుండును!" అనెను రజతుడు.

"నెల కిరువదిరూప్యములతో నతనికి సుఖదాయకముగ కాలము గడచిపోవదా? పండుగపర్వముల నతనికివలయు వస్త్రాదుల నే నిచ్చు చుందును. అతడు నాహృదయమున నివసించి యున్నాడు. కాని వానిభావ మెట్లున్నదో నే నెరుంగను" అని సునయనీదేవి యనురాగ మొలయ బలికెను.

"నీ యనురాగభాషణము లాలించినవు డాతని నేత్రము లశ్రు మయము లయ్యెను గదా!" అని రజతుడు చెప్పెను.

సంధ్యాదేవి నింటిలో సంధ్యాజ్యోతిని వెలిగించెను. సునయనీ దేవి దీపమునకు నమస్కారమొనరించి, యీశ్వరుని ధ్యానింపదొడగెను. రజతు పటమునుండి తనగదిలోనికేగెను.

అధ్యాయం—3

శకటము రాజమార్గమునబడి మహావేగమున బోవుచున్నది. శశిధరుని హృదయము విద్యుద్వేగమున సర్వలోకసంచార మొనరించుచున్నది. అతనికి జడజగత్తు నేడు చేతనమయమయి యుండెను. రస విహీనమనుకొనిన ధరాతలమునగూడ, నిర్మలమధుర ప్రేమప్రవాహము లాతనికి గోచరించుచుండెను. పురవీథులెల్ల అనురాగవాహినీ ప్లావితములైనట్లు లాతనికి గన్పట్టుచుండెను. అంతయు ప్రేమానంద మయముగ నుండెను. "నేనెంత సంకుచిత హృదయుడనైపోయితిని! ఎట్టి క్షుద్రబుద్ధినైపోయితిని! ఎట్టి మహాపరాధ మొనర్చితిని! నేటివరకు సహృదయతా ప్రేమభావముల వాస్తవిక స్వరూపములను మలిన మొనరించుచుంటిని—మూరముగ నెట్టివైచుచుంటిని—నన్ను ప్రేమించు మిత్రుల యనురాగమును సంశయవీక్షణముల జూచుచుంటిని—నేడు అంధకారమునుండి విముక్తుడనైతిని—వాస్తవిక ప్రేమ తత్వమును దెలిసికొనగలిగితిని. ఏమి నా భ్రాంతి! దరిద్రుడనగు నాయెడల వారికి గల దయను ప్రేమగా—బుత్రవాత్సల్యతగా సమర్థించుకొనుచున్నాను. ఎంతటిమూఢుడను! వారికి నాపై నిశ్చయముగ ప్రేమయేకలదు— పుత్రవాత్సల్యతయే కలదు. ఒక్క సామాన్య దరిద్రునిపై నుంచవగిన దయకాదు............... రేపటినుండి విద్యార్థులకు బాఠములు జెప్పట మానెదను. వదినెగారికి జదువుజెప్ప నారంభింతును. కాని వారివలన ప్రతిఫలమేమియు నపేక్షింపను" అని తన మనస్సులో నిశ్చయించుకొనెను.

ప్రతిమాసమును వచ్చుచున్న ఎనిమిదిరూపాయిల రాబడియును వదలివేసినచో వచ్చు ఇక్కట్టులనుకూడ ప్రేమానందవివశుడగు శిశిరు డూహింప లేకపోయెను. నేడు శిశిరునకు కలిగిన సుఖము కఠినాతికఠిన యాతనలనుకూడ సహింపజేయ సమర్థమయ్యెను. గష్టగర్భితములగు సుఖోద్రేకములకంటె సుఖమార్గదర్శకములగు దుఃఖములే మేలయినవని శిశిరున కప్పుడు స్ఫురించునా!

శకటము శిశిరుడున్న యింటిగుమ్మమునొద్దకువచ్చి యాగెను. శిశిరుడు బండిదిగి కాళిదాసునిగదిలోని కేగెను. మందహాస వదనుడై కాళిదాసాతని కెదురుగావచ్చి కరస్పర్శగావించి, కూరుచుండ జేసెను. శిశిరుడు ఆనందపులకితగాత్రుడయ్యెను నానినేత్రములనుండి కృతజ్ఞతా దీప్తులు వెలువడుచుండెను. కాళిదాసునిచేయి పట్టుకొని మందహాస మొనరించుచు "మిత్రుడా! నీవును, రజతుడును నాకు బంధువులగుటచే నేను ధన్యుడను—కృతార్థజన్ముడను—భాగ్యవంతుడను—రజతుడు ఆగర్భశ్రీమంతుడే యైనను. ఆతనిస్వభావ మత్యంత సరళమైనది. ఆతని తల్లియగు సువమనిదేవి దయాస్వరూపిణియే"

అనుచుండగనే కాళిదాసు మహానందభరితుడై "అచ్చటనేమి జరిగినది!" అని యాతురతతో నడిగెను.

"కాళిదాసూ! వారి యనురాగవిధానము అనుభవైకవేద్యమే కాని చెప్పనలవికాదు. నేను రజతునిభవనము స్వర్గభోగాను భూతికై నాకు లభించినది. పుట్టినదాది మాతృప్రేమయన నెట్టిదో యెరుంగనినాకు నేడు అఖండమాతృప్రేమా ప్రవాహములో స్నాన మొనరించు మహాభాగ్యము సంప్రాప్తించెను. నేడే జననియంతమున నాశైశవావస్థ యారంభమైనటుల దోచుచున్నది" అని చెప్పుచుండ గనే కంఠము రుద్ధమయ్యెను. నేత్రము లశ్రుమయములై పోయెను.

కాళిదాసు హృదయముకూడ కరుణానందరసతరంగితమయ్యెను. ఈతపస్వి యింతటి ప్రసన్నచిత్తుడై యుండుట నాత డింతకుమున్నెన్నడును జూచియుండలేదు. ఈతని మోమున నిట్టి యుల్లాసలక్ష్మి యెన్నడును వానికి గన్పట్టియుండలేదు. ఇట్టి ప్రేమపూర్ణ మధురవాక్యములీతని ముఖగహ్వరమునుండి యిదివర కెన్నడును వెలువడియుండలేదు. నేడీ సరళస్వభావుని హృదయమునుండి ప్రేమానంద వాహినులు సంపూర్ణ వేగమున బొంగిపొరలివచ్చుచుండుట కాళిదాసు చూచెను. కాని యావేగమును నిరోధింపదలంపలేదు.

శిశిరునిభుజముపై చేయుంచి "సోదరా! నీస్వభావమున కనుకూలమగు సాంగత్యమే నీకు సంప్రాప్తించుచున్నను. ఇంక నీకు సర్వేశ్వరుడు సౌఖ్యప్రదుడగుగాక" అని యనురాగముతో ననెను.

అధ్యాయం—4

మరునాటి సాయంసమయమున కళాశాలవిడిచినపిదప రజతుడు శిశిరునియొద్దకువచ్చి, వానిచేయి పట్టుకొని, తనబండిలోనికి దీసికొనిపోయి, కూరుచుండజేసెను. కొంచెముసేపటిలో బండి రజతుని భవనమునొద్ద నాగెను. రజతశిశిరులిరువురును బండిలోనుండి దిగి, గదిలోని కేగిరి. రజతుడు పుస్తకములను టేబిలుపై నుంచెను. సేవకుడువచ్చి పాదరక్షలను విప్పివేసెను. రజతుడు దుస్తులను మార్చివేసెను. "సోదరా! లోపలికి పోవుదము రమ్ము!" అని శిశిరునితో ననెను.

"ఇప్పుడేపోయి [illegible] నేను! వదినెగారు [illegible] చెప్పుకొనువేళ యగునప్పుడు పిలిపింపుము" అని శిశిరు డనెను.

రజతుడేమియు జెప్పజాలక మౌనముతో వెడలిపోవుచు "అన్యుల గృహములో ప్రతిదినము భుజించుట శిశిరునకు మొగమాటమువలె

గన్పట్టుచున్నది. కావున పట్టుదలజూపుట ఉచితముకాదు. అట్లుండిననే శిశిరునకు శాంతికలుగును" అని యనుకొనెను.

శిశిరు డొంటరియై నిశ్శబ్దముగ కూరుచుండి పుస్తకమును జూచుకొనుచుండెను! ఒక్కక్షణమైనను గాలేదు. గదిలోనికి సునయనీ దేవి వచ్చెను.

శిశిరుడు తొందరపాటుతో లేచి నిలచి, సునయనీదేవికి ప్రణామమొనర్చి, యొక పక్క నిలిచియుండెను.

"తనయా! అపరాధునివలె నిలచినావేల? తల్లి చెంతకు వచ్చుటకు పుత్రుడు లజ్జితుడగుట యొప్పిదమగునా? ఇట్లు లజ్జాతురుడైన పుత్రు నెందును గనలేము. రమ్ము! లోనికిరమ్ము!" అని సునయనీదేవి శిశిరుని చేయిపట్టుకొని యెత్తెను. తప్పించుకొనుట కవకాశము లేకపోవుటచే శిశిరుడు వెడలెను.

చలువరాతి తిన్నెపై రెండాసనములు సిద్ధముగనుండెను. ఒక దానిపై రజతుడు కూరుచుండి యెవ్వరికొరకో ప్రతీక్షించుచుండెను.

సంధ్య భోజనపదార్థములను వడ్డించియుండెను.

లోనికేగి సునయని శిశిరునిజూచి "అదిగో ఆ యాసనమున కూర్చుండుము! కోడలు పాకపూజ యొనర్చును. ఆమె స్వహస్తముతోడనే సామగ్రులన్నియు సిద్ధపరచినది. నాచేతినైన నోటివిచ్చినది కాదు" అని దరహాసముతో ననెను.

సునయనీదేవి హృదయసరళతయు—ప్రేమగాంభీర్యమును శిశిరుని ముగ్ధహృదయుని జేసివేసెను. మారుమాటాడజాలక యతడు ఆ వేదికపై కూరుచుండెను.

"మరదిగారించుట సే పాలసింపవలసియున్నది" అని సంధ్య మందహాసమొనరించుచు వీణారవానుకారియగు కంఠస్వరముతో ననెను.

శిశిరుడు విస్మితుడై సంధ్యవైపు చూడసాగెను. సంధ్య యేమియు చెప్పక మందహాసము చేయుచు అటనుండి వెడలిపోయెను.

ఇది యంతయు శిశిరుడు గ్రహింపజాలక సంశయవీక్షణములతో సునయనీ రజతులను జూచుచుండెను.

ఇంతలో సంధ్య యొక సుందరమగు పేటికను గైకొని వచ్చి శిశిరునియెదుట నిలిచెను. ఆ పేటికయందలంకారసామగ్రులును, ఫలపుష్పములు నుండెను. ఇట్లుంచుటలో గల యభిప్రాయమేమియో శిశిరుడు గ్రహింపజాలకపోయెను. విభ్రమవిస్ఫారిత నేత్రుడై శిశిరు డామెవైపు దేరిపారజూచి. ఇదియంతయు నేమి?" అని యడిగెను.

"పాదపూజ" అని సంధ్య నవ్వుచు ననెను.

శిశిరుడు పేటికను స్వీకరించుట కనిష్టతను సూచింపసాగెను.

అది గని రజతుడు శిశిరునిజూచి "సోదరా! సంధ్యచేతులు కంపించుచున్నవి. ఆమెచేతులనుండి పెట్టెనందుకొనుము. లేనిచో క్రిందపడి పగిలిపోవు" ననెను.

తప్పకపోవుటచే శిశిరుడు సత్వరమున సంధ్యచేతిలో నుండి పేటిక నందుకొనెను.

రజతుడు కరతాళధ్వనులు గావించి "సోదరా! చెప్పుము. ఇప్పుడు తీసుకోవలసివచ్చినదా?" అని చమత్కారముగ ననెను.

శిశిరుడు సిగ్గుపడెను. కొంచెము హాసము వానిపెదవులనుండి తొంగి చూచుచుండెను. సునయనీ సంధ్యలును బక్కన నవ్విరి.

"పెట్టెనొకచో నుంచుకొని భోజనమునకు లెమ్ము" అని సునయనీదేవి శిశిరునితో ననెను.

అధ్యాయం—5

శిశిరుడు సంధ్యకు ఉపాధ్యాయునిగా నియుక్తుడయ్యెను. నెలకు ఇరువదిరూపాయలు వేతనమును, సాయంకాలం భోజనమును ఏర్పాటు జేసినారు. శిశిరునకు ఈవ్యాపారము మిక్కిలి కష్టదాయకముగనే యుండెను. వేతనమును బుచ్చుకొనుటయేగాక, ప్రతిదినము భోజనముసేయుచుండుట అనుచితమని యతడు తలంచుచుండెను. వేతనమును గ్రహించుట కాతడు మిగుల లజ్జించుచుండెను. 'నేటినుండి వీరియింట భోజనముచేయ'నని ప్రతిదినమును నిశ్చయించుకొనుచుండును. కాని సంధ్యా సునయనులు వచ్చి భోజనమునకు బిలువగనే పెంపుడులేడివలె, నిరుత్తరుడై వారివెంట బోవుచుండును. వారిని దిరస్కరించు సాహసము లేకుండెను. అందుచే వానిచిత్తమున శాంతి నెలకొనుటలేదు.

శిశిరుని ఆంతరంగిక వేదనమును రజతుడు తెలిసికొనలేకపోలేదు. వాని హృదయవేదనము శాంతింపజేయు నభిప్రాయముతో అప్పుడప్పుడు రజతుడు వాని నివాసమున కేగుచు, శిశిరునివలన అల్పాహారాదులు స్వీకరించుచు వింతపుస్తకమేదేని గానుపించిన దీసుకొనుచుండెడివాడు. దీనిచే శిశిరునిహృదయమునకు గొంతశాంతి గలుగుచుండెడిది.

ఒకనాడు రజతుడు కాళిదాసుతో నేమియో మాటలాడి వెడలిపోయెను. పిదప కాళిదాసు వచ్చి "శిశిరా! నిస్సహాయులగు విద్యార్థులు దూరదేశమునుండి వచ్చి పెక్కుయిక్కట్టులకు లోనై విద్య నేర్చుకొనుచున్నారు. కావున వారలసహాయముకొరకు ఈ మాసమునుండియు ఇంటియద్దెను సగభాలు తగ్గించితిని" అని ఈగృహాధికారి వర్తమాన మంపెను. కావున నీవు క్రిందగదికి ఇపుడిచ్చుచున్న యద్దెకునే పైభాగమున నివసింపవచ్చును" అని చెప్పెను.

అధ్యాయము—5

గృహాధికారి యౌదార్యమునకు శిశిరు డెంతయు సంతసించెను. కళాశాలకు బోయినవెంటనే గృహాధికారియొసర్చిన త్యాగవిషయమును రజతునితో జెప్పెను. రజతుడు దరహాస మొనరించి యూరకొనెను. రజతునిచందము శిశిరునకు వింతగాదోచెను. పిదప గాళిదాసునితో రజతునిచందము నెరిగించెను.

కాళిదాసువిని, నవ్వి "శిశిరా! ఇందు వింతపడదగిన దేమున్నది! ధనాఢ్యుడగువానికి ఎంతయధిక ప్రశంసావిషయమైనను జాలకనగా గన్పట్టదా! పోనిమ్ము! నీవుమాత్రి మీవిషయము మాటవరుసకైనను గృహాధికారితో ననవలదు. "ఈవిషయ మతిరహస్యముగ నుంచవలసిన" దని యూతడు నొక్కినొక్కి చెప్పియున్నాడు.

నాటిసాయంకాలము చదువుచెప్పు సమయమున సునయని సంధ్యలతో మాటవరుసగా గృహాధికారు ప్రశంసించెను. వారుగూడ ఇది గొప్పవిషయముగా దలంచినటుల శిశిరునకు గానరాలేదు.

శిశిరునిమాట లాలించి సునయనిదేవి "ఆ వాయింటిలో నుండి ఏల శ్రమపడుచున్నావు? నీతల్లియొద్ద ఇరువురుపుత్రులుగూడ ఉండుటకు జాలినంత భవనమున్నదే" యని చెప్పెను.

"తల్లీ నాగృహమున నెట్టి కష్టమును లేదు"

శిశిరునిమాటలు ముగియకపూర్వమే సునయనీదేవి అతని ముఖముపై జూపులను బరపి "కుమారా! నీగృహ మెచ్చటనున్నది?" అని యడిగెను.

ఆమాట వినినంతనే శిశిరుని మోము వివర్ణమై, కళావిహీన మయ్యెను. హృదయము దుఃఖావిలమగుటచే నేత్రము లశ్రుపూర్ణము లయ్యెను. పెదవులు కంపించుచుండెను. మాటాడజాలక అట్టె స్తంభితుడై పోయెను.

ఆతని యవస్థను సునయనీసంధ్యాగజతులు జూచి సంచలిత హృదయులై పోయిరి. సునయనీదేవి యాతని జెంతకుచని, "వత్సా! నీవిట్టి దారుణదుఃఖభారముతోడనే జీవయాత్ర సేయుచున్నావా!" అని అనురాగపురస్సరముగ నాతని వీపుపై జేయినిడి "తనయా! నీ కాప్తులెవ్వరును లేరా? వనమాలీదాసుడను వాని కెవనికో ప్రతిమాసమునను బదేసిరూపాయలు మనియార్డరుద్వారా పంపుచున్నావని వినుచున్నాను వానికిని నీకును గల సంబంధమేమి?" అని యడిగెను

ఇంతవరకు శశికుని విస్మృతకుహారమునందడగియున్న అనుభూత తరంగములు వనమాలీప్రశంసచే మరల పొంగిపొరలదొడగెను. శశికుడిప్పుడు సంపూర్ణముగ శోకవిహ్వలుడయ్యెను. కనులనుండి యశ్రుధారలు వడివడి గారజొచ్చెను. కంఠము నిరుద్ధమగుటచే ప్రత్యుత్తరమీయజాలక తలవంచి కూరుచుండెను.

"నాయనా! నీ యాకారమును, నీ నిత్యవ్యాపారముల యందలి విధానమును, నీ యభ్యాసములును, నీ భోజనభాజనాదులును నేను మిక్కిలి సూక్ష్మదృష్టిచే గమనించుచున్నాను. నీవు రాజపరివార సంబంధములగు సుఖభోగముల ననుభవించియున్న వాడవనియు, గారణాంతరములచే భాగ్యసౌధమునుండి జారిపడి, ఈదుఃఖసాగరతరంగముల నీదులాడుచుంటివనియు, ఏదో దారుణమార్మికవేదన అహర్నిశమును నిన్ను గబళించుచున్నదనియు. నే దలంచినాను" అని సునయనీదేవి అశ్రుపూరితనేత్రయై యనెను.

శశికుడు తనలోతానె వెక్కివెక్కి యేడ్చుచుండెను కనులనుండి సెలయేళ్ళవలె అవిరళాశ్రుధారలు గారుచుండెను.

"నాయనా! ధైర్యమునువీడి యేడవకుము! నీ దుఃఖకారణము నా కెరిగింపుము. ఎట్టి ప్రబల ప్రయత్నముననైన నేదాని నంత

నొందింతురు. నీచరిత్రమును జెప్పుటకు నీకెట్టికష్టమునుగాని, ఎట్టి అటంకము నుగాని యున్నచో జెప్పవద్దు. లేనిచో నీబాధను నీ తల్లి కెంగింపకుండుట సమంజసముకాదు"

శిశిరుడు తలపైకెత్తి స్నేహవీక్షణముల నామెనుజూచి "తల్లీ! మీయొద్ద మాటుపరుపదగిన గూఢవిషయము లేవియును లేవు నాజీవిత ఘటనము దుఃఖమయమైనది—తీవ్రనారకీయబాధాకరంబు గురుతెరమైనది—అతి నీచమయినది. మిముబోలి సరళహృదయులు వినదగినది కాదు. వినజాలరనికూడ జెప్పగలను. హేతువగు—బాధాజనకమగు—నా దుఃఖమయచరిత్రను నానోట జెప్పింపవలదని ప్రార్థించుచున్నాను" అని డగ్గుత్తికతో వెక్కుచు జెప్పలేక చెప్పలేక యెట్లో చెప్పెను.

సునయనీదేవి శిశిరునికనులు దుడుచుచు "నాయనా! అంతటి హృదయ విదారకమైనచో నీచరిత్రమును జెప్పవద్దు" అని యూరడించెను.

రజతుని హృదయము కలతజెందెను. సంధ్యాసుందర ముఖారవిందము విషాద రేఖాకళంకితమయ్యెను.

కొంతసేపైన పిదప శిశిరుడు సునయనీదేవిముఖమునుజూచి "తల్లీ మాతృప్రేమాప్రపంచితుడనైన నేనిపుడు మాతృలాభము నొందితిని. స్నేహస్వరూపిణియగు వదినెగారు—ఉదారహృదయులగు అన్నగారును నాకిపుడు సంప్రాప్తించిరి. మీరు మువ్వురును నావిపత్సాగర తరంగములు నంతమొందించి, నా దుఃఖభూయిష్టజీవిత కావ్యమును సుఖాంతముగ మార్చివేయుచున్నారు. భాగ్యదేవత యిపుడు నాపై దనసంపూర్ణ తేజశ్శక్తులను బ్రసరింపజేయుచున్నది. నా హృదయము బాధావిరహితమై—సంతోష సంప్లావమయ్యెను. పురానుభూత తరంగములు

విస్మృతి సుహాగమునుండి రేగుచున్న వృక్షమాత్రము కొంత తీవ్రవయాతన ననుభవింపక తప్పకుండెను" అని చెప్పజాలక చెప్పజాలక మిక్కిలి కష్టముతో నెట్లో చెప్పెను.

సునయనీ దేవియు, సంధ్యయు నేడ్చుచుండిరి. రజతునకుకూడ హృదయము భారమయ్యెను.

"నేను వదినెగారికి పాఠములేక పోయెను. రేపు వేగముగవచ్చి యీలోపమును దీర్చుకొందు" నని శిశిరుడనెను.

సంధ్య దుఃఖము నాపుకొని "రేపు శనివారము, మేము సంగీతమును నేర్చుకొనుదినము. అయినను విద్యుత్తు వచ్చులోపల గొంతవరకు జదువగలను" అనెను.

"విద్యుత్తు ఆరుగంటలకు వచ్చును. ఈతడు నాలుగుగంటలకే వచ్చి పాఠముజెప్పివేయవలెను. తరువాత నేను గోష్ఠికి దీసికొనిపోయెదను" అని రజతుడనెను.

"అన్నగారూ! నేనిచ్చటికివచ్చి యప్పుడే యైదుదినములైనది నాకిందెవ్వరితోడను బరిచయములేదు. విద్యుత్తెవరు! గోష్ఠియేమి?" అని శిశిరుడడిగెను.

"విద్యుత్తు నాసఖి ఇపుడు బి. ఏ. చదువుచున్నది. ఆమె ప్రతి శనివారమును నాకు సంగీతము జెప్పవచ్చుచుండును" అని సంధ్య రజతుడు చెప్పుటకు మున్నే చెప్పినది.

"ప్రతిశనివారము నిచటనొక సాహిత్య పరిశీలక మిత్రమండలి సమావేశమగుచుండును. సభ్యులెల్లరును దమతమరచనలను వేర్వేరుగా వినిపించుచుందురు. వానిపై వ్యాఖ్యానములు వివరింపబడుచుండును. సంగ్రహాష్ట్రికాసంపాదకుడగు భూధరబాబుగారీమండలికి సభాధ్యక్షులు

నేను కావ్యనిర్వాహకుడను నీవును సభ్యునిగా నుండవలెను" అని రజితుడనెను.

"సభ్యునకుండవలయు నియమములెవ్వి?" అని శిశిరుడడిగెను.

"భయపడదగు విషయము లెవ్వియు లేవు. ప్రతిసభ్యుడును సంవత్సరమునకు మూడు స్వీయరచనల వినిపించుచుండవలయును" అనెను రజితుడు.

"సోదరా! ఇంతకంటె నధికమగు భయహేతువేమిగలదు? పరీక్షకు దప్ప మరెప్పుడును స్వయముగా నేదియు వ్రాసియెరుంగని వాడెట్లు గోష్ఠిలో బ్రవేశింపసాహసింపగలడు?" అనెను శిశిరుడు.

శిశిరుని భయావస్థ గాంచి, సంధ్యకు జాలిపుట్టినది. కాని ఆమె హృదయమున నొకవిధమగు ననిర్వచనీయగర్వముకూడ కలిగినది. "మీరు కొంచమైనను వ్రాయజాలరా? మీయన్నగారు చిన్ననాటి నుండియు చక్కని కావ్యములను వ్రాయుచున్నారే! అని యామె రజితు నుపలక్షించుచు శిశిరునితో ననియెను.

తనపత్ని తన్ను బ్రసంసించుటను విని రజితు డుప్పొంగిపోయెను. "సంధ్యా! నీవట్లనుట ఉచితముకాదు. నా వ్రాతలు నీకు మనోహరముగ దోచుట సాధారణవిషయము. కాని శిశిరునితో దానిని పొగడి చెప్పుట యెల్లవిధముల ననుచితము" అనెను రజితుడు.

సంధ్య సిగ్గుపడినది.

'రజితరాయనినామము వంగభాషాజ్ఞానముగలవారిలో నెరుంగని వారెవరుందురు! సంగ్రహ పత్రికారాజములో ప్రతిమాసమును బ్రకటితమగుచుండు రజితకవితారచనల కెదురుచూడనివారెవ్వరున్నారు? అట్టిస్థితిలో వదినెగారు అన్నగారిని బ్రశంసించుటలో గొప్పదనమేమున్నది?' అని ఆమెను సంతోషింపజేయుటకు శిశిరుడనెను.

సంధ్యాముఖకమలము వికసించినది. తనంత నేనిగ్గు క్షీణించిపోయినది. సంధ్య పైకెత్తి, ఒక్కసారి రజతునివంక జూచినది. "నేను చెప్పినదే సత్యము" అని యామెస్పష్టి స్పష్టముగా జెప్పుచున్నది.

ఈ ప్రశంసను విని రజతుడు దరహాసితవదనుడయ్యెను. పుత్రి ప్రశంసను వినుటచే సునయనీదేవి హృదయముగూడ సంతోష వికసితమాయెను. శిశిరునివీపుపై జేతితోడట్టుచు "ఈ వాదమున కెప్పటికేని యంతమున్నదా లేదా ! రెండుయామములు కావచ్చినది. రేపు మరల వాదించి పూర్తిజేసుకొనవచ్చును లెండు! అందరమును నిద్రింపబోవుదము ఇంతరాత్రివరకు మేల్కొనియుండుట మంచిదికాదు. శిశిర ! నీవును ఇచటనే నిద్రింపుము" అని సునయనీదేవి యనెను.

"లేదమ్మా ! నేనుపోవుటకు నేడేమియు వేళమించలేదు. అనుజ్ఞనొసంగుడు" అని శిశిరుడు సునయనీదేవికి వందన మొనర్చెను.

"పుత్రా ! దినమున కెన్నిమారులు వందనముచేయుదువు ?" అనెను సునయని.

శిశిరుడు గంభీరస్వరముతో "ఏచరణముల ప్రతిక్షణము—"

శిశిరుని వాక్యము ముగింపకముందే సునయనీదేవి అడ్డువచ్చి, "మంచిది ! నీవిపుడు వెడలుము" అనెను.

శిశిరుడు ప్రసన్నచిత్తుడై తననివాసమున కేగెను.

అధ్యాయం—6

సంగీతమున సర్వజీవనసమ్మోహనశక్తి కలదు. దానిని సహజమధుర మార్దవస్వరముగల మనోహరాంగులు నేర్చుకొని, రాళ్ళు కరగునట్లు పాడునప్పుడాస్థల మలౌకికలస్వర్గమై యుండుననుటలో సందియమేమి ! దానికిదోడు నాట్యాభినయనములుగూడ నేర్చికొనినచో జెప్పనగిన

దింకేమున్నది ! పాతివ్రత్యవిభూషితలగు కులకాంతలయెద్దనే యీ సంగీతవిద్యయున్న యెడల నాదేశము స్వర్గభువనమేకదా !

నేడు శనివారము. ఈరోజు సాయంకాలము సంధ్యకు ఆటపాటలు నేర్చుకొనుకాలము. రాత్రి రజతుని గోష్ఠీసమావేశము. ఇది యంతయు దలపోసి శిశిరుడు కళాశాలనుండి వచ్చినవెంటనే అల్పాహారమొనర్చి సంధ్యకు పాఠముజెప్ప గూరుచుండెను. కొంచెముసేపు బోధించిన పిమ్మట "వదినగారూ ! మా అన్నగారు వ్రాసిన పుస్తకములొక్కసారి చూడవలెనని యున్నది. ఎక్కడనున్నవి ?" అని యడిగెను శిశిరుడు.

సంధ్య ఆటనుండి లేచి రజతుడు వ్రాసిన పుస్తకముల దెచ్చుటకు లోనికేగెను.

శిశిరు డొంటిపాటున గదిలోనుండెను. ఇంతలో నొకతరుణీమణి అచటికి వచ్చెను. ఆమె వయస్సు ఇంచుమించు ఇరువదియేండ్లుండును. ఆమెశరీరము పుష్పకోమలము. ముఖకాంతి మనోజ్ఞముగ ప్రకాశించు చుండెను. ఆమె సౌందర్యము—సౌష్ఠవము—కమనీయము హృదయా కర్షణసమర్థములు. ఆమె ప్రత్యవయవమునుండియు లావణ్యరస ముట్టి పడుచుండెను. ఆమె ముఖమునుండి ప్రగాఢవిద్యుత్తు ఒలికిపడుచుండెను. వినయభావ మామె కాంతికమనీయతలను మరింత హెచ్చుచేయు చుండెను. భ్రమరపంక్తుల దిరస్కరించు నామె కేశపాశమత్యంతరమణీ యముగ సంస్కరింపబడియుండెను. సునీలకోమల కనీని కాద్వయము తళతళ మెరయుచు జంచలమై యుండెను. ఆమెయున్నత భ్రూవిలాస ములు ముఖరమణీయతను మరింత పెంపుజెందించుచుండెను. ఆమె శరీరమున నాలుగైదు సాధారణ భూషణములుండెను. ఆమె ముఖమున

నిరంతరము విరాజమాన విద్యుత్ప్రభవలె దోచు మందహాసరేఖ ఆ భూషణములకంటె మిక్కిలి హృదయంగమమగుచుండెను.

ఆమెను జూడగనే "ఈమెయే విద్యుత్తు" అని శిశిరు డను కొనెను. ఆమె ముఖదీప్తి శిశిరుని నేత్రములకు మిరిమిట్లుగొలిపెను. వానిచిత్తము చాంచల్యమొందెను. విద్యుత్ప్రభావమున శిశిరుడు కంపితదేహుడయ్యెను.

శిశిరుడు తృష్ణాసహితనయనముల నామె వంక రెప్పవాల్పక చూడసాగెను. విద్యుత్తు చిరునగవుతో మెల్లగా గదిగుమ్మమునద్ద నుండియే "సంధ్య యెచటనున్నది?" అని యడిగినది. ఆమాటయం దెంత మాధుర్యమున్నదో—ఎంత యానందమున్నదో—ఎంత మోహన శక్తియున్నదో వానికే యెరుక.

ఎడముగానుండి పోడిమాటల నెన్నిటినైనను జెప్పవచ్చును. కాని యొంటిపాటున గనుల మిరుమిట్లుగొలుపు కాంతులు తారసించినపుడెంతటి వారికిని మనసు నిలుపదరము కాదుకదా!

విద్యున్ముఖనిర్గతమగు వాక్యము అమృతధారవలె శిశిరునకు దోచినది. ఆమధురసుధావచనము శిశిరునిపై నత్యద్భుతవ్యాపార మొనరింపదొడగెను. లేచి నిలువబడి "ఇటకూరుచుండుడు! వదినెగా రిప్పుడే వత్తురు" అని శిశిరుడు కంపితస్వరమున ననెను.

సంకోచములేక పడకకుర్చీపై సౌఖ్యముగ విద్యుత్తు కూరు చుండెను. ఆమె నవ్వకున్నను ఆమె ముఖస్థితమగు దొంటి మందహాస రేఖ పరుగెత్తుచున్నట్లున్నది.

విద్యుత్తు కూరుచుండిన పిమ్మట శిశిరుడు తనచోటున కూరు చుండి, క్షణకాలము మిన్నకుండి, పిమ్మట "మీపేరేనా విద్యుత్తు?" అని శిశిరు డడిగెను.

అ ధ్యా య ము—6

ఈ ప్రశ్నముచే విద్యుత్తునకు గొంచెము నవ్వువచ్చినది. కాని వెంటనే సిగ్గు ఆవహించినది. తలవంచుకొని "ఔనండీ" అని మెల్లగా ప్రత్యుత్తరమిచ్చి "తమకు నాపరిచయముగలిగినది కాని, నాకింతవరకు దమపరిచయసౌభాగ్య మలవడలేదు" అన్నది.

ఆ ప్రాగల్భ్యపూరితవచన విన్యాసమునకు శిశిరుడు ముగ్ధుడాయెను. ఏమో చెప్పబోవునంతలో వెనుకనుండి సంధ్య "వీరు నామరదిగారు వీరినామము శిశిరబాబు" అని చెప్పుచు గదిలోనికి వచ్చినది. శిశిరవిద్యుత్తులనడుమ నిలువబడి యామె యొక్కసారి వారి దెస జూపులు బరపి నవ్వుచు "మీరు నాశిక్షకులాంద్రము. వారునా శిష్యులు" అని విద్యుత్తుతో ననెను.

విద్యుత్తు వాడిచూపులు సంధ్యాముఖముపై నిగిడ్చెను.

"విద్యుత్తూ! నాయభిప్రాయ మదిగాదు. ఇప్పుడు నీమనస్సున నేమి యాలోచనకలిగినదో దాని నీశ్వరు డెవ్వడేని జరితార్థ మొన రించినయెడల, అంతకంటె అధికసంతోష విషయము మాకింకేమియు నుండజాలదు" అని నవ్వుచు ప్రత్యుత్తర మొసంగినది సంధ్య.

విద్యుత్తు అన్యవిధముగా భావించుకొని సిగ్గుపొందినదని తలంచి "వదినెగారూ! ఆపుస్తకము నొక్కసారి చూతునా?" అని సంధ్యతో శిశిరు డనెను.

"నేడును, రేపును దానిని జూడవలసిన యావశ్యకతలేదు. అంతకంటె మనోహరవిషయములు మీకు లభించును" అని చెప్పి తన కొంగుచాటున మొగమును మాటుబరచికొని నవ్వుకొనుచున్నది సంధ్య.

అబ్బురపాటున సంధ్యమోమును జూడదొడగినాడు శిశిరుడు.

"సఖి ! ఇంతనవ్వునకు కారణమేమి ?" అని కృత్రిమ కోపమున నడిగినది విద్యుత్తు.

తప్పకపోవుటచే అపాకృతిక గంభీర భావమును దాల్చి "ఇందు నాదోష మేమి కలదు ? మరదిగారితో మీరు సంభాషించుట జూచి నవ్వాకుంప ఉంపగలనా ?" అన్నది సంధ్య.

"నేను మీమరదిగారితో నేమి రహస్యాలాపములాడితిని ?" అని నవ్వుచు మెల్లగా నన్నది విద్యుత్తు.

"సహజాకర్షణ పటిష్ఠులకు మరదిగారితో నొంటిపాటున మాట లాడుట మంచిపని కాదుసుమా !" అని నవ్వుచు సంధ్య యనెను.

"వదినెగారూ ! అన్నివిధముల నేను మీ మాటలు బాగుగ లేవు. అన్యులను దనవశముచేసికొనువిద్య నేను నేర్చుకొనలేదు. కాని యెవ్వ రేని నన్ను దమవశ మొనరించుకొనగోరినచో, నేనొక్క-క్షణకాలము ననే వారివశుడ నగుచుందును. మీరెట్లు నన్ను ... ..." అని శిశిరుడు చెప్పుచుండగనే—

సంధ్య విద్యుత్తునద్దకు బోయి కూరుచుండి ఆమెచెవిలో "సఖి! వినుము. మరదిగారు నీనద్ద కీ విజ్ఞాపనపత్రమునంపుచున్నారు. నీ విద్దాని గైకొనుట యుచితము" అని చెప్పినది.

విద్యుత్తుమోము లజ్జారుణవిలసితమయ్యెను. మోమును బ్రక్కకు ద్రిప్పుకొని సధ్యను కొనగోటితో బొడిచెను.

సంధ్య ఉలికిపడినది.

"వదినెగారూ ! విద్యుద్ధారా తాడితులైనట్లున్నారే !" అన్నాడు శిశిరుడు.

మితిలేని సిగ్గునుబొంది సంధ్యను పట్టుకొని "నీవును, మరదియు పరిహాసము లాడుకొనుడు. నే బోవుచున్నాను" అన్నది విద్యుత్తు.

అధ్యాయము—6

ఆమె మోమునవైపు తనమోమును త్రిప్పి "కాదు. అట్లైనన్న మనను గాజాలదు. మరదిగారూ మీగానమును వినుటకు కుతూహలురై యున్నారు. కనుక పియానావద్దకు" అని పలికి విద్యుత్తును బియానా వద్దనున్న కుర్చీమీద కూరుచుండబెట్టినది సంధ్య.

"వదినెగారూ! మీగానము నే నెన్నడును వినలేదు" అన్నాడు శిశిరుడు.

"నాపాట యింకొకరోజున వినిపించెదను. నేమును, రేపును విద్యుత్తువంతు" అన్నది సంధ్య

పియానావైపు వెళ్లునదుపుచు "రా సోదరీ! నీవును నాతో స్వరము మేళవింపుము" అన్నది విద్యుత్తు.

"మొదటి భావము మిక్కిలి శక్తికలదికదా! కావున నేను నాస్వరమును మేళవించి మరదిగారి ప్రథమభావమునకు భంగము గలిగింపను" అని సంధ్య యనెను.

విద్యుత్తు కృత్రిమక్రోధమున గన్ను లెఱ్ఱజేసి సంధ్యవంకజూచి మరల బియానాతో స్వరమును మేళవించి పాడనారంభించినది.

"మధుర మధుర మురళీ—మంజుల గీతాలహరీ
లాలిత పావన బృందా—వన సంచారీ శౌరీ!"

శిశిరుడును గానమృదంగవాద్యాదుల గడితేరినవాడు. విద్యుత్తు కంఠనాద మత్యంతమధురము—సరసము—శ్రావ్యము—నై యున్నది గాన విద్యయం దామె యత్యంత నిపుణురాలు. పాటముగించిన పిదప "మీరు గానవిద్యలో మిక్కిలి నిపుణులు, మీకిందు జక్కని నేర్పరితన మలవడినది" అని శిశిరుడు ప్రశంసించెను.

"మాతల్లి గానవాది తాదుల ప్రసిద్ధురాలు. చిన్నతనమునందే యామె ప్రసిద్ధుడగు శిక్షకునివలన నీవిద్య నలవరుచుకొన్నది. నేనీవిద్యను మాతల్లివద్దనే నేర్చుకొంటిని" అన్నది విద్యుత్తు.

"మరదిగారూ! విద్యుత్తు నాట్యకళలోగూడ మిక్కిలి నేర్పు కలదిసుండీ" అని నవ్వుచు అన్నది సంధ్య.

విద్యుత్తు సంధ్యవంక జూచి సత్వరమున లజ్జావనతముఖ యయ్యెను.

శిశిరుడు లజ్జితయైన విద్యుత్తునుజూచి, "కులకాంతలు నృత్తగీ తాదులు నేర్చుకొనుట గౌరవమున కిసుమంతయేని లోపమయినపని కాదు. హైందవనారీమణులు నృత్తగీతాదుల నేర్చుచుండిరనుట కెన్నియో యుదాహరణములు మన పురాణములందును, నాటకము లందునుగూడ గనబడును. ప్రత్యేకముగ చారణులను సాంసారిక స్త్రీలే మనదేశమున నృత్తగీతాది వినోదములకొరకు ఏర్పరుపబడి యుండిరి. నాట్యకళాభిజ్ఞత వ్రీడాజనకమును, హీనమునగు విషయముకాదు. ప్రాచీనకాలమున నీపవిత్రదేశమున నాట్యకళాభిజ్ఞత ఉత్తమగుణముగా గౌరవింపబడుచుండెడిది. నేడావిద్య సర్వవిధముల లోపించిపోయినది. పొరపాటుననైన దానిని "ఇది నావిద్య" అని యనుకొనుటగూడ దప్పుగా గన్పట్టునంతటి కళంకితమై పోయినది. ఈదేశమున ఆనంద పులకితులగుట కిదియొక సాధనముగా నుండకపోవుటయే దీనికి గారణము. నృత్తగీతగానములచే హృదయతంత్రులబ్బి వికసించును. ఇతరదేశము లందుగూడ నాట్యకళ సాంఘికానంద సాధకమున కొక యంగముగా నిష్పక్షంగీకరించుచున్నారు. మీరొక్క మధురగీతమును బాడవలయును. నేను తబలా వాయింతును" అని శిశిరు డనెను.

సంధ్య విస్మయముతో "మీరు సంగీతశాస్త్రమున గూడ పూర్ణవిద్వాంసులై యుండియు మా కింతవరకు జెప్పక దాచిపెట్టినారా" అని మెల్లగా విద్యుత్తుతో "మాచితివా! మరదిగారు ఈ సంగతిని నేటివరకు జెప్పక నీకొరకు దాచియుంచిరా" యనెను.

విద్యుత్తు కోపపుజూపుల సంధ్యవంక బరపి, ఒక కటాక్షమును శిశిరునివంక బరపెను. విద్యుత్కటాక్షములనుండి యొక యపూర్వజ్యోతి వెలువడినది.

"ఈచర్చవలన నిసుమంతయు బ్రయోజనము గానుపించుటలేదు" అని శిశిరు డనెను.

సంధ్య యపుడే తబలా శిశిరుని చెంగటనుంచి "అభ్యర్థన మట్లుంచి, స్వరసమ్మేళన మొనర్పుము" అనెను.

విద్యుత్తు పియానా వాయింపసాగెను. వెంటనే శిశిరుడు తబలా తీసికొని పియానాస్వరముతో తబలా స్వరమును గలిపెను. విద్యుత్తు పాడదొడగెను.

గానవాద్యము లొకదాని కొకటి యీడుదీయక చిత్రాతిచిత్ర గమనములతో—వినూత్నకల్పనములతో—సర్వజీవ సమ్మోహనకర శ్రావ్యరీతులతో—మధురము—మార్దవము—మనోజ్ఞమునై యుండెను.

పాట ముగించినపిమ్మట సంధ్య ఆనందపూరితచిత్తయై "మరది గారూ! మీరు ఈ విద్యయందింతటి చతురులయ్యు నేటివరకు మాతో జెప్పక వినదగినవారు వచ్చువరకును మాటుపరచినారే! మీ మధుర మంజులగానము నాకొకొరకైనను వినుపింపరా!" అనెను.

"వదినెగారూ! మీమాటలు వేరురీతిగా నున్నవి. కలకంఠ కంఠీ కలనిస్వనములెల్లయాల కర్ణకఠోరకాకస్వరమా? నే నంతటి యున్మత్తుడనా?" అని నవ్వుచు శిశిరు డనెను.

"మీయభ్యర్థనము లేకయే నేను పాడినానుకదా! ఇంక మీరో" అనుచు లజ్జాభరాక్రాంతములగు చూపులు శిశిరుని మోముపై విద్యుత్తు బరపెను.

నేనుగూడ మీరు కోరకుండ గాన మొనర్ప సిద్ధముగానున్నాను. కాని, నాగానమును విని మీరు పరిహాసముమాత్రము చేయవలదు" అని శిశిరు డనెను.

సంధ్య కల్పితక్రోధమును జూపి "నేను గోరినప్పుడు మీరు పాడుటలేదు. కాని విద్యుత్ప్రభావము మీపైనిగూడ కార్యకారి యయినదే!" అనెను.

పరిహాసభాషణముల నాప సంధ్యమోమును విద్యుత్తు మూసి వేసెను. సంధ్య యామెచేతులను ద్రోసి నవ్వసాగెను. శిశిరుడు లజ్జించి ప్రేమపూరితనేత్రముల విద్యుత్తుదెస జూచి "సరే మీరు తబలాతీసి కొనుడు. వదినెగారికి సారంగి నొసంగుడు. నేను పియానా ప్రయోగింతును" అని శిశిరుడనెను.

పియానా వాయించుచు శిశిరుడు పాట నారంభించెను.

స్మితహాస విలాస వికాస వి
నిర్మల కోమల చంద్రికన్
కాళిందీతట కాననాంతర
ప్రసవకుంజములు భాసిలుతన్.

సంధ్య విద్యుత్తుదగ్గరకుబోయి మెల్లగా "మరదిగారు గాన వ్యాజమున దన హృదయగతసందేశమును నీవద్దకు బంపుచున్నారు" అన్నది సంధ్య.

శిశిరగానానంద వివశురాలగు విద్యుత్తునకామాట వినిపించుట లేదు కాబోలును, మారుమాటాడక కొంతసేపైనపిదప "పురుషుల కంఠములుగూడ నింత సౌకుమార్యము—శ్రావ్యత—చమత్కృతియు నుండునా!" అని తనవిస్మయభావమును విద్యుత్తు ప్రకటించెను.

శిశిరుని సౌమ్యసుందరమూర్తిచే—అగాధ విద్యాగాంభీర్యముచే—సుకుమార వాక్ప్రతిభచే—విద్యున్మనఃఫలకమున వాని ప్రతిబింబము ముద్రితమైపోయెను. సంధ్యాదేవి సంభాషణములును కటాక్షములును దానిని సజీవముగ జేయుచుండెను.

పాటజాలించి శిశిరుడు మోముద్రిప్పి చూచెను. ద్వారమునొద్ద సునయనీదేవిగారును, రజతుడును ముగ్ధులై నిలిచియుండుట జూచెను. ఆక్షణముననే వారును గదిలోనికివచ్చిరి.

"కుమారా ! నీ కుక్షిలో నింత పాండిత్యమును దాచి యుంచుకొనినావా ! ఇంత మనోహర మధురగానము నెన్నడును వినియుండలేదుసుమా !" అని సునయనీదేవి యనురాగకంఠమున ననెను.

శిశిరుడు తటాలునలేచి "అమ్మా ! తల్లిమోములో తనయుడెప్పుడును అనుపమానుడేకదా ?" అని అనెను.

సునయనీదేవి హృదయము వాత్సల్యవిలసితమయ్యెను. "పుత్రా! నీవు నాపుత్రుడవై పక్షపాతమొనరించు చున్నావుసుమా! నీవంటి సోదరుని బొందుటచే రజతుడు ధన్యుడైనాడు" అని సునయనీదేవి యనెను.

"అమ్మా ! మీకు నేనొక రత్నస్వరూపుడనే. కాని, మీ చిన్న కుమారునియెదుట నా ప్రతిభ నిలువజాలదుసుమా" అని రజతుడు పరిహాసముగ బలికెను.

"అన్నా ! వంగదేశమున రజతరాయని నామపరిచయము లేని చోటులేదు. శిశిరునిపేరు వినినవాడొక్కడును లేడుకదా !" అని శిశిరుడు త్వరపడుచునుడివెను.

"సోదరా ! అది కొలదికాలములో దెలియగలదు. వేళయైనది గోష్ఠికిబోవుదము రమ్ము ! నేడచ్చటివారినిగూడ నీగానకళాకౌశలమున వివశులఁజేయవలెను" అని రజతుడు నుడివెను.

శిశిరు డటనుండిలేచి, విద్యుత్తువంకకు దృష్టిని మరలించి "నేటికి క్షమింపుడు !" అని కంపితస్వరమున ననెను.

విద్యుత్తు ముఖమును వంచుకొని "మరల దర్శనభాగ్యమును గలిగింపుడు !" అని వినమ్రస్వరమున ననెను.

రజత శిశిరులటనుండి వెడలిరి. పిదప సునయనీదేవియు వెడలి పోయెను.

"వీరెవ్వరు ! ఇంతకు మున్నెన్నడును వీరి నిచట జూచియుండ లేదు. వీరి ప్రసంగమైనను వినలేదు" అని విద్యుత్తు సంధ్యాదేవినడిగెను.

ఆమాటకు సంధ్య మందహాసమొనరించి "ఏల ! చల్లచల్లగా వికలభావ మభివృద్ధియగుచున్నదే ! చూచితివా ! నీకంగీకారమగుచో నేనా ప్రయత్న మొనరింతును" అని పరిహాసముగా ననెను.

"సంధ్యా ! నేడేమోకాని నీవు వింతగా—మిగుల జమత్కారముగా—మాటలాడుచున్నావు. ఆతని కళాకౌశలము హృదయంగమమైనంతమాత్రమున వానితో మైత్రినొనరించుకొనవలెనా ! బాగు బాగు !" అని కృత్రిమక్రోధమున విద్యుత్తు పలికెను.

"ఏమి ! కళాకౌశలమేగాని వారియందు ఉత్కృష్టమానవ లక్షణములు నీకు గోచరించుటలేదా ! అట్టివారు నీకెట్లు లభింతురు !" అని తానెరిగియున్నంతవరకు శిశిరుని వంగతిజెప్పి "సఖి ! ఈయువ జీవితము దుర్భేద్యరహస్యవేదనామయమును—గభీరమునునై యున్నది. వనమాలీదాసుడను వాడొక్కడుమాత్రము దీని నెరింగియుండునని తలంచుచున్నాము. అనతికాలముననే వానివలన నీ రహస్యము భేదింప నున్నాము. లేకున్న నీతని దారుణ మార్మికవేదమును మాన్పజాల"మని సంధ్యచెప్పెను.

విద్యుత్తు మారుమాటాడలేక మిన్నకుండి తనచేతితో సంధ్య చేతిని గట్టిగాబట్టుకొనెను. ఆమెహృదయమున నపు డేయేవిధములగు భావము లుదయించుచుండెనో ఆమె వ్యక్తముచేయజాలకుండెను.

కొంచెముసేపు ఇరువురును మిన్నకుండిరి. పిమ్మట విద్యుత్తు "సఖి! నేడింక పాటసాగదు. నేటికి నన్ను విడువుము. రేవు శీఘ్రముగ వచ్చెదను" అనెను.

సంధ్యయును అట్లేతలంచినది కావున "సరే! అటులనేకానిమ్ము. ఇపుడు గోష్ఠీసమాలోచనాశ్రవణమునకు బోవుదమురమ్మ" అనెను. ఇరువురును లేచిరి.

అధ్యాయం—7

రజతునితోగూడ శిశిరుడు గోష్ఠిలో ప్రవేశించెను—పూర్ణుడు—ఖగేనుడు—హేముడు—కాళిదాసు మొదలగు సహపాఠులును ఇంక మరికొందరు పెద్దమనుష్యులును గూరుచుండి యల్పాహారముల జేయు చున్నారు.

గదిలో ప్రవేశింపగనే రజతుడు "ఇతడే నాప్రియబంధువగు శిశిరబాబు. ఈయనసంగతియే మీతో నేను జెప్పియుంటిని. నే డితడు తన మృదుమధురగాన సుధారసధారలచే మీకర్ణపుటముల దనిపి పవిత్ర మొనర్చును" అనియెను.

తరువాత శిశిరునివైపు జూచి, "సోదరా! ఈసభ్యుల పరిచయము నీకు గలుగజేయుచున్నాను. "వీరే సంగ్రహ పత్రికా సంపాదకులగు భూధరబాబుగారు — వీరు వంగదేశ సుప్రసిద్ధ కవిపుంగవులగు నరేశ చంద్రసేనుగారు—వీరు ప్రసిద్ధ విచిత్ర కథాలేఖకులగు సంతోష కుమార ఘోషుగారు—వీరు సుప్రసిద్ధ దేశీ హాసవేత్తలగు యతీంద్రనాథ మిత్రగారు" అని వేర్వేరుగా అచటిసభ్యులను శిశిరునకు దెలియజేసెను.

అధ్యాయము—7

శిశిరు డెల్లరికిని వందనములొనర్చి యొకచోట గూరుచుండెను. భూధరబాబుగారు తమనామమును సంపూర్ణముగ జరితార్థ మొనర్చుచున్నారు. ఆయన పొడవైనవాడు—స్థూలాంగుడు—మోటుగనము గలవాడు—అతనివయస్సు రమారమి నలువది సంవత్సరములుండును. నరేశ చంద్రసేనుడు దుర్బలుడు—సలుచనివాడు—శ్యామవర్ణుడు—పొడవరి—విశాలమగు ముఖమువాడు—బట్టతలవాడు—ఫ్రెంచ్ కట్ మీసమువాడు—ఇరువదియారేండ్ల ప్రాయపుయువకుడు. యతీన్ బాబు నున్నగా గడ్డము మీసములు గీయించుకొన్నవాడు—బంగారు సులోచనములు దాల్చువాడు.

భూధరబాబు కానొక గిరిగహ్వరమువలె నోరుచాపి పుంజీలకు పుంజీలుగా మిఠాయియుండలను వేసికొని నమలుచుండెను. తప్పక పోవుటచే నరేశుడు రోగియయ్యు భయపడుచు భయపడుచు నొక చిన్నయుండలోని ముక్కను దినుచుండెను. తక్కినవారు భూధర బాబుగారితో ప్రతివాద మొనర్చుటకు సిద్ధముగానుండిరి.

ఒకనిండు పూరీపై నాలుగైదు బంగాళదుంపలనుంచి దానిని ముఖవివరమున బడవైచికొనుచు "అట్లయినచో రజతబాబుగారూ! నేడు గోష్ఠీకార్య సమారంభము సంగీతముతోడనే కానిండు! మేము అల్పాహార మొనర్చుచునే పాట వినుచుందుము" అని భూధరబాబుగా రనిరి.

రజతుని యిచ్ఛానుసారము శిశిరుడు హార్మోనియమును వాయించుచు బాడదొడగెను.

"శ్యామల కోమల— జలధర సన్నిభ
మోహనరూపా—మురళీకృష్ణా!"

పాటముగిసినది. భూధరబాబుగారు చేతిగుడ్డతో మూతిదుడుచుకొనుచు "శిశిరబాబుగారూ! మీది వెలితిలేని కంఠము—అని చమత్కృతిగా" ననెను.

భూధరబాబుగారిట్లనినంతనే యుపస్థితమిత్రమండలి వారివ్యంగ్యభావమును జక్కగా గ్రహించినవారివలె యొక్కపెట్టున పకపక నవ్వసాగిరి. తక్కుంగలవారును వారినిగని కిలకిలధ్వనితో నవ్వదొడగిరి.

రజతబాబుగారూ! ఇక మీరు మీవిచిత్రకల్పనాకలిత చిత్రకథానకముల వినిపించెదరుగాక" అని భూధరబాబుగారనిరి.

రజతుడు తన స్వకపోల కల్పితకథానకముల వినిపింపసాగెను. శ్రోతలెల్లరు నిశ్శబ్దముగా వినసాగిరి. ఒకమాటయైనను విడిచినచో యనర్థము సంభవించునను భావముతో దత్తచిత్తులై వినుచు, సంతోషమును బట్టజాలక పైకి వెలువరించుచు, నడుమనడుమ నొక్కొక్కమాటకు నాసికయు గనుబొమలను జిడిముడిపడజేయుచు, దామును అట్టికథల వ్రాయుదలంచుచు పరవశులగుచుండిరి.

రజతుని రచనలు శిశిరున కేమాత్రమును నభిరుచి గలుగజేయజాలినవి కావు. కథానకములైనను పూర్ణయోగ్యతాబద్ధములై యుండినటుల దోచలేదు. వర్ణనశైలియు రోచకముగ లేకుండెను. కాని ముగింపు కాగానే "ఏమి భావపూర్ణ రచనావిశేష విలసితములుగ నున్నవి!" అని యనెను.

"సర్వశ్రేష్ఠములు కాకున్నను, శ్రేష్ఠములనిచెప్పుట కెవ్విధమగు సందేహమును లేదు. ఇవ్విధమగు చమత్కార కథానకములను ఒక్క రవిబాబుగారు మాత్రము సాధనాయుగమున వ్రాసియుండిరి" అని ఖగేశుడనెను.

తన్ను ప్రశంసించుచుండుటను విని రజతుడు పులకితుడై పొంగుచుండెను. వ్రాసినదానినెత్తి బల్లపైనుంచెను.

భూధరబాబుగారు "దానిని సంగ్రహపత్రిక కొసంగుడు" అని కోరెను.

"ఇది మీవస్తువయే. కాని దానిని నేడే ముగించితిని. కొన్ని చోటుల సవరింపవలసియున్నది కావున సవరించి మీకు పంపించెదను" అని రజతుడు సగర్వముగ ననెను.

శిశిరుని దెసజూచి "శిశిరబాబుగారూ! ఇంక మీవంతున్నది" అని భూధరబాబుగారనిరి.

"నాకు వ్యాసములు వ్రాయునలవాటు లేదండీ" అని సిగ్గుతో శిశిరుడనెను.

"స్వతంత్రగ్రంధ రచనాసమర్థత లేనిచో ఏదియోయొక క్రొత్త పుస్తకమును దీసికొని ఖండనమండనాది సమాలోచనమునైన లిఖింపుడు" అని ఖగేను డనెను.

"మీకు సహజముగనే స్వతంత్రగ్రంథరచన మలవడవలసియున్నది. మీమిత్రుడింతటి ప్రతిభాశాలియగు లేఖకుడై యుండ మీయందీయభావముండరాదు. మీబుద్ధి చాలతీక్ష్ణమైనది. రెండుమూడు దినముల అభ్యాసముచేతనే మీకు స్వతంత్రరచనావిధాన మలవడునట్లు రజతబాబుగారు చేయగలరు" అని యతీనుడనెను.

రజతుడతిగంభీరుడై "నేను శిశిరునకు నేర్పెదను. ఈవచ్చు శనివారమునాడు శిశిరుడు తనలేఖను చదువునట్లొనర్తును. ఈశనివార భారము నింకెవరిపైనైనను మోపుడు" అనెను.

"ఈశనివారమున నేను వహించుచున్నాను. ఆనాటికి శిశిరబాబుగా రేదో చిన్నకథను వ్రాయనూహింతురుగాక" అని సంతోషమ ఆత్రముతో ననెను.

అధ్యాయము—7

"ఇదియే బాగుగనున్నది. 'మధురేణసమాపయేత్' అనునట్లు నేను శిశిరబాబుగారిని మరల నింకొక్కపాట పాడునట్లు నిరోధించెదను" అని భూధరబాబనెను.

శిశిరుడు సత్వరముగ హార్మోనియమును దీసికొని శ్రుతి మేళ గించుచు "నా నేర్చినరీతి నీగోష్ఠీసేవ గావించువాడను. వ్యాసములు మున్నగునవి వ్రాయుగోడవ నాకుం గలుగ జేయకుందురుగాక" అని యనెను.

రజతుడు శిశిరునిచెంతనే నిలిచి మిత్రభావద్యోతకంబుగ నతని భుజములపై చేతులుంచి "సోదరా! భయపడుచుంటివేమి? నేను పూర్తిగా సంస్కరించుచుందును. రెండుమూడుమారులు వ్రాయునంత లోనే దానిలోనికిటుకు నీకు దెలిసిపోవును. పిదప నెవ్విధమగు కఠినతయు నుండజాలదు. నీవు వ్రాయనారంభించుటకు ముందుగా, నేవ్రాసిన వ్రాతలను సావధానముగ జదువుకొనినచో నీకెల్లవిషయములును దేట తెల్లముగ దెలియబడగలవు" అని యనెను.

"పదార్థముల నధికముగ నలగగొట్టినగాని కవిరాజు కాజాలడా!" అని నవ్వుచు శిశిరుడనెను.

ప్రక్కగదిలో గూర్చుచుండి సంధ్యావిద్యుత్తులు గోష్ఠీవ్యాపారము లన్నియు జూచుచుండిరి.

"మరటిగారి స్వభావము సరళమైనది. అందుచే ధైర్యమును వహింపజాలకున్నారు" అని సంధ్య యనెను.

విద్యుత్తు మందహాస మొనరించి మిన్నకుండెను.

"సరే ఇంక ప్రార్థనములటుంచి యొక్క చక్కనిపాటపాడుము!" అని రజతుడు శిశిరునితో ననెను.

శిశిరుడు పాడెను. గోష్ఠీకార్యము ముగించి యతిథిగణమున కనుజ్ఞనొసంగి రజని స్వంతపురికేగెను. విద్యుత్తున కనుమతినొసగి సంధ్యయు దనగదిలోనికివచ్చి సంగ్రహపత్రికయొక్క నూతనాంకమును జదువుచుండెను. భర్తగారు గదిలో నడుగిడినతోడనే, అభిమానపూర్ణములగు నయనములతో "మీమానసాకాశమున నద్భుత భ్రాంతి జలదపటల మావరించినట్లు బొడగట్టుచున్నది. మీకు వ్యాసరచన మలవడినదని లోకులనందరిని వ్యాసలేఖకులుగా జేయదగునని దలపోయుచుంటిరి. ఇది కేవలము స్వాప్నికదృశ్యము అసంభవము. రచనాశక్తి పుట్టుచాయకాని, పెట్టుచాయకాదు. అది పరమేశ్వర ప్రసాదలభ్యము ప్రయత్నసాధ్యముకాదు" అని యనెను.

పత్ని తన్ను శ్లాఘించుచుండగా విని రజని ముప్పొంగిపోయెను. "ఔను ప్రేయసీ! నీవనినట్లు రచనాశక్తి యీశ్వరానుగ్రహమున లభింపవలసినదే. కాని, సూక్ష్మబుద్ధులకు బాహ్యప్రయత్నమువలన గూడ నిది సాధ్యముకావచ్చును. శిశిరునిబుద్ధి మిక్కిలి చురుకైనది. ప్రయత్నించినచో నతడు మిక్కిలి యుత్తమలేఖకుడు కాకపోయినను సాధారణ లేఖకుడుగానైన నవశ్యముగాగలడు. సందియములేదు" అనెను.

"సరే బాగుగనున్నది. కాని మీరు బోధించుటమాత్రము మంచిపనికాదు. కావున మీరీ విషయమున ప్రయత్నము జేయవలదని నామనవి" అని సంధ్యయనెను.

"ఏమనుచున్నావు! నేనీ ప్రయత్నమును విడనాడుట సముచితముకాదు. శిశిరు డెంతటి నిస్సహాయుడు! ఎంతదీనుడు! ఎంతదుఃఖితుడు! వ్యాసలేఖన మలవరుచుకొని వార్తాపత్రికలకు వ్యాసములు వ్రాసి పంపుకొనుచుండి నెలనెలకు నేదో కొంతడబ్బు సంపాదించు

కొనగలను. ఆతనికి సహాయపడి చేసితని కెల్లవిధముల దగినయేర్పాటు చేసెదను" అని రజతుడు దయార్ద్రభావమున ననెను.

"మీ రీవిషయమును బాగుగ యోచించినారు. ఇది అతనిజీవనమున కొకింత యూతమగు కాగల" దని సంధ్య యనెను.

"రేపాదివారము. రేపే పని ప్రారంభించెదను" అని రజతుడనెను.

అధ్యాయం—8

మరునాడు రెండుజాములు దాటినపిమ్మట రజతుడు శిశిరుని బసకు బోయెను. నా డాదివార మగుటచే విద్యార్థులందరును విచ్చలవిడిగా నెచ్చటకో యాడుకొనుటకు బోయియుండిరి. బసలో నొంటిపాటున శిశిరుడుండెను. కాగితము లిటునటు ద్రిప్పుచు నేమియో వ్రాయుటయందు దానుమునుగుచుండెను.

అకస్మాత్తుగా రజతుని జూచి శిశిరుడు తడబడి చెల్లాచెదరుగ బడియున్న కాగితములనెల్ల దొంగతనము చేయుచుండగా పట్టుబడి యాత్మరక్షణ ప్రయత్న మొనరించుకొననెంచు దొంగవలె బోగుచేయ దొడంగెను.

రజతుడు లోనబ్రవేశించి యొక పుస్తకమును దీసెను.

శిశిరు డాపుస్తకమును లాగికొనుటకై చేయిసాచి, "సోదరా! అది మిక్కిలి రహస్యమైనది. దీని నితరు లెవ్వరును జూడరాదు" అని యనెను.

రజతుడు శిశిరుని చేతిని విదిలించివైచి "మహాశయా! ముసుకవేసి అమగునీటిని ద్రావుట యెప్పటినుండి నేర్చుకొంటివి?" అని యాపుస్తకమునందలి పది పదునైదు పుటలను ద్రిప్పిజూచి, "ఏమేమీ!

ఇది యుపన్యాసమా ! బాగుగనున్నది. కాని ప్రారంభమునందే యుప న్యాసములను వ్రాయుచుండుట సముచితముకాదు. మొట్టమొదట చేయి పట్టుకొనవలెను. పిమ్మట లోనికి జేరవలెను. నే నిన్నిదినము లలవాటు బడినపిమ్మట నిప్పు డిప్పు డుపన్యాసములు వ్రాయనారంభించితిని. భూధరబాబు మున్నగువారు నాశైలిని ప్రశంసించుచుండిరి. కాని నాకు దృప్తిగ లేదు. కథాముఖమును అంతమువరకు నిర్వహించుకొను సమర్థత చాలకుండిన నవల వ్రాయుటకు బడిన కష్టమంతయు వ్యర్థమయిపోవును. కథానకములు బాగుగ లేకున్నను అధికకాలము నష్టముకాదు” అనెను.

శిశిరుడు లజ్జించి “దీనిని నవలయని చెప్పవలదు. పెద్దకథయని చెప్పుట సమంజసముగానుండును. నామూలమున కీకష్టము వ్యర్థమే యయిపోయినది. ఎందుకనగా—అది ప్రకటించుటకై వ్రాయబడలేదు. ఒకవిధముగా నేను సమాజపు వెట్టివాడనై యున్నాను. నా మనోగత భావములను అప్పుడప్పుడు తోచినట్లు అంకిత మొనర్చితిని” అనెను.

రజతుడు మరల పుస్తకమును జదువదొడగెను. ఇందలి భాషా భావాదికములు సాధారణ లేఖినీసముత్పన్నములుగ దోచుటలేదు. ఆపుస్తకమును జదువునప్పుడతనికి శిశిరుని మాటల కుత్తర మొసంగు టకుగూడ జ్ఞానము లేనంతటి పరవశత్వముకలిగెను. శిశిరుడు సిగ్గుపాటున దలవంచుకొని కూరుచుండెను.

ఒక అధ్యాయమును ముగించి రజతుడు తలనెత్తెను. తన గొప్పదనమును ప్రకటించుటకు నాసికయు, కనుబొమలును ముడుచు కొనుచు “ప్రథమప్రయాసము గావున నిది బాగులేదని చెప్పజాలను.

కాదంబరి చరిత్రయందు నెక్కుడుదోషములున్నవి. కొంచెమస్వాభావిక మయినది. మరియు రెండవదోషము ఆమెతో ప్రశాంత నిన్ని దినములు గడచినపిదప నకస్మాత్తుగా గలుపుట యుచితముకాదు. ఏదో యొక ఘటనాచక్ర సమావేశమున గలిపిన యెడల నింతకంటె అధికముగ శోభించును" అని రజతుడనెను.

శిశిరుడు విరక్తచిత్తుడై "దీనియం దధికముగ దోషములు నిండి యున్నవి. నేను దీని నెవ్వరికిని చూపింపకుండుట కిదియే కారణము. ఈసంగతి నాకు స్వయముగ తెలిసియేయున్నది" అనెను.

రజతుడు మందహాస మొనరించుచు "ఈవిధముగ దాచియుంచు టచే నిది యుపకరింపజాలదు. విమర్శించుటచే సంస్కరింపబడును. నే నిప్పుడు పట్టుకొంటిని. అన్నియు నింటికి దీసుకొనిపోయి చదివి చూచెదను" అనెను.

శిశిరుడు వలదని నిరోధింపసాగెను. కాని రజతు డా నిరోధ మును లక్ష్యపెట్టుటలేదు. పుస్తకము లన్నిటిపై నధికారియయ్యెను. పోవుచుబోవుచు "సాయంకాలము వచ్చుచో నిరుపురమును గలసి ఆలోచనా ప్రత్యాలోచనల గావింతము. అంతవరకు నేను వీటిని జదువు చుందును" అని చెప్పి రజతు డాగృహమునుండి వెడలి బండిలో గూరుచుండెను.

"వీటిని జదువుటకై మీ రేల వ్యర్థముగా గాలమును బుచ్చెదరు! ఇవి మీరు చదువదగినవికావు. మరల సిగ్గుతో నేను మీ యెదుట మొగమెత్తి చూపించుటకైన యోగ్యుడనై యుండలేను" అనెను శిశిరుడు.

"ఏభాషాసాహిత్యము నెత్తిచూచినను గొప్పగొప్ప విలేఖకుల యారంభావస్థ యిదేవిధముగ నుండునట్లు నీకు విదితముకాగలదు.

ఒక్కరోజుననే వారింతటికీర్తి గడించిన లేఖకులై యుండలేరు" అని బండిలో గూరుచుండియే రజతుడనెను. బండి కదలెను.

ఎంతవేగ మింటికి చేరెదను? ఎప్పుడా పుస్తకముల జదివెదను! అను కుతూహల మతని కడుగడుగునకు మెండయిపోవుచుండెను. అతడనతికాలముననే యిలుసేరెను.

తత్తరపాటున వచ్చి భర్తనుగాంచి "ఇవియన్నియు నేమి?" అని సంధ్యయడిగెను.

"శిశిరుడు వ్రాసిన పుస్తకములు" అని రజతుడనెను.

సంధ్య చకితచిత్తయై "ఏమి! మరదిగారివద్ద నిన్ని వ్రాసిన పుస్తకములుండెనా?" అని యనెను.

"ఔను! మహాశయుడు దొంగతనముగా వ్రాయుచున్నా"డని రజతుడనెను.

"ఎట్లున్న"వని సంధ్య యనెను.

"అప్పుడే చేయుపని యాగుటలేదు. కాని సంపూర్ణ మగునను ఆశకలదు. ఒక పుస్తకమును జదివిచూచెదవా?" అని రజతుడు కనుబొమలు ముడుచుకొనుచు ననెను.

సంధ్య నవ్వి "వీనిని జదువుటకెవరు కాలమును వ్యర్థమొనర్చెదరు? ఇంక మీ నూతనోపన్యాసమున నాల్గవ పరిచ్ఛేదమే మిగిలియున్నది. దానిని ముగింపబోవుచున్నాను" అనెను.

"నాథా! మీరు చదివి అందలి ముఖ్యవిషయములను ముడి మాటలలో నాకు జెప్పివేయుడు. వానియాధారమున నేను మరదిగారి నుత్సాహితుల గావించెదను" అని సంధ్య యనెను.

"ఓహో! పీఠికా పాండిత్యబలమున నుపన్యాస వేదిక లెక్కి బల్లలు గుద్దుచు, దైతక్కలాడు ఈకాలపు ఝంఝూమారుతోపన్యాసకుల

ఫక్కిని నీవుగూడ నేర్చుకొన్నావా? ఇక దిగ్విజయ మొనర్పగలవు' అని రజతుడు పరిహాస మొనరించుచు ననెను.

"మీమాటలకేమి లెండు!—మీ నవలలో మంజులికను డాక్టరు గారి యింటికి జేర్చినారు. పిమ్మట నామె గతి యేమగును?" అని యాతురతతో సంధ్య యడిగెను.

ప్రియురాలిమాట లాలించి రజతుడు సమ్మోదితచిత్తుడై, అనురాగవీక్షణముల నామెముఖముపై బరపి పక్కనవ్వెను.

సంధ్యయు దానికి నవ్వులోడనే ప్రత్యుత్తరమిచ్చి "దీని యంత్యపరిణామ మెట్లుండునో తెలిసికొనుటకు నాహృదయ మాతురతనొందుచుండెను. మీరు దీని నెప్పుడు ముగింతురో తెలియకున్నది. కొద్ది కొద్దిగా వ్రాయుచున్నారు. వేగముగ ముగింపరేమి?—మంజులికారణవీరులు చివరకు గలుసుకొందురా లేదా" అని యడిగెను.

రజతుడు పుస్తకమును జదువుచు, తలవంచుకొనియే "రాణిగారి యాజ్ఞాపరిపాలన మొనరింపక తప్పదుకదా?" అని మందహాస మొనరించుచు ననెను.

"అటులయిన వారిరువురకును గలయిక గలిగింతురుగాక—" అని సంధ్య రజతునిముఖముపై దరహాసాలంకృత వీక్షణమును బరపెను.

రజతుడు తదేకచిత్తముతో బుస్తకమును జదువుకొనుచుండుటచే దానిని గమనింపలేదు.

"ఇప్పుడు మీరు గ్రంథావలోకనాతత్పరులై యున్నారు. ఇచ్చట నేనేమిచేయవలెను?" అన్నది సంధ్య.

"నీవుగూడ నేజేయునదే చేయుము" అనెను రజతుడు.

"ఇది క్రొత్తకలమునుండి వచ్చిన గ్రంథము. ఎట్లుండునో తెలియదు. కావున నేనేగి కుట్టుపని చేసుకొనియెదను" అని సంధ్య

ప్రక్కగదిలోనికేగి కట్టుపని జేసుకొనుచుండెను. అపుడు విద్యుత్తు వచ్చి గదిలో ప్రవేశించెను. సంధ్య యామెను సగౌరవముగ కూరుచుండ జేసి "నేడు మిక్కిలి వేగముగ వచ్చినావే!" అనెను.

"మీరందరు నిచట నుండగా నే నొక్కతె నింటియొద్ద నెట్లుండగలను?" అన్నది విద్యుత్తు.

"నీవు వచ్చినావుకాని నీహృదయమాంత్రికు డింకను రాలేదు" అని నవ్వుచు సంధ్య రజతునిగదిలోకేగి శిశిరవిరచితగ్రంథావళిని దెచ్చి విద్యుత్తునెదుట నుంచెను.

అవి యంతయు జూచి విద్యుత్తు నవ్వుచు "ఏమియీగాలివాన!" అన్నది.

"మరడిగారు రచియించిన గ్రంథపరంపర" అన్నది సంధ్య.

"వారెన్నిపుస్తకముల నెప్పుడు వ్రాసినారు" అన్నది ఆశ్చర్యముతో విద్యుత్తు.

"ఆతని జీవితమంతయు దుర్భాగ్యోపహాస్యమయమని తొలుతనే చెప్పియుండలేదా? వారు తెరచాటున భాగవత మాడుచున్నారు" అని దరహాస మొనరించుచు సంధ్య చెప్పెను.

ఒకపుస్తకమును దెరచి కొంచెముచదివి "శైలి యెంతసరళముగ నున్నది" అని పుస్తకమును చదువుచుండెను.

"ఇంకను క్రొత్తచేయి" అన్నది సంధ్య.

"ఏమనుచున్నావు? క్రొత్తచేయి యనియా! పత్రికాసంపాదకులవలె నీవును క్రొత్తలేఖకుల గౌరవింపవా? రసోత్పాదనా సమర్థుడగు కవి క్రొత్తవాడైననేమి? ప్రాతవాడైననేమి? నీవీ పుస్తకమును జదివినావా? ఇప్పటి సుప్రసిద్ధరచయితలలో కొలది మందిమాత్రమే యిట్లు

వ్రాయఁగలరు. వినుము నేను చదివెదను" అని విద్యుత్తు కొంతభాగమును జదివి సంధ్యకు వినిపించెను.

సంధ్య విస్మయావిలచిత్తయై "సఖీ! నీవనినది నిజమే. ఆతని శక్తిని నీవు చక్కఁగా గ్రహించినావు" అని సవ్యాచు ననెను.

"నీ చమత్కారసంభాషణమును గట్టిపెట్టి, యొకపుస్తకమును దీసికొని చదువుము" అన్నది విద్యుత్తు.

ఇరువురును రెండుపుస్తకములను దీసి చదువదొడఁగిరి. కొంత సేపటికిరువురును అన్యవిషయవిజ్ఞానవిహీనలై చిత్రప్రతిమలవలె దన్మయులై పోయిరి.

కొంతసేపటికి విద్యుత్తు తనపుస్తకమును ముగించి "ఎంతలలితమైన శైలి!—ఎంతరచనాప్రౌఢిమ!—ఎంతభావనాప్రతిభ!–" అన్నది ఆశ్చర్యమొందుచు.

ఏకాగ్రచిత్తముతో జదువుచున్న సంధ్యకు విద్యుత్తుమాటలు వినిపింపలేదు.

"సఖీ! ఎట్లున్నది రచనాకౌశలము?" అని విద్యుత్తు సంధ్య నడిగెను.

"గభీరము-అపూర్వము-మనోజ్ఞము" అని సంధ్య పుస్తకము నుండి చూపు మరలింపకయె చెప్పెను.

విద్యుత్తు మందహాసమొనరించుచు "నూత్నలేఖని కావుననే వినూత్నకళాశోభిత కావ్యరాజముల నిర్మించుచున్న" దనెను.

ఎవ్వరోవచ్చి నిలిచిననీడ గాన్పించుటచే మోముద్రిప్పి ఆమె ద్వారముచెంత జూచెను. మందహాసవిలాస భ్రాజితముఖుడై శిశిరుడు ద్వారముచెంత నిలిచియుండెను.

అధ్యాయము—8

విద్యుత్తు ఇంచుక సిగ్గునొంది, సంధ్యను జేతితో దట్టి శిశిరబాబు గారు వచ్చినారని మెల్లగా జెప్పెను.

సంధ్య తటాలున ముఖమును ద్రిప్పి శిశిరునిజూచి లేచి, "ఓహో! గ్రంథకర్తగారా! మిమ్ముల నింక మిక్కిలి రహస్యముగ అన్యులకు గానరాకుండ దాచవలసియున్నది" అని విద్యుత్తువైపుజూచి "సోదరీ! మీదనున్న చీకటిగదిలో దాచినచో గ్రంథకర్తగారి రహస్యము లెవ్వరికిని దెలియకుండును. మన మా ప్రయత్న మొనరింతము రమ్మ" అనెను.

సంధ్యాదేవిమాటలకు విద్యుత్తు మందహాస మొనరించి "నీవద్ద వారిరహస్య మేమియు దాగుట లేదుకదా?" అనెను,

"బాగు బాగు! అప్పుడే ఆతనిని వెనుకనిడికొని యెదురుదిరుగు చున్నావా?" అన్నది సంధ్య.

శిశిరుడు నవ్వుకొనుచు వచ్చి విద్యుత్తు ప్రక్కనేయున్న యొక కుర్చీపై గూరుచుండి "భావగర్భితముగ మాటామటలో వదినెగారు మిగుల నేర్పుగలవారు" అని యూరకుండెను.

"అగాధసాహితీభాండారమును—అపూర్వకవితాశక్తిని—అసాధారణకళావిజ్ఞానమును, అతినిగూఢముగ దవగర్భకుహరమున నిముడ్చుకొనిన మరదిగారి సహవాసమున నీపాటిదైన గలుగదా?" అన్నది సంధ్య.

"మీకు నాయం దనురాగము గలదు. కావున నాకార్యము లన్నియు మీకు సంతోషకరములుగ నుండును. ఏదీ! మీ రాదరించి నట్లొక పత్రికాసంపాదకుడైన నారచనల నాదరించినాడా?" అని శిశిరు డనెను.

అధ్యాయము—8

"ఎంత రసవంతముగనున్నను, క్రొత్తవాని రచనలను స్వీకరింప కుండుట పత్రికాసంపాదకుల వ్యాధులలో మొదటివ్యాధి—సుప్రసిద్ధ రచయితల రచనలనుగూడ త్రిప్పివేయుచున్నగాని పత్రికకు గౌరవము గలుగదని తలంచుట రెండవవ్యాధి—" అని విద్యుత్తు చెప్పుచుండగనే! "ఏకసూత్రమున నెల్లరిని ముడివెట్టకుము" అనుచు రజతు డాగదిలోనికి వచ్చెను.

అందరును లేచిరి. సంధ్యప్రక్కనున్న యొక యాసనముపై రజతుడు గూరుచుండెను. అందరును గూరుచుండిరి.

రజతుడు శిశిరుని జూచి "సోదరా! కాండారీపత్రికా సంపాదకు లగు దక్షిణాబాబుగారితో నాకు మిగుల బరిచయమున్నది. వారితో జెప్పి నీరచనలను వారిపత్రికలలో బ్రకటించున ట్లేర్పాటు గావించెదను. నామాట నాత డతిక్రమింపజాలడు" అనెను.

"కాండారీపత్రిక సుప్రసిద్ధమైనదికాదే! భూధరబాబుగారితో జెప్పి సంగ్రహాపత్రికలో బ్రకటింపజేయుడు" అనెను సంధ్య.

క్రొత్తలేఖకునకు సంగ్రహాలో స్థానము దొరకునో దొరకదో నేను నిశ్చయముగ జెప్పజాలను. అయినను భూధరబాబుగారితో మాటలాడిచూచెదను" అని రజతుడనెను.

రజతుని మాటలకు శిశిరుడు లజ్జితుడై "రజతబాబూ! ప్రతిభ జాలని నావ్రాతను బలత్కారముగ బ్రకటించి నన్ను హాస్యాస్పదుని గావించుట సముచితముకాదు" అని శిశిరుడనెను.

"నీ వట్లనుకొనవలదు. ఇప్పటి సుప్రసిద్ధవిలేఖకు లెల్లరును దొలుదొల్త నీయిక్కట్టునకు లోనైనవారే. ఒక్క నాకుమాత్ర మీ కష్టము కలుగలేదు. భూధరబాబుగారు గోష్ఠీసందర్భమున నావ్రాతల నాలించి తమంతదామె కోరి తీసుకొనిపోయిరి. ఇప్పుడాసంగతులేల?

నిన్ను భూధరబాబుగారియొద్దకు దీసికొనిపోయెదను వచ్చెదవా ?" అని రజతుడు శిశిరునడిగెను.

"ఇప్పుడే వెడలవలసినంతటి యత్యవసర మేమున్నది ? ఇంకొకప్పుడు చూడవచ్చును—" అని శిశిరుడనెను.

ఆమాటవిని రజతుడు మందహాసమొనరించి విద్యుత్తు ముఖము నొక్కసారిచూచి మరల శిశిరునితో "సోదరా ! నీచిత్తమిపు డన్య విషయాక్రాంతమైనట్లున్నది. నేనేగెదను" అని యటనుండి వెడలెను.

శిశిరుడు లజ్జాపూర్ణవీక్షణముల విద్యున్ముఖమండలముపై నొక్కమారు బరపెను. ఆమెమో మరుణరాగరంజితమై యుండుటగాంచెను. దానికి గారణము అనురాగమో—విరాగమో—సంక్షోభమో—లజ్జయో ఆత డూహింపజాలకపోయెను.

ఇదియంతయు జూచుచున్న సంధ్య "మరదిగారూ ! మీాయన్నగారు సంగ్రహపత్రికాసంపాదకునితో మాటలాడి మీా లేఖల నాపత్రికలో ప్రచురించున ట్లేర్పాటుజేయుటకే వెడలిరారు. ఇంక మీా రహస్యలేఖలన్నియు బయలుపడగల"వని శిశిరునితో ననెను.

"సంధ్యా ! ఇట్టి యపూర్వకల్పనావిలసితములగు రచనలను బ్రకటింపవలెనని పత్రికాసంపాదకులను బ్రార్థించుటయు—విరోధించుటయు, ఈలేఖలను—ఈలేఖకునిగూడ నిశ్చయముగ నవమానించుటయె యగునుసుమా !" అని విద్యుత్తు ఉద్వేగపూరితస్వరమున ననెను.

విద్యుత్తు పలుకులచే సంధ్యాహృదయమున సమోమ్మాద సంక్షోభము లొక్కసారి బొడసూపెను. శిశిరునిపై దనకుగల యనురాగమును విద్యుత్తు వెలువరించుటచే సమోన్మాదమును—దన నాథుని

గ్రిందుపడజేయు. నాడిననవాక్యములచే సంక్షోభము ననుభవించుచు "సఖి ! నీవు చెప్పినది సమంజసమేకాని క్రొత్తలేఖకులు స్వయముగా బత్రికాసంపాదకులతో బరిచయము గలుగజేసికొనజాలరు కదా ?" అనెను.

సంధ్యమాటలు విద్యుత్తునకు కర్ణశూలములుగనుండెను. కాని తనభావమును వెలువడనీయక "ఇది లేఖకుని రచనాకౌశలమున రాదగినదేకాని యన్యుల ప్రేరణమునవచ్చుట గౌరవనీయముకాదు. రజత బాబుగారిలేఖలను భూధరబాబుగారు స్వయముగానే తీసికొనినారు కారా ?" అని యూరకుండెను.

విద్యుద్వాక్యములచే సంధ్యాహృదయము బాధావిలమై యుండుననని తలంచి శిశిరుడు విద్యుత్తునుజూచి "మీరిట్లనుట సముచితము కాదు. అతనిరచనాకౌశల మెక్కడ ? నావ్రాత లెక్కడ ? మాయిరువురి రచనలకు హస్తిమశకాంతర ప్రభేదమున్నది. 'విఖ్యాతలేఖకు' డను గౌరవమందుటకు నే వానిని వ్రాయుటలేదు. కేవలము నావినోదమునకే వ్రాసియుంటిని. కాని యదృష్టవశమున వానికిపుడు సన్మానముగూడ సంప్రాప్తించెను. కావున నిపుడు నన్ను నే ధన్యునిగాదలంచుచున్నాను" అని యూరకుండెను.

"మరదిగారూ ! విద్యుత్తువంటి విదుషీరత్నమునే వివశహృదయగా నొనరించివెలయుచున్న మీ కళాకౌశలములను మాబోంట్లు వేరుగ బహూకరింపవలెనా ?" అని సంధ్య విద్యుత్తుమోముపై జూడ్కి నిగిడ్చి మందహాస మొనరించెను.

శిశిరు డామాటలకు జకితుడై "నేడు మీమాటలు తీవ్రముగా నున్నవి. మీరు నన్నన్యథాతలంపవలదు. మీరుగాక యింతమాన్య లోకము నందున నావ్రాతలెవ్వరును తేరు" అని యనెను.

అ ధ్యా య ము—8

సంధ్య నిర్విణ్ణయై "మరదిగారూ ! నేను నవ్వులాట కట్లంటిని; మీరు వేరుగ భావింపవలదు" అనెను

"ఇట్టి సంభాషణములచే నీతని నెన్నడును గలతపెట్టకుము" అన్నది సంధ్యతో విద్యుత్తు.

"ఈతడింతటి మృదుహృదయుడని యెరుంగక యిట్లంటిని ఇంత మనసుబింకము లేనివాడని నాకేమి తెలియును. వీరి హృదయతత్వము నెరింగిన నీవైన జెప్పరాదా ?" అని నవ్వుచు అన్నది సంధ్య.

"ఇదిగో ! ఇది నీమాటలవరుస. ఎవ్వరినైన నెగతాళిసేయకుండ నీవుండజాలవు. మానసిక వేదనా విహ్వలుల హృదయము లతిలఘువుగ నుండునని యెరుంగవా ?" అన్నది విద్యుత్తు.

"నే నెన్నడును మానసికవేదన ననుభవించియుండలేదు. కొలది దినములనుండియు నా యీ వేదనము ననుభవించుచున్న నీవిపుడు చెప్పుటచే దెలిసికొంటిని. ఇంక వారినేమేని యన్నచో నన్ను నీయిష్టము వచ్చినట్లు శిక్షింపుము. చేసినదోషమును క్షమింపుము" అని నవ్వుచు విద్యుత్తుచేతులను బట్టుకొని శిశిరునిపై పుజూచెను.

"ఇంక నీయొద్దనుండ రాదు. నీవాక్ప్రభావమంతకంతకు నధికమగు చున్నది" అని విద్యుత్తు లేచెను.

"నాయొద్ద గష్టముగనున్నచో నీకు సంతోషము కలుగు చోటుననే కూరుచుండుము. నేను కుట్టుపని చేసికొనుట కేగెదను" అన్నది సంధ్య.

"ఈవాద ప్రతివాదములేల ? వదినెగారూ ! మీరొక్కపాట పాడుడు" అని శిశిరుడు మందహాసమున ననెను.

"నేనా ... కాదు కాదు. మీకళాకౌశలముపై నభిమానముగల యీమె పాడి మిమ్మానందింపజేయును" అని విద్యుత్తు చేతులను

బట్టుకొని లేవ త్తి పియానాయొద్ద గూరుచుండ జేసి, శిశిరుని చేతికి తబలా నందించెను.

అధ్యాయం—9

"కాండారీ" పత్రికా కార్యాలయ మొకసందు వీధిలో జిన్నగది. ఆగదిననుమ నొక టేబిలున్నది. దానిదగ్గర రెండు ప్రాతకుర్చీలున్నవి. ద్వారమున కెదురుగా గోడదగ్గర నొక బాక్కిబీరువా యున్నది. అందు కాండారీపత్రికా భాండార మంతయు నున్నది. టేబిలుపై నొక రోమపు గుడ్డ పరువబడెను. అదియును సిరా డాగులతో—జిమ్మంటరంధ్రములతో ధూళీధూసరిత మైయుండెను. దానిపై ఏమానపత్రిక లైదారును, గొన్ని యితరపుస్తకములు నుండెను.

పత్రికాసంపాదకుడగు దక్షిణాబాబు కుర్చీమీద గూరుచుండి యేవో కాగితములను చూచుకొనుచుండెను. ఒక మోటారు దడదడమని వచ్చి కార్యాలయమునొద్ద నాగెను. దక్షిణాబాబు ద్వారమువంకకు జూపు ద్రిప్పెను. రజతుడు ద్వారమునొద్దకువచ్చెను. పెన్నిధినిగన్న పేదవలె దక్షిణాబాబుగారు మహానందభరితులై పోయిరి. ఆతురతతో లేచి రజతబాబునకు స్వాగతమిచ్చెను. రజతుడు ద్వారమునొద్దనే నిలిచియుండెను.

"మహాశయా! లోనికివచ్చి మాకార్యాలయమును బవిత్ర మొనరింపుడు" అని దక్షిణబాబుగారు మిక్కిలి యాదరముతో—గౌరవముతో—భక్తిప్రపత్తులతోననిరి.

గాలిలేక చీకటికొటారముననున్న యాలోని కేగుట కిచ్చగింపక యావలనుండియె "మహాశయా! మీకీ లేఖ నిచ్చివేయుటకే వచ్చినాను. నిలచుటకవకాశములేదు" అని కొన్ని కాగితములనిచ్చి చదివిచూడుడు ప్రకటింపవర్హములో కావో అనెను రజతుడు.

చతురతతో లేఖనందుకొనుచు "మీలేఖలయోగ్యతాయోగ్యతలను నిర్ణయింపదగినసమర్థుఁడీవంగదేశమున నెవ్వఁడున్నాఁడు?" అని దక్షిణాబాబనెను.

"మహాశయా! ఇది నాలేఖకాదు. నేను వ్రాసిన ప్రతివాక్యమును భూధరబాబుగారు దీసికొనిపోవుచుందురు. ఇది నామిత్రునిలేఖ." అని రజతుఁడు చెప్పెను.

"ఆహా! నాయాశలన్నియు నడుగంటినవా? యిన్నిమాసములనుండి నేజేయు ప్రార్థనమంతయు నీటఁగలిచినదా?" అని ఖిన్నవదనముతో దక్షిణాబాబనెను.

"ఇదియు నంత అప్రశస్తమైనదికాదు." అని రజతుఁడనెను.

"ఎట్టి మనోజ్ఞముగనున్నను మీవచనమునకు సాటియగునా?" అనుచు ఆకాగితములమడతను విప్పి 'శ్రీశిశిరచక్రవర్తి' ఇది యీలేఖకుని నామమా? బాగు! బాగు! రజతరాయనికివచ్చుకీర్తి వంగసాహిత్యమున నింకొకనికి వచ్చుట పట్టెల్ల." అని దక్షిణాబాబుగారనిరి.

"ఇప్పటికి దీనినుంచుము. నేను గొన్నివ్యాసములను వ్రాసి యిచ్చుటకు ప్రయత్నింతును. ఇతరలేఖలతో బాటీలేఖయు బనిచేయఁజాలును." అని రజతుఁడు చెప్పెను.

"మీమాట నేనతిక్రమింపజాలను. కాని, మీరు నన్ను జ్ఞాపకముంచుకొనవలసియున్నది." అని దక్షిణాబాబనెను.

"తప్పక జ్ఞాపకముంతును." అని నవ్వుచు మోటారులో గూరుచుండెను. మోటారు కదలెను.

రజతుఁడు వెడలినపిదప దక్షిణాబాబుగారాలేఖ నొకవైపు బారవైచి "మిత్రునిలేఖయట! నాపత్రిక యిట్టిలేఖల బ్రకటించుటకే

స్థాపింపబడినట్లున్నది. వాని నావార పడియుండనిమ్ము" అని తనలో దాననుకొనెను.

రజతుని మోటారు "దడదడ" మనుచు 'సంగ్రహ' కార్యాలయమునొద్దకుబోయి నిలిచెను. ఆకార్యాలయము విశాలమైనది. గదిలో నాలుగు కుర్చీలును ఒక బెంచియు, ఒక టేబులును, ఒక బీరువాయు, ఒకపెద్ద బల్లయు గలవు. ఆకుర్చీపై తలగడ నానుకొని అజగరమువలె అవయవములు సాచుకొని భూధరబాబుగారు అచ్చుచిత్తులను చూచుచుండిరి. మోటారుచప్పుడువిని కిటికీలోనుండి చూడబోవునంతలో నెదుట రజతరాయలు కానుపించెను. "రజతిబాబుగారు! దయచేయుడు!" అని యనెను.

రజతు డేమియు ప్రత్యుత్తర మొసంగకయే పోయి కుర్చీపై గూరుచుండెను. "మీ కల్పితకథానకములను సవరించుచుంటిని" అని భూధరబాబు అనెను.

అ మాటవిని రజతుడు మందహాస మొనర్చెను.

ఇంతలో భూధరబాబుగారిదృష్టి రజతునిచేతిలోగల కాగితములపై బడెను. "ఏదియో క్రొత్తవస్తువును గైకొనివచ్చినారే! నూతనోపన్యాసము సిద్ధమైనట్లు తెలియుచున్నది" అని భూధరబాబుగారడిగిరి.

"ఔను. ఉపన్యాసమే కాని నాదికాదు. శిశిరునిది"

"శిశిరబాబుగా రుపన్యాసములు వ్రాయుగలరా? మీరు చదివినారా? ఎట్లున్నది?"

"ఔను నేను చూచితిని లోపములంతగాలేవు. నడచిపోజాలును. మీరుచితముగ సంస్కరించి ముద్రించు నేర్పాటు గావించినచో వానికి

మంచి ప్రోత్సాహముకలుగును. అనిరుపేద కైనా కొంచము పురస్కారము లభించినచో జాల యుపకారమొనరించినవా రగుదురు"

"పేరుప్రతిష్ఠలుగల లేఖకుల లేఖ లెన్నియో మూలబడియుండగా క్రొత్తలేఖకులలేఖ లిపుడు ప్రకటింపవలెనా ?"

"ఏమియు తొందర లేదు. అవకాశము చిక్కినపుడు సంస్కరించి యొకమూల దీనిని ముద్రించినచో యీతడు నేను జాలగృతజ్ఞులమగుదుము. శిశిరుని సుర్దశను మీరు చక్కగ నెరుగుదురుకదా" అని రజతుడనెను.

భూధరబాబుగారా ప్రసంగమును విడిచి "మహాశయా! మీరు మీయుపన్యాసమును ముగించినారా ? దానికి మీరిడి "ప్రేమపాశము" అనుపేరు బాగుగ లేదు. 'పాశశబ్దమంతయింపుగాలే' దనెను.

"మీరు చెప్పినది సమంజసముగానున్నది. "ప్రణయవేదన" అని నామకరణ మిడదలంచుచున్నాను" అని రజతుడు చెప్పి లేచెను.

"సరియె; దీనిచర్చ శనివారమునాడు గోష్ఠిలో నొనరింతము" అని భూధరబా బనెను.

భూధరబాబుగారి యనుజ్ఞనొంది రజతుడు మోటారులో గూరుచుండెను.

ఇంటికివచ్చుసరికి సంగీతగోష్ఠి చాలసందడిగానుండెను. సంధ్యయు విద్యుత్తును శిశిరుడును గలసి మందిరమంతయు సంగీతవాహిని పరిప్లావితముగ నొనరించుచుండిరి. రజతుడు లోనబ్రవేశింపగనే గాలివాన యంతయు జప్పన జల్లారినట్లొక్కమారు గానమాగిపోయినది.

"ఆపివేసినారేల ?" అని రజతుడడిగెను.

ఒక్కరును మారుమాటాడుటలేదు. పిదప రజతుడు శిశిరుని జూచి "సోదరా ! నీలేఖలను కాండాగిపత్రిక కొకటియు, సంగ్రహపత్రిక కొకటియు నిచ్చివచ్చితిని" అని రజతుడు చెప్పెను.

విద్యుత్తు సిగ్గుతో దలవంచుకొని కూరుచుండెను. సంధ్యయు, విద్యుత్తును మాటాడక యూరకుండిరి.

తానొనరించిన [illegible]కార్యమునొక్కరును మెచ్చుకొని ప్రశంసింపకుండుటచే రజతు డాశ్చర్యమొంది, చిత్రప్రతిమవలె నిలిచిపోయెను.

ఆసమయమున సునయనీదేవివచ్చి "గీతవాద్యవినోదములు ముగిచినవికదా! భోజనములకు రండు!" అని అందరిని బిలిచెను.

అధ్యాయం—10

శిశిరుడు, సంధ్యాదేవి కుపాధ్యాయుడుగ నియుక్తుడై యొక మాసమయ్యెను. మాసాంతమున సంధ్యాదేవి పదేసి రూపాయలనోట్లు రెండు దెచ్చి శిశిరునిచేతిలో నుంచెను.

వానినిజూచి "వదిగారూ! ఇవియేల?" అని శిశిరుడడిగెను.

"నమస్కారములు, ఏమిసమర్పింపగలను. ఇది మీకు దక్షిణ" అన్నది సంధ్య.

"మీకు విద్యగరపుచు నేను పొందుచున్న బహుమాన మీ దక్షిణకంటె నమూల్యమైనది-దుర్లభమైనది" అని శిశిరుడనెను.

ఇదియంతయు జూచుచు ద్వారముప్రక్కనేయున్న సునయనీదేవి వచ్చి "వత్సా! నీకు మేమెట్టిబహుమానమేమియు నిచ్చుటలేదే?" అనెను.

ఆమాట వినినంతనే శిశిరునిహృదయము సంతోషవికసిత మయ్యెను. గద్గదస్వరముతో "తల్లీ! నిర్మలము—నిరుపమానము—అమూల్యము—అఖండము—అగాధమునగు ప్రేమను బొందితిని. వినిర్మలప్రేమానందముకంటె విశ్వానందమింకేమున్నది?" అని యూరకుండెను.

ఈమాటలను వినినపిదప రూపాయిల నాతనిచేతిలో నుంచుట కెవ్వరికిని సాహసము లేకపోయెను. సునయనీదేవి యించుక యోచించి "వత్సా! నీ సర్వభారమును నీజననిసోదరులపై నున్నది" అనెను.

"నా కేవిషయమునను మీరు కొరతగలిగించుటలేదు" అని శిశిరు డనెను.

"తల్లిగారు వనమాలీదాసు సంగతి నడుగుచున్నారు. వానికి నీవు ప్రతిమాసమును బంపుచున్న పదిరూప్యములును ఇంక మేమే పంపుచుందుము" అని రజతు డనెను.

"ఆభారము నేను వహింపవలసినదే. కాని యన్యులపై నుంచ వలసినది కాదు" అనెను శిశిరుడు.

"ఇందన్యులెవరు!" అన్నది సునయని.

శిశిరు డామాటకు నూ జాలక పోయెను. సునయనీదేవియాజ్ఞ నతిక్రమించజాలక నొట్టికేల నంగీకరించెను.

ఆపసమయమున ... వచ్చి కొన్నిమాసపత్రికల నిచ్చెను. అనిమా... ప. ధ్యాదేవి మాతుగ తో "ఈమాసపు కాండారీ పత్రికలో మరదిగారి లేఖ యుండవచ్చు" ననెను.

రజతుడు కాండారీపత్రిక నుదీసి వ్యాససూచిని జూచెను. అందాతని పేరులేదు.

రజతుని ముఖాకృతినిగని సంధ్య యాపత్రికలో శిశిరబాబుగారి వ్యాసములేదని తెలిసికొనెను.

"అన్నగారూ! సుప్రసిద్ధపత్రికలమాట యటుండనిండు. కాండారి వంటి సాధారణపత్రికగూడ నాలేఖనంగీకరింపలేదు. ఇంక నాలేఖలకై మీరు శ్రమజెందనక్కరలేదు" అని శిశిరుడనెను.

అధ్యాయము—10

"సోదరా! ప్రతిమాసమునందును మొదటిదినముననే వ్యాసములకు స్థలమును నిర్ణయించుకొనుచుందురు అందుచే ఏమాసమున నిచ్చినవ్యాస మామాసమున ప్రకటన కాకపోవుచుండును. అంత మాత్రమున నీ వధైర్యపడరాదు" అని రజతుడనెను.

"నావ్యాసములు పత్రికలో ప్రచురింపవలెనని నీవుపడుచున్న శ్రమయంతయు వ్యర్థమైనచో, నావలన నీవు లజ్జింపవలసినవాడవగుదువుసుమా!" అనెను శిశిరుడు.

"సోదరా! నేను దృఢముగా జెప్పుచున్నాను వినుము. ఒకానొకప్పుడు శిశిరచక్రవర్తిగారియశస్సు వంగదేశమున మూలమూలల గూడ వ్యాపింపగలదు" అని మందహాస మొనరించుచు జెప్పెను.

"వ్యర్థప్రశంసచే నేమి ప్రయోజనముండును. రజతదీప్తిముందు శిశిరదీపిక నెవ్వరుగణింతురు?" అనెను శిశిరుడు.

ఆసమయమున గదిలోనికి విద్యుత్తువచ్చి నిలిచెను. ఆమెనుజూచి సంధ్య నవ్వుచు "ఏమిసఖి! ఈసమయమున వచ్చినావు?" అని యడిగెను.

"మాతల్లిగారు అస్వస్థగానున్నారు—"

అని విద్యుత్తుచెప్పుచుండగనే "—అందుచే నిచ్చటికి వచ్చినావా?" అనెను రజతుడు.

"విద్యుత్తు లజ్జనొంది—అట్లుకాదు. నేను మాతల్లిగారితో శిశిరబాబుగారిని గురించి చెప్పియుంటిని. ఈ జబ్బుసమయమున ఆమె వీరిని పిలువనంపినది"

"ఇన్నిదినముల బరిచయమునగూడ మాకిట్టి నిమంత్రణభాగ్యమలవడినది కాదే! మామాటకేమి! మీసఖయగు సంధ్యకుగూడ అలవడుటలేదు—శిశిరబాబు మిక్కిలి ధన్యుడు" అనెను రజతుడు.

అధ్యాయము—10

రజతునిమాటలకు విద్యుత్తుముఖ మనురాగరంజితమయ్యెను. అవనతమయ్యెను. ఆమె అట్లె నిలిచియుండెను.

“సఖీ ! నిలిచియున్నా వేల ?” అన్నది సంధ్య.

విద్యుత్తు శిశిరుని దెస మోమునెత్తిచూచి కుర్చీపై కూరుచుండెను. శిశిరుడు లజ్జాపూర్ణహృదయుడై అవ్యక్తానందభావానుభవ మందుచుండెను. తనలేఖలు ముద్రింపబడలేదను ఆంతరఖేద మీయానందప్రవాహమున నొక్కపెట్టున గొట్టుకొనిపోయెను.

విద్యుత్తు లజ్జించియుండుట నెరింగి సునయనీదేవి “కుమారీ ! “పవిత్రపదార్థ మెల్లరికిని ప్రాణతుల్యమైన” దని నేలచెప్పరాదు ? నీవిందు లజ్జింపదగినవిషయ మేమున్నది పుత్రీ ! శిశిరుని ప్రేమింప జాలనివారీలోకమున నొక్కరైన నుందురా ? శిశిర సదృశధీరోదాత్త నాయకుడు నీకు లభించుట దుర్లభము. నీవు స్వయముగా నాతనికాత్మ సమర్పణ మొనరించి ధన్యురాలవగుటకు లజ్జించుచుంటివేని మాతో జెప్పుము. మేమా శుభాచరణమునకు బద్ధకంకణుల మయ్యెదము” అని అనురాగపూర్వకముగ జెప్పెను.

సంధ్యారజతులు మెల్లమెల్లగా నవ్వుకొనుచుండిరి. శిశిరుడు లజ్జానందపూర్ణమందహాస విలసితవదనమండలమును వంచుక వ్రాల్చియుండెను

విద్యుత్తు లజ్జాభరాక్రాంతచిత్తయై యచ్చట నిలువజాలకుండెను లేచి పోవుటకుగూడ శక్తిజాలకుండెను.

విద్యుత్తుహృదయావేగ మప్పు డేరీతినుండునో బాగుగా దెలిసి కొనిన సునయనీదేవి, విద్యుత్తునొద్దకు వచ్చి, తన పవిత్రహస్తమున విద్యుత్తువదనమును మీదికెత్తి, “కుమారీ ! మాటలాడకుండ

గూరుచున్నావదేల ? శిశిరుని నిమంత్రణమొసరించినావా ! లెమ్ము. ఆలసించుచున్నావేల ?" అనెను.

ఇదివరకెన్నడు నెరుంగని లజ్జాక్లేశవశమున గుర్చీపైనుండి లేచి తనకంపిత మృదులహస్తముతో నాకజాబును శిశిరున కందించెను. ఆజాబు నందుకొనుచున్నపుడు శిశిరహస్తముగూడ కంపించుచునే యుండెను.

"మరదిగారూ ! లేఖ క్రిందబడిపోవును. చేతిని పణకింపకుడు !" అని సంధ్య నవ్వుచుండెను.

"విద్యుత్ప్రభావము సంచలన మొందించుటలో వింతయే మున్నది ?" అని గజేంద్రుడు కూడ నవ్వుచుండెను.

"సరళహృదయులగు వారినేల మీరు మాటిమాటికిని బరిహ సింతురు ?" అనెను సునయిని.

శిశిరుడు జాబువిప్పి తనలో జదువుకొనెను. అందిట్లున్నది

"కల్యాణవరునకు:—

కల్యాణియగు మావిద్యుత్తువలన మీసమాచార మంతె యును విని, మిమ్ము జూడవలెనను ఉత్కంఠతో నున్నాను. విద్యుత్తునకు మిత్రులైన మీరునాకు గౌరవ నీయులు. మీరు నా గృహమునకు వచ్చినచో నేను కృతార్థురాలనగుదును. మీరు తప్పక వచ్చెదరని సంపూర్ణముగ విశ్వసించుచున్నాను.

ఇట్లు శుభాకాంక్షిణి

—క్షణప్రభాదేవి"

జాబుజమువుకొని శిశిరుడు మౌనముద్రవహించి కూరుచుండెను. శిశిరుని ప్రత్యుత్తరము నపేక్షించుచు విద్యుత్తు కూరుచుండెను.

సునయనీదేవి యీచందమువంతయు గమనించి శిశిరునిజూచి "కుమారా! మౌనధారణము సముచితముకాదు సిగ్గును విడనాడుము. లెమ్ము! విద్యుత్తుతోగలసి యామెమందిరమునకేగుము. విద్యుత్తునిన్ను విడిచి వెడలుట కిచ్చగింపకయే యింతవరకు కూరుచున్నది" అనెను.

శిశిరుడు మారుమాటాడక, తలవంచుకొనియె మెల్లగలేచెను. వెంటనే విద్యుత్తుగూడ లేచెను. ఒకరినొకరు చూచుకొనకయే—వదనములను వంచుకొనియే—యిరువురును గదిలోనుండి యీవలకువచ్చిరి. విద్యుత్తువచ్చిన బండిద్వారముకొద్ద వేచియుండెను. ఇరువురును బండిలో కూరుచుండిరి.

సంధ్య మంగళసూచకగీతమును బియానాపై వాయింపదొడగెను. రజత సునయనులు మిగుల ప్రమోదించిరి.

అధ్యాయం—11

విద్యుత్తును శిశిరుడును బరస్పర సంభాషణాదికములు లేకయే బండిలోగూరుచుండిరి. ఆంగ్లేయ బాలికాపాఠశాలలో జదువుచున్న విద్యుత్తునకు అంగనాజనసామాన్యమైనలజ్జ యనేకదినములకు బూర్వమె యంతరించిపోయినను, మరల నేడు తన సంపూర్ణశక్తిస్వరూపములతో నామె నావరించెను. ఎట్టిపురుషులతో మాటలాడునప్పుడును, విద్యుత్తు లజ్జాసంకోచముల నొంది యెరుగదు. కాని, నేడు బండిలో శిశిరునితో సంభాషించుట కామెహృదయమునే యనుసరించెగాబోలును, అతడును అభూతపూర్వమౌనధారియై యుండెను.

అధ్యాయము—11

బండి శ్యామబజారులోనున్న యొక మందిరమునొద్ద నాగెను. విద్యుత్తు బండినుండి దిగి "మహాశయా! ఇదియె మామందిరము. బండినుండి దిగుడు!" అని మెల్లగా జెప్పెను.

శిశిరుడు బండినుండిదిగి విద్యుత్తువెంట నడువదొడగెను. ఆ మందిరము ఉన్నతశ్రేణిలోనిది కాకున్నను సామాన్యమైనదికాదు. శిశిరుడు ద్వారముదాటి జాజి, శేఫాలిక, చామంతి, గులాబి మొదలగు పలురకముల పూలమొక్కలచే—వివిధవర్ణ చిత్రపత్రశాఖలచే—అల్లిబిల్లిగా నల్లుకొనుచున్న లతావితానములచే మనోజ్ఞమైన మార్గమున మందిరమును జేరెను. అందు ధవళకాంతులనీను చలువరాలుస్థాపితములై యుండెను.

విద్యుత్తుతో శిశిరుడు మెట్లమీదనుండి మేడమీదకేగెను. వివిధ విదేశ విలాసవస్తుసమాలంకృతమైన యొకగదిలో సుప్రశస్తమృదుల పర్యంకమున నొకపెద్దదిండు నానుకొని రాజస ముట్టిపడినట్లు గూరుచుండియున్న యొక స్త్రీ యాతనికి గానుపించెను.

ఆమెశరీరము కాంతిమంతము—నేత్రము లలసభారములు—ముఖము శృంగారకళాకలితము—వేషము విలాసమయము. శిశిరు డామెను జూచి తటాలున అచ్చటనే నిలిచిపోయెను

విద్యుత్తు మోముద్రిప్పి "నిలిచిపోయినారేల? ఆమె మా యమ్మగారు" అనెను.

విద్యుత్తుమాటను విని శిశిరుడు చమత్కృతుడయ్యెను. ఆచ్చర్య పూరితహృదయు డయ్యెను. "ఈమె వితంతువుకదా! విధవావేష మింత విలాసభాజనమా! శృంగారజనకమా! వివిధభోగానుభవయోగ్యమా! ఈ చిత్రాతిచిత్రవర్ణపుచీర యేమి! ఈ జరీజిలుగు జాకెట్టువేమి! అమూల్య మణిమయరత్నాలంకారము లేమి! విధవావదనమున విలాసరేఖయా!

ఇందేదో రహస్యమున్నది. సునయనీదేవికూడ వితంతువేకదా! ఆమె కూడ జాకట్టును దొడుగుచుండునే! ఆమెమోమునందలి సాత్త్వికద్యుతి యీమెమోమున గానుపింపదే! ఆమెను జూచునపుడు నాహృదయమున గలుగు భక్తివిశ్వాసము లీమెను జూచినపుడు కలుగుటలేదే!" అని తలపోయుచు గదిలో బ్రవేశించెను.

విద్యుత్తుతల్లియగు క్షణప్రభాదేవి శిశిరునిజూచి "నాయనా! వచ్చినావా! రమ్ము. ఈపడకకుర్చీపై గూరుచుండుము!" అని యనురాగముతో ననెను.

శిశిరుడు మౌనముగనే కుర్చీపై గూరుచుండెను. విద్యుత్తును దల్లి చెంత మంచముమీద గూరుచుండెను.

"నాయనా! అనేకమారులు విద్యుత్తువలన నీప్రశంసను విని నిన్ను జూడవలెనని మిక్కిలి యాతురతతో నుంటిని. నేటి కాయానందము చేకూరెను. నీపరిచయభాగ్య మలవడినదాది నీప్రశంసలేని మాట నీమెనోట వెలువడుట నేనెరుంగను" అని క్షణప్రభాదేవి యనుచుండగనే,

శిశిరు డామెమాటల కడ్డమువచ్చి "నాప్రశంసకు గారణ మీమెకు నాపైగల యభిమానమే" అని యూరకుండెను.

"నిజమే. అభిమానమునకు గూడ గారణ ముండవలదా! నీ నిష్కళంక చరిత్రము—నిశితబుద్ధియు—నిరవధికపాండిత్యప్రతిభయు—నిరుపమాన కళాకౌశలమును నీపై నామెకుగల యనురాగమునకు గారణములు. ఈమెకు జిన్ననాటినుండియు విద్యయందును, వినిర్మల ప్రవర్తనమునందును అనురాగము మెండు. అందువలననే మీప్రసంగము నాలించుటయున్నను మీతోడి సంభాషమున్నను మీ సహ సమున్నను

ఈమెకు మిక్కిలి సంతోషదాయకమగుచుండును" అని శిశిరుని ముఖమువంక జూచ్చి నిగిడ్చెను.

శిశిరుడా మాటల నాలించుచు నేమో యోచించుచు అవనత ముఖుడై యుండెను. విద్యుత్తు లజ్జానందహృదయయై తలవంచు కొనెను.

"కుమారా! మారుమాటాడక తలవంచుకొని గూరుచున్నా వేల! నా మాటలయందలి సత్యాసత్యములను యోచించుచున్నావా? నీయాత్మయే యిందలి సత్యమును నీకు జెప్పుటలేదా? "సత్త్వప్రవర్తకుల కాత్మయే సంశయముల దీర్చివేయు"నను కాళిదాససూక్తిని మరచి నావా!" అని మందహాస మొనరించుచు క్షణప్రభ యనెను.

క్షణప్రభమాటలకు శిశిరు డాశ్చర్యావిలహృదయుడై యోచనా శూన్యుడై నిగ్రహమనొందినవానివలె అట్లు గూరుచుండెను.

క్షణప్రభ శిశిరునితీరు జూచి మందహాస మొనరించుచు "కుమారా! నేడే మిట్లు విపరీతముగ గానుపించుచున్నావు! నన్ను వేరుగా దలంపకుము. నీవిద్యుత్తునకు నేను తల్లినికదా! నాతో సంభాషించుటకు నీవేల లజ్జించుచున్నావు? నీవు నిస్సంశయముగ హృదయకవాటములను దెరచి నాయెదుట మాటలాడుము. నీవు నా కుమారి కెప్పుడనురాగపాత్రుడవైతివో అప్పుడే నా కాదరణీయుడ వైతివి. ఇంక నీకష్టసుఖములతో నాకు సంపూర్ణ సంపర్కముకలదు. నీసుఖమే మాసుఖము. నీయానందమే మాయానందము. నీకష్టమే మాకష్టము" అని యూరకుండెను.

శిశిరు డామె వ్యాప్రసంగమునుండి మరలింపనెంచి మోము వాల్చుకొనియే "మీకు నాపైగల నిర్వ్యాజానురాగమునకు నేను

మీయెడ కృతజ్ఞుడను. మీశరీరము అస్వస్థతగానున్నదని విద్యుత్తు జెప్పి యుండెను. ఇపు డెట్లున్నది?" అని యడిగెను

"సహజముగ నాశరీరము అనారోగ్యమైనది. నిన్నటిసాయంసమయమున అకస్మాత్తుగ హృదయస్పందనము మందగించుటచే కళాశాలలోనున్న యీమెకు వర్తమాన మంపి రప్పించితిని. నేడు స్వస్థతగా నున్నది. మృదుహృదయయు, కష్టముల నెరుగనిదియు నగుటచే ఈమె మిక్కిలిభీతిజెంది మీతో నతిదారుణముగ జెప్పియుండును. నాశరీరక వ్యాధికంటె, నాయనంతర మీమెగతి యేమగునోయను మానసిక వ్యాధి నన్నహరహమును దీవ్రముగ వేధించుచున్నది. ఎచ్చటనో, ఏవేళనో, నేనకస్మాత్తుగ గన్నుమూసివేసినచో ఈమెను దగ్గరకు దీసికొని యాదరించువా రెవ్వరును లేరు. కావున నాజీవ మున్నప్పుడే నినుబోటియోగ్యునిహస్తమున నుంచివేసినచో నేను నిశ్చింతగా ప్రాణములను విడువగలను. కాలక్రమమున నీమెయు నావియోగ దుఃఖమును మరచి సుఖింపగలదు. ఇప్పటినుండియు నాకు గొంత దూరముగా నున్నచో బిదప నాకై యంతగా దుఃఖింపదనునమ్మకమున నే యీమెను ఆంగ్లేయబాలికా పాఠశాల కొప్పగించి, యచ్చట నీమె కేకొరంతయు గలుగకుండు నట్లేర్పాటులు గావించితిని. మరికొన్ని మాసములలో నీమె బి. ఏ. పరీక్షయం దుత్తీర్ణురాలగును. అపు డీమె యచటనుండుట కవకాశముండదు. అందుచే ఈవిషయమును నీతో గొంత యోచించి, చేయదగినకార్యమును జేయవలెననియే నిన్ను రావించితిని. నీ వీమెయెడ నాదరానురాగములు గలవాడవు. ఈమె హృదయతత్త్వము నెరింగినవాడవు. ఈమెసుఖమునే—అభివృద్ధినే—ఆనందమునే—గోరుచున్నవాడవు. ఈవిషయమును నీవు యోచించి, కర్తవ్యమును నిర్ణయించుము. నీ యాదేశమే నా కాచరణయోగ్యము.

ఈమెభార మంతయు నీపైనుంచినాను. ఈమె భవిష్యజ్జీవితమంతయు నీహస్తగతమైయున్నది. ఇంక నీమెపై నాకెట్టి యధికారమును లేదు. ఈమెను — ఈనా సర్వసంపదను — సర్వాధికారములతో నీయధీన మొనరించినాను" అని క్షణప్రభ చెప్పి ప్రత్యుత్తరాభిలాషతో శిశిరుని జూచుచుండెను.

"శాస్త్రజ్ఞుఁడుకాని యొక్క—వేద విద్యార్థిని గన్యాసంపత్సంబంధ ములగు కార్యములను నిర్వహించుటకు యజమానిగ నియోగించుట మిముబోటి ప్రాజ్ఞతగల వారి కుచితముకాదని మనవిచేయుచున్నాను" అని మెల్లమెల్లగా శిశిరుడనెను

శిశిరునిమాటకు క్షణప్రభ పక్కు—నవ్వెను. విద్యుత్తు తనలో దానె నవ్వుకొనుచు అటనుండి లేచి లోనికేగుచుండెను.

క్షణప్రభ విద్యుత్తునుజూచి "లోనికేగుచున్నావేల? నీమిత్రున కల్పాహారమును దెమ్ము" అనెను.

శిశిరుడు ముఖమునెత్తి విద్యుత్తుదెస జూడ్కి—నిగిడ్చెను. విద్యుత్తు మందహాస మొనరించుచు శిశిరుని ముఖముపై నొక తీవ్రవీక్షణమును బరపి మరల మోమును వ్రాల్చెను.

ఇదియంతయు క్షణప్రభ గమనించి "నీహృదయ మతిగభీరము. దానిని విద్యుత్తుగాక యన్యులెఱుంగజాలరు" అని శిశిరునితోననెను.

విద్యుత్తు ఒక చిన్న మెజాను దెచ్చి శిశిరుని చెంతనుంచి, దానిపై నొక పరిశుభ్రవస్త్రమును బంచి, లోనికేగి, యొకపళ్ళెరముతో పలు రకముల భక్ష్యములును చిన్నగాజుగిన్నెతో నిర్మలజలమును దెచ్చి మేజాపై నుంచెను.

"వేగముగా 'తేనీరు'ను సిద్ధపరుపుము" అని విద్యుత్తుతో క్షణప్రభ చెప్పెను.

అధ్యాయము—11

విద్యుత్తు శిశిరుని జూచి "మీరు 'తేనీరు' త్రాగుదురా ?" అని యడిగెను.

"నాకా యభ్యాసములేదు" అనెను శిశిరుడు.

"సరియె వేడిపాలును దెచ్చియిమ్ము" అన్నది ఉష్ణప్రభ

విద్యుత్తు లోనికేగెను

"ఇవియన్నియు నీకొరకు స్వయముగ విద్యుత్తు సిద్ధపరచినవి కావున నన్నిటిని దినవలెను" అని ఉష్ణప్రభయనెను.

విద్యుత్తు చిన్నగాజుగిన్నెలో బాలునుదెచ్చి మేజాపైనుంచెను.

శిశిరుడు ఉష్ణప్రభతో "నేనంతయధికముగా దినజాల" ననెను.

"కాని వీరిభోజనము మిక్కిలి స్వల్పము" అనెను విద్యుత్తు.

"సరియె ! విద్యుత్తువంట యెటులుండునో తెలిసికొనుటకు ప్రతి పదార్థమును గొంచెము గొంచెముగా రుచిచూడుము. వ్రాతకూతలే కాక, గృహస్థులకవసరమగు బ్రతి కార్యమునందు నీమెకు సమర్థతగలిగింపనెంచితిని. ఈమెసంపూర్ణముగా గృహకార్యముల నిర్వహించుకొనగలదు" అని ఉష్ణప్రభయనెను.

శిశిరు డల్పాహారమును ముగించెను.

"ఇంకేమి కావలయును ?" అన్నది విద్యుత్తు.

"ఏమియు నక్కరలేదు" అనెను శిశిరుడు.

"ఐయిన జేతులను గడుగుకొనుటకు రండు !" అన్నది విద్యుత్తు.

"చేయిగడికొనుట కెక్కడికిదీసికొని పోవుచున్నావు ? ఇచ్చటికే పళ్ళెరమును దీసికొనిరమ్ము" అన్నది ఉష్ణప్రభ.

"ఈమ్లేచ్ఛాచారము లితనికి రుచింపవు" అన్నది విద్యుత్తు.

"వీరు నీమిత్రులు. వీరి కేదియిష్టమో, ఏదియనిష్టమో, నీవు బాగుగా నెరుంగుదువు. కావున వారికిష్టమగుగతినే యొనరింపుము" అన్నది ఉష్ణప్రభ.

విద్యుత్తు శిశిరుని వెలుపలకు దీసికొని వెడలెను.

విద్యుత్తు శిశిరునిచేతిపై నీరుపోయ సిద్ధముగనుండెను. శిశిరుడు చకితుడై "వలదు వలదు. మీరు నీరు పోయవలదు. జలపాత్రము నచ్చటనుంచుడు" అనెను.

విద్యుత్తు మందహాసము గావించి "అట్లు చేయరాదు. నేడు మీరు మాకతిథులుకదా ?" అనెను.

శిశిరుడు మారుమాటాడజాలక యామె నీరుపోయుచుండ వంగి చేయిగడిగికొనుచుండెను. ఇరువురిముఖములును మిక్కిలి సమీపమై పోయినవి. శిశిరుడు చేయిగడుగుకొనుచుండెనే కాని వాని నేత్రచకోరములు మందహాసవిలసిత విద్యున్ముఖచంద్రమండలద్యుతులను తనివిసనక గ్రోలుచుండెను. విద్యుత్తుగూడ నీపాఠమునే జదువుచున్నది. విద్యున్మృదుహస్తములనుండి కలశార్ణోధార శిశిరునిచేతిపై బడుచున్నది. అవాఙ్మానసగోచరమైన యానందవాహిని హృదయనాళములలో ప్రవహించుచున్నది.

చేయి గడుగుకొనినపిదప నొకతువాలును దుడుచుకొనుటకిచ్చి, వెంటనే యొక్కపళ్ళెరములో వక్కలు, ఏలకులు, మసాలా మొదలగునవి పట్టుకొని గదిలోనుండి విద్యుత్తు వచ్చెను.

"కుమారీ ! తమలపాకులనేల తీసికొనిరాలేదు ?" అన్నది. క్షణప్రభ.

"వీరు తాంబూలమును వేయురు ?" అన్నది విద్యుత్తు.

"ఎంతకాల మీ బ్రహ్మచర్య వ్రతదీక్ష ?" అని క్షణప్రభ నవ్వుచు అన్నది.

మిక్కిలి స్వల్పపరిచయముననే తన ప్రవర్తనాదికములనెల్ల విద్యుత్తు ఎట్లు గ్రహించెనే యని శిశిరు డాశ్చర్యచకితుడయ్యెను.

పల్లెరమునందలి కొంచెము వక్కగుండను, ఒక ఏలకపంమను దీసికొనెను. "నేనువచ్చి చాలసేపైనది. ఇంక నాకనుజ్ఞ నొసంగుమ" అని క్షణ ప్రభా దేవితో మెల్లగానెను.

"ఏదీ ! నీవువచ్చి యొకగంటకాలమైన గాలేదే ? అప్పుడే వెడలి పోవుటకు దొందరపడుచున్నావేల ?" అన్నది క్షణప్రభ.

"సునయనీదేవిగారియింట నున్నంతయానంద మిచ్చట లేక పోవుటచేత" అని విద్యుత్తు మోము ద్రాల్చుకొని చెప్పెను.

"నాయనా ! వింటివా ? నీవిప్పుడే వెడలుటకు విద్యుత్తుగూడ యంగీకరించుటలేదు. నన్నుగాదని నీవు వెడలగలవు కాని; విద్యుత్తును గూడ గాదందువా ?" అన్నది నవ్వుచు క్షణప్రభ.

"మిక్కిలి యవసరమైన కార్యములున్నవి" అని శిశిరుడూర కుండెను.

"సరియే ! వచ్చెడి యాదివారమున భోజనమునకు నీ విచ్చటికి రావలెను. నేటినుండియే నిన్ను నిమంత్రణమొనరించు చున్నాను" అని క్షణప్రభ యనెను.

"తప్పక వచ్చెదనని నేడే నేనెట్లుచెప్పగలను ? ఆనాటి కెట్టి యాటంకములు కలుగునో ?" అని శిశిరు డనుచుండగనే—

"నేడేమో వీరిమాటలచందమంతయు విపరీతముగానున్నది" అని విద్యుత్తు శిశిరునిముఖముపై జూడ్కినిగిడ్చెను.

"సుమారా ! నినుజూచి — నీ మాటలాలించి — నీ చర్యల దలంచి—ఆనందమొంది—పులకించి—తన్మయురాలగుచున్న యీ సరళహృదయను, విద్యుత్తును నీవెన్నడును వేరుగ భావింపకుము. ప్రతిశనివారమును ఈమె పాఠశాలనుండి యిచ్చటికి వచ్చుచుండును. నీవుగూడ ప్రతిశనివారమును ఇచ్చటికి వచ్చుచుండుము. ఇరువురును

గలసిమెలసి యుందుము. అది మీయిరువురికిని ఆనందదాయకమే కాక, నాకుగూడ మహానందజనక మగుచుండును. నీవు ఆర్థికవిషయమున నెట్టియిక్కట్టును బొందవలదు. ఈవిద్యుత్తు సంపదయంతయు నీయాధీనమే యని తలంపుము"

విద్యుత్తు కరుణానురాగమయవీక్షణము లొక్కసారి శిశిరుని వదనమండలముపై బరపి వెంటనే యవనతముఖ యయ్యెను.

"కుమారా! నీకిచ్చట స్వజను లెవ్వరును లేరని వినియున్నాను. ఆ స్వజనవిరహితుని హృదయము దారుణవేదనామయమై యుండును. కావున, నీవు బంధువిరహితుడవై యుండవలదు. నీకిష్టసుఖములతో సంపూర్ణసంపర్కముగలవారిని విడిచియుండకుము. మమ్ము నీయాప్తకోటిలోనివారిగ—స్వజనముగ—భావింపుము. మాకుగూడ నీ విశాల విశ్వమున బందుగులుగాని, మిత్రులుగాని, యెవ్వరును లేరు. విద్యుత్తువలన నీప్రశంస వినిననాటనుండియు నీవే మా స్వజనములోనివాడవని తలంచితిని. ప్రాజ్ఞుడవగు నీకు నేనింతకంటె నెక్కువగ జెప్పనక్కర లేదు. నీవు తప్పక శనివారమునా డిచ్చటికేరమ్ము. శనివారాదివారము లిచ్చటనే యుండుము. నాకోరిక చెల్లింపుము" అని క్షణప్రభ అనురాగ మధురస్వరమున ననెను.

క్షణప్రభమాటలు శిశిరునకు వింతగా—ఆశ్చర్యకరములుగ—ఆనందదాయకములుగ నున్నను, అతడేమియు మారుపలుకక లేచి లేచి "సరియే నాకిప్పు డనుజ్ఞనొసంగు" డనెను.

ఎట్టకేలకు క్షణప్రభ యనుజ్ఞనొసంగెను.

శిశిరుడు లేచి గదిలోనుండి వెలుపలకు వచ్చెను. విద్యుత్తుగూడ అతని వెంటవచ్చెను. శిశిరుడు విద్యుత్తుమోము నొక్కసారిచూచెను. ఆమెనేత్రము లనురాగపూర్ణములై యుండుట నెరింగి "మరలవచ్చెదను"

అని కృత్రిక తో నని మెట్లనుండి దిగుచుండెను. విద్యుత్తు మారు మాటాడక అక్కనిలిచి చూచుచుండెను.

అధ్యాయం —12

రమణీరమణీయ మందహాస చంద్రికల చల్లదనమునకు సంతసింపని జను డుండునా? కాంతాకటాక్ష వీక్షణవిద్యుద్వాహికల వేగమునకు వివశుడు కాని వెకలియుండునా? ఎట్టి విద్వాంసుడైనను "కామినీ హేలాకృష్టకురంగశాబక" మగుటలో వింత యేమున్నది?

శిశిరుడు విద్యున్మందహాస చంద్రికలలో విహరించి విహరించి తన్మృదుమధుర కటాక్ష వేగము సంచలితుడై పోయి, యామెచేతి "హేలాకృష్టకురంగశాబక"మై పోయినాడు.

—తడు శనివారములకే యెదురుచూచుచున్నాడు. అందరకు శనివారమేమైనను శిశిరున కది మంగళవారమే. ఉన్మత్తహృదయములను ఉద్వేగమునొందించుటకు సర్వచంద్రుడే పటిష్ఠుడైనను, శిశిర హృదయము నుద్వేగించుటకు శుక్రవారచంద్రుడే శూరుడగుచుండెను శుక్రవారపురాత్రి అందరకును దీర్ఘయామమైనను, శిశిరునకు మాత్రము అనంతయామ యగుచుండెను. శుక్రవార శశాంకునితో బాటు శనివార పుదివాకరుడును అతని నుద్వేగ మొందించుచుండెను. శిశిరుడు వాంఛించుచున్న శనివారపు దినభాగములయందలి మూడవభాగము చాలకాలమునకు గాని రానట్లు లాతనికి దోచుచుండెను.

నేడు శనివారము. శిశిరుడు సత్యకు పాఠమును జెప్పుచుండెను. కాని వానిమనస్సు విద్యుత్తుపై దగులువడియుండుటచే "వదినెగారూ! పాఠముజెప్పుట కుత్సాహముగలుగుట లేదు. నేటికి సమాప్తముచేయుదము" అని యకస్మాత్తుగా బలికెను.

అధ్యాయము—12

"నేడేమో విద్యుత్తు వచ్చుట చాల నాలస్యమైనదా!" అని సంధ్య నవ్వుచు బలికెను.

"వదినెగారూ! మీ రత్యాచార్యు మొనర్చినారు. నిజముగా విద్యుత్తుకొరకే నాచిత్తము వ్యాకులపడుచున్న దనుకొనుచున్నారు కాబోలును" అని శిశిరుడు నవ్వుచు బ్రత్యుత్తర మొసంగెను.

"ఏదియో సందేహమున బాలకము విడుచుటచే నేమిలాభము? ఇరువురిహృదయములును సమానాకర్షణములు గలవైనచో గలయిక కలుగుచుండునా?" అని నవ్వుచు సంధ్యయనెను.

"అవునుగాని విద్యుత్తును దీసికొనివచ్చినచో మన మెచ్చట నుందుము! మనమహాలులోనా?" అని శిశిరుడు నవ్వుచు ననెను.

తన దరిద్రతను, నిరాశ్రయతను దెలియజెప్పి శిశిరుడు సంధ్యను అప్రతిభాశాలినిగ నొనర్చెను. దీనికి సరియగు సమాధాన మొసంగ జాలక తిరస్కారపూర్వకశబ్దములతో "మీరు మిగుల గానివారు. నేను మీతో మాటలాడను" అని యామె యనెను.

"ఎంతవరకు?" అని నవ్వుచు శిశిరు డనెను.

ఈమాటలను దొలగించు నభిప్రాయమున "ఒకమాట జ్ఞప్తికి వచ్చినది. విద్యుత్తు మీశరీరమును కొలువుమని నాతో చెప్పియుండెను" అని సంధ్య యనెను.

"ఏల?" అని నవ్వుచు శిశిరు డనెను.

"ఆమె కుట్టుపని నేర్చుకొనియున్నది. మీకొరకు కొక చొక్కా సిద్ధపరచును. స్వయముగా మీతో జెప్పుటకు లజ్జించి నాతో జెప్పెను" అని సంధ్యఅనెను.

నాకొరకు క్రొత్తచొక్కా సిద్ధపరచుటకు ఈయుపాయము పన్నినదని శిశిరుడు తెలిసికొని మౌనమువహించెను. సంధ్య కొలతకై టేపుదెచ్చుటకు బోయెను.

అధ్యాయము—12

ఇంతలో విద్యుత్తు గదిలోనికివచ్చి యొంటరిగానున్న శిశిరుని జూచి "సంధ్య యెచ్చటనున్నది?" అని అడిగెను.

"పరోపకార వ్యాపారమొనర్చ నేగినది" అని శిశిరుడనెను.

"ఆ మాటలకర్థము తెలియకున్నది" అని విద్యుత్తనెను.

"మొదటిది మీకొరకు నాచేతోక్కా కొలుచుకొనుట—రెండవది నాకొరకు ప్రాంతిచేతోక్కా సిద్ధపరచుట" అని శిశిరుడనెను.

శిశిరునిమాటలు విని విద్యుత్తును దుఃఖమును, లజ్జయు నొక్కమారుగా నావరించెను. ఏమియు జెప్పక యామె తలవంచుకొనెను.

ఇంతలో చేపుగైకొని సంధ్యవచ్చి గదిలో విద్యుత్తునుజూచి "మీరు వచ్చినారా? మగదిగారున్నత్తులయి పోవుచుండిరి" అని చేపునొసంగుచు మీరును సమయమునకే వచ్చినారు. మీకొలత మీరే కొలుచుకొండు" అని ఆమెను బలవంతముగ జేయిబట్టుకొనిలాగి శిశిరుని యెదుట నిలువబెట్టెను. విద్యుత్తు క్రీగంట నొక్కమారు శిశిరునివంక జూచెను. ఆదృష్టి విద్యుత్తుయొక్క హృదయమును శిశిరునియెదుట స్పష్టముగా దెరచివైచినది. విద్యుత్తు శిశిరుని శరీరము గొలువసాగినది. సంధ్య మందహాసమొనరించుచు ముసిముసినగవుల నవ్వుచు ఆచిత్రమును కాగితముపై లిఖంపదొడగెను.

కొలతదీసికొనినపిదప సంధ్య, చిత్తసమున్నతితో "నేను కొలతను గోరికోరి వ్యాకులచిత్తనైతిని. కాని మరదిగారు ఏదోయొక యాటంకము జెప్పి నిరాకరణమునే సూచించివైచిరి. ఇపుడు విద్యుద్రాణి చేపుపట్టుకొని నిలువగానే మౌనభావముతో నెట్లు కొల యొసంగినారో" అని యనెను.

శిశిరుడు సిగ్గుతో "ఏదో యొకమార్గమున బోయినచో వాద ప్రతివాదము లొనర్చుటకూడ సముచితముగానుండును. కాని యిచ్చ

వచ్చినతీరున యితరుల మాటల వినిపించుకొనకయే ప్రసంగించుచున్న వారితో దర్కమొనర్చుటచే లాభమేమి? ఇట్టిచోటున నోటమి నంగీకరించి మౌనముగానుండుటయే సముచితమార్గము కదా!" అనెను.

"నేటినుండి నేనును అవర్గళప్రలాపినయితిని" అని సంధ్యయనెను.

"అట్లయిన నే నిరువురి నడుమను బడి దారిగానక యంధుడనైతిగదా!" అని శిశిరుడనెను.

"మే మిరువురము వేళ్వేరుచోట్కాయలను సిద్ధపరచెదము చూతుము మీ కెవరు కుట్టినది బాగుగానుండునో!" అని సంధ్య నవ్వుచునెను.

"నా కిరువురును సమానులే యగుదురుకదా!" అని శిశిరుడనెను.

ఆమాట కందరు నకస్మాత్తుగా నవ్విరి. ఇంతలో "కాండారి" పత్రికను గైకొనివచ్చి రజతుడు గదిలో బ్రవేశించి "శిశిరా! చెప్పుము! ఏలనవ్వుచున్నారో!" అని యడిగెను.

"నా లేఖ వెలువడినదా యేమి! నీ వొసంగినలంచమునకు దగినయేర్పాటు చేసిసంపాదకుడు నీకు సంతృప్తిని కలిగించెనా!" అని శిశిరుడనెను.

"సామాన్యమగు లంచము నొసంగితిని. చాలకాలమునాటి నాలేఖయొకటి ముద్రించికొననిచ్చితిని" అని రజతు డనెను.

"ఇది సాధారణమైనది కాదు. దాని ప్రభావమువలననే నాలేఖ ముద్రితమైనది" అని శిశిరు డనెను.

శిశిర రజతు లిరువురును నవ్వసాగిరి. ఇంతలో సంధ్య రజతుని చేతిలోనుండి "శాండారీ" పత్రికను గైకొని చదువసాగెను. విద్యుత్తు నమ్రతతో వినదొడంగెను

"సంగ్రహపత్రిక కొసంగియుండిన లేఖసంగతి యేమైనది" అని శిశిరుడడిగెను.

"ఇప్పుడు దానినిజూచుట కవకాశమే చిక్కలేదనియు, అనేక ప్రసిద్ధవిద్వాంసుల లేఖలుగూడ వచ్చి పడియున్నవనియు, భూధర బాబుగా రనిరి" అని రజతు డనెను.

"అట్లయిన వానినేల దీసికొని రాకపోతివి ?" అని శిశిరు డనెను

"ఇంత చింత యేటికి ? అనేక లేఖకుల లేఖలు సంవత్సరముల కొలది బడియుండును. కాని నీవు చెట్టెక్కుటకుముందే ఫలాతురుడవైనట్లు కనుపట్టుచుంటివి కదా !" అని రజతు డనెను.

"ఇది నీకుగలిగిన భ్రాంతిమాత్రమే. నేనుమాత్రము చెట్టు నెక్కగోరలేదు. ఫలాతురుడను గాలేదు. నీవు బలవంతముగ నన్ను నిర్బంధించి వెక్కిరించుచున్నావు. నీవు నిర్బంధింపకున్నచో నాకాగితము లన్నియు నున్నవి యున్నట్లుండవలసినవియే. లోకములో నెవ్వరును వాని గంధ లేశమైన బీల్చియుండరు గదా !" అని శిశిరుడనెను.

"సరే యీమాటలెల్ల నట్లుండనిమ్ము. నేను ప్రయత్నించి సంగ్రహ పత్రికలో గూడ నవి శీఘ్రముగనే ప్రకటితమగునట్లు చేయింతును రమ్ము" భూధరబాబు మున్నగువారు వచ్చియున్నారు. అనిచెప్పి రజతుడు శిశిరుని చేయిపట్టుకొని వెలుపలికి దీసికొని పోవదొడగెను.

పోవుచు బోవుచు శిశిరు డొకమారు విద్యుత్తువంకకు జూడ్కులు ప్రసరింపజేసెను. అంతలో విద్యుత్తుకూడ బుస్తకమునుండి చూడ్కులను మరల్చి శిశిరునివైపు జూచెను. ఇరువురి నయనములును

గలసిపోయినది. నిద్యుత్తు లజ్జలి మరల బు స్తకమును జూడదొడగెను. శిశిరుడు రజతునితో గదిలోనుండి వెలుపలికిపోయెను.

దూరమునుండియే శిశిరునిగాంచి "రండు ! శిశిరబాబుగారూ ! నేను మొదటినుండియును గొలదిదినములలో మీసాహిత్యకీర్తి వంగ దేశమునందెల్ల వ్యాపింపగలదని భవిష్యత్తును జెప్పియే యున్నాను గదా !" అని భూధరబాబనెను.

రజతుడు కొంచెము గంభీరహృదయుడాయెను. భూధరబాబు గారి ముఖమునుండి ము క్తకంఠముతో నీరీతి ప్రశంస నేటివర కెవ్వరును వినియుండలేదు. భూధరబాబుగారు తన్ను గేలిసేయుచున్నారనియు. లోకనిందయే స్వభావముగా గలిగిన బాబుగారు నా లేఖలను ఎట్లు ప్రశంసించుననియు, వారి ప్రకృతిని జక్కగా నెరింగిన శిశిరుడనుకొనెను.

గదిలో ప్రవేశించి "మీరు శిశిరునిలేఖలను జదివియుంటిరా !" అని రజతుడు భూధరబాబుగారి నడిగెను.

"లేదు" అని భూధరబాబుగా రు త్తరమొసంగిరి.

భూధరబాబుగారిమాట ముగియకమున్నే రజతుడు పెద్దపెట్టున నవ్వెను.

అచ్చటి సభ్యులుకూడ రజతునితోపాటు పకపక నవ్విరి. వీరి యట్టహాసములచే భూధరబాబుగారు తమవాక్యమును ముగించుటకు గూడ అవకాశము చిక్కలేదు. శిశిరుని మనస్సు మిక్కిలి చిన్న బోయెను.

"శిశిరబాబుగారి లేఖలను జూడనక్కరలేకయే కూర్పుసేయు ముద్రణాయంత్రమున కొసంగివేసితిని. కాండారీపత్రికలో వెలువడిన వారిలేఖలను జూడగనే వారిలేఖనీప్రభావ మెంతమహాత్మ్యము కలదియో

వానిబుద్ధి యెంతటి చమత్కృతిపటుత్వము గలదియో, వాని ప్రతిభ యెట్టిదియో. గ్రహింపగలిగితిని. భాషయం దింతటి పటిష్ఠాధికారము—శబ్దవిన్యాసమున నింతటి చమత్కారము—వాక్యరచనయం దింతటి మాధుర్యము — భావవిశ్లేషణమున నింతటి ప్రతిభ సాధారణముగ నీవయస్సున నే లేఖకుడును ప్రకటింపజాలడు" అని భూధరబాబు ముక్త కంఠమున ననెను.

భూధరబాబుగారి మాటవలన నచ్చట ఒక్కపెట్టున నిశ్శబ్దత యలముకొనెను. ఇవి యెగతాళిసేయుట కాడినమాటలు కావు. బక్క పలుచని వాడును—దుర్బలుడును—క్షీణకాయుడును—మితభాషియు శాంతప్రకృతియు నగు నీ యువకుని హృదయమునందు భూధరబాబు వంటి వికటవిమర్శకులు గూడ ముక్తకంఠమున ప్రశంసింపక తప్పనంతటి ప్రతిభయు—విదగ్ధతయు—విచక్షణతయు బూర్ణరూపమున నెలకొని యుండెను. రజతున కింతటి యశస్సు స్వప్నమందైన కలుగజాల కుండెనుకదా! "నడువగలుగుచున్నాడు—మందముగాదు —ఒక విధముగ బాగుగనున్నది" అను నిట్టి ప్రశంసలే రజతుని లేఖలకు సదా లభించుచున్నవి. నేడు శిశిరునకు లభించిన మహోత్కట ప్రశంసవలన రజతుని హృదయమున నకస్మాత్తుగా మంట లెగయదొడగినవి. కాని హృదయగతభావమును మాటుపడజేసి పరాజయ జన్యలజ్జా కళంకమును దొలగించుకొనుట కతడు నవ్వుచు "శిశిరా! చూచితివా! ఆనాడు నీవు నాపై గోపమును దెచ్చుకొంటివి. కాని నే డింతటి ప్రశంస యెవ్వని కారణమున సంభవించినది!" అని రజతు డనెను.

శిశిరుని హృదయము కృతజ్ఞతాపూరిత మాయెను. గంభీరస్వరముతో "సోదరా! నీయెడల నాకుగల కృతజ్ఞతాభావము నానాటికి ప్రవర్ధమానమగుచున్నది. నాయదృష్టరేఖ యనుకూలముగ నుండనిచో

నీవు నన్నిట్లు బంధుభావమున నేలయాదరింతువు ? నీయనురాగమేగదా నన్నింతటి స్థితికి దెచ్చినది. నీఋణమెట్లు తీర్పగలను !" అని శిశిరు డనెను.

ఎల్లరి మోాలను "శిశిరుడు తనకు ఋణి" యనుభావము విస్పష్టముగా శిశిరముఖముననే ప్రకటితమైనను రజతునకు సంతుష్టి కలుగలేదు. ఆ పరాజయము అతని కొక్క-క్షణకాలమైన మరపునకు వచ్చునా !

"శిశిరబాబూ ! నేను రేపు తమగృహము నాక్రమింపదలంచి యున్నాను. అన్యుల కెవ్వరికేని జేరకపూర్వమే నేను తమ సమస్త భండారాధికారమును స్వీకరింపగోరుచున్నాను. రజతబాబు నావెంట నుండును" అని భూధరబా బనెను.

ఇంతదనుక రజతు డేదోవిధమున హృదయగతభావమును మాటువడజేసి కృత్రిమహాసము నొసర్చుచుండెను. కాని, భూధర బాబుగారిపుడు పలికిన పలుకులనాలించి యతడొక్క-పెట్టున సంక్షుభిత హృదయుడై "రేపు రాజాలను. ఆవశ్యకమగు పనికలదు" అని రజతు డనెను.

భూధరుడు రజతుని గంభీరభావము నుపేక్షించి "అట్లైన నేనొక్క-డనే వచ్చెద"నని శిశిరునితో ననెను.

ప్రప్రథమసాఫల్యభావమున శిశిరునిచిత్తము ఆనందరసోద్దీప్తమై యుండెను. స్వాభాగతలజ్జావశమున నమ్రుడై "మీాకు స్వాగతము. కాని నాయింట స్వీకరింపదగిన పదార్థమెద్దియును లభింపదని తలంచెదను" అని శిశిరు డనెను.

భూధరుడు నవ్వుచు "నేను గైకొని రాగలుగునది వంగసాహిత్యమున నత్యంత దుర్లభమగువస్తువు. తమహృదయమున విద్యా సౌందర్యముల విచిత్రసమ్మేళనము వెలయుచున్నదిగదా !" అనెను.

రజతుడు మౌనభావమున వట్టియుండెను. కాని ఏవిషయమునను సంబంధము కలుగజేసుకొనలేదు. వాని యనుచరులుగూడ నట్లే మిన్నకుండిరి. భూధరబాబుగారి రసభరితములగు వాక్యములు గూడ వారిమౌనభావమును సడలింపజాలకపోయినవి. అనాడు వాడుకగా జరుగుచుండు గోష్ఠియు జరుగలేదు. ఎల్లరును నియమిత కాలమునకు మున్నే వెడలిపోయిరి.

"శిశిరుని లేఖిని యసాధారణ వేగవంతము—అపూర్వకల్పనాశక్తిమంతము—అతని కార్యము లత్యంతవిధేయతావిలసితములు—పలుకులు పరోపకారపారీణములు—మనస్సు మహోదారము—అతడు నాకంటె సర్వవిధముల సమున్నతస్థానము నలంకరించునుగాబోలును? సంగ్రహపత్రికాధిపతి సాధారణప్రజ్ఞగలవాడు కాడు. అట్టివాడే శిశిరుని వ్రాతల కచ్చెరువందుచున్నాడు. ఇంక నా గొప్పతనము కూలవలసినదేనా! నామిత్రమండలిలో నాకు తలవంపురాదా! సంధ్య పరిహసింపదా! పాపము! నిరుపేద! నిష్కల్మషభావమూర్తి! ఇట్టి శిశిరు నధఃకరించుట పాడియా? కాకున్న నన్ను నేనే తిరస్కరించుకొందునా! వాని వ్రాతలలో దోషారోపణ మొనర్చి నాగొప్పదనము నిల్పుకొని వాని కపకారమొనర్తునా?" అని రజతు డాలోచించుచుండెను.

గోష్ఠి భంగమయినది. రజతుడు గృహములోనికి పోయెను.

అధ్యాయం—13

"భూధరబాబుగారు మరదిగారిని మిక్కిలి ప్రశంసించుచుండిరే" అని సంధ్య ప్రసన్నవదనయై పలికెను.

"అది యంతయు పత్రికాసంపాదకుల సహజలక్షణము. నూతన వ్యాసరచయితలను తమవలలో బడవైచుకొనుట కిదే యుపాయము" అని రజతు డనెను.

"అల్లనడగునా! మొదట జదువక యే వారు లేఖ ... చ్చినే ం దలంచియుండిరి కాని 'కాండారీ' పత్రికలో ప్రకటింపబడిన లేఖను జదివినపిదప వారిమతము మారిపోయినది" అని సంధ్య ప్రతివాద మొనర్పదలచి పలికెను.

"కాండారీ పత్రికలో ప్రకటితమైన లేఖ శిశిరుడు వ్రాసినదియే యనుకొనుచుంటివా? కాదు కాదు వానిచిత్తుప్రతి నెంతయో సంస్కరించి చదువరుల కత్యంతమనోహరముగు నిప్పటి రూపాంతర మొందించి యొసంగినవాడను నేనే" అని రజతుండనెను.

శిశిరుని పేరట వెలువడిన లేఖ పూర్తిగా శిశిరునివ్రాత కాదనియు దానియందు రజతునిచేయి కలసినదనియు, రజతుడు సంస్కరించుట వలననే దానికిట్టి మనోహరరూపము కలిగినదనియు, నాథుని పరిశ్రమ మూలముననే శిశిరునకింతటి ప్రసిద్ధికలిగినదనియు, దలపోసిన సంధ్యకు సుఖమును, దుఃఖమునుగూడ గలిగెను. ఈలేఖ శిశిరునిదే యగుచో నామె యధికప్రసన్నురాలయి యుండవలసినదే. శిశిరునిది మాత్రమే కాదని తెలిసికొనినసంధ్య కత్యంత ఖేదము కలిగెను. కాని తనభర్తకుగల మిత్రానురాగమున కామె యత్యధికప్రసన్నహృదయ యయ్యెను.

"నాథా! మొదట నాకీసంగతి నేలదెలుపకుండిరి? నూత్నలేఖకుడు మీకంటె మనోహరముగా నెట్లువ్రాయగలడని నేనును దల పోసియే యుంటిని. ఇరువురుచేతులును గలయుటచేతనా యతడింతటి యుత్తమప్రశంసాపాత్రుడయ్యెను?" అని సంధ్య రజతునితో ననెను.

కాని యింతమాత్రమున రజతున కిసుమంతయు సంతసము కలుగలేదు. "ఔను" అని మాత్రమేచెప్పి వెలుపలికి బోవసాగెను.

సంధ్య భర్తగారి గంభీరతను గమనింపక యత్యంత సంతోషముతో "ఇంక భూధరబాబుగారు కొంత మేని సంతోషము కలుగును. చూడని దే లేఖను ముద్రణమున కొసంగి మోసగింపరాదని తెలిపెను. చూడుము! నేటినుండి మీరు పత్రికప్రతిని జూడవలదు. సంశోధనను గూడ జేయ వలదు" అని చెప్పగా

రజతునకు సంధ్య చెప్పిన మాటలవలన కొంచెమేనియు నానందము కలుగలేదు "నీవుపోయి పండుకొనుము. నా కత్యావశ్యకముగు నొక లేఖ వ్రాయవలసియున్నది" అనెను.

భర్తగారు నుడివిన యంతిమవాక్యములను విని, సంధ్య మారు మాటాడక నిష్క్రమించెను. భర్తగారు మిక్కిలి గంభీరహృదయులై యుండిరనియు. వారిగాత్రములో కనుపించు నుత్సాహము స్ఫురించుటలేదనియు గనుగొని "హృదయము నేదియో నూత్నభావ మావిర్భవించినది. వారు దాని సంకేతమొనర్పదగు సోపానసరణి నిర్మించుచున్నారు. ఏదియో యొక నూతనరచన తప్పక యొనర్తురు. చదువుటకు క్రొత్తభావములు లభించును" అను నభిప్రాయమున నామె మిక్కిలి సంతోషమొంది వెడలి శయ్యపై బండుకొనెను.

రజతుడు గదిలోనికిబోయి దీపము వెలిగించి కాంగ్రెస్ పత్రికలో వెలువడిన క్రొత్తసంచికలోని విషయములకు విమర్శన వ్రాయ మొదలిడెను. ఇంచుమించుగా పండ్రెండుగంటలరాత్రి యగుసరికి తనవిమర్శను ముగించెను.

సంధ్య పెట్టాలున లేచి "ఏమివ్రాసితిరో చూచెదను!" అని పట్టుదలతో నడిగెను.

రజతు డాశ్చర్యముతో "నీవు నిద్రించుటలేదా?" అనెను.

"లేదు. మీలేఖ జూడనిదే నామనస్సునకు విశ్రాంతి సమకూడదు" అని సంధ్య యనెను.

"విశేషములేమియు లేవు. కాండారీ నూత్నసంచికా విమర్శన మొనరించితిని. రాబోవు సంగ్రహపత్రికలో వెలువడును" అని రజతు డనెను.

"మీ ముఖమున మీ వ్రాతలరీతుల సౌందర్యరసము నాస్వాదింప దలంచి యడుగుచున్నాను" అని పట్టుదలతో ననెను.

రజతుడు కుంఠితుడై "దానియందుగల లోపములనెల్ల సంప్రతింపవలసియున్నది" అని యనెను.

సంధ్య లేఖనెత్తి తీయుచు, "సంప్రతింపవలసిన భాగములను విడిచి సంప్రతింపవచ్చును. నేనిపుడు తప్పక చదివియే తీరవలయును. ఇందులకే యింతదనుక మేల్కొనియుంటిని" అని చెప్పెను.

రజతు డటనుండి లేచి మెల్లమెల్లగా బోయి పర్యంకముపై బరుండెను. సంధ్య నూత్నవిమర్శనము జదువ మొదలిడెను. తక్కిన వ్యాసములపై సామాన్యదృష్టుల బరపుచు రజతుడు తన కల్పితకథలపై దీక్ష విమర్శన మొనరించియుండెను. అంతమున శిశిరుని యుపన్యాసమును విమర్శించియుండెను. లేఖకుని అసంగతశబ్దప్రయోగము—శబ్ద విన్యాసశైథిల్యము—భావగ్రహణలోపము—నాయికానాయక సంభాషణముగల యతిశయోక్తులు—మున్నగువిషయముల గూర్చి తీవ్ర విమర్శ మొనరించెను. ఈ విమర్శనచే సంధ్య చకితచిత్తయై "మీరు మీ చేతులతో మీ మిత్రులనే విమర్శింపబూనితిరా!" అని నవ్వుచు బలికెను.

"విమర్శించుటలో స్వపరభేదము గమనింపదగదు. ఇచ్చటనేమో యొకవంక లేఖకుడను. రెండవవైపు సమాలోచకుడను. సాహిత్య దృష్టితో ప్రతిలేఖకుని విమర్శింపవలసియుండును. ఆ ప్రాసునందే తూచవలసియుండును" అని రజతు డనెను.

సంధ్యహృదయమున శ్రద్ధయు, ప్రేమయు పెనుగొనుచుండెను, "నానాథు డింతటి నిష్పక్షపాతియా" యని తలంచెను. అచటనుండి తటాలునలేచి భర్తను గాఢాలింగన మొనర్చుకొనెను. దానివలనగూడ రజతునిహృదయమున నుల్లాసము కలుగలేదు.

"ఇంక మేలుకొని యుండకుము. చాలరాత్రియయినది. పోయి పండుకొనుము" అని చెప్పెను.

*　　*　　*　　*　　*

గోష్ఠిముగిసినపిదప శిశిరు డెప్పటియట్లు విద్యుత్తునింటి కను పుటకు ఆమెతో నేగుచుండ త్రోవలో విద్యుత్తు "భూధరబాబుగారు గావించిన ప్రశంసనునిని మీమిత్రులు ప్రసన్నులుగుటలేదు" అని యనెను.

"కాదు! అట్లుకాదు! ఈప్రశంసవలన గలుగు నెక్కుడు శ్రేయోభాగము వారిదే యని యెరుంగుము" అని శిశిరు డనెను.

"రజతబాబుగారు సదా స్వప్రతిష్ఠా పరాయణులు. వారికంటె మిన్నయగువారిని గాంచిన వ్యాకులచిత్తులై సహింపజాలని స్వభావము గలవారు. ఈవిషయము రెండువత్సరములనుండి వారియింటికి రాక పోకలు సలుపుచుండిన నాకు స్వానుభవవేద్యము" అని విద్యుత్తు పలికెను.

శిశిరుడు వ్యాకులుడై "నీవు రజతబాబును చక్కగా గ్రహింప జాలకుంటివి. అతనిహృదయము మిగుల సరళమైనది, ఉదారమైనది" అని పలికెను.

విద్యుత్తు శిశిరుని సహజసరళతయును, లోకముపై నతనికిగల దృఢవిశ్వాసమును దలచుకొని ముగ్ధయై "ఔను మీరు చెప్పినది సరిగానున్నది. కాని రజతబాబుగారి యుదారతకు సమానముగాని,

"అధికుడుగాని గన్పట్టనంతవరకే. కాని తన్నతిక్రమించువాడు కన్పట్టి నచో నతనిప్రకృతి కుమార్గమును బట్టి వికటరూపమును ధరించును" మీకు కలిగినప్రశంస కాయన ప్రసన్నహృదయు డగునని తలచు చుండిరా ?" అని యనెను.

శిశిరుడు దుఃఖితుడై "అట్లగుచో నేను నాలేఖలను గైకొన వలసియుండును. నాకు యశోభిలాష లేదు. రజతుని మైత్రియే నాకు కావలసినది. అదియే నాకావశ్యకమైనది. ఇంతవరకవి ముద్రితములు కాలేదుగదా ? ఇకముం దెన్నడును ముద్రితములు కావు" అనెను.

పరాభ్యుదయముకొరకు స్వలాభములను విశుద్ధహృదయముతో విడనాడు శిశిరుని యుదారస్వభావముకొరకు విద్యుత్తు ముగ్ధురాలై "స్వార్థశూన్యుడు విద్వద్వరేణ్యుడయినను దన వైదగ్ధ్యమునకు గర్వింపడు కదా !" అని మిన్నకుండెను.

అధ్యాయం—14

మరునాటి మూడవజామున భూధరబాబుగారు శిశిరుడున్న గృహమునకు వచ్చిరి. "సంగ్రహ" సంపాదకులు స్వయముగా లేఖలను గైకొనుటకు శిశిరుని గృహమునకు వచ్చియున్నారనువార్త ఆ గృహ మంతటను వ్యాపించెను. "శిశిరుడెంతటి యోగ్యుడో కదా ?" యని యచటివారందరును విస్మయులై చూడదొడగిరి.

"మహాశయా ! నా లేఖలను బత్రికలో బ్రకటించుటకు నామన స్సంగీకరింపకున్నది. రజతునితో గూడ నేనిదియే చెప్పియుంటిని. "దీని కనేక కారణములుకలవు" అని శిశిరుడు భూధరబాబుగారితో ననెను.

ఇట్టి సంకోచమును మీరొందరాదు. నేనీనాడు మీ "పూవుల బుట్ట"ను చదివితిని. దాని నేమనివర్ణింతును ! అత్యంత మధురమనోహర

రచనాలంకృతమై వెలయుచున్నది. చదివినకొలది మానసము విస్మయావిలమై పోవుచున్నది. వాస్తవముగ బూవులబుట్టలోని ప్రతిశబ్దమును సురభిళ ప్రసూనరాజమే! ప్రతిశబ్దమందును వెలయు అపరిమితభావ సౌరభము పుష్పసౌరభ సదృశమై మనోజ్ఞమగుచున్నది. ప్రతిశబ్దమును ప్రౌఢ లేఖనీనిర్గతమని చెప్పక తప్పదు" అని భూధరబాబు ముక్తకంఠముగ ననెను.

"రజతుని యనభిజ్ఞత నా కెంతయును వెరపుగొలుపుచున్నది. నన్ను మానసిక చింతావాగురులలో దగుల్కొన జేయుకుడు! మీరు నన్ను ప్రశంసించుట నాకు హానికరమగునేమోయను భయము కలుగుచున్నది" అని విరాగముతో శిశిరుడనెను.

భూధరబాబుగారును, అచ్చటనున్న యితర విద్యార్థులును గిలకిల నవ్విరి. "ఇప్పుడు తమవద్ద సిద్ధముగానున్న లేఖలను నా స్వాధీన మొనర్పుడు! బీ. ఏ. లో కృతార్థులై మరల వ్రాయవచ్చును" అని భూధరబాబుగారనిరి.

"మీరు నన్ను క్షమింపుడు! అనురాగపూర్వకముగ నాలేఖలకై యిట్లు నిరోధించుచున్నారు. నా కింతకంటె సౌభాగ్యమేమున్నది! కాని, దీనివలన నే నాపదను శంకించుచున్నాను. కారణము మీరూహించినచో దెలియగలదు" అని శిశిరుడనెను.

"ప్రథమసంతానలాభము నొందిన నవవధువువోలె నూతన లేఖకులు సంకోచము నొందుట సహజమే" యని తలచి కాళిదాసు శిశిరవిరచిత గ్రంథావళినెల్ల దెచ్చి భూధరబాబు నెదుటనుంచి "ఇప్పటికి జేజిక్కిన వివియే. ఇంకను వెదకెదను" అని యుత్సాహముతో జెప్పెను.

అధ్యాయము—14

భూధరబాబుగారా గ్రంథములను గైకొని ఆనందభరితులై "చాలును! నేవచ్చినపని యయినది. శిశిరమహాశయా! ఇంక నాకనుజ్ఞ నొసంగుడు! ఇప్పటికిబోయి మరియొకసారి మిముజూడవచ్చెదను" అని మందహాసముతో యటనుండి వెడలిరి.

అచటనున్న విద్యార్థులెల్లరు నొక్కపెట్టున శిశిరునియుత్తరతో ప్రశంసించిరి.

శిశిరుడు కాళిదాసునుజూచి "సోదరా! నీవొసరించిన కార్య మేమియు బాగుగలేదుసుమా!" అనెను.

"విమర్శకుల కఠోరలేఖినులకు భయవిహ్వలుడై శిశిరుడిట్లను చుండెనేమో" యనుకొని కాళిదాసు శిశిరునివంకజూచి నవ్వుచు "సోదరా! విమర్శకలోకదండనాథు డనదగిన 'సంగ్రహ' సంపాదకుడే స్వయముగావచ్చి ముక్తకంఠమున ప్రశంసించి, నిర్బంధించి నీవ్యాస ములను దీసికొనిపోవగా, సామాన్యవిమర్శకుల సమాలోచనములకు నీవు భీతిపడనేల?" అని చెప్పెను.

"శిశిరచక్రవర్తిగారు మేడమీాదనున్నారా!" అనుధ్వనిక్రింద నుండి యూసమయమున వినవచ్చెను.

శిశిరుడు చకితుడై నిలిచియుండెను. "ఆఁ. ఉన్నారు మీాదకు రండు!" అని కాళిదాసు క్రిందకుజూచి చెప్పెను.

ఇరువురు పురుషులు గదిలోనికివచ్చి నిలిచిరి. అందొక పురుషు డించుక స్థూలకాయుడు — బలముగలవాడు — నూత్నయావనో త్సాహమున నున్నవాడు—కొంచము మలినమైన పాంచాలదేశపు టుత్తరీయమును పల్లెవాటుగా వేసికొనినవాడు. రెండవ యాతడు కృశాంగుడు—దుర్బలుడు—సులోచనములు ధరించినవాడు—సగము గొరిగించుకొనిన మీాసములవాడు—మంచి వస్త్రులను ధరించినవాడు.

అధ్యాయము—14

కాళిదాసు వారిరువురికి రెండుకుర్చీలను జూపి కూరుచుండ గోరెను. వారా కుర్చీలపై గూరుచుండిరి.

వారిరువురిలో మొదటిపురుషుడు కాళిదాసువంకజూచి "నాపేరు శైలేంద్రనాథశర్మా రందురు. 'మందిర' పత్రికాసంపాదకుడను. వీరి పేరు శిరీషచంద్రమైత్రు 'ముద్రిక' పత్రికాసహాయ సంపాదకులు. కాండాకీపత్రికలో వెలువడిన శిశిరబాబుగారి వ్యాసమును జదివి మేము ముగ్ధులమైతిమి. భూధరబాబుగారుగూడ శిశిరబాబుగారిని మిక్కిలి ప్రశంసించిరని వింటిమి. మేము శిశిరబాబుగారిని సందర్శించి వారికృపా వీక్షణములు మాపత్రికమీదగూడ ప్రసరింపజేయవలెనని ప్రార్థింప వచ్చినాము. మీలో శిశిరచక్రవర్తిగా రెవరో తెలుప బ్రార్థించు చున్నా"మని యనెను.

"ఇట్టి కోమలకవితాప్రదీప్తుల బ్రసరింపజేయుచున్న కళాపూర్ణుడు మాటుపడి యుండజాలడుకదా? సర్వవిషయవిజ్ఞాన మూలకములగు పత్రికలకు బిత్రుప్రాయులగు మీరు వానిని గురుతింపజాలరా?" అని మందహాస మొనరించుచు గాళిదాసనెను.

కాళిదాసుమాటల నాలించి శైలేంద్రుడు చకితుడై విభ్రాంతు డయ్యెను.

"ఇట్లు మాటలాడుచున్న మీరు శిశిరచక్రవర్తిగారుకారు" అని శిశిరునిమోముపై జూడ్కి నిగిడ్చి "మహాశయా! మీయాకారమును స్వభావగత లజ్జయు—సాహితీసముజ్జ్వలిత ముఖకాంతియు, జూడగా మీరె శిశిరచక్రవర్తిగా రనుసందియము కలుగుచున్నది" అని చెప్పు చుండగనే యచ్చటివారెల్లరును బ్రసన్నులై పకపక నవ్వదొడగిరి.

"మహాశయా! మీరు పరీక్షలో కృతార్థులైతిరి. కాని ఇప్పుడె భూధరబాబుగారువచ్చి ఉన్నతపుస్తకములనెల్ల దీసుకొనిపోయిరి" అని కాళిదాసనెను.

"ఏమి! అన్నియు దీసికొని పోయినారా?" అని హతాశుడై శైలేంద్రుడడిగెను.

"అయిన నేమాయె! కవులు కల్పవృక్ష సదృశులుకారా? ఎవ్వరైన నున్న ఫలములనెల్ల గైకొని పోవగలరు. కాని, ఫలశక్తిని దీసికొని పోవజాలరుకదా?" అని శిరీషబాబు మందహాసమొనరించుచునెను.

శిరీషబాబుగారి యూహాచాతుర్యమునకు శిశిరుడు సంతసించి "మహాశయా! మీపత్రికలో నావ్యాసములకు దావొసంగదలచుటచే నేనెంతయు భాగ్యవంతుడనైతిని" అని లోనికేగి రెండువ్యాసములను దెచ్చి యిరువురకు నిచ్చెను.

శైలేంద్రు డపరిమితానందభరితుడై "మహాశయా! మీ సౌజన్యమునకు మేమెంతయు కృతజ్ఞులము. మీరెప్పుడేని మా కార్యాలయములకు వచ్చి మమ్ము ధన్యులజేయ ప్రార్థించుచున్నాము. మేము తరుచుగ వచ్చిపోవుచుండుట కవకాశముండదు కదా? నేటికి మా కనుజ్ఞనొసంగుడు" అని గౌరవపూర్వకముగ ఆమాసపు "ముద్రిక" "మందిర" పత్రికలను శిశిరునకు బహుమానముగనిచ్చెను.

శిశిరుడును సగౌరవముగ వారి కనుజ్ఞనొసంగెను, వారేగిన పిదప శిశిరుడు దుస్తులనుధరించి, విద్యుద్భవనమునకు బోవ సిద్ధముగ నుండెను.

అప్పుడు కాండారీపత్రికా సంపాదకులగు దక్షిణాబాబుగారు మరియొక భద్రజనునితో గలిసి, శిశిరునియొద్దకువచ్చి, కాళిదాసువలన శిశిరునెరింగిరి.

శిశిరుడును వారిని సగౌరవముగ నాసనాసీనుల గావించెను.

దక్షిణాబాబు తన పరిచయమును శిశిరునకు గలిగించి "మహా శయా! మీయమూల్యవ్యాసరాజము కాండారీభాగ్యమును బరివర్తవ మొనరించెను. ఈమాసముద్రికలో మీవ్యాస మెంతయు గొనియాడ బడినది. అందుచే గ్రాహకులు గుంపులు గుంపులుగావచ్చి చేరు చున్నారు" అని యానందముతో జెప్పెను.

"శిరీషబాబుగారిపుడే యిచ్చటనుండి వెడలిరి. కాని వారీసమా చారమును నాకు జెప్పుటలేదే! ఈమాసపత్రముద్రికను నాకిచ్చినారు. ఇంకను దానిని నే జదువలేదు" అని శిశిరుడనెను.

"అది మీరు చూడవచ్చును. వీరు నామిత్రులగు శ్యామలాల్ ముఖోపాధ్యాయులు. పుస్తకప్రకటనకర్తలు. 'కాండారీ'లో వెలువడిన మీవ్యాసమును బుస్తకరూపమున వెలువడజేయుటకు మీయనుజ్ఞను గోరుచున్నారు. రెండువేలరూప్యములను పురస్కారముగా గొని సర్వ స్వాతంత్ర్యములను బ్రకాశకునివిగా నొసంగ బ్రార్థించుచున్నారు" అని చెప్పెను.

"ఈవిషయమున మీరు రజతబాబుగారితో బ్రసంగింపగోరు చున్నాను" అని శిశిరుడు చెప్పెను.

"రజతబాబుగారియొద్దకేగి యడిగియె యుంటిమి. వారు మీయొద్దకే పంపినారు" అని దక్షిణాబాబనెను.

"సరియె యోచించి రెండుమూడు దినములలో మీకు దెలి పెదను" అని శిశిరుడు చెప్పెను.

"మీరన్యథా భావింపవలదు" అని శిశిరునియొద్ద ననుజ్ఞగైకొని వారిరువురు నేగిరి.

అధ్యాయం—15

శిశిరుడు విద్యుద్భవనమున బ్రవేశించి మేడమీదకేగి గది గుమ్మమునొద్ద దటాలున నాగిపోయెను.

క్షణప్రభ నిలువుటద్దమునొద్ద నిలిచి, తన సౌందర్యచ్ఛటలను జక్కగాదిద్ది సరిచేసికొనుచుండెను. ఆమె మొలకనవ్వులు—భ్రూవిలాసములు నిల్వుటద్దమున బ్రతిబింబించుచుండెను. ఆనడుమ లజ్జాపూర్ణమగు శిశిరునిముఖముగూడ నందు గోచరించెను.

క్షణప్రభ తత్తరపాటుతో సవరణముగించి "కుమారా! రమ్ము. విద్యుత్తు నీరాకకై యింతవరకు నిరీక్షించి నీవు రజతబాబుగారి యింటి కేగియుందువని యిపుడిపుడే అచటికేగినది. నీవేల నేడింత యాలస్యమొనరించితివి?" అని యడిగెను.

"నాకై వచ్చిన భద్రజనులతో మాటలాడుచుండుటచే నాలస్యమైన" దనెను.

"నీవును రజతునిమందిరమున కేగుము" ఆమె నీరాకకచట వేచియుండును" అన్నది క్షణప్రభ.

పుత్రికనుగూర్చి తల్లినోటవెలువడిన యిట్టిమాట శిశిరునకు మిక్కిలి హేయతగా దోచెను. క్షణప్రభయొద్ద ననుజ్ఞగొని యటనుండి రజతమందిరమునకు బయలువెడలెను.

విద్యుత్తును, శిశిరుడును బ్రత్యేకద్వారములనుండి యొక్కమారుగనే రజతునిభవనమున బ్రవేశించిరి. అపుడు సంధ్యాసునయనులు రజతుడు నొక్కచోటుననే యుండిరి.

విద్యుచ్ఛిశిరు లిరువురును గలిసివచ్చుటచూచి సంధ్య నవ్వుచు "ఒకరివెంటనొకరు దంపతులవలె నేడు మీరువచ్చుట మాకు మిక్కిలి

మానందకరముగను, సుఖదాయకముగ నున్నది. రండు ! మీరిరువురు నా రెండుకుర్చీలపై గూరుచుండుడు !" అనెను.

విద్యుత్తు లజ్జావనతముఖియై సంధ్యయొద్దకేగి దంతపుముక్కల బోలు నామెచెక్కిళులపై లేజివురులబోలు తన వ్రేళ్ళతో మెల్లగాగొట్టి "నీమాటలతీరెల్లపుడు నొక్కవిధముగనే యున్నది !" అనెను.

సంధ్యనవ్వుచు శిశిరునిజూచి "మీరీ మాసపు 'ముద్రిక'ను జూచినారా ? లోకమును మోసగించుటలోగల మీయనుపమాన చాక చక్యము మాయెడ బనిసేయగలదనియె తలంచుచున్నారా" అన్నది.

సంధ్యమాటలలో నిమిడియున్న గంభీరాభిప్రాయమును దెలిసి కొనజాలక, శిశిరుడు చకితుడై "ఎట్లు లోకమును వంచించుచున్నాను?" అని యడిగెను.

"కాండారీ పత్రికలో మీపేరుతో ప్రకటితమైన వ్యాసము మీదియేనా ?" అన్నది నవ్వుచు సంధ్య.

ఆమాటకు శిశిరుడు సంక్షుభితచిత్తుడై "నాది కాదని యన్నవా రెవరు ?" అని యనెను.

"ఇప్పటి మనోహరపరిణామమొనరించి దానిని ప్రకటింపజేసిన మీబంధువు" అని రజతునిపై జూపుబరపెను.

శిశిరుడు నీరవుడై రజతునివంక జూచెను. ఆతని ముఖభంగిమ జూచి వానిహృదయతత్వము నెరింగి, మరల సంధ్యనుజూచి "తెలిసినది నేనెంతగాజెప్పినను రహస్యము దాచక అంతయు నీతడు వెలువరించెను. ఈవ్యాసమున నాపేరుంచవలదని నే నెంతనిరోధించినను వినక యిట్లొనరించెను. నిజముగా నిందు మూడువంతులవ్రాత అన్నగారిదే ! నాకు ప్రఖ్యాతి కలుగవలెనని యిట్లొనరించినారు. కాని, దొంగతన

మెన్నిదినములు మాటుపడియుండగలను ?" అని కృత్రిమ మందహాస మొనరించెను.

శిశిరుని మాటలచే విద్యుత్తుహృదయమున లజ్జావేదనాసంక్షోభము లొక్కపెట్టున లేగినవి. మరి యామె యచ్చటనుండజాలక పోయినది. "నాశరీరస్థితి బాగులేదు. నే నింటికేగెదను" అని తటాలున లేచెను.

"అకస్మాత్తుగా నేమికలిగెను !" అని తొట్రుపాటుతో సునయనీ దేవి యడిగెను.

"శిరోవేదన చాలతీవ్రముగా నున్నది. అపుడపు డీబాధ నాకు గలుగుచుండును" అని విద్యుత్తు చెప్పెను.

సంధ్య అనురాగపురస్సరముగ నామెశరీరముపై జేయినిడి "ఇచటనే పండుకొనుము! కొంచెముబాధ తగ్గినపిదప నింటికేగవచ్చును" అన్నది.

"కాదు కాదు ! నే నింటికిబోవకతప్పదు" అన్నది విద్యుత్తు.

విద్యుత్తునకు గలిగినబాధకు శిశిరునిహృదయము వేదనామయమయ్యెను. కాని, యచట నేమనుటయు సమంజసముకాదని మిన్నకుండెను.

విద్యుత్తునడువదొడగెను. ఆమె ఒంటిగబోవుచుండుట శిశిరుడు సహింపజాలక మనస్సునందే దారుణయాతన ననుభవించుచుండెను.

సునయనీదేవి శిశిరునజూచి "శిశిరా ! ఈమెశరీరస్థితి బాగులేనపుడు ఒంటిగాబోవుట మంచిదికాదు. నీవు గూడ బోయి యీామె నింటికి జేర్చిరమ్ము !" అని చెప్పెను.

ఈ యాజ్ఞాపరిపాలన మొనరించుటకు శిశిరుడు మహానంద భరితుడై లేచి నిలిచెను.

సూర్య నవ్వి "మరదిగారిని లేవదీసికొనిపోవుట కనుకూలతగూడ చక్కగాకుదిరిన" దనెను.

కోడలిమాటకు సునయనినవ్వెను. రజతుడు మౌనముద్ర వహించెను. విద్యుత్తుతో శిశిరుడు బయలుదేరెను. ఇరువురును బండిలో గూరుచుండిరి బండినడచుచున్నది.

"మీతలనొప్పి యంతతీవ్రముగా వేధించుచున్నదా?" అని శిశిరుడు కరుణాపూర్ణస్వరమున నడిగెను.

"ఈతలనొప్పి మీకల్లమాటల నాలించుటచే వచ్చినది" అనెను కోపముతో విద్యుత్తు.

విద్యుత్తుమాటకు చకితుడై, ఆమె బుద్ధికుశలతకు ముగ్ధుడై "నామాటలలో నేమిదోసమున్నది?" అని శిశిరుడడిగెను.

"నాయెదుట మీచమత్కారములను గట్టిపెట్టుడు! రజతబాబు గారి శైలి నేనెరుంగనిదికాదు. మీలేఖలోని యొక్కపంక్తినైన నాతడు వ్రాయనర్హుడా? ఈజన్మమున కాదుగదా! ఇంక పదివేలజన్మము లెత్తినను అతని వశముకాదు. వ్రాయనక్కరలేదు; అందలి గభీరభావమునైన గ్రహింపగలడా? ఇదియేకదా! వారికి మీపైగల యీర్ష్యకు గారణము?" అని విద్యుత్తు మిక్కిలి తీవ్రముగ ననెను.

"ఛీ! రజతుడు నాపుస్తకము నే విషమసమయమున వెలువడ జేసెనోకదా! తప్పించుకొనుట కిప్పుడేమార్గమును గానుపింపకున్నదే! 'సంగ్రహ'—'మందిర'—'ముద్రిక' -సంపాదకులు గూడ నేమువచ్చి వ్యాసములను గైకొనిపోయిరే!" అనిచెప్పి శిశిరుడు యోచించు చుండెను.

"ఏమీ! ముద్రికాసంపాదకులు గూడ వ్యాసములగోరి తీసుకొని పోయినారా! బాగు! బాగు!! 'ముద్రికా' సంపాదకులను రజత

బాబుగారికిని విరోధమున్నది. "ముద్రికలో బ్రకటింపబడిన వ్యాసము గూడ నేనే సవరించితి"నని రజతబాబుగారెట్లు చెప్పగలరో చూచెదను గాక!—" అని విద్యుత్తు నుడివెను.

శిశిరుడామాటలకు మందహాసమొనరించి "ఇదివరకే రజతబాబు వ్యాసమును సవరించియుండెను" అని చెప్పెను.

బంసి పన్యత్తుగుమ్మమునొద్ద నాగెను.

అధ్యాయం—16

మరునాడు శిశిరుడు కళాశాలలో బ్రవేశింపగనే ఖగేనుడు శిశిరునియొద్దకు వచ్చి, వానిభుజముపై జేతితోదట్టుచు "రజతబాబు తాను బ్రతిజ్ఞబట్టిన విధముననే మిమ్మనతికాలమున విఖ్యాతలేఖకులుగ జేసినారే!" అనెను.

"కావుననే సర్వదా యాతనిమైత్రి నభిలషించుచున్నాను" అని శిశిరుడు చెప్పెను.

"చూడుడు! రజతబాబునందెంతటి సామర్థ్యమున్నదో! తన శైలి నితరులకు దెలియనీయకుండ దనలేఖినిని మీలేఖినితో నెంత సాంద్రముగ మేళవించెనో!" అని ఖగేను డుద్వేగముతో ననెను.

"ప్రతిభయన నిట్టిదేకదా! ఇది యాతనికి బుట్టుకతో వచ్చినది" అని శిశిరుడు నుడివెను.

అంతవరకు నచ్చటనేయున్న రజతు డామాటవిని దూరముగ వెడలిపోయెను.

"ఆత్మప్రశంసావాక్యముల నాలింపనోల్లక రజతబాబుదూరముగ నేగెను" అని ఖగేంద్రుడనెను.

ఇంతవరకు శిశిరఖగేంద్రుల సంభాషణమంతయు నాలించుచున్న కాళిదాసు ఖగేంద్రునిదెస జూచి—నిగిడ్చి "ఏమనుచున్నావు! 'కాండారీ' పత్రికలో వెలువడిన శిశిరునిలేఖ రజతుడు వ్రాసినదనియా!" అని శిశిరునిజూచి "శిశిరా! ఈమాట సత్యమేనా?" అని యడిగెను.

"బాగు బాగు! కాళిదాసూ! ఈవిషయమును శిశిరుడెన్నడైన అంగీకరించునా! ఒకనాడు రజతబాబుగారు నాతో నిట్లు చెప్పినారు. నేను శిశిరునకు అన్నవస్త్రములిచ్చుచుంటిని. గృహాధికారి యింటియద్దె తగ్గించివేసెనని మిషపెట్టి యింటియద్దె నిచ్చుచుంటిని. అతనికి పేరు ప్రతిష్ఠలు గలుగవలెనని కొన్నిపుస్తకములను—వ్యాసములను వ్రాసి శిశిరునిపేరనే ప్రకటించుచున్నాను. ఇన్ని యుపకారములు నేనొనరించుచున్నను, నాయెడ కృతజ్ఞత జూపకున్నాడు" అని ఖగేంద్రుడు నుడివెను.

ఖగేంద్రుని మాట చెవినిబడినంతనే శిశిరుడు తన తలపై పిడుగు పడినట్లెంచెను. లజ్జాభయవిహ్వలవీక్షణములను గాళిదాసుముఖముపై బ్రసరింపజేసెను.

కాళిదాసు ఖగేంద్రుని జూచి "కల్ల—కల్ల వట్టి కల్ల! ఇన్ని పుస్తకముల వ్రాయుదగు నవకాశము రజతున కెక్కడనున్నది! భూధరబాబుగారు స్వయముగ శిశిరుని మందిరమునకువచ్చి బహుభంగుల ప్రశంసించి లేఖలను గోరినను, ఈతడిచ్చుట కంగీకరింపలేదు. నేనా కాగితములనెల్ల వెదకి దీసి యిచ్చివేసితిని. అందొక్క కాగితముపైన గూడ రజతుని హస్తాక్షరములు గానుపించుట లేదు" అని యనెను.

"సరి! భూధరబాబుగారి పొగడికలకేమి? పత్రికాసంపాదకుల ధోరణియేయిది. ఇపుడు పొగడుదురు-ఆమరునిముసముననే నిందింతురు" అనెను ఖగేను.

"ముద్రిక—మందిర—పత్రికాసంపాదకులుగూడ వచ్చి కాం డాలీలోని లేఖను మిగుల ప్రశంశించినారే! వారుగూడ నొక్కొక లేఖను దీసుకొనిపోయినారు" అని కాళిదాసనెను.

"కాండారీలో వెలువడిన వ్యాసమునం దెంత పసయున్నదో యీమాసపు సంగ్రహాలో దెలియగలదు" అని ఖగేను డీర్ష్యతోననెను.

ఆసమయమున శిశిరునకు సంధ్యమాటలు జ్ఞప్తికివచ్చినవి. ఇంచుక యోచించి, "ఇంక నిచ్చటనున్నచో నెట్టి యప్రియముల నాలింపవలసివచ్చునో" యని యూహించి యాతడటనుండి వెడలెను. కాళిదాసుగూడ శిశిరునే యనుసరించెను.

ఖగేనుడు రజతునియొద్దకేగెను. ఇరువురును ఏవో రహస్యముగ మాటలాడుకొనుచుండిరి. ఇంతలో కళాశాల గంట మ్రోగినది. ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలోనికి వచ్చెను. విద్యార్థులందరును సావధానులై యుండిరి

అధ్యాయం—17

సాయంకాలము కళాశాలనుండి శిశిరుడు రజతుని మందిరమునకు వచ్చెను.

సంధ్య శిశిరుని కళావిహీనవదనమును జూచి సంచలితహృద యయై "మరదిగారూ! మీహృదయము అస్థిరముగానున్నదా?" అని యడిగెను.

శిశిరుడు కృత్రిమహాస మొనరించి "లేదు లేదు. సరిగానే యున్నది" అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

"శాలాశాలనుండి యిప్పుడే వచ్చుచుండెనుకదా అందుచే మోము వాడియున్నది. కుమారా! రమ్ము. అల్పాహార మొనరింపుము!" అన్నది యనురాగమధురస్వరమున సునయనీదేవి.

శిశిరు డప్రసుపూర్ణనయనుడై "అమ్మా! నేను భుజింపజాలను; వదినెగారూ! మీరు పుస్తకమును తీయుడు!" అనెను.

శిశిరుని మాటవలన సునయనీదేవి విహ్వలచిత్తయయ్యెను. "ఏదియో విపరీతఘటనచే శిశిరుడు వ్యథాపూరితచిత్తుడయ్యె" నని యూహించి యాతనియొద్దకు వచ్చి కరుణానురాగపురస్సరముగ శిశిరుని వీపును జేతితో నిమురుచు "కుమారా! ఏమిజరిగినది? ఏల వ్యథాపూర్ణ హృదయుడవైతివి?" అని యడిగెను.

తటాలున రజతుడాగదిలోనికి వచ్చెను. సునయనీదేవి కుమారుని జూచి "బాబూ! నేడు శిశిరుడేల యల్పాహారమును గైకొనకున్నాడు? ఏమిజరిగినది!" అని యడిగెను.

"నాకేమి తెలియును!" అనెను రజతుడు.

"శిశిరా! ఏమిజరిగినదో నాతో నేలచెప్పవు? నీకష్టము దీర్చుటకు నీతల్లి యున్నదికదా అని యనెను.

"అమ్మా! రజతుడు నాకన్నవస్త్రములును, ఇంటియద్దెయు నిచ్చుచున్నాడని విద్యార్థులందరును నన్ను గేలిసేయుచున్నారు" అని డగ్గుత్తికతో ననెను.

ఆమాటకు సునయనీదేవి హృదయము సంక్షుభితమైపోయెను. రజతునిపై దనకోపారుణితవీక్షణమును నిగిడ్చి "వారిట్లేల వీనిని బరిహసించుచున్నారు!" అని రూక్షస్వరమున నడిగెను.

"అమ్మా! ఏల యూరక నన్ను గోపించుచున్నావు? నేను లోకమునోరు మూయగలనా?" అనెను రజతుడు.

"చాలు జాలు! నీవుచెప్పకున్న నింటియుద్దేవిషయము వారి కెట్లు తెలియును?" అని గద్దించి యడిగెను సునయనీదేవి.

"ఆయింట నివసించుబాలుడెవ్వడో యీరహస్యమును బయలు పరచియుండును" అని నిర్లక్ష్యభావమున శిశిరుడు చెప్పెను.

సునయనీదేవి రజతుని దీవ్రదృష్టులజూచి, పిదప శిశిరుని రెండు చేతులును బట్టుకొని "పుత్రా! తేజోవంతమగు నీయాత్మగౌరవమును ధనమదమున మేమెరుంగజాలక నిన్నవమానించితిమి. నీవు మమ్ము క్షమింపుము!!" అని ప్రేమ పూర్ణస్వరమున ననెను.

ఆమాటకు దటాలున శిశిరుడు సునయనీదేవిపాదములపై బడి "అమ్మా! మీారేమియు నట్టి యకార్యమొనరించుటలేదే! నేను మీాపుత్రుడను కదా!" అని సవినయముగ ననెను.

రజతుడొక్క క్షణమేని యచటనిలువజాలక వెడలిపోయెను.

సునయనీదేవి యాదరముతో శిశిరుని బట్టియెత్తి "పుత్రా! నీవంటిపుత్రుడు మాకు లభించుటచే మేమెంతగర్వించుచుంటిమో నీ వెరుంగవు. ఆనందగర్వమున నాకసమందికొనుచున్నాము. మావంటి భాగ్యవంతు లీయిలాతలమున నింకెవ్వరును లేరని విఱ్ఱవీగుచున్నాము. అట్టి మా పుత్రలాభగర్వమును నశింపజేయకుము. తత్తరపడి మాతోడి సంబంధమును విచ్ఛేదమొనరింపకుము!" అని సానురాగముగ—సకరణముగ—కనులనీరుగ్రమ్మ—గద్గదకంఠియై చెప్పెను.

సునయనీదేవిమాటలచే శిశిరునిహృదయము ద్రవీభూతమయ్యెను "అమ్మా! నేను తప్పక ప్రతిదినమును వదినెగారికి బాఠముజెప్పుట

కెప్పటియట్ల వచ్చుచునే యుందును. అని ప్రతిజ్ఞాపూర్వకముగ— మీపాదసాక్షిగ జెప్పుచున్నాను" అని గద్గదస్వరముతో ననెను.

"కుమారా ! నీ నోటనుండివచ్చిన యీప్రతిజ్ఞయే నాసంక్షోభిత హృదయమునకు శాంతి జేకూర్చెను. నీవు యశస్వివై—చిరంజీవివై—సౌఖ్యప్రదుడవై యుండుము !" అని యానందోద్రేకమున నాశీర్వాద మొసర్చెను.

సునయనీదేవి హృదయనైర్మల్యతచే శిశిరుని కామెయందుగల శ్రద్ధాభక్తులు ద్విగుణీకృతములయ్యెను. శిశిరుడందువలన సర్వదుఃఖ ములును మరచెను. "వదినెగారూ ! రండు ! పాఠమును జదువుడు !" అని చెప్పెను.

సంధ్య తీవ్రతరలజ్జాపాశబంధితయై యటనుండి మెల్లమెల్లగా లోనికేగి, పుస్తకమును దెచ్చి చదువుటకు గూరుచుండెను. కాని మున్ను పటివలె చదువుజరగలేదు. నేడు గురుశిష్యసంబంధము సంపూర్ణముగ నడుచుచుండెను.

అధ్యాయం—18

శిశిరుడు ప్రతిదినమును నియమితకాలమునకువచ్చి సంధ్యకు విద్యగరపుచుండెను. కాని తొంటివలె నాతనికామందిరమిప్పు డానంద భవనముకాలేదు. రజతుడుగూడ జోరునివలె నన్నపానాదులముగించి వెడలుచుండును. ఆతనితల్లియు, బత్నియు, విషణ్ణసంక్షుభిత హృదయ ములతో నుందురవ్ప డాతనిహృదయమునకు శాంతియెట్లు కలుగును ! శిశిరునకు దనమోముజూపుటగూడ రజతునకు గష్టముగానుండెను.

రజతునిచందమును జూచి సునయనీసంధ్య లిరువురును "శిశిరుని రజతుడవమానించుట నిజమే !" యని తెలిసికొనిరి. రజతునిమాటల

శిశిరునిప్రసంగమును మానిరి. రజతునితో మనసిచ్చి తొంటివలె సంభాషణాదులనుగూడ మానివేసిరి.

రజతుడు తనయింటనే—తనతల్లికి—దనభార్యకుగూడ బగతుడయ్యెను. మందిరమంతయు క్రోధదీప్తులతో నిండియున్నటు లాతనికి గానుపించుచుండెను. ఈవైపరీత్యమునకు గారణము శిశిరుడేయని యతడు శిశిరునియెడల నెంతయు నప్రసన్నచిత్తుడగుచుండెను.

శనివారమువచ్చెను. శిశిరుడు రజతుని మందిరమునకువచ్చెను. నేడు సంధ్యాదేవి యుత్ఫుల్లహృదయముతో—మందహాసవిలసితముఖమండలముతో—అనురాగ ప్రభాదీపితనేత్రములతో శిశిరునియొద్దకు వచ్చి "మరదిగారూ! మీరీమాసపు 'సంగ్రహ'ను జూచినారా" అనెను.

సంధ్యాదేవి యాకారమునుజూచి శిశిరుడు మహానందభరితుడై పోయెను. గడచినయేడు దినములనుండియు మనసులో గిక్కిరిసియుండిన భావజాలమంతయు నొక్కమారు ప్రతిధ్వనింప నారంభించెను. సంధ్యాప్రసన్న ముఖమండలదర్శనమున శిశిరుని హృదయమున నిండియున్న యావేదనము నశించిపోయెను. అత్యంతప్రసన్నతనొందెను. మోమున దరహాసరేఖ పొడమెను. కృతజ్ఞతావీక్షణములను సంధ్యముఖమునబరపి "లేదు! వదినిగారూ! నేను దానినిజూచుటలేదు. నాలేఖ నెవ్వరేని విమర్శించినారా యేమి!" అనెను శిశిరుడు.

"ఔను. మీరుచదివిచూడుడు! 'పుష్పగుచ్ఛము' అను మీ నవలయు ప్రారంభమైనది" అని సంగ్రహపత్రికను శిశిరునకొసంగెను"

శిశిరుడా విమర్శనమును జదువదొడగెను. ఆతనిమోము వికచాంబుజమువలె ప్రసన్నమగుచుండెను. అదిచూచి సంధ్యచెందు సంతోషమునకు మేరలేకుండెను.

ఆ విమర్శనమున రజతుని వ్రాతలు మిక్కిలి నిందింపబడి, శిశిర రచన లధికముగ గొనియాడబడియుండెను. అది చదివినపిదప శిశిరునకు రజతునిపై భక్తియు, విశ్వాసమును బూర్ణరూపముల నొందినవి. కొలది దినములనుండి రజతునిపై గలుగుచున్న యసద్భావమంతయు దటాలున నంతరించెను. ఆసమయమున రజతు డచటనున్నచో శిశిరుడు తన యపరాధము క్షమింపుమని వానిని బ్రార్థింపకుండ నుండజాలడు.

సునయనీదేవి యాసమయమున నచటికివచ్చెను సంధ్యాశిశిరుల చందముజూచి, ఏదియో వింతయున్నట్టుల నూహించి "కుమారా! ఏమిసమాచారము?" అని యనురాగముతో నడిగెను.

సునయనీదేవిగారిభావము పూర్వపురీతినే స్థిరముగా నున్నట్లు తోచి, శిశిరుడు నవ్వుమోముతో "అమ్మా! రజతుని త్యాగము జూడుము! నిర్హేతుకముగ దనలేఖను నిందించుకొనుచు, నాలేఖ నెంత యుదారభావమున బ్రశంసించెనో! 'నాలేఖలను ద్రిప్పివేయవలసిన'దని పత్రికాధిపతుల కెల్లరకును బ్రార్థనాపత్రముల నంపుకొంటిని. రజతుడు పోయి యెల్లరితో నాప్రార్థనాపత్రముల నంగీకరింపవలదని నిషేధించెను" అని చెప్పెను.

సునయని పుత్రుని యపరాధముల నెల్ల మరచెను. రజతుడు తన పాపములకెల్ల బూర్తియగు ప్రాయశ్చిత్త మొనరించుకొనెనని తలచెను. ఆమెహృదయమున బుత్రవాత్సల్యసుధారస ముప్పొంగెను. "రజతుడు నిన్ను సోదరునివలె బ్రేమించుచున్నాడు. సోదరుని సమున్నతస్థితిని గోరనివాడెవ్వడు?" అని శిశిరునితో ననెను.

ఆసమయముననే రజతుడును గృహమున బ్రవేశించెను. అందరును ఆనందమగ్నులయి యుండుటగాంచి, యాశ్చర్యచకితుడై, చిత్తరువట్లు

నిశ్చేష్టితుడయ్యెను. సత్వరముగ శిశిరుడు రజతుని చెంతకుబోయి "అన్నా ! నీవిట్టి యన్యాయ మొనరించితివేమి ?" అని యడిగెను.

"సత్యము స్వీయబంధువగుటచే దానిని విడువజాలను. విమర్శకుడు సదా పక్షపాతవిరహితుడై యుండవలెను" అని రజతుడు చెప్పెను.

"ఇది నిష్పక్షపాతమగు విధానముకాదు. నీలేఖలనిట్లు నిందించుచు నాలేఖ నంత ప్రశంసించుట సముచితముగ లేదు. నాలేఖకును నీలేఖకును ఎంతయో భేదమున్నదికదా ?" అని శిశిరుడు నవ్వుచు ననెను.

రజతుడు స్తంభితుడై "పత్రికను జూచితివా ?" అనెను.

రజతునిమాట వారందరిమనముల సందేహము గలిగించినది. తటాలున సంధ్య "ముందుగ యందరువురినిందయు జేయబడియుండెను. ఈమార్పు ఎప్పుడు చేయబడెను ?" అని యడిగెను.

సంగ్రహపత్రికావిమర్శనము జదువుచు రజతుడు గంభీరస్వరముతో "పిమ్మట మార్పుచేయబడెను" అనుచు సంధ్యచేతిలో సంగ్రహాంకమునుంచి బయటికిపోవ నుంకించుచు, వికటముగ నవ్వి "మీరు లోకుల నెట్లు మోసగించితిరి ?" అనెను.

రజతుని గంభీరభావము ఏసందేహము నుత్పన్నము గావించి యుండెనో దానిని ఈనగవు దూర మొనరించెను.

ఇంతలో విద్యుత్తుగూడ వచ్చి చేరెను. సంధ్య నవ్వి "ఈమాసపు సంగ్రహపత్రికను జూచితివా ? ఈయంకమున మరదిగారి "పుష్పగుచ్ఛము" అను నవలయు ఆరంభమయినది. 'కాండారీ' పత్రికలో వెలువడిన లేఖకు ప్రశంసాపూర్ణమగు విమర్శనముగూడ వెలువడినది" అని విద్యుత్తుతో ననెను.

విద్యున్ముఖలక్షణములు ప్రసన్న వికసితము లయ్యెను. ఆమె శిశిరుని ముఖముపై జూపులుబరపి సంధ్యచేతిలోనున్న సంగ్రహాంకము ను గైకొని చదువుచు "విమర్శకుని కొక్క త్రుటియును దొరకలేదు" అనెను.

"బాగు బాగు ! తనచెల్లె ల్లనిదియనువా రెవ్వరైన నుందురా" అన్నది సంధ్య.

ఆమాటకు మహానందమునొందుచు, తనసంతోషమును వెలికి గనబడనీయక శిశిరునిపై జూపులనుబరపి చొక్కా సిద్ధపరచి తెచ్చితిని నీది సిద్ధమయినదా ? లేదా ?" అని సంధ్యనడిగెను.

సంధ్యకీమాట మిగుల గష్టముదోచెను. చొక్కా సిద్ధమయినది. కాని వెనుకటిఘటనవలన దానిని శిశిరునకొసంగు సాహసము లేక పోయెను. ఇప్పటి యామోదప్రమోదములచే నామె యాస్మృతి మరుప దలంచెను. కాని విద్యుత్తు దానిని మరల మేల్కొల్పెను. అందువలన సంధ్య సంభ్రాంతచిత్తయై చేసన్న చే విద్యుత్తునాపెను. విద్యుత్తుకూడ వ్యాకులపడెను. సంధ్యాముఖభంగిజూచి ప్రస్తుతవిషయసందర్భమేమో యామె యెరుగజాలకపోయెను. ఆమె సంశయ వీక్షణములతో శిశిరుని వైపు జూచెను.

"వదినెగారూ ! తాము కుట్టినదికూడ బయటపెట్టుడు ! ఇపుడు మీగుణపరీక్ష చేయబడును !" అనెను శిశిరుడు.

శిశిరుని ప్రసన్న వదనమును వీక్షించి సంధ్యకుగల భయమంతయు దూరమయ్యెను. తటాలునబోయి చొక్కాతీసికొని వచ్చెను.

వాటినందుకొని "వీటియందు గెలుపు వదినిగారిదే. వదినెగారూ రజతసోదరుని పిలుపించవుడు ! నాయెడల మీకెంతటిస్నేహముగలదొ నే నతనికి జూపించెదను !" అని శిశిరు డానందముతో ననెను.

సంధ్యావిద్యుత్తులు పక్కనవన్విరి. సంధ్యలేచి రజతుని బిలువ బోయెను.

విద్యుత్తు ఒంటిగానుండుటచూచి "ఒకవిషయమును మీతో నొక్క చెప్పవలసియున్నది" అని శిశిరుడనెను.

విద్యుత్తు రెప్పవాల్పక శిశిరునివైపు జూచుచుండెను.

శిశిరుడు శకితుడై "నాకేదేని యుద్యోగము లభించునంతదనుక నేను మీగృహమునకు రాకపోకలు సల్పుట మానెదను. కావున; మీరీవిషయమున నను నిరోధింపవలదని ప్రార్థించుచున్నాను. నేనిచ్చ టికిగూడ రాదలంచుకొనలేదు. కాని సంధ్యాసునయనులును, మీరును నన్నింతవర కాకర్షించుచున్నారు" అని చెప్పెను.

"ఇతని కెంతటిమర్మవేదన గలిగెనో! లేకున్న నిట్టి యసద్వ్యవ హారము జేయబూనునా?" అని తలంచి విద్యుత్తు నొచ్చుకొనెను. ఒకప్పుడామె యీ విషయమును సూచించియే యుండెను. శిశిరుని మనో వేదనమున కామె భయంకరసంతాపమునొందెను.

అంతలో సంధ్యవచ్చి "నన్ను వెలుపలకిబంపి మీరేవో రహస్య సంభాషణము లొనర్చుకొనుచున్నారా? మీయన్నగా రెచ్చటికో యేగిరి. వారు వచ్చినపిమ్మట మన వృత్తాంతమును వినుపింతును. ఇప్పుడు తమ యనురాగ విషయవిచార మొనరించుకొనుడు! నేనిటనుండి వెడలెదను" అని సంధ్య వెడలిపోవ నుద్యుక్తురాలయ్యెను.

విద్యుత్తు సంధ్యచేయిపట్టుకొని వాడినమోము దమ్మితో— మర్మాంతిక వేదనతో—కనులుకనులుగలపి సంధ్యవంక జూచెను.

శిశిరుడు నవ్వుచున్నను, వాని నవ్వులో నొకవిధమగు వేదన కలిసియున్నట్లు సంధ్య తెలిసికొనెను. ఈకాళరాత్రి యకస్మాత్తుగా

నెటనుండి దాపురించినదో యామె యెరుంగజాలకుండెను. భయకరుణా కలితస్వరమున "ఏమయినది విద్యుత్తూ!" అని యడిగెను.

విద్యుత్తు నిజమును గప్పిపుచ్చి, కృత్రిమహాసమొనరించి "ఏమ గును? ఏమియు లేదు" అని సంధ్యతోననెను.

సేవకుడువచ్చి "రజతబాబుగారు సినిమాకు వెడలిరి. సమావేశ స్థలమున యతీన్‌బాబుగారును. గాళిదాసుబాబుగారును గూరుచుండి శిశిరబాబుగారిని బిలుచుచున్నారు" అని చెప్పెను.

సంధ్య చకితయై "సినిమాకు వెడలిరా? ఇది క్రొత్తమాటగా నున్నదే! నేడు సమితిసమావేశదినముకదా!" అనెను.

విద్యుత్తు సంధ్యాముఖమున జూచుకొలు నిగిడ్చి, ఆమంగళ సూచక గభీరసంశయచ్ఛాయ చూచి యామెను దన చెంతకుదీసి కూరుచుండ బెట్టుకొనెను. కాని యొకరితోనొకరు చెప్పుకొన సాహసింప జాలని భావతరంగములచే నిరువురిహృదయము లాందోళితములగు చుండెను.

"వచ్చిన మహాశయులకు అల్పాహారముల నొసంగిరమ్మి!" అని సునయనీదేవి సేవకునితో జెప్పి, పళ్ళెరములో గొని పదార్థములనుంచి వానికిచ్చెను. సేవకుడు వాటిని దీసికొని యావలకేగెను.

"ఇదియంతయు వింతగానున్నది. ఎన్నడును మమ్మువిడిచి సినీమాలకును, నాటకములకును వెడలి యెరుంగని రజతుడు నేడేల యొంటిగా నేగవలెను? పోవుచు బోవుచు త్రోవలో సేవకునితో జెప్పుటయా! ఎంత విపరీతము!" అని సునయనీదేవి శిశిరునితో జెప్పెను.

సేవకుడు పళ్ళెరముతో దిరిగివచ్చి "అమ్మగారూ ! వచ్చినవా రిరువురును అప్పుడే వెడలిపోయినారు" అని చెప్పి పళ్ళెరము నటనుంచి వెలుపలి కేగెను.

సునయనీదేవి విషాదచిత్తయై అట్లె కూరుచుండెను. సంధ్యయు శిలావిగ్రహమువలె కూరుచుండి, అత్తగారిముఖమును దైన్యవీక్షణముల జూచుచుండెను విద్యుత్తుగూడ గదిలో నొంటిగా కూరుచుండి శిశిరుని మాటల దలంచుకొని యావేదన మొందుచుండెను.

ఈ దృశ్యము శిశిరునకు హృదయవిదారకమయ్యెను. సంతోష సంస్థానమగు నీ భవనము నేడశాంతికిరవైనట్లు తలంచెను. ఈపరివర్త నమునకు దానే హేతుభూతుడనని నిశ్చయించుకొనెను. తటాలున సునయనీదేవి పాదములపై వ్రాలెను. "తల్లీ ! నానీడవడిన చోటులెల్ల అశాంతికి నెలవులగుచున్నవి. నావలనే మీయానందసౌధమున నిట్టి యంశాంతి యుత్పన్నమైనది. నే నడుగు పెట్టకున్నచో నిట్టి పరివర్తనము కలుగకుండెడిదని నేను దృఢముగ జెప్పగలను. అమ్మా ! ఇంక నా కాశీర్వాదమొసంగుము !" అని గద్గదకంఠుడై నుడివెను.

సునయనీదేవి హృదయము వ్యథాపూరిత మయ్యెను. శిశిరుని లేవనెత్తి "కుమారా ! నీవు ... ..." అని యేమో చెప్పబోయెను. కాని యామెనోట మాట వెలువడుటలేదు. కంఠము రుద్ధమయ్యెను. కన్నులశ్రుమయము లయ్యెను.

శిశిర దశ్రుపూర్ణనయనుడై సంధ్యాదేవినిజూచి "వదినెగారూ ! మీదయాదృష్టియే నాయంధకారమయ జీవితమున కొక రత్నజ్యోతి. దీనినెన్నడును మరువజాలను. ఎరుగక నేనొనర్చిన యపరాధములను క్షమింపుము ! వాటిని మనస్సునం దుంచుకొనకుడు ! ఇదియే నా ప్రార్ధనము ! అని డగ్గుత్తికతో నెట్లో చెప్పెను.

సంధ్య కనులనుండి జలజల స్రవించుచున్న బాష్పధారలను శిశిరుడు దరిచూచి తటాలున వెలుపలకి బోయెను.

విద్యుత్తు చెప్పలేని వేదన ననుభవించుచు నెచ్చెలితోడను జెప్ప కయే, అటనుండి లేచి క్రిందకుబోవుచుండెను. అందరును కొయ్యబొమ్మ వలె అట్లె స్తంభితులై యుండిరి.

విద్యుత్తు బండిలో గూరుచుండెను. శిశిరుడు నడివడిగ బండి యొద్దకువచ్చి డగ్గుత్తికతో "మీరొంటిగా వెడలుచున్నారా ?" అని యడిగెను.

"మొదటను ఒంటిగానే బోవుచుండుదానను. ఇపుడు ఒంటిగ నే బోవుచుంటిని. సర్వదా నావెంట వచ్చువారెవరున్నారు శిశిరబాబూ" అన్నది దైన్యస్వరమున విద్యుత్తు.

ఆమాటకు శిశిరుడు వ్యాకులహృదయుడై—యోచనా శూన్యుడై—నీరవుడై పోయెను. బండిలో గూరుచుండిన విద్యుత్తు చేయిపట్టుకొని "అనురాగశీలా ! ఇదియే తుదికలయికయని తలంచు చున్నాను !" అని వ్యథాపూర్ణ స్వరమున ననెను.

ఆమాట వినినతోడనే విద్యుత్తు ధైర్యరహిత యయ్యెను. "శిశిరమహాశయా !... ..." అని యేమో చెప్పబోయెను. కాని నోట మాట వెలువడుటలేదు.

శిశిరుని హృదయముగూడ తీవ్రయాతనా మయమయ్యెను. మాటలాడినచో తనహృదయవేదనము విద్యుత్తున కెరుకపడునను భీతిచే నాతడు మాటలాడకయే మెల్లమెల్లగ విద్యుత్తుచేతిని విడిచెను.

విద్యుత్తు దీర్ఘనిశ్వాసమొనరించెను.

బండి కదలెను. శిశిరుడు వ్యాకులహృదయముతో తన నివాస మునకు మరలెను.

అధ్యాయం—19

సంగ్రహాంకమున బ్రకటితమైన శిశిర లేఖా ప్రశంస జరిగినపిదప రజతుడు త్తేజితహృదయుడయ్యెను. ఒక్క నిమిషమైన నింటనిలవజాలక పోయెను. వెంటనే 'సంగ్రహ' కార్యాలయమునకేగెను. భూధరబాబుగారేవో వ్యాసములను సరిజూచుకొనుచుండిరి.

రజతుడు లోనబ్రవేశింపగనే భూధరబాబుగారినిజూచి "అయ్యా నావ్యాసమును మీరిట్లు మార్చివేసి రేల ?" అని యావేగపూరిత హృదయుడై యడిగెను.

"సంపాదకుని పేర నీవిమర్శ వెడలినపుడు అసత్యవిషయమును నేనెట్లు ప్రచురింపగలను ?" అని భూధరబాబుగారనిరి.

"అటులయినచో నాకథానకమందు నేలమార్పు చేయలేదు ?"

"అది సముచితముగా నుండుటచేత"

శిశిరుని లేఖను మీరు తీసుకొనకపూర్వ మెన్నడును మీరిట్టి సాహసకార్య మొనరించియుండలేదుకదా ?"

ఈమాట వినినంతనే భూధరబా బించుక యాగ్రహమునొందెను. "రజతబాబుగారూ ! 'పిట్టచిన్నది—కూత పెద్దది' అనునట్లున్నది. సంగ్రహపత్రికా సంపాదకునిట్లను సాహసముగలవా రింతవర కీవంగదేశమున నెవ్వరును గోచరింపలేదు. మీభావిసౌభాగ్యము నపేక్షించి మీవ్యాసములను సంగ్రహాలో బ్రచురింపనొడగితిని. యథార్థతత్వము నెరుంగజాలక యిపుడు మిమ్ము మీరే సుప్రసిద్ధలేఖకులుగ బరిగణించుకొనుచున్నారు. శిశిరబాబుగారి రచనలకును మీరచనలకును స్వర్గనరకములకున్న ప్రభేదముకలదు. అట్లు వ్రాయుటకు మీరీ జన్మమున కాదు కదా ! మరిపదిజన్మములకైన నసమర్థులని నేను రూఢిగ జెప్పుచున్నాను.

శిశిరచక్రవర్తి సహజసంపూర్ణప్రతిభాశాలి కాని, పత్రికాసంపాదకుల దయామూలమున, మందలోగలసి, మనుష్యు డనిపించుకొనుచున్న పండితమ్మన్యుడును—ప్రతిభాశూన్యుడై, అర్థవిరహితములు—భావశూన్యములు—కృత్రిమశబ్దాడంబర సమన్వితములు అగు పద్యముల వ్రాయుచు వారికంటె యభాజనుల ప్రశంసలకుబ్బి, తరగతిలోని బాలుర మ్రోల దైతక్కలాడు కవినామధారి కాడు. సంపూర్ణకవితా కళాకోవిదుడు—కవితాసమాధియోగమున సకలలోకసంచార మొనర్చి సమస్త విషయములను చక్కగా తెలిసికొని శ్రావ్యమగు శైలిలో భావవ్యక్తీకరణసమర్థములగు సుదితశబ్దములతో—హృదయంగమముగ వ్రాయగల సమర్థుడు.

నేను విమర్శించిన విషయమును మీరించుకయు గ్రహించినట్లు గానరాలేదు. శిశిరచక్రవర్తి గారు వ్యాసమున లోకమునకిచ్చిన సందేశమును విషయలోలురై విలాసతరంగముల నీదులాడు లేఖకు లీయగలరా? గ్రహింపగలరా? రజితబాబూ! మీకింకను కవిత్వ ప్రయోజనమే తెలియలేదు. ఏవో విషయవిహీనములగు పద్యములును, హృదయవిదారక దుర్భేద్య ఘటనా చక్ర సమన్వితములగు కథానకములును, కవిత్వపరమావధియనుకొనుచున్నారు. కవిత్వము లోకకల్యాణసాధనమై యుండవలెనని నిజముగ జెప్పుచున్నాను! నాపై మీరాగ్రహింపవలదు! మీకథానకములును, త్రిపాద, చతుష్పాద, పంచపాద భావకవిత్వాత్మక ఖండకావ్యపు కస్తాలును, గాలిపటములు గట్టుకొనుట కైన నుపయోగించునా? మీరిప్పటికి బస్తాలకధికముగ—బండ్లకు సరిపోవునన్ని కాగితములను వ్రాసినారే! మీరు లోకమున కొసంగిన సందేశమేదియో మీరు చెప్పగలరా? పోనిండు; మీపద్యములను

మీ రేఖావముతో వ్రాసినారో చెప్పగలరా! ఇట్టి దానినే పత్రికా కవితయందురు. ప్రాజ్ఞులెవ్వరును దీనిని ప్రశంశింపరు.

లోకమునకు మీ పరిచయమును గలిగించినపిదప—మీ లేఖినికి వ్రాతయులవాటు కలిగినపిదప—చెప్పవలసిన విషయములను మీకుజెప్పి, చేయవలసిన విధానములను బోధించి మిమ్ము సరియగు మార్గమున నుంచవలెనను తలంపుతో మీకు "సంగ్రహాలో" స్థాన మొసంగి, అందరిదృష్టుల నాకర్షించుటకు మీపద్యములను లతాచిత్ర సమన్విత ములుగ ప్రకటించుచుంటినే కాని; మీ లేఖిని ప్రౌఢమైనదని మెచ్చుకొని కాదు" అని భూధరబాబుగారు కఠోరస్వరమున జెప్పెను.

అతనిమాటల నాలించి రజతుడు సంక్షుభితహృదయుడై భూధర బాబుగారిపై గర్వ—శవీక్షణముల బరపి "చాలు! చాలు! నేను మీ పత్రికకొనరించిన మహోపకారమునంతయు మరచి, మీరు నన్నిట్లు తృణీకరించుచున్నారా! ఇతరలవేర నేను మీపత్రిక కెంతధన మొసంగు చున్నానో, మీ రెరింగియె యున్నారు. నేటినుండి నావలన మీ కెట్టి సహాయము నుండబోదు. మీకిచ్చుధనముతో నొక పెద్ద పత్రికను మేమే స్థాపించుకొనగలము. మీరింక శిశిరుని దెచ్చియుంచుకొనుడు!" అని యాగ్రహముతో ననెను.

ఆమాటకు భూధరబా బసూయాసూచకదరహాస మొనరించి "సంగ్రహాపత్రిక మీ దానాభావమున బతనమొందదు. మీరొక పత్రికను నెలకొల్పినమాత్రమున నంతరింపదు. ఎన్నిపత్రికలు పుట్టు చున్నవి! ఎన్ని యంతరించుచున్నవి! మీరొకపత్రికను స్థాపించికొన సాగించినచో నే నమందానందభరితుడనగుదును. ఏదేశమున నుత్తమ పత్రికాబాహుళ్య ముండునో ఆదేశమున విజ్ఞానాభివృద్ధియు నుండు

అధ్యాయము—19

మహాశయా! ఒకటికాదు పదిపేరులతో పత్రికలను స్థాపింపుము! మిమ్ము వలదనువారెవ్వరు! ఇపుడు మనదేశమున నెన్ని పత్రికలులేవు! మాసపత్రికలు—ద్వైమాసికములు—త్రైమాసికములు వందలు వేలునున్నవే! మీ స్వాంతమునకు ప్రత్యేకముగనొక పత్రికను స్థాపించుకొని మీ ఖండకావ్యములను, మీ కథానకములను, మొదట నుండి చివరవరకు, గుత్తుగుత్తులుగా—వరుసవరుసలుగా—దొంతర దొంతరలుగా ప్రచురించుకొనుచుండుడు. లేదా మిత్రుల వ్యాసములను గూడ ప్రచురించుచుండుడు. మిమ్మాటంకపరచువారెవరున్నారు! కాని పత్రిక పేరుజెప్పి మమ్ము బెదరింపదలంపకుడు! మీ దానములేకున్న 'సంగ్రహ' నిలిచిపోవునని తలంపకుడు!

పత్రికాజీవితము సంపాదకుని సమర్థత ననుసరించి యుండునుగాని, రొకరిద్దరి ధనసహాయమాత్రమున నుండదు. సంపాదకు డసమర్థుడైనచో నెంతటి మహదైశ్వర్యవంతుడు బూనుకొనినను, అది జరుగనేరదు. ధనబలమున నొకవేళ నిలిచినను గౌరవములేక హాస్యాస్పదముగనుండును. త్రివర్ణచిత్రములను—బహువర్ణచిత్రములను జూచి సామాన్యజనులు బాగు బాగన్నను భాషాభిమానులు మాత్రము పారజిమ్మివేతురు. మా సంగ్రహకువచ్చిన ప్రసిద్ధి సంపాదకబలముననే కాని, ధనపద్బల మునగాదు"

భూధరబాబుగారి మాటలు రజతునకు కర్ణశూలములుగ, హృదయపుట భేదనములుగ నుండెను. రజతు డొక్కనిముసమేని యచట నిలువజాలకపోయెను. తటాలున్న లేచి "భూధరబాబుగారూ! దీని పరిణామ మెట్లుండునో ముందుముందు మీ రెరుంగగలరు" అని చెప్పి వెలుపలకు వచ్చెను.

అధ్యాయము—19

ఆసమయమున ఖగేనుడు మొదలగువారు రజతునికై సంగ్రహ కార్యాలయమునకు వచ్చిరి. రజతుడు ద్వారముదాటిన వెంటనే వారిని గలిసికొనెను.

"రజతబాబూ ! నేడు సమావేశము జరుగవలసిన దినముకదా ! మీరిచ్చట కూర్చున్నారేల ?" అని ఖగేను డడిగెను.

"నేడు నామనస్సు సరిగాలేదు. ఇంటియొద్ద నుండుటకుగూడ నంగీకరింపకున్నది. ఇపుడుగూడ నింటికిబోవజాలను. మనమందరము నెచ్చటికేని బోవుదము రండు" అని రజతుడు చెప్పెను.

"సరియే ! 'సినీమా'కు బోవుదమా !" అనెను ఖగేనుడు.

"మీకందరకు ఇష్టమున్నచో బయలుదేరుడు" అని రజతు డనెను.

అందరును సినీమాకు బయలుదేరిరి. త్రోవలో రజతుడు ఖగే నుజూచి "మనయొక పత్రికను వెలువడజేయవలసిన యవసరము కలిగినది" అని చెప్పెను.

ఖగేనుడు ఉత్సాహపూరితహృదయుడై "బాగు బాగు ! మంచి యాలోచనయే. పత్రిక పేరేమి ?" అని యడిగెను.

"పత్రిక పేరు 'నారద'—విమర్శనాంకముపేరు 'నరకము' అని యుపదలంచితిని" అని రజతుడనెను.

ఆమాటకు ఖగేనుడు నవ్వి "కలహసూచకమగు ఈపేరు నుంప నేల ?" అనెను.

"ఔను ఈపత్రిక కలహకారణముగనే వెలువడుచున్నది. కనుక ఇందు విమర్శలే యెక్కువగ వెలువడుచుండును కనుక—నారదుడు సర్వదా సకలలోకసంచారి కనుక—" అని చెప్పి, పిదప, భూధరబాబు గారితో దనకుజరిగిన వివాదమునంతయు వారి కెరిగించెను.

అందరును మహానందభరితులైరి. "ఈమాసముననె పత్రికను వెలువడజేయవలె"నని యుత్సాహముతో ననిరి

సినీమాశాలయొద్దకు వచ్చిరి. టిక్కట్లు దీసికొని లోనప్రవేశించిరి. కాని రజతునిహృదయము సుస్థిరముగుటవలన నాతడా ప్రదర్శనమునుజూచి వినోదింప జాలకుండెను. రెండు భాగములైనవి. రజతుడు లేచి నిలిచెను.

"మహాశయా ! లేచినారేల ?" అని ఖగేను డడిగెను.

"నామనస్సేమియు బాగులేదు. ఇంటికేగెదను" అని రజతుడనెను.

"మేముగూడ మిమ్మనుసరింపవలసిన వారమేకదా ?" అని ఖగేనుడు లేచెను. మిత్రులందరును లేచిరి. వెలుపలకువచ్చిరి.

అధ్యాయం—20

ఇంతరాత్రివరకేమిచేయుచుంటిరి ? అని సంధ్య యడిగెను.

"ఒక పత్రికను నెలకొల్పుటకు యోచించుచుంటిమి" అని రజతుడు చెప్పెను.

"ఎప్పటినుండి వెలువడును ? పేరేమి" అన్నది సంధ్య.

ఈనెలనుండియే వెలువడగలదు. "సంధ్య" యను పేరుంచుటకు చర్చ జరుగుచున్నది.

"ఏమీ ! ఒకరికిష్టమగువస్తు నెల్లరకు నిష్టమగునా ?"

"రజతరాయలు సంధ్యాసంపాదకులుగా నుండ నది ఎవ్వనికి మనోహరము కాకుండును ?"

"శిశిరబాబుగారి నామముగూడ సంపాదకస్థానమునందునా ?"

"సంధ్యాసంపాదకులుగానుండ రజతరాయలొక్కడు చాలడా ?"

సంధ్య రజతుని ముఖభంగిమ జూడజాలకపోయెను. అతని పలుకులు పరిహాసవాక్యములుగా నుండు నట్లామెకు దోచుటలేదు. అందువలన నామె "మహాశయా! నిజముగా జెప్పుము. శిశిరునకందు స్థానముకలదా? లేదా? సంపాదకస్థానమున నిరువురి నాయకులుండిన బాగుగానుండును" అనెను.

"అతడు క్రొత్తలేఖకుడు అతని నెరిగినవా రెవ్వరున్నారు?"

"ఇప్పుడతనికి గొప్పప్రసిద్ధి కలుగుచున్నది. ప్రతివానినోట నతనిపేరే వినవచ్చుచున్నది. అతని లేఖలుకూడ మీ లేఖలకంటెను జక్కగానున్నవి"

"ఒకప్పుడు నాలేఖలే నీ దృష్టియందు సర్వోత్కృష్టములై యుండెనుగదా?"

"మీ యీ మాటకుత్తరము మీ యీ కవితయే యొసంగుచున్నది" అని సంధ్య నవ్వుచు నన్నది.

"ఇంకేమేని వలసిన నడుగుము! కాని సంధ్యా! నీవిదిమాత్ర మడుగుట యుచితముకాదు. నీవును నన్ను శిశిరునికంటె హీనునిగా తలంచుచున్నావా? నేను నీపతిదేవుడను. శిశిరుడు నీ కేమగును?"

సంధ్య పతిదేవుని దైన్యవాక్యనాలించి స్తబ్ధచిత్తయై 'మున్నొకనాడు మీరు శిశిరుని ఈ గృహమునకు దీసికొనివచ్చి, సంధ్యా! ఈ శిశిరుడు నీవాడు' అని చెప్పియుండినమాట మీకు జ్ఞాపకముండవచ్చును. నేడే నే నతనికొక చొక్కాను కుట్టి యొసంగియున్నాను. దానిని గాంచి యాతడు ఈచొక్కా వదినెగారి ప్రేమానురాగ రక్తవిలసితమై యున్నదని యనెను. తమరు నాపతిదేవులు. వారు నా దేవరలు. మీ రిరువురును నావారే. కావున నే నతనిగూర్చి చెప్పవలసియే యున్నది" అనెను.

అధ్యాయము—20

రజతుడు మారుమాటాడక దుస్తులను దీయసాగెను.

సంధ్య రజతుని ముఖగాంభీర్యము నా యంధకారమున గుర్తింప జాలకపోయెను. పత్రిక వెలువడుటను తలంపున నత్యంతానంద పరవశయై యిట్లనియెను. ఈ పత్రిక ఒక నెలకు ముందే వెలువడియుండినచో మరది గారి లేఖయొక్కటియు నితరులచేతికి బోక యుండెడిది. వారి లేఖవలన ఈ పత్రిక మిక్కిల శీఘ్రముగ నలుగిడల వ్యాపించియుండును" అన్నది సంధ్య.

రజతుడు క్రోధముతో "శిశిరుని లేఖలు లేకయే యీ పత్రిక మహోన్నస్థితిని బొంది వెలుగొందుటను శిశిరోపాసకులకెల్ల నేచూపు వాడను. వంగదేశమున శిశిరుడొక్కడుమాత్రమేనా లేఖనకళాభిజ్ఞాత! ఇదుగో నేను చూపించెదను! శిశిరుడెంతటి సమర్థుడో!" అని యనెను.

ఈమాట వినినంతనే సంధ్య వ్యాకులహృదయయైనది. ఇంత వరకు నామె మిత్రుని యెదుట మిత్రుని బ్రశంసించుచు బసన్నురాలగు చుండెడిది. కాని "శిశిరుని ప్రశంస రజతునకు సహ్యముగలేదు. అతని మాట విన్నంతనే రజతుడు క్రోధానలమూర్తియగుచున్నాడు" అని సంధ్య యిప్పుడు గ్రహించినది. ఇప్పుడామె దుఃఖమునకు క్షోభమునకు అంతములేదు. శిశిరుని యభివృద్ధి రజతున కెంతమాత్రము నిష్టములేదని యామెకు స్పష్టమయినది. అతనిపేరు వినినమాత్రముననే రజతునకు క్రోధ మావిర్భవించుచుండెను. ఇంక రజతునెదుట శిశిరునిపేరెత్త దలంచుకొనలేదు. సంధ్య మారుమాటాడక మౌనభావమున నామె యట్లె నిలిచియుండెను. రజతుడు ఏమియు ననలేకయే బండుకొనెను.

అధ్యాయం—21

తనభార్య తనయెదుట శిశిరుని ప్రశంసించుట రజతునకు సహింపరానివేదనను గలిగించుచుండెను.

"ఏవిధముగానైనశిశిరుని ధవళయశశ్చంద్రికలు కలుషితములు గావించితీరవలె"నని రజతు డారాత్రి దృఢసంకల్పమును గావించు కొనెను. మరునాడు సత్వరముగ భోజన మొనర్చి తన మిత్రుడగు ఖగే నునితోగూడ వెలుపలికి బోవ నుద్యుక్తుడగుచుండెను.

సునయనీదేవి రజతునియొద్దకువచ్చి "నీవు ముందుగాభోయి శిశిరుని దోడ్కొనిరమ్ము. పిమ్మట నీప్రతికావ్యవహారములను జూచికొన వచ్చును" అని చెప్పెను.

"అవకాశము చిక్కినచో బోవుదును" అని చెప్పి దుస్తుల ను దాల్ప గదిలోనికి బోయెను. సంధ్య యతనివైపుజూచి "అమ్మగారూ! శిశిరబాబుగారిపేర ఒక జాబు వ్రాయుమనలసినదని చెప్పుచున్నది. వ్రాయుదునా?" అని యడిగెను.

రజతుడు సంధ్యను కన్నెత్తియైనను జూడక అట్లే తనదుస్తులను దాల్చుచు "నీయిచ్చవచ్చినట్లు చేయుము. ఇంతకుముందెన్నడైన నిట్టి ప్రశ్న వేసియుంటివా?" అనెను.

"అప్పుడు మీాకతనిపై కృపాదృష్టి కల"దని సంధ్య యనెను.

రజతుడు సముచితసమాధానమును జెప్పజాలక "దీనికే స్త్రీబుద్ధి యందురు. ఏవస్తు వెవనికి ప్రియముగా నుండదో దానిచే నతనికి... ... మీారును శిశిరునివంటివారే అగు "

సంధ్య శిశిరుని గంభీరభావ మిసుమంతయు దెలియజాలకపోవుట రజతునివలన, సందేహమంతయును దీరి ప్రసన్నరాలై శిశిరున కీక్రింద రీతిని జాబువ్రాసెను.

“మహాశయా !

మీరు భ్రమబడియున్నారు. అది యంతయు నట్టి పొరపాటు. అమ్మగారు మిమ్ములను బిలుచుచున్నారు. నేనును తదనుయాయినే; మిమ్ములను మీయన్నగారు స్వయముగా బిలువవచ్చుచున్నారు. తప్పక మీరు దయ యుంచి రావలయును. రానిచో తల్లిగారి ఖేదమునకు మేరయుండదు నేను మిక్కిలి క్రోధపూరితనగుదును. పెక్కు మాటలేల ?

మీ స్నేహమయి

మీ వదినె సంధ్య”

ఆ జాబును సంధ్య రజతుని చేతి కిచ్చెను. రజతు డాపత్రమును గైకొని తిన్నగా శిశిరుని చెంతకు బోయి వానికొసంగెను. శిశిరుని సందేహామంతయు ఆలేఖచే మాయమయ్యెను. వాని చిత్తము ప్రఫుల్లిత మయ్యెను. తృప్తిత నేత్రములతో నతడు రజతునివంక జూచెను.

“మే మొక యద్భుతకార్యమును జేయుచున్నాము” అనెను రజతుడు.

శిశిరుడు మిగులసంతోషముతో “ఏమది ?” అనెను.

“మే మొక పత్రికను వెలువడ జేయుచున్నాము. ఈమాసము నుండియే ప్రకటింతుము. పేరు, “నారద” జగడములాడుటయే దాని పనిగానుండును. ఎవరి లేఖల నెచ్చట లోపము గన్పడునో ఆలోపములపై తీవ్రవిమర్శనముచేసి వెలువరుచుండును. నీవును దీని నుండి తప్పించు కొనజాలవు !” అని రజతుడనెను.

శిశిరుడు నవ్వి “ఇంతకన్న గొప్పమాట యేమున్నది ! సత్వర ముగా నాపేరు పైకిరాగలదు” అనెను.

"కాని ఆ సమయమున క్రోధభావమును వెలువరింపవలదు. నేను మొదటినుండియు దెలియజేయుచునే యున్నాను. ఇప్పుడు నాకు నాగదుము స్థానమునకు వచ్చెను. పోవుచున్నాను" అని రజతు డేగెను.

శిశిరుడు రజతునితో ద్వారమునరకు వచ్చెను. అతడు వెడలిన పిమ్మట తాను సునయిని సంధ్యలచెంతకు వెడలెను. ఇంటిలో నడుగు వెట్టినంతనే సంధ్య ఎదురుగవచ్చి "తాబేటిపిల్లా!" అని నవ్వుచు బలుకరించెను.

శిశిరుడు గదిలోనికి జూపుల్కలను బరపెను.

సంధ్య కిలకిలనవ్వి "మీ చూపుల్కలు విద్యుదన్వేషణవాంఛా సమన్వితము లగుచున్నవికదా? కనుక నే నామెను మొదలనే పిలిపించి యుంటిని. దానినే 'తాబేటిపిల్ల' అనుచున్నాను" అనెను.

"అనుదినసహవాసమున లభించు నీసుఖమునకు ప్రతీకార మొనర్పగోరెనచో హారిశ్చంద్రునింబోలె నే నమ్ముడువడియున్న, మీ ఋణము దీర్చుకొనజాలను. మీకు నేను మొదటినుండియు అమ్ముడు వడియేయున్నాను" అని శిశిరుడు సంధ్యతో ననెను.

సంధ్య ప్రసన్నచిత్తయై "అట్లైన మీపైనాకు సంపూర్ణాధి కారము కలదు. నాయిష్టానుసారముగ మీచే బనిచేయించగల యధి కారము నాకు గలదు" అనిచెప్పి శిశిరునిచేయిపట్టుకొని విద్యుత్తుచెంతకు లాగుకొనిపోయి, ఆమెచేతిలో శిశిరుని చేతినుంచి "విద్యుత్తూ! ఈ కుదువవదనమును నీకర్పించుచున్నాను. భద్రముగా దీనిని గాపాడవల యును. ఇట్టి యపూర్వవస్తువు నీకు లభింప నలవియగునది కాదు" అనెను.

సునయనీదేవి వచ్చి "ఏమి శిశిరా! నీ వెప్పుడును విద్యాభ్యాస మొనర్చుచుండుట వేతనమునకా? వ్యర్థముగా సేవసేయుటకా?" అని యడిగెను.

సునయనీదేవిగారి ప్రశ్న యందలి మర్మమును గుర్తించి శిశిరుడు మందహాస మొనరించి యూరకుండెను.

"వేతనముగై కొన్న లోకులు నిన్ను నిందించెదరా?" అని సునయనీదేవి యనెను.

శిశిరుడు ప్రేమపూర్ణములగు సునయనీవాక్యముల నాలకించి ముగ్ధుడై "అమ్మా! నాకేదియు గొరతలేదు. పూర్తియగు పురస్కారము లభించుచున్నది. శేఖరాదులచే లభించుధనము నిలువయగుచున్నది. వనమాలిభారముకూడ తగ్గినది" అని యనెను.

"వనమాలిదాసుడు జూచివలెనను కుతూహలతచే వానికి జాబు వ్రాయించినాను. రేపటిదినముననే వనమాలీదాసు ఇచ్చటికి వచ్చును. ఈమాట చెప్పుటకే నిన్నిందు రావించితిని. మరియు, నీకవసరమగు నప్పుడెల్ల నీతల్లినడిగి రూపాయిల గైకొనుచుండుము!" అని సునయనీ దేవి యనెను.

శిశిరుడు ప్రసన్నభావమున "అన్నపూర్ణాప్రసాదమును బడయుటకు నావంటి దరిద్రనారాయణుల కెక్కడ్రడ సమావేశపరతును తల్లీ! అని శిశిరు డనుజ్ఞగైకొనెను. విద్యుత్ సుందరియు వెడలిపోయినది.

మార్గమధ్యమున భూధరబాబుగారు కన్పట్టిరి. శిష్టాచారములు నిర్వర్తించినపిమ్మట భూధరబాబుగారు శిశిరునితో "మీరు మీబంధువ్యక్తిమముగా గ్రందుజేసితిరి" అనెను.

"ఏలాగున?" అని శిశిరుడనెను.

"కాండారీలో వెలువడిన మీ లేఖా ప్రశంసను విని వారు మండి పడిరి. తుదకు వారు దానిని నిందించుచు నొక లేఖ వ్రాసి ప్రకాశనార్థము "సంగ్రహా"కు బంపిరి. నేనద్దానిని ముద్రింపక నా నిజాభిప్రాయమును ముద్రించితిని. దీనివలన వారు మరింత క్రుద్ధులై నాతో జగడమాడిరి. మిమ్ము నిందించుచుండుటకొరకే వారొక క్రొత్త పత్రికను వెలువడజేయు ప్రయత్నము లొనర్చుచున్నట్లు వినవచ్చుచున్నవి" అని చెప్పెను.

భూధరబాబుగారిమాటలవలన శశికునకు మార్మికవేదన కలిగినది కాని ఆంతరిక భావములను మఱుగుపరచి "లోకము భిన్నరుచికలది. నేను నా కర్తవ్యావశ్యకమగు పనియున్నది. క్షమింపుము !" అనుచు సెలవు గైకొని తననివాసస్థానమునకు బోవసాగెను.

భూధరుని విడిచినంతనే శశికునకు మనసు మనసులో లేదు. రజతుని వ్యవహారమున నతనికొక విషమగు లజ్జ కలిగినది. రజతుని నింద వినినంతనే యతనికి గొప్పవ్యధ కలుగుచుండెను. దీనికంతకు గారణమేమి ! రజతు డిట్లేల క్రుద్ధుడగుచున్నాడు ! అని తనమనస్సు నడుగ దొడగెను.

అధ్యాయం—22

ఇంతకుమున్ను రజతుడు వీథిలోనుండి గృహమునకు వచ్చిన తోడనే తిన్నగా దల్లిగారియొద్దకును, భ్రియురాలి చెంతకును బోవుటయు వారితో మాటలాడినపిమ్మట వెలుపలికివచ్చుటయు జేయుచుండువాడు. కాని యిప్పుడు కొన్నిదినములనుండియు నాయలవాటుమారినది. అతడిప్పు

డిలుసేరగానే వెలుపలి సమూపస్థానముననే కూరుచుండుటయు. భోజన శయనములకు మాత్రమే లోనికి బోవుచుండుటయు జరుగుచుండెను. అదికూడ నెన్నియో పిలుపులు వచ్చినపిమ్మటనే జరుగుచుండెను.

“నేడతడు స్వయముగా శిశువుని బిలువనేగియుండుటచే లోనికి వచ్చి శిశువుని వార్త దెలిసికొనును” నని సంధ్య యూశించియుండెను. ఆమె మిక్కిలి యుత్సాహముతో ఈ విషయమునకై యెదురుచూచు చుండెను. కాని రజతుడుమాత్రము లోనికిరాలేదు.

వెలుపలదీపము ప్రకాశించుచుండుటయు—రజతుడు గదిలో గూరుచుండుటయు సంధ్య బొడగాంచెను. చాలసేపటివరకు నిరీక్షించి విఫలమనోరథయై తుదకు దానే అచ్చోటికి బోయినది.

రజతు డొంటిగా గదిలోగూరుచుండియుండెను. భూత ప్రేతములగాంచి భయపడునట్లు చీకటిరాత్రి మ్లానముఖియగు సంధ్య అకస్మాత్తుగా గదిలోనికివచ్చుట జూచి రజతుడు తత్తరపాటున “నీవేల యిచ్చోటికి వచ్చితివి ?” అని యడిగెను.

సంధ్య మందస్వరమున “మీ రాకవలననే—ఇచ్చటికి రానిచో మీదర్శనలాభము దుర్లభమని తలంచియే—” అనెను.

రజతుడు క్రుద్ధుడై “ఇట్టి వ్యర్థాలాపములచే నన్ను జీకాకు పెట్టకుము ! ప్రతికార్యమును విచారించుట నాపని” అనెను.

సంధ్య పీడితయై “మీరిట్లేల నేమి చేయుచున్నారు ! ఇట్టి సమయమునగూడ మీరొకటి రెండు నిమిషములు మాటలాడ జాలరా ?” అనెను.

“ఇందువలననే ‘స్త్రీలు బుద్ధిహీనులు’లని లోకము చెప్పుచున్నది. చక్కగా విచారింపనిదే యేకార్యమైన నెరవేరునా ? కార్యాలోచనయే కదా దానికి మూలమంత్రము ?” అనెను రజతుడు.

ఇంతలో సంధ్య మేజాపై నున్న యొక పత్రికను జూడ గాంచి దానిని జదువవలయు నను తలంపున వ్యాకులచిత్త యయ్యెను. దానియం దిట్లున్నది.

"శిశిరబాబుగారి లేఖలపై వ్రాయబడిన నిందారూపక విమర్శనము నొక్క—దానిని "సంగ్రహా"లో ముద్రింప నసమర్థులగుట కతన నేను మీ యార్యావృత్త లేఖాస్థానమున సమాలోచనమును వ్రాసి ప్రకటించితిని. దీనికై మీరీ కార్యాలయమున కేతెంచి అసభ్యులంబోలె నాతో జగడమాడుటకు సంసిద్ధులై యుండుడు" అని.

ఈ జాబునకామె మరింత కుతూహల చిత్తయయ్యెను. పూర్తిగా బత్రికను జదువవలయునను ప్రబలమగు వాంఛ ఆమెహృదయమును దొందరపెట్టుచుండెను. ఆగజాలక ఆమె పత్రికనందుకొన జేయిముందుకు జాచెను. అన్యమనస్క-యగు సంధ్యనుగాంచి రజతుడు ఆమెదృష్టి ననుసరించుచుండెను. ఆమె చేయిజాపినంతనే రజతుడు పత్రికనుదీసికొని "ఇదియంతయు జూడ నీకేల?" అని యడిగెను.

సంధ్య అత్యంతదుఃఖార్తయై ఇంతకుముం దెన్నడును నాకు దెలియజేయరాని రహస్యవిషయ మేదియేనుండునని కలలోనైన నూహింపలే" దని యనెను.

రజతుడు మిన్నకుండెను. సంధ్య తనచేతులను మేజాపైనుంచి తలవంచుకొని యూరక నిలిచి సహింపరాని వేదనవలన నామె బయటికి వెడలజూచుచుండెను.

కొంచమునే పట్లున్నపిదప సంధ్యతో "పొమ్ము! లోనికిపొమ్ము! ఎవ్వరేని రాగలరు!" అని రజతుడనెను.

సంధ్య యొక్కసారి రజతునివంక జూచెను. దీర్ఘనిశ్శ్వాసమును విడిచి గదిలోనుండి వెలుపలికి బోయెను.

రజతుని యీ నిష్ఠురవ్యవహార మామెకు సహింపరానిదిగా నుండెను వివాహ మయిన నాటినుండియు నిర్విరోధమగు వ్యవహార మెన్నడును ఆమె చూచియుండలేదు. గృహస్థవిషయములలోగూడ రజతు డామెను తనదగ్గరనుండి పొమ్మని కఠినముగా జెప్పియుండలేదు. కాని నేడతని కామెను వేరుసేయుటయే పరమసుఖముగా నుండెను.

"దీనికి కారణ మేమి !" అని తనలో నామెతలంచినది. అప్పు డామెకు వెనుకటివిషయములన్నియు నొక్కటొక్కటిగా జ్ఞాపకమునకు రాదొడంగినవి. వానినెల్ల నాలోచింపగా "సంగ్రహ"లో శిశిరుని ప్రశంస జదివి రజతునిముఖము వాడు బారినది. వారు త్వరగావచ్చి వెలుపలకేలపోయిరి ! భూధరబాబుగారి రాకపోకలు లేమికి కారణమేమి ! సంగతసమావేశ మేల నిలచిపోయినది ! క్రొత్తపత్రికను వెలువడజేయు ప్రయత్నములేల జరుగుచున్నవి !"

వీటికన్నిటికిని ముఖ్యకారణము నిర్దోషియగు శిశిరునిపై రజతు నకుగల హింసాప్రవృత్తి యే—అసూయయే—ఈర్ష్యయే అని యామెకు స్ఫురించినది. కాండారీపత్రికలో వెలువడిన శిశిరుని లేఖలను దానే వ్రాసి యొసంగియుంటినని చెప్పిన రజతునిమాటలు వట్టివనికూడ గ్రహించినది. సంధ్య యీప్రసంగమును దెచ్చి శిశిరునొకమారవ హేళనమొనర్చియుండెను. కాని విశుద్ధహృదయుడగు శిశిరు డాయవ మానమునుగూడ పూర్ణ ప్రసన్న భావమున నంగీకరించి యుండెను. ఇది యెల్ల యోచించి సంధ్యాహృదయమున బతిదేవునిపై నెంతటిగ్లాని యుత్పన్నమయ్యెనో శిశిరునిపై నంతటి శ్రద్ధాభక్తులుగూడ యుత్ప న్నములయ్యెను. ఆమెయిద్దరను బోల్చిచూచినది. రజతునికంటె శిశిరు

డెన్నిదో సా... సుగుణవంతుడని ...గహించినది. అందువలన నామె హృదయమున నొక విధమగు సంతోషమును లజ్జయు నుద యించినది

అధ్యాయం—23

సంధ్యాసునయనులును రజనియును, వారియొద్ద నొక నూతన యువకుడును కూరుచుండియుండిరి. రజతుడు గంభీరభావమున మౌన ముద్ర వహించియుండెను. సంధ్యయు, వాడిన మోముతో నుండెను.

సునయనీదేవి నూతనయువకునితో సంభాషించుచుండెను. ఆ యువకుడును మెల్లమెల్లగ—సవినయముగ సంభాషించుచుండెను.

అకస్మాత్తుగ విద్యుత్తు వచ్చి లోనప్రవేశించెను.

సంధ్య మోమెత్తి కనుసన్న చేసనే విద్యుత్తును 'కూరుచుండుము' అని చెప్పెను.

సునయనీదేవి విద్యుత్తునుజూచి "కుమారీ! నీవును దగినసమయ మునకే వచ్చినావు. ఈతడే శిశిరబాబుమిత్రుడగు వనమాలిదాసు! శిశిరుని చరిత్రము నెరింగినవాడు. ఈతడు నిన్నటిరాత్రియె యిచ్చటికి వచ్చెను. శిశిరచరిత్రము నెరుంగదలచియె వీనిని రప్పించితిని. ఇప్పుడే యీతనిని శిశిరునివృత్తాంతము నడిగియుంటిని. ఈతడును జెప్పు నుపక్రమింపగనే నీవును వచ్చితివి. నీవుకూడ వినదగినదే కావున సావధాన ముగ వాలింపుము!" అనెను.

వనమాలి విద్యుత్తును జూచెను.

విద్యుత్తు మోము ద్రాల్చుకొనెను.

"కుమారా! శిశిరుడు తన చరిత్రమును జెప్పుట కిసుమంతయు నంగీకరింపకపోవుటయె కాక ఆ ప్రసంగమును దెచ్చినచో నాతిడెంతయు

దుఃఖించుచుండును. అందుచే నీవలన వారిచరిత్రమును దెలియ వలసియున్న"దని సునయనీదేవి యనెను.

సునయనీదేవిమాట లాలించి వనమాలిదాసుడు ఇట్లు చెప్ప దొడగెను.

"అమ్మా! శిశిరచక్రవర్తిగారొక నిరుపేద బ్రాహ్మణుని కుమారుడు. వీరికి ఇద్దరు అన్నలును, ఒక తమ్ముడును గలరు. వీరందరిని బోషించుట తండ్రికి మిక్కిలి కష్టముగానుండెడిది. దినమున కొకపూట యైనను కడుపునిండుగ నన్నము నిడజాలకుండెను. ఉన్నతవంశీయు డగుటచే నాతడొకరి నడిగితెచ్చి బిడ్డలను బెంచుట కిచ్చగింపక కుమారుల యవస్థకు మిక్కిలి దుఃఖించుచుండెడివాడు.

ఆ సమయమున రాజనగరప్రజమీందారగు శంకరబాబుగారు సంతానహీనులై తనవంశపుబాలునొకని బెంచుకొనదలంచి యన్వేషించుచుండిరి.

ఆ వంశమునకు జెందినవాడగుటచే శిశిరచక్రవర్తిగారి తండ్రికి వర్తమానమంపి సకుటుంబముగ దన యొద్దకు రప్పించుకొని "కొంత ధనమును బుచ్చుకొని నాకొక్క పుత్రుని బెంచికొననిచ్చి వంశము నిలుపు"డని మిక్కిలి వినయముగ నాతని బ్రార్థించెను.

ధనాశచే వీరితండ్రి తనచిన్నకుమారు నొసంగ నంగీకరించెను. కాని, చిన్నకుమారు నిచ్చుటకు దల్లి యంగీకరింపలేదు. అందుచే నీ శిశిరచక్రవర్తిగారినే శంకరబాబుగారి కొసంగిరి వారియొద్దనుండి విశేష ద్రవ్యమును బుచ్చుకొని భార్యాపుత్రులతో నటనుండి వెడలిపోయెను.

శంకరబాబుగారిని మిక్కిలి జాగరూకతతో—ఆదరముతో—పుత్ర వాత్సల్యముతో బెంచుచుండిరి. కాని, శిశిరబాబుగారు రాజపత్నియొద్ద

మాతృస్నేహమును, శంకరబాబుగారియొక్క పితృప్రేమయు, నుంపచాల యుండిరి. ఆభోగముల కానందింపజాలకుండిరి.

శంకరబాబుగారు శిశిరచక్రవర్తిగారికి సమర్థులగు ఉపాధ్యాయులచే సంగీతసాహిత్యముల నింట జెప్పించుచు గళాశాలలలో నాంగ్ల భాషయు జెప్పించుచుండిరి. వారి మేధాశక్తికి ఆనందమును—ఆశ్చర్యమును బొంది కన్నకుమారునికంటె నెక్కుడుగ జూచుకొనుచుండిరి.

ఆయిదారు సంవత్సరములిట్లు జరిగినపిదప శంకరబాబుగారికి పుత్రసంతానలాభము కలిగెను. అదిమొదలు శిశిరునిపై క్రమముగా అనురాగము తగ్గిపోయినది. అసూయజనించి దినదినాభివృద్ధి యగుచుండెడిది. తుద కాగ్రహముగా పరిణమించినది.

శిశిరచక్రవర్తిగా రనియంతయు గ్రహించి యటనుండి వెడలిపోవ జూచుచుండిరి. ఈసమయమున శిశిరచక్రవర్తిగారి నెట్లైన జంపినగాని జమీందారీ తనకుమారునకు పూర్తిగా దక్కదని యోచించి శంకరబాబుగారు పాలలో విషముగలిపి శిశిరునకిచ్చిరి.

"ఇందరు సేవకులుండగా స్వయముగా శంకరబాబుగారే పాలు తెచ్చి యీయనేల! ఇదివరకెన్నడును లేని యీ యాచారము నేడు జరుగనేల! అన్నివిధముల గొంతకాలమునుండి అనాదరముతో—అసూయతతో—కోపముతో ప్రవర్తించుచున్న శంకరబాబుగారిట్టి యనురాగము జూపనేల? కారణములేని కార్యముండ"దని నిశ్చయించి పాలను బరీక్షించి నిజమునెరింగి, ఆరాత్రియే ఆజమీందారీతో దనకుగల సర్వహక్కులను శంకరబాబుగారి పుత్రునకువ్రాసి తగుమనుష్యులచే చేవ్రాలుచేయించి యొక సేవకునిచేతికిచ్చి, తాను బయలుదేరి తల్లిదండ్రులయొద్ద కేగెను. జరిగినసంగతిని వారికెరిగించెను.

అధ్యాయము—23

చేతికివచ్చిన జమీందారీని విడిచివచ్చినకుమారుని తల్లిదండ్రు లెంతయు నిందించి పొమ్మనిరి. అటునుండి శిశిరబాబుగా నీనగరమునకు వచ్చి కళాశాలలో ప్రవేశించిరి"

వనమాలిచెప్పిన ఈమాటల నాలించినంతనే అందరిహృదయములును దుఃఖపూరితములయ్యెను, అందరినేత్రములనుండియు నశ్రుధారలు గారదొడంగెను.

"ఆహా! ఏమి త్యాగశీలుడు! ఏమి యుదారహృదయుడు! ఎంతటి శాంతచిత్తుడు!" అని సునయని గద్గదకంఠమున నుడువదొడగెను. రజతుడటనుండి తటాలునలేచి వెలుపల కేగెను.

"కుమారా! నీకును శిశిరబాబునకును గలసంబధమేమి?" అని సునయనీదేవి వనమాలి నడిగెను.

"అమ్మగారూ! నాతండ్రి శిశిరచక్రవర్తియొద్ద పరిచారకుడు. శిశిరబాబుగారు రాయూరునవిడుచుటకు రెండువత్సరములకు బూర్వము నాతండ్రి మరణశయ్యపైనుండి నన్ను శిశిరబాబుగారి కొప్పగించి మరణించెను. శిశిరబాబుగారి మొదటిచరిత్రమునంతయును నేను నాతండ్రి వలననే వినియుంటిని" అని చెప్పెను.

ఆసమయమున శిశిరుడు లోనికివచ్చి అందరినిజూచెను. అందరును అశ్రుపూర్ణనయనులై యుండుటయు, వనమాలి యచట గానుపించుటయు గని "వనమాలి తనచరిత్రము నెరింగియుండు"నని తలంచెను.

వనమాలి తటాలునవచ్చి శిశిరునిపాదములపై బడెను. సునయనీదేవిలేచి పుత్రవాత్సల్యము పొంగిపొరల శిశిరుని గాగిలించుకొనెను.

అధ్యాయము—24

"మరదిగారూ! మీదర్శనమున—మీసహవాసమున—మీతోడి సంభాషణమున మేము పవిత్రులమైతిమి" అని సంధ్య డగ్గుత్తికతో ననెను.

విద్యుత్తు లజ్జానురాగవ్యాకులితాపాంగవీక్షణముల శిశిరుని జూచుచుండెను.

అధ్యాయం—24

పురమునందేగోడపై జూచినను 'నారద' అక్షరాంకితములగు పెద్దకాగితములే! ఏవాడకేగినను 'నారద' పత్రికా ప్రకటన కరపత్రములే! ఏపత్రికజూచినను 'నారద' ఆగమన సూచనలే! ఎచ్చట నాలించినను 'నారద' ప్రసంగములే! సంతలలో—సానములలో—పల్లెలలో—పట్టణములలో—గుడిసెలలో—గోపురములలో—అంగడులలో—అంతఃపురములలో 'నారద' ఆగమన ప్రసంగములే! గడియకొకరీతిగ—గంటకొక విధానముగ—క్రొత్తక్రొత్త చందములతో—వింతవింత విధములతో 'నారద' పత్రికాప్రకటనము జరుగుచున్నది. నారదపత్రికాదర్శనమునకై పెక్కండ్రాతురతతో నెదురుచూచుచున్నారు.

ప్రకటన మారంభమైన పదునెనిమిది దినములనాడు నారదపత్రిక వెలువడెను. ఒకచేత వీణనుబూని రెండవచేత గుంచియువీచుచు ఆకసము నుండి భూలోకమునకు వచ్చుచున్న కలహాభోక్తరూపము బహువర్ణములచే—కనులకు మిరిమిట్లుగొలుపునట్లు ముఖపత్రమున ముద్రితమై యుండెను. పాలమీగడవంటి స్నిగ్ధతగల దళసరికాగితముపై పత్రిక యంతయు ముద్రితమై యుండెను. అయిదారు త్రివర్ణచిత్రములును—

పదిపండెండు సామూహ్యచిత్రములును ప్రేక్షకుల కానందసంధాయకముగ నుండెను. కొన్ని ఖండకావ్యములు—కొన్ని కథానకములు—కొన్ని ప్రహసనములు నున్నవి.

"నరకము" అను శీర్షికతో విమర్శనాంకమున్నది ఆ యంకమున శిశిరచక్రవర్తిగారి లేఖలపై గఠోరదుర్విమర్శనములు నిండియుండెను. ఒకవిషయముననే పలువురు పలువిధముల నిందించి వ్రాసినవిమర్శలు గలవు అందు కొన్ని విమర్శలక్రింద "సశేషము" అనికూడ గానవచ్చుచుండెను.

అందున్న వింతవింతబొమ్మలను జూడగోరి కొందరును—కథల జదువగోరి కొందరును—ప్రహసనముల జదువగోరి కొందరును—విమర్శల జదువగోరి కొందరును—చదువుటం దాసక్తి లేక పోయినను డంబమునకు గొందరును—మోమోటమిచే గొందరును, నారదను గొనుచుండిరి.

నారదపత్రికకొరకు కెంతయు నుత్సాహమున నెదురుచూచుచున్న సంధ్య యాపత్రికను జదివి హతాశయగుటయేగాక, వ్యాకులిత చిత్తయు నయ్యెను. సునయనీదేవియు వ్యథాపూర్ణ హృదయయయ్యెను. రజతుడు తనవ్యాపారమునకు దానే గర్వించుచుండెను.

శిశిరుడు నారదను జదివి రజతుని దుర్నయప్రవృత్తికి మిగుల జింతించెను. తనసమానశక్తిచే రజతుని వారింప నిశ్చయించుకొనెను. రజతునియొద్దకువచ్చి మందహాస విలసితముఖుడై "అన్నా! నీవీ విమర్శనావ్యాజమున నాకెంతయు గీర్తిగలిగింప బ్రయత్నించుచుటచే నేను నీ కెంతయు గృతజ్ఞుడను" అని సవినయముగ ననెను.

ఆమాటకు గంభీరభావమున రజతుడు తలయూపుచు అటనుండి వెడలిపోయెను.

శిశిరుడు లోనికేగెను. సంధ్యాసునయను లాతనింజూచి లజ్జాభర వివశులైరి. "కుమారా! రజతుని వ్యాపారము మా కెంతయు వ్యథాకరముగనున్నది. నీ మోమునుజూచి మేము లజ్జాఖేదముల నొందవలసి వచ్చుచున్నది. నీవు రజతుని ప్రవృత్తికి గినిసి మమ్ము విడనాడవలదు!" అని సునయని శిశిరునితో ననెను.

శిశిరుడు మందహాస మొనరించుచు "అమ్మా! రజతబాబునకు నాపై నపారమగు ననురాగముకలదు. నాయశస్సును గోరియే నా లేఖలను విమర్శించుచుండెను. ఏగ్రంథముపై నెక్కువ ఖండనమండనములు వెలువడుచుండునో యాగ్రంథమునకు లోకమునమిక్కిలి వ్యాప్తికలుగుచుండును. ఈ విమర్శలవలన నా గ్రంథములును, నాపేరును మిక్కిలి వ్యాప్తిచెందునుగదా? అందులకేగదా రజతబాబుగా రింతటిప్రయత్న మొనరించుచున్నారు!" అని చెప్పెను.

ఆమాటకు సంధ్యాసునయనులు నివ్వెరగందిరి. శిశిరుని సహన శక్తికి ముగ్ధులైరి "మరదిగారూ! ఈగుణముచేతనే మీరు లోకుల నాకర్షించుచున్నారు" అన్నది సంధ్య.

"అదిమీ భావభేదమే" అనెను శిశిరుడు.

అధ్యాయం—25

క్రమముగా నారద శిశిరనిందలతో నిండిపోవుచున్నది. రజతుని ఈర్ష్య యధికమగుచున్నది. శిశిరునికీర్తియు మిన్నుముట్టుచున్నది. సంధ్యాసునయనులకు రజతునిపై క్రోధము—అసూయయు బెచ్చు పెరుగుచున్నవి. నిరంతరవ్యథాపూర్ణ హృదయులగుచుండిరి. శిశిరునితో

మాటలాడుటకుగాని ఆతని చెంత నిలుచుటకుగాని వా రిచ్ఛగింపకుండిరి. సహింపజాలకుండిరి. రజతుని మోమును జూచి భయకంపితులగుచుండిరి.

సంధ్య కొల్లింటివలె నిప్పుడు రజతుని రచనలను జదువ నిచ్ఛగింపకుండెను. అప్పుడప్పుడు శిశిరుడు చదివి వినిపింపదొడగినను వానిని వినక యటనుండి వెడలిపోవుచుండెను. "ఈనాటి పత్రికాపఠనామెట్లుండునో !" యని యామె సర్వదా భీతి నొందుచుండెను. శిశిరుని సహనశక్తి నామె గౌరవించుకొనుచుండెను. వానిపై నామెకు భక్తియు, గౌరవము, ఆదరమును దినదినాభివృద్ధి నొందుచుండెను. ఇతర పత్రికలలో బ్రకటితములైన శిశిరుని వ్యాసములను మహానముగ జదువుచు ఆనందించుచుండెను.

నారదపత్రికాప్రకటనమున దా నన్యులదృష్టిలో శిశిరునికంటె మేధాసంపన్నుడననియు, కార్యనిర్వహణసమర్థుడననియు, ననిపించుకొనదలంచిన రజతుడు. తనయింటనే—తనభార్యయొద్దనే—తన తల్లియొద్దనే అయోగ్యుడనిపించుకొనెను. అందులకాతడెంతయు గృద్ధుడగుచుండెను. ఆతనిహృదయమున శిశిరునిపై ద్వేషమధికమగుచుండెను. శిశిర సునయన సంధ్యలలో నెవ్వరియొద్దకుబోయి నిలువజాలకుండెను. తనయింట వానికి నిలువనీడయును లేకుండెను. కళాశాలనుండి వచ్చి, ఇంటనిలువజాలకుండెను: నారదపత్రిక—లేఖలు—విమర్శనలు—విమర్శకులు—విమర్శక పారితోషికములు—కార్యాలయము, వీనితోడనే కొంతవరకు గాలమును నెట్టుచుండెను, కాని వానిహృదయమున కూరట యెట్లు కలుగుచుండెను ! ఈర్ష్యాపూర్ణ హృదయము ఝంఝామారుతాహత తరంగసంకులిత సాగరమువలె సంక్షుభితమగుచుండవలసినదే కాని, ప్రశాంతముగ నుండగలదా !

మిత్రుల ప్రోత్సాహమున మనశ్శాంతికొరకు, సినీమా శాలలును, నాటకభవనములును, నాట్యమందిరములును, నాట్యాంగనానిలయములును, శరణ్యము లైనవి.

రజతుని యీవినూత్న ప్రవర్తనప్రభావమున సునయనీసంధ్యల హృదయములు దారుణవేదనాగ్నిచ్ఛటావేల్లితములై దందహ్యమానములగుచుండెను. వారిమోములు దుఃఖదేవతాతాండవసీమలయ్యెను. వాక్కులు దైన్యయుతము లయ్యెను.

శిశిరు డిదియంతయు జూచి లోలోననే కుంగుచుండెను. రజతుని దుస్థితికై శిశిరునకు సంతాపమునకు మేరయే లేదు. సునయనీ సంధ్యలతో దొల్లింటివలె నాతడు మాటలాడజాలకుండుటయే కాక వారి చెంత నిలుచుటకు గూడ లజ్జించుచుండెను. దీనికంతకును దానే హేతుభూతుడని యనుకొనుచుండెను. నేనిచ్చటికి రానిచో గొంత శాంతించునేమోయని తలంచుచుండెను. ఇట్టి విషమసమయమున సునయనీసంధ్యలను విడిచిపోవుట వారికి మరింత సంతాపమును గలిగించుటయె—యని దలంచుకొనుచుండెను. నిశ్చయరహితహృదయుడై — నిరంతరోగ్రవేదనాపూర్ణమనస్కుడై, సంధ్యాసునయనుల యొద్దకువచ్చి పోవుచుండెను.

సంధ్యాసునయనులు తమయాంతరంగికఖేదమును శిశిరున కెరుకబడనీయకయె వానియొద్ద సంభాషణాదికములను జరుపుచుండిరి. విద్యుత్తు ప్రతిశనివారమును వచ్చి సంధ్యకు సంగీతము జెప్పుచునే యుండెను. శిశిరుడు ప్రతిదినమును జదువుచెప్పుచునే యుండెను. విద్యుచ్ఛిశిరులు గలిసినప్పుడు సంగీతమారంభమగుచుండెడివి. ఆస్వల్ప కాలమునమాత్రము సంధ్యాసునయనులు, విద్యుచ్ఛిశిరులను జూచుచు-

వారి సంగీత సుధారసము నాస్వాదించుచు, రజతుని దుష్కర్మములను మరచి యానందమున నుందురు.

నానాటికి నారదలో సగబాలు విమర్శనాంకమే వెలువడ దొడంగెను. క్రమముగా సాహిత్య సమాలోచనము వ్యక్తిగతదోష నిరూపణాపరిణామమును బొందెను. శిశిరుడు కవితాకళయందు దిసుమంత యును ప్రజ్ఞలేనివాడని నిరూపించుటతో నాగక—యోగ్యతాశూన్యు డనికూడ జాటుటయె యీ సమాలోచనములకు ముఖ్యోద్దేశముగ నుండెను.

ఇందులకు శిశిరుడు వ్యధచెందెను. రజతునియొద్దకు వచ్చెను. "అన్నా! ఇదియేమి నూతనలీల? సాహిత్యసమాలోచనతోపాటు లేఖ కుడుకూడ విమర్శింపబడునా?" అని యడిగెను.

"మానవానికరప్రయత్నములు గోచరించుచున్నవుడు న్యాయ స్థానములున్నవికదా? పత్రికపై నభియోగము దెచ్చికొనుము" అని రజతుడూరకుండెను.

ఆమాటకు శిశిరుడు నవ్వుచు "అన్నా! అదియె చేయదలంచి యున్నాను. అసహాయుడనగు నాకు న్యాయాధిపతులింకెవరున్నారు? మీరు—వదినెగారు—తల్లిగారేకదా! నాకు న్యాయాధిపతులు?" అని నుడివెను.

ఆ మాటకు రజతుడు క్రుద్ధుడయ్యెను. "ఇదియా నీపౌరుషము! పోయి ఆడువారిలో గన్నీటిని విడిచెదవా! పురుషునివలె పౌరుషమును జూపజాలవా! స్త్రీలచెంతకు బోయి యేడ్చియే యింతజేసితివి! నా భార్యను, నాతల్లిని నాయెడ విరోధులజేసితివి—ఎడబాటు గల్పించితివి ఆరనియగ్ని నింట రగుల్గొల్పితివి" అని కఠోరస్వరమున జెప్పెను.

"అన్నా ! నీవిట్లనుట సమంజసముగ లేదు. నేను నీతో పోరి విజయ మొందదలంచుట లేదు. నాభాగ్యరేఖయం దెచ్చటను విజయ చిహ్నము లేదు. యోటమిని నీ చెంత నంగీకరించుటకే వచ్చితిని. సర్వదా ఈశ్వరుడు నాకు ప్రతికూలుడే ! ఇట్టి దీనుని దోసములను నీవు కాక సైరించువారెవరున్నారు ?" అని గద్గదకంఠుడై నుడివెను.

శిశిరుని మాటలకు రజతుడేమియు ప్రత్యుత్తరమీయలేదు. శిశిరుడచట నిలువజాలక వెడలిపోయెను. రజతుని యీాక్షేపణమువలన శిశిరునకు దుఃఖముతోపాటు సంతోషముగూడ గలిగెను. సునయనీ సంధ్యలకు దనపైగల యపారానురాగమున కాత డానందపూరిత హృదయుడయ్యెను. ఆనందోద్రేకమున గర్వితుడై పోయెను. "వారి విచారణ మెంతపక్షపాతవిరహితము !—నాయెడ వారికెంతటి యగాధ వాత్సల్యము ! అనుంగుభర్తయొక్క—కన్న కుమారునియొక్క సాధార ణాపరాధమునుగూడ సంధ్యాసునయనులు సహింపజాలకున్నారే ! ఎట్టి వినిర్మలహృదయులు !— ఎట్టి పవిత్రవర్తనులు ! అని తలపోయ దొడగెను.

శిశిరుడు మందిరమునకు వచ్చియు లోనికిరాక వెడలుపోవుట సంధ్య తెలిసికొని వ్యథితహృదయ యయ్యెను. నాధునిచర్యయె దానికి గారణమని తెలిసికొనెను. ఆమాసపు నారదసంచికను జేతబట్టుకొని విరక్తభావమున రజతునొద్దకువచ్చి నిలిచెను.

రజతుడు మాటాడక యేదియో వ్రాసికొనుచున్నట్లుండెను.

"తన్మయులై యున్నారా ?" అన్నది సంధ్య.

రజతుడు ముఖమునెత్తి సంధ్యదెస కర్కశవీక్షణమును బరపి "ఏమి ? నన్ను దిరస్కరింప వచ్చితివా ఇచ్చటకు ?" అనెను.

"ఇందులకే మీచెంతకు వచ్చుచుందునా ?" అన్నది సంధ్య.

"కొంతకాలమునుండి దీనినే చూచుచున్నాను. మన ఇరువురి మధ్యమునను మరియెట్టి సంబంధమును నాకు గానుపించుటలేదు" అని విరక్తస్వరమున రజతుడు నుడివెను.

"మీహృదయము తొల్లింటివలె నిపుడు గానుపించుటలేదు. అంతయు నిపుడు క్రొత్తవిధముగా గానుపించుచున్నది" అన్నదిసంధ్య.

ఈమాటకు రజతుడేమో ప్రత్యుత్తరమును జెప్పబోవుచుండెను. కాని, సంధ్య దానిని నాటంకపరచి "నేనిపుడు మీతో వాదించుటకును మిమ్ము దిరస్కరించుటకును వచ్చినదానను గాను. కేవలము, మిమ్ము దీనాతిదీనముగ బ్రార్థింపవచ్చినదానను. మీరింక నారదపత్రికను నిలిపి వేయుడు! శిశిరునిపైగల యీర్ష్యాద్వేషభావములను దూరముగా బారదోలుడు! ఈపనిచే మీహృదయమునకు బూర్వపు ప్రశాంతియు, తొల్లింటి నా యానందమయ జీవితమును సంస్థాపితములగును. శిశిర బాబు మీ కెట్టి యపకృతియును జేసియెరుంగడు—చేయదలంపడు—మీయెడ నగ్రగజగౌరవమున మెలగుచున్నవాడు—మీ శ్రేయమునే సర్వదా కోరుచున్నవాడు—మీ యొనరించిన నిందలనే యాశీర్వాదములుగా భావించుచున్నవాడు. నిరపరాధి—నిర్మలహృదయుడు—మీరు వానిని గిందుసేయ ప్రయత్నింపకుడు! ఇదియె నా ప్రార్థనము" అని చెప్పెను.

సంధ్యమాటలకు రజతుడు క్రోధోద్రిక్తమానసుడయ్యెను. సంధ్యాముఖముపై గరకుజూపులబరపి "అగును నేనే యపరాధిని. శిశిరుడు నిరాపరాధి. అతడు నాయెడ నెట్టి ద్రోహమును జేయలేదు. నేనే శిశిరునియెడ ద్రోహమొనరించుచున్నాను. చాలు! చాలు!" అని రజతుడూరకుండెను.

"శిశిరుడు మీయెడ నొనరించినదోష మొక్కటియేని మీరు చెప్పగలరా ? ఊరక వాని నేల నిందింతురు ?" అన్నది సంధ్య.

"ఊరకొనక మరల వాఖ్యాన మొనరించుచున్నావా ? నీ వెరుంగవా ? తల్లిగారికిని నాకును—నీకును నాకును—ఎడబాటు గలిగింపలేదా ? నాయశస్సునంతయు నపహరింపలేదా ? ఇంక నేమి చేయవలెను ?" అని కఠోరస్వరమున జెప్పెను.

రజతుని కఠోరకంఠసినాదము నాలించి "అవియన్నియు స్వయముగా నీవే తెచ్చికొంటివి. కాని శిశిరకృతములుకావు" అనుచు సునయని లోనుండి వచ్చుచుండెను.

తల్లివచ్చుట జూచి రజతుడట నిలువజాలక వేరొకద్వారము నుండి యీవలకేగెను. పతిచే నిందింపబడి లజ్జాసంక్షోభ విహ్వలిత చిత్తయగు సంధ్య మోము వ్రాల్చుకొనియే యటనుండి యత్తగారితో లోనికేగెను.

అధ్యాయం—26

సంధ్య యొంటిగా గూరుచుండి శిశిరునకొకజాబు నిట్లు వ్రాసెను.

"మరదిగారూ !

మీధవళయశఃపటమున నైల్యకళంకమును గలిగింప ప్రయత్నించువారు, మీ కించుకంతయు జెరుపు సేయ జాలకుండుటయేకాక మీదు మిక్కిలి వారే పరిహాస పాత్రులగుదురు. మీకీర్తి సూర్యునింబోలె తేజఃపూర్ణమును ప్రకాశమయమును, ఎంతపని ! అద్దిరా ! దుమ్ముచే దేజస్సు గప్పబూనుట యెంతటి బుద్ధిహీనత ! మీరు

దరహాస వదనమున వారి యపరాధములనెల్ల క్షమించుచున్నారు. ఇది వారికి లజ్జను గలిగించుటలో తక్కువ విషయముకాదు.

వ్యధితహృదయ.
మీ పదినె సంధ్య"

సునయనీదేవియు శిశిరున కొకజాబు వ్రాసెను.

"వత్సా!

నేను నవమాసములు గర్భమునమోసి కనిన పుత్రుని యకార్యముగని శాంతఖిన్ననయి యున్నాను. కాని నా ప్రేమజాతుడగు జిష్ణుకుమారుని హృదయౌదార భావముననే ఇంతదనుక నామ స్తకము నెత్తుకొని యుంచ గలిగి యున్నాను.

ఇట్లు
నీతల్లి సునయని"

రజతుని దారుణ వ్యాపారమువలన శిశిరునిహృదయమున నుత్పన్నమయి యుండిన క్షోభము పక్షపాతరహితలును, స్నేహస్నిగ్ధములునగు నీ రెండుజాబులవలన దుమునబడిపోయినది. తక్షణమే శిశిరుడు సునయనియొద్దకు పోయి మందహాసమున సంభాషింప దొడగెను. ఆమె సంతప్తహృదయమునకు శాంతిప్రదాన మొనర్చు వ్యాపారమును సేయ దొడగెను అతని వ్యవహారమున నెవ్విధమగు ఘటనావైపరీత్య చ్ఛాయలును స్ఫురింపనైన లేకుండెను. పత్ర ప్రసంగమునయిన నతడు చేయలేదు.

శిశిరుని చేష్టలచే సునయనికంఠము గద్గదికనొందెను. "వీని జన్మ మిందుకొరకే గాబోలు! తాను విషపానమొనర్చి యితరులకు

అమృతవృష్టిని గురియుటకే యిప్పుడుప్పొంగెను గాబోలు" వని మనమున ననుకొనెను.

ఇంత యవమానము గలిగినపిమ్మటగూడ శిశిరుడు తొల్లింటివలె రజతుని యింటికి వచ్చుట. సంకోచభావములతో సమయమును గడపి పోవుచుండుట జరుగుచుండెను. అదిచూచి రజతుడు "ఇంతసిగ్గుమాలిన వాని నింతవరకు జూడలేదు" అనెను.

వనమాలీదాసు "బాగుగానంటిరి. వంశప్రభావముకూడ కొంచెము పరికింపవలయును" అని యనెను.

వనమాలిమాటలు రజతునకు అనుచితముగనే తోచెను.

ఇంతలో గాళిదాసువచ్చెను. వానినిజూచి రజతుడు "సోదరా! ఇప్పుడు నీదర్శనమే దుర్లభమయినదే!" అనెను.

కాళిదాసు తటస్థభావమున "మీగృహ మిపుడు మంచివారికి జోటిచ్చుటలేదు. ఇపుడు మీగృహము ఇచ్చకములాడువారకిని— ముఖస్తుతులు సేయువారికిని వాసస్థానమైనది. నేను గొప్ప కార్యము నొనర్చుచున్నానని నీవనుకొనగలవు, కాని వెలుపల నీకెట్టిధమగు నింద కలుగుచున్నదో దానిపై నీదృష్టి ప్రసరింపలేదు. నీచెవి వినలేదు" అనెను.

రజతుడు నవ్వుచు "శిశిరబాబుపక్షమును గైకొని నిందారోపణములుచేయుటకు వచ్చియున్నావు. సరే! మంచిమాటయే. ఇంత దనుక నాప్రయత్నములు సర్వదా విఫలమగుచున్న వనియే తెలిసికొను చుంటిని. కాని, యిప్పుడు తప్పక నాలక్ష్యమున కొద్దిగానో, గొప్పగానో దెబ్బతగులుచున్నదని తెలియవచ్చుచున్నది" అని యనెను.

కాళిదాసు క్రుద్ధుడై "విఫల మెట్లగును? మీ పతనమునకు గోయి పూర్ణరూపమున సిద్ధ మొనర్చుకొనుచున్నారు. మీయీ నిస్సహాయావస్థజూచి దుఃఖమొదవుచున్నది" అని యనెను.

రజతుడు నవ్వుచు "నేను మీ కత్యంతకృతజ్ఞుడను. మీరు నా నిసిరిహాదశపై సాంత్వనమును [illegible]టించిరి. దానికై నేను ఆజన్మము సేవకుడై యుందును" అని యనెను.

ఈరజతుని వ్యవహారము కాళిదాసుని విస్మితునిగావించెను. అతడేమియు ననక లేచి యటనుండి వెలుపలికి బోయెను.

కాళిదాసుని తీవ్రధ్వనివిని శిశిరుడును వెలుపలికివచ్చి వడివడిగా పోవుచున్న యతనిని జూచి వెనుకనుండి "కాళిదాసా! చిన్నమాటవిని పొమ్ము! ఏమయినది? ఎందుకు గోపము తెచ్చుకొన్నావు?" అని బిగ్గరగా నడుగనారంభించెను.

కాని కాళిదా సేమియు ననక తనదారిని పోవుచుండెను. శిశిరుడు పరుగెత్తుకొని పోయి వానిని బట్టుకొని "కోపమునకు గారణమేమి?" అని నవ్వుచు నడిగెను.

కాళిదాసు మనస్సులోనిమాట మరుగుపరచి "ఏమియు లేదు. కొంచెము మాలో మాకు పరస్పర భేదములుకలవు" అనియెను.

ఇంతలో ఖగేంద్రచటికివచ్చి లజ్జితుడై, "కాళిదాసబాబూ మీరు మమ్ముల నిచ్చవచ్చినరీతిని దూషించితిరి. శిశిరబాబుకూడ మాకు మిత్రుడే. రజతబాబును మిత్రుడే. రజతబాబు లిఖించుటకు సంకోచించుచున్నాడుగాని యవశుడై వ్రాయలేక కాదు. ధనము వ్యయముసేయనిదే యుత్తమపదార్థము భోజనమునకును, త్రాగుటకు మంచి విదేశమదిరయు దొరకవుకదా? శిశిరబాబు దీని నేర్పాటు

చేసినచో జూడుము ! రేపటినుండియే నాకలము అతనిప్రశంసయే వెలువ రింప దొడగెను" అనెను.

ఖగేనుని మాటలువిని కాళిదాసుని హృదయమున తటాలున హేయభావ ముత్పన్నమయ్యెను. అతడచట నిలువజాలకుండెను. ఒక్క సారి హేయభావపూరితదృష్టు లతనిపై బరపి, అచటనుండి వెడలి పోయెను.

నవ్వుచు అతడు పోయినపిదప శిశిరుడు ఖగేనుని భుజముపై జేతినుంచి నవ్వుచు "ఖగేనుబాబూ ! ఇదియెల్ల గొప్పవారికే తగును. నేను మిక్కిలి బీదమనుష్యుడను. నావద్ద నింతటి సాధనసామగ్రి యెచ్చటకలదు ?" అని యనెను.

అసహాయుడు, చపలహృదయుడు, తెలుసుకొనుటయందోర్పు లేనివాడును అగు ఖగేనుడు శిశిరునితో "మీరు మాపై నిందలు మోపుచుంటిరి. కావున జెప్పుచున్నాను" అని యనెను.

"మీపై నేనేమినింద మోపితిని ?" అని శిశిరుడనెను.

"ఇపుడు కాళిదాసాడినమాటలు నిందాపూర్ణములుకావా ?" అనెను ఖగేనుడు.

"అతడిపుడేమనెనో నాకేమియు దెలియదుకదా ?" అనెను శిశిరుడు.

"అది మీ బాధ్యతను దప్పించుకొనుట కనినమాట" అనెను ఖగేనుడు.

అనృతమాడవలసినంత అక్కర నాకేమున్నది ? నేనెవ్వరింగూడ దోషిగా దలంచువాడను కానే" అని నవ్వుచు శిశిరుడు అటనుండి వెడలిపోయెను.

అధ్యాయం—27

నేఁడు గురువారము. విద్యుత్తు గృహమునకు వచ్చుదినముకాదది. కాని యొక యాకస్మికోత్సవ సందర్భమునకు శుక్రవారమునాఁడు కళా శాలకు సెలవు వచ్చుటచే నేటిసాయంసమయమున నాలుగుగంటలకే విద్యుత్తు అద్దెబండిలో గూరుచుండి తన మందిరమునకు వచ్చెను. ద్వారమునొద్ద బండిదిగి లోనికేగుచుండగనే అపరిచిత ద్వారపాలకుఁడొక డామెను నిరోధించి "ఇంటెవ్వరు నివుడు లేరు" అని చెప్పెను.

ద్వారపాలుకుని పలుకులకు విద్యుత్తు రిచ్చవడి "అమ్మగా రెచ్చటకేగినారు ?" అని యడిగెను.

"అమ్మగారు తరుచుగా నిచ్చటనుండరు. శనివారమునాటి యుషఃకాలముననే యిచ్చటికివచ్చి, సోమవారమునాఁడు జాముప్రొద్దె క్కినపిదప ఇచ్చటనుండి వెడలిపోవుచుందురు" అని ద్వారపాలకుఁడు చెప్పెను.

ద్వారపాలకునిమాటలకు విద్యుత్తు విభ్రాంతచిత్తయయ్యెను. "నీ వెంతకాలమునుండి యిచ్చటనున్నావు ? ఇంతకుముం దిచ్చటనుండు శ్యామలకు దేమైనాఁడు ?" అని యడిగెను.

"శ్యామలకుడుగూడ ఆమెతోడనే వెడలియుండెను. అతడే నన్నిచ్చటనుండ నియమించెను. ఏదేని కార్యవశమున నాత డొకటి రెండు దినము లావలకేగు సమయములలో నన్నిక్కడనుండు మనాచార మున్నది" అని యాతఁడు చెప్పెను.

"అమ్మగా రిపుడెచ్చట నుందురో నీవెఱుంగుదువా ?" అన్నది విద్యుత్తు.

"అది నేను నిశ్చయముగా జెప్పజాలను. కాని, సోమవారమునా డామె పోవుచున్నపుడు బండివానితో "సువర్ణోద్యానమునకే తీసుకొని

పొమ్ము" అని చెప్పుచుండగా ఆసమయమునకే యచ్చటికివచ్చిన నాచెవినిబడినది" అని ద్వారపాలకుడు చెప్పెను.

"సువర్ణోద్యానము" అనుమాట చెవిని బడినంతనే విద్యుత్తు హృదయము భయకంపితమయ్యెను. "సువర్ణోద్యానమునకా! సువర్ణోద్యానమునకా!" అని యనుచు, మరల బండియొద్దకువచ్చి బండివానితో "బండిని సువర్ణోద్యానమునకు దీసుకొనిపొమ్ము" అని చెప్పి బండిలో గూరుచుండెను.

ఆమాటకు బండివాడులికి "సువర్ణోద్యానమునకా!" అని విద్యుత్తు మొగముపై జూడ్కినిగిడ్చెను.

"ఏమల్లు చూచుచున్నావు!" అన్నది విద్యుత్తు.

బండివాడు మారాడకయే బండిని సువర్ణోద్యానము దెసకు దోలుకొని పోవుచుండెను.

"సువర్ణోద్యానము వేశ్యాంగనా నివాసస్థాన"మను ప్రతీతి నిదివరకే వినియున్న విద్యుత్తు, నేడు తనతల్లి యచ్చటకేగినదని విని, సంశయాకులహృదయ యగుచుండెను. ఆమె హృదయసాగరమును బహువిధ భావనాతరంగములు ప్రచలిత మొనరించుచుండెను. "శనివారమునాడు నేను రాకపూర్వ మిచ్చటికివచ్చి, సోమవారమునాడు నేనేగిన పిదప మరల బోవుచుండునా! అదియును సువర్ణోద్యానమునకా! అచ్చటనుండు అంగడియాట వెలదులతో నీమెకేమి యవసరమున్నది? ఉన్నను దినములకొలది వచ్చటనుండనేల! నేను వచ్చుచున్నప్పుడు మాత్రమే యీభవనమునకు వచ్చుచున్నదనికదా ద్వారపాలకుడు చెప్పియున్నాడు! ఉన్నది. ఇందేదో దారుణ గాంభీరరహస్యమున్నది. లేకున్న నీవ్యాపారమేమి! దినముకొలది సువర్ణోద్యానమున నివాసమేమి!

ఈమెయు నచ్చటతెంగలోన జేరి త్రైతక్కలాడుచున్నదా! నీచాతి నీచమగు—సకలజన గర్హితమగు-హేయవృత్తి నాచరించుచున్నదా!" అని యోచింపదొడగెను. "కాదు కాదు! నాతల్లి సంగీత విద్యాప్రవీణ 'జంత్రగాత్రముల రాల్గరగించు విమలగాంధర్వ' విద్యావిభూషిత కావున, నచ్చటి గాంధర్వాంగనలతో గాక కేళీవినోదముల కాలము గడపుట కేగియుండును. అయిన, భోజనభాజనములు, వేషణాభూష ణములు గూడ నచ్చటనే గడుపుచున్నదా! అచ్చటగూడ నీమెకు ప్రత్యేక భవనమున్నదా!" అను నూహాలచే నామె హృదయము లజ్జా ఖేదముల నొందుచుండెను.

బండి సువర్ణోద్యానమును జేరెను. ప్రధానద్వారమును దాటి లోనికేగుచుండెను. మృదంగధ్వానముల నడుమ—జంత్రవాద్యముల మధ్యమున—ప్రశాంత్యమై—సుపరిచితమైన తనమాతృదేవతా మధుర కంఠ నినాదము విద్యుత్తుచెవుల బడుచుండెను. విద్యుత్తుహృదయ మొక్కమారు వికసితమయ్యెను. 'గానప్రియయగు తనతల్లి, గానకళా కాలక్షేపమునకే యచ్చటికి వచ్చియున్న'దని నిశ్చయించుకొన్నది. ఎంతటి మూఢహృదయను! ఎంతటి మాతృద్రోహినిని! యుక్తాయుక్త ములను బరిశీలింపక మాతృదేవతాపాద సాన్నిధ్యమున నెంతటి మహాప రాధ మొనరించితిని! ఆమె ప్రవర్తనమున కెంతటికళంకము నూహించి చితిని! ఎంతటి నికృష్టతనాపాదించితిని! ఛీ! నాయొనరించిన యకార్య మునకు ప్రాయశ్చిత్త ముండునా!" అని పెక్కుగతుల ఖేదించు చుండెను.

బండి సువర్ణోద్యానస్థిత భవనద్వారమునొద్ద నాగెను. విద్యుత్తు ఆవేగతాపూరిత హృదయముర బండినుండి దిగెను. మాతృదేవతా ముఖమునుండి వెలువడుచున్న మధుర గీతాని నాదము విస్పష్టముగ

విద్యుత్తునకు వినవచ్చుచుండెను. విద్యుత్తు మాతృదేవతా సందర్శనమునకై వడివడిగ లోనికేగుచుండెను.

దౌవారికు డేమియు నాటంకపరుపలేదు. విద్యుత్తు లోనికేగెను. అందొక పెద్దగదిలో జడలు సవరించుకొనువారును—చీరలు సింగారించుకొనువారును—అద్దములయెదుట సౌందర్యమును దిద్దుకొనువారు నగు కొందరు విలాసవతులు గాన్పించిరి. విద్యుత్తు లజ్జాభరమున మోము వాల్చికొనియెను. వారీమెను జూచి నివ్వెరపడిరి.

విద్యుత్తు మెట్లపైనుండి మేడమీదికేగెను. ప్రక్కనున్న గవాక్షమునుండి యావలగూరుచున్న యువకబృందము విద్యుత్తుకంటబడెను. విద్యుత్తు చకితయై, భయభ్రాంతియయ్యెను. "ఏమిది ! ఈయువకబృందమేమి !" అనుకొని తటాలున గవాక్షమునుండి జూడ్కిబరపెను.

ఆ విశాలస్థలమున—ఆ యువకబృందమధ్యమున— మనోజ్ఞముగ నలంకరింపబడిన వేదికపై—వస్త్రాలంకారభూషితయై—విలాసవతియై—గజ్జెకట్టి తాండవించుచు—పాడుచున్న తనతల్లి గానిపించెను.

విద్యుత్తు స్తంభితయై — యోచనాశూన్యయై సభనంతయు నాగవాక్షమునుండియే కలయజూచెను. వేదిక కెదురుగ బడకకుర్చీలపై నొయ్యారముగ గూరుచుండి "మేలు ! బళీ ! హాయ్ హాయ్ !" అని కొనియాడుచు దలలూపుచున్న రజతుడు, ఖగేనుడు, వనమాలి మొదలగు నాతని యనుచరులును గనబడిరి. వారియొద్ద దములపాకులు వక్కలు, ఏలకులు కట్టిన కిల్లీలు, గ్రుచ్చిన తమలపాకు జిలుకల దొంతరలు, మంచిరకపు సిగరెట్ డబ్బాలు, రకరకముల మద్యపు సీసాలును గానిపించుచుండెను. వారి తాంబూలమువేయుటకు, సిగరెట్లుకాల్చుటకు మద్యము ద్రాగుటకు విధిలేదు. విరామములేదు.

ఆ భయానకదృశ్యము విద్యున్మస్తిష్క యంత్రమును జిందర వందర సేయదొడగెను. ఆమెహృదయము వ్యాకులమై వేదనాపూర్ణ మగుచుండెను. ఆ బాధయెదుట మరణబాధయొక మాత్రాప్రమాణ మునకును జాలదు.

రజతుడు తటాలునలేచి. యొక్క కాచపాత్రమున మద్యమును బోసి చేతితో బట్టికొని క్షణప్రభయొద్దకు వచ్చి, యామె మెడపై జేయివైచి "మోహనాంగీ! నీ యధరసుధాసధారకు రుచి నొసంగదగు ఈమధుర మధ్వీరసమును గ్రోలు"మని యామెనోటియొద్ద నుంచెను.

ఇంతవరకు దనయెడ సోదరీభావమున మెలంగుచున్న రజతుడు తనతల్లియెడ నిట్టి దుర్వ్యాపార మొనరించుట గనులార విద్యుత్తు జూచినది. ఈభయంకర—హేయకర—పాపకర దృశ్యమునుగాంచి విద్యుత్తు భరింపలేకపోయెను. లజ్జాకోపభావపటల మామె యంతరంగమును బూర్తిగా వివశ మొనర్చి, ప్రాణకోశమును జెకలింపదొడగెను. హృదయ మొక్కపెట్టున బ్రేలినట్లయ్యెను. హృదయకుహరమునుండి యుల్కా ముఖీజ్వాల లుబుకదొడగినవి. భావిసుఖోద్యానబీజములను భ్రష్ట మొనర్చినవి. ఆమెకు చైతన్యముండియు లేనియట్లయ్యెను. పిలువగోరియే పిలచెనో — స్వభావశక్తిప్రేరణచేతనే పిలచెనో—కాని విద్యుత్తు "అమ్మా!" యని బిగ్గరగ నొక్కయరు పరచెను. ఆధ్వని సరిగా క్షణప్రభాకర్ణపుటముల బ్రవేశించి శ్రవణేంద్రియతంతుల గంపింపజేసినది ఆకంపనశక్తి యెంతటివేగవంతమైనదో కాని, ఆమెసర్వాంగములు నొక్కపెట్టున గంపించినవి. మర్మభేద మొనరించినది.

క్షణప్రభ తటాలున రజతు నావలకుద్రోసి ఆధ్వని వినవచ్చిన దెస జూచ్కి నిగిడ్చి "విద్యుత్తూ!" అని యొక్క కేక నిడెను.

అని దుఃఖించి దనయెడ నామెజూపిన యనురాగమును దలంచుకొని "తల్లీ ! తల్లీ ! క్షమింపుము ! క్షమింపుము ! నీకు నాపైగల వాత్సల్య మనంతమైనదని. తెలిసికొంటిని. అగాధమైనదని యెరింగితిని. అమూల్యమైనదని యూహించితిని. హేయాతిహేయము—నీచాతినీచమునగు వ్యాపారమున నీవుండియు నాజీవనస్రవంతి నా కలుష మార్గమునకు బోవనీయకుండ గాపాడదగిన కట్టడల నేర్పరచినావు. చాలు ! చాలు ! ఈమాత్రముచాలు ! తల్లీ ! నీయనురాగము నెరుంగుటకు ! పుత్రికనగు నాయెడల నీవు జూపదగినంత ప్రేమను జూపినావు ! నీవు దోషగంధబంధురవిషయ విలాసపుష్పవీధి సంచారిణివయ్యు నన్ను సుగుణగంధబంధుర పుష్పోద్యానముల విహరింపజేయుచు నాజీవన స్రవంతిని పవిత్రపథగామినిగా నొనరింప నీజీవితమంతయు ధారవోయుచున్నావుకదా ! తల్లీ ! చాలు ! చాలు ! ఈమాత్రము చాలు !" అని వెక్కిగతుల దలపోయుచుండెను. ఆ పచండభావప్రవాహ వేగమున నూగిపోవుచుండెను. భావిజీవిత మంధకారమయముగ నామెకు దోచుచుండెను. సర్వవిధములగు జీవితదీపికావళులును నిస్నేహభావమున నిస్తేజములగుచుండెను. నిరాశావేగమున నిహతములగు చుండెను. ఆమె యాశాలతలెల్ల సాంద్రనీహార సంసిక్తములగుచుండెను. "ఇతరుల దోషములకు నేను దలవంచుకొనవలసి వచ్చెగదా ?" అని దుఃఖింపదొడగెను. పొంగి పొరలివచ్చు అశ్రుధారాప్రవాహము నాపుకొనలేకపోయెను. ఆ యనంతదుఃఖవేగమున సకలవిధజీవిత విశ్వాసములును బూర్తిగ గొట్టుకొనిపోయినవి. "శశిరుచునకు సహధర్మిణినగు సౌభాగ్యము సంప్రాప్తిచునని యుంటినేకాని, నేడా సౌభాగ్యచంద్రుని గారుమబ్బులు గప్పినవి. ఇంక నాజీవితమునకు సౌఖ్యమేమున్నది ? సార్థకతయేమున్నది ? ఈకళంకితజీవన మేవిధమున గమపనగును ? ఇపుడు నేనేమొగముతో

సమాజము నెదుట నిలువగలను?" అని వెక్కిగతుల దలపోయుచు, జెప్పరాని వేదన నందుచుండెను.

విద్యుత్తు మరలి మహావేగముగ బోవుచుండుట క్షణప్రభ చూచి "విద్యుత్తూ! విద్యుత్తూ! నిలువుము! నిలువుము! నన్నును నీతో దీసికొని పొమ్ము! రమ్ము! రమ్ము!" అని కేకలిడుచు, ఎదుటనున్న వారిని ద్రోసివేయుచు నున్మత్తురాలువలె క్రిందకు దిగనారంభించెను.

క్షణప్రభ క్రిందకు వచ్చునప్పటికి విద్యుత్తు గూర్చుచున్న బండి విద్యుద్వేగమున నొక సందునుండి వేరొకసందులోని కేగెను. క్షణప్రభ యోచనాశూన్యయై—అలక్ష్యవీక్షణములతో—ఆవేగ హృదయముతో అవిరళనిశ్వాసములతో—అట్లె నిలిచిపోయెను.

ఆ దగ్గర నేయున్న గదిలోనుండి యొక వారాంగన వడివడిగవచ్చి "క్షణప్రభా! ఆమె నీ పుత్రికయా! యేధనాఢ్యుని జేపట్టినది? ఏ భవనమున నున్నది? ఆమె నేల నీవెన్నడు నిచ్చుటకి దీసుకొనరావైతివి?" అని యడుగుచుండగనే క్షణప్రభ కనులు చిట్లించుచు, బొమలు ముడి వడజేయుచు, గద్దించి "పొమ్మావలకు—పో—పో—నాయెదుట నిలువకుము—నీజుట్టు పట్టుకొని గిరగిర ద్రిప్పి పండ్లూడదన్నెదను" అనుచు జేతులజాచుచు నామె నాక్రమింపజూచుచుండెను.

ఈవికారచేష్టల కాయువిదభయపడి కేకలిడుచు గదిలోనికేగి దటాలున దలుపుమూసివేసెను.

క్షణప్రభయు మేడమీదనున్న తనగదిలోనికేగి యస్థిరచిత్తయై యిటునటు దిరుగుచుండెను.

ఇది యంతయు జూచుచున్న రజతుడు వడివడిగ క్షణప్రభ యొద్దకువచ్చి "క్షణప్రభా! విద్యుత్తు నీపుత్రికయేనా? ఆమెను బట్టుకొనజాలకపోయితివా?" అని యడిగెను.

తీక్ష్ణప్రభ క్రోధదృష్టులు రజతునిపై బరపి అచటనున్న యొక మద్యపుసీసా నందుకొని గిరగిర త్రిప్పి రజతునిపై విసరెను.

రజతుడు చప్పున బ్రక్కకుదిరిగి యీ దెబ్బ తప్పించుకొనెను.

ప్రక్కగోడకు దగిలి ముక్కముక్కలై నలుగడల జెదరి యీ చెంతనేయున్న ఖగేనుడు వనమాలి మొదలగు రజతానుచరులకు దగిలినవి. తీవ్రమగు గాయములు తాకపోయినను చిన్న చిన్న సరకులు వారిమేన బడకపోలేదు.

అంతటితో నాగక తీక్ష్ణప్రభ మద్యపూరితములగు మరిరెండు సీసాలను బట్టుకొని రాగము నాలపించి, "బాగు! బాగు! బాగుగా నయినది. ఇటనుండి యిప్పుడే తొలగిపొండు! లేనిచో ఈదశయే మీకందరకును గలుగజేయుదును శ్యామలకుడా! గదిలోనుండి అందరను దరిమివేయుము! వెడలగొట్టుము!" అని వెఱ్ఱివెఱ్ఱిచూపుల జూచుచుండెను.

భయంకరమూర్తియగు తీక్ష్ణప్రభను గాంచి రజతుడు మున్నగు వారు గుండెలు దడదడలాడ నటనుండి వడివడిగా బరుగెత్తుచుబోయిరి. తొందరపాటున ఉత్తరీయమును, కాలిజోడును మరిచి పోయినాడు. రజతుడు.

అందరును బోయిన పిమ్మట తీక్ష్ణప్రభ మద్యపుసీసాలను విసరి వైచి నేలబడిపోయెను.

అదిచూచి వెంటనే దాసివచ్చి "ఏమైనది? మీకుగలిగిన బాధ యేమి? ముసలితనమున సేనానాయికత్వము గోరెదరే?" అని యనెను.

కాని ఆమెవలన నేమియు బ్రత్యుత్తరమును బడయనందున నామెశరీరమును జేతితో దాకి చూచి, "పరుగెత్తుడు! పరుగెత్తుడు! ఇంకేమున్నది! ఈమెకు స్మృతితప్పిపోయినది" అని తత్తరపాటున బిగ్గరగా కేకలు వేసినది.

అధ్యాయము—27

అచ్చటివారందరును శుభ్రప్రభకు మూర్ఛారోగమున్నది" అని గుర్తించిరి. తక్షణమే దాసి వైద్యుని బిలుచుటకు బరుగెత్తిపోయినది.

కఠినోపచారములు జరిపినపిమ్మట తెల్లవారుజామున నాలుగు గంటలవేళకు ఆమె తెప్పిరిలినది. వెంటనే పల్లకి దెప్పించి శుభ్రప్రభ శ్యామబజారునందున్న తన యింటికిపోయినది. కాని విద్యుత్తుమాత్రము ఇంటికి మరలిరాలేదు. శుభ్రప్రభ శ్యామలకుని కళాశాలాసంబంధమగు విద్యార్థినీ మందిరమునకు పంపినది. వాడు తిరిగివచ్చి "విద్యుత్తు అచ్చటనులేదు. కళాశాలకు సెలవిచ్చుటచే నామెయింటికే వచ్చినదనియు, ఇంకను దిరిగి రాలేదనియు నచ్చటివారు చెప్పినారనెను.

విద్యుత్తు రజతునింటికిని బోజాలదని శుభ్రప్రభకు దెలియును కాని యనుమానము దీరుటకు నచ్చటికిగూడ వార్తనంపెను. అచ్చటగూడ విద్యుత్తులేదని తెలిసికొనినపిమ్మట శుభ్రప్రభకు గలిగినచింతకు మేరలేదు. ఇంతటి మహావిశాలనగరములో విద్యుత్తు ఎచ్చట దాగియున్నదో, ఆమె తెలిసికొనుటెట్లు? ఎచ్చట వెదుకుట? ఎట్లా వార్తనెరుంగుట? శుభ్రప్రభ కేమియు దోచుటలేదు. అంతలో శిశిరునిమాట జ్ఞాపకము వచ్చినది. అట్టియవస్థలో శుభ్రప్రభ శిశిరునకిక్రింది విధముగా నొకజాబు వ్రాసినది.

"కల్యాణ నిలయా!

ఈజాబు చూచిన తోడనే బయలుదేరి రమ్ము!

నేను భయంకర సంకటదశలో బడియున్నాను.

శుభాకాంక్షిణి.

శుభ్రప్రభ"

అధ్యాయం—28

రాత్రి పదిగంటల సమయమున విద్యుత్తుగూరుచున్న బండి శిశిరుని నివాసభవనద్వారము నొద్దకువచ్చి యాగెను. బండివాడు ద్వారమునొద్దకువచ్చి "శిశిర బాబుగారూ !" అని పిలిచెను.

అంతవరకు నేదియో చదువుకొనుచున్న శిశిరుడాపిలుపు విని ద్వారమునొద్దకువచ్చి "ఎందులకు బిలుచుచున్నావు ?" అని బండివాని నడిగెను.

"మీదర్శనమునకై యొకతరుణి వచ్చెను. ఆమె యీబండిలో గూరుచుండెను" అని బండివాడనెను.

ఆమాటకు శిశిరుడు చకితుడై బండియొద్దకేగెను. బండిలో గూరుచున్న విద్యుత్తును జూచెను. బండికిగట్టియున్న యాచిన్నదీపపు వెలుగున నామెమోమున నిండియున్న దుఃఖరేఖ విస్పష్టముగ శిశిరునకు గానిపించెను. శిశిరు డాశ్చర్యమును—ఆతురతయు నొందెను. "ఏమిజరిగినది ? మీ ముఖమేల విషాదరేఖా కళంకితమైనది ?" అని యామె నడిగెను.

విద్యుత్తు శిశిరుని ప్రశ్నలకేమియు ప్రత్యుత్తరమీయజాలక గద్గదకంఠియై "మహాశయా ! మీరిపు డొక యుపకారమును జేయవలసియున్నది. 'ఇంతలోకమునందును మీరుగాక నాకెవ్వరును 'నా' యనువారులేరు. మీవలననే నేనీయుపకారమును బడయగలనను ఆశ వెంపున నిచ్చటికివచ్చినాను" అని చెప్పుచుండగనే యామె కంఠము రుద్ధమయ్యెను. నోట మాట వెలువడజాలకుండెను. కన్నీటి కాల్వలు చెక్కులపై ప్రవహింప దొడగెను.

శిశిరు డదిచూచి దుఃఖితుడై "ఏడ్చుచున్నారా ? ఏల ?" అని గద్గదకంఠమున నడిగెను.

తనకన్నీటి నాతనికి గానుపింపకుండ జేయుటకై విద్యుత్తు దీపమువైపునకు మోమును ద్రిప్పివేసెను.

"వలదు ! వలదు ! ఏడువవలదు ! నేనేమి చేయవలసియున్నదో సందియమునుమాని చెప్పుడు ! నాయెడ మీరు సంశయముంచదగదే !" అని శిశిరు డాతురతతో ననెను.

ఆమాట లాలించినంతనే విద్యుత్తునకు బోయిన ప్రాణము మరల వచ్చినట్లయ్యెను. తనశరీరముపై నున్న నగలదీయుచు "మహాశయా ! వీనిని విక్రయించియేని, కుదువబెట్టియేని కొంతధనమును దెచ్చి మీరీ రాత్రియే నాకీయవలసియున్నది. మీకిది యెంతటి కష్టదాయకమైనను జేయకతప్పదు" అని మిక్కిలి ప్రయత్నమున జెప్పెను.

"మీరు నగలను దీయవలదు. వానినట్లే మీశరీరమున నుండ నిండు ! నేను మీకు వలసినధనమును దెచ్చియిచ్చెదను మీ కెంతధన మవసరమో చెప్పుడు ! మీ రిచట నాలసింపక యింటికేగుడు !" అనెను శిశిరుడు.

"ఇంటికా ! ఇంటికా ! నాకిల్లెక్కడనున్నది మహాశయా !" అని వెక్కి వెక్కి విద్యుత్తు ఏడ్చుచుండెను.

శిశిరు డాందోళితహృదయుడై "ఏమివిపత్తువచ్చెనో నాకెఱిగింప సంశయించుచున్నారా ?" అని యడిగెను.

విద్యుత్తు ప్రత్యుత్తర మీయజాలకుండుటచే శిశిరుడు మరింత వ్యాకులుడై తానుగూడ బండిలో గూరుచుండి "బండివానికి బోవవలసిన చోటు నెరింగించెను.

బండి నడువసాగెను. శిశిరుడు ప్రేమపూర్వకముగ "ఏమి జరిగినది ? మీరింతటి వ్యథనొందుట కేమికారణము ? చెప్పుడు ! నాహృదయ మారాటము నొందుచున్నది !" అని యడిగెను.

విద్యుత్తు చేతులతో ముఖమును గప్పికొని "మహాశయా ! ఏమియు లేదు. నేనా యుదంతము నివు డెరంగింపజాలను. నే నభాగ్యురాలను. ఆసంగతి నాలించినచో మీకును నాపై హేయతకలుగును" అని డగ్గుత్తికతో చెప్పలేక జెప్పలేక చెప్పినది.

శిశిరుడు చిక్కువిడదీయ ప్రయత్నించుచున్న కొలదియు నది మరింత చిక్కుపడిపోవుచున్నది. ఏమియు నూహింపవలను లేకున్నది. రెండుమూడు నిముసము లూరకుండి పిదప విద్యుత్తు మోమునుజూచి "ఇల్లులేనిచో సంధ్య యొద్ద కేగరాదా ?" అనెను.

సంధ్యపేరు వినినంతనే విద్యుత్తు చకితయై నే నెవ్వరియొద్దకును బోవజాలను నా మొగ మెవ్వరికిని జూపజాలను" అని యూరకుండెను.

"అయిన మీ రెచ్చటనుందురు ? నేనుగూడ నిరాశ్రయుడనే కదా !" అని డగ్గుత్తికతో శిశిరు డనెను,

"నేను గళాశాలలో మాయుపాధ్యాయుని యొద్దనే యుందును నాకిపుడు కొంచెము ధనమున్న జాలును" అనెను విద్యుత్తు.

"సరియే ! రజతునియొద్ద నాధనము కొంత నిలువయున్నది. ఇప్పుడే అతనియొద్దనుండి తీసికొని మీ కిచ్చెదను" అని శిశిరుడు చెప్పెను.

రజతుని పేరు చెవినిబడినంతనే విద్యుత్తునకు భీతియు అసూయయు హేయతయు, నొక్కమారు కలిగెను. "ఇపుడు నన్న చటకే తీసుకొని పోవుచున్నారా ?" అని యడిగెను

"నీవు లోనికి రానక్కరలేదు. బండిలోనె యుండుము! నేను లోనికేగి రూపాయిలను దెచ్చెదను" అని శిశిరుడు చెప్పెను.

బండి రజతుని మందిరమునకించుకదూరమున నాగెను. శిశిరుడు బండిదిగి లోనికేగెను. విద్యుత్తు బండిలోననే కూరుచుండెను. శిశిరుడు రజతుని గదిలోని కేగెను.

ఆసమయమున రజతుడు తనయనుచరులతో నేమియో తీవ్రముగ యోచించుచుండెను. అకస్మాత్తుగ వచ్చి శిశిరునిజూచి అందరును చకితులైరి.

"రజతబాబూ! నీతో మాటడవలసిన యక్కరగలిగి వచ్చితిని. అతిరహస్యము. కావున నీవొక్కసారి యావలకు వచ్చెదవా?" అని శిశిరు డడిగెను.

రజతు డొక్కసారి తనయనుచరులవైపు జూచి కనుగీటి ఆసనము నుండి లేచి శిశిరునితో వెలుపలికి వచ్చెను.

"సోదరా నాకిప్పుడైదువందల రూపాయిలు కావలసివచ్చెను" అని శిశిరుడనెను.

అభిమానధనుడగు శిశిరు డీనాడు తనయెదుట నర్థియై నిలచి యుండుటచే రజతుడు విజయగర్వమున నుప్పొంగిపోయెను. "సరియే మేడమీదకు రమ్ము!" అని చెప్పెను.

ఇరువురును మేడమీదకేగిరి. రజతు డినుపపెట్టెను దెరచి యైదు వందలరూపాయిల నోటులనుదీసి శిశిరునిచేత నుంచెను. శిశిరుడు వానిని జూచి జేబులోనుంచుకొని "కలమును కాగితమును ఇమ్ము! జ్ఞాపకపత్రమును వ్రాసి యిచ్చెదను" అని రజతునితో ననెను.

రజతుడు మందహాస మొనరించి "జ్ఞాపకపత్రమును వ్రాసి యీయవలసిన యావశ్యకత యేమున్నది? ఇది యింటివిషయముకదా!" అనెను.

అధ్యాయము—28

స్నేహపూరితమగు నిట్టిమాట రజతుని నోటినుండి చాలాకాలమునకు వినగలిగిన భాగ్యము నొదవెగదాయని శిశిరుడాదుఃఖసమయమున గూడ నానందమొందెను. "మరల నీధనము ననతికాలముననే యిచ్చివేసెదను" అని చెప్పెను.

"ఓహో! వలను చిక్కినపుడిచ్చివేయవచ్చును లెమ్ము. వ్రాతయావశ్యకత యేమియును లేదు" అనెను రజతుడు.

"ఆమాట నిజమే! కాని, జ్ఞాపకమునకు మాత్రము గుర్తించుట మంచిది" అనెను శిశిరుడు.

"బాగు, బాగు! నీవుగూడ నిపుడద్భుతవర్తనుడవైతివే!" అనుచు కాగితమును కలమును శిశిరునకిచ్చెను.

శిశిరుడు పత్రమును వ్రాసి రజతునకిచ్చి వడివడిగ వెడలిపోయెను.

శిశిరుని కంఠధ్వని నాలించి, సునయనీదేవి వడివడిగ సమావేశ స్థలమునకు వచ్చెను. కాని శిశిరుడప్పుడే వెడలిపోవుటచే వ్యాకులచిత్తయై రజతునిగదిలోనికి వచ్చి "శిశిరుడిచటికి వచ్చెనా?" అని రజతు నడిగెను.

"ఔను. వచ్చి యైదువందల రూపాయిలను బుచ్చుకొని వెడలిపోయెను" అని రజతుడు చెప్పెను.

"ఎందులకు?" అని యడిగినది సునయని.

"నాతో నేమియు జెప్పుటలేదు" అనెను రజతుడు.

రజతునిమాట లాలించినంతనే సునయనీదేవి హృదయము మరింత వ్యాకులమందెను.

"ఇంతరాత్రివేళ శిశిరునకైదువందలరూపాయిల యవసరమేమి కలిగినది? ఇచ్చటకువచ్చియు నన్నుజూడకయే వెడలిపోయెనేల?

ఇంతటితొందరపాటతని కేమిగలిగినది ?" అని పెక్కుగతుల యోచించు కొనుచు అటనుండి లోనికి వెడలిపోయెను.

బండియొద్దవకుచ్చి శిశిరు డైదువందల రూపాయిల నోటులను విద్యుత్తుచేతనుంచి "ఇవి చాలునా ? ఇంకేమేని గావలసినచో నాజ్ఞా పింపుము !" అని యనెను.

విద్యుద్వీక్షణము లపుడు కృతజ్ఞతాపూర్ణములో ప్రేమావిల ములో కృతజ్ఞతా ప్రేమమయములో చెప్పజాలము. కాని, రెప్పవేయక అట్టె యామె శిశిరుని మోముజూచుచు "ఇవి చాలును" అని గద్గద స్వరమున ననెను.

విద్యుద్వీక్షణ తేజమున శిశిరనేత్రదీప్తి విలీనమైనది కాబోలును శిశిరుని ప్రయత్నములేకయే వాని చేతులు విద్యుత్తుచేతులయొద్ద కేగినవి. విద్యుత్తు శిశిరుని చేతులను గట్టిగ దనచేతులతో బట్టుకొనెను. ఆపజాలని తన యాంతరంగికభావముల నాతని కీవ్యాజమున బ్రకటించుచున్నదో ! తనహృదయగత వేదనామయప్రేమా ప్రవాహమును దీవ్రస్పర్శశక్తిచే శిశిరహృదయసీమ బ్రవహింపజేయుచున్నదో ! కాని, యిరువురును స్తంభీభూతులై యున్నారు.

"అమ్మా ! బండియెచ్చటికి దీసికొని పోవలెను ?" అని యాసమ యమున నే బండివా డడిగినాడు.

ఆమాట చెవినిబడినంతనే ఇరువురును జకితులైనారు. వారి చేతులపట్టు సడలిపోయినది. కాని విద్యుత్తునోట మాట వెలువడుట లేదు. శిశిరుడు మెల్లమెల్లగా "గ్రైస్తవ మహిళాకళాశాలకు దీసికొని పొమ్ము !" అని చెప్పెను.

బండి కదలెను. "వెడలెదను !" అని యైనఒకరితో నొకరు చెప్పకొనజాలకుండిరి. అప్పటి విద్యుచ్ఛిశిరుల హృదయసంక్షోభము

అనుభవనీయులగు కోమల హృదయులకేకాని, అందరకు దెలియబడదు కదా !

బండి చూపుమేర దాటెను. శిశిరుడు హృదయభారముతో నివాసమునకు వచ్చెను. ఆరాత్రి యాతనికి నిద్రపట్టునా ? వ్యథాపూర్ణములును—చింతాసమంచితములును—అసంబద్ధములునగు బహువిధ భావనాతరంగ మాలికలచే నతని మనస్సరోవరము అల్లకల్లోలము కాకుండునా ? తొల్లింటిరీతి ప్రశాంతముగ నుండగలదా ?

అధ్యాయం—29

శిశిరు డెట్లో యారాత్రిని గడిపెను. మరునాటి ప్రాతఃకాలము ననే యొకపరిచారకుడు విద్యుత్తు వ్రాసిన జాబును దెచ్చి శిశిరుని చేతి కిచ్చెను. శిశిరుడా జాబునుజూచి సంచలితహృదయు డయ్యెను. ఇంచుక యోచించి "అచటకేగినచో నిన్నటి విద్యుద్విపరీతఘటనా మూల కారణము దెలియనగును" అని నిశ్చయించుకొనెను. వడివడిగ స్నానాదులను నిర్వర్తించి కృష్ణప్రభామందిరమున కేగెను.

కృష్ణప్రభ శోచనీయావస్థలో నున్నది. ఆమెమోము రక్తహీనమై వివర్ణమై—విపరీతముగ నున్నది.

శిశిరు డామెనుజూచి "మీస్థితి యెట్లున్నది ?" అని ప్రశ్నించెను.

"మహాశయా ! నీరాక కెదురు చూచుచున్నాను. విద్యుత్తు నన్నువిడనాడి యెచటికి బోయెనో తెలియదు. ఇప్పుడు నేనీలోకమును వీడుటకు సంసిద్ధురాలనై యున్నాను. ఆ శుభసమయమునకే యెదురు చూచుచున్నాను. ఇంక విలంబము గూడలేదు. ఈసంధిలోగొన్ని

కాగితములున్నవి. దీనిని నీయొద్దనుంచుము! రేపు దీనిని విద్యుత్తునకిమ్ము" అని తనతలగడక్రిందనున్న యొక కాగితపు సంచిని క్షణప్రభ శిశిరునకు జూపెను.

శిశిరు డాసంచినిదీసెను. ఆసంచికి నాలుగుమూలలును, అమె యంగుళీయ ముద్రాచిహ్నములయి యుండెను. పైభాగమున బెద్దయక్షరములతో శిశిరుని పేరును, విద్యున్నామమును వ్రాయబడి యున్నవి. "శనివారమువరకు దీనిని దెరువవలదు" అనికూడ వ్రాయబడి యుండెను.

శిశిరుడు క్షణప్రభ నుచితరీతి నోదార్చుచు "ఇది మాతా పుత్రికల జగడపువిషయము. ఈస్వల్పవిషయమునకై మీరిట్లధైర్య మొందరాదు. నిన్నటిరాత్రి విద్యుత్తు నాయొద్దకువచ్చెను. ఇప్పుడామె కళాశాలాప్రధానోపాధ్యాయిని యింటనున్నది. మీయాజ్ఞయైనచో నేనామెను వెంటనిడికొని వచ్చెదను" అని చెప్పెను.

"వలదు! వలదు! ఆమెను బిలువవలదు! పిలిచినను ఆమెరాదు. ఆమెను బిలువవలసిన యావశ్యకతయు లేదు. ఆమెకు మోముజూపు యోగ్యతయును నాయందు లేదు. నేనామెను నీచేతులలో నుంచు చున్నాను. ఆమెబాధ్యతయు—సర్వరక్షణభారమును—నీయధీన మొన రించుచున్నాను, ఆమె చాలా సరళహృదయ—సాంసారిక కుటిల నటల నించుకయు నెరుంగనిది—ఇంక ఆమె నీయది" అని క్షణప్రభ క్షీణస్వరమున నుడివి యూరకుండెను.

"రోగతీవ్రతవలన మనోవేదనాకారణమున క్షణప్రభ యిట్లను చున్నది కాబోలును" అని శిశిరుడు తలంచి "మీరామెకై యిసు మంతయు వ్యధనొందవలదు. ఎట్టివిచారమును మనస్సున నుంచుకొన వలదు" అని చెప్పెను.

క్షణప్రభ మాటాడలేదు. కన్నులరమూసి శిశిరుని మోమును జూచుచుండెను. కొంతవడికొక నిట్టూర్పువిడిచెను.

శిశిరుడు లేచి నిలిచి "సెలవుపుట కాజ్ఞ నొసంగుడు!" అనెను.

క్షణప్రభ మారుపలుకలేదు.

అధ్యాయం—30

నేడు శనివారము క్షణప్రభ తనచేతికిచ్చిన కాగితములను బట్టుకొని విద్యుత్తు నివసించుచున్న యుపాధ్యాయిని యింటికి శిశిరుడు వచ్చెను. అచటి పరిచారకునిచే దన యాగమనమును విద్యుత్తున కెరింగించెను. విద్యుత్తు ఉపాధ్యాయిని యనుమతిగొని శిశిరుని లోనికి రావించెను.

ఇరువురు నొకగదిలో గూరుచున్నారు. శిశిరుడు జరిగిన యుదంతమునంతయు విద్యుత్తున కెరిగించి కాగితపుసంచి నామె కందించుచు "దీనిని మీరు చదువుకొనుడు" అని చెప్పెను.

విద్యుత్తు భయకంపితస్వరమున "మీరే దీనిని దెరచి చదువుడు" అనెను.

"కాదు! కాదు. ఇందు నేదెలియదగని రహస్యములేముండునో! మీరు చూచుకొనుటయే మేలు!" అని శిశిరుడు చెప్పి యాసంచి నామె చేతికిచ్చెను.

శిశిరనిర్బంధమున విద్యుత్తు కంపితహస్తములతో నాసంచినిజించి లోనున్న కాగితముల వెలువరించెను. అందొక మరణశాసనమును—కొన్ని ఋణపత్రములును—ఒక పెద్దజాబును ఉన్నవి ఆజాబు పైభాగమున నిట్లు వ్రాయబడియున్నది.

"నేనీ లోకమును విడిచిపోవుచున్నాను. కావున నే హేయమును- నింద్యమును అగు నాయాత్మకథ మీకు తెలియునని లజ్జింపవలసిన యావశ్యకత యిసుమంతయు నాకు లేదు. ఈనాడు నాపాపమయ— రహస్యమయ—నీచజీవితకథను వివరముగ నిందు వ్రాసియున్నాను" అని

దానిని జూచినంతనే విద్యుత్తుహృదయము హఠాత్తుగా బ్రేలి నట్లయ్యెను. కాగితములు చేతినుండి క్రిందపడిపోయెను. వెక్కి-వెక్కి- యేడ్వసాగెను.

ఎట్టి నీచవృత్తిలో నున్నదైనను క్షణప్రభ విద్యుత్తునకు తల్లియే కదా! మాతృప్రేమాప్రవాహ మఖండమైనది కదా! "జననీ జన్మ భూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసీ" అని కదా యార్యోక్తి' ప్రేమా స్వరూపిణియగు జననివలననే కదా జన్మభూమికిగూడ నింతటి యధిక ప్రతిష్ఠకలిగినది! విద్యుత్తునకు సర్వస్వమును తల్లియే! ఇంకెవ్వరును లేరు. తండ్రిసంగతియె యామెకు తెలియదు. విద్యుత్తు తిలను మీదికెత్తక వెక్కి-వెక్కి- యేడ్చుచు "దాను నిరంతరకళంకమయ నీచాతినీచవృత్తి నవలంబించియు, దన ప్రియపుత్రిక నా భయంకర దావానలమధ్యమున బడవేయనిచ్ఛగింపక, సరళ సుభగ సన్మార్గమున జరింప వీలుగల్పించి, పుత్రిక కిరువదియేండ్లు యీడువచ్చువరకు, దన నడువడిని మరుగుబరచి సంచరించినతల్లి—అనురాగశీలయగుతల్లి—లోకజ్ఞాన నిపుణురాలగు తల్లి—తనపుత్రికయొద్ద సెలవుగై కొనుటయా!" అని మరింత వెక్కి- వెక్కి- యేడ్చుచుండెను. మాతృదేవతయెడగల మమత్వస్రోతస్సులు ఆమెహృదయ సీమను బొంగిపొరలసాగినవి. ప్రేమాకృతజ్ఞతలామె మనస్సరోవరమున దరంగితములై కాసాగినవి.

ఇపుడామె నెట్లూరడింపవలెనో శిశిరునకు దోచకపోవుటచే నాతడు మూకీభావమున నామె మోమును రెప్పవేయక చూచుచు అట్లె నిలిచి యుండెను.

అపు డా పక్కగదిలో నుపాధ్యాయుని యడుగుల చప్పుడు విననయ్యెను. విద్యుత్తు చకితయై వడివడి గన్నీళ్ళు దుడిచికొని, క్రింద బడిన కాగితములను దీసి, అందున్న జాబునువిప్పి చదువదొడగెను. అందిట్లున్నది.

"ప్రియకుమారీ!

నేనీ లోకమును వీడిపోవువరకును నా నింద్యప్రవృత్తిని నీ కెరుక బడకుండుట కెంతయు బ్రయత్నించితిని. నిన్ను మిక్కిలి చిన్నతనముననే క్రైస్తవమహిళాకళాశాల కొప్పగించి నాగలియేని సోకనీయకుండ జేయుట కిదియే కారణము. నీ కిరువదివత్సరముల ప్రాయము వచ్చువరకు మిక్కిలి జాగరూకతతో మెలంగి యీరహస్యమును దాచగల్గితిని. కాని, ఒక్కనాటి యజాగ్రత్తవలన నా చిరప్రయత్నపటము తటాలున జినిగిపోయినది. నీచము—హేయము—సకలజన గర్హితము—లజ్జాస్పదము నా వేషము నాజీవితరంగమున నీకంటబడినది. ఇంక నా మొగమును నీకు జూపజాలను. కావుననే విషపానమొనర్చి నేనీ లోకమును విడుచుచున్నాను.

నేను పుట్టుకతో వేశ్యనుగాను. ఒక బ్రాహ్మణబాల వితంతువును. ధనవంతుని పుత్రికను. తల్లిదండ్రులచే గారాబమున బెంపబడుచుండెడి దానను. నేను వింతంతువునైనను, వేషభూషలయం దెట్టిలోపమును బొందియుండలేదు. నాకు పదునారు వత్సరముల ప్రాయము వచ్చువరకు బెద్దలనిరోధమున నుండగలిగితిని. కాని ప్రకృతివశమున భోంగిపోరలి

మహోద్రేకమున వచ్చు వాంఛాతరంగముల నెదుర్కొని నిలువజాలక సంచలిత హృదయనై పోయితిని.

ఆసమయమున నాసౌందర్యప్రదీపుల నాసింపని యువకుడు లేడు—నావాగమృతము నాస్వాదింపదలంపని వృద్ధుడును లేడు—వేయేల నా కటాక్షవీక్షణభాగ్య సంప్రాప్తికై పనిలేనిపని గల్పించుకొని యైనను మాయింటికిరాని పురుషు డాయూర లేడని ధైర్యముగ జెప్పగలను. అన్యాపదేశముగ దమభావములను నాయెద్ద వెల్లడించువారు కొందరు ఇతరులతో నేవో మాటలాడు సందర్భమున నవ్వునట్లు నావైపుజూచి నవ్వువారు కొందరు—తమ ప్రణయపూర్వగాథలను నాచెవిని బడునట్లు జెప్పువారు కొందరు—నగలను నాణెములను జూపువారు కొందరు—ప్రణయలేఖలను బంపువారు కొందరు—రాయబారుల దోలువారు కొందరునై యువకులు నాకృపాప్రసాదమున కెదురు చూచుచుండిరి.

సంపన్నుడును—సౌందర్యవంతుడును చతురుడును నగు నొక్క యువకునకు వశపడి యొక్కనాటిరేయి యిల్లుదాటి వచ్చితిని. అన్యోన్యానురాగములతో—ఆనంద విహారములతో—అనంతమోహ ప్రభావశక్తిచే ఆరువత్సరము లట్టే అనుపమాన సుఖసామ్రాజ్యమున కధీశ్వరినై యుంటిని. ఆసమయమున నాయువకుడు నాయందలి మోహంపు బెంపున సమర్థులగు నుపాధ్యాయులచే నాకు సంగీతసాహిత్య ముల జక్కగా జెప్పించెను. ఆసమయముననే నీవును జన్మించితివి. నీవు పుట్టిన ఆరుమాసములనాడే యాతడు నన్నొంటిగవిడిచి పారిపోయెను.

"ఓహో! ఏమి వానిమధుర ప్రేమానుగుంఫిత వాక్యజాలములు! ఏమి ప్రణయధర్మోపన్యాసములు ! ఏమి సంస్కరణ దీక్షాప్రాగల్భ్య ములు ! ఇవియన్నియు నన్ను మోసగించుటకా ! నన్ను ధర్మభ్రష్టను

గావించుటకా! నన్నధఃపతన మొందించుటకా!" అని నాలోనేనె వానినిగూర్చి దుఃఖించుచు మున్ముందీభయంకర కపట దుష్టలోకమున జరింపవలసిన నీకై పరితపించుచు, గర్భవ్యము నెరుంగజాలక, కష్టమున జిక్కి దినముల గడుపుచుంటిని.

కొంతకాలమునకు వంగమహిళా కళాశాలావృత్తాంతము నెరింగి నిన్ను దీసికొని యచ్చటకేగితిని. నిన్నాకళాశాలలో జేర్చికొని అచ్చటనే యుంచి పరిపాలించుటకు నా సాధ్వీత్వమును దెలుపు యోగ్యతాపత్రికను ఆ కళాశాలాధికారిణి కోరెను. ఆవిషమపరీక్షకు నేనెంతయు గుందవలసివచ్చెను. నిజముగా నేను ప్రయత్నించినచో నాకది యసాధ్యకార్యముకాదు. అప్పుడీయూరనున్న భద్రజనులలో నాకృపాకటాక్షవీక్షణములకు గురికానివా రెందరోలేరు. వందలకొలదిగా యోగ్యతాపత్రములను దెచ్చి కుప్పవేయగలిగి యుండెడిదాననే! కాని, ప్రపంచము నీరీతిగా మోసపుచ్చుట యనుచితమని దలచితిని.

వెంటనే నిన్ను దీసికొని క్రైస్తవమహిళాకళాశాల కేగితిని. అచ్చట నిట్టిభేదములేదు. జాతితో—జన్మముతో—కులముతో వారికక్కరలేదు. అచ్చట నిన్నుంచి, తగిన యేర్పాటు జేసితిని. కాని నేను మాత్రము నాహేయమార్గమును విడువజాలకుంటిని. ఎందువలననందువా? నీజీవితము నిరంతరానందమయముగా జేయుటకు దగిన ధనము గడింపవలెననియే! నీకు వెనుకముందెవ్వరునులేరు. ఏనాడు నీజన్మవృత్తాంతము లోకమునకు దెలియునో, ఆనాటినుండియే నీవు లోకమునకు మిక్కిలి జులకనయైపోవుదువను భయమున నీవు నాపుత్రికవనికూడ లోకమునకు దెలియకుండుట కెంతయు ప్రయత్నించితిని. నావర్తనము నీకును, నీయుదంతము లోకమునకును దెలియకుండుటకే నీకొరకొక ప్రత్యేకమందిరమునుగొంటిని. నీవు సెలవుదినములలో నచటికి

వచ్చుటకు ముందుగ నేను వచ్చి యుందును. నీకు నుమోపము కలుగకుండ బ్రయత్నించుచుండెడి దానను. నీవు గురువారమునాడు హఠాత్తుగా వచ్చుటచేతనే యిట్టి విపరీతము ఘటిల్లెను. ఇందులకు నేనావంతయును విచారింపను.

ఇపుడు యోగ్యాతియోగ్యుడగు శిశిరబాబు సహాయము నీకు సంప్రాప్తించుటచే నేను కృతార్థురాలనైతిని. నిన్ను నామనసార శిశిర బాబుచేతులలో నుంచి నేను నిశ్చింతగా మీ యిరువురియొద్ద ననుజ్ఞ గొని ఈనీలోకమునుండి వెడలిపోవుచున్నాను. నన్ను నీవు క్షమింప కుండ నుండజాలవనియె సంపూర్ణముగ విశ్వసించుచున్నాను. శిశిర బాబు విజ్ఞానధనుడు. కావున నన్ను దప్పక క్షమించును. ఇక నాకనుజ్ఞ నిండు సమయమైనది.

పాపమయి

క్షణప్రభ"

ఈజాబును వెక్కి-వెక్కి యేడ్చుచునే చదువుచున్న విద్యుత్తు జాబు ముగిసినపిదప మోముద్రాల్చుకొనియే దానిని శిశిరునిచేతికిచ్చెను. శిశిరుడును దానినందుకొనెను. కాని విద్యుత్తు మోమును జూడజాల కుండెను. కొంచెముసేపైనపిదప మోమును ద్రాల్చుకొనియే "ఒకసారి అచటికి వెడలవలదా ?" అని మెల్లగ విద్యుత్తుతోననెను.

"ఇంక నచ్చట నాకేమున్నది ! నిన్ననే బంధుత్వపాశమును దెగదెంచుకొని వచ్చియుంటినికదా ?" అని వ్యథాపూర్ణస్వరమున విద్యుత్తు చెప్పెను.

"అయినను దల్లికదా !" అని చెప్పదలచెను. కాని, ఈమాటచే ఆమెహృదయము తీవ్రాఘాతమునకు బాల్పడునేమో యనుకొని యూరకుండి, యించుకసేపైనపిదప "చేయదగిన కార్యములను జేయక

తీరదు ! మీరుకాక ఆమెకెవ్వరున్నారు ? మీరచటికేగక తప్పదు. నేనుగూడ మీతో వచ్చెదను. రండు !" అని చెప్పెను.

విద్యుత్తు మారాడకయే అటనుండి లోనికేగి, ఉపాధ్యాయినితో జెప్పి యించుకసేపటిలో మరలివచ్చెను. ఇరువురు నొకబండిలో గూర్చుండి వెడలిరి.

అధ్యాయం—31

విద్యుత్తు తనతల్లికి జేయవలసిన యుత్తరక్రియలను నిర్వర్తించి తల్లి యార్జించిన ధనము "పాపార్జితవిత్త" మని కైకొననొల్లక యవితంతు శరణాలయ సంస్థాపనకై యొసంగి, ఆకార్యభారమును శిశిరబాబుపై నుంచెను. తన యుపాధ్యాయినీ సహాయమున శీలాంగపురిలో నొక యుపాధ్యాయినీ పదవిని సంపాదించికొని యచటికి వెడలిపోయెను.

సుప్రసిద్ధ వంగసమాచార పత్రికలన్నియు, క్షణప్రభయొక్క ఆత్మహత్యా వృత్తాంతమును, విద్యుత్సుందరీ మహోదారదాన సమాచారమును మిక్కిలి ప్రశంసించుచు ప్రకటించినవి.

'నారద' మాత్రము ఆ ప్రశంసలను విడిచి "క్షణప్రభాభవనము విద్యుచ్ఛిశిరుల విలాసవిహారస్థానము. ఇపుడా భవనము మూయబడెను సుప్రసిద్ధలేఖకులగు శిశిరబాబుగారి కిది మిక్కిలి విచారకరమగు విషయము. ఆతనిప్రియురాలగు విద్యుత్తునకు గూడ ననిన్నివిధముల దుఃఖసమయమే. పాపము ! మొన్నటిగురువారమునాటి రాత్రియే శిశిరచక్రవర్తిగారు రజతబాబుగారియొద్ద నైదువందలరూప్యము లప్పు జేసి విద్యుత్తున కొసగినారు. ఇంక విద్యుత్తునకు ధనము నొసంగవలసిన

సంపూర్ణభారము శిశిరచక్రవర్తిగారిపై బడుటకు మిక్కిలి విచారించు చున్నాము" అని నిందాపూర్ణములును—అపహాసగుంఫితములును—అవమాన దాయకములునగు వ్రాతలను బ్రకటించెను.

మలినాంబరముపై నున్నడాగు చప్పున గానిపింపదు. కాని శుభ్రవస్త్రమునందలి స్వల్పకళంకము దూరమునుండియే గోచరించు చుండును. వినిర్మల ప్రవర్తనుడును—సుప్రసిద్ధుడునగు శిశిరునిపై నీనింద యతివేగముగ బ్రాకిపోయెను. ఈదుర్వార్త శిశిరునకు దుర్భర ముగ నుండెను.

సరళహృదయయు—శిశిర వినిర్మలప్రవర్తనానురక్తయునగు సంధ్యాదేవి హృదయముగూడ 'నారద' ప్రకటనముచే వ్యాకులితమై పోయెను. ఖిన్నవదనయై రజతునియొద్ద కామె వచ్చెను.

"ఏమియీ యకస్మాద్దర్శనము!" అనెను సహేళనముగ రజతుడు.

"మీమాటల చందమేకాక—మీచేష్టలుగూడ విపరీతముగ నున్నవని చెప్పుటకు వచ్చితిని" అన్నది నిర్భయముగ సంధ్య.

"ఔను! విపరీతదృష్టితో జూచువారికంతయు విపరీతముగనే గానిపించుచుండును" అనెను రజతుడు.

"మీరు శిశిరబాబుపై మిథ్యాకళంకములనేల ఆరోపించినారు!" అన్నది సంధ్య.

"నేనేమి మిథ్యాపవాదముల నారోపించితిని!" అనెను రజతుడు.

"శిశిరబాబు మీయొద్ద రూపాయిలను బుచ్చుకొని విద్యుత్తున కిచ్చెనని మీరు ప్రకటించితిరే! అది నిజమేనా!" అని సంధ్య యడిగెను.

రజతుడు వడివడిగ మేజాసొరుగులోనుండి శిశిరుడు వ్రాసి యిచ్చిన ఋణపత్రమును దీసి సంధ్యయెదుట బారవేసెను.

సంధ్య యాపత్రమునుజూచి "సరియే ! ఈధనము విద్యుత్తుకొరకే యని చెప్పుటకిది యెట్లు ప్రమాణమగును ?" అన్నది.

"తనతల్లియొక్క నిజరూప సందర్శనమున వ్యధితచిత్తయై తల్లిని విడిచి విద్యుత్తు వెడలిననాటిరాత్రియె శిశిరుడువచ్చి ధనమును గైకొని విద్యుత్తునకిచ్చెను. ఆసమయమున వనమాలి యింటికిబోవుచు, మన ద్వారమునొద్ద నిలిచియున్న బండిలో గూరుచుండిన విద్యుత్తునుజూచి దూరముననే నిలిచియుండెను. పిదప శిశిరుడువచ్చి యామెకు ధనము నిచ్చి యటనుండి వెడలిపోవుటయు జూచి మరలివచ్చి నాకెరిగించెను" అని రజతుడు చెప్పి పత్రమును మరల నెప్పటియట్లు భద్రపరచెను.

సంధ్య విస్మయచకితయై "ఆనాటిరాత్రియే క్షణప్రభా నిజ తత్వము విద్యుత్తున కెరుకవడెనని మీకెట్లు తెలిసినది ?" అనెను.

రజతుడేమియు దోచక, నలుగడల బరికించుచు, గొంతుసవరించు కొనుచు. "ఆమరునాడే క్షణప్రభ ఆత్మహత్యగావించుకొనెను కదా ! ఈసమాచారము మాయమ్మకుగూడ దెలియును" అనెను.

"విద్యుత్తుతో శిశిరునకుగల సంబంధము సర్వదా దోషరహితమై యున్నదని మీరెరింగియు దోషారోపణమొనరించి ప్రకటించితిరేల ?" అన్నదిసంధ్య.

"వారిసంబంధము దోషరహితమైనదని చెప్పనవకాశములేదు. క్షణప్రభామందిరమున కాతడూరక పోవుచుండెనా ?" అని రజతు డూరకుండెను

"కల్ల ! కల్ల ! పట్టికల్ల ! శిశిరునియందు మీకుగల యనురాగము విపరీతపరిణామ మొందుటచే గలిగినభావ మిది. శిశిరబాబు శిరస్సుపై నిపుడు మీరీకళంకభారమును మోపుచున్నారు. ఈనీచకృత్యమునకు-

ఈపాపకార్యమునకు—మీహృదయమున నణుమాత్రమును వ్యథా
భావము దయింపలేదా ?" అన్నది సంధ్య.

రజతుడు తిరస్కారసూచకహాస్య మొనరించి "శిశిరుని వెనుక వేసికొని యాత్మనాథునిపై దండెత్తివచ్చుట మిక్కిలి సమంజసమైన కార్యమని నీవు బాగుగా దెలిసికొనినందులకు నేను మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. నేనొక యపరిచితవ్యక్తిని, నాయింట ప్రవేశపెట్టిన యకార్యమునకు—అజ్ఞానకృత వ్యాపారమునకు—మిక్కిలి వ్యథ నెందుచున్నాను" అనెను రజతుడు.

"ఆనాడు మీరాతని చెల్మి నభిలషింపనిచో, ఈనాడాతడిట్టి యవమానమునకు గురికాకుండనుండును" అన్నది సంధ్య

ఆమాటలకు రజతునిహృదయమున క్రోధప్రతిహింసాభావము లొక్కుమ్మడి నలముకొనెను. మారుమాటాడజాలక సంధ్యా వదనమును గోపవీక్షణములచే జూచుచుండెను. తటాలున సునయనీదేవి యాగది లోనికివచ్చెను రజతుడామెను జూడగనే తలవంచుకొనెను.

"రజతా ! ఏమి ఘనకార్య మొనరించితివి ! ఈవిధముగ శిశిరు నవమానింప దలచితివా ? ఇట్టి యకార్యమొనరించుటకు నీవు లజ్జపడ లేదా… …" అని సునయనీదేవి గద్దించుచుండగనే రజతు డటనుండి లేచి మారాడక శిరస్సువంచుకొని యావలకేగెను.

సునయనీదేవి సంధ్యచేయిపట్టుకొని "రమ్మా ! అట్టివానితో నీకు వాదమెందులకు ?" అని యామెను దీసికొనిపోయెను. లజ్జాక్షోభ హృదయయై యత్తగారితో సంధ్య లోనికేగెను.

అధ్యాయం—32

నారదపత్రికా ప్రకటనమున శిశిరుని హృదయమున లజ్జాభయ దుఃఖసంక్షోభము లావరించి యాతనినెంతయు వేధించుచున్నవి. లజ్జితుడై సునయనీసంధ్యల యొద్దకుగూడ వెడలుటమానుకొనెను. ఏరమణ ముఖారవింద సందర్శనమున నాతడెల్ల దుఃఖముల మరచి యానందమందుచుండెనో, ఆవిద్యుత్తుగూడ నిపుడు శీలాంగపురికేగినది. లోకమున దనజీవితము కళంకయుతముగ బ్రకటితమగుచున్నది. ఇన్ని విధములచే నాతడు మనోవేదనము నందుచుండెను.

సంధ్యాసునయనుల యొద్దనుండియు, విద్యుత్తునొద్దనుండియు నూరడింపుజాబులు శిశిరున కాసమయమున వచ్చినవి. వానితో నాతడు కొంతయూరట జెందకపోలేదు. అయినను రజతునకీయవలసిన వైదవందల రూప్యముల నిచ్చివేయుటెట్లు? ఈయకున్న నింకను అతడెట్టి యకార్య మొనరించునో ?" అని వ్యాకులుడగుచుండెను. తనకీయవలసిన వారలనెల్ల నడిగెను కాని వారు మిక్కిలి యెక్కువ కాలపు వ్యవధుల జెప్పివేసిరి. చేయునదిలేక శిశిరుడు మిక్కిలి బరితపించుచుండెను.

ఎట్లైనను శిశిరుని ప్రతిభను—గౌరవమును—కీర్తిని భగ్నము మొనరింపవలయు ననియె రజతుడు సర్వదా ప్రయత్నించుచుండెను హేముడు, ఖగేనుడు, వనమాలి, మొదలగు ననుచరులతో నిదియే యోచించుచుండెను. ధనలుబ్ధులగు వారు రజతునిహృదయమున కనుగుణ సమాధానములనే జెప్పుచుండిరి. మిత్రద్రోహియు, స్వామిద్రోహియునగు వనమాలి, రజతుడిచ్చు లంచములకుబ్బి వానితో గలిసి శిశిరునిపై నేరములనుమోపి వ్యాసములను వ్రాయుచుండెను, శిశిరుని నిందించి వ్యాసములను వ్రాయువారలకు రజతుడు మిక్కుటముగ ధనము నిచ్చుచుండువాడు.

అధ్యాయము—32

రజతు డొకనాటి ప్రాతఃకాలమున "నారద" పత్రికాకార్యాలయమున గూరుచుండి వచ్చియున్న జాబులను—వ్యాసములను—జూచుకొనుచుండెను అందొక వ్యాసము గానిపించెను. "శిశిర లేఖా ప్రసంగము" అని పెద్దయక్షరములతో నావ్యాసముపై వ్రాసియుండెను. రజతు డాతురతతో దానిని జదివెను.

అందు లేఖకుడు వ్యక్తిసంబంధములగు గుణదోషముల జోలికేగకయె, మిక్కిలి నేర్పరితనమున శిశిరలేఖలను విమర్శించెను. విషయము—విధానము—ఆరంభము—ఉపసంహారము— అభ్యాసము—అపూర్వత—అర్థవాదము—ఉపపత్తియు నెట్లున్నవి? భావమున కనుగుణముగు భాషయున్నదా లేదా? శైలిరోచకముగ నున్నదా లేదా? భాష నిర్దుష్టముగ నున్నదా లేదా? భావములు స్వతంత్రములైనవా? చౌర్యమొనరించి తెచ్చినవా?—ఈలేఖవలన లోకమున కేమియుపకారమున్నది?—అభ్యాసములేవి!—ఏవిషయమును లేఖకు డభిరుచితో దీవ్రముగ వ్రాయుచున్నాడు? ఎందులకట్లు వ్రాయవలెను! అను విషయములను మిక్కిలి విపులముగ—దీవముగ—రజతుని కానందప్రదముగ వ్రాయబడి యుండెను. "శ్రీశచంద్రశర్మ—రాజధాని తపాలాధికారిద్వారా" అని వ్రాయబడియుండెను.

ఆలేఖను జదివినంతనే రజతుడు పొందిన యానందమునకు మేరయే లేదు. తానెవని కారణమున నారదను స్థాపించెనో—ఎవని కారణమున దనతల్లికిని భార్యకునుగూడ బగతుడయ్యెనో—ఎవని కారణమున నాతడహరహమును జింతాపూర్ణహృదయుడగు చుండెనో ఆశిశిరుని సాధించుటకు దగిన యనుపమానసాధనము నేడు రజతునకు లభించెను. ఈవిమర్శలతో శిశిరకీర్తియంతయు సంపూర్ణముగ మాసిపోవునని నిశ్చయించుకొనెను. శిశిరు డనతికాలముననే గౌరవరహితుడై

యుదఃపతితుడగునని విశ్వసించెను. ఎటులనైన శ్రీశచంద్రశర్మను దన వశముచేసికొని శిశిరుని ధ్వంసమొనరింప నిర్ణయించుకొనెను. నూరు రూపాయిలను శ్రీశచంద్రశర్మగారికి మనీయార్డరుగబంపి,

"విమర్శక సార్వభౌమా!

మీరంపిన "శిశిరలేఖాప్రసంగము" అను వ్యాసరాజముసు కృతజ్ఞతతో నందుకొంటిమి. నేను నూరురూపాయలు ఈవ్యాసమునకు బురస్కార మంపుకొంటిమి. మీరట్టివ్యాసములను విరివిగా వ్రాసి పంపుచుందురు ! మీరుకోరిన ధన మొసంగుచుందుము. నాకు మీదర్శన భాగ్య మలవడజేసినచో నేనెంతయు కృతార్థుడ నగుదును. మీకిటకురా నవకాశములేనిచో, మీరుండు చోటును వివరముగ వ్రాసినచో నేనేవచ్చి మిమ్ము దర్శింతును. మీజాబున కాతురతతో నెదురు సూచుచున్నాను.

భవద్విధేయుడు
రజతురాయులు"

అని యొకజాబును వ్రాసెను. శ్రీశచంద్రశర్మగారి విమర్శనముసు ముద్రణమున కొసంగెను. ఖగేసుడు వనమాలి మొదలగువారీ యుదంతము నెరిగి మిక్కిలి యుత్సాహమొందిరి.

"నారదను" పక్షపత్రికగాజేసి శ్రీశచంద్రశర్మగారి వ్యాసములను మిక్కిలి వడివడిగా బ్రకటించుట యిప్పట్టున కర్తవ్య"మని ఖగేసుడు చెప్పెను. వనమాలి దానికామోదించెను. రజతుడు వారిని మిక్కిలి బ్రశంసించి యందుల కంగీకరించెను. మరల నొకజాబును

శ్రీశచంద్రశర్మగారి పేర నీ సమాచారమును వ్రాసి అయిదారు దినముల లోననే విమర్శనము నంప బ్రారంభించెను.

అధ్యాయం—33

శ్రీశచంద్రశర్మగారు రజతశేఖరుపై వ్రాసిన విమర్శలైదు మాత్రమే క్రమముగా నారికలో వెలువడినవి. ఆ యైదు వ్యాసములచే అఖిలవంగదేశమును అట్టుడికిపోయినట్లయ్యెను. సహృదయ హృదయమా విమర్శల జదివి విస్మయవిషణ్ణ సంక్షోభముల నొందెను. సునయనీదేవి పరితాపమునకు మేరయే లేదు. పాఠకులు శ్రీశచంద్రుని రచనానైపుణ్యమును వేనోళ్ళ గొనియాడుచుండిరి. రజతుడు విజయమొందితి నని తలంచి గర్వమున మిన్నంది పోవుచుండెను. కాని శ్రీశచంద్రశర్మగారి సందర్శనము మాత్రము రజతరాయునకు గలుగ లేదు. రాజధానీ తపాలాధికారి తప్ప శ్రీశచంద్రు నెరింగినవా డొక్కడును ఆనగరమున లేడు. శర్మగారు తనజాబులను మనీయార్డరులను దానే తపాలాకార్యాలయమునకు వచ్చి యెప్పటికప్పుడు తీసికొనుచుండుటచే నాతని నివాసము తపాలాధికారికి గూడ దెలియదు.

అయిదవవిమర్శ ప్రకటితమైన పిదప శర్మగారియొద్దనుండి విమర్శ రాలేదు. రజతు డెన్నిజాబులను వ్రాసినను ప్రయోజనము లేకపోయెను. శిశిరు నవమానించుటకు దగిన యస్త్రసంపద తనయొద్ద నేమియు లేకపోవుటచే నెంతయు గుంది, మిత్రులతో యోచించి తన కీయవలసియున్న అయిదువందల రూప్యములును అయిదుదినములలో నీయకున్న దగినచర్య జరుపబడునని శిశిరుని పేర నొకజాబు నంపెను.

ఆజాబు వ్రాసిన మూడవనాడే రజతునకు శ్రీశచంద్రశర్మయొద్ద నుండి యొకజాబు వచ్చెను. అందిట్లున్నది.

"మహాశయా !

నన్ను జూడగోరి మీరు వ్రాసిన జాబులన్నియు జేరినవి. నేనమందానందభరితుడనైతిని. రేపటి యుదయమున ద్వాదశఘంటల సమయమున నేను నారద పత్రికా కార్యాలయమునకు వచ్చెదను.

భవద్విధేయుడు
శ్రీశచంద్రశర్మ"

ఈజాబును జూచి రజతుడు సంతోషమున మిన్నందెను. ఖగేనునకు, వనమాలి, మొదలగువారికి వర్తమాన మంపెను. వారును అనతికాలములోనే వచ్చిరి. ఆసమయముననే కాళిదాసచటికి వచ్చెను. రజతుడాతనిని గూరుచుండ జేసెను.

"రజతబాబూ ! నీవిట్టి నీచకార్య మొనరింతువని కలనైన ననుకొనలేదు. నీవు శిశిరుని కారాగారమున కంపప్రయత్నించుచుంటివా ? ఆతని కీలోకమున స్వజను లెవ్వరును లేరనియే యనుకొనుచుంటివా ? శిశిరబాబు వ్రాసిన ఋణపత్రమును నాకిచ్చివేయుము. నేను నీకు ఋణపత్రమును వ్రాసియిచ్చెదను" అని కఠోరస్వరమున జెప్పెను.

"అట్లు జరుగ నవకాశము లేదు. నీ కాతనిపై ప్రేమయున్నచో రూపాయిలనే యిచ్చివేయరాదా ?" అనెను రజతుడు.

"సరియే ఆపని చేయక మానెద ననుకొనుచున్నావా ! రేపటి సాయంకాలములోపల నీరూపాయిలను దెచ్చి యిచ్చివేసెదను" అని కాళిదాసటనుండి వెడలనుండెను.

"ఎటులనో నా ఋణముదీర్చిన చాలును. శ్రీశచంద్రశర్మగారిచటికి రేపటియుదయమున రానున్నారు. నీవును రావలయును. మీకన్యోన్య పరిచయము గలిగించెదను" అని రజతుడనెను.

ఆమాటకు గాళిదాసు విరక్తుడై—"అన్యాయమున కింతకంటె గొప్ప యుదాహరణ మేముండును ? వంగసాహిత్య సౌభాగ్య సిందూరము నుజ్వల మొనరించుటకు శిశిరు డవతరించెను. కాని మీరు ద్వేషాగ్నిచే ప్రజ్వలితులై యతని గ్రసింపగోరుచున్నారు. మీ ప్రయత్నము సఫలము గానేరదని మాత్రము నేను దెలియజేయుచున్నాను. నారదలో బ్రకటితములైన శ్రీశచంద్రశర్మగారి విమర్శమూలమున శిశిరుని కెట్టి యపకీర్తియు గలుగలేదు సరికదా ! సంగ్రహాముద్రిక మొదలగు సాహిత్య పత్రికలన్నియు శిశిర లేఖలలో సామాన్యులకు గానిపింపని సొగసులను వెలువరించుటచే నాతని కుత్కృష్టతయే కలిగినది. మరియు. నీ విమర్శలచే శ్రీశచంద్రశర్మగారికే ప్రశంసవచ్చినది. కాని మీపేరైన నెవ్వరు నెత్తలేదుకదా ! దేవపూజయందు పురోహితస్థానమువంటిదే మీస్థానమైనది. ప్రతిమా ప్రాణప్రతిష్ఠ మీవలన జరిగినది. పూజాపురస్కారములు వారికే జెందినవి" అని కాళిదాసు చెప్పెను.

యుక్తిపూర్ణములగు కాళిదాసుమాటల నాలించి రజతుడు కొంతతడవు నీరవుడై పోయెను. ఆతడు స్వప్నమందైన నూహింపని విషయము—ఊహింపజాలని విషయమును గాళిదాసు చెప్పెను. రజతున కేమియు దోచుటలేదు. హఠాత్తుగ వాని హృదయమున శ్రీశచంద్రశర్మగారిపై గూడ అసూయా ద్వేషభావము లంకురించినవి. ఒక్క వేడినిట్టూర్పు విడిచి అట్టె కాళిదాసునిముఖమును జూచుచుండెను. కాళిదాసటనుండి మరలి సునయునిచెంతకు బోయెను.

కాళిదాసు వెలుపలికి పోవగనే రజతుని బ్రోత్సహించుటకు ఖగేనుడు "శిశిరుని మనమనేక విధముల బరాస్తుని గావించితిమి. ఇది మన విజయమున కుత్కటమగు నుదాహరణము. మన మతని

గర్వమును బూర్తిగా భంగపరచితిమి. శ్రీశచంద్రశర్మగారతని లేఖినిని స్తంభింపచేసియున్నారు. రజతరాయలు మద్యపుబాత్రను గైకొని. తన్మణ్ణ ప్రభభుజముపై జేయివైచి యూగులాడుచుండుటను శిశిరుని ప్రేయసియగు విద్యుత్తు తనకన్నులతో ప్రత్యక్షముగా జూచినది. ఇంకేమి కావలయును ?" అని రజతునితో ననెను.

ఆమాటలను విని రజతు డుత్సాహముతో "అయ్యయో ! విద్యుత్తు నాచేతినుండి తప్పిపోయినది. ఆమెతల్లి మనముసహాయులమై పారిపోవునట్లు గాజుసీసాలతో గొట్టినది. లేనిచో మనము విద్యుత్తును గూడ బట్టుకొనగలిగియే యుందుము. శిశిరు డింతకంటె నెక్కుడుగ లజ్జితుడు కావలసియుండును" అని సోత్కంఠుడై పలికెను.

కాళిదాసుని క్రోధపూర్ణ శబ్దములను విని సంధ్య యా సమావేశ స్థలమునకు ప్రక్కగాయున్న గదిలోనికి వచ్చియుండెను. రజతుని మాటల నామెచక్కగా విని నిశ్చేష్టితురాలయ్యెను. "ఇతడు మత్తు పదార్థముల గ్రోలదొడగెనా ? వేశ్యలకొంపలకు బోవసాగెనా ? ప్రస్తుతము జాలరాత్రియైన పిమ్మటనే గృహమునకు వచ్చుచుండుట కిదియా కారణము ?" అని తలపోయుచు దనగదిలోనికిబోయి పరితాపముతో శయ్యపై బరుండి తలగడపై మోముంచి విలపించి విలపించి యేడ్వసాగెను.

అకస్మాత్తుగా నొకానొక కోమలహస్తస్పర్శవలన నులికిపడెను కనులు తెరచి చూడగనే సునయనీదేవి నిలబడి యామెతల నిమురు చున్నది. ఆమెకనులనుండి అవిరళాశ్రుధారలు ప్రవహించుచున్నవి సునయనీదేవిని జూచినంతనే సంధ్యాదుఃఖవేగము మరింత యధికమై పోయెను.

అధ్యాయం—34

సూర్యోదయమాయెను. మెల్లమెల్లగా బ్రొద్దెక్కసాగెను. రజతుని హృదయమున శ్రీశచంద్రశర్మగారి సందర్శనోత్కంఠ ప్రబల వేగమున పెరుగదొడగెను.

ఆతనిరాక నిరీక్షించుచు రజతుడు గదిలో గూరుచుండెను. దరహాసమొనరించుచు శిశిరు డాగదిలో ప్రవేశించెను. అకస్మాత్తుగా వచ్చిన శిశిరునిజూచి యందరును నిశ్చేష్టులైరి. "ఈతడు మరల నీయింటికేల వచ్చెను ? వీని కిసుమంతయు లజ్జలేదా ?" అని యనుకొనిరి.

అందరును మౌనభావమున నిశ్చేష్టులై యుండుటగాంచి శిశిరుడు మందహాస మొనరించి యైదువందల రూపాయిలను నోటులను దీసి రజతునిచేత నిడెను. ఇట్లు చులకనగా అప్పులదీర్చి శిశిరుడు రజతుని హతాశుని గావించెను. రజతు డింతదనుక "శిశిరుడు రూప్యముల నీయజాలడు. నేను దప్పక ఆతనిని కారాగారమునకు బంపెదను!" అనియే యూహించుకొనుచుండెను. కాని, యానోటులనుజూచి చకితుడై యప్పుపత్రమును దీసి శిశిరున కొప్పగించెను.

ఆ పత్రమును జేబులోనుంచుకొని శిశిరుడు కొన్ని కాగితములను మనీయార్డరురసీదులను దీసి "మీరు శ్రీశచంద్రశర్మగారి దర్శన మొనర్చుటకు మిగుల దహతహపడుచున్నారు. అతడిప్పుడు మీసన్నిధికి వచ్చియున్నాడు. ఇందుకు ప్రమాణములివిగో మీజాబులును, మని ఆర్డరు రసీదులును, జూడుడు! కల్పితనామమున నాలేఖలకు నేనే విమర్శలనువ్రాసి వానివలననే సులభముగా ధనమార్జించి మీ ఋణమును దీర్చివేసితిని. దైవయోగమున ధూమ్రమలోచనునిబోలె నేను

నేను నాచేతులతోడనే నాలేఖలకు సమాలోచన గావింపవలసి వచ్చినది" అని చెప్పుచు శిశిరుడు మందహాస మొనరించెను.

ఆమాటల కందరును విభ్రమనొందిరి. "శిశిరుడు రజతబాబును మాటిమాటికి నోడించుచుండెనే! రజతునివలననే పురస్కారమును గైకొని ఆతని ఋణమును దీర్చెను. రజతుడు తాను దీసికొనిన గోతిలో దానే బడెను" అనుకొనిరి.

అందరును మౌనముద్ర వహించుట గాంచి శిశిరుడు నవ్వుచు అనుజ్ఞవడిగి అటనుండు వెడలిపోయెను.

శిశిరుడు వెడలిన పిమ్మట—"ఓహో! ఎంతగొప్ప ధూర్తుడు" అనెను ఖగేనుడు.

రజతుని నోటనుండి యొకమాటయేని వెలువడలేదు.

* * * * *

అటనుండి శిశిరు డింటికివచ్చినంతనే కాళిదాసాతనికి రెండు జాబులుగల పెద్దకాగితపు సంచులనిచ్చెను. శిశిరు డాతురతతో వానిలో నొక దానిని విప్పి చదివెను. అందిట్లున్నది.

"కుమారా! శిశిరా!

సోదరులలో విరోధభావ మంకురించినది. కాని మాతృదృష్టిలో నెల్లపుడు ఇర్వురును సమానులే. మరియు ఏపుత్రునియందు సహనశీలత్వ మధికముగా నుండునో వానిపై తల్లికి ప్రేమకూడ మెండుగానుండును. స్వార్థలోభమున బడి అన్నదమ్ములు అనేక విధములగు అత్యాచారముల గావించుకొను చుందురు. కాని ఆయాఘాతము మాతృహృదయమున కధికముగా దగులును.

నీ కవసరమగువఱ కెల్ల నన్నేల ధనముమఁగవు ?
నీవు నాయెడల జాల నన్యాయమొనర్చితివి సుమా ! ఈ
యుత్తరముతో నూరేసి రూపాయిలనోటుల నైదింటిని
బంపితిని. నీవు వానిని గైకొనకున్నచో నాకత్యంత
దుఃఖమును గూర్చినవాడ వగుదువు. కావున నీవు నా
కోరికను దీర్పవలయును. ఇదే నా కత్యంత ప్రసన్నతా
విషయమగును.

ఇట్లు
నీ తల్లి"

ఈ యుత్తరమును జదివినపిమ్మట శిశిరుడు రెండవజాబును
దెరచెను. దానిలోగూడ నేనూరురూపాయల నోట్లును, ఒక జాబు
నున్నవి. ఆజాబునం దిట్లున్నది.

"మరదిగారూ !

మీయెడల భర్త యొనర్చిన యపరాధమున
నేనును భాగస్థురాలనై యున్నాను. మీయెదుటకు
వచ్చుటకు లజ్జ వొడముచున్నది. క్షమాప్రార్థనమునకు
గూడ నవకాశమును మీరు మిగిల్చియుండలేదు. భీష
ణాతి భీషణములగు దోషములను మీరు సహజోదార
స్వభావమున క్షమించుచున్నారు. మీ ఋణసంశోధన
కొఱకు ధనము నంపించుకొంటిని. ఇది నా స్వీయధనము
అన్యుల ధనము నొసంగి మిమ్మవమానితులు గావించు
నంతటి క్రూరురాలను గాను.

మీవదిన
సంధ్య"

అధ్యాయము—34

"అన్యుల" అనుమాట సంధ్య జాబులో నేల వ్రాయబడి యుండెనో గ్రహించుట శిశిరునకు కష్టముగుపని కాదు. పత్రమును జదివి దీర్ఘనిశ్వాసమును విడిచి శుష్కహాసమున శిశిరుడు "నేనిపుడే రజతుని యప్పు దీర్చివేసి యున్నాను" అనుచు దాను రజతునకు వ్రాసియిచ్చిన ఋణపత్రమును గాళిదాసునెదుట నుంచి, ఈ అయిదువందల రూప్యములను నేను రజతునియొద్దనుండియే సంగ్రహించితిని. శ్రీశచంద్ర శర్మగారిపేర నారదలో వెలువడియుండిన లేఖలు నేనే వ్రాసియుంటిని" అని చెప్పెను.

కాళిదాసు సంతోషమును బట్టజాలక "బాగుబాగు! ఇట్టి సిద్ధహస్తుడగు లేఖకుడెటనుండి యుత్పన్నమయ్యెనో! అని నేనును విభ్రాంతుడనయి యుంటిని. రజతుడు బాగుగా వంచితుడయ్యెను" అనెను.

సునయనీ సంధ్య లంపిన నోటులను శిశిరుడు దిరిగి కాళిదాసుచే బంపివేయుచు, "మీ కృపకు నేనత్యంతికృతజ్ఞుడను, ఇప్పుడు నాకు రూపాయిల యవసరము లేదు. నా కుద్యోగముకూడ లభించినది. బాంకీపురమునుండి ప్రకటితమగుచున్న "ప్రైటియట్" పత్రికా సహాయ సంపాదకుడుగా బోవుచున్నానని చెప్పవలసినది" అని శిశిరుడు కాళిదాసుతో జెప్పెను.

అంతలో దపాలాపరిచారకు డొకడు శిశిరునిపేర నొకజాబును మనీయార్డరును గైకొనివచ్చెను.

"నాపేర మనీయార్డరెవరు పంపినారు!" అని శిశిరుడాశ్చర్యము నొంది మనీయార్డరుకాగితము నందుకొని చేవ్రాలు జేయుచు బ్రసన్నతతోడను, లజ్జతోడను "విద్యుత్తు రూపాయల నంపిన"దని కాళిదాసుతో జెప్పెను.

అయిదువందలరూప్యముల నోటులును, జాబును ఇచ్చి తపాలా పరచారకు డేగెను. శిశిరుడు జాబునువిప్పి చదివెను. అందిట్లున్నది.

"నా యానందాస్పదులకు

మహాశయా ! నారదలో వెలువడిన వ్యాసములను జూచి భయకంపితురాల నైతిని. అయిదువందల రూప్యముల నంపుకొంటిని. తుచ్ఛములగు రూప్యముల నంపుకొన గలిగితిని. కాని, మీ యఖండానురాగ ఋణమును మాత్ర మీజన్మమున దీర్పజాలను.

శ్రీశచంద్రశర్మగారి ధోరణియు—భావయు—శైలియు—నాకు సంశయాస్పదములుగ నున్నవి. రజతుని మెప్పునకై మీరే యాపేరుతో వ్రాయుచున్నట్లున్నవి. అందెల్ల యెడల మీ యభ్యాసములే !—మీ వాక్యరచనా విధానమే ! నా యూహయే సత్యమగుచో మీరొనరించుచున్నది యకార్యమని విన్నవించుచున్నాను.

నేను మీకు దూరముగ నున్నను, మీరు నా కనులలో—హృదయములో—తలపులలో నున్నారు. నావలన మీరు లోకమునజెందిన నిందకు సర్వదా కుందుచున్నాను.

వ్యథితహృదయ

మీ వి ద్యు త్తు"

తటాలున గాళిదాసు లేచి "సోదరా ! నీవు ఋణవిముక్తుడవైన విచిత్రకథావిధానము నెల్లరకు వినిపింతును" అనెను.

"ఇదియేకాక ఇంకొక శుభవార్తనుగూడ వినిపింపవలయును. నేను విద్యుత్తును బత్నీరూపమున స్వీకారమొనర్చుచున్నాను. రేపే

నేను బాంకీపురమునకు బోవుదును. భవనమునలంకరించి నేను విద్యుత్తును గైకొనిపోవుటకు రాబోవుమాసపు మొదటిదినమున శీలాంగపురి కేగెదను" అనెను శిశిరుడు.

కాళిదాసత్యంతానందముతో ఈ శుభవార్తను సునయనీ సంధ్యలకు వినిపింప వెడలెను. శిశిరుడు విద్యుత్తునకు జాబునిట్లు వ్రాసెను.

"ప్రియతమా !

నీ "యానందాస్పదు" నకు నీ వంపిన నైదు వందల రూప్యములును అందినవి. కాని "అనురాగ ఋణమింకను మిగిలియున్నది" కదా ! ఆ ఋణమును దీర్పించుకొనుటకు నీ 'యానంధాస్పదుడే' రానున్న మాసపు మొదటిదినమున శీలాంగపురమునకు వచ్చును. ప్రణయ సామ్రాజ్యాధికారియొద్ద నీ యనురాగ ఋణ పత్రము విచారణమొనరింప నంపబడును. ఋణవిముక్తికై నీకు ప్రణయాగార నిర్బంధ మొసంగబడును. అది బాంకీపురమున నున్నది. అచట నీ సుఖస్వాతంత్ర్య నిరీక్షణమునకును—నీ సేవా చరణమునకును—బీహార్ 'పెట్రీయట్' పత్రికా సహాయసంపాదకుడగు శిశిర చక్రవర్తి నియుక్తుడగును. నీవిపుడు చేయుచున్న యుద్యోగపదవిని వదలుకొని అందులకు సిద్ధముగ నుండుము ! నీ 'యానందాస్పదు' డింక నొక్క నిముస మేని దాళజాలడుసుమా

నీ హితప్రార్థి
శిశిరుడు"

ఈ యుత్తరము సకాలమున విద్యుత్తునకు జేరినది. కాని ఆమె దానిని తన చూపులలోగాని, మానసమునగాని, నమ్మజాలకుండెను. "నిజముగా నీలేఖయందిట్లే వ్రాయబడి యున్నదా! లేక ఇది నా దురాశాజన్య విభ్రాంతియా! ఇట్టి దురాశ మున్నొకనాడు సంధ్య నా మనస్సున గలిగించియుండెను. కాని ఏనాడు నాకు నాజన్మవృత్తాంతము తెలిసినదో, ఆనాడే దానిని బూర్తిగా దురాశయేయని తలంచియుంటిని. మరల నీదురాశ యకస్మాత్తుగా నేలగలిగినది?" అనుకొనుచు విద్యుత్తు వెఱ్ఱిదానివలె నలుగడల దిలకింపదొడగెను. నలుగడల నుండియు సుఖ సుందర చిత్రపటములు గుంపుగుంపులుగా దృశ్యములగుచున్నది. ఆమె హృదయ ముషాసుందరివలె వికసితమగుచున్నది. దుఃఖములన్నియు నే యంతరాళముననో మరుగువడినవి. ఆనందమున నామె యడుగుల గూడ సరిగా నేల మోపజాలకున్నది.

అధ్యాయం—35

నేడు నెలమొదటిరోజు. నేడే శిశిరుడు శీలాంగపురి జేరును. కావున విద్యుత్తు ప్రాతఃకాలమునుండియే అవాఙ్మానసగోచరమగు ఒకానొక విచిత్రానందవాహినిలో నీదులాడుచున్నది. ఆమె ముఖమండలమున నూత్నరాగారుణకాంతులు విలసిల్లుచున్నవి. స్త్రీజనసహజమగు లజ్జ యామెనేత్రముల దాగుడుమూతలాడుచున్నది. చూచుచుండగనే సాయంకాల మయినది.

ఆనాడు పూర్ణిమ సుధాకరుడు తన శుభ్రజ్యోత్స్నోత్తరీయమును జక్కగా వల్లెవాటువేసికొనెను. అదిజూచి గగనకాంత ఆనందవిలసిత మయ్యెను. ఆధవళచంద్రికలలో జడజగత్తు ప్రకృతిక్రీడా రంగమున ద్విగుణితశోభను బొందియుండెను. విద్యుత్సుందరివాని సభవనో

ద్యానము బహువిధపరిమళ పుష్పవిలసితమై సుగంధమును నలుగడల వ్యాపింపజేయుచు, అత్యంత మనోహరముగా నుండెను. భవనోపరిభాగమున బడుచున్న చంద్రకిరణము లాశోభను మరింత యధికము సేయుచుండెను. ఒక వైపునుండి యుద్యానవనమునందలి గోరింతచెట్లు తమ కుసుమ సౌరభముల వెదజల్లుచు విద్యుత్సుందరిని మరింత వ్యాకుల పరుచుచుండెను.

రాత్రి యధికమగుచున్న కొలదియు, విద్యుత్సుందరీ హృదయోద్వేగముకూడ హెచ్చువెరుగుచుండెను. శిశిరునిరాక కనుక్షణము నిరీక్షించుచుండెను. ఏచప్పుడు వినబడినను దటాలున ఉలికిపడి లేచుచు శిశిరుడే వచ్చుచున్నాడనుకొని ఇటునటు దదేకదృష్టితో జూచుచుండెను. ఆభవనమువైపు ఏ గుఱ్ఱపుబండినిగాని, ఏమనుష్యుడుగాని, వచ్చుచుండుట జూచినంతనే దూరమునుండియే ఔగాము లరయక "తప్పక శిశిరుడే వచ్చుచున్నా"డని నిశ్చయించుకొనుచుండెను.

ఎనిమిదిగంటల రాత్రి గడచినది. చంద్రుని శీతలకిరణములు కిటికీలలోనుండి మధురామృతమును గదిలో గురియసాగినవి. ఆపండు వెన్నెలలో మైమరచిన వెన్నెలపులుగులు చెట్లకొమ్మలనుండి గావించుచున్న అవ్యక్తమధురగానములకు విద్యుత్తు తహతహపడుచుండెను. పడకకుర్చీ వసారాలోనికీడ్చుకొని దానిపై గూరుచుండెను. ఆ వినిర్మలాచ్ఛచంద్రికలలో నామె సౌందర్యశోభా తరంగము లుప్పొంగి వెల్లివిరియుచుండెను. ఉండియుండి యామెమనస్సు భావిసుఖకల్పనాతరంగితము కాసాగెను. "శిశిరబాబుగారువచ్చి ఏమందురు ? నేనేమి ప్రత్యుత్తర మొసంగెదను ?" అని అనేకవిధముల దలంచుచుండెను. వెంటనే యామెహృదయమున నిట్టిసంశయము లుదయింపసాగినవి. "ఒకవేళ శిశిరబాబుగారు రాకేమో ! ఉత్తరము వ్రాసినవిమ్మట నీతని హృదయ

భావములు మార్పుజెందినవేమో ! ఎవ్వరేని యాతనికి బోధించి యీ యూహ మరలించిరేమో !" అనుకొనుచుండగనే అకస్మాత్తుగా నెవరో వచ్చుచున్న యడుగులచప్పుడామెకు వినబడి యులికిపడినది. కనులు తెరచిచూచుసరికి తన ప్రేమమూర్తి—తన మనోహరుడు—తన ప్రాణాధిక ప్రియుడు శిశిరబాబు దరహాసితవదనుడై వచ్చుచుండుట గాంచెను. ఇంకేమున్నది ! విద్యుత్తు తటాలున కుర్చీపైనుండిలేచి అట్టె స్వర్ణప్రతిమ వలె నిలబడిపోయినది.

వసారాలో నడుగిడినతోడనే శిశిరుడు విద్యుత్తునుగాంచి రెండు చేతులను జాచి సంపూర్ణముగ నామెశరీరమును దన బాహుపాశమున బంధింప ప్రయత్నించెను. కాని "మహాశయా ! ఇట గూరుచుండుడు" అని మందహాస మొనరించుచు తన సహజమధుర ముగ్ధభాషణముల విద్యుత్తు ఆతనిని వారించెను. ఇంతుల హృదయారాటము కాంతుడు చెంతకు రానంతకేకదా ?

శిశిరుడు నవ్వి "ఇంక కూర్చుండుట కవకాశము లేదు. లజ్జా వినయములకిది సమయముకాదు. నేనంతదూరమునుండి నా ఋణమును దీర్పించుకొనుటకేకదా వచ్చియున్నాను ? దానింగైకొనక రెండవపని యేదియు జేయజాలను" అనెను.

విద్యుత్తు తలవంచుకొని "నాసంపర్కచే మీ విశుద్ధచరిత్రమునెడల గొప్ప దోషారోపణము కలిగినది. దేశమందెల్లయెడల మీ నిందా నినాదములే వినవచ్చుచున్నవి. కావున మీరు నన్ను విడిచివేయుడు. నేను నీచురాలను అపవిత్రురాలను" అన్నది.

శిశిరుడు తటాలున విద్యుత్తును దనబాహుపాశమున బంధించి "నీవు కమలినివి—నీవు హిమకరశుభ్రజ్యోత్స్నవు—నీవు లక్ష్మీ సమాన పరమపవిత్రురాలవు—నేనును ప్రపంచపరిత్యక్తుడనై యున్నాను. నీవును

నావలెనున్నావు. నీ హృదయమున నేనును నాహృదయమున నీవును చిరకాలమునుండి నివసించుచున్నాము. కావున మన సమ్మేళన మద్వితీయమైనది—ఆనందకారణమైనది. నే నిపుడు నీవు చెప్పెడి యాటంకములను వినుటకు వచ్చినవాడగాను. అదిగో! బండిసిద్ధముగానున్నది. లెమ్ము!" అని చెప్పెను.

విద్యుత్తుహృదయమున ఆనందతరంగములు పొంగిపొంగి పొరల సాగెను. ప్రేమమయదృష్టుల నామె శిశిరునిపై బరపి "వంట సిద్ధమైనది. భోజనమునైన జేసెదరా!" అని లజ్జామధుర కంఠమున ననెను.

శిశిరుడు విద్యుత్సుందరీ ముఖారవిందమును ఎత్తి ముద్దిడుకొని "ప్రేయసీ! ఈ యమృతమునెదుట తుచ్ఛమగు భోజనసామగ్రి యెవనికి గావలయును?" అని అనెను.

లజ్జావినమితవదనయై విద్యుత్తు శిశిరుని విశాలపక్షమున దన ముఖమును దాచుకొనెను. ఆసమయముననే సిగ్గుమాలిన చంద్రుడు అడ్డువచ్చిన వృక్షశాఖలను దెమలించుకొనివచ్చి యా ప్రణయమూర్తుల జూడదొడగెను. వెన్నెలపులుగుల అస్పష్టమధురగానము ఆ ప్రదేశము నంతయును బ్రతిధ్వనింప జేయుచుండెను.

అంతలో వెలుపలనుండి "ఇచ్చట శిశిరబాబుగారున్నారా?" యని యెవ్వరో యడిగినధ్వని వినబడెను.

విద్యుత్తు తత్తరపాటున వసారాలోనికిబోయి నిలబడెను. శిశిరుడు చకితుడై "ఇది కాళిదాసుని కంఠధ్వనివలెనున్న"దని చెప్పెను.

"ప్రత్యుత్తరమైన నొసంగుటకు వీలుగానంతటి వ్యాపారాంతరమున శిశిరబాబుగారిపుడు నిమగ్నులై యున్నారు?" అను దాని మరల వినబడెను.

అధ్యాయము—35

శిశిరుడచ్చోటనుండి లేచి, ముందునకు నడచి నవ్వుచు "ఎవరది! కాళిదాసా! ఇచ్చటికెట్లు వచ్చితివి! సోదరా! రమ్మి! లోనికిరమ్ము!" అని యనెను.

కాళిదాసు నవ్వుచు "ఓహో! కౌటుంబికపరిభాష యంతయు బట్టుపడిపోయెనే! నేను మీకు నిర్బంధపత్రము నొసంగుటకై నిన్నటి నుండియు నిట గుడారమువేసికొనియుంటిని. మున్ముందు మీసహధర్మిణిని జూపింపుము!" అని యనెను.

శిశిరుడు నవ్వుచు గాళిదాసును వసారాలోనికి దీసికొనిపోయి విద్యుత్తువైపు జూపుచు—లబరవుచు, "ఈతడే నా పరమప్రియ బంధువగు కాళిదాసు—ఈమెయే నాప్రియతమ—సహధర్మిణి—విద్యుత్తు" అని నవ్వుచు బరస్పరపరిచయము గలిగించెను.

ఆనందలజ్జాభరావనత ముఖయగు విద్యుత్తు పుష్పభరానతయగు మాలతీలలికవలె గాళిదాసునకు బ్రణామమొనర్చెను.

ఆమె నాశీర్వదించి కాళిదాసు సేవకునిబిలువగా వాడు మూడు పెట్టెలను దెచ్చెను. కాళిదాసు వానిని విద్యుత్తు ముందరనుంచి ఈ యానందోత్సవోపలక్ష్యమున నిదేయుపహారముగ నిటకు దీసికొని వచ్చితి"నని చెప్పెను.

విద్యుత్తు అత్యంతప్రసన్నభావముతో బెట్టెలను గైకొని దీపము దగ్గఱకుబోయి 'నాకొర కెవ్వరేమి పంపినారో' యని చూడదొడగెను.

శిశిరుడు కాళిదాసుని లోపలకు బిలుచుకొనిపోయి యుచితాసనమున గూరుచుండబెట్టి, యుపహారవస్తువుల జూచుటకొరకు పరమోత్కంఠతలో విద్యుత్సుందరీభుజముపై హస్తమునుంచి నిలబడెను.

అన్నిటికంటె మీద జందనతరునిర్మితమగు పేటిక యుండెను. దానిపై సునయనీదేవిగారిపేరు వ్రాయబడియుండెను. దానిక్రింద ముఖమల్ చే గప్పబడిన యొక తోలుపెట్టె [Suit case] యున్నది. దానిపై సంధ్యపేరు లిఖింపబడి యున్నది. దాని క్రింద సుందరమగు దంతపు బేటికయుండెను. దానిపై గాళిదాసునినామ ముండెను. విద్యుత్తు ప్రసన్నచిత్తయై పెట్టెల గ్రమముగా దెరువదొడగెను.

"నీవు వివాహమాడ నంగీకరింపనేలేదుకదా! వానినేల దెరచు చున్నావు ? మూసివేయుము !" అని నవ్వుచు శిశిరుడు విద్యుత్తుతో ననెను.

విద్యుత్తు మాటాడక ఆనందమొందుచు ఆపేటికల దెరువ దొడగెను. అన్నింటికంటె ముందు సునయనీదేవిగారి పేరుగలపెట్టెను దెరచెను. డక్కాలో చేయబడిన చిత్రపుబనిగల బంగారుకుంకుమ బరణియు, స్వర్ణాలంకార మొకటియు, గొంచెము లత్తుకయు, ఆశీర్వాద సూచకములగు రెండు మాటలును అందున్నవి.

"కల్యాణీ !

ఈ పాణిగ్రహణోత్సవోపహారము నీ సౌభాగ్య సింధూరమును జిరకాలము జ్యోతిఃపూర్ణముగ నొనర్చ రించుగాక ! నిన్ను భర్తృప్రియతమను గావించుగాక ! ఎల్లకాల మీ యానందము మీ దంపతుల కక్షయ ముగుగాక !

మీ శ్రేయోభిలాషిణి
సునయని"

సంధ్య పంపినపెట్టె [Suit case] లో జక్కని బెనారస్ యొకటియు, జరీపనులతో వెలయు నొక జత జాకెట్లును, ఒక జత

దురాయిలును, ఒకజత ముత్యాలహారములును, ఒకజత వజ్రపు గమలములును, ఒకజత వజ్రనీలవిలసితములగు పైటపిన్నులును. ఒక జాబు నున్నవి.

"సఖీ ! విద్యుత్తూ !

నీముఖమునుజూడ నాకు మిక్కిలి లజ్జ వొడము చున్నది. లేనిచో నేనువచ్చి నాచేతులతో నిన్ను బెండ్లికూతుం గావించియే యుందును. ఈ నిరవధి కానందసమయమున నీవు నా యపరాధములనెల్ల నీ సహజోదార స్వభావమున మన్నింతు వను తలంపున నీ యల్పమగు ప్రేమోపహారమును నీకంపితిని. నాపక్షమున నీశృంగారమును మరదిగారు గావింపవలసినదని వారితో నామాటగా జెప్పుము.

భవదానందావందిత:
సంధ్య"

కాళిదాసుని పెట్టెలో సంపూర్ణముగ ముఖమల్ 'బైండు' చేసి స్వర్ణాక్షరములతో విద్యుత్తు పేరును, క్రింద శిశిరబాబు పేరును లిఖింప బడియున్న పుస్తకములున్నవి.

"తల్లి, వదినె, కాళిదాసుల శుభకాంక్షాపూర్ణ శీతల చంద్రికలు మా నలుగడల వ్యాపించియున్నవి. వీరి కారుణ్యమున మేము ప్రపంచ యాత్రను పరమసఫలతాపూర్వకముగ గడుపగలుగుదుము" అని శిశిరు డానందోద్రేకమున ననెను.

విద్యుత్తు లేచి నిలబడి శిశిరకాళిదాసులపై జూపుల నారంప దొడగెను. అపుడామె నయనములనుండి ఆనందప్రసన్నతా ముక్తా ఫలములు అశ్రుబిందురూపమున రాలుచుండెను.

వినిర్మలాకాశమునుండి కుముదబాంధవుడు నిజశుభజ్యోత్స్నా శరముల నీ దంపతుల కాశీర్వాద మొనరించుచుండెను.

అధ్యాయం—36

వేశ్యావివాహమును, అంతర్జాతీయ వివాహమును గలిసి ఆదర్శ ప్రాయమైన విద్యుచ్ఛిశిరుల కల్యాణవిధానమును వంగసమాచార పత్రికలన్నియు, వేనోళ్ల బ్రశంసించినవి. ఈ నూతన్నదంపతుల ఛాయా పటములను బ్రకటించినవి.

ఈ ప్రకటనములకు సంధ్యాసునయనులు మహానందభరితులైరి. రజతుడు తానొనరించిన యకార్యమునకు మిక్కిలి పశ్చాత్తాపమొంది, కుంది, శిశిరవిద్యుత్తులకు క్షమాపణపత్రము నంపుకొనెను. వనమాలి రజతునిచే దొలగింపబడి ఉభయభ్రష్టుడై తిరిగితిరిగి కొంతకాలమునకు మరల శిశిరునియొద్దకే చేరెనట.

స మా ప్త ము.